The Rules of Parenting

NHỮNG QUY TẮC LÀM CHA MẸ

RICHARD TEMPLAR

Tác giả cuốn sách bestseller
Những quy tắc trong công việc

alphabooks

MỤC LỤC

LỜI GIỚI THIỆU

(cho bản tiếng Việt)

Đối với nhiều ông bố, bà mẹ, việc làm cha mẹ tưởng chừng như đơn giản nhưng để thật sự trở thành ông bố, bà mẹ tốt, có được những đứa con thành đạt, có nghị lực, hạnh phúc... lại là việc vô cùng khó khăn. Một nghịch lý hiện nay là chúng ta chỉ dạy trẻ em cách trở thành con ngoan, trò giỏi nhưng lại không tự biết và cũng không ai dạy chúng ta cách trở thành cha mẹ giỏi, cha mẹ tốt. Rất ít người hiểu được chân lý hiển nhiên là để có được những đứa con ngoan, sống hạnh phúc và thành công thì trước tiên họ phải tự trở thành những bậc cha mẹ tốt, biết cách sống và biết cách nuôi dạy trẻ. Hầu hết các bậc cha mẹ hiện nay đều không được học những điều này và đều băn khoăn, tìm hiểu xem làm thế nào để nuôi dạy con nên người...

Vậy liệu có một cuốn sách, một cách thức, một bộ quy tắc nào đó dạy cách làm cha mẹ không? Richard Templar có một cách thức khác biệt để xử lý vấn đề đó. Từ thành công của bộ Quy tắc , ông đã soạn tiếp cuốn *Những quy tắc làm cha mẹ* gồm 100 điều mà các bậc cha mẹ cần học, cần áp dụng để nuôi dạy con mình.

Giáo dục trẻ là một việc khó và rất nhạy cảm, đặc biệt là khi bản thân người lớn chịu ảnh hưởng quá mạnh mẽ của một nền giáo dục khủng hoảng như ở Việt Nam. Hầu hết các ông bố, bà mẹ Việt Nam đều không đủ kiến thức nuôi dạy con cái, và thường bắt trẻ học nhiều, nhồi nhét và không thể vượt qua tâm lý "không thua kém nhà hàng xóm". Cha mẹ vẫn không vượt qua cách suy nghĩ thông thường cho rằng trẻ nào gọi dạ bảo vâng, bảo gì nghe nấy là trẻ "ngoan", ngược lại thì bị coi là "hư".

Có rất nhiều cách nuôi dạy trẻ sai, nhưng cũng có nhiều cách nuôi dạy con theo quy tắc đúng đắn. Những quy tắc làm cha mẹ đưa ra những quy tắc mà bạn có thể áp dụng cho mình và con, gồm rất nhiều lĩnh vực, như: Đừng lơ là mối quan hệ với người bạn đời; Chỉ yêu thương thôi chưa đủ; Hãy dạy con biết cách suy nghĩ; Để con giỏi hơn bạn...

Đây thật sự là món quà rất có giá trị cho những ai mong muốn trở thành cha mẹ tốt, mong muốn có những đứa con thật sự ngoan, biết sống độc lập, tự tin, trưởng thành và thành đạt. Không chỉ dành cho những người đã làm cha mẹ, cuốn sách còn rất hữu ích đối với những bạn trẻ, để hiểu cha mẹ, hiểu chính mình và để chuẩn bị trở thành các ông bố bà mẹ tuyệt vời trong tương lai.

Xin trân trọng giới thiệu với độc giả!

Tháng 01 năm 2009

GIỚI THIỆU

Không có một sự chuẩn bị tuyệt đối chu toàn nào dành cho bạn khi làm cha mẹ. Việc làm cha mẹ sẽ thử thách khả năng chịu đựng, thần kinh, cảm xúc của bạn mọi lúc, ngay cả khi tỉnh táo. Bạn bắt đầu từ việc băn khoăn làm thế nào để thay tã hoặc tắm cho bé mà không làm bé bị ướt và không bao lâu sau bạn phát hiện ra đó là việc dễ nhất trong những việc bạn cần làm. Và ngay khi bạn nghĩ giai đoạn đầu tiên trong thời thơ ấu của con đã qua thì con bạn lại lớn thêm lên và sau đó là cả một chuỗi sự kiện mới diễn ra. Chập chững tập đi, đi học, có người yêu, đến tuổi học lái xe – mọi việc chẳng bao giờ ngừng lại. Thật may là phần thưởng bù lại cũng rất lớn – niềm vui, những vòng tay âu yếm và sự gần gũi. Sự trưởng thành nhanh chóng của con thật đáng để bạn tự hào.

Khi nuôi dạy con, chắc chắn có nhiều khi bạn cảm thấy thất vọng, lo lắng, bối rối và phải tự vấn lương tâm để tìm ra những lời nói và việc làm đúng đắn giúp con trưởng thành, phát triển cân bằng và hạnh phúc. Đó cũng chính là nội dung của cuốn sách này.

Con đường mà bạn đang đi đã có rất nhiều người đi qua – hàng triệu người từng làm cha mẹ trước bạn. Những trải nghiệm và cả những sai lầm của họ đều có thể giúp ích cho bạn. Tôi cũng là một người cha. Trong gần 30 năm, tôi đã kết hôn hai lần. Điều đó có nghĩa là tôi đã có dịp mắc lại hầu hết các lỗi thông thường. Nhưng điều đó cũng có nghĩa là thông qua bạn bè của tôi và của các con, tôi có cơ hội để ý, quan sát các gia đình khác và thấy được cách cư xử của các bậc cha mẹ khác.

Ở một số bậc cha mẹ, dường như khả năng xử lý tốt mọi tình huống đã là thiên bẩm. Số khác có sai sót một chút, nhưng lại có khả năng xử lý một số vấn đề nhất định rất tài tình. Nếu bạn cũng dành thời gian nghiên cứu về các bậc cha mẹ, bạn sẽ tìm ra các kiểu mẫu – các phương thức, kỹ thuật và quy tắc cư xử giúp phát huy mọi khả năng của con trẻ và quan trọng là phù hợp với bất kỳ tính cách nào của trẻ. Những thái độ và quy tắc đó được chắt lọc trong cuốn *Những quy tắc làm cha mẹ*, chỉ dẫn cho bạn vượt qua những thời kỳ khó khăn, giúp bạn nuôi dạy con thành người tốt nhất có thể, đồng thời củng cố tình cảm giữa bạn và con trong suốt cuộc đời.

Những quy tắc làm cha mẹ không phải là một khám phá mới mẻ – mà chỉ là một lời nhắc nhở. Trong đó có nhiều quy tắc thông dụng nhưng bạn rất dễ bỏ qua khi nuôi dạy bé gái 2 tuổi đang nhõng nhẽo, hoặc đứa con đang tuổi vị thành niên vốn nghĩ rằng mọi thứ trong thế giới này tồn tại vì riêng mình. Chính vì vậy, bạn cần đọc và ghi nhớ mọi nguyên tắc.

100 quy tắc dường như là quá nhiều? Không hề nhiều, bởi thời hạn 18 năm là một hợp đồng khá dài đối với một công việc. Và sẽ là hơn 18 năm nếu bạn có hơn một con trở lên. Bạn phải cùng con trải qua các thời kỳ bú mớm, tã lót, tập đi, học nói, đến trường, kết bạn, yêu đương, lập gia đình, phạm sai lầm... Như vậy, 100 quy tắc không hề nhiều chút nào.

Tôi có thể phân biệt rõ bậc cha mẹ tốt. Ta chỉ cần nhìn vào con của họ. Một số cháu có thể phải trải qua thời gian đặc biệt khó khăn vì nhiều lý do, mà phần nhiều trong số đó ta không thể quy lý do là tại cha mẹ, nhưng tôi đã phát hiện ra khi các cháu sống riêng, ta có thể thấy cha mẹ các cháu đã thực hiện vai trò của mình như thế nào. Tôi muốn nói đến các bậc cha mẹ có con biết chăm sóc bản thân, biết hưởng thụ cuộc sống và làm cho những người xung quanh hạnh phúc, tốt bụng, chu đáo và biết bảo vệ chính kiến. Họ đã nuôi dạy đúng cách. Qua nhiều năm, tôi đã quan sát được mẫu hình cha mẹ sẽ tạo nên những người con trưởng thành sau 18 năm.

Khi bạn nghĩ về trách nhiệm lớn của vai trò làm cha mẹ, rất có thể bạn sẽ thấy chùn bước và mất nhuệ khí. Những gì bạn nói hay làm trong suốt những năm tháng ấy sẽ ảnh hưởng mạnh mẽ tới con. Nhưng nếu bạn suy nghĩ tất cả những điều đó ngay từ bây giờ, bạn sẽ sửa được nhiều nhược điểm hoặc thói quen xấu, đồng thời luyện tập nhiều thói quen tốt mới (hữu ích cho cả bạn và con bạn).

Nuôi dạy con là cả một nghệ thuật. Bạn có thể điều chỉnh các quy tắc trong cuốn sách này cho phù hợp với bạn và con. Dừng áp dụng rập khuôn nếu bạn không muốn con trở thành người thất bại. Có nhiều bậc cha mẹ đã tìm ra cách độc đáo, sáng tạo và khác lạ khi nắm vững các quy tắc này. Họ hiểu được tinh thần của các quy tắc. Do đó, nếu có thái độ đúng đắn thì mọi việc bạn làm sẽ luôn đúng.

Bạn không thể cùng lúc áp dụng cả 100 quy tắc mỗi ngày trong suốt 18 năm. Mặt khác, tất cả các bậc cha mẹ tốt nhất mà tôi từng quan sát cũng có sai sót, cũng có lúc mắc sai lầm. Tuy nhiên, họ luôn nhận ra sai lầm của mình. Điều này rất quan trọng: nhận ra mình đã sai ở đâu và sửa chữa sẽ giúp bạn trở thành những ông bố, bà mẹ tuyệt vời.

Tôi cũng có thể nói với bạn rằng không có quy tắc nào trong cuốn sách này đòi hỏi bạn phải chải tóc cho con đều đặn hoặc luôn để cho con đi những đôi tất sạch sẽ. Tất cả các việc đó đều rất tốt, nhưng rất nhiều bậc cha mẹ đã nuôi dạy nên những đứa con thông minh cho dù các cháu đầu tóc rối và chân không hề đi tất.

Các quy tắc này nói về những điều quan trọng. Những điều cần làm đối với thái độ, giá trị và sự tự nhận thức về bản thân của con bạn, chứ không phải là điều cần làm đối với những đôi tất. Đây là các quy tắc giúp bạn và con yêu thương nhau, hưởng thụ cuộc sống và tôn trọng mọi người xung quanh. Các quy tắc này có phạm vi rộng, có thể áp dụng cho các gia đình hạt nhân truyền thống và cho cả kiểu gia đình có cha mẹ đơn thân hoặc gia đình có cha mẹ kế.

Tôi không cho rằng những quy tắc trở thành ông bố, bà mẹ tốt chỉ dừng lại ở 100 quy tắc và bạn không cần có thêm quy tắc nào nữa. Đây chỉ là những quy tắc quan trọng nhất. Hy vọng cuốn sách sẽ trở thành một người bạn, một người dẫn đường của các bạn trong quá trình nuôi dạy con trẻ.

Richard Templar

PHẦN I. NHỮNG QUY TẮC GIỮ TINH THẦN ĐÚNG MỰC

Cuốn sách này được chia thành mười phần, và tôi bắt đầu với các quy tắc giữ tinh thần đúng mực. Nếu bạn không theo được các quy tắc đầu tiên này, thì 90 quy tắc còn lại sẽ trở thành vô nghĩa.

Nếu bạn bắt đầu làm cha mẹ – hoặc sẽ làm cha mẹ – tôi không muốn làm bạn lo lắng với ấn tượng rằng việc cố gắng để không phát điên lên là công việc chính của các bậc cha mẹ, và rằng bạn sẽ trải qua 18 năm tới với việc phải tự giữ cân bằng để có được tinh thần đúng mực. Không phải như thế đâu bạn ạ. Sẽ chỉ có đôi lúc bạn cần phải chú ý để giữ được tinh thần đúng mực thôi. Xen lẫn vào quãng thời gian đó sẽ có những giây phút hạnh phúc. Nhưng bạn hãy tin tôi, tất cả chúng ta ai cũng phải trải qua những lúc như vậy. Thành thực mà nói có những lúc mọi việc còn thử thách cả những bậc cha mẹ nắm vững quy tắc nhất.

Điều tôi muốn nói đến ở đây là bạn sẽ hạnh phúc và hào hứng với quá trình làm cha mẹ hơn nếu bạn giữ được tinh thần đúng mực. Tinh thần đúng mực của bạn không chỉ quan trọng bởi vì bạn có vai trò quan trọng, mà còn vì các con bạn cần có những bậc cha mẹ có tinh thần đúng mực. Và rồi bạn sẽ thấy, chỉ với vài quy tắc thôi, nhưng khi bạn đã nắm vững, chúng sẽ giúp bạn biết tiết chế cảm xúc mỗi khi định to tiếng với con mình.

QUY TẮC 1
GIẢM BỚT CĂNG THẲNG

Các bậc cha mẹ tốt nhất mà bạn biết là những người như thế nào? Đó có phải là những người ngay từ khi sinh ra đã có thể nuôi dạy nên những đứa con hạnh phúc, tự tin, phát triển cân bằng? Bạn đã bao giờ tự hỏi điều gì giúp họ làm được việc đó? Và những bậc cha mẹ nào bạn cho là còn nhiều thiếu sót? Và tại sao lại như vậy?

Tất cả các bậc cha mẹ giỏi mà tôi biết đều có một điểm chung, đó là họ biết cách giảm bớt căng thẳng. Còn các bậc cha mẹ bình thường thì luôn lo lắng về một điều gì đó. Có thể, họ không căng thẳng trước trách nhiệm phải làm tốt vai trò làm cha mẹ, mà lo lắng về những điều ảnh hưởng tới khả năng thực hiện tốt vai trò làm cha mẹ của họ.

Tôi biết một đôi vợ chồng nọ có tính sạch sẽ và gọn gàng thái quá. Các con họ phải bỏ giày dép ở ngoài cửa (ngay cả khi giày dép của các cháu sạch sẽ), nếu không thì sẽ rất to chuyện. Họ rất bực mình nếu con để đồ vật sai chỗ hoặc bày bừa đồ chơi (ngay cả khi sau đó các cháu sẽ dọn gọn). Điều đó làm cho trẻ cảm thấy không thoải mái.

Tôi còn có một người bạn luôn bị sự ganh đua ám ảnh. Các con của anh luôn phải chịu áp lực rất lớn trong mọi cuộc thi mà các cháu tham gia. Cô bạn khác của tôi lại lo lắng quá mức khi cậu con trai của cô bị xước đầu gối. Bạn cũng có thể nghĩ tới nhiều ví dụ tương tự

với những người mà bạn biết.

Trong khi đó, các bậc cha mẹ thật sự thoải mái mà tôi từng gặp lại mong con mình hoạt bát, ồn ào, nhọ nhem, ầm ĩ và vấy bùn. Họ để mọi thứ diễn ra tự nhiên. Họ biết rằng họ có 18 năm để nuôi dạy các cháu trưởng thành và họ thực hiện điều đó từng bước một. Không việc gì phải vội vã ép các cháu cư xử như người lớn - vì các cháu sẽ biết cách cư xử khi đến lúc thôi.

Bạn sẽ thấy, theo thời gian, quy tắc này sẽ trở nên dễ dàng hơn cho dù nhiều người vẫn không thể thuần thục như các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc. Những khó khăn để đạt được trạng thái cân bằng và tinh thần đúng mực khi có bé sơ sinh đầu lòng sẽ giảm bớt khi cháu rời nhà, sống riêng. Với các bé sơ sinh, bạn cần tập trung vào những điều thiết yếu: chăm sóc cháu luôn khỏe mạnh, không để cháu bị đói, giúp cháu luôn cảm thấy thoải mái – và không phải quá lo lắng về những việc như khuy áo bé bị cài lệch, hôm nay bạn chưa tắm cho bé hoặc các bạn phải đi xa vào cuối tuần mà không có chỗ cho bé ngủ.

Cuộc sống sẽ hạnh phúc hơn nếu sau khi kết thúc mỗi ngày, các bạn có thể ngồi vui vẻ nói với nhau: "Các con vẫn đang sống khỏe mạnh, nên chắc chắn là mình đã làm điều đúng cách."

CÁC BẬC CHA MẸ HÃY ĐỂ CON HOẠT BÁT, ỒN ÀO, NHỌ NHEM, ẦM Ĩ VÀ VẤY BÙN.

QUY TẮC 2
KHÔNG CÓ AI HOÀN HẢO

Bạn đã bao giờ nghĩ mọi thứ sẽ thế nào nếu bạn có một bậc cha mẹ hoàn hảo? Bạn thử hình dung cha mẹ bạn không hề mắc một lỗi nào trong suốt quá trình nuôi dạy bạn. Hai người luôn làm theo sách vở – và những việc họ làm luôn đúng. Điều đó có tuyệt vời không? – Chắc chắn là không.

Bạn phải thấy rằng con trẻ cần có điều gì đó để phản kháng lại khi các cháu lớn lên. Các cháu cần ai đó để trách móc và tôi e rằng đó chính là bạn. Vì vậy, hãy cho con trẻ cơ hội trách móc bạn.

Vậy thì mọi thứ sẽ ra sao? Bạn chỉ cần chọn ra một điều gì đó không vô lý để thể hiện nhược điểm của bạn. Ví dụ, bạn là người nóng nảy. Bạn thường xuyên tạo quá nhiều áp lực cho con trẻ. Bạn sạch sẽ và gọn gàng quá mức. Bạn hãy cứ sống với những điều không hoàn hảo của mình. Bạn không cần gồng mình lên và chắc chắn sẽ có

Tất nhiên điều đó không có nghĩa là bạn sẽ hết gặp trở ngại hoặc bạn không cần cố gắng cải thiện các kỹ năng làm cha mẹ của mình. Bởi nếu như vậy thì phần còn lại của cuốn sách này sẽ trở nên vô nghĩa. Điều đó chỉ có nghĩa là bạn không cần phải quá nghiêm khắc với bản thân khi bạn không đạt hết các tiêu chuẩn đề ra. Các con bạn sẽ cảm thấy thế nào nếu bạn không bao giờ mắc lỗi? Tôi chẳng thích thú gì nếu cha mẹ mình như vậy, và tôi dám chắc các con bạn cũng vậy mà thôi.

Các con bạn sẽ có lúc trách móc bạn, đó là lẽ thường tình. Nếu bạn hoàn hảo, các cháu sẽ vẫn có lý do trách móc bạn. Bạn không thể thay đổi điều đó và bạn chỉ có thể hy vọng sau này khi trở thành những ông bố, bà mẹ như bạn bây giờ, các cháu sẽ nhận ra các cháu phải biết ơn cha mẹ vì đã không hoàn hảo.

CÁC CON BẠN SẼ CÓ LÚC TRÁCH MÓC BẠN, ĐÓ LÀ LẼ THƯỜNG TÌNH.

QUY TẮC 3
BIẾT ĐƯỢC ĐIỂM MẠNH CỦA MÌNH

Khi con tôi còn nhỏ, tôi thường ghen tị với những ông bố có thể dành ra hàng giờ để chơi đá bóng với con. Tôi luôn cảm thấy có lỗi khi không thể dành ra những phút chơi nhiệt thành như vậy.

Một anh bạn của tôi đã làm một cái chòi nhỏ trên cây như trong chuyện cổ tích cho các con chơi ở sân sau nhà (và con tôi thường hỏi đầy ghen tị: "Bố ơi, sao nhà mình không có ngôi nhà trên cây như nhà bạn ấy?"); bạn học cùng lớp múa ba-lê với con tôi lại luôn được mẹ vui vẻ đưa đi học mỗi tuần, v.v... và rất nhiều ví dụ khác mà tôi có thể kể ra đây.

Đến đây có lẽ bạn đã hiểu ý tôi. Tôi đang nói đến những việc các phụ huynh khác có thể làm mà tôi lại không thể, nhưng cũng có rất nhiều thứ tôi có thể làm tốt còn họ thì không – những việc mà tôi cho là hiển nhiên, nhưng lại rất có giá trị.

Ví dụ, tôi thích đọc truyện thật diễn cảm cho các con nghe. Tôi thật sự hứng thú khi dành hàng giờ đọc các truyện dài, bắt chước đủ các giọng điệu, đóng đủ các vai, và làm giả đủ mọi âm thanh... Nhưng đối với tôi, việc này tự nhiên tới độ phải mất cả năm sau đó tôi mới nhận ra rằng đó là một việc làm có ý nghĩa không kém việc làm một ngôi nhà cổ tích hay chơi đá bóng cùng bọn trẻ.

Nếu tôi cố chơi bóng cùng con thì đó chỉ là vì tôi cảm thấy nên làm như thế; tôi sẽ không bao giờ làm được như bạn tôi, tôi không có được sự hăng hái và khích lệ như họ trong suốt quá trình chơi. Ngược lại, bạn tôi sẽ không thể đọc truyện thật diễn cảm cho con nghe, hoặc nấu được món cháo như tôi có thể làm.

Vấn đề ở đây là, những bậc cha mẹ nắm vững quy tắc biết điểm mạnh của họ là gì. Điều quan trọng là phải biết khai thác thế mạnh của bản thân. Nếu không biết đá bóng, chúng ta có thể đọc truyện cho con nghe; làm những món ngon ở nhà; dạy con cách sửa xe; cùng con chơi xếp hình hoặc xem phim Tom và Jerry.

Biết được điểm mạnh của mình và tự tin về các điểm mạnh đó rất quan trọng. Có như thế, bạn mới không thấy mặc cảm khi chứng kiến các bậc cha mẹ khác làm được những điều mà bạn không thể. Và sau cùng, cả bạn và tôi đều biết rằng không phải việc gì các bậc cha mẹ đó cũng làm được. Vì vậy, khi nào bạn bắt đầu cảm thấy ganh tị, hãy ngừng lại và nhớ đến điểm mạnh của mình.

ĐIỀU QUAN TRỌNG LÀ BIẾT KHAI THÁC THẾ MẠNH CỦA BẢN THÂN.

QUY TẮC 4
BẤT CỨ QUY TẮC NÀO CŨNG CÓ THỂ BỊ PHÁ VỠ

Tất cả chúng ta đều biết rằng, có những quy tắc, chế độ, thủ tục và chính sách mà chúng ta cần tuân theo khi làm cha mẹ. Đó là những việc như: không cho con ăn vặt, không để con thức khuya, không để con xem tivi nhiều, không cho phép con chửi thề cho đến khi đủ lớn (trước khi bạn thắc mắc, hãy xem Quy tắc 76).

Điều mà các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc đều biết là có rất ít quy tắc mà bạn không thể phá vỡ nếu không có lý do chính đáng. Bạn phải cho con mình ăn những loại thức ăn giàu dinh dưỡng và đủ bữa, nhưng nếu bạn trở về nhà sau một ngày làm việc mệt mỏi, sẽ không có vấn đề gì nếu bạn cho con ăn đồ ăn nhanh một bữa.

Đó chỉ là vấn đề suy nghĩ xem đâu là điều tồi tệ nhất có thể xảy ra nếu bạn phá vỡ quy tắc này. Nếu bạn quên cài khóa an toàn khi đi ô tô, thì điều tồi tệ nhất chắc chắn sẽ rất kinh khủng, nên tốt nhất là bạn nên tuân thủ quy tắc đó. Nhưng nếu bạn không tắm trước khi đi ngủ vì quá mệt mỏi thì điều tồi tệ có thể xảy ra là gì?

Hãy nhớ rằng, các quy tắc trong phần I là các quy tắc giữ quan điểm đúng mực. Không nằm ngoài nội dung đó, Quy tắc 4 này khẳng định, một người cha, người mẹ giữ được tinh thần thoải mái, không căng thẳng rất tốt cho con trẻ. Một số bậc cha mẹ tự làm khó mình khi luôn nhất nhất tuân theo mọi quy tắc. Họ tự dày vò bản thân với từng quy tắc nhỏ một.

Có một lần, vợ chồng tôi cho bọn trẻ (một cháu mới vài tuần tuổi, còn một cháu đã được 2 tuổi) ra ngoài chơi. Khi tới ga, chúng tôi mới nhận ra cháu lớn chưa đi giày. Tất nhiên, có một quy tắc bất thành văn là bạn không được cho con ra ngoài chơi cả ngày mà không đi giày. Chúng tôi có hai lựa chọn: bỏ không đi chơi nữa hoặc cứ đi nhưng để cháu chân trần. Cháu bé 2 tuổi tất nhiên là thích lựa chọn thứ hai hơn và hồ hởi lên tàu.

Tình huống trên đưa tới cho chúng tôi hai lựa chọn khác: trách cứ bản thân hay là hòa theo sự việc. Như cả bạn và tôi đều biết, quy tắc hợp lý duy nhất là cứ để mọi thứ tự nhiên. Chúng tôi hoặc là sẽ tận hưởng một ngày vui vẻ hoặc cứ mãi muộn phiền về một điều mà chúng tôi không thể thay đổi và có thể làm hỏng cả một ngày vui. Đó là khi một quy tắc có thể bị phá vỡ.

Vậy, bài học rút ra từ câu chuyện trên là nếu bạn cứ khăng khăng rằng luôn phải tuân thủ tất cả các quy tắc, thì chính bạn đang phá vỡ Quy tắc 3 đấy.

QUY TẮC HỢP LÝ DUY NHẤT LÀ CỨ ĐỂ MỌI THỨ TỰ NHIÊN.

QUY TẮC 5
ĐỪNG CỐ LÀM TẤT CẢ MỌI THỨ

Bạn muốn con bạn trở thành người thế nào khi cháu lớn? Quán quân đua ngựa? Nhà khoa học? Cầu thủ bóng đá chuyên nghiệp? Nghệ sỹ chơi vi-ô-lông? Diễn viên? Thật khó nói trước điều gì khi các cháu vẫn còn bé. Do vậy, bạn quyết định cho các cháu học bất cứ môn nào mà các cháu thích. Bằng cách đó, sau này các cháu sẽ không thể trách bạn rằng các cháu thất bại là vì bạn đã không cho các cháu học từ sớm.

Tất nhiên là điều này sẽ làm cho thời gian biểu của bạn bận rộn hơn. Đá bóng vào thứ hai, học kịch vào thứ ba, học kèn clarinet vào thứ tư, thứ năm học múa ba-lê, và thứ sáu tới phòng tập thể dục. Cuối tuần tập đua ngựa. Đây mới chỉ là lịch của một cháu thôi. Nếu bạn có hai hoặc ba con thì mọi việc mới thật sự đau đầu.

À mà dừng lại đã. Hình như chúng ta đang quên điều gì đó. Thế còn việc chơi vui vẻ ngoài vườn thì sao nhỉ? Lại cả việc tìm xem thú vui chơi giải trí của các cháu là gì? Thời gian đâu trong tuần để các cháu có thể đọc một cuốn truyện tranh, hay là thơ thẩn ngắm mây trời và đầu óc không nghĩ suy gì cả? Đây cũng là những điều thiết yếu đối với quá trình trưởng thành của các cháu, đúng không?

Bạn biết những đứa trẻ mà cuộc sống chỉ xoay quanh các buổi học chính khóa và ngoại khóa rồi đấy. Bạn đã bao giờ nghĩ điều gì sẽ xảy ra khi bạn yêu cầu các con tự lo liệu trong vài ngày chưa? Giả sử các cháu được đi nghỉ ở một nơi rất đẹp và yên bình – những dãy núi, bờ biển, hay về một vùng quê. Các cháu sẽ không có ý niệm gì về việc tự tận hưởng cả vì các cháu không có lúc nào để học điều đó. Quá trình trưởng thành của các cháu bị chững lại. Các cháu chẳng thể thư giãn bởi chưa có ai dạy các cháu điều đó.

Nhưng bạn đừng lo. Tôi không có ý khuyên bạn nên cấm con tham gia các hoạt động ngoại khóa. Tôi chỉ khuyên bạn nên giới hạn cho các cháu tham gia khoảng 2 hoạt động ngoại khóa mỗi tuần. Và hãy cho các cháu tự chọn hai hoạt động đó. Nếu muốn tham gia một hoạt động nào khác, các cháu sẽ phải bỏ một trong các hoạt động đang tham gia (vâng, tất nhiên là các cháu được phép bỏ môn múa ba lê nếu các cháu không thích nữa, kể cả khi cô giáo nói rằng các cháu rất có năng khiếu).

Bạn còn nhớ các bậc cha mẹ biết cách thư giãn trong Quy tắc 1 chứ? Có bao nhiêu bậc cha mẹ đưa con mình tới các lớp ngoại khóa vào hầu hết các ngày trong tuần? Không ai cả. Các bậc cha mẹ này chỉ cho con họ học một số lớp ngoại khóa mà các cháu thích. Thời gian còn lại các cháu có thể tự chơi, mặc quần áo hóa trang, chơi ghép hình, nghịch bẩn, làm các thứ từ những chiếc vỏ hộp đựng bánh đã hết, đi tìm sâu trong vườn, đọc truyện tranh, và làm tất cả những việc trẻ con thường làm.

CÁC CHÁU ĐƯỢC PHÉP BỎ MÔN MÚA BA-LÊ NẾU CÁC CHÁU KHÔNG THÍCH NỮA, KỂ CẢ KHI CÔ GIÁO

NÓI RẰNG CÁC CHÁU RẤT CÓ NĂNG KHIẾU.

[QUY TẮC 6
1
BẠN KHÔNG PHẢI LÀM THEO MỌI LỜI KHUYÊN MÀ BẠN NHẬN ĐƯỢC (KỂ CẢ LỜI KHUYÊN NÀY)

Mẹ của bạn đã dặn bạn phải vỗ lưng bé cứ 10 phút một lần trong lúc cho bé ăn. Mẹ chồng thì bảo rằng tốt hơn là mua áo không phải chui đầu cho bé. Cô bạn thân nhất thì khuyên bạn không nên mua loại địu trẻ em hiệu Moses. Trong khi chồng bạn lại bảo loại địu đó rất tốt...

Đó mới chỉ là khởi đầu thôi. Số lượng lời khuyên mà bạn nhận được khi có con đầu lòng nhiều vô kể. Và 18 năm sau những lời khuyên vẫn chưa dừng lại: "Ôi, bạn đừng nên cho con học đại học. Chỉ phí thời gian thôi. Bạn hãy bảo con bạn nên tìm việc thì hơn." hay "Đừng mua xe cho cháu. Hãy để cháu tự tiết kiệm tiền mua. Chúng tôi đã làm thế đấy."

Chỉ có một người mà bạn nên nghe theo hoàn toàn, đó chính là bản thân bạn và tham khảo thêm ý kiến của người bạn đời. Nhưng chỉ nên thế thôi nhé, nếu không bạn sẽ phát điên lên đấy. Hãy nhớ, bạn cần phải thoải mái.

Tôi không nói là bạn không nên nghe những lời khuyên của người khác. Bạn có thể chọn những lời khuyên hữu ích nhất. Nhưng kể cả khi họ đúng, bạn cũng không nhất thiết phải làm theo những gì họ nói bởi vì có thể lời khuyên đó có tác dụng với người khác nhưng không có tác dụng với bạn và con. Các cháu bé không giống nhau và cha mẹ của các cháu cũng vậy.

Có lần, một người hàng xóm đã hỏi ý kiến tôi liệu cô ấy có nên tập cho cháu bé mới sinh của cô ấy ăn và ngủ đúng giờ. Chẳng tác dụng gì khi hỏi tôi vì tôi và cô ấy rất khác nhau. Cô ấy ngăn nắp, cẩn thận và có tổ chức. Cô ấy có thể rất căng thẳng nếu mọi việc không được như ý mình. Còn tôi thì lại thoải mái hơn. Tôi vui vẻ để cho con ngủ lúc nào các cháu mệt và ăn lúc nào các cháu đói.

Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc rất tự tin khi không làm theo những gì mà họ thấy không hợp lý. Vậy nên, hãy nghe tất cả và sau đó hãy tự chắt lọc. Nếu lời khuyên đó nghe không có lý, thì có thể nó không có lý thật. Khi đó, bạn hãy mỉm cười lịch sự và nói: "Cảm ơn nhé. Tôi sẽ lưu ý lời khuyên này."

MỘT PHƯƠNG PHÁP CÓ TÁC DỤNG VỚI NGƯỜI KHÁC CHƯA CHẮC ĐÃ CÓ TÁC DỤNG VỚI BẠN.

QUY TẮC 7
CẢM GIÁC MUỐN GIŨ BỎ MỌI THỨ LÀ ĐIỀU BÌNH THƯỜNG

Bạn đã bao giờ nghĩ đến cái chết, thuốc ngủ…, hoặc điều tồi tệ nhất: ước gì bọn trẻ biến hết đi?

Tất nhiên, việc thừa nhận những suy nghĩ đó là điều cấm kỵ. Bạn có thể đùa và tự giễu về điều đó, nhưng bạn không thể nghiêm túc nói rằng có nhiều khi bạn chỉ muốn thoát khỏi bọn trẻ. Trách nhiệm của bạn là yêu thương bé và nếu bạn yêu bé, bạn phải yêu mọi thứ thuộc về bé. Bạn phải mỉm cười thật hiền khi bé muốn bạn đọc cho nghe một câu chuyện tẻ ngắt vào mỗi tối trong vòng ba tháng liền. Bạn phải nhìn bé thật trìu mến khi bé vừa la hét vừa chạy lung tung. Bạn còn phải tỏ ra buồn cười khi bé kể đi kể lại một câu chuyện chẳng buồn cười chút nào.

Nhưng chúng ta lại có thể thể hiện sự khó chịu, bực bội trước những đứa trẻ khác. Rõ ràng, đứa trẻ nào có biệt tài làm chúng ta căng thẳng. Điều này giải thích tại sao nhiều khi các con bạn lại khiến bạn phát điên. Đó là điều hoàn toàn bình thường.

Từ lúc chào đời, bé thường xuyên làm bạn cáu. Nhưng đôi khi đó không phải lỗi của bé. Tồi tệ nhất là khi bạn biết đó không phải lỗi của bé, nhưng bạn vẫn bực mình như khi bé làm bạn phải thức trắng ba đêm liền vì bé mọc răng. Bạn biết là bạn cần thông cảm, nhưng thật sự bạn chỉ muốn bé thôi khóc và để yên cho bạn ngủ.

Bậc cha mẹ nào cũng có những cảm giác này. Hãy chấp nhận nó như một điều tự nhiên và bất kỳ bậc cha mẹ nào không thú nhận điều đó nghĩa là họ đang nói dối.

Hãy nhớ rằng, điều gì cũng có hai mặt. Bạn có nhớ lúc bé mình cảm thấy thế nào không? Bất kể con bạn làm bạn phát cáu thế nào, có nhiều khả năng bạn làm con bạn khó chịu ít nhất là bằng như vậy. Như vậy là hòa.

ĐỨA TRẺ NÀO CŨNG CÓ BIỆT TÀI LÀM CHÚNG TA CĂNG THẲNG.

QUY TẮC 8
BẠN ĐƯỢC PHÉP TRỐN KHỎI CON MÌNH

Nếu Quy tắc 7 cho rằng con trẻ được phép làm bạn cáu, thì bạn cũng cần được làm điều gì đó để bảo vệ mình. Cá nhân tôi thì tôi thích trốn chạy. Nói thật là tôi đã có lần trốn vội vào chiếc tủ gần nhất, nín thở chờ cho tới khi bọn trẻ rời khỏi phòng.

Bạn biết cảm giác ra sao rồi đấy. Bạn có thể nghe thấy tiếng bước chân con mình lại gần, và nói: "Em sẽ mách tội anh!" – "Không! Anh sẽ mách tội em!" Bạn biết chính bạn là người các cháu sẽ tìm đến, bạn không biết cháu nào đúng, cháu nào sai. Vậy, bạn phải làm gì đây? Câu trả lời đã rõ ràng đối với tôi: tôi cần trốn đi. Và bạn biết điều gì xảy ra không? Khi các cháu không tìm thấy bạn, các cháu sẽ tự giải quyết mọi chuyện với nhau.

Rất nhiều cuốn sách dành cho cha mẹ khuyên bạn nên áp dụng "thời gian cách ly" khi các cháu không ngoan. Bạn có thể nhốt cháu vào một phòng nào đó, bắt đứng vào góc nhà, tới khi cháu bình thường trở lại. Hình thức này rất có tác dụng. Đối với các cháu thì như vậy, còn bạn thì sao? Bạn cũng được phép có những khoảng "thời gian cách ly" như vậy để bình tâm lại. Điều đó có nghĩa là tránh khỏi con bạn theo bất kỳ cách nào có thể – bao gồm cả việc trốn đi.

Nhiều năm trước, khi tôi chuẩn bị đón cháu đầu lòng, một người bạn đã nói với tôi rằng nhiều lần cô thấy mệt mỏi và thất vọng vì phải chăm con mọn đến độ cô ấy chỉ muốn tung hê tất cả. Viễn cảnh ấy làm tôi khá lo lắng. Tôi đã hỏi xem những lúc như vậy cô ấy đã làm thế nào. Cô ấy trả lời rằng chỉ có một cách duy nhất. Cô đặt bé giữa sàn chỗ mà bé không thể gặp hiểm nguy, rồi sau đó đi ra xa hẳn để không nghe thấy tiếng la hét của bé nữa, rồi ở đó cho tới khi bình tĩnh lại.

Tại sao rất nhiều người lại cảm thấy không nên làm điều đó, thậm chí ngay cả khi chúng ta đã chịu đựng quá sức? Nếu chúng ta cảm thấy như vậy có nghĩa là chúng ta đang thất bại theo một cách nào đó trong vai trò làm cha mẹ, nhưng thật ra đó lại là cách duy nhất chúng ta có thể làm. Chúng ta đều là con người, và đôi khi chúng ta cần trốn chạy. Bằng cách đó, chúng ta có thể thực hiện tốt hơn vai trò của mình khi quay trở lại với tâm trạng thoải mái hơn.

TÔI ĐÃ CÓ LẦN TRỐN VỘI VÀO CHIẾC TỦ GẦN NHẤT, NÍN THỞ CHỜ CHO TỚI KHI LŨ TRẺ RỜI KHỎI PHÒNG.

QUY TẮC 9
CHA MẸ CŨNG LÀ NGƯỜI

Lần cuối cùng bạn đi ăn bên ngoài mà không có bọn trẻ đi theo là khi nào? Bạn có dành cả buổi tối đi với bạn bè mà không hề nhắc tới bọn trẻ? Uống say? Hoặc làm những việc mà trước khi bọn trẻ ra đời bạn vẫn vui vẻ làm?

Tôi hy vọng lần cuối đó chưa quá lâu. Nếu bạn không để ý, việc làm cha mẹ có thể chiếm hết cả cuộc sống của bạn. Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc cần biết lúc nào nên tạm dừng công việc. Tất nhiên, bạn chỉ tạm dừng thôi chứ không phải là dừng hẳn. Nhưng chỉ thế thôi cũng đủ vui thú lắm rồi.

Đây là một quy tắc thật sự quan trọng. Nếu bạn coi bọn trẻ là toàn bộ cuộc sống của mình thì các cháu sẽ phải chịu một áp lực rất lớn. Ở mức độ nào đó, các cháu nhận ra rằng thành công của bạn hoàn toàn phụ thuộc vào việc các cháu giỏi thế nào và trở thành người ra sao. Đó là cả một gánh nặng đối với một đứa trẻ.

Quy tắc này sẽ rất khó thực hiện trong những tháng đầu (cứ cho là trong ba tháng đầu bạn chưa thực hiện được quy tắc này đi). Nhưng sau đó bạn cần thực hiện càng sớm càng tốt. Nếu không sau này khi các cháu lớn lên các cháu sẽ khó có cuộc sống riêng. Và nếu bạn dành toàn bộ cuộc sống của mình cho việc chăm sóc con cái thì chỉ vài năm nữa thôi bạn sẽ chẳng còn người bạn nào.

Tôi đã quan sát trong nhiều năm và thấy rằng những bậc cha mẹ mà tôi ngưỡng mộ nhất luôn có những sở thích riêng không liên quan gì tới việc làm cha mẹ. Họ có công việc mà họ đam mê, đi nghỉ riêng mỗi năm một lần, họ không bỏ lỡ trận chung kết bóng đá nào hay bất cứ thứ gì khác làm họ thấy thoải mái.

Vâng, tôi biết là điều này rất khó vì thời gian có hạn. Tất nhiên, bạn sẽ ít tụ tập với bạn bè hoặc đi chơi ít hơn. Nhưng bạn cần đảm bảo bạn vẫn duy trì ít nhất là một phần những hoạt động yêu thích nhất. Nếu không, 18 năm sau, khi các con bạn trưởng thành, bạn sẽ chẳng biết làm gì với bản thân nữa.

NHỮNG BẬC CHA MẸ MÀ TÔI NGƯỠNG MỘ NHẤT LUÔN CÓ NHỮNG SỞ THÍCH RIÊNG KHÔNG LIÊN QUAN GÌ TỚI VIỆC LÀM CHA MẸ.

QUY TẮC 10
ĐỪNG LƠ LÀ MỐI QUAN HỆ VỚI NGƯỜI BẠN ĐỜI

Quy tắc này khá hiển nhiên, nhưng không phải ai cũng thật sự làm tốt. Nhiều bậc cha mẹ chỉ nói mà không thể làm. Cả bạn và tôi đều biết rằng đây là một trong những quy tắc thiết yếu nhất, nếu bạn không muốn chịu kết cục là việc nuôi dạy con sẽ đổ hết lên đầu bạn.

Bạn yêu người ấy nhiều tới độ có con chung. Cho nên đó vẫn nên là người quan trọng

trong cuộc sống của bạn. Người bạn đời có thể cần ít thời gian và sự chú ý hơn các con, nhưng họ vẫn phải là đối tượng quan tâm của bạn. Việc có con ảnh hưởng rất lớn tới mối quan hệ giữa hai bạn. Nhưng 20 năm sau, sẽ chỉ còn lại bạn với người bạn đời của mình, giống như thuở ban đầu vậy. Và nếu họ không còn là người quan trọng nhất trong cuộc sống của bạn, thì khi các con bạn đi ở riêng, bạn sẽ cảm thấy hẫng hụt đấy. Điều đó cũng ảnh hưởng tới các con bạn – các cháu sẽ rời nhà mà không tránh được cảm giác có lỗi vì đã chia tách thế giới riêng của cha mẹ. Các cháu muốn biết rằng cha mẹ các cháu yêu thương nhau. Có như vậy, các cháu mới thấy thoải mái để sống cuộc sống riêng của mình và tìm được người mà các cháu yêu, thậm chí yêu nhiều hơn cả tình yêu dành cho cha mẹ.

Một phần của quy tắc này mang tính chuẩn bị. Bạn hãy đặt mục tiêu là mỗi tuần một lần, hai bạn hãy đi chơi riêng với nhau. Nếu bạn không có người giúp việc trông bé, bạn hãy nhờ bố mẹ, anh chị em của mình hay nhờ một ai khác có thể tin tưởng được. Hai bạn hãy đi dạo hoặc đi ăn tối cùng nhau. Hãy làm gì đó. Bất kỳ điều gì. Miễn là đảm bảo hai bạn duy trì được cuộc sống "chỉ có hai ta" như các bạn từng có trước đây.

Nếu không thể gửi con cho ai, nhất là khi bạn có nhiều hơn một con, hai bạn có thể cho cháu bé nhất cùng đi dạo, nhưng chỉ nói chuyện về nhau chứ không nói dông dài về việc hôm qua bé đã làm những gì.

Và tiếp theo là cuộc sống tình dục. Tất nhiên ai cũng biết là rất khó dành thời gian cho việc đó khi mà bạn đang mệt mỏi, bận rộn, kiệt sức, cảm thấy bản thân không còn hấp dẫn... Yêu cầu bạn phải xoay xở giữa các việc như vậy thật quá khả năng. Nhưng dù sao hai bạn vẫn có thể dành riêng cho nhau một bữa tối đặc biệt hoặc cùng nhau xem một bộ phim lãng mạn, rồi sau đó dành thời gian cho nhau. Tôi biết, bạn từng nghe tất cả các điều này rồi, nhưng chúng vẫn có tác dụng đấy. Nếu hai bạn nỗ lực, thật sự yêu và quan tâm tới nhau, hai bạn sẽ rất vui khi làm được điều đó. Và đến khi bọn trẻ lớn lên một chút, có lẽ mọi việc sẽ trở lại nhịp điệu như trước.

BẠN YÊU NGƯỜI ẤY NHIỀU TỚI ĐỘ CÓ CON CHUNG.

PHẦN II. QUY TẮC VỀ THÁI ĐỘ

Một phần lớn của việc làm một phụ huynh nắm vững quy tắc là có được thái độ đúng đắn. Khi bạn học được cách suy nghĩ đúng đắn về con trẻ và những việc mình làm, thì những việc còn lại sẽ ổn cả.

Phần II này nói về việc làm thế nào để có được thái độ của một bậc phụ huynh hiểu rõ quy tắc, bao gồm thái độ của bạn đối với con cái và thái độ của bạn đối với trách nhiệm làm cha mẹ. Bạn cần coi con cái là tài sản quý giá nhất để có thể yêu thương, chăm sóc các cháu hết mình và trao cho cháu sự dạy dỗ cần thiết. Nếu trong mắt bạn, các cháu là lũ trẻ tinh quái, là những thiên thần, hay bất kỳ điều gì tiêu cực hoặc phi thực tế, bạn sẽ thấy những năm tiếp theo của một người làm cha, làm mẹ thật gian khó.

Phần này sẽ đề cập đến tất cả những gì liên quan tới việc xây dựng những mối quan hệ đúng đắn ngay từ ban đầu để các con bạn có thể trưởng thành và ngày càng độc lập hơn, và đó quả là một thành quả tuyệt vời.

QUY TẮC 11
CHỈ YÊU THƯƠNG THÔI CHƯA ĐỦ

Bạn đã bao giờ nghe câu nói mang tính công thức: “Điều quan trọng nhất mà bạn có thể dành cho các con mình là tình yêu thương”? Vâng, hiển nhiên tình yêu thương là cần thiết. Tôi cho là tất cả chúng ta đều làm tốt điều này. Nhưng nếu đó là tất cả những gì bạn dành cho con mình, thì các cháu quả là thiệt thòi.

Các bậc phụ huynh theo phong cách híp-pi cho rằng con trẻ cần được chạy nhảy tự do thoải mái. Bạn không nên cấm cản (điều khiển) hay hạn chế các cháu (đặt ra những rào chắn vô hình).

Khi ở Glastonbury, tôi đã có cơ hội được chứng kiến những cháu bé được nuôi dạy theo phong cách híp-pi lớn lên như thế nào. Khi tới tuổi trưởng thành, các cháu gặp khó khăn khi bước vào thế giới thực, gây dựng các mối quan hệ với bạn bè và đồng nghiệp. Thậm chí, có hai cháu đã chuyển hẳn ra nước ngoài sinh sống để thoát khỏi cha mẹ.

Vâng, đúng là bạn cần dành cho con tình yêu thương. Nhưng bạn còn cần dành cho con những điều khác nữa: tính kỷ luật, tự giác, các giá trị, khả năng thiết lập các mối quan hệ tốt, phong cách sống lành mạnh, các sở thích, một nền giáo dục tốt, trí tuệ khoáng đạt, khả năng biết tự lập, hiểu được giá trị đồng tiền, các kỹ năng trở nên quyết đoán, khả năng học hỏi.

Chẳng ai dám nói đó là việc dễ dàng. Khi có con, tức là bạn đã đảm nhận một công việc đầy khó khăn và trọng trách đeo đuổi suốt cuộc đời bạn. Thật không nên chút nào khi nghĩ

rằng tất cả những gì bạn cần làm chỉ là yêu thương con cái và thế là có thể đánh dấu vào ô "tôi là một phụ huynh tuyệt vời". Để con trẻ làm bất cứ điều gì các cháu muốn không có lợi cho các cháu, bạn cần tham gia cùng các cháu, hay nói cách khác, bạn cần dồn vào đó cả máu, mồ hôi và nước mắt. Hãy nhìn xung quanh bạn, biết bao bậc cha mẹ đã làm được việc đó, do vậy mọi chuyện sẽ không quá khó khăn. Điều quan trọng là bạn cần nhận thức được bạn có một nhiệm vụ lớn lao ở phía trước. Thật may là bạn có hẳn 18 năm để hoàn tất mọi việc.

KHI CÓ CON, BẠN ĐÃ ĐẢM NHẬN MỘT CÔNG VIỆC LỚN ĐẦY KHÓ KHĂN ĐEO ĐUỔI SUỐT CUỘC ĐỜI BẠN.

QUY TẮC 12
MỖI CÔNG THỨC LẠI CẦN NHỮNG THÀNH PHẦN KHÁC NHAU

Quy tắc 11 cho rằng bạn phải làm nhiều điều khác nữa ngoài việc chỉ yêu thương con. Vậy bạn sẽ phải làm những gì? Thật ra, chẳng có câu trả lời đơn giản nào cho câu hỏi này, nó phụ thuộc vào tính cách của con bạn và hoàn cảnh của bạn. Đây chính là điều mà quy tắc này đề cập đến.

Bạn không thể chỉ tuân theo một loạt các chỉ dẫn rồi áp dụng cho các con mình mà không suy nghĩ. Con trẻ không đơn giản như vậy. Tôi có người bạn đã áp dụng cùng một phương pháp cơ bản khi nuôi dạy ba cháu đầu và mọi việc đều suôn sẻ. Nhưng đến cháu thứ tư thì lại hoàn toàn khác. Cháu nhìn nhận thế giới theo một cách khác hẳn. Cháu không chấp nhận sự áp đặt từ phía bố mẹ và cháu không chịu hiểu người khác. Tính cháu khá thú vị nhưng cháu lại rất giỏi ngụy biện. Ví dụ, cháu khăng khăng đi ngủ mà vẫn mặc quần áo bình thường với lập luận, cởi ra để làm gì khi mà ngay khi tỉnh dậy cháu sẽ phải mặc quần áo vào.

Đôi bạn tôi thường xuyên xung đột với cậu con trai này bởi cháu không cư xử như mong muốn của họ (ngoan như ba cháu đầu). Họ đã cùng trao đổi xem điều gì có tác dụng với con trai họ, điều gì không và tại sao, rồi cùng nghĩ xem liệu có công bằng hoặc hữu ích không khi đặt ra cho cháu cùng chuẩn mực như đối với các anh chị của cháu. Họ điều chỉnh một số quy tắc và giữ nguyên các quy tắc khác. Không quan trọng là quy tắc nào mà điều quan trọng là họ thật sự suy nghĩ về việc họ đang làm và tại sao họ lại làm như vậy.

Và các bạn biết không? Họ bắt đầu tự hỏi và suy nghĩ cả về việc họ đối xử với ba cháu đầu như thế nào. Họ nhận ra việc đó thậm chí còn giúp cho mối quan hệ của họ với các cháu trở nên tốt đẹp hơn.

Bí quyết ở đây là phải chú ý tới tất cả các khía cạnh có mâu thuẫn hoặc điều gì làm cho các con của mình có vẻ buồn rầu hay lo lắng, hãy tự hỏi tại sao và có thể giúp đỡ con thế nào.

Vấn đề là nếu bạn không nghĩ về việc bạn sẽ làm, thì nhiều khả năng bạn sẽ không làm việc đó đúng cách. Nếu bạn không nghĩ trước cần mua gì trước khi mua sắm, rất có thể bạn sẽ trở về từ siêu thị với nhiều món đồ không cần thiết. Tương tự, nếu bạn không suy nghĩ kỹ về cách dạy dỗ con, có thể bạn vẫn sẽ xoay sở ổn thôi, nhưng bạn sẽ không nuôi dạy

được các con mình theo cách tốt nhất có thể.

NẾU BẠN KHÔNG NGHĨ TRƯỚC CẦN MUA GÌ TRƯỚC KHI MUA SẮM, RẤT CÓ THỂ BẠN SẼ TRỞ VỀ VỚI NHIỀU MÓN ĐỒ KHÔNG CẦN THIẾT.

QUY TẮC 13
HÃY VUI VẺ KHI NHÌN THẤY CON

Có những điều tôi không thể hiểu tại sao nhiều bậc cha mẹ lại nỡ làm đối với con trẻ. Khi đi học về hoặc trở về nhà sau một buổi chiều đi chơi, vừa bước vào cửa, đứa trẻ đã được đón chào thế này: "Bỏ đôi giày đầy bùn kia ra!" hoặc "Học bài ngay đi nhé! Học xong rồi mới được làm gì thì làm."

Hồi còn đi học, tôi có một người bạn. Hôm đó, bạn tôi phải về nhà giữa buổi vì bị ngã ở phòng tập thể dục, sưng u cả đầu. Khi bạn tôi về tới nhà thì mẹ bạn đang lau sàn bếp. Bà ngẩng lên, nhíu mày rồi nói: "Con chưa được vào nhà đâu. Sàn đang ướt đấy."

Làm sao để những đứa trẻ như vậy biết được rằng cha mẹ yêu mình? Các cháu sẽ nghĩ, cha mẹ chào đón ông bà, con của bạn bè, thậm chí cả bác đưa thư còn nồng nhiệt hơn là đối với mình.

Nhiều bậc cha mẹ cứ lờ con mình đi khi các cháu về tới nhà, cứ như thể các cháu là đồ vật vô tri vô giác. Điều này thật tệ, vì thái độ lạnh nhạt này không khác gì việc la mắng các cháu.

Ai cũng tất tả bận rộn vào giờ điểm tâm của những ngày các cháu phải đi học. Nhưng bạn sẽ không mất nhiều thời gian để tỏ ra thân thiện với các cháu và hãy thành thật một chút, bất cứ việc gì để làm các cháu bớt cáu kỉnh khi bạn chải đầu cho các cháu, hoặc làm bữa sáng đều xứng đáng phải không?

Có khó lắm không khi bạn dành cho con một nụ cười và một vòng tay âu yếm? Đó chỉ là một hành động nhỏ thôi, nhưng lại rất ý nghĩa với con trẻ. Điều các cháu muốn biết là bạn hạnh phúc khi được gặp các cháu.

Và nếu các cháu về nhà với đôi giày bẩn, trong khi bạn mới lau sàn bếp, bạn vẫn có thể dùng một câu nói đùa vui vẻ để ngăn cháu không bước vào nhà trước khi cởi giày ra, rồi ôm và hôn các cháu vì sự hợp tác của các cháu.

CÓ KHÓ KHÔNG KHI BẠN DÀNH CHO CON MỘT NỤ CƯỜI VÀ MỘT VÒNG TAY ÂU YẾM?

QUY TẮC 14
HÃY TÔN TRỌNG CON MÌNH

Tôi biết một người mẹ luôn ra lệnh cho các con mình: "Ăn đi!", "Vào xe đi!", "Đi đánh răng đi!". Một lần, tôi nghe thấy cô phàn nàn rằng cô không biết làm cách nào để các con ăn nói lễ phép hơn hoặc biết nói lời cảm ơn. Bạn và tôi đều biết chính xác vấn đề của người mẹ

này nằm ở đâu, nhưng cô thì không thể nhận ra.

Ra lệnh cho con trẻ rất dễ. Các cháu phải làm theo những gì bạn bảo, còn người lớn thì không. Do vậy, bạn nói với người lớn một cách lịch sự, nhưng lại hay ra lệnh cho các con mình. Vấn đề là các cháu không nhìn nhận sự việc như vậy. Các cháu không để ý cách bạn nói với những người khác như thế nào. Các cháu sẽ nói với bạn theo cách mà bạn nói với các cháu.

Nếu các con bạn biết nhận thức hơn một chút, các cháu sẽ để ý những gì bạn làm hơn là bạn nói. Vì thế, không những bạn không thể mắng các cháu vì đã bỏ qua các phép lịch sự, nếu chính bạn làm như vậy, mà bạn còn nên khen ngợi các cháu vì các cháu đã biết làm theo bạn.

Các con của bạn xứng đáng được tôn trọng, bởi các cháu cũng là con người. Nhưng trên tất cả, bạn sẽ không nhận được sự tôn trọng từ con mình nếu bạn không tôn trọng các cháu. Bạn không thể xem nhẹ uy quyền của mình. Các con bạn sẽ nhanh chóng nhận ra những câu như: "Con đi đánh răng đi" hoặc "Con có thể giúp mẹ dọn bàn được không?" có thể nghe như một lời thỉnh cầu, nhưng các cháu không thể không làm theo. Bạn cần dạy các cháu ứng xử theo những cách tốt nhất có thể thông qua việc làm gương các cháu.

Các cháu không chỉ cần học ứng xử thông qua tấm gương là bạn. Bạn không bao giờ được thất hứa với các cháu, không bao giờ được nói dối các cháu (trừ trường hợp nói dối về Ông già Noel) và không bao giờ được chửi thề trước mặt các cháu, nếu bạn không muốn các cháu bắt chước bạn. Nếu bạn làm ngược lại, có nghĩa là bạn đang tuyên bố với các cháu rằng các cháu không quan trọng bằng những người khác và làm như thế là hoàn toàn bình thường. Điều đó không đúng và các con bạn rất cần hiểu điều đó.

Nếu bạn yêu các con mình hơn bất kỳ ai khác, thì các cháu xứng đáng được bạn tôn trọng. Có như vậy, các cháu mới học được cách cư xử lễ phép và lịch sự với mọi người xung quanh. Khi đó, câu hỏi "liệu thế hệ trẻ sẽ đi về đâu" sẽ được giải quyết.

CÁC CON CỦA BẠN XỨNG ĐÁNG ĐƯỢC TÔN TRỌNG, BỞI CÁC CHÁU CŨNG LÀ CON NGƯỜI.

QUY TẮC 15
HÃY TẬN HƯỞNG KHOẢNG THỜI GIAN Ở BÊN CON

Tôi hiểu bạn có chút do dự khi đọc quy tắc này. Thực tế, tôi là người đầu tiên phải công nhận là có những lúc rất khó để thực hiện quy tắc này.

Bạn đừng lo. Quy tắc này không có nghĩa là bạn phải luôn có hứng thú khi ở bên con. Tất cả những gì tôi muốn nói là, khi có dịp thư giãn cùng các con – vào cuối tuần, kỳ nghỉ hoặc khi đọc truyện cho con nghe trước khi đi ngủ – bạn hãy tận hưởng những giờ phút đó vì điều đó rất quan trọng.

Tại sao bạn không thể tận hưởng? Tất cả chỉ vì bạn luôn nghĩ tới những việc mà bạn có thể làm vào lúc đó – một danh sách dài những việc nhà, món rau trên bếp, hoặc bài báo cáo

công việc vào ngày mai.

Bạn phải dừng ngay lại! Bạn đang thực hiện nhiệm vụ quan trọng nhất trong danh sách việc cần làm, đó là tận hưởng thời gian bên con. Hãy thôi nghĩ tới những điều khác và hãy thật sự tập trung vào con, tập trung vào những gì các bé nói và làm. Hãy nhận ra rằng việc này quan trọng ngang với những việc như: thay tã cho con, chuẩn bị bữa ăn chiều hoặc chuẩn bị bài báo cáo. Vậy nên bạn hãy trò chuyện với con mình thật thoải mái. Ví dụ, khi con bạn khoe: "Mẹ có tưởng tượng được không? Con vừa giết được 17 con thủy quái đấy", thì bạn đừng chỉ ậm ừ qua loa "Thế à". Thay vào đó, bạn hãy nói: "Thế nghĩa là con trai mẹ đã dùng hết các mũi tên rồi sao?"

Một mẹo nhỏ để cảm thấy hứng thú khi ở bên con là tập trung vào việc đó như thể đó là mục tiêu cuối cùng. Vâng, có thể là bạn không thật sự thích thú với việc thay các loại váy áo cho búp bê, nói chuyện về các điểm mạnh của từng đội bóng, nghe về trận chiến tưởng tượng hết sức chi tiết giữa thế lực ánh sáng và những người ngoài hành tinh. Bạn không phải làm tất cả những việc đó. Tất cả chỉ là phương tiện để đi tới đích. Mục đích cuối cùng là dành thời gian bên con trẻ, tìm hiểu cách các cháu nhìn nhận về thế giới và những điều làm các cháu ngạc nhiên, buồn bã, tổn thương, vui vẻ, thích thú, chán ghét hoặc kích thích trí tò mò của các cháu.

Khi bạn học được cách thôi nghĩ tới các việc khác và tận hưởng thời gian ở bên con, bạn sẽ thấy niềm vui khi ở bên con sẽ tăng lên đáng kể và bạn sẽ thật sự bắt đầu học hỏi từ con mình.

HÃY TẬP TRUNG VÀO VIỆC ĐÓ NHƯ THỂ ĐÓ LÀ MỤC TIÊU CUỐI CÙNG.

QUY TẮC 16
GIỮ SẠCH SẼ, NGĂN NẮP KHÔNG QUÁ QUAN TRỌNG NHƯ BẠN NGHĨ

Khi tôi mới gặp vợ tôi bây giờ, tôi cảm thấy hơi sợ khi tới nhà cô ấy. Tôi vẫn nhớ hình ảnh những chiếc bàn sạch bóng, sàn nhà gần như không có một hạt bụi. Bạn hỏi bất cứ đồ vật gì trong nhà và cô ấy có thể cho bạn biết chúng ở đâu (ý tôi là tất cả mọi thứ đều có chỗ riêng của chúng).

Tôi có thể nói với bạn rằng đó là một khái niệm hoàn toàn xa lạ đối với tôi. Tôi thuộc týp người không mảy may để ý gì đến việc tổ chức sắp xếp nhà cửa. Tôi phải thú nhận rằng, khi chúng tôi quyết định có con, tôi đã rất lo lắng, không biết liệu vợ tôi sẽ đối mặt với mọi thứ thế nào. Tôi biết cách chăm sóc nhà cửa của cô ấy sẽ không thích hợp với kiểu nuôi dạy con một cách thoải mái và không nặng nề như cả hai chúng tôi đều muốn.

Vậy mà cô ấy lại thích nghi rất nhanh. Nhiều bậc cha mẹ khác cũng nhanh chóng thay đổi, tuy nhiên đó không phải là tất cả. Một số vẫn khăng khăng không chịu được những thứ như bùn, bụi bẩn, rác, sách vở, đồ chơi, sự ồn ào và vô tổ chức vốn được coi là vấn đề đương nhiên đối với con trẻ.

Ở đây có hai lựa chọn. Lựa chọn thứ nhất là bạn phải gồng mình lên, cố gắng làm những điều không thể và giữ cho nhà cửa gọn gàng, trong khi khiến các con luôn căng thẳng

và cảm thấy gò bó vì không được phép hành xử một cách tự nhiên. Lựa chọn thứ hai là mặc kệ hết thảy, thoải mái cho các cháu nô đùa, nghịch ngợm để gia đình vui vẻ dù nhà cửa có bừa bộn. Tôi nghĩ chúng ta đều biết lựa chọn nào tốt hơn.

Tôi không có ý nói là con trẻ không cần sạch sẽ, gọn gàng. Nhưng trước tiên hãy để các cháu được vui chơi thoải mái, sau đó cả gia đình có thể cùng dọn dẹp. Không vấn đề gì nếu khăn trải bàn dính đầy màu vẽ hoặc quần áo các cháu bị lấm bùn. Bởi tất cả đều có thể giặt sạch. Vấn đề sẽ chỉ xảy ra khi các cháu không được phép sống thoải mái và vui vẻ.

TÔI KHÔNG CÓ Ý NÓI LÀ CON TRẺ KHÔNG CẦN SẠCH SẼ, GỌN GÀNG, NHƯNG TRƯỚC TIÊN HÃY ĐỂ CÁC CHÁU ĐƯỢC VUI CHƠI THOẢI MÁI.

QUY TẮC 17
BIẾT CHẤP NHẬN RỦI RO ĐÃ LƯỜNG TRƯỚC

Khi tôi còn nhỏ, có một chuyện đã xảy ra với cậu em trai 8 tuổi của tôi. Cậu ấy quyết định leo lên một cái cây cao ở trong vườn. Khi nó leo được gần bằng mái nhà thì cành cây bị gãy. Nó hét thất thanh và bám vội vào cành cây cao hơn ở phía trên và lơ lửng cách mặt đất gần 8m.

Mẹ tôi chạy vội ra vườn. Chắc hẳn mẹ đã vô cùng lo lắng khi nhìn thấy em tôi đu người lơ lửng như vậy, nhưng mẹ không để lộ ra. Mẹ chỉ nhẹ nhàng trấn an: “Không sao đâu con, có một cành cây nhỏ cách chân trái của con khoảng 10cm. Đấy, đúng rồi. Giờ thì con chuyển tay phải xuống bám vào cành thấp hơn...” và cứ thế, mẹ đã hướng dẫn em xuống tới đất.

Rất có thể bạn sẽ nghĩ rằng từ sau vụ đó, mẹ tôi sẽ cấm em tôi leo cây, ít nhất là vài năm. Thế nhưng, mẹ tôi không làm thế. Mẹ hiểu rằng em tôi đã học được một bài học hữu ích và đúng là như vậy.

Quan điểm của tôi ở đây là gì? Vâng, con trẻ cần được tự rút ra những bài học cho riêng mình, mắc lỗi và tìm cách vượt qua. Nếu không bao giờ gặp rủi ro, các cháu sẽ chẳng bao giờ học được điều gì. Điều này cũng có nghĩa là bạn phải chấp nhận rủi ro. Hãy cho phép các cháu trèo cây, để các cháu một lần được đăng ký tất cả những môn học ở nếu cháu muốn, hay đồng ý cho các cháu đi chơi xa. Tất nhiên, bạn sẽ là người phải lường trước được rủi ro. Đôi khi, nếu độ rủi ro quá cao, bạn có thể nói “không” với các cháu. Nhưng bạn không thể luôn theo quy tắc “khả năng xấu nhất có thể xảy ra”. Vì nếu bạn làm vậy, có lẽ bạn luôn phải nói “không”, bởi chẳng có gì là đảm bảo an toàn tuyệt đối cả. Và khi đó, các con bạn sẽ chẳng học được điều gì, các cháu sẽ không được trang bị đủ để có thể tự quyết định mọi việc cho cuộc sống độc lập sau này. Trong trường hợp như vậy, bạn đã không hoàn thành tốt vai trò của mình.

Vì vậy, bạn nên chấp nhận rủi ro. Tất nhiên, có thể, có lúc, điều không hay sẽ xảy ra. Con bạn có thể sẽ bị gãy tay, bị điểm kém trong kỳ thi ở trường. Nhưng qua các việc đó, cũng như bạn, cháu đã học được nhiều điều. Nếu lựa chọn không chấp nhận rủi ro nào, thì mọi việc có thể còn nguy hiểm hơn và gây nhiều bất lợi cho cháu về sau này.

BẠN KHÔNG THỂ NHẤT NHẤT THEO QUY TẮC "KHẢ NĂNG XẤU NHẤT CÓ THỂ XẢY RA".

QUY TẮC 18
HÃY GIỮ NỖI LO LẮNG CHO RIÊNG MÌNH

Nếu con bạn từng gặp rủi ro, chắc hẳn bạn sẽ rất lo lắng. Luôn là như thế. Bạn lo lắng khi các cháu trèo cây, lo lắng khi cháu tập đi xe đạp và lo lắng cả khi cháu tham gia một kỳ nghỉ mà không có bạn đi cùng. Ngay cả khi không có rủi ro, nỗi lo lắng trong bạn vẫn thường trực. Bạn lo lắng khi lần đầu cháu xa bạn, khi cháu bắt đầu đi học, khi lần đầu tiên cháu đi ngủ qua đêm nhà bạn, khi cháu bị ốm và lo lắng cả khi cháu đi thi nữa.

Nhưng hãy nhớ bạn không phải là người duy nhất lo lắng. Con bạn cũng lo lắng như bạn. Các cháu có thể thấy sợ sệt khi bắt đầu phải đi học, khi lớn hơn cháu lại phải lo lắng về những kỳ nghỉ, nhưng các cháu vẫn kiên quyết làm những việc đó.

Trách nhiệm của bạn là trấn an các cháu. Hãy giúp các cháu tự tin tiến về phía trước. Hãy làm cho các cháu cảm thấy mọi việc đều ổn. Thật khó mỉm cười và tỏ ra như không hề có chuyện gì xảy ra khi trong lòng bạn đầy lo lắng. Nhưng là một người làm cha, làm mẹ, bạn cần làm điều đó.

Nguồn an ủi duy nhất mà bạn có thể tìm tới, đó là một người lớn khác. Đó có thể là người bạn đời của bạn. Hoặc, tốt hơn là cha mẹ bạn. Bởi cho dù bạn đã có gia đình, nhưng trách nhiệm của cha mẹ bạn vẫn là an ủi trấn an bạn mỗi khi bạn lo lắng.

Hãy cố đừng nói câu: "Cẩn thận con nhé" mỗi khi con bạn bước ra khỏi nhà. Điều này thể hiện sự thiếu tin tưởng. Hơn nữa, nếu các cháu được dặn dò "Cẩn thận con nhé" khi đang cầm một vật dễ vỡ thì cháu rất dễ làm rơi vật đó hơn so với khi không được dặn dò. Việc dặn dò như vậy có thể còn làm cho các cháu nghĩ rằng sắp có điều gì không hay xảy ra. Một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc sẽ nói những câu như: "Chúc con một ngày vui vẻ" hoặc "Vui vẻ con nhé". Và tất nhiên, bây giờ bạn cũng đã nắm vững quy tắc.

HÃY NHỚ BẠN KHÔNG PHẢI LÀ NGƯỜI DUY NHẤT LO LẮNG.

QUY TẮC 19
HÃY NHÌN NHẬN MỌI VIỆC THEO CÁCH CỦA CON TRẺ

Tất cả trẻ em đều có chung một sự khó chịu. Các cháu tin rằng chúng ta không để ý tới việc các cháu cảm thấy thế nào chỉ bởi các cháu là trẻ con. Các cháu nghĩ rằng chúng ta phớt lờ các cháu, coi thường cảm xúc của các cháu, không quan tâm đến việc các quyết định của chúng ta khiến các cháu buồn. Và bạn biết điều gì không? Các cháu hoàn toàn đúng.

Tất cả chúng ta đều làm vậy. Tất nhiên, không phải mọi lúc, nhưng rất nhiều lần. Tôi cũng vậy, và tôi chưa từng gặp một bậc cha mẹ nào cư xử khác thế. Chúng ta tự nhủ rằng chúng ta biết điều gì là tốt nhất cho các cháu, còn các cháu thì không. Điều đó đúng, nhưng không phải lúc nào cũng vậy.

Ở một mức độ nào đó thì việc này là không thể tránh khỏi. Như việc đứa trẻ nào cũng muốn đi ngủ muộn hơn bình thường, chỉ muốn ăn kem hoặc sô-cô-la, và muốn không phải đi học. Chúng ta biết đó là những ý tưởng không hay ho gì và chúng ta phải hướng các cháu suy nghĩ đúng đắn. Nhưng điều đó không có nghĩa là chúng ta không thể nhìn nhận mọi việc theo cách của các cháu. Thật ra, tôi cảm thấy nếu để các cháu tự xoay xở, thì các cháu sẽ sớm biết cư xử hợp lý hơn nhiều so với những gì chúng ta mong muốn.

Các nhìn nhận thế giới của con trẻ thường khác chúng ta. Đôi khi các cháu cũng nhìn nhận thế giới theo cách giống chúng ta, nhưng chúng ta lại không đặt mình vào hoàn cảnh của các cháu. Cả hai cách này đều làm các cháu trở nên khó chịu vì nghĩ rằng chúng ta không đoái hoài gì tới các cháu. Ở đây, bạn có thể vận dụng Quy tắc 14 – hãy tôn trọng các cháu. Hãy chứng tỏ cho các cháu biết bạn có thể nhìn nhận mọi việc theo cách của các cháu. (Nếu bạn không thể, tôi chắc chắn rằng các cháu sẽ sẵn lòng giúp nếu bạn hỏi).

Có một hôm, tôi đang chuẩn bị cùng các cháu ra ngoài và có một cháu vẫn còn đang xem tivi. Tôi bảo cháu tắt tivi và ra xe. Cháu không nghe. Tôi nói với cháu rằng chúng tôi phải đi ra ga đón khách, và việc đó quan trọng hơn việc xem tivi. Chúng tôi đã to tiếng về chuyện đó. Cả hai bố con đều nổi nóng và không ai muốn chiều theo ý người kia. Lúc đó, tôi thấy phân vân không biết liệu có cách nào tốt hơn không.

Và tôi nhớ tới quy tắc này. Vì vậy tôi đã hỏi con tôi xem vấn đề của cháu là gì. Cháu giải thích đó là chương trình yêu thích của cháu và cháu đã không được xem hai tuần liền. Tôi thông cảm với cháu và hứa sẽ thu băng lại chương trình này. Vậy là vấn đề được giải quyết. Thật ra, chuyện chẳng có gì đáng bàn. Tất cả được giải quyết chỉ bởi vì cháu cảm thấy tôi có quan tâm tới cảm giác của cháu. Giá mà tôi nhớ tới quy tắc này sớm hơn, nhưng tất nhiên lúc đó tôi đang bận rộn với Quy tắc 2 (không có ai hoàn hảo cả). Dù sao, đó cũng là lỗi của tôi.

CON TRẺ SẼ TRỞ NÊN CÁU KỈNH KHI NGHĨ RẰNG CHÚNG TA KHÔNG ĐOÁI HOÀI GÌ TỚI CÁC CHÁU.

QUY TẮC 20
LÀM CHA MẸ KHÔNG PHẢI LÀ TRÒ CHƠI CÓ TÍNH GANH ĐUA

Một lần, tôi nói chuyện với một phụ huynh về thói quen ăn uống của bọn trẻ. Khi tôi kể các con tôi suốt ngày chỉ thích ăn khoai tây chiên giòn và bánh quy, cô ấy đáp: "Ồ, thế thì tôi thật là may mắn, các con tôi lại chỉ ăn hoa quả và rau tươi thôi." Đến khi nhìn các con cô thi nhau đánh chén gói bánh quy mà các cháu được cho, tôi tự hỏi không biết cô ấy có nói thật không. Thật ra, đó là một kiểu ganh đua đã lỗi thời. Cô ấy muốn hạ thấp tôi và các con tôi xuống, để tự nâng mình và các con mình lên.

Một trong những chuyện mà các bậc cha mẹ hay ganh đua là huấn luyện con mình ngồi bô. Tôi biết có những bậc cha mẹ đã bắt đầu cho con ngồi bô từ khi các cháu được vài tháng tuổi, chỉ đơn giản là để con họ có thể hơn con của bạn bè. Hoặc là họ rất nóng lòng muốn con mình sớm biết đứng và đi. Hoặc có người còn khoe khoang về việc con họ chơi thể thao hoặc chơi nhạc giỏi như thế nào, đạt thành tích cao trong các kỳ thi ra sao. Và phần lớn các bậc cha mẹ ganh đua không trung thực là những người không thể tự hào một cách công

khai, mà tìm cách nguỵ trang điều đó bằng cách này hay cách khác như kiểu "Tôi thật may mắn vì con tôi thích ăn hoa quả chứ không ăn khoai tây chiên giòn" mà chẳng mảy may nghĩ xem điều đó có liên quan tới may mắn không.

Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc không thích ganh đua. Chúng ta đủ tự tin về các kỹ năng của mình và chúng ta cũng thoải mái để mọi thứ diễn ra tự nhiên và không tạo áp lực lên con trẻ. Bạn thấy đấy, các bậc cha mẹ hay ganh đua không chỉ hiếm khi có bạn tốt, mà còn tạo áp lực lên chính con cái mình. Các cháu buộc phải thể hiện tốt mọi việc để cha mẹ tiếp tục có cái để khoe khoang. Các cháu tội nghiệp này tin rằng các cháu chỉ có thể làm hài lòng cha mẹ nếu các cháu giỏi hơn bạn bè. Rồi dần dần, các cháu lớn lên cùng tính ganh đua, làm bạn bè xa lánh. Có nhiều cách để các cháu thi đua lành mạnh với bạn bè mà không cần áp đặt tính ganh đua .

Vấn đề của các bậc cha mẹ hay ganh đua là họ thấy không an tâm, lo lắng và không chắc chắn về kỹ năng làm cha mẹ của mình. Chính vì vậy, họ cố hạ thấp bạn xuống để tự nâng mình lên. Vì thế, bạn đừng lấy làm khó chịu mà hãy thương hại họ. Việc đó sẽ làm họ thật sự tức tối.

CÓ NHIỀU CÁCH ĐỂ CÁC CHÁU THI ĐUA LÀNH MẠNH VỚI BẠN BÈ.

PHẦN III. CÁC QUY TẮC HÀNG NGÀY

Tất nhiên, để nuôi dạy con cái, bạn cần rất nhiều các quy tắc lớn, nhưng phần lớn việc làm cha mẹ lại diễn ra hàng ngày với những công việc vất vả như đánh thức con dậy, mặc quần áo cho con, thay bỉm, đưa con đến trường đúng giờ, thuyết phục con ăn đồ ăn có lợi cho sức khỏe, cho con đi ngủ đúng giờ, v.v...

Do vậy, những gì bạn thật sự cần lúc này là những quy tắc hữu ích khiến các công việc hàng ngày trở nên dễ dàng hơn, mang lại kết quả cao hơn, và các con bạn được vui vẻ như bạn luôn mong muốn.

QUY TẮC 21
HÃY ĐỂ CON BẠN TỰ XOAY SỞ

Tôi không muốn làm bạn hoảng sợ. Nhưng rồi đến khi con bạn 18 tuổi, cháu sẽ phải trở thành một người lớn đủ khôn ngoan và có khả năng tự quyết định mọi việc, tự kết bạn, tự sinh sống, tự làm mọi việc và tự đi trên mọi nẻo đường. Vâng, bạn phải giảm bớt việc của mình đi thôi.

Nếu bạn vẫn còn xúc cho con ăn khi cháu đã 4 tuổi, soạn sách vở giúp khi cháu đã 14 tuổi, thì các cháu sẽ gặp khó khăn khi phải tự chăm sóc mình. Vì vậy, bạn đừng làm giúp các cháu bất cứ việc gì nếu các cháu có thể tự làm. Hãy để các cháu nấu ăn, dù chỉ đơn giản là giúp bạn nhặt rau; hướng dẫn cháu cách sử dụng máy giặt; đánh thức các cháu vào sáng thứ bảy để cùng làm việc nhà; để các cháu tự chuẩn bị hành lý trước khi đi nghỉ.

Nhưng đó vẫn chưa phải là việc quan trọng nhất. Còn hai kỹ năng thiết yếu nữa mà bạn phải dạy các cháu càng sớm càng tốt. Đó là khả năng quản lý tiền bạc và khả năng tự ra quyết định.

Bạn thấy đấy, nếu bạn kiểm soát tất cả tiền bạc của cháu, và chỉ đưa cháu một chút tiền để tiêu vặt, cháu sẽ không học được điều gì. Tốt hơn hết, khi cháu đã lớn, hàng tháng bạn hãy cho các cháu một khoản tiền để các cháu tự trang trải, mua sắm những thứ cần thiết như quần áo, quà sinh nhật, sách vở... Tôi có một người bạn, đã đóng vai trò là một "ngân hàng" của các con mình, anh đưa ra mức lãi suất rất hậu hĩnh đối với các khoản tiết kiệm của các cháu. Vì thế, các cháu thích tiết kiệm hơn là tiêu tiền. Có rất nhiều cách để dạy các cháu học cách sử dụng đồng tiền. Điều quan trọng là tìm ra những cách có tác dụng với bạn và các con bạn.

Và tất nhiên, bạn phải dạy con mình biết cách tự ra quyết định. Từ việc hôm nay mặc quần áo gì khi cháu 2 tuổi, cho đến việc chọn học ngoại ngữ nào... Các cháu cần học cách lên kế hoạch cho cuộc sống của mình. Điều đó cũng có nghĩa là học từ những lần ra quyết định sai lầm. Do vậy, bạn đừng xen vào việc của con khi cháu sắp sửa mắc một lỗi lớn. Tất

nhiên, bạn có thể gợi ý hoặc khuyên cháu nhưng khi cháu đã lớn, bạn cần chờ cho tới khi cháu hỏi ý kiến. Đó là cuộc sống của cháu. Và bạn hãy nhớ là chỉ còn ít thời gian nữa thôi cháu sẽ tới tuổi trưởng thành, và từ đó trở đi, cháu sẽ tự sống trên đôi chân của mình...

CÁC CHÁU CẦN HỌC CÁCH LÊN KẾ HOẠCH CHO CUỘC SỐNG.

ĐIỀU ĐÓ CŨNG CÓ NGHĨA LÀ HỌC TỪ NHỮNG LẦN RA QUYẾT ĐỊNH SAI.

QUY TẮC 22
HÃY DẠY CON BIẾT CÁCH TỰ SUY NGHĨ

Không những con trẻ cần biết cách tự ra quyết định, mà các cháu còn cần biết cách tự suy nghĩ. Tranh luận với cha mẹ cũng là một cách thể hiện sự độc lập trong suy nghĩ. Và đó chính là điều bạn muốn (dù có thể, ngay lúc này bạn chưa cảm thấy điều đó).

Có lần tôi ngồi cùng một người bạn và cô con gái 5 tuổi của cô ấy. Cháu bé hôm ấy rất nghịch làm cô bạn tôi phát cáu. Khi bị mẹ mắng, cháu bé buồn, mếu máo. Tôi đã rất ấn tượng khi nghe bạn tôi hỏi con gái mình như sau: "Thế con có biết tại sao mẹ lại bực mình với con không?" Cháu bé nghĩ một lát, rồi lí nhí trả lời: "Tại vì con đã không nghe lời mẹ." Nếu không được hỏi, chắc cháu bé cũng chẳng thắc mắc tại sao mẹ cháu lại giận dữ. Nhưng mẹ cháu đã dạy cháu biết suy nghĩ.

Cô bạn tôi đã nắm vững phương pháp cơ bản nhất khi dạy trẻ em biết suy nghĩ: đó là đặt câu hỏi. Bạn hỏi cháu điều gì không quan trọng, quan trọng là bạn buộc các cháu phải tư duy.

Và hãy thử thách khả năng tư duy của các cháu. Hãy đặt ra các câu hỏi "Tại sao?". Khi cháu 2 tuổi, bạn có thể hỏi xem cháu có biết tại sao con chó lại sủa. Khi cháu 12 tuổi, bạn có thể hỏi tại sao cháu lại muốn tăng số tiền tiêu vặt hàng tháng.

Bạn hãy đặt các câu hỏi. Hãy để các cháu tranh luận và thắc mắc. Và khi các cháu có thể tự suy nghĩ mà không cần bạn phải đặt câu hỏi khuyến khích, thì lúc đó bạn đã thuần thục Quy tắc 22 rồi đấy.

HÃY ĐẶT CÁC CÂU HỎI ĐỂ DẠY CON BIẾT SUY NGHĨ.

QUY TẮC 23
HÃY SỬ DỤNG LỜI KHEN MỘT CÁCH KHÔN NGOAN

Xin chúc mừng bạn! Bạn đã tới Quy tắc 23. Bạn đã đi được gần 1/4 chặng đường để trở thành bậc cha mẹ nắm vững quy tắc rồi đấy.

Hy vọng câu nói trên sẽ làm bạn cảm thấy được khuyến khích, đó cũng chính là mục đích của lời khen. Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc biết rằng lời khen của chúng ta sẽ là một trong động lực lớn nhất đối với con cái. Bạn đừng bao giờ quên tặng quà sinh nhật cho con, và cũng đừng bỏ qua các thành tích mà không dành cho con lời khen nào.

Nhưng khen ngợi không hề đơn giản. Bạn có biết có bao nhiêu bậc cha mẹ đã không sử dụng lời khen một cách khôn ngoan và hiệu quả? Bạn cần sử dụng lời khen theo đúng cách và đúng lúc.

Thành ngữ "Cái gì nhiều quá cũng không tốt" tất nhiên cũng đúng với lời khen. Bạn không nên kiệm lời khen, nhưng bạn cần sử dụng lời khen một cách hợp lý. Nếu bạn quá khen ngợi con mình, giá trị của lời khen sẽ giảm đi đáng kể. Nếu bạn khen các cháu xuất sắc khi các cháu chỉ đạt mức khá, bạn sẽ nói gì khi cháu chỉ đạt mức khá? Hoặc bạn sẽ nói gì khi cháu thật sự đạt mức xuất sắc? Và nếu bất cứ điều nhỏ bé nào mà các cháu đạt được cũng dễ dàng nhận được những lời khen, các cháu sẽ sợ nếu làm bạn không hài lòng. Các cháu không cần những áp lực như vậy.

Bạn đã bao giờ thử nghĩ xem bạn hay khen con mình vì điều gì chưa? Nếu bạn luôn khen con đã học tốt ở trường mà chưa bao giờ khen vì cháu biết cư xử ngoan ngoãn, thì điều đó nói lên điều gì về các chuẩn mực của bạn? Và bạn có hay khen cháu vì cháu đã đạt thành tích tốt hơn là vì cháu đã rất cố gắng không? Không, tất nhiên là không, vì bạn là một bậc phụ huynh nắm vững quy tắc. Nhưng rất nhiều bậc cha mẹ khác lại như vậy đấy.

Có rất nhiều bậc cha mẹ quên khen con mình khi các cháu cư xử ngoan ngoãn, bởi họ coi đó là điều hiển nhiên. Nhưng con trẻ lại muốn biết bạn nhận thấy các cháu ngoan như thế nào: "Con rất ngoan vì đã không ngoáy mũi trước mặt dì Myrtle đấy", hoặc "Chắc hẳn là con đang mệt lắm, nhưng con vẫn cố gắng không kêu ca gì cả. Con thật là giỏi." Những lời này sẽ làm cho các cháu luôn muốn cư xử ngoan ngoãn.

Bây giờ sẽ là điểm cuối cùng về lời khen trước khi bạn thuần thục quy tắc này. Bạn nghĩ rằng con bạn sẽ thích nghe câu nào nhất trong những câu sau đây: "Bức tranh mới đẹp làm sao!" hoặc "Bức tranh thật đẹp. Chú ngựa con vẽ trông như đang chuyển động thật vậy. Làm thế nào mà con vẽ được như thế?" Vâng, bạn hãy cụ thể lời khen của mình hơn nếu có thể, và đừng quên đặt các câu hỏi cho con. Điều đó sẽ làm cho các cháu rất hào hứng.

HÃY CỤ THỂ LỜI KHEN CCỦA MÌNH NẾU CÓ THỂ.

QUY TẮC 24
HÃY HIỂU GIÁ TRỊ CỦA RANH GIỚI

Tôi đã có lần quan sát một người hàng xóm khi cậu con trai 4 tuổi của cô ấy leo lên bức tường rào xung quanh vườn và chạy trên đó. Nghe qua thì việc này cũng không có gì tệ lắm. Nhưng vấn đề là bức tường đó cao 4m và bên kia là một bãi đỗ xe. Chắc trông tôi có vẻ hốt hoảng lắm, nên chưa cần tôi phản ứng gì thì cô ấy đã giải thích: "Tôi biết. Tôi đã nói với cháu là không được làm vậy nhưng cháu không nghe tôi. Tôi còn biết làm gì hơn?" Lúc ấy, tôi không thể nói điều gì (mà thật ra, nếu tôi có nói thì có lẽ cô ấy cũng lờ đi thôi).

Bạn cũng như tôi đều biết câu trả lời, đó là "Nói không và kiên quyết". Con trẻ rất cần các ranh giới – trong trường hợp này là giới hạn an toàn cho cháu bé. Câu chuyện trên là một ví dụ điển hình về những gì có thể xảy ra nếu bạn không đưa ra các ranh giới rõ ràng đối với con trẻ. Cháu bé trong ví dụ thường được gọi là "đứa trẻ nghịch ngợm" bởi cháu rất nghịch. Cháu liên tục cố xem mình có thể đi xa tới đâu và dường như chẳng hề có một giới

hạn nào đặt ra cho cháu.

Cháu thường xuyên cư xử rất tệ, cháu có rất ít bạn bè và nghĩ rằng cha mẹ không quan tâm tới mình. Nếu họ có quan tâm, họ có để cháu chạy trên bức tường cao như vậy? Họ đã để mặc cháu làm bất kỳ điều gì cháu thích mà không bao giờ để ý đến cháu?

Có rất nhiều mối nguy hiểm rình rập con trẻ. Các quy tắc và hướng dẫn sẽ giúp các cháu ở trong giới hạn an toàn. Khi còn nhỏ, các cháu luôn muốn thử vượt qua các ranh giới không phải là để nới rộng các ranh giới đó, mà bởi các cháu muốn chắc chắn mình vẫn ở trong giới hạn an toàn. Trách nhiệm của bạn là chỉ rõ các ranh giới này và đảm bảo các cháu không vượt ra khỏi đó. Vì vậy, bạn hãy nói không mỗi khi các cháu trèo tường. Nếu cần thiết, bạn hãy lôi cháu xuống. Bằng cách này, bạn sẽ có một đứa con hạnh phúc, tự tin, an toàn. Điều này giúp bạn luôn biết cháu đang ở đâu, giúp cháu tìm hiểu về thế giới xung quanh, và biết rằng bạn yêu cháu.

Ngoài ra, còn một lưu ý nhỏ là việc áp dụng quy tắc giới hạn phải đạt được sự đồng thuận của cả hai bạn (nếu bạn không phải là cha mẹ đơn thân). Trẻ sẽ rất bối rối nếu bố mẹ, mỗi người lại đề ra một giới hạn riêng. Bạn cần chia sẻ vai trò này với người bạn đời của mình. (Chi tiết hơn xem Quy tắc 31), Bạn cũng không cần phải lo ngại khi cả hai có quan điểm khác nhau về một số việc (ví dụ, bố luôn để các bé ngồi trên đùi khi đọc truyện, còn mẹ thì lại muốn các cháu nằm trong chăn ấm nghe truyện). Đó là điều bình thường. Nhưng cả hai phải cùng tạo ra các ranh giới đối với các vấn đề quan trọng nếu bạn thật sự muốn nuôi dạy nên những người con tự tin và hạnh phúc.

CẢ HAI PHẢI CÙNG TẠO RA CÁC RANH GIỚI NẾU BẠN MUỐN NUÔI DẠY NÊN NHỮNG ĐỨA CON TỰ TIN VÀ HẠNH PHÚC.

QUY TẮC 25
MUA CHUỘC KHÔNG HẲN LÀ XẤU

Mua chuộc có phải là một việc làm xấu đối với các bậc cha mẹ không? Nó được coi là một trong những điều tệ nhất mà bạn có thể làm. Nhưng trước tiên chúng ta hãy thử định nghĩa lại từ mua chuộc xem nhé? Giả sử con bạn đang cư xử rất hư và bạn nói với cháu rằng nếu cháu thôi khóc và biết cư xử ngoan ngoãn hơn, bạn sẽ cho cháu 10 bảng. Vâng, đó chính là hành động mua chuộc. Và tất nhiên là chúng ta không làm điều đó.

Thế còn trường hợp này thì sao? Con bạn lúc này đang cư xử rất ngoan nhưng bạn đoán là điều này sẽ không kéo dài lâu. Có thể là bạn sắp cho cháu đi mua sắm, hoặc bắt con làm bài tập ở nhà, dọn dẹp phòng, uống sữa, tắt tivi, đi ngủ hoặc điều gì đó mà sẽ làm cháu dễ có phản ứng tiêu cực. Bạn nói với cháu là bạn sẽ thưởng cho cháu cái gì đó nếu cháu cư xử ngoan ngoãn như vậy. Liệu bạn có cho việc này là mua chuộc không?

Tôi không cho là như vậy. Và tôi sẽ giải thích với bạn tại sao. Khi tôi còn làm ở các tổ chức lớn, họ thường nói với tôi rằng nếu tôi đương đầu được với trách nhiệm nào đó thì tôi sẽ được thăng chức, hoặc nếu tôi hoàn thành công việc theo mục tiêu đặt ra, tôi sẽ được thưởng. Tôi không thấy việc này khác việc kể trên. Họ không gọi đó là mua chuộc. Họ gọi đó là sự khích lệ. Và việc đó được coi là một VIỆC TỐT.

Do vậy, đừng cho rằng đó là một hình thức mua chuộc. Nếu bạn áp dụng cách này trước khi con bạn có hành vi không hay nào, đó sẽ là một cách rất hợp lý.

Tất nhiên, bạn cần phải cân nhắc cẩn thận khi sử dụng các hình thức khích lệ đối với con trẻ. Nếu bạn luôn sử dụng tiền, bạn sẽ dễ đưa ra một thông điệp không tốt đối với các cháu. Bạn phải cân nhắc làm sao để sự khích lệ phải cân xứng với mức độ bạn kỳ vọng. Đừng mua cả một chiếc tủ quần áo để thưởng khi cháu giúp bạn phơi được vài chiếc quần áo.

Lý tưởng nhất, là bạn thưởng cho cháu tương xứng với yêu cầu. Nếu cháu ngoan ngoãn trong suốt lúc đi mua sắm, hãy cho cháu đi chơi công viên. Nếu cháu tự dậy đúng giờ mà không cần bạn phải gọi dậy, hãy cho cháu được ngủ thêm 15 phút. Nếu cháu giữ được phòng sạch sẽ, gọn gàng trong hai tháng liền, hãy thưởng cho cháu bộ quần áo mới.

Và hãy nhớ phần thưởng tuyệt vời nhất với các cháu. Con bạn có thể làm tất cả mọi việc nếu cháu biết việc đó làm bạn vui. Vì vậy, bạn chẳng cần phải có hàng chục các loại phần thưởng mỗi ngày. Hầu như bất kỳ lúc nào, chỉ cần được nghe bạn nói: “Mẹ thật sự hài lòng/ấn tượng/hạnh phúc nếu con có thể làm việc này... việc kia...”, các cháu đã hạnh phúc lắm rồi.

LÝ TƯỞNG NHẤT, LÀ BẠN THƯỞNG CHO CHÁU TƯƠNG XỨNG VỚI YÊU CẦU.

QUY TẮC 26
TÂM TRẠNG CÓ THỂ LÂY LAN

Khi các bạn có con, các bạn không còn là một đôi uyên ương tự do thoải mái nữa. Các bạn là một gia đình. Và mọi người trong gia đình phải gắn kết với nhau. Điều đó đồng nghĩa với việc tâm trạng của mỗi người sẽ ảnh hưởng tới những người còn lại. Có một số người vẫn có thể vui vẻ trong một bầu không khí căng thẳng. Nhưng đa phần chúng ta đều thấy rằng tâm trạng của chúng ta thường bị tác động bởi những người xung quanh.

Là cha mẹ, bạn cần hiểu rằng bạn có trách nhiệm về tâm trạng của những người thân trong gia đình. Tôi không có ý nói bạn có lỗi mỗi khi trong nhà có ai đó không vui. Nếu tất cả mọi người trong nhà luôn buồn rầu, hoặc quát mắng nhau, thì chúng ta đừng hy vọng những thành viên còn lại sẽ ngừng than vãn, kêu ca, hờn dỗi, hoặc trách móc nhau. Khi đó, cần có người rút khỏi tình trạng đó và tìm cách xoa dịu mọi người, và người đó chính là bạn.

Con trẻ không hiểu được rằng tâm trạng có thể lây lan. Các cháu không biết rằng bạn cáu kỉnh với cháu vì cháu cứ quấn lấy bạn suốt ngày. Tất nhiên, bạn có thể từ từ dạy cho cháu, nhưng phải mất rất lâu, cháu mới có thể hiểu được điều đó và thay đổi. Ngay khi cảm thấy chán nản, các cháu liền cư xử rất tồi tệ nhằm trừng phạt bạn, dù các cháu biết điều đó sẽ làm bạn buồn. Các cháu nghĩ: “Thế cho cha mẹ biết.” Điều này đòi hỏi người lớn phải bỏ ngay cung cách cư xử kia. Và người đó là bạn, như tôi đã nói.

Cậu con trai tôi trước đây thường xung khắc với tôi. Điều làm tôi thật sự tức điên lên là cháu rất bướng, không bao giờ chịu lùi bước, dù tôi có bực cháu đến mấy. Cuối cùng, vợ tôi,

lựa lúc phù hợp, đã chỉ cho tôi rằng có lẽ chính tại tôi không bao giờ lùi bước. Tấm gương mà tôi tạo ra cho cháu đã dạy cho cháu cách giải quyết xung đột thật tệ.

Có thể sự thật này không vui chút nào, nhưng đúng là các bậc cha mẹ hay la hét dễ có những đứa con hay la hét; các bậc cha mẹ hay hờn dỗi sẽ sinh ra những đứa con hay hờn dỗi; các bậc cha mẹ hay than vãn sẽ có những đứa con hay than vãn. Không phải lúc nào cũng vậy, nhưng việc này xảy ra khá thường xuyên hơn. Hoặc tuỳ theo tính cách từng cháu, các cháu sẽ có hành vi ngược lại. Thay vì giận dữ lại bạn, các cháu sẽ trở nên rất buồn khi ai đó giận dữ, hoặc ít nhất sẽ "có vấn đề" với người giận dữ. Nếu bạn muốn con biết cách kiềm chế hơn và cư xử đúng mực hơn, trước tiên, bạn phải làm gương. Tất nhiên, đây chỉ là một mặt của vấn đề. Bạn hoàn toàn có thể tác động tới tâm trạng và cách cư xử của con theo hướng tốt hơn. Và điều đó sẽ tạo tâm trạng tốt cho tất cả mọi người.

CÓ THỂ SỰ THẬT NÀY KHÔNG VUI CHÚT NÀO, NHƯNG ĐÚNG LÀ CÁC BẬC CHA MẸ HAY LA HÉT DỄ CÓ NHỮNG ĐỨA CON HAY LA HÉT.

QUY TẮC 27
BẠN ĐANG THIẾT LẬP THÓI QUEN ĂN UỐNG SUỐT ĐỜI CHO CON MÌNH

Ở quy tắc này, tôi không định khuyên bạn nên cho con ăn đồ ăn gì. Tôi không có ý niệm gì về việc này. Bạn có thể là một người ăn chay, bạn có thể nghiện món bánh rán hoặc sợ lá đinh lăng. Bạn có thể tuỳ ý quyết định cho con mình ăn món gì và theo chế độ ra sao.

Nhưng dù bạn cho các cháu ăn đồ ăn gì, thì cách các cháu ăn uống sẽ tạo ra những thói quen rất khó thay đổi. Vì vậy, bạn hãy đảm bảo tạo cho con những thói quen tốt – tức, những thói quen sẽ giúp các cháu trở thành những người trưởng thành mạnh khỏe.

Tôi lớn lên trong thời kỳ các thói quen ăn uống có nhiều thay đổi. Thế hệ của mẹ tôi đã trải qua chiến tranh, thực phẩm được chia theo khẩu phần, và hiếm có ai béo phì. Do vậy, rất nhiều thói quen mà mẹ tạo cho tôi chỉ có ý nghĩa với bà.

Ví dụ, tôi phải ăn hết thức ăn trên đĩa. Tôi sẽ không được phép rời bàn ăn cho tới khi ăn xong. Khi tôi còn nhỏ, việc đó chẳng có gì đáng nói vì khẩu phần dành cho trẻ nhỏ không đáng kể. Nhưng khi tôi lớn hơn, điều đó chẳng có lợi chút nào cho cân nặng của tôi cả. Thậm chí kể cả khi tôi thật sự muốn giảm cân, tôi vẫn không được bỏ lại thức ăn trong đĩa của mình. Bây giờ thì các con tôi vẫn được yêu cầu ăn các thức ăn có lợi cho các cháu, nhưng nếu hôm nào phần ăn của các cháu quá nhiều, các cháu được phép bỏ lại.

Còn đây là một ví dụ khác. Khi còn nhỏ, tôi không được phép ăn bánh pudding nếu tôi chưa ăn hết món chính. Việc đó dạy tôi điều gì? Đó là các loại bánh kẹo ngọt luôn chờ ở đó, còn thức ăn mặn chỉ là một cửa ải mà tôi cần vượt qua trước khi tới được cái đích ngọt ngào hấp dẫn kia. Và tôi có thể nói rằng kiểu ăn như vậy không giúp tôi có được mức cân nặng vừa phải. Tôi đã làm thế nào với các con tôi? Chúng tôi không bao giờ dùng món bánh pudding, trừ khi có khách, và tất nhiên các con tôi cũng không nhất thiết phải ăn bằng hết suất ăn của các cháu.

Khi còn nhỏ, tôi cũng thường được cho kẹo mỗi khi bị ngã, hoặc được thưởng kẹo mỗi khi tôi ngoan. Thói quen này theo tôi đến tận bây giờ. Cứ mỗi khi thấy tâm trạng không tốt, tôi lại tự thưởng cho mình một thanh kẹo Mars.

Vậy bạn đang tạo cho con mình những thói quen ăn uống nào? Có thể do đặc tính di truyền, các cháu sẽ không bao giờ gặp phải những vấn đề liên quan đến cân nặng hoặc sức khỏe gắn với chế độ ăn uống không tốt. Có thể các cháu cần những thói quen ăn uống khác với các con tôi. Có thể bạn có những cách để tránh được các thói quen không tốt mà tôi vừa kể. Tôi không có tất cả các câu trả lời ở đây. Tất cả những gì tôi muốn nói là bạn hãy để ý tới các thói quen mà bạn tạo ra cho con, và đảm bảo đó là những thói quen mà bạn muốn các cháu có.

CÁCH CON BẠN ĂN SẼ TẠO RA NHỮNG THÓI QUEN RẤT KHÓ THAY ĐỔI.

QUY TẮC 28
GIAO TIẾP

Các bậc cha mẹ thường bỏ qua ý kiến của con trẻ trong mọi việc. Có thể, họ nghĩ các cháu còn quá nhỏ, không hiểu được việc người lớn. Và khi các cháu lớn bạn sẽ phải bỏ thói quen đó. Nhưng, lúc đó, mọi việc sẽ trở nên phức tạp hơn rất nhiều.

Vấn đề tôi muốn nói tới ở đây là gì? Giao tiếp ở đây là kiểu giao tiếp nào? Vâng, để tôi nêu ra cho bạn vài ví dụ. Bạn có nhớ cho các con biết mỗi khi nhà sắp có khách không? Có thể bạn sẽ nói khi người khách sắp tới nhà là người các cháu rất muốn gặp. Nhưng nếu đó là người mà các cháu chưa hề biết thì sao? Mỗi khi đặt đứa con đang chập chững tập đi vào xe, bạn có nói cho cháu biết bạn và cháu sắp đi đâu không? Điều đó quá rõ ràng với bạn, nhưng với cháu thì không.

Và bạn cũng đừng quên là giao tiếp có tác dụng hai chiều. Bạn cần nói với mọi người trong nhà về những gì sẽ xảy ra (và tại sao nữa thì càng tốt), nhưng bạn cũng cần hỏi ý kiến mọi người và thật sự lắng nghe đóng góp của họ. Bạn có bàn bạc với con về nơi mà cả nhà sẽ đi nghỉ không? Khi cháu đã lớn, cháu có thể đưa ra ý kiến mà không cần chờ bạn hỏi, nhưng khi cháu mới 6 hoặc 7 tuổi thì sao?

Khi bạn đổi xe thì thế nào? Bạn có hỏi ý kiến các cháu không? Tất nhiên, bạn sẽ không mua một chiếc Lamborghini chỉ bởi vì các cháu muốn có nó, nhưng bạn có thể hỏi về những vấn đề mà các cháu quan tâm như xe có nhiều chỗ ở khoang sau, có khung chở hàng trên nóc xe để chở xe đạp, có mái che. Các cháu sẽ vui vẻ hơn với lựa chọn cuối cùng của bạn nếu các cháu có tiếng nói trong đó.

Nếu lúc nào bạn cũng làm được tất cả những điều trên, bạn rất xứng đáng nhận điểm 10. Con trẻ luôn có rất nhiều ý tưởng. Tất nhiên các ý tưởng này cần được chọn lọc. Nhưng quả thật các cháu có rất nhiều gợi ý hữu ích mà nếu không, có thể chúng ta sẽ chẳng bao giờ nghĩ ra.

MỖI KHI ĐẶT CHÁU BÉ MỚI BIẾT ĐI VÀO XE, BẠN CÓ NÓI CHO CHÁU BIẾT LÀ BẠN VÀ CHÁU SẮP ĐI ĐÂU KHÔNG?

QUY TẮC 29
HÃY ĐẶT RA CÁC MỤC TIÊU RÕ RÀNG

Đây là một quy tắc mà tôi đã rút ra từ công việc kinh doanh, và là một quy tắc rất hay. Những người quản lý tốt luôn đặt ra những mục tiêu cụ thể và cố gắng để đạt được các mục tiêu đó. Và họ hoàn toàn đúng. Bạn sẽ rất dễ nản lòng nếu sếp bạn nói: "Hãy cố đẩy doanh số lên!" Bạn không biết doanh số bán hàng tháng này tăng thêm 10% sẽ làm sếp hài lòng hay thất vọng. Và bạn suy luận chính sếp cũng không biết mức tăng nào là hợp lý, vì nếu có, sếp đã nói: "Hãy đẩy doanh số tăng thêm 10% nữa!"

Khi đi làm, tất cả chúng ta đều biết, các mục tiêu cụ thể sẽ làm công việc của chúng ta trở nên dễ dàng hơn. Khi đó, bạn biết bạn được kỳ vọng làm điều gì và sếp quan tâm tới kết quả làm việc của bạn. Vậy thì, tại sao chúng ta lại nói với các con mình những câu như: "Con hãy giữ phòng gọn gàng hơn đi nhé" hoặc "Hãy tắm cho chó thường xuyên hơn nhé" hoặc "Đừng có ngồi máy tính lâu thế?"

Bạn có thấy kiểu hỏi như thế thể hiện rằng bạn không thật sự quan tâm tới kết quả? Trong hai cách nói sau, cách nào dễ thuyết phục bạn hơn và sẽ dễ được con bạn tiếp thu hơn: "Đừng có ngồi máy tính lâu thế" hay "Con chỉ được dùng máy tính 2 giờ mỗi ngày thôi đấy nhé!"? Khi nói với con, bạn đã bao giờ tự hỏi liệu con mình có hiểu ý mình không. "Hãy tắm cho con chó của con thường xuyên hơn nhé" hoàn toàn rõ ràng đối với bạn, nhưng các con bạn thì không hiểu được là bạn thật sự muốn gì. Liệu như thế là cháu phải tắm cho con chó mỗi tuần một lần hay mỗi tháng một lần? Hay là chỉ phải dọn chỗ nó nằm hai lần một tuần và thay cát hay xỉ than cho nó mỗi tối? Bạn phải cụ thể hơn nếu bạn muốn con mình cảm thấy có động lực làm những việc bạn yêu cầu và để các cháu cảm thấy được bạn quan tâm. Và, điều quan trọng nhất, là để các cháu thật sự làm những gì bạn yêu cầu.

Tôi đã hiểu ra quy tắc này cách đây vài năm, khi tôi yêu cầu con gái tôi dọn phòng. Một lát sau, khi tôi lên phòng cháu, tôi thấy phòng cháu vẫn bừa bộn như cũ. Khi tôi chuẩn bị phạt cháu, thì cháu nói: "Nhưng con đã dọn phòng rồi mà. Bố nhìn mà xem!" Thực tế, cháu đã nhặt hết các thứ ở dưới sàn lên... và chỉ có thế. Nhưng cháu đã t nghĩ rằng đó là điều tôi muốn. Chỉ đến lúc đó, tôi mới nhận ra đó là lỗi của tôi, và kết quả không chỉ là căn phòng chưa được gọn gàng mà tôi còn không công bằng với cháu.

KHI NÓI VỚI CON, BẠN ĐÃ BAO GIỜ TỰ HỎI LIỆU CON MÌNH CÓ HIỂU Ý MÌNH KHÔNG.

QUY TẮC 30
ĐỪNG CẰN NHẰN SUỐT NGÀY

Gần đây, tôi có đọc một bài báo rất thú vị liên quan tới một nghiên cứu về thói hay cằn nhằn. Nghiên cứu phát hiện ra rằng nếu bạn hay cằn nhằn người khác, thì họ lại càng không muốn làm những gì bạn muốn.

Vậy bạn làm thế nào để các con bạn làm mọi thứ nếu bạn không cằn nhằn đây? Việc cằn nhằn đã tự mang trong nó một giọng điệu thể hiện sự bực bội và đó chính là lí do tại sao nó gây khó chịu. Khi việc cằn nhằn trở nên thật sự tồi tệ là lúc bạn cằn nhằn về con người của cháu chứ không phải là vì việc cháu làm nữa. Do vậy, "Con chẳng đóng cửa vào gì

cả” là một câu cằn nhằn, nhưng sẽ tệ hơn khi chỉ trích tính cách của cháu: “Con chẳng bao giờ nghĩ tới người khác” hoặc “Con thật là vụng về”. Những câu nói đó chỉ làm các cháu thêm ngang bướng.

Bạn không nhất thiết phải dùng đến giọng điệu khó chịu hoặc các từ ngữ chỉ trích cá nhân. Tất cả những gì bạn cần làm là nói một cách dứt khoát, và rõ ràng về những điều sẽ xảy ra nếu cháu không nghe lời. Ví dụ, bạn nói: “Con làm bài tập đi nhé. Nếu đến 6 giờ con vẫn chưa làm xong, mẹ sẽ tắt máy tính cho tới khi con làm xong bài tập đấy.” Sau đó, bạn cứ giữ yên lặng cho đến 6 giờ. Và nếu cần thiết, bạn hãy tắt máy tính đi. Đây là phương pháp chuẩn mực và bạn sẽ không mất nhiều thời gian để các cháu nhận ra ý định nghiêm túc của bạn.

Có một lần, tôi đến nhà một cô bạn ăn trưa. Trên bàn ăn lúc đó có rất nhiều đồ chơi, giấy vẽ, kẹo, các tấm xếp hình Lego, bộ bài và đủ thứ linh tinh khác. Tôi tỏ ý muốn giúp cô ấy dọn bàn, nhưng cô ấy nói “Ồ, không, không cần đâu. Bọn trẻ sẽ làm việc đó.” Tôi phân vân không hiểu cô ấy sẽ làm cách nào để các con cô dọn kịp bàn khi mà rau luộc đã sắp sôi còn các cháu thì đang mải mê với những trò khác. Nhưng cô ấy đi ra cửa bếp và vui vẻ nói: “Nếu 10 phút nữa mà bàn bếp chưa được dọn sạch là mẹ sẽ vứt hết các thứ vào thùng rác đấy nhé!” Có vẻ như đã quen với việc này và biết mẹ không nói đùa, nên các cháu xuất hiện ngay lập tức và chỉ 5 phút sau, bàn bếp đã sẵn sàng cho bữa trưa. Không hề cằn nhằn, cô ấy chỉ nói đúng một lần và chắc chắn các con cô biết biết điều gì sẽ xảy ra nếu các cháu không nghe lời mẹ.

Còn một số điều cần lưu ý về việc cằn nhằn. Con trẻ sẽ phải mất một thời gian để làm những việc nhất định, nhưng bạn đừng mong các cháu sẽ tự nhớ tất cả những việc đó. Do vậy, thay vì bực mình và cằn nhằn tính đãng trí của cháu, hãy chỉ đơn giản nhắc cháu làm việc đó.

KHÔNG NHẤT THIẾT PHẢI DÙNG ĐẾN GIỌNG ĐIỆU KHÓ CHỊU HOẶC CÁC TỪ NGỮ CHỈ TRÍCH CÁ NHÂN.

PHẦN IV. CÁC QUY TẮC VỀ KỶ LUẬT

Tôi không biết bạn thế nào, riêng tôi, tôi không thích hai từ “kỷ luật”. Nghe có vẻ như nó thể hiện sự cấm đoán, thậm chí cả trừng phạt. Con trẻ cần được nhìn, chứ không phải được nghe.

Dù vậy, khi bạn đã quen với kỷ luật, thì đó lại là một kỹ năng thiết yếu cần cho các bậc cha mẹ. Nếu bạn thực hiện vấn đề kỷ luật một cách đúng đắn, trách nhiệm làm cha mẹ của bạn cũng như trách nhiệm làm con của con trẻ sẽ dễ dàng hơn. Vâng, các con bạn được lợi rất nhiều từ kỷ luật đúng đắn. Chúng ta đã thấy được giá trị của các ranh giới (Quy tắc 24), và kỷ luật là sự cụ thể hỏa các ranh giới đó. Nếu vận dụng tốt, bạn sẽ không bao giờ phải sử dụng đến sự cấm đoán, trừng phạt, hay đánh đòn. Và khi đó tất cả mọi người đều vui vẻ.

QUY TẮC 31
HÃY THỂ HIỆN SỰ THỐNG NHẤT

Nếu bạn xin sếp nghỉ phép một ngày, sếp bạn không đồng ý, bạn sẽ thất vọng nhưng bạn sẽ làm theo. Bởi xét cho cùng, bạn không có quyền. Nhưng giả sử sau đó bạn lại đi xin phép sếp của sếp bạn và nhận được câu: “Ồ, tất nhiên là được, không có vấn đề gì.” Vậy, bạn sẽ nghĩ thế nào?

Bạn không biết bạn có được nghỉ phép không. Nhưng bạn biết chắc một điều là ý kiến của sếp bạn không có giá trị lắm. Và nếu sếp bạn còn nói không với bạn, bạn biết bạn cần tới gặp ai. Mà rất có thể lần tới, bạn sẽ phớt lờ sếp của bạn luôn. Trong khi đó, sếp của bạn cảm thấy bị coi thường và thất vọng, có thể còn giận dữ với vị sếp cao hơn vì biết rằng ông ấy đã không còn được bạn tôn trọng nữa. Còn sếp của sếp bạn thì phát hiện ra là ông ấy đã làm mất lòng cấp dưới nên sẽ thận trọng hơn đối với các đề nghị và mong sẽ lấy lại được tình cảm của cấp dưới.

Thật phức tạp đúng không? Đó là điều hoàn toàn bình thường. Tương tự như vậy, việc áp dụng kỷ luật không đồng nhất từ cha mẹ sẽ dẫn tới sự bối rối, thất vọng và thiếu tôn trọng ở con trẻ. Nếu trong ví dụ trên, vị sếp cao hơn có cách nói dự phòng cho sếp của bạn, thì mọi thứ đã đơn giản hơn nhiều.

Bạn cần hiểu rằng khi bạn xem nhẹ người bạn đời, thì điều đó không có nghĩa là bạn tốt với các con bạn và cháu sẽ yêu bạn hơn. Bạn chỉ làm cho cháu bối rối hơn, thiếu tôn trọng đối với cả hai và ảnh hưởng tới niềm tin của các cháu đối với tất cả các ranh giới quan trọng.

Nếu bạn là bậc cha mẹ đơn thân, quy tắc này đúng khi có ai đó cùng chia sẻ trách nhiệm với bạn trong việc trông nom các cháu. Ví dụ như cha mẹ bạn, người trông trẻ hoặc bạn của bạn.

Nếu muốn con cảm thấy an tâm, thì hai bạn phải thống nhất với nhau, chia sẻ vai trò khó khăn nữa. Việc này rất có lợi. Các cháu sẽ cảm thấy vui hơn, hiểu rõ hơn các ranh giới, và sẽ tôn trọng (yêu quý) cả hai bạn vì điều đó.

Tất nhiên, hai bạn không cần phải thống nhất trước với nhau từng quy tắc nhỏ một. Mỗi khi có một việc nhỏ, một trong hai bạn chỉ cần đồng ý với điều mà người kia nói và người còn lại có thể dự phòng cho người kia nếu được hỏi ý kiến: "Nếu bố nói là không được, thì câu trả lời là không." Một điều rất quan trọng là, ngoài các vấn đề lớn mà hai bạn cần thống nhất trước với nhau (Quy tắc 12), thì việc các bạn thống nhất với nhau quan trọng hơn việc các bạn thống nhất về điều gì.

VIỆC CÁC BẠN THỐNG NHẤT VỚI NHAU QUAN TRỌNG HƠN VIỆC CÁC BẠN THỐNG NHẤT VỀ ĐIỀU GÌ.

QUY TẮC 32
KHÍCH LỆ TỐT HƠN LÀ DỌA DẪM

Bạn có nhớ khi bạn còn bé không? Khi cô giáo của bạn nói rằng bạn sẽ được thưởng phiếu bé ngoan (giấy khen, kẹo hoặc được ghi tên lên bảng khen nếu bạn làm tốt bài thi ghép vần). Giả sử, thay bằng nói như vậy, cô giáo lại cảnh báo nếu bạn làm bài ghép vần không tốt, bạn sẽ bị phạt/không được ra ngoài/không được tham gia trò chơi. Vậy cách nói nào sẽ giúp bạn đạt kết quả tốt hơn?

Có thể, bạn và tôi đều không may mắn trong các bài thi ghép vần. Nhưng chắc chắn, chúng ta sẽ cố gắng hơn để đạt được phần thưởng. Theo các nhà nghiên cứu hiện đại và các nhà tâm lý học về trẻ em, sự khích lệ có hiệu quả cao hơn nhiều trong việc khuyến khích trẻ em cùng hợp tác.

Điều này không có nghĩa là bạn phải thưởng cho các cháu mỗi lần các cháu nói năng lễ phép, hoặc cho các cháu tiền vì các cháu đã dọn phòng. Đa phần các cháu sẽ vui vẻ khi biết rằng bạn đã chú ý tới nỗ lực của các cháu và ghi nhận những nỗ lực đó. Vì vậy, bạn hãy cho các cháu biết: "Ồ, con đã dọn dẹp phòng trước cả khi mẹ nhắc con cơ đấy. Con giỏi quá!" Hoặc, "Mẹ cảm ơn vì con đã quét nhà." Chắc chắn, lần sau các cháu sẽ làm tiếp những việc đó để lại được bạn khen. Để các cháu biết đến sự chú ý của bạn rất quan trọng. Hãy luôn nhớ nói cho các cháu, nếu không, mọi cố gắng của bạn sẽ trở thành vô tác dụng.

Khi có những vấn đề lớn hơn mà bạn cần phải thỏa thuận với cháu trước, thì việc sử dụng những lời khích lệ thay vì răn đe cũng rất có ích. Bạn hãy nói với cháu rằng cháu sẽ được ăn bữa tối với món yêu thích nếu cháu chơi ngoan trong công viên hoặc hứa mua quần áo cho cháu nếu cháu biết giữ phòng sạch sẽ gọn gàng trong một tháng liền.

Răn đe không phải không có tác dụng, nhưng trong một thế giới lý tưởng thì cách đó chỉ là để đề phòng và không bao giờ nên sử dụng. Bạn chỉ nên răn đe đối với những hành vi mắc lỗi nghiêm trọng, nhưng kể cả như vậy, bạn vẫn nên áp dụng kết hợp với việc khích lệ. Bạn có thể cảnh báo nếu cháu cứ đi chơi về muộn thì cuối tuần cháu không được đi đâu nữa, và kèm thêm điều kiện: nếu cháu về nhà đúng giờ trong vòng một tháng liền, bạn sẽ tăng thêm 15 phút cho lệnh giới nghiêm.

Có một lưu ý nhỏ ở đây. Bạn hãy cẩn thận bởi nếu không, bạn sẽ tạo áp lực cho con khi đưa ra các phần thưởng lớn, và rồi cháu không làm được như bạn kỳ vọng. Nếu bạn hứa thưởng cho cháu một chiếc xe đạp mới nếu cháu đạt một số lượng điểm A nhất định, thì bạn đang tạo thêm áp lực cho cháu rồi đấy. Và nếu cuối cùng, cháu không đạt được mục tiêu đề ra thì cháu đã bị phạt tới hai lần: một là cảm giác thất bại, hai là không có xe để đi.

ĐỂ CÁC CHÁU BIẾT ĐẾN SỰ CHÚ Ý CỦA BẠN RẤT QUAN TRỌNG.

QUY TẮC 33
LUÔN NHẤT QUÁN

Khi còn bé, có lần tôi đã cãi lại mẹ nhưng mẹ chỉ cười và nói mẹ vui vì tôi biết bảo vệ chính kiến của mình. Nhưng hôm sau, tôi lại bị mẹ đánh đòn khi nói một câu tương tự. Hồi đó, lúc nào, tôi cũng như đi trên băng mỏng, vì trong hầu hết mọi chuyện, tôi không bao giờ đoán nổi mẹ sẽ xử sự theo chiều hướng nào.

Tôi không biết việc gì thì được phép, việc gì không. Dường như điều đó được quyết định bằng một chương trình xổ số bí mật nào đó. Do vậy, gần như cách cư xử của tôi chẳng theo quy tắc nào cả. Tôi có thể gặp rắc rối, hoặc không. Đối với tôi, mọi thứ giống hệt như một trò may rủi.

Các con của bạn cũng vậy. Các cháu cần biết việc gì được phép, việc gì không. Và các cháu xét đoán điều đó thông qua những gì đã diễn ra. Nếu các cháu nhận thấy không có sự nhất quán, các cháu sẽ không biết mình phải cư xử thế nào cho đúng, và tất cả các ranh giới quan trọng (Quy tắc 24) sẽ không được duy trì một cách đúng đắn nữa. Điều đó khiến các cháu cảm thấy bối rối, bất an và thậm chí còn cảm thấy không được yêu thương nữa.

Điều khó nhất của quy tắc này là sẽ có nhiều lúc bạn không thể phá vỡ các quy tắc cho dù rất muốn vì việc đó là không công bằng với các con bạn. Nếu bạn quyết định các cháu không được ngủ chung giường với bạn, thì bạn cần kiên định với quyết định đó (trừ khi bạn sắp thay đổi quy tắc đó mãi mãi). Nhưng nếu hôm nay cháu út nhà bạn có chuyện buồn và cháu thật đáng yêu... Không, không, không! Bạn phải dừng lại ngay! Nếu bạn cho cháu ngủ cùng bạn chỉ một lần này thôi, thì lần sau sẽ khó gấp 10 lần để nói không với con bạn, và quan trọng là, cháu sẽ không hiểu được tại sao. Bạn hãy nói không bây giờ (một cách nhẹ nhàng và kèm theo một chiếc ôm) vì điều đó sẽ tốt cho cả bạn và cháu.

Bạn có để ý một chi tiết tôi nói ở trên không: "Trừ khi bạn sắp thay đổi quy tắc đó mãi mãi". Tất nhiên, việc thay đổi các quy tắc luôn là một lựa chọn. Bạn có thể chợt nhận ra rằng cuộc đời sẽ ngọt ngào hơn biết bao nhiêu nếu cháu cùng ngủ chung giường với bạn mỗi tối và bạn không thể hiểu được tại sao trước đó bạn lại không cho con ngủ chung với mình. Vâng, bạn có thể thay đổi quy tắc (bạn có trao đổi với người bạn đời của bạn trước), nhưng một khi bạn đã thay đổi quy tắc, bạn phải thực hiện quy tắc đó trong một thời gian dài. Con bạn sẽ bị bối rối nếu các quy tắc thay đổi hàng tháng thì nay lại thay đổi mỗi tối. Vậy mỗi quy tắc mới nên thực hiện trong bao lâu? Nếu không phải là mãi mãi, thì ít nhất cũng phải cho tới khi các con bạn quên đi rằng các quy tắc đó có khác nhau. Và nếu các cháu càng lớn, thì thời gian thực hiện mỗi quy tắc mới càng phải lâu hơn.

ĐIỀU KHÓ NHẤT CỦA QUY TẮC NÀY LÀ SẼ CÓ NHIỀU LÚC BẠN KHÔNG THỂ PHÁ VỠ CÁC QUY TẮC DÙ RẤT MUỐN.

QUY TẮC 34
LUÔN NHẸ NHÀNG TRONG MỌI CHUYỆN

Khi còn bé, có lần tôi giúp mẹ chuẩn bị nấu ăn. Mẹ tôi nấu là chính, còn tôi chỉ giúp mẹ lấy các hạt đỗ đông lạnh. Không hiểu sao, tôi lại cầm góc trên của hộp đỗ và dùng kéo cắt cái góc đó đi, và thế là cả hộp đỗ rơi xuống đất và những hạt đỗ lăn tung tóe khắp nơi trên sàn nhà, gầm tủ lạnh, gầm bếp, gầm máy giặt và cả dưới chân chúng tôi.

Tôi sợ hãi liếc về phía mẹ. Mẹ đang bận thái thịt, canh chừng để nồi nước sốt không bị cháy, và nấu rau. Tôi chờ nghe mẹ cho một bài diễn thuyết không thể tránh khỏi. Nhưng thay vào đó, mẹ tôi lại phá lên cười.

Và bạn biết không? Từ đó trở đi tôi không bao giờ mắc lại lỗi đó nữa (vâng, tôi biết đa phần mọi người sống cả đời mà không mắc phải lỗi đó bao giờ). Điều quan trọng ở đây là tôi đã không cần phải bị nhắc nhở mới học được từ lỗi lầm của mình. Việc mẹ cười thay vì mắng tôi ngu ngốc (mà đúng là ngốc thật) đã làm cho cách nhìn của tôi về mẹ và mối quan hệ giữa hai mẹ con có lợi hơn nhiều.

Tất nhiên, đó hoàn toàn là một việc không may, tuy rằng có ngốc thật. Từ chuyện này, bạn thử liên tưởng đến những lúc con bạn làm cho bạn phát bực hoặc cãi lại bạn. Ngay cả những lúc như vậy, bạn vẫn có thể pha trò để mọi chuyện nhẹ nhàng hơn. Nếu bạn có thể nói đùa một câu hoặc trêu các cháu một cách nhẹ nhàng và trìu mến vào đúng lúc, bạn có thể phá tan ý định muốn làm cho bạn mệt mỏi trong vòng 5 phút tới của các cháu. Và kết quả là bạn và các con sẽ vui vẻ hơn và tình cảm ngày càng khăng khít hơn.

Có một cuốn sách dành cho trẻ em rất hay của tác giả John Burningham có tên là Would you like rather...? (Con có muốn...?). Cuốn sách đặt ra các câu hỏi cho các cháu, ví dụ như các cháu có muốn bị bôi đầy mứt, bị ngâm vào nước, hoặc bị chú cún kéo qua vũng bùn hay không? Các con tôi rất thích cuốn sách đó và đôi lúc, khi các cháu sắp sửa cư xử không đúng mực, tôi lại xoa dịu bằng cách hỏi các cháu: “Con có muốn ... [ngừng lại một chút] bị nhốt vào phòng 5 phút liền, hay là bị cù thật lực trong 30 giây không?” Việc này làm các cháu cười khúc khích và khiến các cháu quên đi việc không hay mà các cháu định làm, và các cháu dường như biết ơn vì đã không bị mắng. Giờ thì, tôi thường xuyên sử dụng quy tắc này và tôi biết tôi có thể áp dụng nó cho cả một số người lớn nữa.

HÃY NHẸ NHÀNG TRONG MỌI CHUYỆN...

BẠN VÀ CÁC CON SẼ VUI VẺ HƠN VÀ TÌNH CẢM NGÀY CÀNG KHĂNG KHÍT HƠN.

QUY TẮC 35
TẬP TRUNG VÀO VẤN ĐỀ, CHỨ KHÔNG PHẢI VÀO CON NGƯỜI

Có lần, một người bạn của tôi nói cô đã học được một quy tắc rất quan trọng sau khóa học về hành vi trẻ em mà cô vừa tham dự: “Không có đứa trẻ hư, chỉ có những đứa trẻ

ngoan làm điều hư.” Khi ấy, tôi đã nghĩ rằng đó là một trong những ví dụ khôi hài nhất về nghiên cứu tâm lý mà tôi từng nghe, và tôi cũng chưa có dịp nào thực hiện lời khuyên ngộ nghĩnh đó.

Tuy vậy, sau đó, khá xấu hổ là, tôi lại phải công nhận rằng cô ấy hoàn toàn đúng. Tất nhiên là tôi vẫn chưa hết buồn cười vì cách nói đó (nghe nó chẳng khác gì câu: “Đó không phải là một cái máy tính tồi, mà là một cái máy tính tốt hoạt động tồi”), nhưng tôi phải thừa nhận nội dung của quy tắc đó hoàn toàn chính xác.

Một khi bạn nói với con mình rằng các cháu thật hư, ích kỷ, lười biếng, béo, ngốc nghếch, bất lịch sự, tự cao, vô tâm hoặc bất kỳ điều gì khác, nghĩa là bạn đã gán cho cháu những tính xấu đó. Và nếu các cháu tin vào điều đó (và tại sao lại không khi các cháu vẫn được dạy là phải nghe lời bạn nói đấy thôi), thì các cháu sẽ sống với điều đó. Các cháu sẽ nghĩ: “Chẳng ích gì nếu mình cố gắng nữa, mình biết mình lười mà,” hoặc “Mình có gì để mất nữa đâu? Đằng nào thì cha mẹ cũng cho là mình hư rồi.” Tất nhiên, đây không phải là quá trình suy nghĩ có ý thức, ít nhất là khi các cháu còn nhỏ. Nhưng nếu bạn cứ gán cho con mình những điều đó, các cháu sẽ sống chung với chúng.

Điều bạn cần làm là nhắm vào hành vi của các cháu, chứ không phải là chỉ trích con người các cháu. Bạn có thể nói với các cháu: “Như thế là ích kỷ”, hoặc “Đẩy người khác như vậy là bất lịch sự, con ạ.” Bằng cách này, bạn không phê bình các cháu, mà chỉ phê bình hành vi của các cháu. Nếu đến đây, bạn muốn kêu lên: “Nhưng mà nó lười thật!”, tôi sẽ không nói là bạn sai, mặc dù rất khó để công nhận là bạn đúng. Tôi chỉ muốn nói rằng bạn không nên nói như vậy trước mặt con, và cũng không nên nói với ai khác điều đó phòng khi tới tai con bạn. Bạn hãy giữ những suy nghĩ đó cho riêng mình, kể cả khi đó là lần thứ ba cháu đi chơi mà không hề giúp bạn dọn dẹp bàn ăn, để mặc bạn với đống bát đĩa.

Việc gán cho các cháu những đức tính tốt lại là một việc hoàn toàn khác. Nếu các đức tính đó là đúng (bạn đừng tạo áp lực cho con mình bằng cách bắt cháu phải cố những điều cháu không thể), thì việc làm đó sẽ khích lệ các cháu có hành vi cư xử tương tự – chu đáo, cẩn thận, dũng cảm, v.v...

Và có thể đôi khi bạn vẫn cần gán cho các cháu đức tính tốt để củng cố hành vi của các cháu. Khi các cháu làm điều gì không hay, hãy nói: “Mẹ thật sự ngạc nhiên thấy con cư xử bất lịch sự như vậy đấy. Vì mẹ luôn nghĩ con là một người lịch sự.” Điều đó khẳng định một điều là bạn chưa từ bỏ hình ảnh tốt đẹp về các cháu, vì vậy chưa quá muộn để các cháu giữ lại danh hiệu “lịch sự” kia.

ĐIỀU BẠN CẦN LÀM LÀ NHẮM VÀO HÀNH VI CỦA CÁC CHÁU, CHỨ KHÔNG PHẢI CHỈ TRÍCH CÁC CHÁU.

QUY TẮC 36
ĐỪNG TỰ DỒN MÌNH VÀO CHÂN TƯỜNG

Trước khi biết đến quy tắc này, tôi đã từng đưa ra những lời răn đe thiếu khôn ngoan. Cách đây không lâu, tôi đã cấm con trai không được xem tivi trong một năm. Rõ ràng đó là một mệnh lệnh không thể thực hiện được và không ai thích thú với nó cả. Vậy tôi phải làm

gì để thoát khỏi tình huống đó?

Tôi không ở đây để khuyên bạn làm giống tôi. Tôi chỉ muốn chia sẻ những gì tôi học được từ các bậc cha mẹ khác, những người thành công hơn tôi. Tôi biết khi nào tôi sai và tôi cũng tiến bộ hơn nhiều so với trước đây. Và, như bạn biết đấy, đó cũng là chìa khóa thành công của một bậc cha mẹ tốt – biết được khi nào cần học hỏi thêm, và kiên trì với việc đó.

Rắc rối lớn của lệnh cấm xem tivi trong một năm chính là ở chỗ quy tắc thật sự của những lời răn đe là bạn phải thực hiện chúng. Nếu bạn nói với con rằng cháu chỉ được chơi xếp hình sau khi dọn sạch những viên bi thì bạn phải đảm bảo điều đó sẽ được thực hiện. Nếu không, cháu sẽ không bao giờ để ý tới những lời răn đe của bạn nữa.

Một người bạn của tôi trước đây không bao giờ răn đe con cái và do đó, cuối cùng, anh không thể kiểm soát được các con mình. Sau một cuộc trò chuyện với một người bạn, anh quyết định thử một phương pháp khác. Vào kỳ nghỉ, anh dọa cậu con trai: "Nếu con không thôi trò đó đi, thì ngày mai con không được đi lướt ván đâu đấy." Cậu con trai nghĩ: "Ha, tất nhiên là mình sẽ vẫn được đi vì bố có bao giờ làm những gì bố nói đâu. Mà nếu mình không đi lướt ván thì sẽ phải có ai ở nhà trông mình."

Điều mà cậu bé đã không nhận ra là bố cậu đã kiên quyết thực hiện đến cùng lời dọa đó. Vì vậy, khi cậu bé không nghe lời, bố cậu đã làm đúng như đã dọa và bỏ buổi lướt ván để thể hiện sự cương quyết của mình. Không chỉ cậu bé lỡ buổi lướt ván, mà cậu còn phải ở nhà cả ngày cùng người bố đang rất bực mình vì cũng bị lỡ buổi lướt ván chỉ vì hành vi của con trai. Hành động đó đã giúp bạn tôi lấy lại uy quyền của người cha và cậu con trai của bạn tôi hiểu rằng đó không phải là lời dọa xuông nữa.

Vì vậy, bạn hãy thực hiện những lời răn đe của mình, và đừng tự dồn mình vào chân tường với những lời dọa mà bạn không thể hoặc sẽ không thực hiện được đến cùng. Hãy nghĩ trước khi nói (và chính tôi cũng tự phải nhắc bản thân điều này).

CÁC CHÁU SẼ KHÔNG BAO GIỜ ĐỂ Ý TỚI NHỮNG LỜI RĂN ĐE CỦA BẠN NẾU PHÁT HIỆN RA ĐÓ CHỈ LÀ NHỮNG LỜI DỌA XUÔNG.

QUY TẮC 37
NẾU MẤT BÌNH TĨNH, BẠN SẼ LÀ NGƯỜI THUA CUỘC

Trẻ em học cách cư xử thông qua việc quan sát người lớn. Nếu chúng ta nói làm ơn hoặc cảm ơn, trước sau gì các cháu cũng sẽ nói như vậy. Nếu chúng ta đối xử lịch sự với người khác, các cháu cũng sẽ làm như thế. Nếu chúng ta mất bình tĩnh khi người khác không làm những điều ta muốn, các cháu sẽ nghĩ rằng đó là hành vi đúng đắn.

Những lúc bình tĩnh, bạn sẽ dễ dàng định hướng hành vi cư xử của các cháu. Nhưng khi bạn tức giận cũng là lúc khó nhất để làm một tấm gương tốt. Vậy bạn sẽ xử sự thế nào khi con bạn cãi lại bạn? Bạn có cố gắng giữ bình tĩnh, không to tiếng với cháu và lắng nghe xem cháu nói gì không? Ai cũng biết việc đó không dễ chút nào, nhưng đó là cách duy nhất để con bạn cũng cư xử như vậy.

Vì lý do nào đó, mà trong hầu hết các cặp cha mẹ, luôn có một người dễ mất bình tĩnh trước con trẻ hơn người kia. Nếu đó là bạn, thì bạn đừng coi đó là thất bại, vì đó là việc rất bình thường. Nhưng bạn cần hiểu rằng mỗi lần bạn mất bình tĩnh với con, bạn đã mặc nhiên thừa nhận phản ứng đó của các cháu. Và điều đó làm bạn thành người thua cuộc. Các mối quan hệ trong tương lai của các cháu sẽ bị ảnh hưởng nếu các cháu lớn lên với suy nghĩ rằng to tiếng sẽ giúp cháu có thứ mình muốn và đó là một cách thông thường để giải quyết mâu thuẫn.

Điều tương tự cũng đúng với việc đánh con. Bất kể bạn có ý kiến thế nào, thì hành động đó vẫn phản tác dụng. Hành động đó khiến các con bạn nghĩ rằng, đôi khi đánh người cũng là một cách để đạt được điều mình muốn. Nếu bạn làm điều đó trong lúc nóng nảy, nghĩa là bạn đã để cháu biết bạn đang mất kiểm soát. Điều đó thật đáng sợ đối với con trẻ. Nếu bạn làm điều đó một cách lạnh lùng, điều đó thể hiện rằng bạn đã suy nghĩ thấu đáo và thái độ gây gổ đó chính là câu trả lời của bạn.

Nếu bạn thường xuyên đánh con, bạn sẽ làm tổn thương cháu về mặt cảm xúc và có thể biến cháu trở thành những người hay bắt nạt người khác. Nếu bạn không định đánh con, vậy tại sao lại phải làm vậy? Quan điểm của tôi, ít nhất là đối với một số cháu nhất định, là nếu bạn định đánh cháu, thì liệu đến lúc nào bạn sẽ dừng lại? Nếu con bạn thi thoảng mới bị đánh, thì các cháu hoàn toàn không nên bị đánh chút nào. Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc không cần phải đánh con.

Vậy nếu bạn thấy mình đang phát cáu lên và sắp cho con bạn một trận đòn thì sao? Bạn hãy học cách nhận ra các dấu hiệu đó càng sớm càng tốt, khi bạn vẫn còn thời gian để chọn một cách phản ứng khác. Nếu không thể, bạn hãy bỏ đi chỗ khác. Bỏ đi thật nhanh nếu có thể. Bạn hãy tạm lánh khỏi tình huống đó cho tới khi có thể đương đầu với nó – hãy gọi đó là khoảng "thời gian cách ly" dành cho các bậc cha mẹ. Nếu bạn có con nhỏ, hãy đảm bảo là cháu sẽ an toàn trong khoảng thời gian đó (nếu cần thì bế cháu lên và đặt cháu vào chỗ nào đó an toàn) sau đó ra khỏi nhà với một khoảng cách an toàn – ngoài tầm nghe của bạn – cho tới khi bạn bình tĩnh trở lại và có thể tự tin ở mình khi quay lại với con. Có lẽ lúc đó con bạn cũng đã qua lúc muốn nổi loạn rồi.

NẾU CON BẠN THI THOẢNG MỚI BỊ ĐÁNH, THÌ CÁC CHÁU HOÀN TOÀN KHÔNG NÊN BỊ ĐÁNH CHÚT NÀO.

QUY TẮC 38
NÓI XIN LỖI NẾU BẠN SAI

Như bạn đã biết, cách chúng ta cư xử sẽ ảnh hưởng rất lớn tới cách cư xử của các cháu. Chúng ta đã nói rằng nếu bạn không muốn con mất bình tĩnh, thì chính bạn cũng không được mất bình tĩnh; nếu bạn muốn các cháu biết nói năng lễ phép và biết nói lời cảm ơn, thì bạn cũng phải lịch sự với các cháu. Quy tắc này cùng là một trong những điều mà bạn cần làm và thật lạ là dường như có nhiều bậc cha mẹ lại gặp khó khăn với nó.

Có phải bạn cảm thấy nếu thừa nhận bạn sai, là bạn đã làm giảm lòng tin của con đối với uy quyền của bạn? Nếu bạn nói lời xin lỗi, các cháu sẽ nhận ra rằng không phải lúc nào bạn cũng hoàn hảo. Bọn trẻ sẽ nhanh chóng nhận ra điều này. Vậy tốt hơn hết là bạn cứ để

các cháu tin rằng, bạn không phải là Chúa toàn năng .

Bạn càng sẵn sàng xin lỗi khi sai bao nhiêu, các con bạn sẽ càng thấy rằng việc thừa nhận sai sót không hề làm giảm đi giá trị của các cháu – vì những người lớn mà các cháu ngưỡng mộ cũng sẵn sàng làm điều đó. Và các cháu cũng sẽ nhận thấy rằng ai cũng có thể mắc lỗi và không có gì đáng phải ngượng vì điều đó cả. Vâng, chỉ cần nhận thức được là mình sai và sửa sai, chứ không phải ngượng. Bạn cần dạy con biết tự giác nói lời xin lỗi mỗi khi làm người khác tổn thương, khó chịu, phiền phức hoặc đau khổ.

Tôi cũng phải nói thêm rằng, nhiều người lớn rất ngại nói lời xin lỗi, chứ chưa nói gì tới con họ. Nếu bạn ngại thừa nhận mình sai, bạn cần thay đổi ngay. Quãng thời gian làm cha mẹ chính là lúc thích hợp nhất để sửa đổi khuyết điểm trước khi con bạn bị nhiễm những tính xấu đó.

Bạn còn nhớ Quy tắc 36 khi tôi cấm con trai tôi không được xem tivi trong vòng một năm? Cách duy nhất để rút lại lệnh cấm là nói thẳng với cháu: "Bố xin lỗi, bố đã sai. Bố đã mất bình tĩnh nên cấm đoán vô lý. Điều đáng ra bố nên nói là con không được xem tivi trong vòng một tuần nếu con tiếp tục hỗn như thế." Có lẽ cũng bẽ mặt thật đấy, nhưng tôi đã nhận lỗi về mình.

BẠN CẦN DẠY CON BIẾT TỰ GIÁC NÓI LỜI XIN LỖI.

QUY TẮC 39
HỌC CÁCH THA THỨ

Bạn và con bạn vừa có một cuộc khẩu chiến. Có thể bạn xử lý được tình huống, cũng có thể không. Nhưng dù sao bạn cũng là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc, nên hãy đảm bảo mọi việc không đến nỗi quá tệ. Còn con bạn, vì rất hư nên cháu đã bị phạt nhốt trong phòng.

Rồi điều gì xảy ra tiếp theo? Điểm này rất quan trọng và tôi đã phải viết riêng thành một quy tắc, bởi vì tôi từng chứng kiến có những bậc cha mẹ xử sự không đúng cách. Khi cháu bé trở lại, tỏ vẻ hối lỗi, thậm chí cả xin lỗi, thì cha mẹ cháu lại tiếp tục trách móc. Và thế là cháu lại phản ứng và cãi lại cha mẹ, và lại bị phạt nhốt vào phòng lần nữa. Hoặc nếu không cha mẹ cháu sẽ không thèm nói chuyện với cháu, coi đó như một hình thức trừng phạt.

Trong cả hai cách trên, bạn đã không cho con mình cơ hội thoát khỏi cảm giác tồi tệ mà cháu đang cố gắng kết thúc. Mới đây, tôi còn nghe được một bậc cha mẹ nói với con mình như thế này khi cháu xin lỗi họ: "Điều quan trọng không phải là xin lỗi, mà quan trọng là đừng có mắc lại lỗi." Tất nhiên, điều đó đúng, nhưng đó không phải là lúc thích hợp để nói như vậy. Cháu bé tội nghiệp rõ ràng đã cảm thấy cháu vẫn mắc lỗi và chưa được tha thứ và tôi có thể thấy mặt cháu nhăn cả lại.

Điều quan trọng nhất đối với con trẻ là biết được bạn vẫn yêu thương cháu. Các cháu cũng cần biết rằng việc xin lỗi là có tác dụng và quyết tâm sửa đổi cách cư xử của mình. Nếu bạn vẫn tức giận, khi cháu nói lời xin lỗi thì phỏng có ích gì? Vì vậy, khi cuộc chiến đã tạm

lắng, bạn hãy thể hiện cho cháu biết bạn vẫn thương yêu cháu và luôn muốn có cháu ở bên. Và bạn đánh giá cao hành động xin lỗi và khả năng nhận ra lỗi của cháu.

Tất nhiên, có thể bạn cảm thấy bạn vẫn cần phải nói tiếp về vấn đề đó với con mình - kể cả vấn đề về cuộc tranh cãi vừa rồi, hay là về cách con bạn xử sự khi đó. Nhưng bạn đừng làm việc đó ngay lúc này. Bạn hãy chờ tới lúc khác, khi mối quan hệ giữa bạn và cháu đã được thiết lập lại một cách vững chắc hoặc bạn có thể chờ tới một lúc thích hợp hơn – ví dụ lúc đang cùng cháu đi trong xe ô tô chẳng hạn (vì lúc đó cháu sẽ không bỏ đi chỗ khác được) hoặc trước lúc đi ngủ. Nhưng bạn đừng làm điều đó trước mặt bất kỳ người nào khác không có liên quan như anh chị em hoặc bạn bè của cháu.

Nếu bạn muốn mọi chuyện phải được nói tới cùng, thì bạn hãy cố gắng kìm lại trừ phi việc đó thật sự cần thiết, đặc biệt là đối với các cháu đang ở độ tuổi mới lớn. Hầu hết các cháu đều biết rõ các cháu đã làm sai và việc cứ nhắc lại những lỗi đó mỗi khi có tranh luận, sẽ chỉ làm các cháu càng thêm khó chịu mà thôi. Điều đó chẳng dễ dàng gì với các cháu, cho nên bạn đừng để các cháu phải rơi vào tình huống đó trừ khi thật cần thiết. Tất nhiên, có thể bạn vẫn cần giải quyết vấn đề ban đầu, nhưng hãy chờ tới lúc cả bạn và cháu vui vẻ hơn.

ĐIỀU QUAN TRỌNG NHẤT ĐỐI VỚI CON BẠN LÀ BIẾT ĐƯỢC BẠN VẪN YÊU THƯƠNG CHÁU.

QUY TẮC 40
QUYỀN BIỂU LỘ CẢM XÚC

Bạn có thể cảm thấy cuộc sống dễ chịu hơn khi các con bạn có tâm trạng tốt. Không cãi cọ, không khóc lóc, không giận dữ. Bạn đã đúng, quả là dễ chịu hơn. Nhưng nếu lúc nào các cháu cũng thế thì lại không tốt. Các cháu có rất nhiều cảm xúc và cần được thể hiện các cảm xúc đó. Khi các cháu tức giận, các cháu phải được nói ra điều đó. Trách nhiệm của bạn là dạy cháu nói ra điều đó theo cách chấp nhận được và không che giấu cảm xúc bất kể đó là cảm xúc gì.

Tôi biết có những gia đình không cho các cháu nhỏ được tỏ ra giận dữ, dù là dưới hình thức nào. Tất nhiên, các cháu phải học cách tức giận mà không gây gổ, không chửi rủa hoặc đe dọa, nhưng các cháu vẫn cần được phép cảm thấy tức giận và được nói ra điều đó. Dù sao, sự tức giận cũng có lý do chính đáng và con bạn phải biết rằng các cháu có thể thể hiện sự tức giận chính đáng mà không bị cấm. Các cháu cần nghe những câu như: “Mẹ biết tại sao con lại tức giận, nhưng con cũng không được nói hỗn với chị.”

Một đứa trẻ không được phép thể hiện cảm xúc sẽ không thể thoát khỏi cảm xúc đó – kể cả người lớn cũng gặp tình trạng này. Giữ tất cả trong lòng sẽ gây ra những vấn đề về cảm xúc, thậm chí cả sức khỏe. Hơn nữa, khi lớn lên, các cháu sẽ trở thành người không biết diễn đạt cảm xúc, và điều này có thể phá hỏng các mối quan hệ sau này của các cháu, đặc biệt là các mối quan hệ thân thiết.

Những người từ bé đến lớn không cãi cọ bao giờ có thể không hiểu được rằng tranh luận suy cho cùng không phải là điều quá nghiêm trọng. Vì vậy, họ rất ngại tranh luận với người bạn đời vì lo rằng người đó sẽ bỏ đi. Điều đó có nghĩa là các vấn đề không được giải

quyết, sự oán giận gia tăng, cảm xúc bị kìm nén trong lòng. Và tất cả những điều này đều không có lợi cho sức khỏe.

Vì đang nói tới việc thể hiện cảm xúc, nên tôi cũng muốn nhấn mạnh, việc con trẻ khóc là có lợi. Kể cả người lớn cũng vậy. Không nhiều bậc cha mẹ cấm con mình khóc, nhưng tôi từng nghe quá nhiều những câu kiểu như: “Con lớn rồi”, hoặc “Thôi nào, mọi việc có tệ đến mức đấy đâu nào.” Vậy đấy, rõ ràng là nếu cháu không cảm thấy quá tệ, thì cháu không được khóc, có phải vậy không? Khi tới trường, các cháu sẽ sớm được học quy tắc không được khóc những lúc không thích hợp, vì vậy bạn không cần phải lo lắng. Cách đây nhiều năm, tôi đã học được từ một người bạn thân rằng phản ứng đúng đắn với ai đó đang khóc (kể cả người lớn) không phải là: “Nào, nào, thôi đừng khóc nữa”, mà là “Cứ khóc đi. Khóc cho nhẹ lòng đi.”

MỘT ĐỨA TRẺ KHÔNG ĐƯỢC PHÉP THỂ HIỆN CẢM GIÁC SẼ KHÔNG THỂ THOÁT KHỎI CẢM GIÁC ĐÓ.

PHẦN V. CÁC NGUYÊN TẮC VỀ TÍNH CÁCH

Hãy thử hỏi bất kỳ ai có hơn ít nhất là hai con trở lên và họ sẽ cho bạn biết các cháu khác hẳn nhau. Các cháu có thể có cùng cha mẹ đẻ, lớn lên trong cùng một nhà, đi học cùng trường, cùng đi nghỉ, nhưng các cháu lại là những người hoàn toàn khác nhau.

Và điều đó liên quan đến cách bạn nuôi dạy các cháu. Mục tiêu của bạn là để cho các cháu có cá tính riêng, chứ không ép các cháu thành người mà bạn muốn. Và bạn biết điều này, vì bạn là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc. Nhưng bạn thực hiện điều đó như thế nào? Đó là những gì mà phần này muốn nói tới. Hãy tuân theo các quy tắc sắp được kể ra đây và bạn sẽ có thể giúp con mình lớn lên thành những người tuyệt vời, độc lập, tự tin, suy nghĩ khoáng đạt như bạn kỳ vọng.

QUY TẮC 41
TÌM CÁC CÁCH KHÍCH LỆ PHÙ HỢP VỚI CON

Tôi có một cậu con trai luôn muốn làm bất kỳ điều gì để làm vừa lòng tôi. Điều này rất tốt, nhưng tôi vẫn luôn cẩn thận và không bao giờ lạm dụng. Cháu thật sự muốn làm vừa lòng người khác và tôi có thể sử dụng yếu tố đó để khích lệ cháu. Tất nhiên, sau khi cháu làm bất kỳ điều gì, tôi đều nhớ thể hiện cho cháu biết tôi đã hài lòng, ấn tượng, vui mừng và cảm động như thế nào.

Tôi cũng có một cậu con trai khác. Cháu lại không quan tâm lắm tới sự đồng ý hay phản đối của tôi. Vì theo cháu, đó là chuyện của tôi. Nói cách khác, cháu quan tâm nhiều hơn tới việc được xem như người lớn và được cho là người có trách nhiệm. Do vậy, tôi đã dùng đòn bẩy này để khích lệ cháu.

Mỗi đứa con của tôi có động cơ thúc đẩy hành động khác nhau, và không nhất thiết phải giống với động cơ của tôi. Có một số cách khích lệ mang tính cảm xúc – sự đồng ý, được xem như người lớn, được đánh giá cao. Một số cách khích lệ khác thì cụ thể hơn nhằm khuyến khích con bạn đúng những điều bạn muốn – được giao nhiều trách nhiệm, vị thế, tiền bạc, sự tự do hơn. Nói cách khác, các cháu có thể được thưởng bằng việc được nấu một bữa ăn cho cả nhà hoặc được mua các loại quần áo mà các cháu nghĩ sẽ giúp nâng vị thế của các cháu đối với bạn bè, hay được cho phép đi ngủ muộn hơn vào buổi tối.

Điểm mấu chốt ở đây là bạn không thể sử dụng cùng một cách khích lệ cho các con, bởi việc đó sẽ không có tác dụng. Việc này không chỉ làm bạn không thể khai thác được hết khả năng của con, mà còn làm các cháu không đạt được những gì các cháu thật sự mong muốn. Những phần thưởng bạn dành cho con có thể giữ nguyên hoặc thay đổi theo thời gian khi con bạn lớn lên. Vì vậy, bạn cần suy nghĩ thấu đáo về các cách khích lệ có tác dụng với từng đứa, và các cách sử dụng chúng.

Nhân đây phải nói thêm rằng, trong những trường hợp hiếm hoi mà bạn phải sử dụng sự đe dọa hơn là nói ngọt, thì mỗi con bạn sẽ phản ứng với các lời đe dọa theo những cách khác nhau. Có cháu sẽ không quan tâm nếu bạn ngừng cho cháu tiền tiêu vặt trong vòng một tuần, có cháu lại không chịu nổi điều đó. Cũng tương tự như vậy đối với các cách cơ bản mà bạn áp dụng – sự tự do, tiền bạc, vị thế, sự đồng ý.

Do đó, bạn đừng giả định rằng các con bạn đều giống nhau, hoặc giống bạn. Đôi khi phải mất một thời gian dài, bạn mới tìm ra được cách khích lệ nào có tác dụng, nhưng nếu bạn suy nghĩ thấu đáo và trải nghiệm một thời gian, bạn sẽ luôn tìm ra được cách phù hợp.

BẠN KHÔNG THỂ SỬ DỤNG MỘT CÁCH KHÍCH LỆ CHO CÁC CON, BỞI VIỆC ĐÓ SẼ KHÔNG CÓ TÁC DỤNG.

QUY TẮC 42
MỖI ĐỨA TRẺ ĐỀU CẦN BIẾT KHẢ NĂNG CỦA MÌNH

Dan là anh họ tôi. Anh bị thiểu năng và cơ thể anh không thể vận động như người bình thường. Do vậy, anh rất khó tham gia các hoạt động nghệ thuật hoặc thể thao. Thú thực là trong nhiều năm, không ai tìm ra được năng khiếu nào của anh. Anh trai của anh lại là một nhạc công giỏi. Rồi dần dần, mọi người phát hiện ra rằng mặc dù Dan không thể chơi một loại nhạc cụ nào, nhưng anh lại là người rất biết thưởng thức âm nhạc. Nếu bạn bật một băng nhạc, thì chỉ cần sau hai nhịp là anh có thể hát lại câu đầu tiên của bài hát. Vậy là, anh đã có cái để tự hào với mọi người.

Ngày nay, hầu hết các cháu đều may mắn hơn – các cháu không còn phải chịu sự so sánh nặng nề. Kể cả những cháu kém năng lực nhất cũng vẫn có thể giỏi ở một lĩnh vực nào đó. Con bạn cần biết rằng cháu có khả năng. Nếu bạn muốn con mình lớn lên với cảm giác cháu có thể đóng góp điều gì đó cho xã hội và luôn ngẩng cao đầu, thì đây chính là điểm xuất phát. Với thời gian, điều đó sẽ mang lại cho cháu sự tự tin để tìm ra nhiều khả năng khác, với một số cháu thì chỉ có một hoặc hai khả năng thật sự quan trọng. Trách nhiệm của bạn là nỗ lực tìm kiếm cho tới khi thấy được sở trường của các cháu và đảm bảo là các cháu cũng biết điều đó.

Khả năng của các cháu không nhất thiết phải liên quan tới học tập hoặc năng khiếu (như nhạc, họa, thể thao), cho dù những thứ này đều tốt. Nó có thể là trí nhớ tuyệt vời của cháu và cháu có thể nhắc bạn về tất cả những thứ mà bạn quên chưa đưa vào danh sách cần mua trước khi đi chợ. Hoặc có thể cháu là người có đầu óc tổ chức nhất trong gia đình và có thể giữ ngăn nắp các đĩa DVD. Hoặc có thể cháu nấu được món mỳ ống với pho-mát rất ngon, hoặc cháu biết cách hiểu được động vật. Hãy đảm bảo rằng các cháu biết các cháu giỏi – và quan trọng hơn – là các cháu biết bạn biết điều đó.

Điều đó thậm chí còn quan trọng hơn đối với các cháu nhỏ hơn trong gia đình. Thường thì trong một thời gian dài, cháu lớn nhất sẽ giỏi hơn các em mình về hầu như tất cả các lĩnh vực. Nếu bạn có nhiều con, thì các cháu nhỏ hơn thật khó để tỏa sáng. Vì vậy, bạn hãy đảm bảo các cháu nhỏ cũng tìm được khả năng của riêng mình.

HÃY TÌM RA THẾ MẠNH CỦA CÁC CHÁU.

QUY TẮC 43
HÃY ĐỀ CAO NHỮNG PHẨM CHẤT KHIẾN BẠN NHỚ TỚI NGƯỜI KHÁC Ở CON TRẺ

Khi còn bé, con gái tôi có tính cách giống cả bà nội và bà ngoại của cháu. Tôi không có ý chỉ trích mang tính cá nhân, nhưng nếu được lựa chọn, tôi đã không chọn như vậy. Khi con gái tôi lớn lên, cháu lại càng giống các bà hơn. Tất nhiên, cháu cũng mang một số phẩm chất của hai bà, nhưng tôi đã không thật sự chú ý tới điều đó. Trong mắt tôi, ở cháu chỉ có những điểm không hay của các bà.

Vấn đề là, đó là con gái của tôi. Và tôi yêu cháu vô điều kiện. Vì vậy, tôi đã học cách yêu tất cả những tính cách ở cháu. Điều đó không hề dễ thực hiện, nhưng là việc phải làm bởi vì bạn không thể trách các con vì các cháu mang những đặc điểm di truyền. Có chăng, các đặc tính đó làm tôi thông cảm với các bà của cháu hơn.

Điều khó nhất là chúng ta phải học cách yêu bất kỳ đặc điểm nào giống người bạn đời trước đây ở con trẻ. Nếu các bạn đã ly dị hoặc ly thân, thì con chung của các bạn vẫn luôn gợi cho bạn nhớ tới người bạn đời cũ của mình và bạn phải học cách yêu nửa đó ở con mình, cho dù bạn có ghét bố hoặc mẹ cháu đi chăng nữa.

Tôi vẫn chưa có câu trả lời cho tất cả và điều này thật sự là khó. Nhưng tôi có thể kể với bạn điều gì đã giúp tôi. Tôi đã nhận ra rằng không có đặc điểm nào là xấu; quan trọng là mọi người sử dụng các tính cách tự nhiên của mình như thế nào mà thôi. Tôi biết một cháu gái khi còn nhỏ vô cùng bướng bỉnh. Nhưng khi lớn lên, cháu đã trở thành một nhà hoạt động chính trị rất cương quyết. Vậy liệu tính bướng bỉnh có phải là tính xấu không? Trong trường hợp của cháu gái tôi kể thì không.

Việc con bạn có những đặc điểm của mẹ hay cha bạn, không có nghĩa là các cháu sẽ xử sự như thế hệ trước. Do vậy bạn không cần bực bội với các đặc điểm đó. Bạn biết điều bạn cần làm: hãy để các cháu thấm nhuần những giá trị đảm bảo cho các cháu sử dụng các đặc điểm tự nhiên của mình một cách khôn ngoan nhất.

KHÔNG CÓ TÍNH CÁCH NÀO LÀ XẤU.

QUY TẮC 44
TÌM NHỮNG ĐIỂM TƯƠNG ĐỒNG GIỮA BẠN VÀ CON

Với một số trẻ, bạn có thể bỏ qua quy tắc này. Đôi khi bạn thấy cả hai rất giống nhau, tuy nhiên cái khó là làm sao để luôn nhớ rằng các cháu không phải lúc nào cũng nghĩ giống bạn.

Nhưng còn một số cháu khác thì ngược lại. Bạn nhìn cháu và phân vân không biết tại sao cháu lại là con bạn. Bạn và cháu chẳng có điểm chung gì và bạn cũng chẳng hiểu được trong đầu cháu nghĩ gì. Cách cháu cư xử làm bạn thấy ghét cay ghét đắng. Bạn tự hỏi tại sao cháu lại luôn mếu máo khi bạn cáu gắt? Làm sao cháu có thể chơi với ốc sên và nhện trong khi bạn thậm chí chẳng hề muốn nghĩ tới loài côn trùng này?

Tất nhiên, chẳng hề có lý do cấm bạn không được có cái nhìn thiên vị giữa các con.

Nhưng đôi khi, có thể bạn cảm thấy như một người quan sát bên ngoài. Bạn không biết phải làm gì khi con bạn thể hiện những cảm xúc chẳng có nghĩa lý gì với bạn. Con bạn sẽ nhận ra điều đó và có thể sẽ giữ khoảng cách với bạn. Có thể người bạn đời của bạn gần gũi với con bạn hơn vì giữa hai người có nhiều điểm chung, nhưng điều đó chỉ nhấn mạnh sự khác biệt mà thôi.

Giờ thì bạn hãy nghe nhé. Tôi biết cảm giác của bạn thế nào, vì tôi cũng từng ở trong tình huống như vậy. Nhưng con bạn mang trong người 50 % gen của bạn, nên nhất định phải có điểm tương đồng nào đó giữa cả hai. Bạn cần tìm ra điểm đó, bởi nếu không, con bạn sẽ hiểu lầm sự thiếu thông cảm của bạn là sự thiếu tình yêu thương. Đặc biệt nếu cháu có anh chị em ruột, cháu sẽ vô thức nhận ra rằng dường như bạn gần gũi với anh chị em của cháu hơn. Và càng khó hơn nữa nếu bạn khác giới tính với cháu.

Bất cứ ai từng nhận con nuôi đều có thể nói với bạn điều này quan trọng như thế nào. Nhiều bậc cha mẹ nuôi đã rất cố gắng thực hiện điều này bởi vì họ đủ thông minh để biết việc tìm ra điểm tương đồng với con nuôi là rất quan trọng. Nhưng một số bậc cha mẹ lại có thể cảm thấy khác biệt giữa mình và con, do đó chúng ta cần có những nỗ lực tương tự để thắt chặt quan hệ.

Bạn hãy cố gắng cho tới khi tìm được những điểm tương đồng với con. Tất nhiên, con trẻ sẽ thay đổi, đôi khi một đứa con mà bạn thấy khó tương đồng sẽ lại giống bạn nhiều hơn khi cháu lớn lên. Nhưng bạn không thể cứ ngồi đó chờ đợi. Hãy tìm ra những sở thích chung. Bạn hãy cố gắng tìm ra những khoảng thời gian chỉ có bạn và cháu với nhau, và hãy thử để ý, quan sát thật kỹ thói quen của cháu.

Nếu bạn làm tất cả những điều trên, con bạn sẽ cảm thấy được yêu thương và quan tâm như các anh chị em của cháu. Và phần thưởng dành cho bạn là, cháu nào khác bạn nhiều nhất lại là cháu mà bạn có thể học hỏi được nhiều nhất.

CON BẠN MANG TRONG NGƯỜI 50 % GEN CỦA BẠN NÊN NHẤT ĐỊNH PHẢI CÓ ĐIỂM TƯƠNG ĐỒNG GIỮA CẢ HAI.

QUY TẮC 45
TÌM RA NHỮNG ĐỨC TÍNH ĐÁNG KHÂM PHỤC Ở CON TRẺ

Cuộc sống là luôn học hỏi. Và bạn đừng bất ngờ khi tôi nói, một trong những điều tuyệt vời nhất khi có con là bạn có thể học hỏi rất nhiều từ con mình.

Nếu con bạn giống y hệt bạn thì còn gì là thú vị? Bạn đừng mong con sẽ giống mình bởi các cháu sẽ không như thế. Và các cháu cũng sẽ không thích những gì mà bạn thích. Bạn thích bóng chày, còn cháu lại say mê bóng đá. Bạn thích mua sắm quần áo mới, còn cháu lúc nào cũng chỉ thích mặc chiếc quần bò cũ, bẩn đi chơi. Đó là chuyện của các cháu. Các cháu được lập trình để tách xa và càng lớn các cháu lại càng tách khỏi bạn hơn, bằng cách hành động khác và sử dụng thời gian khác với bạn.

Cách để xử lý điều này là hãy chung sống với nó. Thay vì việc cảm thấy buồn khi các cháu đi khác hướng, bạn hãy tận hưởng điều đó vì có thể đó là những gì bạn có thể học hỏi.

Con bạn có thể chỉ cho bạn những thứ mà bạn chưa từng nghe thấy, chưa từng nghĩ đến – và thật tuyệt làm sao khi các cháu có thể dạy bạn điều gì đó mà bạn chưa biết hoặc chưa làm. Các cháu có thể dạy bạn các kỹ năng mà nếu không học bạn sẽ không thể biết được và có thể là thách thức đối với bạn (đặc biệt là về công nghệ). Và, điều tuyệt vời nhất là, các cháu có thể cư xử theo cách mà bạn cũng muốn mình làm được. Vâng, các cháu có thể dễ dàng xử lý các tình huống mà bạn luôn thấy khó khăn.

Có rất nhiều điều đáng khâm phục ở một đứa trẻ. Và sự khâm phục của bạn sẽ có ý nghĩa với cháu hơn nhiều so với những người khác (cho dù cháu không thừa nhận điều này). Một cháu bé con trai tôi có thể nói với mọi người một cách cởi mở và thẳng thắn về những gì cháu nghĩ mà không quan tâm tới việc người nghe có thích hay tán thành cháu không. Giờ thì đối với tôi, việc đó là hoàn toàn tự nhiên. Nhưng mẹ của cháu, một người luôn thiếu quyết đoán và đáng phê phán (theo lời cô ấy), luôn muốn tất cả mọi người, kể cả những người cô ấy không quan tâm hài lòng, lại khâm phục con trai vì khả năng quyết đoán và rõ ràng của cháu.

Một cháu bé khác con tôi lại là một người có tài ngoại giao. Tôi chỉ có thể cố gắng ngoại giao khéo kéo khi bắt buộc phải như thế và không cảm thấy thoải mái. Trái lại, con trai tôi lại rất tự nhiên và tôi thường ngạc nhiên vì các mẹo mà cháu nghĩ ra để làm dịu đi những vụ tranh cãi. Và tôi đã học được rất nhiều điều từ cháu.

NẾU CON BẠN GIỐNG Y HỆT BẠN THÌ CÒN GÌ LÀ THÚ VỊ?

QUY TẮC 46
ĐỂ CON BẠN GIỎI HƠN BẠN

Tôi còn nhớ, trong một lần đi nghỉ tôi đã chứng kiến có hai cha con chơi tennis với nhau, người cha thì cố gắng thật lực để thắng cậu con trai mới lớn của mình. Cậu con trai cũng thật sự cố gắng để thắng, nhưng người bố vẫn kiên quyết giữ thế trận. Ông đỏ hết cả mặt, thở hổn hển, mệt đứt hơi, nhưng ông vẫn cố gắng đánh bóng qua lưới bất kể thế nào. Cuối cùng, ông đã thắng và hai cha con cùng rời khỏi sân. Người cha mồ hôi chảy ròng ròng nhưng đầy tự mãn. Còn cậu con trai trông có vẻ cam chịu. Tôi đoán rằng cháu đã quen với việc đó.

Tôi đã cảm thấy buồn thay cho người cha. Sự thỏa mãn trong chốc lát vì chiến thắng không thể sánh được với sự thỏa mãn lâu dài khi được thấy niềm vui sướng của con khi cháu thắng bạn. Tôi đã tự an ủi mình rằng vấn đề chỉ còn là thời gian. Cậu bé là một tay vợt tốt và chẳng bao lâu nữa cháu sẽ khỏe hơn và cha cháu rồi sẽ già đi, lúc đó thời cơ của cháu sẽ tới.

Giờ thì cả bạn và tôi đều biết rằng người cha này rõ ràng không phải là người nắm vững quy tắc. Và điều tôi chưa kể với bạn là ông ấy thậm chí còn không hề động viên con trai mình – vì quá lo lắng rằng mình có thể bị thua, tôi đoán vậy. Tất nhiên, bạn không thể để cho con bạn thắng bạn trong mọi hoạt động – vì điều đó có vẻ hơi phi lý. Bạn có thể làm như thế khi con bạn 2 tuổi, nhưng bạn không thể đánh lừa cháu khi cháu đã 12 tuổi. Nhưng đôi khi, cháu có thể thắng bạn; tất cả những gì bạn cần làm là đừng quá cố gắng một cách lố bịch như người cha chơi tennis trên đã làm. Bạn cũng có thể động viên con ngay cả khi

cháu bị thua: “Khi nào con đánh tay trái tốt như tay phải, bố sẽ không còn cơ hội nào nữa đâu.”

Nếu cháu đánh tennis chưa tốt bằng bạn, hãy cùng cháu thực hiện những hoạt động khác như đi bơi, chạy bộ, khiêu vũ, v.v... Hoặc bạn có thể chơi trò PlayStation yêu thích của cháu. Bạn hãy tìm ra trò gì đó mà cháu có thể làm tốt hơn bạn, và cùng làm với cháu. Điều đó sẽ thú vị hơn nhiều so với việc thắng cuộc (ít nhất là khi đó là con của bạn).

Và còn một điều nữa. Theo bạn, người cha tennis đó đã dạy cho con trai mình điều gì khi biến cháu thành người thua cuộc? Không gì cả. Tất cả những gì ông ấy dạy con trai mình là làm thế nào để điều đó không bao giờ xảy ra với mình. Người cha này đã không cho mình một cơ hội để trở thành một người thua cuộc hòa nhã. Làm một người thua cuộc không có gì là quá tệ, miễn là bạn không phải là một người thua cuộc cay cú.

LÀM MỘT NGƯỜI THUA CUỘC KHÔNG CÓ GÌ LÀ QUÁ TỆ, MIỄN LÀ BẠN KHÔNG PHẢI LÀ MỘT NGƯỜI THUA CUỘC CAY CÚ.

QUY TẮC 47
THÁI ĐỘ CỦA CON BẠN CŨNG QUAN TRỌNG NHƯ NHỮNG THÀNH TÍCH MÀ CHÁU ĐẠT ĐƯỢC

Bạn thường khen ngợi con vì điều gì nhất? Thành tích tốt ở trường? Làm bài thi tốt? Thành tích cao trong các môn thể thao?

Nếu bạn là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc, bạn sẽ nhận ra rằng đó là một câu hỏi mẹo và câu trả lời là: không có điều nào kể trên. Tất nhiên, việc chúc mừng con khi các cháu đạt được những kết quả đáng khích lệ là rất quan trọng. Điều đó rất có ý nghĩa với cháu và là bằng chứng cho sự quan tâm của bạn. Nhưng điều mà cháu đáng được khen nhất là thái độ và cách cư xử, chứ không phải là các thành tích mà cháu đạt được.

Tôi biết một cháu gái nhỏ thật sự cố gắng để cư xử ngoan ngoãn. Cháu muốn làm được như vậy, nhưng cháu lại là người dễ tức giận và thất vọng nên chưa bao giờ cư xử ngoan ngoãn được. Và không may cho cháu là cháu lại có một người chị gái rất ngoan. Thỉnh thoảng, mọi người lại so sánh hai cháu và nhận xét rằng bé chị ngoan hơn nhiều (rất may, đây không phải là câu nói của cha mẹ cháu). Tôi cảm thấy tội nghiệp cho cháu bé vì tôi có thể thấy rằng cháu rất cố gắng để ngoan ngoãn. Còn chị cháu lại không phải cố gắng gì cả. Vậy cháu nào xứng đáng được khen ngợi hơn? (Nhân đây, quay lại Quy tắc 32, đây là một ví dụ tuyệt vời về việc khích lệ có tác dụng hơn là răn đe. Cháu bé đã cố gắng rất nhiều để cư xử ngoan ngoãn).

Những lời khen ngợi hay món quà dành cho con sẽ giúp cháu hiểu rõ, với bạn, đâu là điều quan trọng trong cuộc sống. Điều đó giúp cháu tự tạo nên những giá trị cho mình. Vì vậy, nếu bạn luôn khen cháu vì đạt thành tích cao, học giỏi, chiến thắng, thành công, cháu sẽ coi đó là những điều quan trọng với bạn (và các cháu sẽ phải tiếp tục chịu áp lực để đạt được chúng). Trong khi nếu bạn khen cháu vì sự nỗ lực, tính kiên trì, sự tiến bộ, sự khéo léo trong giao tiếp, tính trung thực, thật thà – thì cháu sẽ tin đó là những điều tốt, cần làm.

Rõ ràng là bạn cần có sự kết hợp. Tôi không nói rằng bạn nên bỏ qua các thành tích mà con đạt được. Hãy đảm bảo rằng bạn ý thức được tất cả những gì mà bạn muốn con mình thấy quan trọng và suy nghĩ về mức cân bằng mà bạn sẽ áp dụng.

NHỮNG LỜI KHEN NGỢI HAY MÓN QUÀ DÀNH CHO CON SẼ GIÚP CHÁU HIỂU RÕ, VỚI BẠN, ĐÂU LÀ ĐIỀU QUAN TRỌNG TRONG CUỘC SỐNG.

QUY TẮC 48
GIỮ NỖI LO SỢ VÀ SỰ BẤT AN CHO RIÊNG MÌNH

Khi đi vườn bách thú, tôi thường chứng kiến một cảnh khá quen thuộc. Tại khu dành cho các loài bò sát, một gia đình đang xem những chú rắn tuyệt đẹp, màu da óng ánh đang trườn uyển chuyển dọc theo cành cây. Bà mẹ nói: “Eo ôi! Khiếp quá!” như thể bà đang nhìn thấy một thứ gì kinh khủng.

Hầu hết trẻ con đều rất nhạy cảm với những lời nói như vậy và thường bắt chước kiểu nói “Eo ôi!” của người lớn với các loài bò sát và côn trùng. Thật ra các loài sinh vật đó rất đẹp, các cháu cần được khuyến khích để đánh giá đúng về chúng hoặc ít nhất cũng tự mình rút ra những nhận xét không hay về chúng hơn là bắt chước theo người khác.

Con trẻ chịu ảnh hưởng rất nhiều từ cha mẹ. Và nếu không cẩn thận, bạn có thể tạo nên nhiều mối lo lắng cho các cháu. Không cần có thêm nỗi lo của bạn, các cháu cũng đã có đủ nỗi lo riêng rồi. Vì vậy, bạn hãy giữ nỗi lo này cho riêng mình.

Tôi có biết một người mẹ rất sợ nhện. Chị gần như bị ám ảnh. Nhưng vì chị không muốn cô con gái nhỏ của mình cũng cảm thấy như vậy, nên nếu có một con nhện trong phòng ngủ của cháu bé là chị liền cầm giẻ lau bụi tóm lấy loài sinh vật khó chịu này và vứt nó ra ngoài cửa sổ. Chị có thể sợ run lên, nhưng con gái chị không hề biết điều đó.

Tất nhiên, điều tôi muốn nói không chỉ là về nhện và rắn. Tôi nói về các nỗi sợ tương tự, ví dụ như nỗi sợ bị bắt cóc chẳng hạn. Tất nhiên, bạn muốn con mình phát triển được tính cảnh giác, chứ không phải là nỗi lo sợ thái quá với các rủi ro, vì việc lo sợ thái quá đó sẽ gây ra những hạn chế không cần thiết đối với đời sống xã hội của các cháu. Hay nỗi lo sợ thất bại chẳng hạn. Tôi có biết một người cha không khuyến khích con nộp đơn xin vào trường đại học chỉ vì sợ con mình sẽ buồn nếu không được nhận vào trường.

Thật khó để giấu nỗi lo sợ của mình. Một lúc nào đó, các con bạn sẽ phát hiện ra. Nhưng bạn càng cố giấu những nỗi lo sợ đó đi bao nhiêu, các con bạn sẽ càng thoải mái tận hưởng cuộc sống và tự mình khám phá thế giới xung quanh bấy nhiêu. Các cháu sẽ tự biết những gì là không an toàn mà không cần phải có sự trợ giúp của bạn.

KHÔNG CẦN THÊM NỖI LO CỦA BẠN THÌ CÁC CHÁU CŨNG ĐÃ CÓ ĐỦ NỖI LO RIÊNG RỒI.

QUY TẮC 49
THẬN TRỌNG KHI NHẬN XÉT VỀ MÌNH

Khi tôi còn nhỏ, một người bạn cùng lớp tôi có cha bị bạc tóc sớm khi mới 30 tuổi. Bác ấy rất ngại ngùng và luôn than vãn về điều đó. Bạn có đoán được điều gì đã xảy ra không? Vâng, con trai của bác ấy cũng bị bạc tóc khi mới 30 tuổi. Vì đã trải qua những năm tháng ấu thơ suốt ngày nghe cha mình than thở về cảm giác khủng khiếp khi bị bạc tóc sớm, nên cậu bạn tôi cũng cảm thấy như vậy. Cha cậu đã cố gắng trấn an cậu nhưng tất nhiên là không có tác dụng. Bạn không thể nói với ai đó về một điều thật khủng khiếp trong suốt 25 năm rồi lại đột nhiên thay đổi suy nghĩ của mình và mong người ta sẽ nghĩ giống bạn.

Bạn không thích điều gì ở bản thân? Bạn béo? Bị hói? Có chiếc mũi to? Đi khập khiễng? Nói lắp? Nếu đúng vậy, bạn hãy giữ điều đó cho riêng mình. Nếu bạn không đề cập đến điều đó, các con bạn sẽ không có lý do nào để có suy nghĩ không hay về điều đó cả. Rất có thể, các cháu sẽ thừa hưởng những điều đó từ bạn. Bất cứ điều gì bạn nói về mình bây giờ, các cháu sẽ vẫn nhớ mãi trong đầu từ nay tới 20 hoặc 30 năm nữa.

Giả sử người cha của bạn tôi vẫn rất tự hào về mái tóc bạc của mình (hoặc ít nhất giả vờ như vậy) thì sao? Giả sử bác ấy nói đùa với con trai mình rằng: "Bố nghĩ tóc bố thế này lại làm bố trông càng đạo mạo, con có thấy thế không?" Chắc hẳn cậu bạn tôi đã có cách nhìn khác hẳn về mình khi bị bạc tóc sớm.

Chúng ta không nên chỉ trích nhau trước mặt con cái. Bạn đừng trêu chọc ông xã của mình vì anh ấy đeo kính, hoặc gọi anh ấy là "ông hói" - cho dù là gọi yêu, hoặc phê bình anh ấy vì đã tăng cân. Như thế là bạn đang ngầm lập trình sẵn cho con mình và bạn sẽ không thể phát hiện ra những việc trên sẽ có hại thế nào cho tới khi quá muộn. Các con bạn sẽ không còn tin tưởng khi bạn thay đổi kiểu nói của mình sau 30 năm: "Con yêu à, trước đây bố nói thế là không có ý nói con. Con trông đẹp hơn bố nhiều."

Nếu bạn biết các con mình thừa hưởng nét gì đó ở các bạn, tốt hơn hết là bạn nên nhấn mạnh vào mặt tốt của nét đó trước mặt các cháu. Bạn hãy nói với người bạn đời của mình rằng trông anh ấy thật trí thức khi đeo kính; hoặc nói tới các mặt có ích, hơn là những mặt bất lợi. Rất có thể, điều đó cũng có lợi cho bạn.

BẤT CỨ ĐIỀU GÌ BẠN NÓI VỀ MÌNH BÂY GIỜ, SẼ ĐƯỢC CÁC CHÁU GHI NHỚ RẤT LÂU.

QUY TẮC 50
ĐỪNG CỐ GẮNG ĐỂ CÓ MỘT ĐỨA CON HOÀN HẢO

Quy tắc 2 đã khẳng định bạn không hoàn hảo. Giờ thì đến lượt con bạn. Nếu bạn cố gắng nuôi dạy con mình trở thành người hoàn hảo, thì hiển nhiên là bạn sẽ thất bại. Làm như thế là bạn tạo cho con một áp lực mà cháu không đáng phải chịu. Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc đều hiểu được việc đó là hoàn toàn KHÔNG NÊN.

Tôi không thể tưởng tượng được một đứa trẻ hoàn hảo là như thế nào. Những đứa trẻ tôi gặp cư xử không chê vào đâu được và không bao giờ mắc lỗi gì, luôn cố gắng làm hài lòng cha mẹ và thầy cô giáo, học hành chăm chỉ và luôn nộp bài đúng hạn thì lại thường là những đứa trẻ nhạt nhẽo nhất.

Tất cả các cháu bé mà tôi thích, những cháu có tính cách nồng hậu và phóng khoáng nhất, lại thường hay mắc lỗi. Các cháu có xu hướng rất giận dữ khi bị chọc tức, có tính hài hước nhiều khi hơi quá đà, hoặc có tính lười biếng (mà các cháu thường nguỵ biện rất khéo léo). Qua nhiều năm, tôi đã được chứng kiến không biết bao nhiêu cháu bé tuyệt vời đã lớn lên thành những người tuyệt vời, nhưng tôi không thể nói rằng ai trong số đó là người hoàn hảo cả.

Con trẻ không phải là những người lớn thu nhỏ. Các cháu vẫn có những điều không hoàn hảo mà khi lớn lên các cháu sẽ thay đổi. Nếu con bạn đã hoàn hảo khi mới lên 10 tuổi thì tốt hơn hết là bạn nên cho con mình đi làm giám đốc ngân hàng thương mại ngay lúc đó. Rồi bạn sẽ phá hỏng cuộc sống của cháu vài năm sau đó. Thời thơ ấu là để được làm một đứa trẻ, cá nhân tôi luôn nghĩ rằng các cháu sẽ lớn lên theo cách tốt nhất mà không cần những điều không hoàn hảo trên biến mất. Nếu là bạn, bạn có muốn con mình không bao giờ biết nháy một ánh mắt tinh nghịch, không có chút cá tính nào, không có khiếu hài hước hoặc không có một chút tính phiêu lưu mạo hiểm nào không?

Kiểu trẻ đáng nuôi nhất là một đứa trẻ có thể tự tin sống với tính cách riêng của mình và nhận thức được rằng, tính cách đó không làm tổn thương tới ai cả. Tôi rất mừng khi có thể nói là có rất nhiều cháu bé như vậy. Và tôi chắc chắn không có cháu nào trong đó hoàn hảo cả.

NHỮNG ĐỨA TRẺ TÍNH CÁCH NỒNG HẬU VÀ PHÓNG KHOÁNG NHẤT LẠI THƯỜNG HAY MẮC LỖI NHẤT.

PHẦN VI. CÁC QUY TẮC VỀ ANH CHỊ EM RUỘT

Nếu có hơn một con trở lên, bạn sẽ thấy có những điều mới mẻ cần những quy tắc riêng cho chúng. Sự thật là càng có nhiều con, bạn càng khó giữ mọi thứ yên ổn. Không phải chỉ vì số lượng, mà còn do mối quan hệ giữa các cháu. Do vậy, trong phần này, tôi sẽ đưa ra những quy tắc quan trọng nhất, giúp bạn có thể xoay sở mọi việc khi bạn có từ hai con trở lên. Các quy tắc này cũng có tác dụng cả với các cháu là anh chị em cùng cha khác mẹ hoặc bất kỳ mối quan hệ anh chị em nào khác.

QUY TẮC 51
GIÚP CÁC CON BẠN CÓ MỐI QUAN HỆ TỐT ĐẸP

Tôi nghĩ đây là quy tắc quan trọng nhất cũng như là quy tắc chỉ dẫn cho tất cả các quy tắc về anh chị em ruột. Vì vậy, bạn hãy đọc thật kỹ nhé. Điều quan trọng nhất bạn có thể làm cho các con mình là vun đắp mối quan hệ tốt đẹp giữa các cháu.

Có rất nhiều cách để nuôi dạy các cháu là anh chị em ruột của nhau, từ việc chủ tâm chia tách các cháu, hoặc chủ ý gắn bó các cháu với nhau. Và nếu bạn có ý định làm theo cách thứ hai, thì các con bạn sẽ trở thành những người bạn thân nhất của nhau suốt cuộc đời. Khi các cháu trưởng thành, chúng vẫn cần anh chị em ruột của mình như cần cha mẹ. Hơn nữa, rất có thể và hy vọng là các anh chị em của cháu sẽ vẫn ở bên cháu một thời gian dài nữa sau khi bạn qua đời.

Tôi biết có những gia đình mà anh chị em ruột mỗi người ở một nơi trên khắp thế giới, nhưng khi có một người trong số họ gặp phải chuyện gì, thì họ vẫn tìm mọi cách để có thể chia sẻ, giúp đỡ lẫn nhau dù ít dù nhiều, dù họ có cách xa nhau đến cả lục địa. Nếu đó là những gì bạn muốn làm cho các con mình, thì nên bắt đầu chuẩn bị ngay từ bây giờ.

Có rất nhiều cách bạn có thể giúp các con mình gắn bó với nhau. Để bắt đầu, bạn có thể từ chối đồng tình với việc mách lẻo ("Đúng là em có thể để vòi nước chảy, nhưng con không nên mách lẻo về em như thế. Làm như thế là không tốt con ạ"). Điều đó đưa ra một thông điệp là bạn coi trọng việc các con của mình có thiện chí với nhau.

Rồi bạn có thể khuyến khích các con mình giúp đỡ nhau: "Mẹ không giỏi môn toán lắm, nhưng mẹ chắc chắn là anh Sam có thể giúp con giải bài tập này đấy." Nếu các cháu cư xử ngoan, bạn có thể thưởng chung cho các cháu như cho các cháu được cùng đi chơi công viên hoặc cùng được mua một món đồ chơi mới. Bạn hãy cùng nói chuyện với tất cả các cháu, vào các bữa ăn về những gì sắp diễn ra: "Cuối tuần này ông bà ngoại sẽ tới nhà mình chơi đấy các con ạ..." Khi các cháu lớn hơn, bạn hãy để các cháu bàn nhau rồi cùng ra quyết định về việc sẽ đi nghỉ mát ở đâu, sơn lại nhà màu gì. Việc bạn loại bỏ đi bất kỳ ý định ganh đua hoặc ghen tị nào giữa các con mình cũng rất quan trọng. Phần sau sẽ nói kỹ hơn về vấn đề này, đặc biệt là trong quy tắc 56.

Còn một việc nữa sẽ đảm bảo gắn kết bất kỳ nhóm người nào với nhau, dù đó có phải anh chị em ruột hay là không: hãy để họ cùng nhau chống lại một kẻ thù chung. Kẻ thù nào vậy? Chính là bạn đấy, sao lại không nhỉ. Không có điều gì ràng buộc hay gắn kết các anh chị em ruột hơn là việc cùng nhau than vãn về cha mẹ mình. Tất cả các nỗi bực tức vặt vãnh với nhau sẽ bị lãng quên hết, lúc này các cháu sẽ hoàn toàn đồng tình với nhau. Vì thế, nếu bạn có quyết định điều gì đó mà tất cả các cháu đều không thích, thì hãy nghĩ rằng bạn đang giúp chúng tiến tới có được những mối ràng buộc với nhau trọn đời.

KHÔNG ĐIỀU GÌ RÀNG BUỘC HAY GẮN KẾT CÁC ANH CHỊ EM RUỘT VỚI NHAU DỄ HƠN VIỆC CÙNG THAN VÃN VỀ CHA MẸ MÌNH.

QUY TẮC 52
NHẬN RA VIỆC CÃI NHAU LÀ CÓ LỢI (TRONG PHẠM VI HỢP LÝ)

Nếu bạn có nhiều hơn một con, chắc hẳn bạn không còn lạ lẫm gì với những tiếng cãi nhau. Tất cả các cháu đều có lúc cãi nhau và thường các cuộc cãi nhau đó rất vô nghĩa.

Có nghĩa lý gì không khi chúng cãi nhau xem ai được chơi game trước? Hay giày của ai đẹp nhất? Hay khi đi chơi, ai được đi ra cửa trước (các con tôi đã từng cãi nhau gay gắt về việc này)?

Nhưng việc đó lại có ý nghĩa với các con bạn vì qua đó các cháu sẽ học được cách cãi nhau. Tại sao? Bởi vì chỉ khi mà các cháu biết cách cãi nhau một cách đúng đắn, thì các cháu mới học được cách không cãi nhau. Và chúng ta thật sự muốn các cháu lớn lên biết cách không cãi nhau. Bạn có từng để ý thấy các cháu bé là con một thường gặp khó khăn hơn khi phải đương đầu với xung đột khi đã trưởng thành không? Lúc đó, họ có thể quá hung hăng hoặc ngược lại - thiếu quả quyết, trong khi phần lớn những người có tài ngoại giao thường lớn lên cùng các anh chị em ruột của mình.

Cách dễ nhất để biết giao tiếp khéo léo, biết thỏa hiệp và biết tất cả các kỹ năng khác liên quan đến việc giao tiếp là thông qua việc cãi nhau. Việc cãi nhau sẽ dạy bạn cách có thể hoặc không thể làm người khác hợp tác với mình. Càng lớn, con bạn càng hiểu được rằng, anh hay em trai của cháu sẽ không còn dễ tính nữa nếu bị cháu đấm vào mặt; hoặc chị gái cháu sẽ không cho cháu vào phòng chị ấy trừ phi cháu cho chị vào phòng cháu. Rất khó cho các cháu nếu muốn thực hành những điều này với bạn bè, bởi vì điều đó dễ dẫn đến kết cục là cháu chẳng còn bạn bè nào nữa. Nhưng với anh chị em ruột thì khác, vì họ không thể nói: “Em sẽ không làm em của anh nữa nếu anh không chơi với em.” Cuối cùng, anh chị em ruột sẽ tha thứ cho nhau, vì các cháu không có sự lựa chọn nào khác.

Việc cãi cọ giữa anh chị em ruột thường liên quan đến quyền lực. Các cháu thiết lập một vị thế, lãnh địa hoặc sự độc lập. Bạn phải áp dụng một quy tắc là không xen vào các vấn đề cơ bản đó (kể cả khi bạn nhờ người hòa giải khi có việc đánh nhau xảy ra), vì bạn không thể thay đổi được các đặc tính cố hữu của các con mình bằng cách cố gắng thực hiện sự công bằng. Hãy xem tình hình chiến sự ở khu vực Ban-căng hay vùng Trung Đông – chẳng tác dụng gì khi bạn cố gắng lựa chọn thay cho họ. Các con bạn có lúc cũng gặp phải nhiều vấn đề như các quốc gia đang trong tình trạng chiến tranh vậy.

Vì vậy, lần tới nếu các con bạn cãi nhau, bạn hãy đánh giá đúng việc đó. Tôi biết việc này hơi khó, nhưng ít nhất bạn đừng nghĩ rằng bạn đang làm điều gì sai, hoặc bạn nên can ngăn không để các cháu cãi nhau nữa. Thực tế, các cháu cãi nhau như thế cũng không phải là quá nhiều so với việc các cháu học được những kỹ năng thiết yếu cho cuộc sống.

VIỆC CÃI NHAU SẼ DẠY BẠN CÁCH CÓ THỂ HOẶC KHÔNG THỂ LÀM NGƯỜI KHÁC HỢP TÁC VỚI MÌNH.

QUY TẮC 53
DẠY CÁC CON CÁCH TỰ GIẢI QUYẾT CÁC CUỘC TRANH CÃI

Với quy tắc trước, bạn hầu như không phải làm gì cả, chỉ việc ngồi và thư giãn thôi. Còn quy tắc này tuy khó hơn một chút, nhưng cũng là một quy tắc rất cần thiết.

Khi bạn chấp nhận rằng việc cãi nhau là một phần để học cách thỏa hiệp và hợp tác thì bạn cũng phải chấp nhận rằng việc cãi nhau sẽ không có tác dụng trừ khi bạn để bọn trẻ tự giải quyết với nhau. Nếu không, các cháu sẽ không học được điều gì, ngoài việc là sẽ có người lớn đến giải quyết mọi thứ khi chúng hét to hay đấm đá nhau. Nhưng khi ra bên ngoài, cháu sẽ rất thất vọng khi không có người lớn xuất hiện để giúp cháu giải quyết các vụ tranh cãi.

Nhiều năm trước đây, tôi đã tham gia một lớp đào tạo. Trong một buổi học, giáo viên yêu cầu các học viên tìm cách xây một tòa tháp bằng những viên gạch có hình thù kỳ quặc. Chẳng mấy chốc, buổi học đã biến thành một trận khẩu chiến. Thật ra, ý đồ của giáo viên là để tìm hiểu xem chúng tôi có thể hợp tác với nhau như thế nào, còn việc xây được tòa tháp hay không chẳng ảnh hưởng đến ai cả.

Nếu bạn muốn các con mình lớn lên và có thể thành công trong các tình huống giống như vậy (chưa nói đến thành công trong cuộc sống), thì bạn cần phải biết kiềm chế và kiên nhẫn với những tiếng cãi cọ nhau của chúng. Các con bạn có thể tự giải quyết hầu hết các vụ cãi cọ mà không cần tới bạn.

Tất nhiên, sẽ có những lúc, chúng ta không có đủ kiên nhẫn hoặc thời gian để chờ cho bọn trẻ tự giải quyết với nhau. Trong trường hợp như vậy, bạn cần sáng tạo một chút trong cách can thiệp để cho các cháu vẫn phải tự tìm ra giải pháp của mình. Ví dụ, bạn có thể tịch thu thứ đồ chơi mà các cháu đang tranh giành với nhau, tắt máy tính hoặc tivi đi và nói với các cháu: “Bố/mẹ sẽ trả lại các con món đồ chơi này nếu cả hai (hoặc tất cả các) con thống nhất được một giải pháp.”

Tôi biết có một cặp vợ chồng đã áp dụng một mẹo rất hay với các con của họ. Mẹo này đặc biệt có tác dụng với họ vì con họ đều là con trai (các cháu rất hay đua tranh). Họ tổ chức một cuộc thi gọi là “thi nói thật”. Cách này có tác dụng với các vụ cãi lộn mà bạn không thể tìm ra được cháu nào khởi xướng. Họ nói với các con rằng: “Chúng ta sẽ có một cuộc thi xem ai là người trung thực nhất nhé.” Sau đó, lần lượt hỏi từng cháu: “Con đã làm điều gì mà đáng lẽ ra con không nên làm?”. Quy tắc ở đây là các cháu không được kể điều gì liên quan tới việc cháu khác đã làm. Tôi được biết là các con của họ đã thú thật tất cả mọi thứ, thậm chí còn kể ra hàng chục tội khác chỉ để thắng cuộc trong cuộc thi nói thật. Khi các

cháu kết thúc việc thú tội, bạn hãy yêu cầu các cháu xin lỗi vì những việc làm sai của mình, sau đó hãy tha thứ cho chúng. Việc này giúp cho chúng hiểu được là cả hai bên đều có lỗi khi cãi nhau và làm cho bạn thấy thật thoải mái.

KHI BẠN CHẤP NHẬN RẰNG VIỆC CÃI NHAU LÀ CẦN THIẾT, BẠN CŨNG PHẢI CHẤP NHẬN RẰNG VIỆC CÃI NHAU SẼ KHÔNG CÓ TÁC DỤNG TRỪ KHI BẠN ĐỂ LŨ TRẺ TỰ GIẢI QUYẾT.

QUY TẮC 54
CÙNG LÀM VIỆC THEO NHÓM

Quy tắc này không nói về bạn và người bạn đời của bạn, cho dù rõ ràng là vợ chồng bạn cũng cần phải trở thành một nhóm khăng khít. Quy tắc này nói về việc cả nhà làm thành một nhóm, tạo cho các con bạn có mối quan hệ tốt với nhau.

Cùng làm mọi việc theo nhóm có thể là tất cả cùng làm một việc gì đó, hoặc cũng có thể là mỗi người sẽ làm những phần việc của mình để cùng nhau hoàn thành một việc chung nào đó. Không quan trọng là bạn làm việc gì, mà quan trọng là các con bạn hiểu được đó là nỗ lực của cả nhóm.

Trong gia đình tôi có một quy tắc là vào sau khi ăn, tất cả sẽ cùng nhau dọn dẹp, đến khi nào phòng bếp sạch sẽ thì mọi người có thể nghỉ. Các con tôi đã quen với việc này và các cháu thường cùng làm với nhau. Cháu thì rửa bát đĩa, cháu thì đi đổ thức ăn thừa. Cùng chia sẻ công việc nghĩa là nếu mỗi cháu làm càng nhanh, thì các cháu sẽ càng được nghỉ sớm và các cháu có thể thấy được điều đó. Các cháu thường hay nói với nhau như thế này: “Trong lúc anh xếp bát đĩa, thể nào em cũng làm xong cái này trước anh cho mà xem”. Làm như vậy sẽ giúp các cháu thấy được lợi ích của mình trong đó.

Có rất nhiều cơ hội để khai thác kiểu làm việc theo nhóm như vậy. Tất nhiên, bạn có thể giao cho các con mình thay phiên nhau dọn dẹp phòng bếp, nhưng như vậy bạn sẽ để lỡ mất cơ hội cho các cháu cùng làm việc với tinh thần đồng đội.

Chúng tôi đã học được một cách làm việc theo nhóm khác từ một vài người bạn. Khi họ đi nghỉ mát, các con họ sẽ giúp tập hợp tất cả các thứ cần mang theo. Cháu thì chuẩn bị khăn tắm, cháu khác thì chuẩn bị đồ ăn mang đi. Mỗi cháu làm những phần việc riêng, nhưng các cháu đều nhận thức được là tất cả đang cùng hướng tới cùng một mục đích, ví dụ như cố gắng càng ra được biển sớm càng tốt.

Các tình huống khó khăn chính là cơ hội tốt nhất để xây dựng nhóm. Hồi nhỏ, nhà tôi có một cái cống dẫn nước mà lần nào cũng bị ngập mỗi khi trời mưa to. Thậm chí trào cả vào ga-ra. Khi mỗi lần như thế, cả gia đình tôi tập trung lại để tát nước ra khỏi ga-ra, trong lúc đó sẽ có một người tống hết đống lá rụng ra khỏi cống. Chúng tôi cùng làm cùng cười vui vẻ trong khoảng nửa giờ, mọi thứ lại ổn thỏa. Xong việc, chúng tôi cùng vào nhà và uống trà nóng. Chúng tôi thấy đó thật sự đúng là tinh thần đồng đội.

CÁC TÌNH HUỐNG KHÓ KHĂN CHÍNH LÀ CÁC CƠ HỘI TỐT NHẤT ĐỂ XÂY DỰNG NHÓM.

QUY TẮC 55
ĐỂ CÁC CON BẠN VUI CHƠI VỚI NHAU

Bất kỳ bậc cha mẹ nào chỉ có một con đều hiểu rằng việc này rất vất vả. Bạn vừa phải là người làm cho con vui, là người bạn thân nhất của con, là người chơi cùng con, lại vừa phải là cha mẹ, bởi vì không ai khác làm thay bạn những việc đó cả.

Tuy nhiên, khi bạn có hai con trở lên, thì các cháu có thể đóng các vai trò đó thay bạn, và bạn chỉ phải lo việc làm cha mẹ của các cháu. Bạn không phải đương đầu với quá nhiều việc nữa.

Để các con của bạn vui chơi với nhau sẽ tốt hơn là bạn suốt ngày chơi với cháu. Tất nhiên, điều đó không có nghĩa là bạn không bao giờ được chơi với các cháu, nhưng tần suất sẽ thưa hơn. Thường là bạn sẽ có nhiều ý tưởng hơn các cháu, nếu không bạn cũng nên chỉ đạo các ý tưởng của các cháu. Nếu bạn không làm thế, thì bạn để con mình muốn làm gì thì làm mà không cần học cách thỏa hiệp.

Các cháu là anh chị em ruột với nhau có thể chơi với nhau một cách ngang bằng. Chắc chắn sẽ có một cháu chi phối các cháu khác, trong khi cháu kia thường hay nhượng bộ hơn (các cháu càng có nhiều anh chị em ruột, thì các mối tương tác càng phức tạp), nhưng bạn hãy kệ các cháu. Bạn không thể thay đổi đặc tính cố hữu của các con và khi chúng lớn lên, có thể bạn sẽ phát hiện ra rằng cháu mà luôn nhượng bộ sẽ là cháu có khả năng giao tiếp tốt hơn cả và là một người biết làm việc theo nhóm. Vậy nên bạn đừng can thiệp vào để cân bằng các cháu. Đó là việc của các cháu. Tự các cháu sẽ tìm ra cách giải quyết của riêng mình, cãi nhau hoặc tất cả các cách có thể khác.

Nhiều cháu là con một luôn muốn có anh chị em ruột để chơi cùng, trong khi các cháu có anh chị em ruột nhiều khi lại chỉ muốn được chơi một mình. Điều bạn nên làm là để các cháu tự giải quyết với nhau. Vì vậy, bạn đừng cảm thấy tội lỗi khi ngồi uống trà đọc báo , bởi vì bạn đang làm điều tốt nhất cho các con mình rồi - đó là tự tách mình ra và để các cháu vui chơi với nhau.

ĐÓ LÀ VIỆC CỦA CÁC CHÁU.

TỰ CÁC CHÁU SẼ TÌM RA CÁCH GIẢI QUYẾT CỦA RIÊNG MÌNH, CÃI NHAU HOẶC TẤT CẢ CÁC CÁCH CÓ THỂ KHÁC.

QUY TẮC 56
ĐỪNG BAO GIỜ SO SÁNH CÁC CON MÌNH VỚI NHAU

Tôi biết một cặp vợ chồng có hai con. Một cháu rất ngoan ngoãn, còn cháu kia thì thường xuyên nghịch ngợm. Về mặt nào đó thì đó chính là lỗi của cha mẹ các cháu. Bởi họ thường nói với cháu hay nghịch ngợm là: "Sao con không thể ngoan ngoãn như chị của con thế?" Làm như vậy liệu có giúp ích gì cho cháu?

Các con bạn sẽ không thể có được mối quan hệ thoải mái với nhau nếu có sự ghen tị và ganh đua giữa các cháu. Vì vậy bạn đừng bao giờ để cho một trong các cháu biết là bạn nghĩ cháu giỏi thể thao hơn các cháu khác, hoặc cháu không thông minh, vui tính hoặc giỏi giang

bằng các cháu khác. Điều đó không có nghĩa là bạn phải giả vờ là các cháu giỏi như nhau trong tất cả mọi việc. Nhưng bạn không cần phải chỉ ra các điểm không bằng nhau mà các cháu có thể chưa từng nghĩ tới, bạn cũng không phải nhận xét về bất kỳ khả năng nào của các cháu liên quan tới các cháu khác.

Đó là điều then chốt. Bạn có thể nói với cháu: “Con thật sự có năng khiếu về nghệ thuật đấy”, mà không cần phải nói: “Con giỏi hơn anh con về môn nghệ thuật đấy.” Tại sao lại phải động tới anh trai tội nghiệp của cháu chứ? Cũng chẳng khác gì so với sự thật là cháu giỏi hơn anh cháu về môn nghệ thuật, phải không bạn? Việc so sánh với anh trai cháu như vậy sẽ gây ấn tượng là bạn đã nhận xét con mình trong một tập hợp chứ không phải là cá nhân cháu. Trong trường hợp này, người anh trai cháu sẽ nghĩ rằng mình là người kém cỏi.

Đến quy tắc 60 chúng ta sẽ thấy nên để cho các con bạn biết các cháu giỏi về điều gì. Tất cả những gì tôi muốn nói là bạn nên coi các tài năng và khiếm khuyết của các cháu riêng rẽ với các anh chị em của cháu. Cũng chẳng có gì quan trọng khi các cháu có thể nấu ăn, hát hò, làm phép tính cộng, ghi lại lời nhắn, nói tiếng Pháp, kể chuyện cười, chải đầu hoặc làm bất kỳ việc nào khác giỏi hơn các anh chị em của mình. Điều quan trọng là các cháu có thể làm những việc đó.

Tất nhiên, các con bạn có thể không nhìn nhận như vậy. Các cháu trai thường hay đua tranh nhất, nhưng các cháu gái cũng không kém phần cạnh tranh nếu có treo giải thưởng. Rắc rối là khi các con bạn có thể làm khó bạn với những câu hỏi kiểu như: “Tranh con vẽ đẹp hơn em vẽ, đúng không mẹ?” hoặc “Con có thể chạy nhanh hơn em, đúng không bố?” Vậy bạn sẽ trả lời thế nào đây?

Câu trả lời là bạn hãy làm điều gì mà khi còn bé bạn luôn tự nhủ với mình là khi trở thành người lớn, bạn sẽ không bao giờ làm như vậy, và né tránh vấn đề. Bạn có thể nói: “Thật khó để đánh giá con ạ. Con vẽ những cái cây này thật là đẹp. Các chi tiết trên lá cây thật tuyệt vời. Còn em thì lại dùng những màu đáng yêu, và em phối màu rất giỏi.” Hoặc: “Con chạy nhanh hơn em là phải thôi vì con lớn hơn em những hai tuổi mà.”

CÁC CON BẠN SẼ KHÔNG THỂ CÓ ĐƯỢC MỐI QUAN HỆ THOẢI MÁI VỚI NHAU NẾU GIỮA CHÚNG CÓ SỰ GHEN TỊ VÀ GANH ĐUA.

QUY TẮC 57
NHỮNG ĐỨA TRẺ KHÁC NHAU CẦN NHỮNG QUY TẮC KHÁC NHAU

Tôi không viết cuốn sách này để gây tranh cãi. Mục đích của tôi là nêu bật lên một số quy tắc chủ chốt, mà đa phần trong đó đều dễ hiểu và dễ thực hiện hơn khi được viết ra thành lời, và có lẽ trước đây bạn chưa từng nghĩ tới. Như tôi đã nói ở phần đầu cuốn sách, đây không phải là một sự khám phá mới mẻ nào, mà chỉ là đôi lời nhắc nhở. Nhưng tôi nghĩ rằng nếu có ai đó muốn tranh cãi với tôi, thì họ sẽ chọn quy tắc này để bàn cãi. Nó có vẻ mâu thuẫn với các quy tắc 24, 33, 54 và có lẽ là một vài quy tắc khác nữa mà chúng ta chưa nói tới. Nhưng chỉ có vẻ thôi.

Quy tắc 12 liên quan tới việc điều chỉnh các kỳ vọng của bạn đối với các con mình cho phù hợp với thực tế tính cách của các cháu. Quy tắc này đi xa thêm một bước nữa. Đó là đôi

khi bạn phải có các quy tắc khác nhau cho từng đứa con của mình.

Các con của bạn không giống nhau, do vậy việc cho rằng có thể áp dụng các quy tắc chung cho tất cả là không đúng. Bạn hãy gọi đây là các quy tắc trong nhà nếu bạn muốn. Thật công bằng khi ai cũng phải lên giường đi ngủ hoặc dọn dẹp sau bữa ăn khi được yêu cầu. Nhưng các quy tắc khác sẽ cần được điều chỉnh cho hợp với tính cách của con bạn.

Khi tôi mới bắt đầu làm bố, tôi đã nghĩ thật không công bằng nếu áp dụng các quy tắc này với cháu này mà không áp dụng với cháu khác. Dường như đối với tôi, rõ ràng là bạn phải áp dụng cùng các quy tắc như nhau cho tất cả các cháu. Sau này, khi các con tôi lớn hơn lên, tôi nhận ra rằng có một số quy tắc nhất định sẽ khó áp dụng hơn đối với cháu này so với cháu khác.

Đây là một ví dụ. Tôi có một cậu con trai tính rất lôi thôi. Cháu bừa bộn một cách có hệ thống. Cháu không biết được rằng cháu bừa bộn như vậy, vì cháu ở trong một tình trạng không thể nhận ra được đống lộn xộn cháu đã tạo ra xung quanh mình như thế nào. Việc giục cháu dọn dẹp không hề đơn giản như việc yêu cầu các anh chị em cháu. Nếu những cháu khác tôi chỉ cần nhắc một lần, thì với cháu này, tôi phải nhắc đến 20 lần vì: a) cháu không thể nhận ra được đống lộn xộn, b) cháu không thể hiểu được tại sao điều đó lại có vấn đề (vì nó chẳng làm phiền gì tới cháu cả) và c) nếu làm việc đó thì sẽ tốn của cháu vài giờ đồng hồ mỗi ngày. Vì vậy, nếu áp dụng cùng quy tắc cho tất cả thì sẽ rất không công bằng đối với cháu.

Tất nhiên, chúng tôi không bỏ qua cho cháu dễ dàng như thế. Nhưng chúng tôi không yêu cầu cháu nhiều như các cháu khác. Cháu phải thực hiện việc dọn dẹp cái gì đó, và chúng tôi dành thời gian giúp cháu làm việc đó một cách thật sự. Khi cháu lớn hơn, dần dần đó trở thành nhiệm vụ của cháu.

Tôi có thể nói rằng, con trai tôi có khả năng tập trung rất giỏi. Cháu có thể ngồi làm bài tập liền nửa tiếng không nghỉ mà không vấn đề gì. Tuy nhiên, một trong số các anh chị em của cháu lại không thể làm gì tập trung quá 10 phút, do vậy cháu được tôi cho phép làm bài tập trong cả tuần và chia thành những khoảng thời gian ngắn.

Nói cách khác, đôi lúc việc áp dụng những quy tắc giống nhau cho tất cả các con là cách làm công bằng, nhưng có những lúc việc này lại không công bằng và bạn cần để ý điều đó. Việc quan trọng là bạn đòi hỏi ở con mình nhiều như thế nào.

Các con của bạn không giống nhau, do vậy việc cho rằng có thể áp dụng các quy tắc chung cho tất cả là không đúng.

QUY TẮC 58
KHÔNG NÊN THIÊN VỊ TÌNH CẢM

Việc thừa nhận rằng bạn yêu một đứa con hơn hẳn những đứa khác thật sự là điều tối kỵ. Rất nhiều người sẽ nói với bạn rằng “không nên thiên vị tình cảm”. Và điều đó hoàn toàn đúng, dù rằng có thể bạn không làm theo được. Một số bậc cha mẹ không cảm thấy con nào đáng yêu hơn con nào và nếu có thì họ cũng không nói ra miệng. Nhưng nhiều bậc

cha mẹ lại không thể làm được như vậy, và nếu họ nói rằng không yêu con nào hơn thì chắc hẳn là họ đang nói dối.

Nếu đúng là bạn có sự thiên vị giữa các con, thì nói dối là cách tốt nhất. Trong bất cứ trường hợp nào, bạn đừng bao giờ tiết lộ cho ai khác biết đứa con nào là đứa con bạn yêu hơn cả, trừ người bạn đời của bạn. Và để tránh việc tiết lộ điều đó, bạn có thể phải nói dối và khẳng định rằng bạn không có con yêu con ghét. Tôi còn nhớ, có một lần bà tôi kể với tôi rằng tôi là đứa cháu ưa thích của dì tôi. Tất nhiên là tôi sung sướng, nhưng dì tôi thì hoàn toàn không hề có ý nói cho tôi biết. Bạn thấy đấy, rất khó để tin rằng mọi người sẽ không nói điều gì đó trong một phút ngẫu hứng nào đó.

Một người đã làm bố nói với tôi rằng, anh ấy có đứa con mà anh ấy yêu hơn cả – anh ấy không thể đừng được – nhưng không phải lúc nào cũng là một cháu. Tất cả các con của anh ấy đều là đứa con mà anh ấy yêu hơn cả trong những khoảng thời gian nhất định, và lần lượt các cháu thay nhau vào vị trí đó mà các cháu không hề hay biết. Anh ấy cũng nói với tôi rằng, thật sự thì anh ấy luôn yêu các con bằng nhau.

Vậy bạn có thể làm gì nếu bạn có một đứa con mà bạn yêu hơn cả (ngoài việc nói dối về điều đó)? Vâng, trước hết bạn có thể xem lại xem liệu có phải bạn thật sự yêu một cháu nào đó nhất không, hay là thực tế là bạn chỉ thích cháu nhất thôi. Có lẽ chỉ là vì bạn cảm thấy gần gũi với cháu nhất, chứ không phải là yêu cháu nhất. Cũng có thể thật sự là bạn yêu tất cả các cháu như nhau, chỉ có điều là bạn không nhận ra mà thôi.

Cách trên có thể có tác dụng đối với một số người, nhưng không có tác dụng với tất cả. Nếu bạn vẫn cảm thấy rằng bạn thật sự yêu một cháu nhất, bạn cần chăm chút hơn cho mối quan hệ của bạn với các cháu khác. Bạn hãy nhìn vào những điểm đáng yêu của các cháu một cách có chủ ý, dành nhiều thời gian cho các cháu hơn, hoặc tìm một sở thích chung và cùng thực hiện với các cháu – cùng đi công viên, đi câu cá, mua sắm quần áo, xem phim kinh dị (tất nhiên là với các cháu lớn), đi dạo, ăn uống, chơi bóng đá với nhau hoặc cùng làm bất kỳ việc gì khác.

Ngoài ra, các con bạn luôn để ý xem có bất cứ dấu hiệu nào thể hiện rằng cháu là đứa con ưa thích nhất của bạn hay không. Cháu có thể hỏi thẳng bạn, thậm chí cháu sẽ tự chọn lấy một dấu hiệu nhỏ nhất và thường cố ý diễn giải sai ý bạn nhằm tìm được thông tin đáng giá đó. Nói chung, nếu tất cả các cháu đều cho rằng chính các cháu là đứa con ưa thích của bạn, cho dù là các cháu đúng hay sai, thì chứng tỏ bạn đã không làm điều gì sai cả. Nhưng nếu tất cả các cháu cùng nghĩ rằng bạn có một đứa con ưa thích duy nhất, thì đó là khi bạn cần lo ngại về các dấu hiệu mà bạn đã để các cháu thấy.

TRONG BẤT CỨ TRƯỜNG HỢP NÀO, BẠN ĐỪNG BAO GIỜ TIẾT LỘ BẠN YÊU ĐỨA CON NÀO NHẤT.

QUY TẮC 59
KẾT HỢP VÀ HOÁN ĐỔI

Quy tắc này giúp bạn xây dựng mối quan hệ với các con mình và quan hệ giữa các cháu với nhau. Quy tắc này cũng sẽ hữu ích nếu bạn có nguy cơ thiên vị tình cảm hay, không ưa

tính cách nào đó ở con, hoặc cảm thấy mình không có điểm tương đồng với các cháu.

Nhiều gia đình truyền thống (đặc biệt là những gia đình gồm có cha mẹ và hai con) có xu hướng đi chơi cùng nhau. Điều đó vừa đúng... lại vừa không đúng. Cái gì quá cũng thành không tốt. Việc đảm bảo rằng bạn sử dụng thời gian theo nhiều cách kết hợp và hoán đổi khác nhau cũng rất quan trọng. Nó giúp bạn:

• Đảm bảo rằng mỗi cháu sẽ có những khoảng thời gian riêng với bố hoặc mẹ;

• Tất cả các cháu đều được đi chơi riêng với bố hoặc mẹ (mỗi lần một cháu khác nhau);

• Một cháu sẽ được ở bên cha mẹ trong khi các cháu khác ở chỗ khác;

• Đối với những gia đình có từ ba con trở lên, thì hai cháu này sẽ có thời gian riêng với bố hoặc mẹ, và hai cháu khác thì đi với người còn lại. Đừng bao giờ sắp xếp các lần giống nhau.

Việc này cũng giúp bạn có cơ hội phát triển các mối quan hệ đặc biệt với từng cháu. Có thể cháu thứ nhất sẽ nấu ăn cùng mẹ và đi dạo cùng bố. Trong khi đó, cháu thứ hai sẽ cùng đọc sách với bố và chơi ngoài công viên cùng mẹ. Nếu mỗi cháu có những thứ mà các cháu có thể làm riêng với bố hoặc mẹ, thì tất cả các cháu sẽ đều cảm thấy thật sự đặc biệt.

Đó sẽ là một hệ thống đặc biệt có giá trị nếu gia đình bạn có cả con cùng cha khác mẹ hoặc cùng mẹ khác cha. Phương pháp này sẽ đem lại cho mọi người cơ hội củng cố các mối quan hệ cá nhân với nhau, hơn là chỉ gặp bố dượng hoặc mẹ kế của mình, ví dụ như khi có cả các anh chị em cùng cha khác mẹ hoặc cùng mẹ khác cha của cháu ở đó.

Nếu bạn là một bậc cha mẹ đơn thân, thì tất nhiên việc này sẽ khó hơn nhiều. Nhưng vẫn đáng làm như vậy mỗi khi bạn có dịp nhờ được ai khác trông một hoặc hai cháu để bạn dành riêng thời gian cho các cháu khác. Và khi bạn có được thời gian riêng với một cháu nào đó – có thể các cháu khác đang đi chơi với bạn – thì bạn hãy cùng cháu làm điều gì đó đặc biệt, hơn là chỉ chăm chú hoàn tất việc nhà vì không còn tiếng cãi cọ nhau của các cháu nữa.

HÃY LUÔN SỬ DỤNG THỜI GIAN THEO CÀNG NHIỀU CÁCH KẾT HỢP VÀ HOÁN ĐỔI CÀNG TỐT.

QUY TẮC 60
TÌM RA ĐIỂM MẠNH CỦA TỪNG CHÁU

Quy tắc 42 nói về việc giúp con bạn hiểu rõ điểm mạnh của mình. Điều đó rất quan trọng, đặc biệt là khi bạn có nhiều hơn một con. Có một điều chắc chắn rằng các cháu có các điểm mạnh rất khác nhau.

Năng khiếu và tài năng thường có tính di truyền. Nếu một cháu trong các con bạn có năng khiếu về âm nhạc, hoặc giỏi về điền kinh, có năng khiếu về nghệ thuật, học giỏi, thì thường là các anh chị em của cháu cũng vậy. Dù vậy, thật khó cho bé em trở thành một

nghệ sỹ kèn xắc-xô-phôn khi mà chị của cháu đã là một nghệ sỹ kèn xắc-xô-phôn rồi. Có thể cháu bé nhà bạn sẽ cảm thấy thành công hơn khi là một nghệ sỹ đàn vi-ô-lông hoặc là một nghệ sỹ thổi sáo. Bạn cần khích lệ các điểm khác biệt nhỏ bé đó để tất cả các cháu đều có thể tỏa sáng.

Tuy nhiên, khi liên quan tới cá tính, thì lại có những sự khác biệt lớn. Cho dù có chung gen di truyền, nhưng các cháu là anh chị em ruột của nhau lại có thể có những điểm mạnh rất khác nhau, bạn cần khích lệ những điểm đó (với điều kiện là không quên quy tắc 56 – Không bao giờ so sánh các con mình với nhau). Khi các cháu lớn hơn, các cháu cần phát triển riêng biệt với nhau để tìm ra được bản ngã riêng của mình. Các cháu không muốn lớn lên thành những bản sao của các anh hay chị mình, các cháu muốn là chính mình. Bạn có thể giúp các cháu bằng cách khích lệ các cháu có những điểm mạnh riêng.

Điều này đặc biệt đúng với các cháu làm em. Các cháu thường phải mất cả năm để cố gắng giỏi hơn anh chị mình điểm gì đó. Tuy nhiên, sẽ dễ hơn cho các cháu khi phát triển các điểm mạnh về tính cách hơn là về kỹ năng. Nói cách khác, khi cháu 3 tuổi, cháu dễ là người dũng cảm nhất hơn là người đánh vần giỏi nhất. Vì vậy, bạn hãy đảm bảo rằng cháu bé 3 tuổi của bạn biết rằng cháu rất dũng cảm, tốt bụng hoặc nhớ được nhiều thứ (một cháu trong các con tôi thường nhớ hộ tôi danh sách các thứ cần mua khi cháu mới 3 tuổi cháu có trí nhớ rất tốt về các thứ như vậy).

Con bạn có tự tin và ý thức được vai trò của mình trong gia đình hay không phụ thuộc phần lớn vào việc các cháu biết mình có những điểm mạnh thật sự. Vì vậy, bạn cần tìm ra được các điểm mạnh của cháu là gì, đặc biệt là các điểm mạnh có lợi cho cả gia đình – như khả năng tìm đường khi cả nhà đi chơi xa, nấu ăn giỏi, biết làm cho mọi người cười khi gặp phải chuyện tồi tệ, biết giải quyết vấn đề một cách hợp lý, hòa giải được các vụ cãi vã, có thể bình tĩnh khi gặp rắc rối, có khả năng làm theo các chỉ dẫn (tôi luôn đánh giá cao khả năng này, vì tôi không có khả năng đọc các chỉ dẫn).

Thêm một điều nữa: hãy đảm bảo rằng không phải lúc nào bạn cũng chọn cùng một cháu làm “người tìm đường/đầu bếp/người giải quyết vấn đề cho gia đình” nếu có một cháu khác muốn đảm nhận vai trò đó. Nếu bạn nghĩ mình là một người tìm đường giỏi, nhưng mọi người lại cứ hỏi anh của bạn và không ai cho bạn cơ hội nào để thể hiện là bạn cũng làm được việc đó, thì thật là nản lòng làm sao. Vì vậy, bạn hãy nhớ điều này để không lặp lại và bỏ qua cháu nào.

SỰ TỰ TIN CỦA CON BẠN PHỤ THUỘC RẤT NHIỀU VÀO VIỆC CHÁU BIẾT ĐƯỢC MÌNH CÓ NHỮNG ĐIỂM MẠNH RIÊNG.

PHẦN VII. CÁC QUY TẮC VỀ TRƯỜNG HỌC

Cho dù thích hay không, con bạn vẫn phải đến trường. Và mặc dù bạn không ở bên khi cháu đi học, nhưng thái độ của bạn sẽ vẫn tác động lớn đến thành công của các cháu ở trường – ở đây, tôi không chỉ nói về thành tích học tập.

Trong thời gian đi học, con bạn sẽ ở trường nhiều hơn là ở bên bạn. Vì vậy, khoảng thời gian đó rất quan trọng với các cháu, và các cháu cần cảm thấy sự quan tâm, chú ý và tham gia của bạn.

Từ khi cháu mới 4 hoặc 5 tuổi, cho tới khi cháu 16 hoặc 18 tuổi, sẽ có những quy tắc cơ bản nhất định giúp cả bạn và cháu trải qua thời gian tới trường tuyệt vời hơn.

QUY TẮC 61
ĐI HỌC KHÔNG ĐỒNG NGHĨA VỚI GIÁO DỤC

Tôi biết những người rời trường học lúc 16 hoặc 18 tuổi và có lẽ chẳng biết gì, ngoài thời khóa biểu của họ hay kênh đào Xuy-ê ở đâu hay luật thuế thu nhập cá nhân có ý nghĩa gì. Nói cách khác, đó chỉ là các thông tin. Đây là những gì trường học mang lại cho bạn: thông tin và một số kỹ năng phân tích (như: thực hiện phép chia và ngữ pháp), mà đa phần có thể bạn chẳng bao giờ phải dùng đến nữa. Một số kỹ năng trong đó cũng hữu ích, ví dụ như kỹ năng ngoại ngữ, nhưng phần nhiều không có mấy giá trị.

Bạn đừng hiểu sai ý tôi nhé, tôi không có ý chỉ trích trường học. Trường học dạy bạn cách học – đây là một kỹ năng hữu ích cho cả cuộc đời của bạn – nhưng mất những 10 đến 12 năm hoặc lâu hơn thế để học. Và bạn hãy thử nghĩ về tất cả những gì mà trường học không dạy các con bạn trong suốt những năm tháng đó: cách biết tự suy nghĩ, cách thay bóng đèn, cách trở nên quyết đoán, cách không dính vào nợ nần, cách nhận biết khi sắp xảy ra cãi cọ, cách giải quyết các tranh cãi một cách thân thiện, cách đối xử tôn trọng mọi người, cách xử trí khi xe máy chết máy, cách đối mặt với nỗi sợ hãi, cách là người thua cuộc nhưng vẫn vui vẻ, cách là người thắng cuộc khéo léo, v.v...

Bạn có thể phản bác lại rằng: "Nhưng trường học có dạy tôi cách thắng và thua", hoặc "Thế còn những ngày hội thể thao ở trường thì sao?" Vâng, tôi biết là trường học cho bạn nhiều cơ hội để thực hành một số điều, nhưng trường học không dạy bạn cách làm thế nào cho tốt. Nếu bạn xuống dốc, họ sẽ để bạn thua thậm tệ. Trong bất kỳ trường hợp nào, những thứ mà các con bạn được thực hành nhiều ở trường là những thứ các cháu có thể thực hành bên ngoài trường học. Bởi vì khi ở trong một nhóm, các cháu sẽ học được hành vi nào sẽ được hoặc không được xã hội chấp nhận. Điều đó không cần đến thầy cô giáo. Các cháu có thể học được điều đó trong bất kỳ nhóm trẻ nào – như trong nhóm trẻ hàng xóm, hoặc câu lạc bộ bóng đá hoặc các nhóm khác chẳng hạn.

Tất cả những điều đó nói lên rằng việc cho con bạn đi học không đồng nghĩa với việc giáo dục các cháu. Việc đi học là quan trọng, nhưng không quan trọng bằng việc giáo dục tốt. Việc dạy học là của nhà trường, còn việc của bạn là giáo dục các cháu. Bạn đừng mong nhà trường sẽ làm thay bạn việc đó.

Tôi biết có những cháu được giáo dục tại nhà, và khi lớn lên các cháu có vẻ giỏi giang, tháo vát và trưởng thành hơn những cháu mà được cho đi học ở trường. Điều đó chứng minh thêm rằng không nhất thiết cứ phải đến trường học mới có được một sự giáo dục tốt. Tôi không có ý khuyên bạn tự dạy học con mình ở nhà (trừ khi bạn muốn làm như vậy). Tôi chỉ muốn nói rằng, bạn không nên dựa dẫm vào trường học, đừng kỳ vọng rằng trường học sẽ mang lại cho con bạn bất kỳ điều gì hữu ích trừ thông tin, và một số kỹ năng thực hành như cách sử dụng máy ghi âm hoặc giải phẫu ếch. Tất cả là phụ thuộc vào bạn.

ĐÂY LÀ NHỮNG GÌ TRƯỜNG HỌC MANG LẠI CHO BẠN: THÔNG TIN VÀ MỘT SỐ KỸ NĂNG PHÂN TÍCH MÀ ĐA PHẦN CÓ THỂ BẠN CHẲNG BAO GIỜ PHẢI DÙNG ĐẾN NỮA.

QUY TẮC 62
TRƯỜNG HỌC LÀ MỘT TỔNG THỂ KẾT HỢP

Không có trường học nào là hoàn hảo cả. Trường học của các con bạn có hàng trăm, thậm chí hàng nghìn bậc phụ huynh. Và không có cách nào có được sự đồng thuận của 100% phụ huynh đối với các chính sách của nhà trường. Nếu mỗi chính sách lại phải được tất cả các bậc phụ huynh thông qua, thì e rằng họ không thể thống nhất được ngay từ việc nên vào học lúc mấy giờ.

Vì vậy, tất nhiên bạn sẽ không đồng ý với tất cả mọi thứ ở trường học của con mình. Chẳng hạn như, khối lượng bài tập về nhà con bạn được giao, tính nghiêm khắc hoặc việc thiếu nghiêm khắc của các hình phạt, bộ đồng phục ngớ ngẩn mà con bạn phải mặc, việc họ bắt con bạn phải chơi bóng đá trong khi cháu ghét môn đó, các buổi họp hàng năm, rồi cho học sinh học tiếng Nga thay vì tiếng Anh, bắt các cháu phải chơi trong phòng mỗi khi trời mưa,... và còn nhiều nhiều điều khác nữa.

Bạn không thể làm điều gì khác cả. Tất nhiên, bạn có thể chuyển trường cho con mình. Nhưng rồi trường học mới sẽ lại có nhiều điều khác làm bạn thấy dị ứng. Và hơn nữa, con bạn cũng chẳng thể làm gì khác được. Như vậy nếu bạn khuyến khích con mình coi thường các hoạt động ở trường học, nghĩa là bạn đang làm cho quãng thời gian đi học của con trở thành một sự đày ải. Các cháu sẽ có vấn đề với các thầy cô giáo và rất có thể sẽ bị các bạn cùng lớp chê cười. Không, các cháu không cần đến những thông điệp mâu thuẫn giữa gia đình và nhà trường.

Điều cần hiểu ở đây là mỗi trường học là một tổng thể kết hợp. Có những điều bạn thấy thích và có những điều bạn không thích. Nếu những điều bạn không thích vượt quá số còn lại, có thể bạn cần nghĩ tới việc chuyển trường cho con – đó lại là một vấn đề khác. Nhưng một khi bạn còn để con mình học ở trường học đó, bạn phải coi đó là một tổng thể kết hợp. Và điều đó có nghĩa là bạn phải hỗ trợ trường học, kể cả đối với những việc mà bạn chẳng quan tâm. Bạn phải khuyến khích con mình làm bài tập, kể cả khi bạn nghĩ rằng

các cháu bị giao quá nhiều bài tập về nhà. Và bạn phải để con bạn mặc bộ đồng phục của trường, để con chơi bóng đá, và nhắc cháu phải cư xử tôn trọng với thầy cô giáo.

Có thể bạn sẽ phân vân không biết trả lời thế nào khi con bạn hỏi: "Bố có thấy công bằng không khi mà bọn con bị giao quá nhiều bài tập như vậy?" Liệu bạn có nên nói dối con mình không? Vâng, bạn có thể nói với các cháu điều mà tôi vừa nói với bạn: nhà trường là một tổng thể con ạ, khi con còn học ở trường nghĩa là con nên đón nhận tất cả những gì nhà trường mang đến cho con. Bằng cách đó, bạn đã giáo dục con mình (xem quy tắc 61) về việc làm thế nào để thực hiện vai trò là một phần của một nhóm xã hội. Việc hợp tác với hệ thống quan trọng hơn việc nhất trí với hệ thống đó.

Nếu bạn muốn tranh luận với tôi, hãy đọc quy tắc tiếp theo trước khi bắt đầu việc đó nhé.

MỖI TRƯỜNG HỌC LÀ MỘT TỔNG THỂ KẾT HỢP.

QUY TẮC 63
HÃY ĐẤU TRANH CHO CON BẠN

Quy tắc 62 liên quan tới việc hỗ trợ nhà trường, kể cả khi bạn không nhất trí với tất cả những gì họ làm. Nhưng bạn cũng không nên làm việc đó một cách vô điều kiện. Bạn phải hỗ trợ họ về các chính sách và hệ thống nói chung, nhưng có nhiều điều khác nảy sinh liên quan tới con bạn, và bạn không thể để nhà trường giải quyết hết được.

Con bạn cần hiểu được là bạn luôn đứng về phía cháu. Và khi có những vấn đề nghiêm trọng xảy ra, bạn là người duy nhất bênh vực cháu. Nếu nhà trường hay đe nẹt cháu một cách vô lý hoặc họ không nhận ra con bạn mắc chứng nói ngọng hoặc có một giáo viên nào đó trù dập con bạn, thì tất nhiên bạn cần can thiệp vào. Con bạn cần biết được rằng bạn luôn ở bên cháu khi mọi thứ vượt quá tầm kiểm soát của cháu. Đó là lúc cháu cần tới cha mẹ. Và con bạn cũng thấy được rằng cháu được phép tiếp tục đương đầu với những thử thách khi có sự trợ giúp của cha mẹ.

Thường thì chúng ta khó nhớ lại được cảm giác bất lực khi chúng ta còn là những đứa trẻ. Các tình huống mà bây giờ chúng ta có thể dễ dàng đối mặt thì khi còn nhỏ, chúng ta lại không thể. Nếu bây giờ, bạn có thể chịu đựng được điều gì đó trong vài tháng, thì khi bạn mới 5 hoặc thậm chí 15 tuổi thì một vài tháng đó có thể làm bạn đau hết cả đầu. Tôi có thể nhớ được cái cảm giác thật đáng sợ đó mà tôi phải trải qua (nhiều lần) trước mỗi bài học, khi tôi sắp phải thú tội là tôi (lại) chưa làm bài tập về nhà. Nếu hôm nay, tôi bị bắt phải đứng trước ông thầy hồi đó và nếu ông ấy mắng nhiếc tôi gay gắt, tôi biết tôi sẽ dám làm gì. Nhưng còn hồi đó thì tôi không thể. Con trẻ được huấn luyện là phải chấp nhận uy quyền của giáo viên và các cháu thật sự không có các kỹ năng hoặc can đảm chống lại hệ thống để tự bảo vệ mình. Đó là khi bạn phải tham gia vào.

Tôi phân vân không biết có nên dùng từ "đấu tranh" cho quy tắc này không. Bởi sự khéo léo trong giao thiệp tất nhiên là luôn tốt hơn cách giao chiến, và tôi không tán thành việc bạn nhảy bổ vào văn phòng hiệu trưởng và tức giận đưa ra các yêu cầu. Sẽ luôn hiệu quả hơn khi bạn để cho họ biết rằng, bạn có thể đặt bạn vào địa vị của họ, sau đó hướng họ

dần đến cách nghĩ của bạn. Đây là lúc việc làm một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc phát huy tác dụng. Bởi vì, là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc, bạn biết cần xử lý tình huống thật cẩn thận để đảm bảo rằng bạn sẽ không bị họ phản đối.

Và quy tắc 63 sẽ có tác dụng hơn nhiều nếu bạn đã tuân theo quy tắc 62. Nói cách khác, nếu nhà trường thấy rằng từ trước đến nay, bạn không phải là một phụ huynh hay kêu ca phàn nàn, thì họ sẽ chú ý tới bạn hơn khi mà bạn có điều gì đó không hài lòng. Nếu từ khi con bạn đi học đến nay, lúc nào bạn cũng kêu ca và chỉ trích thì bạn sẽ bị coi là không có thiện chí với nhà trường và nhà trường sẽ gần như không muốn nghe bạn nói nữa khi có điều gì thật sự quan trọng nảy sinh.

CON BẠN CẦN BIẾT RẰNG BẠN LUÔN Ở BÊN CHÁU KHI MỌI THỨ VƯỢT QUÁ TẦM KIỂM SOÁT CỦA CHÁU.

QUY TẮC 64
VIỆC BẮT NẠT LUÔN NGHIÊM TRỌNG

Tôi biết một cháu bé tên là Ned. Cháu ghét cái tên này vì âm điệu của nó rất dễ ăn vần với nhiều từ khác và các bạn cùng lớp rất hay trêu cháu, ví dụ như: “Ned, Ned, sợ bọ chét, mặt tái mét.” Về mặt nào đó, thì điều đó khá thú vị, nhưng Ned lại không nghĩ vậy.

Các bậc cha mẹ rất dễ bỏ qua điều này. Họ nói với con mình rằng: “Nếu bị đánh hoặc ném đá, thì con mới bị đau, còn nếu chỉ là lời nói thì không sao cả.” Tất nhiên là việc bị trêu đùa nhẹ nhàng sẽ dễ chịu hơn là việc bị đánh hàng ngày. Nhưng không phải tất cả những lời chế giễu đều thuộc danh mục trêu đùa nhẹ nhàng. Những lời chế giễu này có thể gây hại và tổn thương sâu sắc đối với con trẻ.

Điều duy nhất đáng quan tâm là con bạn cảm thấy thế nào. Vấn đề không phải ở chỗ tên của con bạn bị bạn bè chế giễu hoặc trêu đùa hay có bạn nào đá vào chân cháu ngày hôm qua hoặc có nhóm nào đó bắt nạt cháu hàng ngày. Vấn đề cũng không phải ở chỗ bạn cho rằng đó là trêu đùa, hay là chế giễu, hay là bắt nạt. Cách duy nhất bạn có thể đánh giá được tính nghiêm trọng của vấn đề là liệu con bạn cảm giác về việc đó như thế nào.

Nếu con bạn thấy bị tổn thương hoặc buồn phiền, thì bạn cần làm điều gì đó. Tùy từng tình huống, bạn có thể thảo luận với cháu xem cháu định xử lý việc đó như thế nào (xem quy tắc 65), hoặc bạn có thể muốn nói chuyện với nhà trường. Bạn có thể có kế hoạch khác (tuy nhiên, nếu bạn định đổi tên cho con bạn thì hơi rắc rối đấy). Nhưng bạn phải để con bạn hiểu được rằng, nếu cháu thấy việc đó là nghiêm trọng, thì bạn cũng thấy như vậy.

Tôi cũng cần nhắc bạn nên cẩn thận nếu bạn định gặp trực tiếp phụ huynh của những đứa trẻ trêu chọc con bạn. Nếu có ai đó nói với bạn rằng con bạn bắt nạt cháu khác, thì bạn sẽ rất dễ bênh vực con mình, ít nhất là khi ở trước mặt mọi người, bất kể bạn sẽ nói riêng với cháu điều gì. Hầu hết các cuộc chạm trán giữa các bậc phụ huynh trong tình huống này sẽ kết thúc với sự tức giận và các bên sẽ ở các vị trí cố thủ. Vì vậy, bạn đừng cố gặp phụ huynh khác trừ khi bạn chắc chắn rằng, việc này sẽ làm mọi thứ tốt lên chứ không phải là xấu đi.

BẠN PHẢI ĐỂ CON MÌNH HIỂU ĐƯỢC, NẾU CHÁU THẤY VIỆC ĐÓ LÀ NGHIÊM TRỌNG, THÌ BẠN CŨNG THẤY NHƯ VẬY.

QUY TẮC 65
DẠY CON BIẾT CÁCH TỰ BẢO VỆ

Tôi không định gợi ý bạn nên dặn con mình hãy đấm vào mặt người nào bắt nạt cháu. Nhưng bắt nạt là một đặc tính tự nhiên của con người, và trường học nào cũng xảy ra điều này cho nên bạn cần phải chuẩn bị.

Điều quan trọng nhất bạn có thể làm là dạy cháu xử lý điều đó trước khi mọi việc đi xa hơn. Bạn có biết tại sao các cháu lại bị bắt nạt không? Vì những điều khác biệt. Các nhà nghiên cứu đã phát hiện ra rằng 75% trẻ em buồn bã vì bị trêu hoặc bắt nạt về diện mạo của mình. Thực tế, cứ trong 5 cháu lại có một cháu đã từng lẩn tránh, trốn học, xin nghỉ ốm nhằm tránh bị trêu chọc về diện mạo của mình. Thật là một con số đáng sợ, phải không bạn?

Có hai phương pháp tự vệ truyền thống khi bị bắt nạt trái ngược nhau. Một mặt, bạn nghĩ nên bảo con mình đánh lại bạn. Mặc dầu cách này có tác dụng, nhưng thường sẽ dẫn tới vấn đề lớn hơn. Mặt khác, bạn sẽ khuyên con hãy lờ đi và rồi việc bắt nạt sẽ chấm dứt. Đây là lời khuyên mà một số bậc cha mẹ dành cho con mình vì họ muốn điều đó trở thành sự thật. Nhưng sự thật lại không như thế. Tất cả các bằng chứng cho thấy điều ngược lại mới là sự thật.

Vậy thì câu trả lời là gì? Khả năng thành công nhất là khi con bạn trông tự tin, nhìn thẳng vào mắt đối phương, và làm sao lãng việc bắt nạt bằng cách thay đổi chủ đề. Tất nhiên, không phải trường hợp nào cũng có tác dụng. Nhưng nếu con bạn vốn sẵn tự tin, tự trọng và quan tâm tới diện mạo của cháu, thì gần như cháu đã không bị bắt nạt. Và bạn có thể trang bị cho cháu tất cả những yếu tố đó trước khi cháu bị bắt nạt lần đầu tiên.

Tôi không nói rằng nếu cháu bị bắt nạt thì đó là lỗi tại bạn hay tại cháu. Và đó cũng không phải là lỗi của cháu khi cháu phải đeo kính hoặc bị khuyết tật nào đó. Nhưng tôi có biết những cháu bé phải đeo kính và bị khuyết tật hoặc dị dạng ,nhưng không bao giờ bị bắt nạt. Điều đáng nói ở đây là đừng để cho những đứa trẻ khác có lý lẽ nào để cô lập con bạn. Tất nhiên, nếu chỉ thi thoảng đầu tóc cháu chỉ được chải qua loa, thì không ai để ý. Nhưng nếu hôm nào trông cháu cũng lôi thôi hoặc hôi hám hoặc đầu bù tóc rối, thì nhất định bạn cháu sẽ để ý thấy. Hồi bé, tôi từng học cùng trường với một bạn mà cả trường gọi là bạn “Nặng mùi”. Tôi không thể nhớ nổi tên thật của bạn đó là gì nữa, nhưng tôi có thể nhớ bạn ấy có mùi như thế nào, và không ai có thể không trêu chọc bạn ấy.

Bạn có thể giúp con mình tránh bị bắt nạt bằng cách đảm bảo rằng các cháu:

• tự tin và đĩnh đạc;

• không bị béo phì;

• diện mạo gọn gàng sạch sẽ (quần áo sạch sẽ, móng tay cắt ngắn, tóc chải gọn gàng...).

Đó là sự chuẩn bị rất chu đáo rồi, hơn nữa, bạn hãy làm cho cháu hiểu được tầm quan trọng của việc nhìn thẳng vào mắt một cách không sợ sệt. Như vậy là bạn đã làm tất cả những gì có thể để bảo vệ con bạn ngay từ đầu.

NẾU CHÁU BỊ BẮT NẠT THÌ ĐÓ KHÔNG PHẢI LỖI TẠI BẠN HAY TẠI CHÁU.

QUY TẮC 66
CHỊU ĐỰNG NHỮNG NGƯỜI BẠN CỦA CON MÀ BẠN KHÔNG THÍCH

Con bạn có chơi với ai mà bạn thấy không thích không? Có phải cháu bé cùng nhà trẻ với con bạn, cứ rình lúc không có ai để ý là giật tóc con bạn không? Hay cháu bé 5 tuổi ở nhà bên cạnh hôm nay thì chơi thân với con bạn, ngày mai lại không thèm nói chuyện với cháu nữa? Hay cậu bé 15 tuổi học cùng lớp con bạn luôn trốn học (bạn biết chắc rằng cậu bé này còn hút thuốc nữa)?

Đúng là trong suốt quãng thời gian con bạn đến trường, cháu sẽ có những người bạn mà bạn ước gì cháu không có. Có thể vì bạn cảm thấy các cháu này làm con bạn buồn, hoặc có "ảnh hưởng xấu" tới con bạn, làm con bạn cư xử hỗn láo với thầy cô giáo hoặc trốn đi chơi. Mẹ tôi trước đây từng ghét bất kỳ người bạn nào của tôi nói năng không "lễ phép". Nhưng, ít nhất mẹ cũng không bao giờ phát hiện ra rằng có một người bạn còn dạy tôi làm pháo tự tạo ở trong kho nhà cậu ấy.

Vậy bạn có thể làm gì đây? Vâng, giả định là bạn đã đọc tiêu đề của quy tắc này, thì bạn biết tôi định nói gì. Đúng vậy – bạn chỉ có thể chịu đựng mà thôi! Con bạn sẽ phải tự học cách chọn bạn cho mình, kể cả khi bạn không thích các lựa chọn của cháu. Cháu phải tự quyết định khi cháu thấy chán chơi với bạn A rồi vì cứ suốt ngày dỗi với giận, hoặc quyết định xem việc trốn giờ học môn toán cùng bạn B có phải là một ý kiến hay hay không.

Và cuối cùng, các quyết định của cháu sẽ hướng tới các giá trị mà bạn muốn truyền đạt. Điều này đòi hỏi phải có thời gian – cháu sẽ phải trải nghiệm thời gian chơi với bạn xấu để nhận ra được các bạn tốt. Do vậy, bạn đừng tự dằn vặt khi thấy cháu đi chơi với một nhóm bạn lang thang lúc cháu 6 tuổi. Điều quan trọng là bạn phải biết lựa lời khuyên cháu xem việc gì nên, việc gì không nên.

Ngoài ra, các cháu sẽ học được nhiều thứ từ bạn bè, kể cả bạn xấu hay bạn tốt. Phải thi lại môn toán vì con bạn thường xuyên trốn tiết sẽ dạy cháu nhiều điều hơn là đến lớp đều đặn và qua được các bài thi. Bạn xấu sẽ dạy con bạn nhiều thứ, đặc biệt cho tới khi cháu trở nên khôn ngoan.

Dù sao đi nữa, làm thế nào bạn biết được bạn bè của con mình là xấu? Có thể con bạn có tính nết hoang dại nào đó cần được thỏa mãn thì sao, kể cả khi bạn không chia sẻ hoặc không thích tính đó. Và có thể cậu bé hay hút thuốc đó lại là người cực kỳ trung thành. Cháu bé hay giận dỗi con bạn, lại có thể là người bênh vực con bạn khi cả lớp bắt nạt cháu. Hoặc cháu bé này có thể làm con bạn cười được mỗi khi buồn. Tất nhiên là bạn không phải chịu đựng khi con bạn hút thuốc hoặc phá hoại đồ đạc trong nhà, nhưng các bạn cháu nếu có làm những điều đó thì có thể vẫn là những người bạn tốt của cháu.

Cá nhân tôi, mặc dù có những cháu trong số bạn bè của con tôi mà tôi không có tình cảm, nhưng tôi vẫn vui vẻ với tất cả các bạn của cháu. Kể cả những cháu mà tôi không thích nhất cũng vẫn mang lại cho con tôi điều gì đó đáng có. Tôi chỉ có vấn đề với một số phụ huynh mà thôi.

Bạn xấu sẽ dạy con bạn nhiều thứ, đặc biệt cho tới khi cháu trở nên khôn ngoan.

QUY TẮC 67
LUÔN NHỚ BẠN LÀ CHA MẸ, CHỨ KHÔNG PHẢI LÀ THẦY CÔ GIÁO

Hiển nhiên là bạn muốn con mình đạt thành tích tốt ở trường, được điểm caovà thậm chí bạn đã nghĩ về việc sau này, các cháu sẽ vào được những trường đại học danh tiếng. Vì vậy, bạn sẽ rất dễ trở nên tham gia quá mức vào việc học của con, chẳng hạn như kiểm tra bài tập về nhà hoặc muốn bổ sung thêm kiến thức cho các cháu.

Tôi biết một người cha thường xuyên hỏi các con mình về các chủ đề mà các cháu được học ở trường trong tuần, sau đó anh ấy dành cả nửa kỳ nghỉ cuối tuần để nói cho các cháu biết tất cả những gì anh ấy biết về chủ đề đó (mà anh ấy biết chắc là mình biết nhiều hơn cả giáo viên). Liệu có phải khôn ngoan không khi bắt bọn trẻ phải nhồi nhét quá nhiều vào đầu và trở nên quá tải như vậy?

Chúng ta hãy cùng làm rõ điều này. Việc của giáo viên là truyền tải thông tin cho các con bạn, và hướng dẫn các cháu để có thể làm bài thi tốt, vì đây là thước đo cả học sinh lẫn giáo viên. Còn bạn, bạn không phải là giáo viên của con mình. Bạn có thể để con mắc lỗi và tự học hỏi chứ đừng chỉnh sửa. Bạn có thể nhấn mạnh tất cả các kỹ năng sống quan trọng mà mà trường học không dạy các cháu (chúng ta đã nói tới trong quy tắc 11). Việc này thật sự quan trọng hơn nhiều so với thành tích học tập. Bạn có thể khuyến khích các cháu thử những điều mới mẻ (học nấu ăn, tham gia lớp võ karate, đi bơi thuyền), khám phá những sở thích mới, gặp gỡ những người mới. Bạn có thể khích lệ cháu đọc nhiều sách hơn và quan tâm tới thế giới, đặt câu hỏi và hình thành quan điểm riêng của mình.

Đôi khi trường học có thể dễ dàng chi phối cuộc sống của con bạn và các cháu cần bạn tạo cho các cháu không gian riêng. Nếu bạn cứ nhằm thời gian cháu ở nhà để giục cháu làm bài tập hoặc hỏi xem cháu làm các bài kiểm tra thế nào hoặc cứ khăng khăng giảng giải cho cháu về vua Henry đời thứ tám, thì việc học hành sẽ chiếm hết thời gian trong cuộc sống của cháu. Nếu thầy cô giáo đã dặn dò con bạn làm điều gì đó rồi, thì không cần bạn phải nhắc lại nữa. Một lần là đủ rồi. Bạn không nên đánh giá thấp nhà trường (quy tắc 62), đánh giá thấp thầy cô giáo của cháu. Bạn nên nói với con rằng: “Con nên làm theo những gì mà nhà trường yêu cầu kể cả khi con không đồng ý với những việc đó. Vì con đã được dặn dò ở lớp rồi cho nên mẹ sẽ không lặp lại nữa”, và sau đó chuyển sang đề tài khác.

Hãy để các cháu thoát được chuyện trường học càng nhiều càng tốt. Các cháu càng lớn, thì nhà trường càng chi phối thời gian của cháu nhiều hơn. Các cháu sẽ phải học nhiều giờ hơn, làm nhiều bài tập về nhà hơn, chịu nhiều áp lực thi cử hơn, do vậy càng quan trọng hơn khi bạn để cho cháu có cơ hội thoát khỏi những điều đó khi đã hết giờ học.

Điều này không có nghĩa là bạn không thể thể hiện sự quan tâm lành mạnh về những gì

đang diễn ra với cháu ở trường, hoặc cùng thảo luận với cháu các chủ đề mà cháu thấy thích. Những gì tôi đề cập ở trên chỉ có nghĩa là bạn hãy cho cháu có nhiều không gian và sự yên tĩnh hơn, đồng thời giúp cháu mở rộng phạm vi hiểu biết thông qua việc nghĩ đến và làm những thứ khác.

NHIỀU KHI TRƯỜNG HỌC CÓ THỂ DỄ DÀNG CHI PHỐI CUỘC SỐNG CỦA CON BẠN VÀ CÁC CHÁU CẦN BẠN TẠO CHO CÁC CHÁU KHÔNG GIAN RIÊNG.

QUY TẮC 68
ĐỪNG CHIỀU CON THÁI QUÁ

Tôi có thể khẳng định rằng có một số cháu trong lớp học của con bạn hầu như chẳng bao giờ đến lớp. Đặc biệt là vào mùa đông. Các cháu này luôn nghỉ học vì bị ho hoặc cảm lạnh hoặc vì chứng dị ứng tưởng tượng nào đó và được bố mẹ ủ kín trong chăn len. Và khi đến trường, các cháu không tham gia các trò chơi hoặc bơi lội vì đang bị đau tay hoặc mới bị cảm cúm. Hồi nhỏ, tôi học cùng lớp với cậu bạn luôn nghỉ ở nhà mỗi khi bị bệnh sốt vào mùa hè. Vì đã bỏ lỡ nhiều bài học quan trọng và các bạn đã quen với việc không có cậu ấy trong suốt cả mùa hè, nên mùa thu khi cậu quay lại lớp học thì cậu không thể hòa nhập với các bạn được nữa. Điều đáng nói ở đây là gì? Nhà cậu ấy có một cái vườn rất rộng – vì vậy, nếu cậu bé ở nhà có lẽ bệnh sốt mùa hè của cậu bé còn nặng hơn là tới trường.

Tôi sẽ nói cho bạn biết điều mà tôi đã quan sát thấy trong nhiều năm. Những bậc cha mẹ hay cho con nghỉ học một cách dễ dàng thường là những người hay xin nghỉ việc vì lý do bị nhức đầu, hoặc cảm lạnh. Các con của họ sẽ dàn trở thành những cháu bé hay than vãn và muốn được mọi người chăm sóc mỗi khi bị nghẹt mũi, Khi lớn lên, họ sẽ nghĩ mình không nên đi làm khi cảm thấy trong người không được khỏe lắm.

Tôi thấy là, nếu bạn bị cảm lạnh một chút, thì đi làm cũng không sao. Do vậy, tốt hơn là bạn vẫn nên đi làm. Cũng tương tự như vậy đối với các con bạn. Bạn sẽ không giúp ích gì cho con mình khi huấn luyện cháu mong mỏi rằng, cả thế giới sẽ tạm ngừng lại để chờ đợi cháu mỗi khi cháu hơi bị trái nắng trở trời một chút. Và các ông sếp của cháu trong tương lai cũng sẽ không thể thăng chức cho con bạn, bởi vì dù kết quả làm việc của con bạn rất tốt nhưng con bạn lại hay nghỉ làm quá.

Các bậc làm cha làm mẹ nào cũng muốn các con mình là những người cứng cáp, vững vàng, chứ không phải là những người hay ốm yếu. Tôi đã từng làm việc cùng những người luôn đi làm đầy đủ kể cả khi họ thấy trong người không được khỏe và cả những nguời sẵn sàng nghỉ làm ngay khi mới hơi có dấu hiệu hắt hơi xổ mũi. Và bạn biết không? Những người vẫn lạc quan mỗi khi bị ốm thường là những người lại ít bị ốm hơn nhiều so với những người lúc nào cũng cảm thấy thương thân trách phận.

Tất nhiên, bạn nên để con nghỉ ở nhà nếu cháu bị ốm nặng, nhưng nếu chỉ ốm nhẹ thì không cần. Nếu cháu vẫn chơi đùa hoạt động bình thường được, thì cháu sẽ ổn khi đến lớp. Nếu không cháu sẽ bị lỡ các bài học và không theo kịp các bạn, và điều này không tốt cho cháu chút nào. Chúng ta cũng nên gạt bỏ tranh luận về việc không nên làm lây lan vi trùng gây bệnh ở trường học. Bạn nghĩ con bạn nhiễm thứ vi trùng đó ở đâu ra? Nếu loại vi trùng đó chỉ làm cháu ốm nhẹ và vẫn tới lớp được, thì nó cũng sẽ không làm hại gì được cả lớp

đâu.

Vì vậy, bạn đừng nuông chiều con mình thái quá. Bạn có thể thông cảm với con, vì tất nhiên sẽ chẳng dễ chịu gì khi bị cảm lạnh cả, nhưng bạn đừng để cháu nghĩ rằng đó có thể là một lý do để xin nghỉ học cả ngày.

BẬC LÀM CHA LÀM MẸ NÀO CŨNG MUỐN CÁC CON MÌNH CỨNG CÁP, VỮNG VÀNG CHỨ KHÔNG PHẢI SUỐT NGÀY ỐM YẾU.

QUY TẮC 69
GIẢM BỚT ÁP LỰC CHO CON

Với tất cả các bài thi ở trường, con bạn luôn mong muốn đạt được những điểm số nhất định. Dù chỉ cần qua được bài kiểm tra hay phải đủ điểm tiếp tục môn học hoặc tham gia khóa học yêu thích thì các cháu đều phải vượt qua và có thể là vượt qua với thành tích đặc biệt.

Các con bạn biết điều đó. Các thầy cô giáo cũng luôn nhắc nhở các cháu như vậy. Bạn bè các cháu cũng nói với nhau như vậy. Và các cháu cũng tự nhắc mình. Các cháu thật sự không cần cha mẹ phải nhắc nhở thêm nữa. Quá nhiều áp lực có thể sẽ thành phản tác dụng và điều này có thể gây nên các vấn đề về tâm lý đôi khi ảnh hưởng nghiêm trọng đối với con trẻ.

Vậy thì việc của bạn là gì? Bạn cần hiểu hoàn cảnh của cháu. Ví dụ, khi bạn 16 tuổi, trường học tạo cho bạn ấn tượng rằng cả cuộc đời của bạn sẽ phụ thuộc vào kết quả những bài thi của bạn. Thật sự thì không hẳn như vậy (trừ khi bạn khao khát trở thành bác sỹ). Tôi đã thi trượt rất nhiều lần khi còn học phổ thông nhưng điều đó cũng chẳng gây hại gì cho tôi cả. Einstein cũng đã từng bị trượt các bài thi hết môn đấy thôi.

Bạn cần nghĩ về việc con mình đã căng thẳng thế nào với chuyện thi cử. Rất có thể là bạn chưa tạo thêm áp lực cho cháu thì cháu đã cảm thấy bị áp lực quá rồi. Vì vậy, thay vì tạo thêm áp lực cho cháu, bạn cần hiểu cháu hơn. Bạn thấy đấy, khi bạn còn nhỏ thì thật khó để hình dung được cuộc sống sau khi ra trường. Vì vậy, việc của bạn là hãy trấn an cháu rằng còn nhiều điều khác quan trọng hơn trong cuộc sống ngoài các thành tích về học tập, và những người thi trượt vẫn có thể tiếp tục cuộc sống và trở thành những trưởng thành hạnh phúc. Vâng, nếu cháu đạt kết quả tốt trong các bài thi thì điều đó thật tuyệt vời. Nhưng nếu cháu không đạt được như vậy, điều đó cũng chẳng ảnh hưởng gì đến thế giới cả. Nếu đứa con tội nghiệp của bạn đang phải chịu quá nhiều căng thẳng, bạn cần nói điều gì đó để giảm bớt áp lực đi, và hãy tạo cho cháu một cơ hội tốt hơn để thành công, thay vì suy sụp tinh thần. Và nếu điều đó có nghĩa là an ủi con bạn rằng dù mọi thứ có thế nào thì cũng không sao cả, thì đó chính là việc bạn cần làm.

Nhưng giả sử bạn nghĩ rằng cháu chưa biết lo lắng, chưa xem trọng mọi việc và chưa ý thức được các kết quả thì sao? Trong trường hợp đó, bạn có thể nhấn mạnh đến ý nghĩa của các kết quả học tập mà không cần nhắc nhở cháu phải chăm chỉ hơn, hoặc hỏi cháu tại sao cháu vẫn còn có thời gian xem tivi hoặc đi chơi với bạn bè. Thay vào đó, bạn hãy đặt các câu hỏi như: Con đoán khả năng con sẽ qua được kỳ thi này như thế nào? Con có từng nghĩ điều

gì sẽ xảy ra nếu con không qua được kỳ thi này chưa?

Cuối cùng thì con bạn vẫn là người quyết định việc cháu sẽ chăm chỉ như thế nào. Bạn không thể bắt ép cháu được. Kể cả bạn có nhốt con trong phòng thì không có điều gì đảm bảo là cháu sẽ chăm chỉ cả. Vì vậy, thay vì tạo thêm gánh nặng áp lực cho cháu, tại sao bạn không cứu cháu ra khỏi điều đó? Khi cháu nhận ra rằng bạn không ép buộc cháu, cháu sẽ tự giác hơn.

CON BẠN VẪN LÀ NGƯỜI QUYẾT ĐỊNH CUỐI CÙNG VỀ VIỆC CHÁU SẼ CHĂM CHỈ NHƯ THẾ NÀO.

QUY TẮC 70
CON BẠN CẦN SỐNG VỚI NHỮNG LỰA CHỌN CỦA MÌNH

Khi tôi 16 tuổi, tôi đã quyết định xin vào học ở Viện lâm nghiệp. Tôi đã được nhận vào đó nhưng khi chuẩn bị vào năm học, tôi lại đột ngột thông báo với bố mẹ là tôi muốn vào học trường mỹ thuật hơn. Thật là một thay đổi ngược đời. Chắc hẳn lúc đó mẹ nghĩ rất nhiều, nhưng mẹ không hề nói ra và vẫn ủng hộ lựa chọn của tôi. Tới giờ tôi vẫn không biết được mẹ đã nhìn nhận quyết định đó thế nào.

Nếu bạn quan tâm tới con mình, bạn không thể không có ý kiến về phần lớn các lựa chọn của cháu. Bạn lo lắng rằng cháu đang chọn một môn học quá khó với cháu hoặc cháu sẽ ân hận vì đã bỏ lớp tiếng Nhật hay cháu đã chọn môn thể dục chỉ vì cháu thích giáo viên môn đó. Nhưng bạn không thể làm được điều gì đối với những lựa chọn đó cả. Bạn có thể giúp cháu (một cách nhẹ nhàng mà không gây áp lực hoặc thể hiện một sự thiên vị nào) lựa chọn được quyết định tốt nhất mà cháu có thể. Sau đó, bạn cần ủng hộ quyết định của cháu, kể cả khi bạn lo lắng rằng đó chưa phải là sự lựa chọn tốt nhất.

Bạn cũng hãy tự hỏi mình một số câu như: Điều gì sẽ xảy ra nếu con không lựa chọn theo những điều mình nghĩ con nên làm? Mình muốn con chọn lựa chọn này vì con hay vì mình? Bạn có thể nghĩ rằng sự lựa chọn của bạn dựa trên những gì tốt nhất cho con mình, nhưng kể cả như vậy thì bạn vẫn có thể sai.

Nhiệm vụ của người làm cha mẹ có phạm vi rộng hơn nhiều so với vai trò của nhà trường. Bạn không chỉ dạy con về hóa học, âm nhạc hoặc ngữ văn, bạn còn phải dạy con các kỹ năng cho cuộc sống trong đó bao gồm cả kỹ năng ra quyết định. Nếu bạn không để con bạn tự ra quyết định, thì bạn đang không thật sự giúp cháu.

Còn tôi, tôi đã không trở thành một nhà lâm nghiệp hay một họa sỹ. Tôi đã từng kinh qua rất nhiều nghề cho đến khi tôi xác định trở thành một nhà văn. Tôi có một người bạn khi đi học còn băn khoăn không biết nên học tiếng Latinh hay tiếng Nga, bây giờ lại đang làm chủ một công ty về tuyển dụng. Còn một người bạn khác của tôi trước đây đã từng không quyết định được là nên theo học ngành tâm lý học hay xã hội học khi vào đại học, giờ thì cô ấy làm cho một tổ chức tư vấn từ thiện. Tôi biết hai người có bằng cấp về ngành hóa học, nhưng một người lại trở thành chủ ngân hàng thương mại rất thành đạt, còn một người thì là một diễn viên hài rất thành công. Thậm chí, tôi còn biết một người 72 tuổi đã từng bỏ học năm 15 tuổi để trở thành nhân viên hải quan và khi hơn 60 tuổi đã tự học luật

và trở thành một luật sư.

Bạn thấy đấy, các lựa chọn của chúng ta có thể có ảnh hưởng tới những khóa học mà ta tham dự, nhưng không nhất thiết sẽ ảnh hưởng tới những gì chúng ta kỳ vọng. Vì vậy, con bạn cũng nên học những môn học mà cháu muốn. Và nếu bạn tạo cho cháu sự tự tin và những kỹ năng cháu cần đến khi cháu lớn lên, cháu sẽ có thể biến bất cứ sự lựa chọn và kết quả thi cử nào của các cháu thành một nghề nghiệp sẽ mang lại hạnh phúc cho cháu sau này.

BẠN CẦN ỦNG HỘ CON MÌNH, NGAY CẢ KHI LO LẮNG RẰNG ĐÓ CHƯA PHẢI LÀ LỰA CHỌN TỐT NHẤT.

PHẦN VIII. CÁC NGUYÊN TẮC VỀ TUỔI MỚI LỚN

Khi đã tới được giai đoạn này, bạn đã là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc rồi và bạn gần như luôn biết bạn cần làm gì. Nhưng các cháu tuổi mới lớn lại có cách tạo ra những thử thách mới và khiến bạn bối rối, không biết xử lý thế nào.

Khi con bạn tới tuổi mới lớn, bạn đã hoàn thành được hơn một nửa chẳng đường nuôi dạy cháu, và bạn chỉ còn vài năm nữa thôi để khắc sâu tất cả những giá trị và quy tắc mà bạn muốn cháu có khi bước vào cuộc sống của một người trưởng thành. Và đột nhiên, cứ như thể các cháu đang vứt bỏ tất thảy những gì bạn đã cố gắng dạy dỗ các cháu.

Nhưng thực ra, nếu bạn cứ vững vàng và tuân theo các quy tắc thiết yếu về tuổi mới lớn, bạn sẽ tới được đích và giúp con trở thành một người lớn tuyệt vời mà bạn thật sự có thể tự hào.

QUY TẮC 71
ĐỪNG HOẢNG SỢ KHI CON BẠN ĐẾN TUỔI DẬY THÌ

Tôi đã từng trải qua giai đoạn này cùng con mình, và tôi thấy tự nó đúng là một giai đoạn đáng sợ. Bỗng dưng đứa con bé bỏng đáng yêu của bạn lại trở thành một người nào đó mà bạn không thể nhận ra.

Tôi khuyên bạn đừng hoảng sợ vì điều đó là lẽ thường. Bạn không phải là bậc cha mẹ duy nhất phải trải qua giai đoạn này, mà phần lớn chúng ta đều như vậy. Một số người thì trải qua một cách nhẹ nhàng, nhưng nếu ai có từ hai con trở lên, thì đa phần là không thể trải qua giai đoạn này mà không gặp khó khăn.

Khi 2 tuổi, con bạn bắt đầu muốn vượt qua các ranh giới để tìm hiểu xem cháu có thể và không thể làm những gì. Và các cháu tuổi mới lớn chính là phiên bản mới so với hồi các cháu 2 tuổi. Cháu cần đi trên con đường riêng của mình trong cuộc sống, và phải có khả năng tự làm điều đó. Vì vậy, đây là lúc cháu đòi hỏi sự tự do. Cháu không phải lúc nào cũng đồng ý với bạn về việc cháu có thể đi xa tới đâu.

Thêm vào đó là sự gia tăng và biến đổi về hooc-môn có thể ảnh hưởng tới chức năng não bộ và các kỹ năng giao tiếp của các cháu (nếu không tin bạn có thể tìm hiểu thêm qua mạng Internet) và không chừng bạn chính là người đang làm phiền các cháu.

Tôi biết có những đứa trẻ trải qua các cảm xúc tuổi mới lớn khi mới 16 hoặc 17 tuổi (một số cháu thì tới 20 tuổi mới trải qua giai đoạn này), nhưng hầu hết các cháu đều trải qua ở một mức độ nào đó. Nói rộng hơn, những cháu thích làm trẻ con, có thể thường là con út trong gia đình, thường trải qua giai đoạn này muộn hơn so với các cháu đã khao khát được trở thành người lớn từ khi mới 2 tuổi. Nhưng tất cả bọn trẻ sẽ đều như vậy nếu các

cháu muốn tách khỏi bạn.

Tôi có một người bạn đã từng nghĩ rằng cô ấy không còn phải lo nữa, vì con gái cô ấy đã bước sang tuổi 18 mà không hề có dấu hiệu cáu kỉnh hay giận giữ nào của tuổi mới lớn. Thế nhưng chỉ 6 tháng sau, cháu bé trở nên trầm lặng, ủ rũ và làm tất cả những trò mà các bạn cùng lứa với cháu đã trải qua. Bạn thấy đấy, không hề an toàn chút nào nếu bạn lơ là với các con dù chỉ trong chốc lát.

Tuy nhiên khi con bạn đã vượt qua giai đoạn đó, cháu sẽ trở lại là người quen thuộc với bạn bấy lâu nay. Tất nhiên, cháu có thay đổi – già dặn và khôn ngoan hơn – nhưng vẫn giữ được các giá trị và tư tưởng mà bạn đã mất rất nhiều thời gian để nuôi dạy cho con. Bạn chỉ cần có niềm tin và để ý thêm trong vài năm nữa là tất cả mọi thứ sẽ ổn.

Bạn chỉ cần có niềm tin và để ý thêm trong vài năm nữa là tất cả mọi thứ sẽ ổn.

QUY TẮC 72
HÃY NHỚ ĐỊNH LUẬT 3 NEWTON

Cha mẹ nào cũng yêu các con mình vô cùng. Vì vậy, thật là khó khi chứng kiến chúng mắc những sai lầm mà bạn biết trước hậu quả sau này. Trải qua năm tháng, bạn quen dần với việc để cho các cháu mắc những lỗi nhỏ, như ăn quá nhiều đồ ngọt hoặc tự lái xe đạp lao nhanh xuống dốc. Và cùng với thời gian, các sai lầm cũng ngày càng lớn hơn.

Giờ thì bạn phải chứng kiến cháu uống quá nhiều rượu tại bữa tiệc của bạn thân, mặc các loại quần áo quá ngắn (hoặc quá dài). Có lẽ bạn phải chịu thua khi cháu quyết định sẽ thôi học khi mới 16 tuổi, trong khi bạn hy vọng cháu sẽ vào đại học; hoặc cháu quyết định bỏ công việc tốt các ngày thứ bảy. Việc này khó hơn nhiều so với việc để cho đứa con 2 tuổi của bạn ăn quá nhiều đồ ngọt. Mức độ rủi ro đã trở nên cao hơn.

Và tồi tệ nhất là bạn phải chứng kiến con mình lặp lại các lỗi. Bỏ lớp khoa học chỉ vì cháu ghét giáo viên bộ môn đó trong khi cháu có thể có một sự nghiệp sáng lạn trước mắt. Hoặc cháu đã tiết kiệm được một số tiền dành đủ để chi dùng trong một năm thế mà trong một phút điên rồ cháu đã dùng để mua một chiếc xe hơi chẳng ra gì. Bạn có thể đã ngăn cháu. Có thể bạn đã nói to và đầy uy lực... Nhưng liệu trước đây bạn có nghe lời cha mẹ bạn khi họ nói với bạn tất cả những điều đó không?

Trừ khi con bạn đang dấn thân và điều gì vô cùng nguy hiểm, thì bạn thật sự cần làm điều gì đó để ngăn lại. Đôi khi, kể cả nếu điều đó có nguy hiểm thì bạn cũng chẳng có lựa chọn nào cả. Bạn càng cố nói nhiều với cháu, thì cháu làm điều ngược lại. Cháu đang muốn tìm điều gì đó để phản bác lại, để nổi loạn... Bạn càng dùng nhiều uy lực, thì các cháu lại càng làm điều cháu muốn làm. Bạn còn nhớ Định luật 3 Newton về chuyển động chứ? Mọi hành động đều có hai hướng bằng và ngược nhau. Có thể cháu cũng sẽ gọi đó là Định luật đầu tiên của tuôi mới lớn.

Vậy bạn có thể làm gì khi bạn nhìn thấy cháu mắc sai lầm? Bạn có thể nói cho cháu biết bạn đang nghĩ gì, nhưng bạn đừng nói với cháu là cháu nên làm gì. Bạn hãy nói với cháu như đang nói chuyện với một người trưởng thành và nói một cách bình đẳng. Bạn đừng nói

những câu như: “Bố sẽ nói cho con biết bố nghĩ gì! Bố nghĩ rằng con là đồ ngốc!” Mà bạn nên nói thế này, “Đó là quyết định của con, nhưng con đã bao giờ nghĩ xem trong một năm trống đó con sẽ chi tiêu bằng cái gì nếu con dùng hết số tiền con có cho cái xe hơi đó chưa?” Bạn hãy nói chuyện với con mình như nói với người lớn và có thể cháu cư xử lại như một người lớn. Và nếu lần này chưa như vậy, thì có thể lần tới cháu sẽ như vậy. Cháu sẽ sẵn sàng xin lời khuyên của bạn nếu biết bạn đối xử bình đẳng với cháu.

Cháu sẽ sẵn sàng xin lời khuyên của bạn nếu biết bạn đối xử bình đẳng với cháu.

QUY TẮC 73
ĐỂ CON BẠN CÓ TIẾNG NÓI TRONG GIA ĐÌNH

Con bạn cần phải học cách ra quyết định, cách thỏa hiệp, cách làm việc nhóm và cách thương lượng. Liệu có cách nào để dạy con bạn những điều đó tốt hơn là để cháu tham gia vào các quyết định của gia đình? Cháu cần được tham gia ý kiến với các quyết định có ảnh hưởng tới cháu, cũng như bạn vậy.

Tất nhiên, không phải lúc nào các cháu cũng được tham gia biểu quyết. Các cháu cần hiểu là nếu đó là nhà của bạn, tiền của bạn, thì bạn có toàn quyền quyết định. Nhưng điều này không phải luôn luôn áp dụng được. Các con bạn không thể bắt bạn xây thêm ba phòng ngủ nữa chỉ bởi các cháu thích có phòng riêng. Nhưng bạn vẫn có thể tư vấn cho các cháu thay đổi chỗ cho nhau để có thể tận dụng được tối đa phòng đang có.

Khi con trẻ lớn lên, các cháu cần thực hành việc ra quyết định, cần được tư vấn, và cần được đối xử như người lớn. Tại sao cháu không tự chọn màu sơn tường phòng ngủ của mình, đặc biệt là nếu cháu tự làm việc đó? Tôi còn nhớ, một trong những đứa con trong độ tuổi mới lớn của tôi đã cố lấp đi một cái lỗ nhỏ trong phòng ngủ – khi cháu kết thúc công việc đó, thì tường trở nên gồ ghề, lỗ chỗ và vẫn bị hở. Nhưng tôi đã không sửa lại cho phẳng. Tôi giữ nguyên như vậy để làm kỷ niệm về cố gắng đầu tiên của cháu trong việc trang hoàng nhà cửa. Cháu rời khỏi nhà đã lâu rồi nhưng chỗ tường gồ ghề đó vẫn còn. Bây giờ cháu đã rất thành thạo việc sơn tường và trang hoàng nhà cửa, nhưng chỗ tường ấy nhắc nhở tôi rằng bạn cần để cho con mình bắt đầu với điều gì đó.

Và còn những kỳ nghỉ gia đình thì sao, nếu gia đình bạn vẫn còn đi nghỉ cùng nhau? Bạn sẽ phải chuẩn bị ngân sách, nhưng khi con bạn đã đến tuổi mới lớn, thì tất cả các thành viên gia đình đều có thể quyết định nên đi nghỉ ở đâu. Bạn có thể có quyền biểu quyết nếu bạn muốn, nhưng các con bạn cũng có thể làm vậy.

Tất nhiên, điều đó không chỉ liên quan đến việc ra quyết định, mặc dù việc ra quyết định cũng rất quan trọng. Mà điều đó còn liên quan tới việc để cho con bạn cảm thấy được tham gia cùng gia đình, được tham gia vào các lựa chọn mà có ảnh hưởng tới tất cả các thành viên. Do vậy bạn cũng có thể áp dụng điều này trong việc thiết lập các quy tắc. Nó giống như việc cả đội bóng sẽ cùng ngồi thống nhất về các quy tắc mà sẽ giúp đội mình thành công. Và cả đội sẽ hăng hái thực hiện các quy tắc này vì chính bản thân họ đã cùng thiết lập nên các quy tắc đó.

Và, tất nhiên, bạn càng đối xử với các con đang trong tuổi mới lớn của bạn theo kiểu

với người lớn bao nhiêu, thì mối quan hệ giữa bạn và con sẽ tốt hơn bấy nhiêu và các cháu sẽ càng được khích lệ cư xử như những người lớn có trách nhiệm. Điều đó sẽ làm cho tất cả mọi người thấy nhẹ nhõm hơn.

Con bạn cần phải học cách ra quyết định, cách thỏa hiệp, cách làm việc nhóm và cách thương lượng.

QUY TẮC 74
ĐỪNG BỚI LÔNG TÌM VẾT

Các cháu tuổi mới lớn sẽ làm những điều mà bạn chỉ ước sao mình không hề biết. Nhưng tất nhiên, bạn biết tất cả những điều đó nên bạn mới lo lắng. Nếu hoàn toàn không biết chút gì, thì bạn đã có thể hạnh phúc hơn nhiều.

Rồi bạn xem, con gái bạn có lẽ đã tiến xa với cậu bạn trai của cháu hơn là bạn tưởng. Còn con trai bạn có khi còn đọc sách báo khiêu dâm rồi đấy. Các cháu có thể đã thử hút thuốc rồi. Và có lẽ cháu còn được rủ dùng ma tuý rồi nhưng vì không có bằng chứng nào trong phòng của cháu cho nên không cần phải để ý. Bạn hạnh phúc chứ? Tốt. Giờ thì bạn không cần phải bới lông tìm vết hoặc đọc trộm nhật ký của các cháu nữa.

Bạn sẽ không tìm được bất kỳ điều gì mà hàng nghìn bậc cha mẹ khác trước bạn không thể tìm thấy. Và liệu bạn sẽ làm gì – đối chất với các con đang trong tuổi mới lớn của bạn? Tôi không nghĩ như vậy. Bạn sẽ phá hoại trầm trọng mối quan hệ giữa bạn và các cháu và rồi các cháu sẽ giấu giếm các thứ vào chỗ khác.

Có lẽ bạn nên nghĩ lại về những điều mà bạn đã làm hồi mới lớn mà bạn không muốn cho cha mẹ bạn biết. Có thể có nhiều điều ngay cả bây giờ bạn cũng chẳng muốn nói cho cha mẹ mình biết. Bạn thấy chưa? Các con bạn cũng chỉ là các cháu tuổi mới lớn hoàn toàn bình thường thôi. Và nếu bạn không coi những điều các cháu làm là nghiêm trọng, thì có thể các cháu sẽ cởi mở và tìm đến để nói cho bạn biết nếu các cháu gặp phải chuyện gì hoặc vấn đề gì. Và điều này là thật sự quan trọng. Nếu bạn coi như những điều bí mật cháu làm là bình thường, thì các cháu sẽ cảm thấy có thể nói chuyện với bạn mà không sợ bị phản ứng lại một cách vô lý.

Không có điều gì bạn phải lo lắng cả. Đến lúc này bạn cần dựa vào những gì mà bạn đã dạy dỗ các cháu trong suốt chục năm qua. Và theo quy tắc 72 – bạn càng cứng rắn bao nhiêu thì con bạn càng dễ làm ngược lại bấy nhiêu. Vì vậy bạn đừng nên như thế với cháu.

Mặt khác, nếu bạn không bới lông tìm vết hoặc đọc trộm nhật ký của các cháu, thì bạn sẽ củng cố được mối quan hệ với các cháu. Các cháu sẽ tôn trọng bạn vì bạn đã tôn trọng sự riêng tư của các cháu (tất nhiên là các cháu sẽ không nói ra điều này) vì bạn đã thực tế và hiện đại đủ để cho các cháu được trải qua giai đoạn tuổi mới lớn này mà không bị làm phiền.

Các cháu sẽ tôn trọng bạn vì bạn đã tôn trọng sự riêng tư của các cháu.

QUY TẮC 75
ĐỪNG LÀM THAY CON MỌI VIỆC

Bạn có 18 năm nuôi con và bạn thử tính xem bạn còn lại bao nhiêu năm nữa. Bởi khi mà con số này bằng không, thì các cháu sẽ phải tự lập. Điều này có nghĩa là các cháu sẽ phải biết cách đi chợ, nấu ăn, lau chùi và dọn dẹp, tự giặt quần áo của mình, tự trang trải các chi phí cá nhân và làm bất cứ điều gì các cháu muốn.

Tôi biết những bậc cha mẹ – và không có ý phân biệt giới tính ở đây, nhưng thường là các bà mẹ – vẫn còn lo lắng từng li từng tý cho con mình khi cháu đã 18 tuổi. Hãy để các cháu tự làm những việc của các cháu. Tôi có một người bạn mà đã 35 tuổi rồi mà vẫn mang quần áo của mình sang nhà mẹ giặt. Ý tôi không phải là cậu ấy dùng nhờ máy giặt nhà mẹ, vì điều ấy thì có thể hiểu được, nhưng mà đây là cậu ấy đưa quần áo của mình để mẹ cậu ấy giặt cho. Trong việc này thì phải có hai người mới thực hiện được.

Bạn đang đếm ngược những năm còn lại cho tới khi con mình trở nên độc lập. Và nếu con bạn đã bước sang tuổi 18 mà cháu chưa bao giờ sử dụng máy giặt hoặc tự nấu một bữa cơm tươm tất, thì liệu điều đó có thật sự công bằng với cháu không? Các cháu có thể không nhận ra được điều đó bất lợi như thế nào. Nhưng là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc, bạn biết rõ một điều là việc nuông chiều con quá mức sẽ không chuẩn bị cho cháu khả năng sống tự lập khi ra ngoài đời (xem quy tắc 68).

Bạn biết các con mình cũng có những thế mạnh và điểm yếu như bất kỳ ai khác. Vậy bạn hãy nghĩ xem các cháu còn cần phải học điều gì và hãy đảm bảo các cháu học được điều đó. Nếu các cháu không biết cách quản lý tiền bạc, hãy dạy cháu cách lập ngân sách. Hãy để cháu đảm trách việc mua sắm cho gia đình trong một tuần với ngân sách bạn thường dùng, hoặc kiên quyết không chi trả cho khoản điện thoại di động của cháu mà vượt quá số tiền đã thống nhất.

Hãy giao cho cháu chịu trách nhiệm việc giặt giũ cho cả nhà trong một tuần (có thể giải phóng cháu khỏi việc giặt quần áo trong vòng một tuần sau đó để bù lại) để các cháu học được cách sử dụng máy giặt và để cháu biết được sẽ mất thời gian thế nào để phơi rồi rút rồi gấp hết chỗ quần áo đó (và điều này có thể làm các cháu nghĩ lại mỗi khi định bỏ những chiếc quần áo mới mặc một chút vào rỏ quần áo để giặt).

Bạn thậm chí có thể để những cháu lớn trông coi nhà cửa khi bạn đi vắng vài ngày. Vâng, tôi biết bạn đang nghĩ gì rồi. Và đúng, bạn sẽ phải có cách để làm cho các cháu không định mời tất cả các bạn bè qua nhà rồi cùng tổ chức một bữa tiệc hoang dại. Và hãy cho các cháu biết là sẽ có một người hàng xóm hoặc một người bạn của bạn sẽ để mắt tới các cháu.

Cố gắng lên, bạn có thể sáng tạo ra các cách thú vị để dạy các cháu các kỹ năng quan trọng mà các cháu thấy thích thú – ít nhất là cho đến khi hết lạ lẫm, thì lúc này các cháu cũng đã học được điều gì đó rồi.

Nuông chiều con quá mức sẽ không chuẩn bị cho cháu khả năng sống tự lập khi ra ngoài đời.

QUY TẮC 76
ĐỪNG CỐ CẢN MỘT CHIẾC TÀU ĐANG LAO TỚI

Bạn đã biết rằng con bạn cần được phép mắc lỗi (quy tắc 72). Cho đến giờ, mọi việc đều ổn. Giờ thử xem có bao nhiêu việc mà bạn để cho cháu tự quyết:

- Lái xe máy?
- Trốn học?
- Chửi thề?
- Dùng ma tuý?
- Hút thuốc?
- Quan hệ tình dục khi chưa đến 16 tuổi?

Bạn có định để cho cháu làm những việc trên thật không? Nào, giờ ta hãy nhìn theo cách khác: bạn định ngăn các cháu như thế nào? Các lựa chọn của bạn giờ đã bị hạn chế rồi. Bạn có thể la mắng cháu (xem quy tắc 77), nhưng điều đó cũng chẳng có tác dụng với cháu như hồi cháu còn 5 tuổi. Và dù sao đi nữa, giờ đây các cháu cũng có thể cãi lại to hơn. Bạn có thể nhốt cháu, nhưng bất kỳ cháu nào trong độ tuổi mới lớn cũng có thể sẵn sàng trèo ra ngoài theo đường cửa sổ, hoặc giả vờ tỏ ra ngoan ngoãn cho tới khi bạn cho cháu ra ngoài lại và lúc này các cháu sẽ cẩn thận hơn để không bị bắt được. Bạn có thể không chu cấp cho cháu nữa, nhưng giờ thì cháu cũng đủ tuổi để tự kiếm tiền rồi.

Tôi còn biết có người còn bị cha mình tước quyền thừa kế (đó là một gia đình rất giàu có) chỉ vì cậu ấy đã cạo trọc đầu. Cho dù như vậy, thì điều đó cũng chẳng khích lệ cậu ấy nuôi lại tóc. Đó chính là các cháu tuổi mới lớn – nếu việc bị tước đi một khoản tiền lên tới bảy con số vẫn không ảnh hưởng tới các cháu, thì sẽ chẳng có việc gì ảnh hưởng được các cháu cả. (Cuối cùng người cha đã qua đời đột ngột trước khi kịp bình tĩnh lại để viết lại tên con trai mình trong bản di chúc và người con trai đã thật sự mất só tiền đó.)

Vì vậy, về cơ bản, bạn không có sự lựa chọn nào. Cho dù bạn có làm gì đi chăng nữa thì đứa con đang trong độ tuổi mới lớn của bạn sẽ vẫn cư xử như một đứa trẻ mới lớn. Bạn có thể chấp nhận hoặc phản đối, trong trường hợp bạn phản đối thì con bạn lại càng ra những quyết định mà bạn không hề mong muốn.

Và tất nhiên, có một điều mà bạn có thể làm: hãy tin tưởng con bạn. Tất cả bọn trẻ đều được rủ rê làm những điều mà cha mẹ các cháu không muốn cháu làm – tình dục, ma tuý, quan hệ đồng tính. Nhưng nếu bạn tin tưởng rằng con bạn sẽ có những quyết định có trách nhiệm với bản thân, thì nhiều khả năng là các cháu sẽ như vậy. Và nếu các cháu có không như vậy, thì cũng chẳng có điều gì khác có thể có tác dụng cả. Bạn hãy tin tôi đi.

CHO DÙ BẠN CÓ LÀM GÌ ĐI NỮA, THÌ ĐỨA CON ĐANG TRONG ĐỘ TUỔI MỚI LỚN CỦA BẠN SẼ VẪN CƯ XỬ NHƯ MỘT ĐỨA TRẺ MỚI LỚN

QUY TẮC 76
ĐỪNG CỐ CẢN MỘT CHIẾC TÀU ĐANG LAO TỚI

Bạn đã biết rằng con bạn cần được phép mắc lỗi (quy tắc 72). Cho đến giờ, mọi việc đều ổn. Giờ thử xem có bao nhiêu việc mà bạn để cho cháu tự quyết:

- Lái xe máy?
- Trốn học?
- Chửi thề?
- Dùng ma tuý?
- Hút thuốc?
- Quan hệ tình dục khi chưa đến 16 tuổi?

Bạn có định để cho cháu làm những việc trên thật không? Nào, giờ ta hãy nhìn theo cách khác: bạn định ngăn các cháu như thế nào? Các lựa chọn của bạn giờ đã bị hạn chế rồi. Bạn có thể la mắng cháu (xem quy tắc 77), nhưng điều đó cũng chẳng có tác dụng với cháu như hồi cháu còn 5 tuổi. Và dù sao đi nữa, giờ đây các cháu cũng có thể cãi lại to hơn. Bạn có thể nhốt cháu, nhưng bất kỳ cháu nào trong độ tuổi mới lớn cũng có thể sẵn sàng trèo ra ngoài theo đường cửa sổ, hoặc giả vờ tỏ ra ngoan ngoãn cho tới khi bạn cho cháu ra ngoài lại và lúc này các cháu sẽ cẩn thận hơn để không bị bắt được. Bạn có thể không chu cấp cho cháu nữa, nhưng giờ thì cháu cũng đủ tuổi để tự kiếm tiền rồi.

Tôi còn biết có người còn bị cha mình tước quyền thừa kế (đó là một gia đình rất giàu có) chỉ vì cậu ấy đã cạo trọc đầu. Cho dù như vậy, thì điều đó cũng chẳng khích lệ cậu ấy nuôi lại tóc. Đó chính là các cháu tuổi mới lớn – nếu việc bị tước đi một khoản tiền lên tới bảy con số vẫn không ảnh hưởng tới các cháu, thì sẽ chẳng có việc gì ảnh hưởng được các cháu cả. (Cuối cùng người cha đã qua đời đột ngột trước khi kịp bình tĩnh lại để viết lại tên con trai mình trong bản di chúc và người con trai đã thật sự mất só tiền đó.)

Vì vậy, về cơ bản, bạn không có sự lựa chọn nào. Cho dù bạn có làm gì đi chăng nữa thì đứa con đang trong độ tuổi mới lớn của bạn sẽ vẫn cư xử như một đứa trẻ mới lớn. Bạn có thể chấp nhận hoặc phản đối, trong trường hợp bạn phản đối thì con bạn lại càng ra những quyết định mà bạn không hề mong muốn.

Và tất nhiên, có một điều mà bạn có thể làm: hãy tin tưởng con bạn. Tất cả bọn trẻ đều được rủ rê làm những điều mà cha mẹ các cháu không muốn cháu làm – tình dục, ma tuý, quan hệ đồng tính. Nhưng nếu bạn tin tưởng rằng con bạn sẽ có những quyết định có trách nhiệm với bản thân, thì nhiều khả năng là các cháu sẽ như vậy. Và nếu các cháu có không như vậy, thì cũng chẳng có điều gì khác có thể có tác dụng cả. Bạn hãy tin tôi đi.

CHO DÙ BẠN CÓ LÀM GÌ ĐI NỮA, THÌ ĐỨA CON ĐANG TRONG ĐỘ TUỔI MỚI LỚN CỦA BẠN SẼ VẪN CƯ XỬ NHƯ MỘT ĐỨA TRẺ MỚI LỚN

QUY TẮC 77
LA MẮNG KHÔNG PHẢI LÀ GIẢI PHÁP

Giả sử con bạn đã làm hết những thứ nêu trong Quy tắc 76. Chà, thật quá kinh khủng khi nghĩ tới điều đó. Giả sử rằng cháu chỉ làm một hoặc hai thứ trong số đó thôi. Và vấn đề gì sẽ xảy ra. Cháu có thể quan hệ đồng giới và bị nhiễm bệnh lây qua đường tình dục, hoặc cháu sắp bị đuổi học. Liệu bạn muốn con bạn tìm đến bạn nhờ giúp đỡ, hay là không?

Tất nhiên là có. Không cần phải hỏi gì cả, bạn muốn giúp con mình. Nhưng bạn có chắc là cháu sẽ kể với bạn không? Cháu sẽ quyết định xem có hay không nên kể với bạn ra sao? Câu trả lời là, cháu sẽ dựa trên những gì đã xảy ra trong quá khứ khi bạn phát hiện ra điều gì đó. Có thể chỉ là những điều nhỏ thôi – lần mà cháu làm vấy đổ sơn ra khắp phòng ngủ, hay lần mà cháu hứa sẽ đi cùng ai đó từ buổi tiệc về nhà, nhưng rồi bạn lại phát hiện ra là cháu đã vẫy xe dọc đường.

Khi đó bạn đã phản ứng như thế nào? Bạn có hét lên và la mắng cháu và nói với cháu rằng cháu đã làm bạn thất vọng và cháu không còn đáng tin cậy không? Hay là bạn bình tĩnh và nghiêm túc trao đổi với cháu và giải thích tại sao bạn lại lo lắng đến vậy?

Sự thật là việc mắng mỏ và la hét và nói với cháu rằng cháu đã làm bạn thất vọng thế nào có thể hoàn toàn là chính đáng NHƯNG việc này cũng có tác động ngược tới điều bạn muốn. Nếu bạn muốn cháu tìm tới bạn khi cháu gặp vấn đề gì đó, thì cháu phải biết được rằng bạn sẽ nghiêm túc xem xét mọi chuyện mà không la mắng cháu. Có thể bạn không thích điều đó, nhưng thực tế là như vậy. Chắc hẳn bạn cũng cảm thấy giống như vậy hồi bạn mới lớn. Nếu cha mẹ là những người hay la mắng, tôi cá rằng bạn đã không nói cho họ biết tới một nửa những gì mà các bạn kể cho những người cha mẹ bình tĩnh của họ nghe.

Rồi bạn xem, khả năng nhiều là cháu biết rằng cháu đã sai hoặc ngốc nghếch, cháu có thể thấy hổ thẹn về việc đó. Cháu thật sự không cần bạn phải hét vào mặt cháu và làm cháu bẽ mặt thêm. Nếu phản ứng của bạn là bình tĩnh và không xem thường cháu, thì thậm chí có thể cháu sẽ rất cảm động và biết ơn bạn. Điều này thật sự sẽ có lợi cho bạn nếu lần tới có điều gì không hay xảy ra.

Bạn hãy nhớ rằng các cháu sẽ phán đoán phản ứng của bạn thông qua việc bạn phản ứng với những vấn đề nhỏ hôm nay và ngày mai và tháng tới như thế nào. Về cơ bản, khi mà các cháu đạt tới một độ tuổi nhất định, thì bạn sẽ phải thay đổi cả phong cách làm cha mẹ của mình. Ban không thể cứ nói với cháu rằng cháu phải làm gì hoặc không làm gì. Bạn phải trở thành một người hướng dẫn hoặc cố vấn. Do vậy, đến khi cháu 18 tuổi, bạn có thể đối xử khá bình đẳng với cháu. Tất nhiên, khi cháu còn ở trong nhà của bạn, thì các quy tắc trong nhà sẽ được áp dụng. Nhưng các quy tắc đó cũng phải được áp dụng đối với bạn bè của bạn và thậm chí cả với cha mẹ của bạn. Bạn không thể kiểm soát được việc các con bạn làm gì trong cuộc đời các cháu, vì vậy không có ích gì khi bạn giả vờ như là bạn có thể làm vậy. Và điều này lại càng đúng khi các cháu tới giai đoạn giữa của tuổi mới lớn. Vì vậy, bạn hãy thôi la mắng và bắt đầu trò chuyện với các cháu như với những người lớn. Việc này có thể thật sự là khó, nhưng đó là cách duy nhất có tác dụng.

VỀ CƠ BẢN, KHI CÁC CHÁU ĐẾN ĐỘ TUỔI NHẤT ĐỊNH, BẠN SẼ PHẢI THAY ĐỔI

CẢ PHONG CÁCH LÀM CHA MẸ CỦA MÌNH.

QUY TẮC 78
ĐIỀU GÌ CŨNG CÓ ĐIỀU KIỆN KÈM THEO

Một trong những điều thiết yếu nhất mà các con bạn cần phải học trong cuộc sống là các quyền và trách nhiệm luôn liên hệ chặt chẽ với nhau. Và việc – đúng hơn là trách nhiệm – của bạn là dạy cho các cháu điều đó.

Ví dụ, các con bạn đòi hỏi quyền được đối xử như người lớn. Nhưng các cháu cần hiểu được rằng quyền này đi kèm với trách nhiệm cư xử như người lớn. Nếu các cháu né tránh trách nhiệm này, thì các cháu cũng mất quyền kèm theo.

Khi các con bạn trở thành các thanh thiếu niên, thì quy tắc này có thể thật sự phát huy tác dụng. Đối với mỗi quyền mà các cháu đòi hỏi (và các cháu ở độ tuổi này luôn thích đòi hỏi các quyền), bạn có thể chỉ ra cho cháu trách nhiệm đi kèm với quyền đó. Tôi có những người bạn đã áp dụng quy tắc này đối với tiền tiêu vặt cho các cháu. Các cháu con họ có quyền nhận được một khoản trợ cấp hàng tuần nhất định, nhưng cha mẹ các cháu giải thích với các cháu rằng các cháu cũng phải có trách nhiệu đối với gia đình. Điều này có nghĩa là có những công việc cơ bản nhất định cần thực hiện để hoạt động trong gia đình được trơn chu – lau dọn bếp sau các bữa ăn, giảm thiểu việc bừa bãi và nhiều điều khác. Nếu các cháu né tránh trách nhiệm đó, thì các cháu sẽ mất số tiền trợ cấp tiêu vặt.

Cũng tương tự như vậy đối với quyền được tôn trọng. Quyền này đi kèm theo trách nhiệm tôn trọng người khác. Nếu các con bạn nói bậy hoặc to tiếng với bạn, thì cac cháu sẽ mất quyền được bạn tôn trọng. Bạn có thể thôi không nghe các cháu nói (hoặc ít nhất cố gắng như không nghe thấy gì) cho tới khi các cháu có thể lễ phép.

Khi con bạn bước ra ngoài thế giới rộng lớn, các cháu cần biết những điều như vậy. Các cháu không thể kỳ vọng điều gì mà không phải trả giá. Và giai đoạn ở tuổi mới lớn là lúc thích hợp nhất cho các cháu học về mối liên hệ giữa quyền và trách nhiệm. Mọi thứ con bạn muốn đều có sự ràng buộc kèm theo: sự tôn trọng, tiền bạc, sự độc lập, tự do, vị thế. Ngay cả trách nhiệm cũng đi kèm theo các trách nhiệm khác.

Và thật sự thì con trẻ thích những điều này. Các cháu thật sự thích. Vì điều này thể hiện rằng bạn có quan tâm. Khi bạn nói với các cháu rằng các cháu không thể đi chơi về muộn trừ khi cháu có trách nhiệm báo cho bạn biết cháu ở đâu và khi nào cháu sẽ về, các cháu sẽ vui mừng rằng bạn đã quan tâm tới các cháu. Dù là các cháu không nói với bạn điều đó. Nhưng các cháu sẽ báo cho bạn biết khi nào cháu sẽ về, bởi vì các cháu nhận ra rằng các cháu sẽ mất quyền về muốn nếu các cháu không thực hiện điều đó.

Vì vậy bạn hãy ủng hộ các cháu nhưng không để các cháu đạt được mọi thứ một cách dễ dàng. Mỗi khi các cháu muốn điều gì, bạn hãy cho các cháu biết bạn kỳ vọng lại điều gì. Việc này sẽ dạy cho các cháu biết giá trị của các quyền, và chuẩn bị cho tương lai của các cháu. Và điều đó cũng làm cho cuộc sống của bạn được dễ dàng hơn nhiều.

ĐỘ TUỔI THANH THIẾU NIÊN LÀ KHOẢNG THỜI GIAN THÍCH HỢP NHẤT ĐỂ

HỌC VỀ MỐI LIÊN HỆ GIỮA CÁC QUYỀN VÀ TRÁCH NHIỆM.

QUY TẮC 79
TÔN TRỌNG NHỮNG MỐI QUAN TÂM CỦA CON

Tôi biết một người đàn ông bắt đầu có vấn đề về tâm lý từ khi bước vào tuổi mới lớn. Anh ấy thường dành nhiều thời gian ở lỳ trong phòng ngủ nghe nhạc, vì đó là điều duy nhất mang lại niềm vui cho anh ấy. Cùng với thời gian, mọi việc trở nên tồi tệ hơn. Thậm chí cả sau khi anh ấy sống riêng thì các vấn đề vẫn tiếp diễn. Nhiều năm sau, anh ấy giải thích rằng một trong những điều khiến anh mất tự tin là cách cha mẹ anh ấy dành hàng giờ để chỉ trích cái thứ nhạc anh ấy nghe kinh khủng như thế nào.

Bạn thấy đấy, khi chỉ trích những lựa chọn của đứa con đang trong tuổi mới lớn của bạn, nghĩa là bạn đã chỉ trích cháu. Đó là lứa tuổi dễ bị tổn thương nhất và dễ bị động chạm tới lòng tự trọng và bạn dễ làm cho các cháu cảm thấy bạn không đồng tình với cháu, thậm chí bạn không thích cháu. Cho dù loại nhạc cháu nghe hoặc quan điểm chính trị của cháu như thế nào, cách cháu ăn mặc ra sao hoặc cháu quyết định trở thành người ăn chay, thì cháu cần biết được là bạn thấy không vấn đề gì đối với những điều đó.

Đó là một trong nhiều những nghịch lý của tuổi mới lớn. Một mặt, các cháu muốn nổi loạn, muốn làm cho bạn sốc, làm những điều mà để bạn phải quan tâm, nhưng mặt khác, các cháu lại muốn có được sự đồng ý và thiện chí của bạn. Tôi biết điều này làm bạn bối rối, nhưng các cháu còn bối rối hơn. Các cháu bị mắc kẹt giữa tâm trí và cơ thể khi đang trong quá trình chuyển đổi từ một đứa trẻ độc lập thành một người lớn độc lập. Có lúc thì các cháu muốn lớn thật nhanh, nhưng có lúc các cháu lại cảm thấy sợ hãi và muốn chậm lại. Bạn cần phải chấp nhận điều đó và để mọi thứ tự nhiên thôi.

Đồng thời, bạn cần quan tâm tới những thứ mà các cháu thích. Các cháu có thể không thể hiện ra ngoài, nhưng các cháu sẽ thấy việc làm đó của bạn thật là tuyệt. Bạn không cần phải tham gia vào những thứ cháu thích – thật sự thì không nên thế chút nào. Vì chẳng có gì tệ hơn là việc một người cha đã ngoài tứ tuần lại giả vờ như đang đắm đuối trong dòng nhạc khiêu vũ hiện đại nhất. Bạn đừng quá cố gắng – mà hãy chỉ tỏ ra có quan tâm thôi. Bạn không cần phải giả vờ là một người hâm mộ thứ nhạc hoặc kiểu quần áo mà các cháu thích, nhưng cũng không được xem thường các thứ đó. Và thật sự là bạn thậm chí có thể khám phá ra nhiều thứ mới mẻ để thích thú. Đó là một trong những mặt tích cực khi có con trong độ tuổi mới lớn: các cháu gần với tuổi trưởng thành khi có các mối quan tâm khá phức tạp, và bạn có thể học được rất nhiều từ các cháu nếu bạn là người sẵn sàng tiếp thu những cái mới. Và tất nhiên bạn là người như vậy.

KHI CHỈ TRÍCH NHỮNG LỰA CHỌN CỦA ĐỨA CON ĐANG TRONG ĐỘ TUỔI MỚI LỚN, NGHĨA LÀ BẠN ĐANG CHỈ TRÍCH CHÁU.

QUY TẮC 80
NÊN CÓ THÁI ĐỘ LÀNH MẠNH VỀ TÌNH DỤC

Tôi không nói về cuộc sống tình dục của bạn. Tôi hy vọng là nó đang đủ lành mạnh rồi. Tôi đang có ý nói tới tình dục nói chung, cụ thể là cuộc sống tình dục của đứa con đang

trong độ tuổi mới lớn của bạn. Các cháu có thể chưa có quan hệ tình dục nhưng rồi các cháu sẽ có. Và bạn muốn chắc chắn là khi cháu có quan hệ tình dục, thì quan hệ đó sẽ hạnh phúc, an toàn.

Yếu tố duy nhất có thể giúp con bạn có được một kinh nghiệm tốt về việc này và có được sự tự tin để trì hoãn lần đầu tiên cho tới khi cháu đủ sẵn sàng là gì? Đúng là điều đó: thoải mái với chủ đề này. Con bạn càng biết nhiều về tình dục và càng có thể dễ dàng nói về vấn đề này bao nhiêu, thì cháu càng có thể nói không hoặc nhất định dùng bao cao su hoặc tôn trọng cảm giác của đối tác bấy nhiêu.

Rồi bạn sẽ thấy là bạn càng nói nhiều về tình dục (và ma tuý, rượu, thuốc lá và các thứ khác) khi ở nhà bao nhiêu, thì con bạn sẽ càng tự tin hơn bấy nhiêu khi tự ra các quyết định trưởng thành cho mình khi cần thiết. Thậm chí ngay cả các bậc cha mẹ cởi mở nhất, có những mối quan hệ khăng khít với con mình, cũng thường nói rằng đây là chủ đề khó nhất để có thể trao đổi một cách thoải mái, và cả các cháu tuổi mới lớn cũng thấy khó khi làm việc này. Nhưng trách nhiệm của bạn là phải thể hiện rằng đó là việc hoàn toàn có thể chấp nhận và là một điều bình thường khi nói đến.

Tất nhiên, nhà trường sẽ dạy con bạn về tính cơ học của tình dục, có thể cả những điều cơ bản về HIV, những bệnh lây nhiễm qua đường tình dục và cách sử dụng bao cao su. Nhưng các con bạn sẽ khúc khích cười với bạn bè các cháu về những điều này và nhà trường không nói với cháu bất kỳ điều gì về thực tế là tình dục là một điều bình thường trong cuộc sống của người lớn, nó liên quan tới các cảm xúc. Bạn sẽ phải nói với các cháu điều đó – đừng ỷ lại nhà trường.

Điều đó không có nghĩa là bạn phải bảo con ngồi xuống để nói về tình dục với con một cách chính thức. Tôi thật sự đã cố gắng đề cập đến chủ đề này một cách chính thức với một trong số các con tôi – có thể là hơi muộn – và cuối cùng tôi hỏi cháu rằng còn điều gì mà cháu muốn biết không. Cháu đã trả lời: “Không ạ, con cảm ơn bố. Và dù sao thì mọi thứ cũng đã thay đổi so với thời của bố rồi.” Tôi đã rất ngạc nhiên và tò mò khi nghe thấy cháu trả lời như vậy, nhưng cháu đã từ chối nói tiếp về vấn đề đó.

Không có gì sai khi trò chuyện về chủ đề này một cách chính thức nếu bạn có thể thực hiện việc đó mà không ngại ngần gì, nhưng tình dục vẫn cần là một phần của các câu chuyện hàng ngày khi có dịp, như thảo luận về một bộ phim hoặc một câu chuyện hoặc những hành động của bạn bè. Thay vì vội vàng thay đổi chủ đề khi có mặt cháu, bạn hãy cứ tiếp tục và thậm chí hỏi cả ý kiến của cháu. Chỉ cần bạn đảm bảo rằng bạn luôn đưa ra một quan điểm mang tính trách nhiệm. Tôi không hẳn có ý cho rằng bạn không nên quan hệ tình dục cho tới khi cưới, tôi chỉ có ý rằng không đúng đắn khi đùa giỡn với cảm xúc của người khác, hoặc gặp rủi ro về sức khỏe.

CHỈ CẦN ĐẢM BẢO RẰNG BẠN LUÔN ĐƯA RA MỘT QUAN ĐIỂM MANG TÍNH TRÁCH NHIỆM

PHẦN IX. CÁC NGUYÊN TẮC VỀ KHỦNG HOẢNG

Sẽ thật tuyệt nếu bạn có thể cùng con đi qua thời thơ ấu của cháu mà không phải trải qua đợt khủng hoảng nào. Nhưng rất ít các bậc cha mẹ có thể làm được điều này. Rất nhiều việc có thể xảy ra như ly hôn, ốm đau, khó khăn tài chính, sự ra đi của một người thân, v.v... Các tình huống này thường đặt ra những thử thách rất lớn đối với vai trò làm cha mẹ của bạn và khiến bạn lo lắng không yên.

Bạn có thể có tất cả các chiến lược, kỹ thuật, quy tắc gia đình, và các chính sách thông thái giúp bạn giải quyết ổn thỏa mọi vấn đề hàng ngày đối với các con. Nhưng khi những khủng hoảng kể trên xảy đến, bạn thường hoàn toàn không được chuẩn bị trước, và các quy chuẩn bình thường dường như là không đủ. Có thể bạn sẽ bị sốc, hoảng sợ hoặc trầm cảm, và khi đó bạn cần sự giúp đỡ để đứng vững.

Do vậy, nếu điều tồi tệ nhất xảy ra, thì dưới đây là một số quy tắc bao quát giúp bạn xử lý tình huống, và trấn an bạn. Bạn sẽ vượt qua, bởi không còn lựa chọn nào khác, và các con bạn sẽ học được từ đó. Các cháu sẽ trở nên mạnh mẽ hơn và thấu hiểu hơn với những khó khăn, áp lực của người khác sau khi đã tự trải qua bằng kinh nghiệm của chính mình.

QUY TẮC 81
ĐỪNG COI CON LÀ MỘT LOẠI VŨ KHÍ

Quy tắc này tất nhiên chủ yếu áp dụng với các bậc cha mẹ sắp ly hôn, nhưng các bạn cũng dễ rơi vào tình huống này nếu quan hệ giữa các bạn đang căng thẳng khi có các loại khủng hoảng khác. Khi cảm xúc của bạn lên đến cao trào, thì tất cả mọi thứ thường có xu hướng bị đẩy lên đến cao trào theo. Do vậy, dù bạn đang buồn sâu sắc hoặc lo lắng vô cùng, hoặc thất vọng hay đau khổ hết mức, thì dường như khi bạn tức giận cũng là lúc bạn cảm thấy không kiểm soát nổi nỗi tức giận đó. Có thể lúc nào cũng như vậy hoặc chỉ đôi khi thôi, nhưng khi tức giận bạn sẽ thấy chỉ muốn cãi nhau hoặc làm bất cứ thủ đoạn nào mà bạn có thể.

Thật không may là một trong những thủ đoạn mạnh mẽ nhất mà bạn có thể sử dụng để đánh vào tình yêu con cái của người bạn đời của bạn (hay người bạn đời trước đây của bạn) là các con chung của các bạn. Có thể bạn sẽ giới hạn việc gặp gỡ các con của họ. Hoặc chỉ cho phép gặp gỡ vào những lúc mà bạn biết là sẽ bất tiện cho họ. Hoặc thông báo cho họ biết về những kế hoạch của bạn trước một thời gian rất ngắn. Thậm chí là cho các con bạn biết những nhận xét không hay về bố hoặc mẹ của các cháu. Hoặc khôn khéo để các con bạn biết rằng hạnh phúc của bạn phụ thuộc vào các cháu.

Cũng có thể là người bạn đời của bạn cũng thực hiện một số hoặc tất cả các thủ đoạn trên đối với bạn. Điều đó làm bạn chỉ muốn trả thù lại họ như vậy. Chính họ là người khởi xướng mà.

Liệu việc ai là người bắt đầu trước có nghĩa lý gì không? Tôi không có ý là có nghĩa lý với bạn hay không, mà ý tôi là liệu các cháu có quan tâm ai là người khởi xướng không? Tất cả những gì các cháu quan tâm là các trò này dừng lại. Các cháu không phải là những kẻ ngốc và các cháu biết điều gì đang xảy ra, ít nhất là một phần sự việc. Các cháu biết rằng mình đang bị kẹt ở giữa hai người mà mình yêu thương. Khi chưa có những trò này xảy ra thì tình huống đã tệ lắm rồi. Điều các cháu không biết là làm sao để giải quyết xung đột, nhưng các cháu sẽ học rất nhanh bằng cách quan sát bạn và người bạn đời của bạn. Bạn có chắc là bạn đang dạy con bạn những gì bạn muốn cháu học không?

Thật khó để tránh không chơi các trò này khi mà người bạn đời hoặc bạn đời cũ của bạn làm như vậy. Nhưng bạn phải tránh được cám dỗ. Điều thiết yếu là bạn cần giữ được nền tảng đạo đức. Vâng, tôi biết điều này tuy quan trọng nhưng rất khó để thực hiện. Nhưng bạn là người có quy tắc nên bạn sẽ làm được. Bạn phải làm được. Bạn hãy phản ứng lại mỗi thủ đoạn gây chiến và khó chịu với tinh thần bình tĩnh, đứng đắn, trung thực và chính trực. Hãy để bạn tự hào về chính mình.

Một người bạn của tôi, một người hoàn toàn có quy tắc, đã phải trải qua một khoảng thời gian rất khó khăn với người chồng của cô ấy. Một hôm, cậu con trai của cô ấy đột ngột tuyên bố rằng cha của cháu nói rằng cháu có thể có một chiếc xe đạp đua vào sinh nhật thứ 14 của cháu, trong khi cả hai vợ chồng đã thống nhất là cháu sẽ chỉ có chiếc xe đó khi cháu 18 tuổi. Đó đúng là một thủ đoạn chọc tức cô ấy, và để gây thiện cảm với con trai bằng cách mua tình cảm của cháu. Dù thất vọng hoàn toàn, bạn tôi đã cố gắng không nói với cháu bé những điều không hay cô ấy nghĩ về người cha của cháu. Thay vào đó, cô ấy không nói gì với cháu bé cả và đã phải rất kiềm chế, cô gặp riêng chồng mình. Cô ấy đã rất đúng mực, và cố gắng cắn răng để kiềm chế, và giải quyết tình huống đó bằng cách thỏa hiệp rằng cháu sẽ có chiếc xe đó vào sinh nhật thứ 16 của cháu, nhưng từ nay tới lúc đó chồng của cô ấy có thể dẫn cháu tới các sự kiện đua xe mỗi tháng một lần vào cuối tuần.

Và điều thu được là gì? Và một ngày nào đó, nếu chưa phải là bây giờ, các cháu sẽ hiểu được – bạn làm việc đó là vì cháu. Điều này sẽ củng cố mối quan hệ giữa bạn và cháu, và điều hay nhất là nó sẽ làm cháu hạnh phúc hơn rất rất nhiều so với lựa chọn đó. Chắc chắn đó là cảm giác tốt hơn so với bất kỳ sự thỏa mãn tầm thường nào mà bạn đạt được khi trả thù lại cha cháu.

CÁC CHÁU BIẾT RẰNG MÌNH ĐANG BỊ KẸT GIỮA HAI NGƯỜI MÀ MÌNH YÊU THƯƠNG.

QUY TẮC 82
NÊN ĐỂ CON BẠN GIẢI QUYẾT MỌI VIỆC THEO CÁCH CỦA CHÁU

Nhiều năm trước đây, khi ly hôn với người vợ đầu, tôi trở thành người cha đơn thân và hầu như không có gì trong tay. Các cháu và tôi ở trong một ngôi nhà thuê với rất ít đồ đạc. Một buổi tối, với cảm giác tội lỗi là đã để các cháu phải trải qua những điều như vậy, tôi nói với con trai: “Bố thật sự xin lỗi, con yêu. Bố rất tiếc là con lại phải trải qua những điều như thế này.” Bạn biết cháu đã trả lời thế nào không? Cháu đã nói: “Không đâu bố. Như thế này thật vui!”

Tất nhiên, cháu không có ý rằng cháu muốn cha mẹ mình chia tay. Nhưng tôi thì lo lắng về điều kiện sống, còn cháu lại cảm thấy như là đang trong kỳ nghỉ cắm trại vậy. Tôi đã cho rằng cháu cảm thấy những gì tôi cảm thấy, nhưng tôi đã sai.

Cũng có khi mọi thứ lại ngược lại. Đôi khi con trẻ cảm nhận mọi việc sâu sắc hơn người lớn chúng ta. Bạn có thể nhớ lại hồi bạn còn đi học mỗi khi bạn được gọi tên bạn lại lờ đi. Nhưng điều đó không có nghĩa là con bạn có thể làm giống như vậy. Có thể bạn không thấy phiền phức gì khi bạn phải thay đổi chỗ ở với công việc mới, nhưng con gái đang tuổi mới lớn của bạn lại có thể trở nên phá phách. Và chấn thương về cảm xúc của cháu là thật và cần được chú ý. Sẽ không đủ nếu chỉ khuyên cháu nên cứng rắn lên, rồi cháu sẽ có các bạn mới, hoặc vẫn có thể email, nhắn tin, v.v... cho các bạn cũ.

Khi bạn phải giải quyết các cảm xúc của con mình, và đặc biệt là trong giai đoạn có bất kỳ loại khủng hoảng nào, thì việc đó hoàn toàn không liên quan tới việc bạn cảm thấy như thế nào. Cảm giác của các cháu mới là điều đáng quan tâm. Hãy tập trung vào con bạn và quên bản thân mình đi. Tôi có một cô bạn thân có chồng bị qua đời đột ngột. Khi cô ấy nói cho các con mình biết thì các cháu có các phản ứng đau buồn ở các mức độ khác nhau, nhưng sau đó cùng trong ngày hôm ấy tất cả các cháu đã có lúc cười và chơi đùa. Cô ấy đã nói với tôi rằng lúc đầu thật là đau lòng khi chứng kiến các cháu vui vẻ hơn là chứng kiến các cháu không vui vẻ. Nhưng con trẻ đối mặt với sự đau buồn theo cách khác và không tốt chút nào khi cố đánh đồng phản ứng của các cháu với phản ứng của bạn đối với những đau buồn.

Khi có những sự việc lớn trong đời, bạn đừng giả định về những gì mà các con bạn phải đối mặt. Bạn hãy tin vào những gì mà các cháu nói cho bạn biết về cảm giác của các cháu, đừng cho là các cháu sẽ cần sự hỗ trợ giống như bạn cần. Các cháu có thể muốn được bạn bè vây quanh, trong khi bạn lại muốn ở một mình hơn. Các cháu có thể muốn có kỳ nghỉ mà bạn không thể đối mặt, hoặc hoãn lại bữa tiệc mà bạn lại muốn có. Nếu bạn có nhiều hơn một con, thì các cháu có thể không có cùng cảm giác giống nhau. Tất cả những điều này có thể dẫn tới các lựa chọn và thỏa hiệp khó khăn và chỉ có bạn mới có thể quyết định xem làm mọi việc theo cách các cháu muốn hay theo cách bạn muốn khi có mâu thuẫn. Điều quan trọng là hãy coi trọng các cảm xúc của các cháu và xử lý một cách nghiêm túc như đó là của bạn hoặc của bất kỳ ai khác.

CẢM GIÁC CỦA CÁC CHÁU MỚI LÀ ĐIỀU ĐÁNG QUAN TÂM. HÃY TẬP TRUNG VÀO CON BẠN VÀ QUÊN BẢN THÂN ĐI.

QUY TẮC 83
TRẺ HƠN KHÔNG NHẤT THIẾT LÀ PHẢI LÀM CÁC THỨ NHANH HƠN

Có nhiều người tôi từng gặp có chung quan điểm cho rằng con trẻ vượt qua mọi thứ nhanh hơn người lớn. Tôi không hình dung được quan điểm đó xuất phát từ đâu nhưng tôi có thể nói với bạn rằng điều đó thật là ngớ ngẩn.

Tất nhiên, một số cháu có thể vượt qua một số thứ nhanh hơn người lớn nhưng sẽ dễ bị tổn thương khi các cháu lớn lên. Rốt cuộc, các cháu phát triển theo thời gian và các sự kiện trong quá khứ của các cháu cũng biến chuyển theo. Một cháu bé có thể lúc ban đầu

vượt qua được tình huống khi gia đình có người thân qua đời, nhưng có thể sẽ phải trải qua nỗi đau buồn lớn liên quan tới việc đó sau vài năm. Những điều được nói với con bạn 5 năm trước đây có thể vẫn còn ám ảnh cháu. Hoặc cháu có thể vẫn âm thầm hy vọng rằng cha mẹ cháu sẽ quay lại với nhau và có thể phá phách mỗi khi có điều gì đó xảy ra mà dường như làm tiêu tan hy vọng này của cháu.

Người lớn chúng ta không hoàn hảo, nhưng hầu như tất cả chúng ta đều đối mặt với mọi việc một lần, và vượt qua được mọi chuyện. Nỗi đau hoặc buồn rầu có thể không bao giờ rời khỏi hẳn chúng ta, nhưng chúng ta học được cách sống cùng chúng. Nhưng với các cháu nhỏ thì khó hơn. Khi các cháu thay đổi, thì các sự kiện trong quá khứ lại làm gợi lại các cảm xúc của các cháu. Các cháu có thể vượt qua cú sốc lúc ban đầu nhanh hơn chúng ta (hoặc có thể không), nhưng các cháu có rất ít kinh nghiệm để đối mặt với những xúc cảm và điều này có thể làm các cháu mất nhiều thời gian hơn chúng ta để tìm hiểu xem các cháu cảm thấy thế nào và các cháu định làm gì tiếp theo.

Vì vậy, bạn đừng nghe thêm bất kỳ ai nói rằng con trẻ vượt qua mọi thứ nhanh hơn người lớn chúng ta nữa. Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc biết nhiều hơn thế, vì vậy đừng để bất kỳ ai nói những điều tẻ nhạt và vô lý như vậy.

Các con bạn sẽ cần sự giúp đỡ của bạn. Ví dụ, nếu bạn gặp một sự tổn thất đột ngột về tình trạng tài chính, thì việc này có thể ảnh hưởng lớn tới các con của bạn. Các cháu sẽ không còn theo kịp được với các bạn về các kỳ nghỉ, các thầy huấn luyện, điện thoại di động, xe hơi đưa đón – đối với một số cháu thì điều này thật là mất mát lớn. Bạn đang gặp khó khăn khi phải cố gắng thiết lập một ngân sách hạn hẹp hơn, trong khi các cháu thì mất đến nửa số bạn bè, sự tự tin, vị thế, lòng tự trọng và kỳ nghỉ nữa. Điều này đòi hỏi phải có thời gian để vượt qua, kể cả nếu gia đình trở lại được tình trạng ổn định về tài chính.

Hãy để cho các con bạn biết rằng bạn hiểu được các cảm giác và vấn đề của các cháu có thể khác với của bạn, và bạn quan tâm tới những điều đó như là của chính bạn vậy. Bạn không thể lấy lại được cho cháu ngân sách mà cháu từng có, gia đình hạnh phúc của cháu, anh chị em hoặc người cha hoặc người mẹ đã mất của cháu, sức khỏe của cháu, hoặc bất cứ thứ gì mà cháu đã mất, nhưng bạn có thể cho cháu biết rằng bạn thật sự quan tâm tới cháu và không kỳ vọng cháu phải vượt qua mọi chuyện nhanh hơn là cháu có thể.

THẬT SỰ QUAN TÂM TỚI CHÁU VÀ KHÔNG KỲ VọNG CHÁU PHẢI VƯỢT QUA MỌI CHUYỆN NHANH HƠN LÀ CHÁU CÓ THỂ.

QUY TẮC 84
DƯ CHẤN CÓ THỂ KÉO DÀI MÃI MÃI

Tất nhiên, dần dần các con bạn sẽ vượt qua các khủng hoảng của mình hoặc ít nhất cũng sẽ quen với mọi thứ. Rồi các cháu sẽ biết chấp nhận – giống như tất cả chúng ta – rằng cha mẹ cháu đã ly hôn, hoặc ai đó đã qua đời. Nếu cháu bị ốm hoặc bị thương, cháu sẽ học được cách đối mặt với thực tế là cháu đã bị tàn phế hoặc không ăn được tất cả những thứ mà các bạn cháu có thể ăn. Nếu cháu phải chuyển chỗ ở theo bạn, thì rồi sớm hay muộn cháu cũng sẽ có bạn mới, sẽ ổn định với ngôi trường mới.

Nhưng điều đó không có nghĩa là tất cả mọi thứ đã qua. Một số khủng hoảng có thể trôi qua và bạn lại trở về trạng thái ban đầu, nhưng đa phần chúng sẽ làm bạn khác đi một chút. Đôi khi khác đi nhiều. Một đứa trẻ có thể quen với mọi việc – như bạn có thể – khi có cha hoặc mẹ qua đời, nhưng cháu sẽ mãi mãi là một cháu bé lớn lên thiếu cha hoặc mẹ. Điều đó làm cho cháu vẫn khác biệt, và sẽ luôn mang theo những điều bất lợi cùng với tổn thương ban đầu. Các ngày thể thao của trường học hoặc ngày trao giải đối với các cháu giờ đây sẽ khác đi, mỗi sinh nhật, ngày lễ hoặc các sự kiện gia đình sẽ thiếu đi điều gì đó.

Điều tương tự cũng xảy ra với việc ly dị. Cho dù con bạn chấp nhận rằng hai bạn không còn ở cùng nhau nữa, và thậm chí có thể vượt qua được giai đoạn phải chia sẻ tình cảm, nhưng cháu vẫn phải trải qua thời gian thơ ấu còn lại với việc cha mẹ đã xa nhau và không còn liên lạc với nhau nữa. Các kỳ nghỉ sẽ không còn được như trước. Các cuộc vui chơi ở trường sẽ khó khăn hơn để sắp xếp nhằm đảm bảo rằng cha mẹ không đụng mặt nhau, hoặc sẽ ngượng ngùng khi họ gặp nhau. Và con bạn sẽ phải học cách chấp nhận những người bạn tình mới của cha mẹ, thậm chí là cha mẹ kế.

Có thể con bạn phải trải qua bệnh tật hoặc bị thương. Tôi biết một cháu bé 3 tuổi, cháu bị cắt bỏ một chân sau một vụ tai nạn ô tô. Cháu đối mặt với chuyện này một cách rất giỏi và dũng cảm, nhưng cháu sẽ luôn luôn là một đứa trẻ bị tật nguyền. Điều đó sẽ ảnh hưởng tới các hoạt động mà cháu có thể tham gia – có thể cháu sẽ không thể tham gia hoặc nếu tham gia cháu trở nên phải cố gắng chứng tỏ mình với mọi người xung quanh – và điều đó có thể làm cho cháu bị trêu chọc khi cháu lớn lên, hoặc phải đi len lén. Bất kể các ảnh hưởng là như thế nào, có lợi hay bất lợi, thì sẽ khác so với việc lớn lên có đủ hai chân.

Là cha mẹ, bạn sẽ nhận thức được là những thay đổi dài hạn sẽ gây tổn thương thế nào cho các con của mình. Nhưng không phải bất kỳ ai khác cũng vậy nên điều này rất khó thể hiện. Đôi khi bạn cần nêu hẳn ra (có thể cả khi bạn cảm thấy bạn không nên), đôi khi bạn cần hỗ trợ thêm cho con mình và cho cháu biết rằng bạn biết. Các khủng hoảng lớn sẽ ảnh hưởng con bạn suốt cả cuộc đời, nhưng bạn hãy an tâm là có một số thay đổi có thể là tích cực, kể cả trong một tình huống tồi tệ. Con bạn có thể trở nên độc lập hơn, hoặc biết thông cảm hơn, hoặc cứng rắn hơn, và những điều này là vô cùng quý giá.

MỘT SỐ KHỦNG HOẢNG TRÔI QUA VÀ BẠN LẠI TRỞ LẠI TRẠNG THÁI BAN ĐẦU, NHƯNG ĐA PHẦN CHÚNG SẼ LÀM BẠN KHÁC ĐI MỘT CHÚT.

QUY TẮC 85
NÊN NÓI CHO CON BẠN BIẾT ĐIỀU GÌ ĐANG XẢY RA

Con trẻ có thể rất ngây thơ. Các cháu có thể không hiểu hoặc thậm chí không biết ly hôn, phá sản hay qua đời là gì. Tuy nhiên, các cháu thường cảm nhận được rất rõ những gì diễn ra xung quanh. Các cháu biết khi có điều gì đó xảy ra, cho dù các cháu không hiểu điều đó là gì.

Dù là có ai đó đang ốm rất nặng, hoặc bạn và bạn đời của bạn đang cãi nhau (cho dù các bạn đã cố hạ thấp giọng hoặc khi các con bạn không có ở đó), hoặc bạn vô cùng lo lắng về chuyện tiền bạc hay công việc, thì các cháu sẽ biết hết. Tất nhiên các cháu sẽ không biết được các chi tiết – trừ khi bạn nói cho cháu biết – nhưng các cháu biết được những điểm

chính.

Đó là lý do tại sao bạn nên nói cho các cháu biết. Nếu không các cháu sẽ không sự lựa chọn nào khác ngoài việc tự lý giải, thường là sẽ tệ hơn so với thực tế. Các cháu đang trong độ tuổi mới lớn của bạn rất có thể sẽ cho rằng sự cãi cọ giữa cha mẹ và bầu không khí nặng nề chứng tỏ là sắp xảy ra việc ly hôn – trong khi thật sự là hai bạn có thể chỉ đang cãi nhau về tiền bạc và không hề có ý nghĩ gì về chuyện ly hôn cả. Các cháu có thể suy diễn là người nào đó đang ốm nặng chính là bạn, khi thực tế là ông hoặc bà cháu đang bị ốm. Cho dù là tệ, nhưng theo quan điểm của các cháu thì điều đó vẫn tốt hơn nhiều so với việc bạn là người phải đối mặt với tử thần.

Bạn hãy chú ý, việc không nói cho con bạn biết khi có điều gì đó không hay xảy ra, sẽ chỉ làm cho mọi thứ tồi tệ hơn. Bạn không thể giấu giếm được các cháu, nên tốt nhất là bạn đừng làm vậy. Tất nhiên, bạn không phải cho cháu biết thực chất của vấn đề nếu việc đó là không thích hợp, nhưng ít nhất bạn hãy cho cháu biết bức tranh tổng thể của vấn đề.

Bạn sẽ phải tự phán đoán xem chính xác khi nào và điều gì nên nói cho các cháu biết và tuổi của các cháu cũng sẽ làm nên sự khác biệt lớn. Bạn không thể nói cho cháu bé 2 tuổi của bạn nhiều thứ như cháu bé 15 tuổi của bạn. Một cách chung nhất, bạn hãy nói cho cháu những điều tối thiểu và sau đó trả lời các câu hỏi của cháu. Các cháu càng lớn, các cháu sẽ càng có nhiều câu hỏi. Nếu tình huống thật sự tác động và làm cháu tổn thương, thì bạn đừng cho cháu biết nhiều thông tin hơn là những gì các cháu hỏi bạn – có thể là các cháu không hỏi bởi vì các cháu không muốn biết. Các cháu sẽ hỏi khi các cháu thấy sẵn sàng nghe câu trả lời.

Khi bạn nói với cháu, bạn cần nói ngay khi cháu nhận thấy có điều gì xảy ra. Bạn đừng tự mình cho rằng cháu chưa để ý thấy chỉ bởi vì bạn không muốn đề cập tới điều đó – hãy thật sự trung thực với bản thân mình. Các cháu lớn tuổi hơn dù sao cũng sẽ có rất nhiều manh mối, từ các nhận định ("Con luôn là người sau cùng biết mọi chuyện") cho tới các câu hỏi thẳng ("Mọi việc ổn chứ ạ?"). Và nếu tin xấu là điều không thể tránh được – ví dụ như ai đó trong gia đình bị ốm sắp qua đời – thì hãy cho cháu có đủ thời gian để quen với việc đó chứ đừng để đến phút cuối cùng mới nói cho cháu biết.

Tất cả các bậc cha mẹ tốt nhất mà tôi biết đều thực hiện một quy tắc là không giấu con trẻ điều gì, mà thay vào đó để cho các cháu biết và luôn trung thực về những gì đang diễn ra. Tất nhiên điều đó là tuỳ thuộc vào bạn, và bạn có thể lựa chọn cách cố gắng để cuộc sống của các cháu không bị ảnh hưởng, nhưng khả năng nhiều là bạn sẽ gặp khó khăn và rồi cháu cũng sẽ phát hiện ra, đến lúc đó thì mọi việc sẽ còn khó hơn vì đó là một cú sốc đột ngột chứ không phải là điều mà cháu đã có thời gian để thích nghi. Các con bạn là một phần của gia đình, và bất cứ điều gì ảnh hưởng tới gia đình đều sẽ ảnh hưởng tới các cháu. Vì vậy tôi có thể nói rằng các cháu có quyền được biết.

VIỆC KHÔNG NÓI CHO CÁC CON BẠN BIẾT KHI CÓ ĐIỀU KHÔNG HAY XẢY RA SẼ CHỈ KHIẾN MỌI VIỆC TRỞ NÊN TỒI TỆ HƠN.

QUY TẮC 86

DẠY CON BẠN BIẾT CÁCH THẤT BẠI

Không ai muốn thất bại. Với con trẻ thì việc thất bại đôi khi tệ hơn so với chúng ta nghĩ. Có một thực tế đáng buồn là một số cháu thậm chí còn tự tử vì sợ thi trượt, trong khi người lớn chúng ta biết rằng việc thi trượt không đến nỗi khủng khiếp lắm. Trong cuộc sống chắc chắn sẽ có lúc con bạn thất bại trong việc gì đó. Có thể cháu rất giỏi làm bài thi ở lớp, nhưng lại trượt thi bằng lái xe, hoặc không được tuyển chọn vào đội bóng, hoặc không được tham gia ban nhạc cùng các bạn vì giọng không chuẩn (tôi đã từng bị như vậy).

Như tôi đã nói, có thể là bạn nhìn thấy được là những việc đó chẳng phải là điều gì ghê gớm lắm. Nhưng lý do mà quy tắc này nằm trong phần "khủng hoảng" là bởi vì đối với con bạn, những việc đó rất có thể là một sự khủng hoảng. Và nếu cháu vừa trượt hết các môn học bậc phổ thông thì đó cũng rất có thể là một sự khủng hoảng đối với bạn. Nhưng kể cả nếu bạn thấy thanh thản khi con bạn không được chọn vào đội bóng, thì bạn vẫn phải để ý xem cảm giác của cháu thế nào nếu bạn định giúp cháu vượt qua.

Nếu bạn nói với cháu rằng việc đó chẳng quan trọng, việc đó chẳng làm sao cả, cháu vẫn có thể thử lại, và còn nhiều thứ khác mà cháu có thể làm ... là bạn đã đang gián tiếp nói với cháu rằng các cảm giác của cháu là sai và cháu không nên buồn như vậy. Việc coi nhẹ các cảm giác của cháu sẽ làm cháu cảm thấy tổn thương và cô đơn. Điều này không làm cho cháu nghĩ rằng, "Ừ nhỉ, mình thật là ngốc nghếch. Việc chẳng có gì cả mà."

Vậy thì bạn nên làm gì? Hãy nói với cháu rằng cháu đã đúng khi có cảm giác mất mát như vậy và liệu đó đã phải là tận cùng thế giới chưa? Không hẳn, nhưng gần như vậy. Bạn phải cho phép cháu được có cảm giác tồi tệ như cháu đang cảm thấy bằng cách nói với cháu rằng bạn có thể thấy được cháu cảm thấy tồi tệ thế nào, và bạn không ngạc nhiên khi cháu cảm thấy như vậy. Bạn hãy tỏ ra cảm thông và thấu hiểu. Bạn biết điều gì có tác dụng rồi đấy – một vài cái ôm và những tách trà. Và một chiếc bánh sô-cô-la nếu trong nhà có. Có thể là nấu món ăn ưa thích của cháu cho bữa tối để cho cháu biết rằng bạn quan tâm tới cháu. Khi bạn đã để cho cháu buồn rầu trong một khoảng thời gian, thì rồi cháu sẽ lại thoát ra được khỏi nỗi thất vọng của mình và khi đó bạn sẽ lại ở bên cháu động viên cháu và chỉ ra cho cháu thấy những cái được – nhưng chỉ trong chừng mực mà cháu muốn nghe thôi nhé.

Cho dù đứa con 5 tuổi của bạn không dành được giải nhất trong ngày hội thể thao ở trường học hoặc đứa con 17 tuổi của bạn không vào được trường đại học mà cháu muốn và các cháu cho đó là một sự khủng hoảng thì bạn cũng phải nghĩ như vậy.

VIỆC XEM NHẸ CẢM GIÁC CỦA CÁC CHÁU SẼ LÀM CÁC CHÁU CẢM THẤY TỔN THƯƠNG VÀ CÔ ĐƠN.

QUY TẮC 87
TÌM SỰ THỐNG NHẤT CHỨ ĐỪNG TRANH CÃI ĐÚNG SAI

Ở bất kỳ đâu, ly hôn có lẽ luôn là nỗi khủng hoảng lớn nhất mà những đứa con phải trải qua. Và quy tắc này là dành cho các bậc cha mẹ đang trải qua giai đoạn ly hôn. Rất dễ thấy rằng ly hôn là điều xảy ra giữa hai người đã từng gắn bó và nay không như thế nữa. Tất nhiên, bạn biết rằng các con bạn là một thành tố quan trọng của gia đình, nhưng các cháu

dường như không có chỗ trong sự kiện chính.

Sẽ thực tế hơn khi nhìn nhận rằng ly hôn là điều xảy ra với cả gia đình, và con trẻ là trung tâm của sự kiện đó cũng như bất kỳ ai khác. Các cháu có thể không phải là người ra các quyết định, nhưng các cháu có liên quan. Hơn nữa, cho dù việc ly hôn là tệ như thế nào, đa phần các bậc cha mẹ đều lựa chọn giải pháp đó bởi vì ít nhất thì việc đó cũng tốt hơn là lựa chọn chung sống cùng nhau. Tuy nhiên, đối với con trẻ, thì các cháu chẳng được lợi thêm điều gì từ việc chia tay của cha mẹ mình cả. Đó rất có thể là sự lựa chọn tồi nhất đối với các cháu.

Vì vậy việc các bạn thực hiện việc ly hôn làm sao để các cháu có thể chịu đựng được là điều quan trọng nhất. Và việc quan trọng nhất bạn có thể làm cho các cháu là hãy thống nhất được càng nhiều càng tốt với người bạn đời của bạn. Cho dù đó là thảo luận xem ai sẽ được chia cái gì, điều gì sẽ xảy ra đối với ngôi nhà, việc chăm nom các cháu hoặc bất kỳ thứ gì khác, các bạn hãy cố gắng hết sức để đạt được sự thống nhất. Và điều đó có nghĩa là kể cả khi mà bạn thấy điều đó không công bằng.

Bạn có thể có lý hoàn toàn khi làm cháy túi người bạn đời cũ của bạn, tranh đấu để dành được từng xu mà họ có, đòi hỏi được giữ lại ngôi nhà, yêu cầu hỗ trợ về tài chính nhiều hơn... nhưng thật sự thì không có việc nào trong đó quan trọng hơn là việc hãy thống nhất với họ, tìm cách và hợp tác để thỏa thuận được với họ, và để cho bọn trẻ quen được với cuộc sống mới.

Quy tắc này có thể thật sự là khó, đặc biệt là khi bạn cảm thấy – tôi biết đa phần mọi người đều thế – rằng hình như bạn bị ngược đãi và quấy rầy bởi người bạn đời cũ. Tôi hiểu là công lý và sự trả thù có thể là rất dễ chịu, nhưng có đáng không khi con bạn sẽ phải chịu hậu quả? Tất nhiên là không. Đây là một trong những điều mà thật sự phân biệt giữa các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc và không có quy tắc. Trước khi bạn nói hoặc làm điều gì thiếu suy nghĩ, bạn hãy ngừng lại và nghĩ liệu xem điều đó có giúp ích gì cho các con của bạn không. Và nếu bạn không thể trung thực trả lời rằng có, thì bạn đừng làm điều đó.

CÔNG LÝ VÀ SỰ TRẢ THÙ CÓ THỂ LÀ RẤT DỄ CHỊU, NHƯNG CÓ ĐÁNG KHÔNG KHI CON BẠN SẼ PHẢI CHỊU HẬU QUẢ?

QUY TẮC 88
HÀNH ĐỘNG THỂ HIỆN NHIỀU ĐIỀU HƠN LỜI NÓI

Đây là quy tắc không chỉ áp dụng khi xảy ra khủng hoảng, mà còn cả khi sự khủng hoảng đó trở nên vô cùng quan trọng. Bạn biết mọi người hay nói rằng trẻ em không bao giờ lắng nghe? Không phải vậy, nhưng đúng là các cháu ít để ý tới những gì bạn nói hơn là những gì bạn làm. Con trẻ có thể nhanh chóng phát hiện ra sự giả tạo, và các cháu sẽ không quên điều đó. Các cháu sẽ đánh giá bạn qua các hành động của bạn.

Tôi không chỉ nói về các lời nói hoặc hành động tiêu cực. Tôi sẽ cho bạn một ví dụ. Giả sử bạn hiểu được rằng việc để các cảm xúc của bạn được bộc lộ và khóc nức nở là có lợi. Bạn có thể nói với các con bạn điều đó một cách thường xuyên. Nhưng nếu các cháu thấy bạn trải qua những tổn thương tương tự mà chẳng bao giờ khóc, thì các cháu sẽ thấy rất

khó để làm theo những gì bạn nói với các cháu so với khi bạn làm theo đúng những gì bạn nói. Nếu việc khóc lóc là không có vấn đề gì (và tất nhiên, đúng là như vậy) thì bạn hãy thể hiện cho các cháu thấy. Hãy để cho các cháu thấy bạn đầm đìa nước mắt mà không ngượng ngùng gì về điều đó cả.

Tôi có bạn từng trải qua những thời khắc khó khăn cách đây vài năm khi người chồng bị mất việc làm. Họ luôn nói với hai đứa con trong độ tuổi mới lớn của mình rằng không có gì phải ngượng khi mình có ít tiền hơn những người khác cả, và chẳng việc gì phải thấy không thoải mái khi mình không thể mua một số thứ mà bạn bè các cháu có. Một lần, cả gia đình họ đi ăn trưa tại nhà những người bạn rất giàu có của họ, và đôi bạn tôi đã phải đỗ xe khuất vào trong góc để những người chủ nhà không nhìn thấy chiếc xe cũ và xấu mà họ đang đi. Và bọn trẻ nhận ra điều đó ngay lập tức. Tôi biết, bởi vì chính các cháu đã kể với tôi điều đó.

Đó là một ví dụ về kiểu cha mẹ cổ điển: “Hãy làm như những gì cha mẹ bảo, chứ không phải như những gì cha mẹ làm.” Không có gì có thể biện minh cho cách nói này. Nếu bạn có thể làm điều đó thì bạn hãy làm đi. Còn nếu bạn không thể, thì tại sao bạn lại kỳ vọng con mình làm được?

Các con bạn sẽ quan sát xem bạn đối đầu với những tình huống khó khăn như thế nào, và các cháu sẽ làm theo như thế. Cho dù là bạn ghen tị, giận giữ, nhỏ nhen, hay cãi nhau, hổ thẹn hoặc bỏ cuộc, thì các cháu sẽ lớn lên và cho rằng đó là cách cư xử có thể chấp nhận, cho dù bạn có thể nói với cháu điều ngược lại. Mặt khác, nếu bạn cư xử có lòng tự trọng, chính trực, nhân đạo, có cân nhắc, và dũng cảm thì điều này sẽ ảnh hưởng tới các cháu nhiều hơn bất kỳ thứ gì bạn có thể nói.

CÁC CON BẠN SẼ QUAN SÁT CÁCH BẠN ĐỐI ĐẦU VỚI NHỮNG TÌNH HUỐNG KHÓ KHĂN, VÀ SẼ LÀM THEO NHƯ THẾ.

QUY TẮC 89
ĐỂ CON BẠN BIẾT RẰNG CHÁU LÀ ƯU TIÊN SỐ 1

Bạn biết rằng các con bạn là nhất, và tất nhiên là như vậy. Nhưng các cháu có biết điều đó không? Thường thì việc dành tình yêu thương và sự chú ý cho con dường như đã là bản năng của bạn, nhưng đôi khi việc này có thể rất khó khi đầu óc và tâm trạng của bạn đang bị phân tán. Khi bạn đang phải đối mặt với sự lo lắng, căng thẳng hoặc nỗi buồn, thì không dễ chút nào để nhớ là phải đặt con bạn lên hàng đầu.

Trong những thời khắc tối tăm nhất ấy, thì mức độ chú ý và kiên nhẫn của bạn sẽ bị lung lay. Đột nhiên thật khó để dành thời gian đọc chuyện cho cháu nghe trước khi đi ngủ, hoặc ôm ấp cháu, chứ chưa nói đến việc cho cháu đi mua sắm hoặc đá bóng cùng cháu. Khi có điều gì đó tồi tệ nhất xảy ra, thì đột nhiên các con bạn sẽ ít được bạn quan tâm hơn thường lệ. Có thể các cháu phải chịu sự gắt gỏng hoặc mất kiên nhẫn của bạn nhiều hơn khi bạn cảm thấy căng thẳng, nhưng các cháu còn nhận được ít thời gian và sự chú ý của bạn hơn.

Tôi biết có thể bạn cũng không biết làm gì hơn. Có những thứ trong cuộc sống mà có

thể lấy hết thời gian của bạn và làm bạn trở nên nóng tính và chẳng ai muốn lại gần bạn. Nếu nhà bạn bị xiết, hoặc mẹ bạn bị ốm sắp mất, hoặc sếp của bạn sắp sa thải bạn, hoặc một cháu trong các con bạn bị ốm nằm viện, thì tất nhiên bạn không thể vui vẻ như bình thường được. Và chẳng ai kỳ vọng bạn làm được như vậy cả.

Một số loại khủng hoảng có thể qua nhanh, trong khi một số loại khác lại có thể âm ỉ ngày này qua tháng khác, thậm chí là hàng năm. Thường là chỉ riêng việc quan tâm đến bản thân bạn đã đủ mệt rồi. Nhưng việc đặt các con lên hàng đầu cũng có thể là điều tốt nhất bạn có thể làm cho mình – việc này làm bạn bớt tập trung vào mình, làm bạn ngừng việc tự đắm mình trong suy nghĩ, và là lý do để bạn tiếp tục chiến đấu.

Và trên thực tế, cách tốt nhất để các con bạn biết được rằng các cháu được ưu tiên hàng đầu là hãy đảm bảo rằng điều đó thật sự được thực hiện. Nếu bạn cứ tự giam mình với những than vãn và luôn nghĩ về bản thân thì điều này sẽ thể hiện ra ngoài. Cho dù lý do bạn cảm thấy tồi tệ là như thế nào, thì các con bạn sẽ tự hiểu là bạn đặt bạn lên trước cháu. Nếu đó không phải là điều bạn muốn, và bạn muốn các cháu biết rằng các cháu được đặt lên hàng đầu thì bạn hãy đảm bảo rằng các cháu được như thế, và các cháu sẽ hiểu được điều đó ở một mức độ nào đó. Các cháu có thể kêu ca than vãn lúc này hay lúc khác rằng bạn không làm thế này thế kia như bạn thường hay làm, nhưng trong lòng các cháu biết rằng các cháu vẫn là số 1.

Tất nhiên điều đó là sự thật. Không có ích gì khi bạn cứ đắm mình với những suy nghĩ riêng rồi đôi khi tự nhủ rằng: "Tất nhiên bọn trẻ được đặt lên hàng đầu." Việc đó chẳng có ích gì cả. Nhưng nếu các cháu vẫn là ưu tiên hàng đầu của bạn trong mọi quyết định, nếu bạn đảm bảo là các cháu luôn có những thứ các cháu cần hầu hết mọi lúc kể cả khi việc đó rất khó với bạn, thì các cháu sẽ có được sự tự tin khi biết được rằng bạn yêu các cháu nhiều biết bao nhiêu.

Việc đặt các con lên hàng đầu cũng có thể là điều tốt nhất bạn có thể làm cho mình.

QUY TẮC 90
BẠN KHÔNG THỂ SỬA CHỮA MỌI THỨ

Mong muốn lớn nhất của bất kỳ người cha, người mẹ nào là mọi thứ tốt đẹp đến với các con mình. Nếu các cháu bị đau, chúng ta sẽ hôn cháu nhiều hơn. Nếu cháu gặp vấn đề, chúng ta sẽ giúp cháu giải quyết. Nếu cháu buồn, chúng ta sẽ ôm cháu. Nếu ai đó xấu tính với cháu, chúng ta sẽ can thiệp.

Nhưng đôi khi các cháu phải đối mặt với những thứ thật sự lớn mà chúng ta không thể giải quyết hộ cháu. Và cảm giác bất lực không giúp được con mình thật là kinh khủng làm sao. Có một số điều trong cuộc sống còn tồi tệ hơn cả việc phải chứng kiến con bạn phải chịu đựng hoặc không vượt qua được nỗi đau. Nhưng điều đó có thể xảy ra. Khi có ai đó qua đời, bạn không thể mang người đó lại cho con bạn được cho dù cháu có nhớ và yêu người đó nhiều như thế nào. Đôi khi con bạn bị ốm mà bạn không thể làm gì được. Hoặc người cha hoặc mẹ của cháu bỏ đi và không ở đó khi cháu cần.

Đó là bài học quan trọng mà mỗi cháu đều cần học được: có những thứ diễn ra mà đôi

khi không có ai làm gì khác được. Đó là bài học thật khó để học khi các cháu còn nhỏ. Và việc chứng kiến các cháu phải học bài học đó thật là đau lòng biết chừng nào. Nhưng dù sớm hay muộn, thì các cháu cũng đều phải học, và bạn không thể kiểm soát được việc cuộc đời sẽ dạy cho cháu những gì. Tất cả những gì bạn có thể làm là hãy an ủi con mình vượt qua chuyện đó, nhưng bạn không thể ngừng những tổn thương lại được.

Vì vậy quy tắc này đề cập tới việc phải chấp nhận rằng bạn chẳng thể làm điều gì cả. Đó không phải là lỗi của bạn và không ai khác có thể làm điều gì tốt hơn bạn. Đó chỉ là giọt nước tràn ly và kết thúc câu chuyện thôi mà. Bạn đừng dằn vặt bản thân, bởi vì bạn không đáng phải như vậy. Mọi thứ đã đang khó khăn đối với bạn lắm rồi. Bạn có thể cũng đang có nỗi đau của riêng mình, cộng thêm với việc phải chứng kiến con bạn phải chịu đựng mọi thứ, cho nên bạn thật sự không cần phải chất chứa thêm điều gì cho mình để phải chịu đựng thêm nữa. Bạn hãy dành cho mình một chiếc ôm và sự thông cảm nữa.

Và bạn hãy nhớ rằng con bạn không kỳ vọng bạn tạo ra những phép màu. Các cháu không phải là kẻ ngốc và các cháu biết là bạn cũng chẳng thể làm gì hơn. Tất cả những gì mà lúc này bạn có thể làm cho cháu là hãy dành cho cháu tình yêu thương của bạn và hãy ôm cháu thật nhiều, vì vậy bạn hãy làm như thế đi. Điều đó có thể sẽ giúp cả bạn và con mình thấy dễ chịu hơn phần nào.

BẠN KHÔNG THỂ KIỂM SOÁT ĐƯỢC VIỆC CUỘC ĐỜI SẼ DẠY CHO CHÁU NHỮNG GÌ.

PHẦN X. CÁC NGUYÊN TẮC VỀ TUỔI TRƯỞNG THÀNH

Làm cha mẹ, bạn không có tuổi hưu. Đó là một công việc suốt đời. Ngay cả khi bạn đã 100 tuổi thì các con vẫn là con của bạn. Và nếu bạn thực hiện tốt vai trò của mình, các con sẽ vẫn rất cần sự tán thành hay hỗ trợ từ bạn.

Cho dù, đối với bạn, các con vẫn như xưa, nhưng các con không muốn được bạn coi là con nít như trước. Vì vậy, bạn cần tìm cách để vừa duy trì được vai trò làm cha, làm mẹ, vừa đảm bảo một mối quan hệ người lớn giữa cha mẹ và con cái. Mặc dù rất khó để đạt được sự cân bằng này nhưng tôi biết nhiều bậc cha mẹ đã thực hiện thành công, và như vậy có nghĩa là các bậc cha mẹ khác cũng có thể làm được.

Trong phần này là những quy tắc hay nhất mà tôi đã tích lũy được qua nhiều năm để giúp bạn luôn là một người cha, người mẹ tuyệt vời ngay cả khi các con bạn đã 40 tuổi, bằng tuổi của bạn hồi các cháu mới 4 hoặc 14 tuổi.

QUY TẮC 91
BÂY GIỜ HÃY LÙI LẠI

Bạn đã có 18 năm để nuôi dạy con mình thành người bạn muốn. Tôi không có ý rằng bạn nuôi dạy con mình thành nhữngluật sư, bác sỹ hoặc cầu thủ bóng đá hàng đầu hoặc bất cứ ai khác. Ý tôi là bạn đã có 18 năm để trang bị cho con mình mọi thứ cháu có thể cần cho một cuộc sống hạnh phúc.

Giờ thì thời gian đã hết. Bạn đã kết thúc 18 năm đó. Bây giờ hãy lùi lại. Nếu con bạn vẫn chưa học được điều đó thì cũng đã muộn. Từ giờ trở đi mọi thứ sẽ tuỳ thuộc vào cháu và bạn không thể can thiệp vào nữa. Thật khó khi bạn phải chứng kiến cháu làm điều gì đó mà bạn không thích. Chắc bạn cũng từng nghĩ tới điều này nhưng giờ thì cũng muộn rồi.

Có duy nhất một điều còn lại mà bạn vẫn có thể dạy cho con mình, đó là cháu hãy đứng trên đôi chân của mình chứ đừng dựa dẫm vào bạn nữa. Và cách duy nhất bạn có thể dạy cho cháu điều đó là bạn hãy lùi lại. Quãng thời gian 18 năm vừa rồi sẽ trở thành phí phạm nếu bạn không để cho con mình có dịp thực hành những điều bạn đã dạy cháu. Vậy thì có nghĩa lý gì khi bạn dạy cháu phải biết sống độc lập, biết tự suy nghĩ và tự ra quyết định và nhiều điều khác, khi mà bạn không để cho cháu có dịp làm những điều ấy?

Và bạn biết không? Nếu bạn chỉ là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc một cách nửa vời như tôi nghĩ, thì tự bạn đã làm hại con mình. Nếu bạn cứ luôn can thiệp, thì chẳng khác gì bạn đang nói rằng: “Cha mẹ đã không làm tốt việc của mình nên con vẫn cần được giúp đỡ.”

Bên cạnh đó, tất cả chúng ta đều biết điều gì sẽ xảy ra khi cha mẹ can thiệp vào. Nhẹ thì thể hiện là ra vẻ bề trên, nặng thì mang tính phá hoại. Điều đó làm cho bạn không thể có được mối quan hệ người lớn tốt đẹp với con của mình. Mỗi khi bạn can thiệp vào chuyện của cháu nghĩa là bạn đang nói với cháu rằng cháu không có khả năng tự sống cuộc sống của cháu. Điều đó không tốt chút nào đối với lòng tự trọng của cháu. Cháu có thể không giỏi lắm trong việc sống cuộc đời mà bạn muốn cháu sống, nhưng nếu bạn là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc thì điều đó không thích hợp.

Tất nhiên là chúng ta không ngừng việc học hỏi khi chúng ta 18 tuổi. Tôi cho rằng con bạn vẫn còn nhiều điều để học. (Có thể cả bạn cũng vậy.) Tôi hy vọng là như thế, nếu không cháu sẽ có một cuộc sống khá tẻ nhạt. Nhưng giờ đây cháu phải học hỏi mọi điều ở bên ngoài. Tôi không biết cụ thể là ở đâu – giờ thì điều đó phụ thuộc vào cháu (đó là điểm chính). Cháu có thể lựa chọn xem học hỏi cái gì, và học như thế nào, ở đâu, và với ai.

Từ bây giờ bạn sẽ chỉ đóng vai trò đứng đằng sau trong việc học hỏi của cháu mà thôi. Thực tế, cho tới giờ thì cháu cũng không nhận ra điều đó nữa. Bởi vì việc duy nhất của bạn bây giờ là lùi lại. Tôi nghĩ là bạn đã hiểu ra vấn đề. Nên tôi cũng sẽ rút lui.

TỪ BÂY GIỜ BẠN SẼ CHỈ ĐÓNG VAI TRÒ ĐỨNG ĐẰNG SAU TRONG VIỆC HỌC HỎI CỦA CHÁU MÀ THÔI.

QUY TẮC 92
HÃY ĐỂ CON BẠN CHỦ ĐỘNG XIN LỜI KHUYÊN

Sau khi đọc xong quy tắc vừa rồi, có thể bạn sẽ thắc mắc rằng bạn nên làm gì nếu con bạn muốn xin bạn lời khuyên. Không sao cả, bạn có thể cho cháu lời khuyên.

Điều đó thì khá dễ. Cái khó là thực hiện cả quy tắc cơ. Có hai điều bạn cần biết khi đưa ra lời khuyên cho những đứa con đã lớn của bạn (và bất kỳ ai khác nữa):

• Không bao giờ đưa ra lời khuyên gì trừ khi con bạn yêu cầu,

• Chỉ cung cấp cho con bạn những thứ mà cháu hỏi.

Nếu các cháu hỏi xin lời khuyên, là cháu chỉ muốn xin lời khuyên. Các cháu không xin những lời chỉ dẫn, hướng dẫn, mệnh lệnh, nhận xét về cách sống của cháu, ý kiến, đánh giá hoặc bất cứ thứ gì khác. Các cháu chỉ đơn thuần là xin lời khuyên. Và kể cả như vậy thì bạn vẫn cần thận trọng.

Bạn hãy thử một bài tập nhỏ nhé. Giả sử con bạn xin bạn lời khuyên về việc liệu cháu có nên nhận làm công việc mà cháu đang được mời hay không. Sau đây là một vài gợi ý mà bạn có thể lựa chọn để trả lời cháu:

• "Không vấn đề gì cả. Rồi con sẽ thành thạo với công việc mới ngay sau vài tháng như con từng làm các công việc khác thôi mà."

• "Con sẽ thật là ngốc nếu con không nhận lời."

• “Mẹ không thể hiểu được là liệu con còn chê điều gì nữa nhỉ.”

• “Dù sao thì ít nhất họ cũng không thấy phiền khi con xuất hiện với bộ dạng đeo đầy khuyên tai vào mũi và lưỡi như thế.”

Tôi không có ý xúc phạm tới khả năng hiểu biết của bạn bằng cách nói với bạn rằng không có câu trả lời nào ở trên là ổn cả. Thực tế là tất cả những gì bạn cần làm là cho cháu lời khuyên. Thật sự thì cách tốt nhất để làm điều đó mà không đi quá đà là hỏi cháu các câu hỏi như: “Tại sao công việc này lại hấp dẫn?” “Khả năng thăng tiến sẽ như thế nào?” “Con cảm thấy thế nào khi sẽ phải đi lại xa hơn?” Và những điều tương tự. Nói cách khác, bạn đang giúp cháu tìm ra những câu trả lời cho riêng mình và tiến tới tự ra được những quyết định.

Lời khuyên chỉ có thế, không hơn. Con bạn cũng không bắt buộc phải nghe. Vì vậy nếu cuối cùng cháu quyết định làm ngược lại với điều bạn gợi ý, thì đó là quyền của cháu. Điều này không có nghĩa là lời khuyên của bạn không giúp gì cháu trong việc ra được quyết định cuối cùng, do vậy bạn đừng có buồn hoặc khó chịu. Bạn hãy mừng là bạn đã có thể giúp đỡ cháu.

NẾU CUỐI CÙNG KHI CHÁU QUYẾT ĐỊNH LÀM NGƯỢC LẠI VỚI ĐIỀU BẠN GỢI Ý, THÌ ĐÓ LÀ QUYỀN CỦA CHÁU.

QUY TẮC 93
ĐỐI XỬ VỚI CON BẠN NHƯ VỚI NHỮNG NGƯỜI LỚN

Nếu bạn muốn có một mối quan hệ người lớn với những đứa con đã lớn của bạn, thì bạn cần đối xử với các cháu như với những người lớn. Vâng, tôi biết điều đó là hiển nhiên, nhưng thật sự điều này khá khó. Bạn đã có quá nhiều năm đưa ra cho cháu những lời chỉ dẫn, lời khuyên tự nguyện, ý kiến, kỷ luật và nhiều thứ khác, dường như nó đã ăn sâu vào tiềm thức của bạn. Giờ thật khó để nhớ kiềm chế không làm như vậy cho tới khi bạn hiểu rõ được điều đó.

Tất nhiên, bạn càng thực hiện điều đó sớm bao nhiêu khi cháu mới lớn, thì bây giờ càng dễ bấy nhiêu. Nhưng kể cả như vậy thì vẫn đòi hỏi phải có một sự chuyển tiếp. Không ai kỳ vọng rằng bạn có thể làm được điều đó ngay lập tức. Điều quan trọng là hiểu được bạn cần tới đâu, và mọi thứ sẽ không dễ dàng cho tới khi bạn tới được đó. Bạn hãy tự tạo cho mình thói quen không bảo con phải làm cái này cái kia nữa, hoặc không để cháu biết là bạn không đồng ý với cách ăn mặc của cháu, các bạn cháu hoặc bất kỳ thứ gì khác.

Một nửa của việc cư xử với cháu như với người lớn là ngừng làm những việc như nói với cháu rằng cháu phải cư xử ra sao hoặc nhắc lại cho cháu nhớ cháu đã đáng yêu như thế nào hồi cháu 6 tuổi (cháu không còn muốn nghe câu chuyện đó nữa).

Một nửa còn lại là những gì bạn bắt đầu phải làm. Hãy nói với cháu về những điều mà bạn trò chuyện với bạn bè. Bạn cần quên đi khoảng cách thế hệ để đối xử với con mình như với những người lớn, điều này có nghĩa là bạn đánh giá cao ý kiến của cháu như ý kiến của người khác về các vấn đề như thay đổi khí hậu hoặc giải bóng đá Premier League, cuộc bầu

cử sắp tới hay việc đã nên trồng tỏi tây hay chưa.

Và hãy hỏi xin lời khuyên từ các cháu. Có rất nhiều thứ mà các cháu biết nhiều hơn bạn. Sửa xe, thời trang, nhiếp ảnh, đan lát, mô hình đường xe lửa, nhận dạng các loài chim, đồ gốm – Tôi không biết bạn thạo những gì. Và tất nhiên, cả về công nghệ nữa, nhưng tôi đoán có lẽ bạn đã xin các cháu lời khuyên về điều này từ nhiều năm nay rồi.

Rồi đến một lúc nào đó, những việc này sẽ trở thành tự nhiên, nhưng để bắt đầu thì bạn cần thực hiện việc đó một cách có chủ ý, nếu không thì việc đó sẽ không xảy ra. Và bạn sẽ không biết được là các con bạn sẽ cảm thấy tự hào thế nào đâu khi bạn cần đến ý kiến của các cháu và coi các cháu như người lớn – trừ khi cha mẹ bạn đã từng làm như vậy với bạn thì bạn sẽ hiểu được là điều đó quan trọng như thế nào.

HÃY HỎI XIN LỜI KHUYÊN TỪ CÁC CHÁU. CÓ RẤT NHIỀU THỨ MÀ CÁC CHÁU BIẾT NHIỀU HƠN BẠN.

QUY TẮC 94
ĐỪNG CỐ TRỞ THÀNH BẠN THÂN CỦA CON MÌNH

Đây là một lỗi mà khá nhiều bậc cha mẹ xuất sắc cũng mắc phải. Bạn yêu con mình nhiều hơn bất cứ ai (có thể trừ người bạn đời của bạn vì người đó đã là người gần gũi nhất của bạn rồi), nên tất nhiên bạn cũng muốn cháu là người bạn thân thiết của mình.

Nhưng con bạn lại không muốn là người bạn thân nhất của bạn. Cháu có thể không nhận thức được điều đó, nhưng cháu thật sự là không muốn. Tôi có một người bạn, tự hào kể với tôi rằng cô ấy là người bạn thân nhất của các con gái của cô ấy. Và đúng là như vậy. Cô ấy không chỉ nói điều đó. Cô ấy cư xử với các con mình như cách cô ấy cư xử với những người bạn thân thiết nhất, và các cháu cũng cư xử với cô ấy như vậy. Cô ấy nghĩ điều đó thật tuyệt vời, nhưng tôi cảm thấy tội nghiệp cho các cháu bé đó.

Bạn thấy đấy, các cháu đã có nhiều bạn thân. Rất nhiều rồi – các cháu không cần thêm nữa. Điều các cháu cần là một người mẹ. Nhưng chỉ có một ứng cử viên có thể được chọn vào vị trí ấy, nhưng người ấy lại đang bận làm bạn thân của các cháu mất rồi.

Vậy thì điểm khác biệt ở đây là gì? Vâng, thường là bạn chia sẻ mọi thứ với bạn thân của mình phải không? Tất cả những lo lắng, nỗi sợ, những suy nghĩ riêng tư. Và các bạn thân của bạn cũng làm như vậy với bạn. Trong khi cha mẹ là người mà bạn kính trọng – không phải là người giỏi hơn bạn nhưng là người trưởng thành hơn bạn, và đáng tin cậy. Đó là người có thể bảo vệ và chăm sóc bạn, cho dù có thể bạn hy vọng không bao giờ phải đòi hỏi họ điều ấy. Hàng ngày, bạn và họ có thể cùng hưởng thụ những thứ như nhau và thích được dành thời gian cho nhau, nhưng bạn không nói cho họ biết mọi thứ, và bạn cũng không muốn nghe mọi thứ từ họ.

Nếu bạn vô cùng lo lắng về việc không biết các con bạn lớn lên sẽ như thế nào thì sao? Liệu bạn có định nói cho con biết tất cả những lo lắng đó không? Bạn có thể chia sẻ với bạn thân của mình điều đó. Giả sử bạn là một người cha mẹ đơn thân, hoặc bạn đã ly dị và sau đó gặp người mới. Hoặc có thể bạn đang hẹn hò với ai đó. Bạn có định kể với các con mình

tất cả các chi tiết liên quan như là bạn có thể kể với người bạn thân của mình hay không? Nếu con bạn dính líu vào những thứ không nên - như là dùng chất kích thích hoặc hẹn hò với người nào đó đã có vợ hoặc chồng – thì liệu bạn có cho cháu cùng một lời khuyên giống như bạn dành cho người bạn thân của mình hay không? Liệu khi con bạn lớn dần lên bạn có định tiết lộ cho cháu biết rằng bạn cô đơn như thế nào hoặc là bạn lo lắng về tiền bạc ra sao không?

Cách duy nhất bạn có thể là người bạn thân của con mình trong những trường hợp như vậy là hãy nói dối con mình hoặc giấu cảm xúc của mình đi. Nếu bạn nói cho cháu biết rằng bạn đang cô đơn, thì bất cứ cháu bé đáng yêu nào cũng sẽ cảm thấy rằng cháu cần dành nhiều thời gian hơn cho bạn, và bạn sẽ thấy tội lỗi nếu cháu phải cố gắng làm như vậy. Đó không phải là những gì bạn muốn đổ lên con mình, cho dù cháu có sẵn sàng làm điều đó. Và nếu bạn nói dối hoặc giấu cảm xúc của mình với con, thì liệu cháu sẽ tìm tới bạn thế nào khi cháu cần được một bờ vai để dựa vào mà khóc, hoặc nhận những lời khuyên sáng suốt, hoặc ai đó mà cháu có thể dựa vào? Bạn đã để mất hết tất cả những gì ở một bậc cha mẹ khi các cháu cần.

Tôi không nói rằng bạn không thể có một mối quan hệ thân thiết với những đứa con đã lớn của mình. Thật sự thì tôi hy vọng là bạn và các cháu sẽ rất gần gũi với nhau, chia sẻ các mối quan tâm chung và vui đùa và dành nhiều thời gian với nhau. Tôi còn mong là bạn và các cháu yêu quý nhau nhiều hơn là đối với bạn thân. Nhưng đó không phải là một mối quan hệ giống với quan hệ bạn thân.

Các con bạn sẽ cần phải tách khỏi bạn khi các cháu lớn. Đó là việc của các cháu. Thật không công bằng đối với các cháu khi cứ phải cố gần gũi với bạn, kể cả bạn thực hiện điều đó qua tình bạn. Và bạn biết điều gì nữa không? Một mối quan hệ thật sự tốt giữa cha mẹ và con cái đã là điều quá tuyệt vời rồi, nó còn quý hơn cả việc có thật nhiều bạn thân. Vì vậy tại sao bạn lại phải đánh đổi?

CÁC CON BẠN SẼ CẦN PHẢI TÁCH KHỎI BẠN KHI CÁC CHÁU LỚN, ĐÓ LÀ VIỆC CỦA CÁC CHÁU.

QUY TẮC 95
LUÔN ĐỘNG VIÊN CON TRONG MỌI HOÀN CẢNH

Khi con gái tôi tốt nghiệp phổ thông, cháu học tiếp đại học. Trường đại học cháu chọn là ở Manchester và hồi đó khi đi cùng cháu tới thăm trường tôi đã hy vọng cháu thay đổi ý định, nhưng điều đó không xảy ra. Cháu lớn lên ở vùng quê, và tôi không thể tưởng tượng là cháu có thể sống được ở một thành phố lớn quá xa nhà như thế. Nhưng tôi đã không nói cho cháu biết suy nghĩ ấy. Tôi cố gắng hết mức động viên cháu làm những gì mà cháu nghĩ là tốt nhất. Và tôi rất mừng là tôi đã làm như vậy, bởi vì cuối cùng thì tôi đã sai. Cháu đã có một thời gian rất tuyệt ở đại học.

Có thể là ngớ ngẩn khi cho rằng bạn có thể nghĩ là mọi lựa chọn của bất kỳ cháu nào trong số các con của bạn đều là khôn ngoan, từ công việc mà các cháu chọn hoặc người mà cháu định gắn bó, cho tới cách mà các cháu nuôi dạy con cái. Nhưng giờ các cháu đã là những người trưởng thành và các cháu cũng đúng như bạn đúng mà thôi. Có thể các cháu

còn đúng hơn bạn, vì các cháu hiểu bạn thân mình rõ hơn bạn. Ví dụ mà tôi vừa nêu đã cho bạn thấy một lý do rất tốt về việc tại sao bạn nên giữ những ý kiến cho riêng mình và động viên con bạn: trông bạn sẽ thật ngốc nghếch khi mà bạn bị sai.

Tất nhiên, đôi khi bạn sẽ đúng. Nhưng nếu các cháu đã có một lựa chọn tồi, thì đó cũng là lý do tại sao mà các cháu cần sự động viên và hỗ trợ của bạn. Nếu bạn làm theo quy tắc 91 và 92 thì bạn sẽ không nói với các cháu rằng bạn không đồng ý với sự lựa chọn của cháu. Vì vậy tốt hơn là bạn hãy hỗ trợ cháu. Vấn đề ở đây là, đó là cuộc sống của cháu và là sự lựa chọn của cháu, và lựa chọn duy nhất của bạn là hỗ trợ cháu hoặc mặc kệ cháu.

Còn một lý do nữa cho việc nên hỗ trợ các cháu: bạn đã tránh được không nói câu: "Bố/Mẹ đã bảo con rồi mà" mỗi khi xảy ra điều gì không phải – tôi hy vọng là bạn hiểu, rằng đó là câu tệ nhất mà bạn có thể nói với con bạn và không thể tha thứ được trong bất cứ hoàn cảnh nào.

Một số cháu sẽ rất buồn nếu các cháu nghĩ bạn không ủng hộ các lựa chọn của cháu. Một số khác thì sẽ nổi loạn và làm những gì ngược lại so với điều bạn muốn nếu cháu cảm thấy bạn gây bất kỳ áp lực nào cho cháu. Cho dù không rơi vào trường hợp nào như vậy, thì con bạn vẫn cần biết rằng bạn luôn ủng hộ cháu, kể cả sau khi cháu đã rời khỏi nhà. Điều đó lý giải tại sao mà thái độ trung lập vẫn là chưa đủ; bạn còn cần phải động viên cháu nữa.

Và nếu bạn thật sự nghĩ rằng các cháu đang sai thì sao? Đôi khi sai một chút cũng không sao. Và không phải là bạn đang động viên con mình làm điều sai, mà là bạn đang động viên cháu làm những gì mà cháu tin là tốt nhất, cho dù những thứ đó là đúng hay sai.

THÁI ĐỘ TRUNG LẬP VẪN LÀ CHƯA ĐỦ; BẠN CÒN CẦN PHẢI ĐỘNG VIÊN CHÁU NỮA.

QUY TẮC 96
BỎ ĐI CÁC ĐIỀU KIỆN RÀNG BUỘC

Một người bạn của tôi có gia đình rất giàu có. Và gia đình cô đã cho cô vay một khoản tiền với lãi suất rất thấp để giúp cô mua một ngôi nhà. Gần đây, cô ấy quyết định bán ngôi nhà đó để chuyển ra nước ngoài sống và mua một ngôi nhà khác ở Thụy Sĩ. Gia đình cô nói rằng họ sẽ lấy lại khoản tiền cho vay đó, vì họ không đồng ý với quyết định của cô. Tuy nhiên, nếu cô chuyển tới nơi nào đó mà họ đồng ý, thì họ sẽ cho phép cô ấy tiếp tục sử dụng số tiền vay đó.

Tôi mong bạn đừng bao giờ làm điều đó với các con mình. Như thế là kẻ cả, là kiểm soát đối với con bạn. Hoặc là bạn tin tưởng con mình về vấn đề tiền bạc, hoặc là không. Nếu bạn không tin tưởng, thì bạn hãy lùi lại và để cháu tự sống cuộc sống của cháu. Còn nếu bạn tin, thì bạn hãy để cho cháu có số tiền đó và sử dụng chúng theo cách mà cháu muốn. Nhưng trong bất kỳ trường hợp nào bạn cũng không nên cố kiểm soát cuộc sống của con bạn bằng cách tặng cho các cháu các món quà với các điều kiện ràng buộc kèm theo, cho dù đó là tiền hay là bất cứ thứ gì khác.

Thật buồn là tôi từng biết những bậc cha mẹ đã sử dụng tất cả các loại đòn bẩy nhằm

kiểm soát cuộc sống của con mình, và tiền là hình thức thông dụng nhất (một hình thức cũng thông dụng khác sẽ được nêu trong quy tắc 97). Họ trả tiền học phí cho các con của mình, nhưng chỉ khi các cháu theo học ở trường mà do họ chọn. Hoặc họ có thể hỗ trợ một con ngựa hoặc một chiếc xe ô tô, nhưng chỉ khi họ đồng ý với sự lựa chọn.

Một số người khác thì lại chọn cách nửa vời. Họ cho con mình tiền, nhưng sau đó lại nói với các cháu rằng: "Đáng ra mẹ đã không cho con tiền nếu mẹ biết con phung phí hết số tiền đó và các kỳ nghỉ tốn kém", hoặc bất kỳ điều gì khác mà họ không thích. Bạn không thể làm những điều như vậy với con mình. Bạn sẽ không điều khiển các cháu, bạn không nên nói với các cháu là các cháu không thể sống cuộc sống riêng của mình. Nếu các cháu thật sự không thể, thì đó là lỗi của bạn. Bạn đã dạy dỗ cháu những gì trong suốt 18 năm đầu?

Tôi xin lỗi nếu tôi đã hơi quá lời. Và dù sao đi nữa, bạn cũng là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc cho nên bạn không thể tưởng tượng rằng bạn có thể làm những điều đó. Nhưng để tôi đưa ra cho bạn hai ví dụ của các bạn tôi, những người có một số tiền để lập các quỹ tín thác cho các cháu của họ, thể hiện cách làm ngược lại với những điều trên. Ví dụ về trường hợp "có điều kiện ràng buộc" là như thế này. Những người ông bà tự lập một quỹ và đóng vai trò là những người thụ uỷ. Khi các cháu của họ được 18 tuổi, họ kiểm soát việc các cháu có thể mua ô tô hay không, có nghỉ học một năm hay không, lựa chọn nghề nghiệp, thế nào, chọn mua nhà. Cha mẹ của các cháu hoàn toàn không được tham gia, và trong một số trường hợp còn bất đồng với sự lựa chọn của ông bà các cháu, nhưng họ bất lực.

Trong ví dụ còn lại, những người ông bà lập một quỹ tín thác cho các cháu của mình nhưng chỉ sau khi họ hỏi các con mình xem các cháu thích loại quỹ như thế nào. Họ thường làm theo những gì mà các cháu mình mong muốn, và để cho các cháu làm những người thụ uỷ – chứ không phải là họ – do vậy khi lập quỹ, họ không có quyền pháp lý nào hoặc sự kiểm soát nào đối với quỹ đó. Và họ không đòi hỏi hoặc đặt điều kiện về việc các con của họ có thể giải ngân các khoản tiền cho các cháu của họ như thế nào và vào lúc nào. Đó là kiểu không có điều kiện ràng buộc – và đó là kiểu mà tôi gọi là kiểu cha mẹ nắm vững quy tắc hạng nhất.

KHÔNG NÊN CỐ KIỂM SOÁT CUỘC SỐNG CỦA CON BẠN BẰNG CÁCH TẶNG CHO CÁC CHÁU CÁC MÓN QUÀ VỚI CÁC ĐIỀU KIỆN RÀNG BUỘC KÈM THEO.

QUY TẮC 97
ĐỪNG KHIẾN CON BẠN CÓ MẶC CẢM TỘI LỖI

Đây là một loại đòn bẩy khác mà các bậc cha mẹ sử dụng để kiểm soát những đứa con đã lớn của mình: tội lỗi. Một số người hơi quá lạm dụng cách này, nhưng con trẻ là những đối tượng nhạy cảm nên dù gì thì các cháu cũng biết thôi.

Chủ đề thông dụng nhất của kiểu tạo ra mặc cảm tội lỗi này là mức độ quan tâm mà "đứa trẻ" dành cho cha mẹ mình. Các nhận xét kiểu: "Chị con gọi điện về hàng tuần đấy" hoặc "Mẹ biết các cuối tuần con rất bận. Giá mà mẹ cũng có thể bận như thế", đều có ý làm cho các cháu cảm thấy mình thật tệ vì đã không dành nhiều thời gian hơn cho cha mẹ. Thậm chí còn nói: "Ôi, căn nhà này sẽ thật là trống trải khi con rời đi."

Chúng ta hãy làm rõ hơn ở đây. Các con bạn không nợ bạn điều gì cả. Không gì cả. Tôi không quan tâm về việc bạn đã tốn bao nhiêu mồ hôi và nước mắt để nuôi cháu khôn lớn trong 18 năm đầu đời của cháu. Các cháu có đòi hỏi bạn phải sinh các cháu ra đâu. Khi lựa chọn có các cháu, bạn đã tự nhận lấy các trách nhiệm đó cho mình. Bạn nợ các cháu rất nhiều, còn các cháu thì chẳng nợ bạn điều gì cả. Vì vậy bạn hoàn toàn không đúng khi bạn tạo cho con mình ấn tượng rằng các cháu nợ bạn bất kỳ điều gì – thời gian, sự quan tâm, tiền bạc,...

Tất nhiên, nếu bạn là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc thì các con bạn sẽ muốn làm nhiều điều cho bạn. Và sự thật là các cháu không nợ bạn điều gì sẽ làm cho việc các cháu tự nguyện làm điều gì cho bạn trở nên quý giá hơn. Các cháu có hiếu sẽ chăm sóc bạn khi bạn về già bởi vì các cháu muốn làm vậy và vì các cháu yêu quý bạn. Một số cháu chăm sóc cha mẹ mình để không cảm thấy tội lỗi, nhưng các cháu không thích thú gì và các cháu còn bực bội với cha mẹ mình vì phải làm việc đó. Đó không phải là điều bạn muốn. Bạn cần thời gian và sự quan tâm mà các con bạn tự nguyện dành cho bạn bởi vì bạn xứng đáng với những điều đó. Và bạn sẽ không nhận được những điều đó nếu bạn tạo mặc cảm tội lỗi cho con bạn.

Chắc hẳn bạn sẽ có những người bạn nói những câu như: "Mình phải đi thăm cha mình vào cuối tuần này đây. Đã một tháng rồi mình chưa gặp ông ấy", hoặc "Tối nay mình bận mất rồi – tối thứ Tư nào mẹ mình cũng gọi điện và lần nào mình cũng mất ít nhất hai giờ đồng hồ cho tới khi mẹ mình kết thúc cuộc điện thoại." Có thể bạn cũng từng thầm nói những điều như vậy. Nhưng bạn không hề muốn con bạn nói về bạn như vậy. Bạn muốn con bạn nói rằng "Mình không tham gia được rồi – Mình thật sự muốn tới thăm cha mẹ mình vào cuối tuần này" hoặc "Đã vài tuần rồi mình chưa dịp nào để trò chuyện thoải mái với mẹ mình cả, mình nhớ những lần nói chuyện với mẹ quá." Vì vậy bạn đừng tạo mặc cảm tội lỗi cho con mình. Bởi vì khi đó dù cháu có làm điều gì cho bạn đi nữa, thì cháu sẽ làm điều đó gấp hai lần khi không có mặc cảm tội lỗi, và bạn sẽ biết là các cháu thích làm điều đó.

Thực tế, món quà đẹp nhất mà bạn có thể trao cho con mình là sự độc lập. Không phải là sự độc lập của các cháu, mà là của bạn. Nếu bạn độc lập về tình cảm, về xã hội và về tài chính, thì bạn đã giúp cháu thoát khỏi cảm giác tội lỗi. Như vậy, bất cứ điều gì các cháu dành cho bạn đều là xuất phát từ tình yêu.

CÁC CON BẠN KHÔNG NỢ BẠN ĐIỀU GÌ CẢ. KHÔNG GÌ CẢ.

QUY TẮC 98
NÊN NHỚ RẰNG CÁC CON BẠN LUÔN CẦN BẠN

Khi các con bạn lớn và xa rời tuổi ấu thơ, thì các cháu sẽ cần bạn càng ngày càng ít hơn (bởi vì bạn đã thực hiện rất tốt công việc của mình là nuôi dạy các cháu). Nhưng vẫn có những lúc các cháu cần bạn giúp điều gì đó. Có thể đó là tiền bạc, tất nhiên, đặc biệt là trong những năm đầu. Có thể đó là lời khuyên. Có thể các cháu muốn nhờ bạn trông giúp bọn trẻ, hoặc trông nhà khi gia đình cháu đi nghỉ hoặc giúp việc vườn tược. Có thể là các cháu muốn nhờ bạn góp ý về chuyện bán nhà, hoặc viết một bản sơ yếu lý lịch, hoặc mua ô tô.

Và cả những thứ ít hữu hình hơn, các cháu cũng vẫn muốn có sự tán thành của bạn. Các cháu muốn bạn xem ngôi nhà mới của cháu, hoặc muốn bạn tới thăm cháu bé mới sinh, hoặc xem chiếc ô tô mà các cháu mới đổi. Và mặc dù các cháu có thể muốn bạn bè của cháu cũng làm như vậy, nhưng không giống với điều bạn làm. Khi các cháu còn nhỏ, các cháu luôn khoe bạn những bức vẽ, lâu đài cát hoặc quần áo mới của các cháu. Giờ thì cũng giống như vậy có điều ở phạm vi lớn hơn. Các cháu cần bạn cho các cháu biết rằng các cháu đang làm tốt mọi việc.

Và, tất nhiên, có lúc các cháu sẽ cần tới bạn trong những việc thật sự lớn. Giúp cháu khẩn cấp khi cháu trở dạ sớm, hỗ trợ cháu trong giai đoạn ly hôn, giúp đỡ cháu khi bọn trẻ bị ốm nặng, cho cháu ở nhờ khi nhà của cháu bị ngập lụt. Những lúc như vậy, các cháu cần ai đó sẵn sàng làm bất kỳ điều gì để giúp cháu và hỏi han sau. Nếu bạn là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc, các cháu sẽ biết rằng khi có điều gì tồi tệ nhất xảy ra, bạn sẽ luôn ở bên cháu, không một lời phàn nàn hay kêu ca.

Robert Frost từng nói: "Nhà là nơi mà khi bạn phải tới đó, thì người ta phải cho bạn vào." Và đó là vai trò mà bạn cần dành cho các con mình (với nhiều sự nhiệt tình hơn). Các bậc cha mẹ tốt sẽ tự hào được là người hỗ trợ hàng đầu của các con mình, và hạnh phúc khi có thể giúp con mình trong cơn hoạn nạn, mà không than phiền rằng cuộc sống riêng của họ bị làm phiền.

Khi các con bạn lớn thì các cháu sẽ ít cần tới bạn hơn. Có thể các cháu sẽ không nhờ vả bạn điều gì quan trọng trong vòng một năm hoặc thậm chí cả chục năm. Nhưng bạn đừng dại dột nghĩ rằng các cháu không cần tới bạn nữa. Các cháu luôn cần bạn. Chỉ cần bạn đừng bao giờ để các cháu biết rằng bạn biết điều đó.

KHI CÓ ĐIỀU GÌ TỒI TỆ NHẤT XẢY RA, BẠN SẼ LUÔN Ở BÊN CHÁU, KHÔNG MỘT LỜI PHÀN NÀN HAY KÊU CA.

QUY TẮC 99
ĐÓ KHÔNG PHẢI LÀ LỖI CỦA BẠN

Có những người sống rất dễ dàng và có những người lại gặp khó khăn. Đôi khi thì có lý do rõ ràng tại sao họ lại gặp khó khăn, nhưng cũng có khi chẳng có lý do gì cụ thể cả. Nhưng thường là có liên quan tới cách họ được nuôi dạy.

Tôi từng biết những người có nền tảng gia đình không tốt. Từng bị lạm dụng, bỏ mặc, gặp bi kịch. Rất nhiều người trong số đó bị ảnh hưởng, nhưng cũng rất nhiều người lại trở nên cứng cáp hơn. Tôi biết một người đàn ông bị mất cả hai tay – do một lần bị ốm nặng và phải cắt bỏ – và anh ấy là người vui vẻ nhất và tự cân bằng giỏi nhất mà bạn có thể hy vọng được gặp. Tôi biết những người đã phải trải qua thời thơ ấu rất tồi tệ nhưng vẫn lớn lên thành những người hạnh phúc và có lý trí. Tôi biết cả những gia đình bất thường trong đó một số cháu lớn lên có vấn đề và các cháu khác thì chẳng làm sao cả. Và ngược lại, tôi biết có những người xuất thân từ những gia đình tuyệt vời, thì lại nghiện rượu hoặc ma tuý, thậm chí bị tâm thần nữa.

Tôi phải công nhận rằng tôi gặp nhiều người có vấn đề xuất thân từ những gia đình bất

thường hơn là những người có nền tảng gia đình ổn định, nhưng tôi biết có rất nhiều người có vấn đề xuất thân từ các gia đình tốt với các bậc cha mẹ tuyệt vời. Bởi vì cha mẹ chỉ là một trong những nguyên nhân của các vấn đề của người lớn. Có rất nhiều lý do khác là nguyên nhân của việc tại sao con bạn có vấn đề, cả bên trong lẫn bên ngoài, mà bạn không thể kiểm soát.

Nếu bạn biết rằng bạn đã thực hiện công việc của mình trong vai trò là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc (hãy nhớ rằng dù sao thì bạn cũng không phải hoàn hảo), thì đó không phải là lỗi của bạn khi có điều gì không hay xảy ra sau này. Bạn đừng tự trách mình nếu con bạn bị trầm cảm, hoặc không thể duy trì một mối quan hệ nào lâu dài, hoặc nghiện rượu, vẫn chưa tìm được việc làm khi đã 35 tuổi. Đó không phải là lỗi của bạn. Bạn có thể phải chịu trách nhiệm nếu cháu bị ở ngoài trời mưa suốt buổi tối khi cháu còn là một đứa bé, nhưng nếu cháu ngủ ngoài đường khi cháu đã 30 tuổi thì bạn không còn phải chịu trách nhiệm nữa.

Có thể sẽ đến lúc bạn cảm thấy bạn không có sự lựa chọn nào khác hơn là đóng sập cánh cửa trước mặt con mình. Cách gọi thức thời là "tình yêu khắc nghiệt" và tất nhiên đó là những khi đó là sự lựa chọn duy nhất còn sót lại. Điều quan trọng là con bạn biết rằng bạn chỉ chờ khi có dịp là sẽ mở lại cánh cửa ấy, ngay khi mà bạn cảm thấy đủ tự tin để làm như vậy. Nếu con bạn thật sự gặp vấn đề, bạn có thể là người duy nhất còn lại trên thế giới này sẵn sàng mở cửa đón con bạn về. Đến lúc này tất cả các bạn bè của cháu có thể đã rời bỏ cháu rồi. Nhưng vẫn còn bạn ở đó, vẫn chờ đợi, vẫn cho cháu biết là có ai đó luôn yêu thương cháu và luôn ở bên cháu.

Tội lỗi là một thứ cảm xúc ích kỷ và buông thả, và cách tốt nhất để giúp bản thân bạn và con bạn là không chìm đắm trong suy nghĩ rằng tất cả những điều đó là lỗi của bạn như thế nào, mà hãy chấp nhận và tập trung vào việc bạn có thể hỗ trợ con mình thế nào. Hãy quên quá khứ đi và tập trung vào hiện tại. Vâng, kể cả khi bạn thức dậy và lúc 2 giờ sáng và không thể ngủ lại được vì lo lắng cho con mình, thì bạn hãy đừng để cho bạn chìm đắm theo dòng suy nghĩ đó. Tôi biết điều đó thật là khó nhưng cách nghĩ như vậy sẽ chẳng đưa bạn tới đâu cả. Và thật sự thì bạn có thể không cảm thấy tội lỗi vì đó là lỗi của bạn, mà bởi vì nỗi lo sợ rằng có thể là như vậy. Vâng, nếu như bạn là một bậc cha mẹ tốt, thì đó không phải là lỗi của bạn. Như lời mà chuyên gia và tác giả Steve Biddulph đã nói: "Việc của bạn là chăm sóc con mình cho tới khi cháu có thể tìm được sự giúp đỡ."

TỘI LỖI LÀ MỘT THỨ CẢM XÚC ÍCH KỶ VÀ BUÔNG THẢ

QUY TẮC 100
MỘT KHI ĐÃ LÀ CHA MẸ, HÃY LUÔN LÀ CHA MẸ

Thế là chúng ta đã đi tới quy tắc cuối cùng. Một trăm quy tắc. Và nội dung của quy tắc cuối cùng là bạn không bao giờ kết thúc được vai trò của mình cả. Là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc, bạn sẽ phải duy trì một mối quan hệ tốt nhất với một người tuyệt vời. Một mối quan hệ mà không giống bất kỳ mối quan hệ nào khác, và mối quan hệ đó sẽ mang lại cho bạn và con bạn sự vui vẻ và niềm an ủi trong suốt quãng đời còn lại. Đây là thành quả mà bạn nhận được, sau suốt những năm tháng dài vất vả, với đống tã lót bẩn, cãi cọ, bừa bộn, tuổi mới lớn khó chịu, những đêm mất ngủ và những điều còn lại. Và tôi chắc chắn với

bạn, những gì bạn nhận được còn nhiều hơn những gì bạn đã từng phải nỗ lực.

Bạn sẽ đột nhiên phát hiện ra những đứa con đã trưởng thành của bạn muốn dành thời gian cho bạn, vui thích khi có bạn ở bên, và muốn nghe ý kiến của bạn. Các cháu vẫn thầm mong có sự tán thành của bạn, như chúng ta đã thấy, mặc dù các cháu không muốn những lời khuyên tự nguyện. Nhưng điều đó cũng không sao cả, bởi vì bạn sẽ thán phục cách mà các cháu sống trong bất kỳ trường hợp nào. Tất cả những bậc cha mẹ của những cháu đã trưởng thành mà tôi biết đã dành thời gian nói về những phẩm chất mà họ ngưỡng mộ ở con mình, họ mong họ có thể tự tin có đầu óc tổ chức, chủ hoặc suy nghĩ được rõ ràng như các cháu khi họ ở tuổi các cháu ra sao. Và họ luôn nói những điều đó mà không hề có chút ghen tị hoặc đố kỵ nào. Các bậc cha mẹ nắm vững quy tắc nói những điều này với sự tự hào trong giọng nói của mình.

Giờ đây, khi bạn đã tới được giai đoạn này và nhận thấy mình đang nghĩ các con mình thật là những người tuyệt vời làm sao. Đừng quên tự thưởng cho mình. Vì các con bạn có thể không được như vậy nếu không có bạn.

Một trong những điều vui nhất khi là một bậc cha mẹ nắm vững quy tắc, đó là con bạn sẽ luôn yêu bạn, và bạn sẽ luôn biết điều đó mà không cần phải hỏi. Và khi tới lúc mà bạn cần dựa vào ai đó, thì các con bạn đã đang chờ đợi để đền đáp lại tình yêu thương mà bạn đã dành cho các cháu trong bấy nhiêu năm qua. Không phải bởi vì các cháu phải làm như vậy, không phải vì các cháu nợ bạn điều đó, không phải bởi bạn yêu cầu và cũng không phải vì các cháu cảm thấy các cháu phải làm như vậy, mà chỉ đơn giản vì các cháu muốn làm như thế.

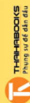
ĐỪNG QUÊN TỰ THƯỞNG CHO MÌNH. VÌ CÁC CON BẠN CÓ THỂ KHÔNG ĐƯỢC NHƯ VẬY NẾU KHÔNG CÓ BẠN.

Bonnie Runyan McCullough - Susan Walker Monson

DẠY TRẺ LÀM VIỆC NHÀ

401 bí quyết để con bạn trở thành người có ích

Lời giới thiệu

Các ông bố bà mẹ đã khai thác được "nguồn lao động" sẵn có - những đứa trẻ - chưa? Có thể nhiều người sẽ nghĩ: "Đó đúng là một ý tưởng tuyệt vời, tuy thế cách này sẽ tiêu tốn nhiều thời gian hơn". Cha mẹ có thể làm việc tốt hơn và nhanh hơn nhiều so với con cái. Đó là ý nghĩ rất thiển cận. Chúng tôi nghĩ rằng trẻ làm việc nhà là một điều tốt vì chúng cần học cách làm việc và cha mẹ cần sự giúp đỡ của chúng.

Khi con bạn tới 18 tuổi, chúng đã có 32.234 giờ được cha mẹ dạy dỗ. Thời gian học tập trên lớp và nghiên cứu để hoàn thành chương trình cử nhân tại trường đại học tốn 2.100 giờ, còn nếu con bạn đi học nghề thì chúng chỉ cần một nửa số thời gian đó. Vậy thời gian ở nhà của trẻ nhiều gấp 16 lần thời gian học tập ở trường đại học. Vậy các bậc cha mẹ muốn sử dụng lượng thời gian ấy như thế nào?

Các con sau khi trưởng thành sẽ ra đời và sống tự lập! Liệu chúng ta có chắc rằng chúng có thể tự giải quyết ổn thỏa những vấn đề trong cuộc sống (mà không cần cha mẹ)? Liệu chúng có biết làm các công việc nhà đơn giản nhất? Liệu chúng có thể nấu những bữa ăn đơn giản nhưng đầy đủ chất dinh dưỡng cho bản thân? Liệu chúng có thể biết sắp xếp chỗ ở ngăn nắp, biết bảo quản đồ dùng? Hay chúng có biết cách chi tiêu hợp lý, tránh được những khoản nợ không cần thiết? Thường thì các bậc cha mẹ sẽ để trẻ tự xoay xở và hy vọng mọi chuyện sẽ tốt đẹp. Liệu chúng ta có nên để cho trẻ học những kỹ năng đó từ thực tế cuộc sống hàng ngày?

Cuốn sách này sẽ chia sẻ những nguyên tắc, chiến lược và lời khuyên về cách giúp trẻ hoàn thành việc nhà. B.F. Skinner có thể khiến một con chim bồ câu mổ 10.000 lần với hy vọng lấy được thức ăn. Trẻ có thể học theo người lớn để gây sự chú ý hoặc để lấy phần thưởng mà chúng thích. Cũng giống như bồ câu, trẻ luôn cố gắng để nhận được phần thưởng dù có được hay không. Chúng tôi sẽ chỉ cho các bậc cha mẹ cách biến những lời chê trách thành những câu khen ngợi để thúc đẩy trẻ tích cực làm việc nhà.

Trong cuốn sách này, bạn sẽ biết kỹ năng thích hợp cho trẻ ở mỗi độ tuổi. Bạn sẽ học cách dạy cho trẻ những kỹ năng đó và đồng thời học cách khuyến khích, động viên con bạn thể hiện khả năng. Thực tế những người xung quanh sẽ khiến trẻ làm việc tốt hơn cha mẹ, nhưng cha mẹ có thể tạo ra những tình huống vui nhộn và hứng thú để khiến trẻ làm việc. Những câu chuyện, sơ đồ, trò chơi, các mẹo được đưa ra khiến con bạn làm việc cho tới khi chúng đủ trưởng thành và tự giác làm việc đó.

Nếu bạn đang tìm kiếm một trò chơi để mang lại kết quả tức thì, hãy thử trò đoán. Để trẻ giấu mười đồ vật trong một căn phòng, rồi bạn sẽ là người đoán nơi cất giấu các đồ vật đó. Để thay đổi thói quen "làm đâu bỏ đó" của con trẻ khi chúng cứ bày sách vở, đồ dùng, áo khoác và những vật dụng của chúng ở khắp nơi trong nhà, hãy đọc "Kiểm tra lúc 8 giờ"

được mô tả ở trang 177. Nếu giường ngủ của con bạn luôn lộn xộn, hãy đọc ngay Chương 9 để đánh giá lại tình hình và thử sử dụng bảng mô tả về phòng ngủ (trang 203).

Những phần khác của cuốn sách này, như Đặt mục tiêu, Hiểu biết về các giai đoạn học tập, hay Làm việc cùng nhau, đưa ra những nguyên lý để thiết lập một nền tảng gia đình vững chắc giúp trẻ tự lập hơn. Cuốn sách này giúp tập trung vào một kế hoạch hiệu quả cho cha mẹ và con cái để sử dụng 32.234 giờ ở nhà một cách hiệu quả. Nó như một cuốn cẩm nang giúp bạn thành công trong các lĩnh vực mà người khác có thể bỏ mặc cho sự ngẫu nhiên. Bạn có thể phải thay đổi một số hành vi của bản thân và sắp xếp lại ngôi nhà để làm gương cho trẻ.

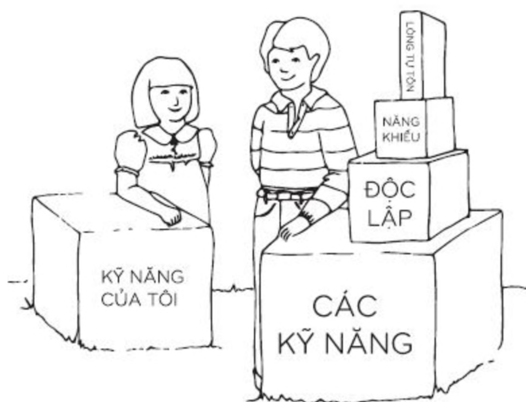
Không bao giờ là quá muộn để bắt đầu, cho dù con của bạn đang ở độ tuổi nào, dù các phương pháp và hình thức khích lệ có thể khác nhau đi nữa. Hãy tự tin vào những gì bạn đã làm. Việc bạn quan tâm tới cuốn sách này chứng tỏ bạn đã và đang tìm kiếm một số những ý tưởng ở đây. Hãy bỏ lại những nuối tiếc về sai lầm trong quá khứ. Bạn đã cố gắng hết sức mình rồi. Chúng tôi không thể hứa rằng con bạn sẽ làm tất cả việc nhà hay thậm chí tự đặt ra nhiệm vụ cho bản thân, nhưng ít nhất chúng tôi có thể giúp bạn rèn luyện con mình để khi chúng có nhà riêng và muốn giữ mọi thứ ngăn nắp thì chúng biết phải làm thế nào.

Trong một cuộc khảo sát 250 đứa trẻ thì 97% tự nhận thấy rằng chúng nên làm việc nhà. Hãy dạy và cho trẻ cơ hội. Rèn luyện trẻ làm việc là tạo cơ hội để chúng được thưởng. Đối với trẻ, việc này làm tăng thêm tính tự tôn và có cảm nhận về việc được sở hữu. Chúng sẽ có các kỹ năng cần thiết cho cuộc sống khi trưởng thành, thiết lập được mô hình thành công trong tương lai, giúp tăng tính độc lập và tự lực, học cách làm việc nhanh và hiệu quả. Trẻ sẽ nhận thức rõ giá trị của đồ đạc và biết trân trọng hơn những nỗ lực của người khác. Cha mẹ cũng nhận được phần thưởng xứng đáng, đó chính là con cái sẽ giúp họ một phần việc nhà, họ sẽ bớt cáu giận và có nhiều thời gian tận hưởng cuộc sống hơn. Cha mẹ cũng sẽ cảm thấy thành công hơn khi chuẩn bị cho con vững bước vào đời, như một câu cách ngôn khá nổi tiếng:

Bắt cho con một con cá, sẽ nuôi sống con hôm nay

Dạy cho con cách câu cá, con sẽ sống cả đời.

CHƯƠNG 1
Đặt mục tiêu

Khi trưởng thành, những kỹ năng nào được dạy ở nhà mà con sẽ dùng đến? Nếu bạn trao cho con rất nhiều tiền, liệu số tiền đó có đáng giá hơn những kỹ năng cơ bản mà bạn trang bị cho con như: Những việc phải làm hàng ngày cho dù chúng có sống đến tận 103 tuổi đi nữa? Nếu con trẻ biết dọn dẹp và giữ gìn nhà cửa sạch sẽ, biết lựa chọn thực phẩm và nấu ăn ngon, biết quản lý tiền bạc thì chúng sẽ tiết kiệm được thời gian lẽ ra phải dành cho các việc này để tập trung thời gian vào học tập và làm việc hay những lĩnh vực khác của đời sống.

Annie 21 tuổi vừa chuyển tới Colorado với hy vọng thời tiết ấm áp ở đây có thể giúp cô chữa bệnh. Khi tới căn hộ mới, cô đã mua quần áo và nợ tới 6.000 đô la. Cha mẹ khuyên cô nên mua một chiếc xe mới, một chiếc máy khâu (cô đang học may), một chiếc piano (hy vọng một ngày nào đó cô có thể chơi đàn) và đăng ký học nghệ thuật trong khi mức lương của cô rất

thấp. Annie không biết nhiều về dinh dưỡng và nấu ăn nên sức khỏe bị ảnh hưởng nghiêm trọng. Cô vật lộn với chiếc bản đồ thành phố mỗi khi phải đi đâu. Cô cũng thiếu kinh nghiệm sống nên rất dễ bị lợi dụng. Một người bạn gọi điện thoại cho cô từ nước ngoài, sử dụng dịch vụ gọi đến để người nhận cuộc gọi trả tiền và nói chuyện với cô hai mươi phút. Bạn thử đoán xem! Cô ấy không hề biết điều này. Những vấn đề đó và cả việc bị động trong cuộc sống khiến cô thấy chán nản. Con bạn có được nuôi dạy để trở thành những cô bé như Annie không?

Khi cha mẹ không đặt mục tiêu cho trẻ thì sẽ biến chúng thành những cô cậu giống như Annie, không thể giúp con cái đặt ra mục tiêu nếu chính họ cũng chỉ có một khái niệm mơ hồ về những gì mà mình mong muốn con cái đạt được. Bạn có thể sẽ tự hỏi: "Liệu bố mẹ có quyền quyết định những mục tiêu mà con trẻ cần phải đạt tới?" Câu trả lời là "Có". Khi cha mẹ đưa ra được những chuẩn mực để trẻ có thể hành động có định hướng, phát triển các kỹ năng, đáp ứng được những thách thức trong cuộc đời sau này thì sau đó quyền lựa chọn hướng đi của con trẻ mới có thể thành hiện thực. Trẻ thường chưa đủ chín chắn để đặt ra các mục tiêu mà không có những chuẩn mực này. Tiếc thay, chúng ta thường cẩn thận lên kế hoạch đi nghỉ hai tuần hơn là rèn luyện cho con những kỹ năng sống đơn giản. Khi đã làm cha mẹ, bạn có rất nhiều cách để chuẩn bị cho con trẻ bước vào đời cho dù chúng 2 tuổi hay 22 tuổi. Trong suốt 18 năm ở nhà (hoặc hơn thế), bạn và con sẽ làm rất nhiều việc, đi tới nhiều nơi, vậy tại sao không đặt mục tiêu là lấy những giá trị từ kinh nghiệm sống đó rồi lên kế hoạch cho những hoạt động có thể mang lại nhiều lợi ích cho con bạn nhất? Việc trẻ thành thạo các kỹ năng sẽ giúp chúng hoàn thiện hình ảnh bản thân và tự tin, từ đó tạo lập nhiều kỹ năng hơn cho chúng. Những đứa trẻ tự lập có thể đứng dậy sau những khủng hoảng và bước tiếp trong khi những đứa trẻ không có tính tự lập sẽ dễ bị tổn thương khi gặp phải các vấn đề trong cuộc sống. Cha mẹ sẽ tận hưởng thành quả của việc con cái tự lập: Sự nghiệp làm cha mẹ thành công, công việc nhà được con cái chia sẻ. Việc lập ra những mục tiêu này sẽ cho phép cả cha mẹ và con cái có nhiều thời gian hơn để tận hưởng những điều thú vị khác trong cuộc sống.

Trong một cuộc khảo sát 250 trẻ về làm việc nhà, có 97% những đứa trẻ được hỏi đều cảm thấy cần phải giúp đỡ cha mẹ việc nhà. Hãy nghe những lý do chúng đưa ra.

Con cái làm việc nhà bởi vì:

"Cha mẹ sẽ không kiệt sức vì làm mọi việc."

"Vì con luôn bày bừa khắp nhà thậm chí là bày ra một nửa lượng việc nhà là do con gây nên. Sau này, con sẽ có nhà riêng, vì thế con cần phải biết cách dọn dẹp nhà cửa gọn gàng và biết nấu ăn."

"Biết làm việc nhà sẽ giúp chúng ta dễ dàng có việc làm hơn."

"Làm việc nhà giúp chúng con có thêm kinh nghiệm, biết cách tổ chức và chuẩn bị cho cuộc sống sau này."

"Con phải học cách có trách nhiệm vì nếu không thì khi lớn, chúng con sẽ trở thành những kẻ lười biếng."

"Chúng con có thể làm xong hết việc nhà rồi mới vui chơi."

"Cha mẹ chúng cháu ly dị và mẹ cháu đã phải đi làm cả ngày. Vì thế, mẹ cần sự giúp đỡ của chúng cháu. Chị gái cháu và cháu (17 và 12 tuổi) không muốn mẹ vừa phải đi làm vừa phải làm việc nhà."

"Cháu nghĩ điều đó sẽ hình thành một thói quen tốt khi chúng cháu lớn lên."

"Nếu giúp cha mẹ làm việc nhà, họ có thể đi làm vì phải kiếm tiền nuôi cả nhà mà."

Cha mẹ hãy nắm rõ các phương pháp giúp con cái biết được việc gì cần làm và những cách tạo nên tính tự lập cho chúng. Có bảy bước rèn luyện tính tự lập cho trẻ và khiến chúng làm việc nhà:

Bốn bước đầu tiên tạo nền móng trước khi bạn hướng dẫn trẻ "làm việc". Niềm vui thực sự nằm trong việc chỉ dạy trẻ cách hoàn thành một việc và đưa ra những lời động viên, khích lệ chúng. Việc khích lệ cần làm đều đặn khi trẻ học được các kỹ năng và tăng sự tự tin. Trước khi dạy, bạn cần quyết định bạn và trẻ sẽ tiến xa tới đâu.

Nếu bạn không quyết định được mục tiêu của mình thì bạn sẽ giống cô bé Alice lạc vào xứ sở thần tiên, khi con mèo Cheshire hỏi cô muốn "đi đâu". Cô ấy trả lời "không quan tâm lắm về nơi sẽ tới", chú mèo đã nói rằng "vậy thì quan tâm làm gì nhiều tới con đường mà cô chọn."

BẠN SẼ ĐI TỚI ĐÂU?

Bảng Tiến bộ việc nhà dưới đây được thiết kế để giúp xác định những gì bạn mong muốn con mình sẽ học được trước khi bước vào đời. Bước đầu tiên là lập bảng và một tờ theo dõi; có thể cắt bớt hoặc thêm vào bảng cho phù hợp với hoàn cảnh. Hãy nhớ, không để ý thì chúng ta sẽ thường quên mất cách dạy đứa nhỏ những gì mà chúng ta đã dạy cho đứa lớn hơn. Cũng như vậy, chúng ta sẽ quên dạy con trai làm một vài việc nhà và quên dạy con gái một vài kỹ năng sửa chữa đơn giản, ta cứ chắc rằng chúng sẽ gặp được người bạn đời có thể giải quyết được những phần khiếm khuyết này. Nhưng chúng tôi thấy rằng cả bé gái và bé trai sẽ được lợi từ việc học hỏi công việc của hai giới. Trẻ có khuyết tật cũng nên học càng nhiều kỹ năng mà chúng có thể thành thạo được càng tốt.

Dù Bảng Tiến bộ việc nhà về cơ bản bao gồm các trách nhiệm làm việc nhà nhưng nên ưu tiên cho trẻ hoàn thành việc học tập tại trường. Bạn có

thể cũng muốn thêm vào bảng một vài kỹ năng liên quan tới việc mua bán và có thêm sự giúp đỡ khác từ các giáo viên cho việc học đánh máy, bọc đệm, sửa chữa điện và những việc tương tự.

Giờ hãy xem qua bảng sau và quyết định xem bạn muốn con mình phát triển kỹ năng nào. Có rất nhiều kỹ năng được đưa ra, nhưng sẽ hiệu quả hơn khi chọn ba nhóm kỹ năng trước, rồi nghiên cứu thật kỹ và hãy chọn một kỹ năng mà bạn muốn dạy cho con trong mỗi nhóm kỹ năng đó; hoặc bạn có thể chọn cả ba kỹ năng trong cùng một nhóm. Nếu bạn có nhiều con sàn sàn tuổi nhau, bạn có thể lập chúng thành một đội, hoặc có thể dạy từng đứa một. Một số kỹ năng chỉ cần giới thiệu, sau đó sẽ dạy chúng thành thục sau. Con bạn được làm quen với một kỹ năng khi chúng quan sát người khác thực hiện, đặt câu hỏi hay làm một phần việc. Trẻ làm thành thục khi chúng tự hoàn thành công việc đó ít nhất ba lần. Hãy nhớ rằng Bảng Tiến bộ việc nhà chỉ là một hướng dẫn (không phải là bài kiểm tra) giúp bạn đặt mục tiêu cho gia đình. Vài mục được liệt kê ra đây có thể không quan trọng với bạn và bạn có thể thêm vào các kỹ năng khác mà bạn muốn. Tùy ý bạn, hãy thoải mái đánh giá và tưởng tượng.

BẢNG TIẾN BỘ VIỆC NHÀ

1. Viết tên gọi ở nhà của con cạnh kỹ năng mà bạn muốn hướng dẫn con. Có đủ chỗ cho nhiều đứa trẻ.

2. Khi con đã thành thạo một công việc nào đó, hãy dùng gạch chéo lên tên con. Ví dụ: Hoa - làm sạch ngăn tủ (6-14).

3. Những chữ số được in sau mỗi kỹ năng đại diện cho độ tuổi sớm nhất để làm quen với kỹ năng đó và tuổi mà bạn có thể hi vọng trẻ làm thành thục. Dĩ nhiên, mỗi đứa trẻ đều rất khác nhau và bạn cần linh hoạt với từng độ tuổi, xem xét kinh nghiệm của chính bạn và những sự trợ giúp sẵn có như bạn bè và những đứa trẻ khác, cũng như sự tự tin và trưởng thành của con bạn.

4. Sử dụng một bảng tương tự cho cả bé gái lẫn bé trai vì chúng ta không thể chắc chắn kỹ năng nào là cần thiết chỉ cho con gái hoặc con trai. Ví dụ: Phillis và con gái của cô (10 tuổi) cùng xem Bảng Tiến bộ việc nhà và chọn một kỹ năng từ ba nhóm kỹ năng khác nhau.

Nhóm kỹ năng	*Kỹ năng*
Kỹ năng sử dụng tiền	Lập một tài khoản kiểm tra
Nấu ăn	Chọn và chuẩn bị trái cây tươi và rau xanh
Định hướng và di chuyển	Đón xe buýt

Bằng cách lựa chọn ba kỹ năng để học tập và phát triển, trẻ sẽ không bị quá tải, và có thể đạt được mục tiêu rất nhanh. Ở cuối chương này, chúng tôi sẽ giải thích Ba yếu tố giảng dạy để giúp bạn về cách đạt được mục tiêu.

Những kỹ năng chăm sóc cá nhân

- Mang đồ ngủ ra khu vực giặt là (2-4)
- Dọn dẹp đồ chơi (2-6)
- Tự thay quần áo (2-4)
- Chải đầu (2-5)
- Rửa mặt, rửa tay (2-5)
- Đánh răng (2-5)
- Dọn dẹp phòng ngủ (2-8)
- Mặc quần áo (3-6)
- Chuẩn bị giường ngủ (3-7)
- Làm sạch, cắt móng tay, móng chân (5-10)
- Dọn dẹp phòng tắm sau khi sử dụng (6-10)
- Gội đầu và sấy tóc (7-10)
- Chải đầu (10-16)
- Mua đồ dùng cá nhân (11-18)

Những kỹ năng bảo quản quần áo

- Làm sạch túi đựng đồ giặt (trong máy giặt), để quần áo bẩn vào nơi quy định (4-8)
- Cất quần áo sạch (5-9)
- Dọn tủ đựng đồ (6-14)
- Dọn nhà vệ sinh cá nhân (6-16)
- Gập, chia đồ sạch đã giặt (8-16)
- Phơi quần áo ra nắng (8-16)
- Gấp quần áo gọn gàng, không để bị nhăn (8-16)
- Tự đánh giầy (8-18)
- Giặt quần áo bằng máy giặt (9-16)
- Dùng máy sấy quần áo (9-16)
- Làm sạch chỗ đựng sơ vải và thiết bị lọc trong máy giặt (10-16)
- Tự mua quần áo (11-18)
- Làm sạch đơn giản các vết ố như máu, dầu, cà phê, trà, soda... (12-18)
- Giặt giầy vải/giầy mùa đông (12-18)
- Là quần áo (12-18)
- Giặt đồ lót, đồ lụa hay len bằng tay (12-18)
- Đơm khuy áo, quần (12-17)
- Sắp xếp quần áo theo màu, quần áo bẩn, loại vải (8-18)
- Đưa quần áo vào máy làm sạch (đối với áo quần chuyên giặt khô)
- Khâu vá đơn giản (12-18)

Những kỹ năng trong gia đình

- Lau sạch bàn ăn (2-5)
- Lau sạch nếu bị rớt đồ uống, chất lỏng (3-10)
- Làm sạch các vật dụng (3-12)
- Bày bàn ăn (3-7)
- Dọn bàn ăn (3-13)
- Dọn sạch rác trong vườn (4-10)
- Rũ thảm nhỏ (4-8)
- Làm sạch vết bẩn trên tường (4-12)
- Lau sạch các cánh cửa (4-12)
- Lau sạch màn hình ti-vi và gương (4-8)
- Cho vật nuôi trong nhà ăn (5-10)
- Làm sạch nhà vệ sinh (5-8)
- Cọ bồn rửa mặt và vòi tắm (5-12)
- Đổ rác (4-10)
- Làm sạch hiên nhà, hành lang, lối đi (4-10)
- Làm sạch và lau các ghế ngồi trong nhà (6-11)
- Nhận biết sự khác nhau và cách sử dụng các loại máy hút bụi trong nhà (6-14)
- Sử dụng máy rửa bát (6-12)
- Rửa và lau khô bát đĩa (6-12)
- Làm sạch lược và các loại bàn chải (6-8)

- Cọ nhà tắm (6-12)
- Lau sàn nhà (6-13)
- Sử dụng máy hút bụi (7-12)
- Làm sạch chỗ ở của vật nuôi trong nhà (chó, mèo...) và bát ăn của chúng (7-13)
- Xử lý các mảnh giấy ghi tin nhắn điện thoại (7-12)
- Dùng chổi và hót rác (8-12)
- Hút bụi các ghế bọc và ga (8-14)
- Tưới các loại cây trồng trong nhà (8-14)
- Tưới cỏ (thảm cỏ) (8-14)
- Biết gập chăn gọn gàng (8-14)
- Biết rửa xe hơi (có thể là xe máy) (8-16)
- Dọn vườn (9-13)
- Thay ga trải giường (10-13)
- Thay bóng đèn, có hiểu biết cơ bản về điện năng (10-15)
- Dọn dẹp lò sưởi[1] (10-15)
- Đánh bóng các đồ ăn bằng sứ và đồ bằng bạc (11-15)
- Thay cầu chì hoặc biết nơi đặt cầu dao điện (11-18)
- Tra dầu vào các cửa bị khô dầu (12-18)
- Thay vòng đệm (gioăng) và túi chứa bụi của máy hút bụi (12-15)
- Cắt, tỉa cây cối (12-18)
- Cắt cỏ (12-16)

- Đánh vec-ni cho đồ gỗ (14-18)
- Làm sạch các cửa sổ (13-18)
- Biết gọi điện thoại đường dài (13-17)
- Biết gọi các cuộc gọi nước ngoài (mà người nhận trả tiền) (13-18)
- Thông ống nước thải trong nhà bằng hóa chất hoặc pít-tông (13-18)
- Biết cách lắp khóa (14-18)
- Biết thay dây điện (14-18)
- Làm sạch tường (14-18)
- Làm sạch sàn nhà (14-18)
- Cọ sạch nhà tắm (14-18)
- Thay và sửa vòi nước (15-18)
- Biết có vấn đề gì với các thiết bị gia đình (16-18)

Kỹ năng nấu ăn

- Biết những nhóm thức ăn cơ bản và giá trị dinh dưỡng của các nhóm đó (5-14)
- Nhặt các loại rau (6-16)
- Pha đồ uống (6-9)
- Làm bánh sandwich (6-12)
- Pha súp đóng hộp (7-12)
- Đọc công thức nấu ăn (7-12)
- Đo lường chính xác (7-14)
- Làm thạch (7-12)

- Đóng gói một bữa ăn trưa (để mang đi ăn trưa ở trường) (7-12)
- Luộc trứng (7-13)
- Rán, ốp trứng (9-13)
- Phân biệt được thức ăn ăn được và thức ăn đã hỏng (10-18)
- Nướng bánh từ bột pha sẵn (10-14)
- Nấu các loại rau đóng gói sẵn, rau đông lạnh (10-13)
- Trộn bột làm bánh (10-17)
- Đọc các thành phần dinh dưỡng trên nhãn các gói thực phẩm (10-15)
- Lập thực đơn một bữa ăn đầy đủ dinh dưỡng (10-15)
- Lựa chọn và chuẩn bị các trái cây tươi và rau tươi (10-18)
- Nướng các loại bánh quy (10-16)
- Làm bánh xốp, bánh quy (11-17)
- Làm salad trộn (11-15)
- Làm đồ uống nóng (12-16)
- Nướng bánh hamburger (12-16)
- Làm món bò bít tết (12-16)
- Nướng bánh mỳ (12-17)
- Làm salad hoa quả (13-15)
- Dọn sạch tuyết đóng trong tủ lạnh (12-18)
- Làm món thịt hầm (14-18)
- Làm sạch lò vi sóng và lò sấy (15-18)
- Thái thịt (15-18)

- Lên kế hoạch và mua đồ ăn cho một tuần (15-18)
- Dọn tủ lạnh hoặc tủ đông (15-18)
- Làm món thịt quay (15-18)
- Rán gà (16-18)

Những kỹ năng sử dụng tiền bạc

- Nhận biết các mệnh giá tiền (5-12)
- Sử dụng các khoản tiền tiêu vặt (5-12)
- Đổi tiền và đếm đủ số tiền đổi (8-11)
- So sánh chất lượng và giá cả (8-12)
- Tiết kiệm hoặc kiểm tra các tài khoản ngân hàng (10-18)
- Lên được kế hoạch chi tiêu đơn giản (12-18)
- Viết chi phiếu (14-18)
- Cân bằng sổ thanh toán (14-18)
- Hiểu các loại hóa đơn cần phải thanh toán: tiền thuê nhà, điện, nước, điện thoại... (15-18)
- Sử dụng thẻ tín dụng đúng cách (16-18)

Kỹ năng di chuyển và sử dụng các phương tiện giao thông công cộng

- Biết đọc địa chỉ (4-6)
- Biết số điện thoại (4-6)
- Làm sạch nội thất của xe hơi (8-14)
- Đón xe buýt hoặc taxi (8-16)
- Biết tra dầu cho xe đạp (9-14)

- Sửa và thay bánh xe đạp (10-15)
- Rửa xe hơi (10-17)
- Đọc bản đồ (7-14)
- Đổ xăng cho xe hơi (xe máy) (15-18)
- Kiểm tra dầu máy (15-18)
- Làm mát bộ tản nhiệt của xe (16-18)
- Bơm lốp xe (16-18)
- Lái xe (16-18)

Những kỹ năng khác

- Thực hiện các cuộc gọi khẩn cấp như gọi cấp cứu, cảnh sát, cứu hỏa (5-12)
- Học bơi (5-14)
- Mượn sách từ thư viện (6-10)
- Biết những bước sơ cứu đơn giản (10-18)
- Hiểu cách sử dụng thuốc và mức độ nghiêm trọng của việc lạm dụng thuốc (10-18)
- Lên kế hoạch cho một bữa tiệc nhỏ (12-18)
- Treo các đồ vật lên tường (12-18)
- Phân biệt được sự khác nhau giữa sơn cao su, sơn bóng, sơn gỗ và sơn phủ (12-18)
- Quét sơn một căn phòng (12-18)
- Đánh máy (14-18)
- Thay lò sưởi (lò điện) hay thay bộ lọc điều hòa không khí (14-18)

- Sắp xếp dọn dẹp nhà cửa đón mùa xuân (15-18)
- Làm sạch bình đun nước nóng và gọi thay ga (16-18)
- Lấp đầy những lỗ trên tường bằng bột trét (16-18)
- Làm sạch các loại thảm (16-18)

LẬP KẾ HOẠCH ĐỂ ĐẠT ĐƯỢC MỤC TIÊU

Lập Bảng Tiến bộ việc nhà sẽ giúp thấy rõ những kỹ năng con bạn đã thành thục, những kỹ năng cần được củng cố và những kỹ năng mà bạn muốn trẻ cần học. Bảng này sẽ giúp bạn biết bắt đầu từ đâu để lập ra những mục tiêu cụ thể. Hãy xem xét mức độ trưởng thành của trẻ: Liệu con của tôi có thể thực hiện được kỹ năng này xét về mặt thể chất, tinh thần và tình cảm hay không? Xem xét thời gian yêu cầu: Trẻ có quá bận rộn với một lịch học dày đặc ở trường, lớp học khiêu vũ hay là các lớp học nhạc không? Xem xét tới những sức ép công việc của chính cha mẹ: Liệu bạn có quá bận với công việc tại công sở để thu xếp thời gian dạy con không? Hãy linh hoạt với kế hoạch khi các điều kiện thay đổi.

Lịch học ở trường, các kỳ nghỉ đông và nghỉ hè dài có thể là lúc dành cho các chuyến đi và các hoạt động khác. Hàng ngày, hãy chú trọng vào việc duy trì những công việc thông thường hàng ngày và những kế hoạch đơn giản trong vòng một ngày, như làm salad trộn hay kiểm tra dầu xe hơi. Có thể sử dụng kỳ nghỉ để dạy con những kỹ năng phức tạp hơn như làm vườn, đọc bản đồ hay may vá. Vào tháng Sáu, bạn có thể đặt ra các mục tiêu và lên kế hoạch dạy các kỹ năng bạn định lồng ghép vào những trò chơi trong mùa hè để trẻ học nhiều kỹ năng khác nhau như tự chăm sóc bản thân, làm việc nhà, sử dụng tiền...

PHÁT TRIỂN MỘT MỤC TIÊU KHẢ THI

Một giáo viên tập sự phàn nàn về công việc tẻ nhạt đặt mục tiêu cho các học sinh mới. Tuy thế, cô nhanh chóng nhận ra rằng quá trình viết ra những mục tiêu có thể làm sáng rõ phạm vi của mục tiêu. Công việc trở nên dễ dàng hơn, cô nhận ra rằng một mục tiêu sẽ dễ dàng đạt được nếu bao gồm ba yếu tố giáo dục sau đây: (1) hành vi mong muốn; (2) những điều kiện cần; (3) tiêu chuẩn được mong đợi. Ba điều này có thể áp dụng tại gia đình. Bạn không cần phải viết ra những mục tiêu và kế hoạch như các giáo

viên, nhưng nếu bạn có vấn đề với việc đạt được mục tiêu của mình thì sẽ tốt hơn nếu như bạn quay lại nghiên cứu ba yếu tố này để biết mình đã bỏ lỡ điều gì.

Các hành động, điều kiện và tiêu chuẩn đưa ra thường đa dạng để phù hợp với độ tuổi của trẻ và độ khó của kỹ năng. Ví dụ, lau bụi một căn phòng rộng (và ít đồ đạc) với các đồ đạc theo kiểu dáng hiện đại không đòi hỏi sự trưởng thành của trẻ hay kỹ năng giống như lau bụi cho một căn phòng với nhiều mái vòm và đồ trang trí. Không kể tới tính chất công việc, nếu một đứa trẻ hiểu rõ nhiệm vụ, biết sử dụng thiết bị cần thiết, biết thời gian cụ thể hoàn thành công việc và biết kết quả cuối cùng phải là gì, thì thành công gần như là chắc chắn. Nếu bạn nói rõ ràng ý mình thì trẻ thường sẽ làm đúng như thế.

BA YẾU TỐ GIẢNG DẠY

Hành vi hoặc hành động	Việc sẽ được thực hiện là gì? *Mark sẽ lau dọn phòng khách.*
Những điều kiện	Thiết bị cần dùng cho công việc là gì? *Mark sẽ dùng khăn lau và bình xịt hiệu "Maid Basket" để làm bóng đồ vật.* Việc này được thực hiện khi nào? *Việc lau dọn sẽ được thực hiện sau bữa sáng ngày thứ Bảy.*
Tiêu chuẩn	Việc đó thực hiện thế nào là tốt? Ai sẽ kiểm tra kết quả công việc? *Mẹ sẽ thỉnh thoảng kiểm tra và không thấy còn bụi trên các đồ vật*

Sử dụng bảng này sẽ giúp bạn tính đến ba yếu tố cần thiết để đạt được mục tiêu đề ra.

BA YẾU TỐ GIẢNG DẠY

Hành vi hoặc hành động	Việc sẽ được thực hiện là gì?
Những điều kiện	Thiết bị cần dùng cho công việc là gì? Việc này được thực hiện khi nào?
Tiêu chuẩn	Việc đó thực hiện thế nào là tốt? Ai sẽ kiểm tra kết quả công việc?

NHỮNG VÍ DỤ VỀ VIỆC ĐẶT MỤC TIÊU

Những ví dụ dưới đây sẽ làm rõ cho việc sử dụng hiệu quả ba yếu tố giáo dục trên. Vicky quyết định rằng con gái Shirley 8 tuổi của cô sẽ biết cách dọn bàn ăn, lau chùi các vật dụng trong nhà và nhổ cỏ cho những luống hoa trong vườn, đó là những kỹ năng mà cô bé cần biết trong ba tháng tới. Vì Vicky phải đi làm cả ngày nên cô sẽ dạy con gái các kỹ năng này vào mỗi thứ Bảy. Trong khi chở con gái từ lớp học đàn piano về nhà, Vicky nói với cô bé: "Shirley, dạo này con đã giúp mẹ rất nhiều việc nhà và đang làm những việc đó rất tốt, mẹ nghĩ con đã sẵn sàng để học thêm một vài công việc mới. Mẹ đang nghĩ tới ba việc. Con thích chọn việc nào để thử trước? Dọn bàn ăn bữa tối, có thể trang trí nến và hoa tươi để bàn ăn đẹp và lung linh hơn; nhổ cỏ cho luống hoa ở sân trước nhà mình, mỗi tuần làm một ít; hay con muốn học cách lau chùi các vật dụng trong phòng khách bằng bình xịt làm bóng?" Vicky nói về các công việc này với vẻ rất hấp dẫn, sau đó cô để con gái tự đưa ra lựa chọn. Vì Vicky biết con gái cô cần học kỹ năng nào nên cô đưa ra một mục tiêu rõ ràng để đảm bảo có cả ba yếu tố giáo dục đã nêu.

Shirley quyết định sẽ học cách nhổ cỏ cho các luống hoa, vì thế hai mẹ con kiếm một sợi dây để chia nhỏ diện tích miếng đất khoảng 1,2m² ra. Khi cô bé biết nhổ cỏ theo từng khoanh đất thì công việc được hoàn tất. Cô làm việc cùng con gái vào hai thứ Bảy đầu tiên để đảm bảo rằng hoa không bị nhổ lẫn với cỏ. Sau năm tuần, những luống hoa trông rất đẹp và chỉ cần dọn một chút vào mỗi thứ Bảy. Vicky bảo Shirley rằng những luống hoa trông thật đáng yêu và công việc mà cô bé hoàn thành thật tuyệt vời. Thỉnh thoảng, Vicky lại trực tiếp cùng làm với cô bé một lúc để khích lệ con gái.

Bạn muốn đặt mục tiêu rèn luyện cho đứa con trai 10 tuổi của mình. Cậu bé đã khá thành thục trong việc chăm sóc bản thân và sẵn sàng làm một số việc nhỏ, như dọn bàn ăn và hút bụi, nhưng phòng ngủ của cậu thì luôn bừa bộn và cậu lại tỏ ra thích nấu ăn. Hai mục tiêu cơ bản ở đây là giúp cậu dọn dẹp phòng ngủ gọn gàng và học một số kỹ năng nấu nướng cơ bản. Hãy đặt hai hay ba mục tiêu cụ thể, ngắn hạn có thể hoàn thành trong vòng một tháng. Bí kíp ở đây là đặt ra các công việc có thể hoàn thành bằng cách hỏi "Việc gì có thể dễ dàng thực hiện mà lại gần gũi với các mục tiêu chính kia?" Các mục tiêu có thể là:

Phòng ngủ

- Làm một bảng thành tích cho việc dọn giường và dọn phòng.
- Giúp người lớn một lần một tuần.
- Sơn lại phòng ngủ của cậu bé.
- Chuyển máy khâu và vải vóc ra khỏi phòng của cậu.

Bếp

- Hãy cùng nhau làm món cá ngừ với bánh mì sandwich.
- Chuẩn bị món salad với xà lách xoăn.
- Hướng dẫn cậu cách làm bánh từ bột trộn sẵn.

Khi đưa ra những mục tiêu này, hãy chắc chắn bạn dựa trên ba yếu tố giáo dục trên, vì thế bạn và con trai có thể cùng hiểu rõ những gì được trông đợi, những đồ dùng cần thiết và thời gian cậu sẽ thực hiện việc đó. Hãy nhớ rằng điều này có thể được ghi chính thức vào giấy hoặc cũng có

thể chỉ cần trao đổi bằng miệng.

Tiếp tục đặt các mục tiêu

Hầu hết mọi người đều đặt mục tiêu tuần và tháng tại nơi làm việc, vậy sao chúng ta không đặt mục tiêu tương tự tại nhà? Khi có mục tiêu lâu dài dạy trẻ làm việc nhà, bạn có thể đặt mục tiêu theo năm và theo quý. "Mùa hè này tôi sẽ bắt đầu dạy con gái cách khâu vá". Hãy để trẻ tham gia vào những quyết định này. Việc ép buộc hay ra lệnh chỉ khiến trẻ bất hợp tác và chống đối.

Hãy để trẻ tham gia vào việc đặt ra các mục tiêu cá nhân. Một ông bố thường hỏi các con của mình vào mỗi tối thứ Sáu hàng tuần câu hỏi: "Kế hoạch cuối tuần này của các con là gì?" Ông nói rằng việc đó phải mất nhiều tháng, nhưng giờ chúng đã ít xem ti-vi hơn và tập trung vào những việc mà chúng "thực sự" muốn làm. Tài năng là "những sở thích" được nuôi dưỡng. Việc đặt mục tiêu sẽ giúp tài năng phát triển.

Khi đọc cuốn sách này, bạn đừng cảm thấy gánh nặng trách nhiệm vì con đang không làm những việc như ý bạn muốn. Đây không phải một xã hội không tưởng, thậm chí cũng không phải nhà Monson hay McCullough. Nếu bạn nghĩ rằng những đứa trẻ nhà chúng tôi không cần quát tháo, thúc giục hay không cố trốn việc thì bạn đã nhầm. Cần có thời gian để bẻ gẫy thói lười biếng và cẩu thả. Nhiều bậc cha mẹ tỏ ra ngạc nhiên vì tới nhà chúng tôi mà nhà cửa bề bộn, chúng tôi đang quát nạt bọn trẻ để chúng làm việc. Nếu có được một danh sách những mục tiêu rõ ràng và thực hiện từng mục tiêu một, chúng ta sẽ không còn phải lo lắng về mọi thứ trong cùng một lúc. Mục tiêu sẽ làm giảm sức ép. Nhưng đôi khi trẻ thực hiện công việc và chúng ta nhìn thấy sự tiến bộ; như lần đầu Melea làm thành công món trứng ốp la tuyệt đẹp hay khi Wes nói: "Để con rửa xe cho mẹ nhé". Thật tuyệt khi chúng ta tham dự cuộc họp phụ huynh và các thầy cô nói rằng con cái của chúng ta không hề nhút nhát khi phải trình bày một vấn đề trước cả lớp hay chúng chẳng hề lo sợ khi bắt tay vào một dự án mới. Con cái chúng ta không đạt tới sự hoàn hảo nhưng chúng không phải là những cô cậu như Annie. Quá trình đặt mục tiêu này thật sự thú vị và mang lại kết quả.

Trẻ cần thực hành nhiều lần một công việc nào đó, đôi khi thậm chí là học lại một vài điểm. Đưa ra nhiều lựa chọn: "Bố/mẹ phải sơn xong trước khi cơn bão tới Charlie ạ, nên con có thể làm món sandwich cho bữa trưa

giúp bố/mẹ được không?" Chúng cũng cần học cách kiên trì với một nhiệm vụ mới. Đó sẽ là lúc một bảng ngôi sao (bảng dùng để khích lệ trẻ, khi trẻ hoàn thành một việc thì sẽ dán một ngôi sao vào một ô trên bảng) hay phương pháp phản hồi bằng hình ảnh khác có hiệu quả. Hãy nhớ rằng trường học quan trọng nhất mà con bạn tham gia chính là ở nhà. Hãy động viên và khích lệ một cách thoải mái, hãy tán thưởng ngay cả với một thành tích nhỏ. Tính tự tôn có được thông qua quá trình làm việc thuần thục ở trẻ. "Shirley này, lúc con nhổ cỏ những luống hoa, mẹ cảm thấy như có một người phụ nữ nữa đang giúp mẹ vậy!" Hãy lắng nghe khi con bạn bày tỏ cảm nhận về thất bại hay thành công. Hãy dựa vào những thành công con bạn có được trước kia khi bạn khích lệ chúng đạt được những mục tiêu trong tương lai.

CHƯƠNG 2
Hiểu biết về các "mùa học tập”

THỜI ĐIỂM DẠY CHO TRẺ VỀ KẾ HOẠCH

Thời điểm tốt nhất để dạy một kỹ năng cụ thể cho trẻ là khi nào? Các giai đoạn học tập của trẻ có thể đươc chia ra làm ba giai đoạn. Các ông bố bà mẹ là những giáo viên giỏi, có cơ hội đưa ra cho trẻ phương pháp rèn luyện hay nhất mà trẻ sẽ luôn sử dụng. Hiểu rõ những giai đoạn học tập này sẽ giúp các bậc cha mẹ tập trung vào một kế hoạch hiệu quả để sử dụng tối đa 32.234 giờ mà họ phải dạy con trong suốt 18 năm ở nhà. Ba giai đoạn học tập đó là:

1. Giai đoạn Mùa Xuân: 2 - 5 tuổi

2. Giai đoạn Mùa Hè: 5 - 12 tuổi

3. Giai đoạn Mùa Thu: 13 - 18 tuổi

GIAI ĐOẠN MÙA XUÂN - CÓ ĐƯỢC SỰ TỰ TIN, BIẾT VÂNG LỜI VÀ BIẾT LÀM NHỮNG CÔNG VIỆC CƠ BẢN HÀNG NGÀY (TỪ 2 - 5 TUỔI)

Đặc trưng của giai đoạn đầu tiên là "để con làm" của các bé trước khi tới trường. Đây là thời điểm tạo lập nền tảng cho tình yêu thương, sự quyết tâm và sự tự tin "con có thể làm được". Trẻ chủ động và tự nguyện làm. Khi những cậu bé, cô bé chưa tới tuổi đến trường này bày tỏ mong muốn làm điều gì đó, hãy khuyến khích bé tự làm mặc dù khiến bạn tốn nhiều thời gian hơn. Nếu trẻ muốn rửa bát, dọn sạch gạt tàn và lau bàn, thì hãy để chúng làm. Phần thưởng cho sự kiên nhẫn này sẽ tới khi đứa trẻ lớn hơn và bạn muốn chúng làm những việc đó. Sarah Monson, gần hai tuổi, quan sát thấy mẹ, Sue, lau bụi bằng một chiếc tất cũ. Vài ngày trước đó họ đã đi thăm bảo tàng nghệ thuật thành phố và nhìn thấy cuộc trình diễn của Các chú rối phố Vừng (Sesame Street Muppets)[1].

Điều này khiến Sarah kết hợp cả hai điều mà cô bé thấy lại với nhau bằng cách đeo chiếc bít tất vào tay và nói: "Hãy nhìn chú Rối lau bụi của con này." Để tăng cường trí sáng tạo của cô bé, Sue đã vẽ một khuôn mặt chú rối bằng vài nét đơn giản lên chiếc bít tất. Sự tự tin của Sarah tăng lên. Đó là trò chơi lau sạch các chân ghế, chân bàn và các thành của chiếc đàn piano với người bạn rối nhỏ của cô bé. Cứ cho là cô bé không làm được hết công việc lau chùi nhưng cô bé đã có kinh nghiệm trợ giúp mẹ thật vui và tích cực. Nền tảng công việc đã được hình thành.

Trong khi xây dựng sự tự tin cho trẻ, có một bài học quan trọng cho trẻ chưa tới trường, đó là: nghe lời. Nghe lời có được từ việc tuân thủ những yêu cầu thực tế. Khi bạn nói đã tới giờ cất đồ chơi, thì bạn cần phải thấy bọn trẻ thực hiện những gì bạn yêu cầu, ngay cả khi điều đó có nghĩa là ngưng công việc của bạn một chút và giúp đỡ trẻ. Sự nghe lời có thể được dạy dỗ. Ngay cả bọn trẻ nhỏ cũng cần phải biết rằng gia đình có quy định. Tonya và Sally nghĩ rằng sẽ rất thích nếu tháo giầy và tất ra, rồi chạy chân trần khắp nơi. Đó là một trò vui có thể chấp nhận được trong mùa hè, nhưng với những ngày đông giá lạnh thì không thể được. Ngay cả khi mới hai tuổi, các cô bé cũng cần hiểu một quy tắc trong thời tiết giá lạnh: "Khi các con tự ý bỏ giầy và tất thì con phải ngồi và chơi ở trên giường." Điều này có thể dẫn tới hai phản ứng khác nhau, cha mẹ dẫn trẻ tới giường ngủ và đặt chúng lên đó. Các quy tắc đã được làm rõ. Những lời giảng giải sẽ được đưa ra cho cả hai cô bé. Chúng sẽ được cảm nhận sàn nhà và tường lạnh giá bằng hai bàn tay, được nhắc nhở rằng không xuống hồ bơi vào

mùa đông, và áo len, áo khoác sẽ được mặc vào những ngày lạnh. Liệu thế có là quá nhiều không? Không hề. Những lời ấy là không thừa bởi vì đó không phải là la rầy, dọa nạt hay làm mất tự tin như khi nghe câu: "Đi ngay giầy vào." Sự hướng dẫn đúng mực và ân cần sẽ giúp các cô bé học cách nghe lời. Về việc kiên trì khi dạy trẻ vâng lời ở giai đoạn này, cha mẹ nên hiểu rằng trẻ không hình dung ra được một khái niệm trừu tượng như "thời tiết giá lạnh". Các cô bé cần được giảng giải về điều này. Đây là thời điểm rất cần sự nhẫn nại, ân cần. Cũng nên biết rằng trẻ thường cần sự giúp đỡ của cha mẹ và làm theo những chỉ dẫn cho tới khi được 6 đến 7 tuổi.

Tiếp theo, các bạn nhỏ của chúng ta sẽ học những *khái niệm cơ bản* về sự ngăn nắp, như dọn giường ngủ, cất gọn đồ chơi và một thời gian biểu cho các việc chăm sóc cá nhân, như tắm, đánh răng và chải đầu. Những việc này cần phải làm hàng ngày. Một sáng kiến khuyến khích trẻ giữ các thói quen hàng ngày được giải thích tại trang 120. Trò chơi các ngón tay làm việc vặt.

GIAI ĐOẠN MÙA HÈ - HƯỚNG DẪN, THÀNH CÔNG VÀ SỰ KIÊN NHẪN (5 - 12 TUỔI)

Khi con của bạn lớn hơn, chuyển sang giai đoạn Mùa Hè khoảng từ 5 tuổi trở lên, việc luyện tập sẽ tập trung vào:

1. Dạy các công việc cụ thể

2. Tăng cường cảm nhận về thành công

3. Yêu cầu thực hiện công việc thường xuyên

Trẻ vẫn duy trì việc chăm sóc vệ sinh hàng ngày và dọn dẹp phòng ngủ ở giai đoạn Mùa Xuân, nhưng giờ chúng đã sẵn sàng cho việc huấn luyện cụ thể những việc vặt khác trong gia đình. Bạn sẽ thấy những cậu bé cô bé từ 5 tới 12 tuổi là những công nhân tuyệt vời nhất. Độ khó trong công việc của chúng sẽ thay đổi liên tục trong suốt bảy năm này, nhưng đây chính là giai đoạn huấn luyện quan trọng. Sau khi vào học cấp hai, trẻ sẽ phải dành nhiều thời gian cho việc làm bài tập ở trường, chơi các môn thể thao, tham gia các hoạt động xã hội và các hoạt động nhóm.

Gia đình McCullough bắt đầu việc huấn luyện cơ bản vào lúc 5 tuổi, họ

giới thiệu với các con những công việc của buổi sáng và buổi tối. Trẻ làm việc vặt trong cả tuần, học cách thực hiện một việc thuần thục trước khi chuyển sang việc khác. Những cảm giác thành công bắt nguồn từ việc giữ vững những bước học tập nhỏ, hãy đảm bảo rằng ba yếu tố giáo dục (hành động, thời gian, thiết bị cần thiết và tiêu chuẩn) được đáp ứng, đưa ra nhiều cơ hội thực hành cũng như những lời khen cho trẻ. Việc thực hiện thường xuyên là yêu cầu bắt buộc và trẻ cần nếm trải hậu quả xảy ra theo quy luật tự nhiên hoặc theo logic nếu công việc đó không được hoàn thành. Việc kiểm tra thường xuyên và theo dõi của cha mẹ là cần thiết.

Vincent đưa ra cho chúng tôi một ví dụ về hướng dẫn, cảm giác thành công và luyện tập sự kiên trì ở giai đoạn Mùa Hè, trường hợp của con trai cô, Erin - cậu bé thường quên cho chú chó uống nước. Cô rất nghiêm túc, bỏ đá vào các cốc trên bàn ăn. Cả gia đình cô bắt đầu tụ họp và chuẩn bị ăn tối, còn cô chắc chắn việc cô định làm sẽ được con tuân theo. Erin nhận ra cốc của cậu trống rỗng. "Ơ, mẹ, mẹ quên bỏ đá cho con," cậu bé phàn nàn. Vincent nhẹ nhàng đáp lại: "Ô, mẹ nghĩ vì Barnie (tên chú chó) không có nước uống thì với con thiếu một cốc nước trong bữa ăn cũng không quá quan trọng." Không cần phải nói thêm. Erin nhanh chóng chạy ra cho con chó uống nước. Sử dụng thời gian trước lúc ăn tối để nhắc nhở Erin tỏ ra rất hiệu quả, bởi vì Erin được huấn luyện cho chó uống nước hàng ngày và công việc đó thì chỉ tốn của cậu năm phút thôi. Trong khi Erin cho con chó uống nước thì cốc của cậu đã được bỏ đá và đổ đầy nước. Khi quay vào nhà, với công việc đã hoàn tất, cậu có ngay hai phần thưởng - một cảm giác được chấp nhận và cảm giác thành công. Đây chính là một kinh nghiệm đáng nhớ. Một đứa trẻ ít hợp tác hơn Erin có thể từ chối mang nước cho con chó ngay lúc đó. Nếu vậy, chỉ cần theo các bước thông qua một suy luận logic, để cậu ta ăn cơm mà không có nước uống. Để đạt được hiệu quả cao hơn, lúc đó hãy chọn một loại nước ngọt mà cậu ưa thích rồi rót cho mọi người, trừ cậu.

Khi gần tới sinh nhật lần thứ 12, trẻ sẽ trở nên tự lập hơn. Chúng đã trải qua cảm giác thành công khi học hỏi được nhiều kỹ năng mới, chúng đã làm việc theo những nguyên tắc cơ bản thông thường mà ít cần đến sự theo sát của cha mẹ hơn, chúng đã có được sự tự tin nhất định và sẵn sàng chuyển sang giai đoạn Mùa Thu.

GIAI ĐOẠN MÙA THU - ĐỘC LẬP VÀ TRÁCH NHIỆM (TỪ 13 - 18 TUỔI)

Giai đoạn Mùa Thu từ tuổi 13, trẻ rất thích nói với câu đặc trưng "Con có thể làm được việc đó." Do việc xây dựng dựa trên sự trưởng thành từ giai đoạn Mùa Xuân và giai đoạn Mùa Hè, nên tính tự lập và trách nhiệm đóng vai trò mạnh mẽ hơn. Hãy dành nhu cầu phát triển này cho tính tự lập, hãy hướng dẫn và khuyến khích con cái đang ở tuổi thanh thiếu niên đọc hết các sách hướng dẫn và các cuốn cẩm nang, để tổng hợp việc đào tạo các kỹ năng chuẩn bị cho việc chọn nghề và vào đời. Hãy để chúng bàn thảo nhiều về việc lựa chọn mục tiêu, bằng cách xem xét kỹ Bảng Tiến bộ việc nhà cùng nhau. Hầu hết thời gian của chúng là học ở trường, tham gia các hoạt động xã hội, ra nhập các nhóm đồng trang lứa. Điều này là tất nhiên, vì những hoạt động này là một phần quan trọng để trẻ trưởng thành. Những đứa trẻ này cần phải thành thục các kỹ thuật làm việc hơn các em nhỏ. Tuy thế, chúng vẫn cần có một số trách nhiệm làm việc nhà thường xuyên hoặc chúng có thể đưa ra một kết luận sai lầm rằng "Khi bận rộn, bạn có lý do chính đáng để chẳng làm gì ở nhà cả." Có nhiều người lớn sẵn lòng lấp đầy cuộc sống của họ bằng các hoạt động bên ngoài để bao biện cho tình trạng ít làm việc nhà.

Khi đánh giá nhu cầu và khả năng của con bạn, hãy tiếp tục đưa ra những cơ hội làm việc hấp dẫn, như các bài học nhạc, đánh máy, làm các công việc liên quan đến đồ gỗ, nghệ thuật và thủ công, may vá, sửa chữa máy móc (đơn giản), những công việc rất hữu ích ở nhà và ở trường. Hãy tính đến cả việc lên thực đơn và lựa chọn thực phẩm. Sẽ có bất ngờ thú vị như làm salad bắp cải thay vì salad xà lách xoăn. Hướng dẫn phải có cả cơ hội được sử dụng tiền bạc, thông qua các khoản trợ cấp (tiêu vặt) và tiền lương (được trả do làm việc vặt ở nhà). Đây cũng là lúc thích hợp để bạn dạy cho trẻ các bước lau dọn một cách bài bản, như lau dọn bếp hay lau lò vi sóng. Một cậu bé 16 tuổi có thể lựa chọn một trong rất nhiều các máy làm sạch lò vi sóng trên thị trường, đọc kỹ các hướng dẫn sử dụng và thực hiện các bước làm sạch theo hướng dẫn. Trong lần đầu tiên, cha mẹ nên theo sát con và sẵn lòng giúp đỡ khi chúng cần.

Đôi khi trao đổi giữa cha mẹ và con cái đang tuổi thanh thiếu niên không được hiệu quả, nên hãy nhờ sự trợ giúp của ông bà, cô dì, cậu, một người lớn đáng tin cậy hay một người bạn của con cũng đang ở tuổi thanh thiếu niên nhưng có hiểu biết hơn, hướng dẫn cho con bạn vài kỹ năng cần thiết. Thật đáng ngạc nhiên về sự ảnh hưởng và phương pháp mà bạn có được khi biết rõ mục tiêu của mình, ngay cả khi nhờ sự giúp đỡ của người khác để hoàn thành mục tiêu này.

Sue thấy rằng mấy đứa con tuổi thanh thiếu niên của mình hào hứng giúp đỡ cha mẹ làm việc nhà hơn khi nghe thấy một người lớn đáng kính trọng nói: "Cha của bác nói với bác rằng bác cần phải giúp mẹ dọn dẹp bát đĩa cho tới khi bác có thể chạy vượt được cha. Cha bác là một người chạy cừ khôi và khi bác thắng cha mình, bác chỉ mới 16 tuổi. Nhưng vào thời gian đó bác đã đủ trưởng thành để không ngại giúp mẹ rửa bát đĩa." Sue đoán rằng các con của cô cảm thấy nếu chúng phàn nàn về việc giúp mẹ thì điều đó ám chỉ chúng chưa trưởng thành như chúng muốn thể hiện.

Không một thiếu niên nào có được mọi kỹ năng và hiểu biết để tránh được những khó khăn của tuổi trưởng thành, nhưng nếu chúng tự tin vào khả năng của mình, chúng có thể học hỏi thêm, và nếu biết được những điều cơ bản để tồn tại thì chúng sẽ tiếp tục học hỏi để tiến bộ và trưởng thành. Chúng ta thường đưa ra ít lời nói khích lệ hơn vào độ tuổi thanh thiếu niên vì độ tuổi này đang bộc lộ tính độc lập mạnh mẽ, nhưng chúng cũng muốn được công nhận nhiều như bất cứ đứa trẻ nào khác. Sau khi Maria, 15 tuổi, đã lau chùi sạch sẽ phòng tắm dưới tầng, mẹ cô bé đã ghi một mảnh giấy ở trên tường là: "Thật là tuyệt vời khi được vào căn phòng này." Hôm sau, Maria vờ phàn nàn đáng yêu thế này: "Mẹ, cái mảnh giấy này ở đâu ra vậy? Sáng nay con đã tốn nhiều thời gian trong phòng này hơn ngày hôm qua đấy." Chúng ta ai cũng thích được khen nhiều hơn những gì chúng ta đạt được, mấy đứa ở độ tuổi này cũng thế.

MÙA XUÂN, MÙA HÈ VÀ MÙA THU

Thường thì độ tuổi bạn bắt đầu dạy trẻ học các kỹ năng làm việc nhà không quá quan trọng, miễn là bạn bắt đầu dạy theo một lộ trình đơn giản, sau đó chuyển sang những việc khác ngày càng chi tiết và khó hơn. Có rất nhiều tình huống khác nhau để lập ra một hướng dẫn khắt khe. Ví dụ, Annie ở độ tuổi 20 cần học kỹ năng nấu ăn cơ bản, một công việc mà một đứa trẻ khác có thể đã biết làm từ khi 11 tuổi. Ở nhà, chúng ta cần phải linh hoạt và thường xuyên đánh giá lại từng đứa trẻ, hãy đảm bảo rằng mỗi kỹ năng được giảng dạy là cần thiết, và nếu có thể, mục tiêu đặt ra cần phải đạt được. Sau khi phát triển thông qua ba giai đoạn như trên, con trẻ cần được chuẩn bị sẵn sàng để đối mặt với những cơn bão và những thách thức của thế giới người trưởng thành.

NHỮNG NHU CẦU CƠ BẢN CỦA CON NGƯỜI

Làm cha mẹ, chúng ta luôn cố gắng hết sức để thỏa mãn những nhu cầu

của con trẻ. Chúng ta nuôi dưỡng chúng không bị đói khát, cung cấp chỗ ở cũng như quần áo để chúng được an toàn. Nhìn chung, khi những nhu cầu vật chất và điều kiện an toàn được đáp ứng, thì một nhu cầu khác ngày càng gia tăng, đó là việc nhấn mạnh vào nhu cầu *thuộc về* và nhu cầu cảm thấy *được tôn trọng*.Nhu cầu được *thuộc về* là sự phát triển cảm giác an toàn, có được một nơi chốn và cảm giác bản thân là thành viên của một nhóm hay tham gia vào một kế hoạch. Nó cũng bao gồm cả sự thỏa mãn nhu cầu. Nhu cầu được tôn trọng đề cập tới mong muốn được cảm thấy thoải mái, có được sự tôn trọng cái tôi và sự công nhận của người khác. Nhu cầu được tôn trọng có thể được chia nhỏ như sau:

1. Trải nghiệm mới

2. Được công nhận

3. Cơ hội để phản hồi

Nỗ lực mà con trẻ cố gắng để đáp ứng được nhu cầu *thuộc về* và nhu cầu *được tôn trọng* rất lớn, cả hai đều thông qua những hành động cả tích cực lẫn tiêu cực. Nhiều trường hợp khó thích nghi của trẻ được cho là do đáp ứng không đủ hai nhu cầu này. Trong cuốn sách này, chúng tôi không cố gắng giải quyết những trường hợp khó thích nghi hoặc bất kỳ các vấn đề xã hội hay thể chất nào có thể xảy ra trong một gia đình. Những vấn đề như thế đòi hỏi một sự trợ giúp khác và những tư vấn chuyên môn.

Tuy nhiên, chúng tôi tin rằng quá trình chuẩn bị cho con bạn bước vào thế giới người trưởng thành, huấn luyện và để chúng có thật nhiều trải nghiệm khác nhau với công việc nhà, có thể thỏa mãn các nhu cầu *thuộc về* và *được tôn trọng*. Thật tuyệt khi cảm thấy bạn thuộc về (nơi nào đó). Một bé trai 12 tuổi đã nói: "Trẻ con nên giúp đỡ việc nhà bởi vì đó là nhà của chúng ta và chúng ta cần phải có trách nhiệm chăm sóc." Trong cuộc điều tra 250 trẻ em mà chúng tôi đã tiến hành, những biểu hiện cảm giác là một phần của gia đình xuất hiện thường xuyên. Trong một thế giới với nhịp sống gấp gáp như hiện nay, khi mà cả cha và mẹ đều đi làm, bọn trẻ phải lướt qua các bài học, với những đòi hỏi từ cộng đồng và các hoạt động ở trường, trẻ em cảm nhận được nhu cầu mình cần phải tham gia làm việc nhà. Sự tham gia khiến chúng cảm thấy mình là một thành viên tích cực và không thể thiếu trong gia đình.

Nhu cầu muốn được coi trọng, được đảm bảo khi trẻ có thêm một kỹ

năng mới. Sự thường xuyên và phong phú của các công việc ở nhà là vô tận. Ví dụ, lên thực đơn và nấu ăn có thể dẫn từ một quả trứng luộc tới việc làm một món trứng ốp la ngon tuyệt vời. Việc công nhận ngay một sự trợ giúp của trẻ có thể thể hiện bằng những câu nói tích cực, các bảng và các trò chơi. Có thể đưa ra lời khen ngợi cho một thành tựu thật sự, như khi trẻ thấy được sự tiến bộ đều đặn của mình trên Bảng Tiến bộ. Sử dụng kỹ năng lên kế hoạch trong hội đồng gia đình có thể mang lại nhiều cơ hội để trẻ đưa ra các gợi ý hoặc những phản hồi tích cực. Những điều này giúp giải quyết nhu cầu mong muốn được phản hồi. Cảm giác an toàn, tin cậy sẽ có được từ việc học hỏi những kỹ năng mới. Thời gian bạn cùng con xây dựng những kỹ năng này và khen ngợi những nỗ lực của chúng như đã thảo luận trong cuốn sách rất đáng giá.

CHƯƠNG 3
Cả gia đình cùng nhau làm việc

Giờ bạn đã thiết lập mục tiêu của mình rồi, vậy bước tiếp theo là gì? Để có thể khiến trẻ hợp tác và cam kết, thì hội đồng gia đình là một phương tiện lý tưởng. Có thể cùng nhau chia sẻ những ý tưởng một cách thoải mái mà không ai nhận ra đó là một buổi họp, hoặc giống như một buổi họp của "ban giám đốc" diễn ra mỗi tuần để thảo luận về các vấn đề của gia đình. Hội đồng gia đình có thể giúp:

1. Tăng cường cảm giác thuộc về gia đình của mỗi thành viên.

2. Phát triển một bộ quy tắc và chính sách để mỗi thành viên đều hiểu những giới hạn và trách nhiệm của mình.

3. Cung cấp kinh nghiệm trong việc giải quyết vấn đề, đàm phán và thương thảo.

4. Để mỗi thành viên có cơ hội bày tỏ bằng cách đóng góp ý kiến và gợi ý

các giải pháp.

5. Tạo điều kiện cho việc đặt mục tiêu và quá trình đạt được thành tựu.
6. Thúc đẩy sự cam kết của mỗi thành viên và tăng cường hợp tác.
7. Cung cấp cơ hội thực hành kỹ năng lãnh đạo.
8. Chia sẻ mong muốn và sự quan tâm tới mỗi thành viên trong gia đình.
9. Tăng cường đảm bảo sự quyết đoán, đoàn kết và công bằng.

THIẾT LẬP HỘI ĐỒNG GIA ĐÌNH

Làm thế nào để thiết lập một hội đồng gia đình? Cấu trúc cơ bản có thể giống một hội đồng, với bố và mẹ (nếu đó là gia đình có đủ bố và mẹ) như là hai đồng chủ tịch và các con là thành viên của hội đồng. Mỗi thành viên có một phiếu bầu, nhưng bố mẹ sẽ giữ quyền phủ quyết. Các buổi thảo luận có thể diễn ra thân thiện như giữa những người bạn, mỗi thành viên có cơ hội trình bày ý tưởng, hành động và các giải pháp. Khuyến khích các gợi ý có tư duy sáng tạo và giữ các quyết định cho đến khi cả vấn đề lớn được đưa ra. Những phương pháp này có thể tăng cường sự đoàn kết nhiều hơn là lối sống ai biết người đó. Nhưng, bạn đừng mong đợi thành công 100%. Buổi họp thậm chí đôi khi có thể dẫn tới một cuộc cãi vã.

Khi nào có thể tổ chức hội đồng? Phụ thuộc vào hoàn cảnh của bạn, nó có thể được tổ chức vào sau bữa tối, sáng sớm ngày thứ Bảy, hay chiều Chủ nhật; mỗi tháng hoặc mỗi tuần một lần. Gia đình có nhiều trẻ nhỏ có thể không có nhiều mối quan hệ và nhiều lịch trình trùng nhau như một gia đình có nhiều trẻ lớn hơn, khi đó các lịch trùng nhau nhiều và khó thu xếp, nhưng bạn càng sớm bắt đầu thông lệ tổ chức các cuộc thảo luận gia đình thì càng tốt cho công việc sau này. Hãy giữ cho các buổi họp gia đình được ngắn gọn. Thời gian họp ảnh hưởng trực tiếp tới thành công của buổi họp. Hầu hết các vấn đề có thể được giải quyết trong vòng 15 phút, sau 30 phút thì hiệu quả sẽ không còn nữa. Sẽ rất tốt nếu cuộc họp hội đồng chừng 20 phút mỗi tuần hơn là một buổi họp tháng kéo dài hai tiếng!

Hội đồng sẽ được sử dụng như thế nào? Một số ông bố bà mẹ không chỉ sử dụng hội đồng gia đình là nơi để thảo luận về các vấn đề của gia đình, mà còn dùng để hướng dẫn và vui chơi. Cha mẹ có thể dạy các con

hướng dẫn về an toàn, cách ứng xử, các mối quan hệ xã hội, những khái niệm đạo đức. Trong những trường hợp này, cuộc họp gia đình có thể kéo dài lâu hơn. Đó có thể là thời gian để cùng làm một quả bí ngô cho lễ hội hóa trang Halloween, làm đồ trang trí cho ngày nghỉ lễ, trồng cây, chăm sóc vườn, học cách đơm cúc quần áo. Sẽ có rất nhiều hoạt động cho các hội đồng gia đình; thường thì nó sẽ trở thành một buổi tối cả gia đình quây quần bên nhau. Bạn có thể tưởng tượng được cả gia đình cùng ở bên nhau không? Điều này không diễn ra một cách tình cờ; nó cần được lên kế hoạch và kiểm soát, nếu không thì những việc khác sẽ xen vào. Các số liệu từ Bộ Y tế, Giáo dục và Xã hội Mỹ chỉ ra rằng việc duy trì các cuộc họp gia đình thường xuyên một giờ một tuần, dù chỉ để vui chơi, nói chuyện hay hướng dẫn con cái chuyện này chuyện kia, sẽ giảm khả năng trẻ mắc phải những vấn đề như quậy phá ở trường, sử dụng rượu, ma túy, và con số này giảm tới 42%. Những bậc cha mẹ nỗ lực để gia đình ở bên nhau nhận ra rằng, nếu họ không lên kế hoạch, ngày tháng sẽ trôi qua và bọn trẻ sẽ rất nhanh lớn. Một mẹo nhỏ để cuộc họp gia đình thành công là có thêm phần giải trí và ăn uống vui vẻ sau mỗi buổi họp, điều này cũng giúp các thành viên trong gia đình có cơ hội thực hành các kỹ năng nấu ăn.

Khi có vấn đề đột xuất hay một cơ hội nào đó tới, cũng có thể tổ chức một cuộc họp gia đình đặc biệt. Gia đình nhà Swort luôn có một buổi họp vào ngày đầu tiên của kỳ nghỉ hè để vạch ra kế hoạch hoạt động, đặt ra các mục tiêu và phân công công việc. Họ cũng tổ chức một buổi họp hội đồng vào tháng Mười một để lên kế hoạch tổ chức các hoạt động mừng Giáng sinh. Cô Swort sẽ mang cây thông được trang trí về nhà vào đêm trước Giáng sinh và được thắp sáng cho tới năm mới, nhưng bọn trẻ nhà cô thì thích tham gia từ nhiều tuần trước đó. Bọn trẻ nhà Swort được phép chơi trò chơi để duy trì truyền thống của gia đình. Hội đồng gia đình cũng quyết định việc thực hiện các dự án dịch vụ của gia đình và các món quà sẽ được dành tặng cho bạn bè và thầy cô. Đồng thời, những đứa trẻ nhà Swort sẽ học được tính độc lập, cách hợp tác và hỗ trợ lẫn nhau trong gia đình.

Nỗ lực thúc đẩy phát triển các truyền thống gia đình. Những truyền thống ấy tạo ra khoảng thời gian nhất định để cả gia đình ở bên nhau, giúp cuộc sống gia đình có chung một nền tảng và có phong cách riêng. Các dịp nghỉ lễ và sinh nhật là thời gian ưu tiên cho các truyền thống gia đình từ cách thức bạn trang trí cây thông Noel đến việc chuẩn bị các món ăn mừng Lễ Phục sinh. Các truyền thống ở đây đơn giản là câu nói "ngủ ngon, con yêu" vào thời gian bọn trẻ đi ngủ, ngủ nướng vào sáng thứ

Bảy, trò chơi "đánh lừa hay tiếp đón" (vào ngày lễ Halloween), chọn thực đơn cho bữa tối vào ngày sinh nhật một thành viên trong gia đình, thăm các nghĩa trang vào Ngày tưởng niệm (Memorial Day)[1], hay một buổi nổ bỏng ngô vào tối Chủ nhật. Sử dụng vài truyền thống đã có từ thời trẻ của bạn và phát triển thêm với những truyền thống khác cùng các con. Hội đồng gia đình là nơi thích hợp để đưa ra những ý tưởng mới. Đôi khi điều này có nghĩa chúng ta phải học làm một việc nào đó mới mẻ mà chúng ta có thể không thích lắm. Đó có thể là học câu cá, cắm trại, hay đi xe đạp, hay thậm chí chơi bóng chày. Cả gia đình sẽ rất vui.

Chúng ta sẽ nói gì trong cuộc họp? Hãy bắt đầu bằng việc hỏi từng thành viên (đặc biệt là bọn trẻ) trong gia đình xem chúng có vấn đề gì cần thảo luận không. Nếu trẻ biết luôn có cơ hội đưa ra ý kiến trong mỗi buổi họp, chúng sẽ bắt đầu suy nghĩ trước về vấn đề định trình bày và đưa ra trong cuộc họp như "Con có thể mang chuột ở lớp của con về nhà vào cuối tuần này không ạ?" "Em cứ vào phòng con lúc con đang bận." "Chúng con có thể làm gì với quần áo bẩn để ở dưới giường hả mẹ?". Đây là lúc cha mẹ phải điều hành các cuộc tranh luận và không để nó trở nên mất kiểm soát. Hãy giữ cho buổi thảo luận được suôn sẻ. Đó là lúc giải quyết vấn đề, thương lượng và thỏa thuận. Một giải pháp đơn giản được tất cả mọi người tán thành thì tốt hơn giải pháp cao siêu có phần gượng ép mà cha mẹ đưa ra hay để một đứa trẻ lớn hơn thuyết phục cả nhà. Hãy để trẻ học hỏi từ quá trình này, đừng tỏ ra chuyên quyền trong mọi hành động. Khi đứa trẻ nói "điều đó không công bằng," hãy lắng nghe chúng. Điều đó có nghĩa đứa trẻ ấy thực sự quan tâm nhưng có điều gì đó chưa hợp lý và cần có sự điều chỉnh. Cũng rất phù hợp nếu trong buổi họp có thể đưa ra một vài câu hỏi tích cực như "Con thích nhất điều gì vào cuối tuần vừa rồi?" để chỉ ra những thành công hoặc những việc tốt đẹp của trẻ. Cha mẹ có thể để cho từng đứa con có cơ hội điều hành một buổi họp gia đình, chỉ định một thư ký ghi lại các chủ đề được thảo luận. Cách này giúp bạn xác định được mức độ tiến bộ trong buổi họp sau.

Đây cũng là thời điểm tốt để thảo luận mở về các vấn đề. Nếu có cơ hội, trẻ có thể đưa ra những giải pháp rất hợp lý vì chúng không bị rào cản của những suy nghĩ truyền thống như cha mẹ. Hãy để những ý tưởng đến một cách tự nhiên nhất. Trong cuộc điều tra của chúng tôi, khi trẻ được hỏi điều gì sẽ khiến chúng thực hiện nhiệm vụ dễ dàng hơn, chúng nói rằng: "Nếu biết trước được thời gian để hoàn thành công việc thì cháu có thể làm trong lúc rảnh rỗi, như là trong lúc ti-vi chiếu những chương trình chán ngắt

chẳng hạn." Một bé khác thì nói: "Sẽ dễ dàng hơn nếu mọi người tự lau dọn sạch sau khi bày ra". Một bé trai thì tổng kết rằng nhiều thùng đựng rác sẽ giúp công việc của cậu dễ dàng hơn. Bọn trẻ thỉnh thoảng cũng có những ý tưởng viển vông như có máy cắt cỏ tự chạy hay có một người giúp việc. Một phần của những trải nghiệm này giúp bọn trẻ nhận thức được rằng không phải lúc nào chúng cũng có mọi thứ chúng muốn. Các khoản tiền tiêu vặt có thể được sử dụng vào thời điểm này, một vài hạng mục trong ngân quỹ đặc biệt có thể được đề cập tới, hoặc một kỳ nghỉ được lên kế hoạch. Mục tiêu của bạn có thể là dạy cho trẻ biết rằng có nhiều cách để giải quyết một vấn đề. Cha mẹ phải nhận thấy được những giải pháp có thể có chút khác biệt. Phần thưởng là khi con trẻ cảm thấy trong quyết định nào đó có một phần ý kiến của chúng thì chúng sẽ rất hợp tác.

Một phần quan trọng của hội đồng gia đình là việc hợp tác xây dựng thời gian biểu và đưa ra nhiệm vụ của các thành viên. Hãy thảo luận về thời gian làm việc, các cuộc họp, phân công trông em bé, những lớp học nhạc hay năng khiếu, các bữa tiệc sinh nhật, và tất cả những hoạt động khác của các thành viên trong gia đình. Theo cách này, mọi người sẽ biết trước những nhiệm vụ sắp tới cũng như không phải thốt lên kiểu: "Ồ, con cần tám tá bánh quy vào lúc ba giờ chiều." Đừng quên đề cập đến việc ai sẽ làm bánh cho buổi gặp mặt, hay khi nào thì bạn sẽ đi mua quà sinh nhật, có thể cả việc ai sẽ trả tiền cho món quà đó nữa.

Nếu gia đình bạn cùng tham gia vào nhiều hoạt động, hay đang phải đánh vật với các lịch trình lộn xộn, thì một bản lịch trình chung cho gia đình là cần thiết. Bản lịch trình này cần đủ rộng để viết tên nhiệm vụ của từng ngày và sẽ được dán ở nơi mà mọi thành viên gia đình đều thấy được - có thể ở bếp, cạnh điện thoại. Cập nhật lịch này ít nhất một tuần một lần và điền thêm nếu cần thiết. Khi có thông báo họp phụ huynh hay có các bức ảnh của lớp học, hãy ghi lại lên lịch. Điều này có nghĩa bạn có thể bỏ đi những tờ giấy thông báo đó. Khi có giấy mời đám cưới, sinh nhật, tiệc..., hãy điền bằng bút chì vào bảng. Nếu bạn có đủ không gian thì hãy để một bảng tin cạnh bảng lịch trình để lưu giữ các loại giấy mời đó cho tới khi sự kiện ấy kết thúc. Bên cạnh việc sử dụng lịch gia đình thì nhà Cooper đã thiết kế ra một phương pháp sử dụng bút màu để viết những cam kết của họ, vì thế các thành viên trong gia đình chỉ cần liếc qua bảng nếu có mục liên quan đến mình. Màu mực đỏ được dùng để nêu các hoạt động của cả gia đình, màu xanh lục cho bọn trẻ, màu nâu cho mẹ và màu xanh lam cho bố.

Một cách sắp xếp khác là để mỗi thành viên có một cuốn sổ riêng và cập nhật nó trong buổi họp mặt gia đình. Việc này tốn kém hơn một chút, nhưng trong một gia đình với những bạn trẻ đã tương đối lớn, điều này sẽ có hiệu quả hơn.

Thời khóa biểu gia đình sẽ giúp cho cả gia đình dễ dàng hình dung các hoạt động của năm. Nó giúp các thành viên trong nhà gộp các hoạt động lớn lại để tránh sự chồng chéo. Nhà Monson sử dụng Thời khóa biểu gia đình để ghi lại các hoạt động văn hóa, thăm quan bảo tàng, vườn thú và các dịp sinh nhật của các thành viên trong gia đình. Các tháng sẽ trôi qua rất nhanh mà bạn chẳng kịp làm những gì mình muốn. Các nhiệm vụ khó hoặc cần sự đầu tư thời gian có thể bị thay đổi đột ngột. Nếu ba thành viên trong gia đình bạn có ngày sinh nhật vào tháng Bảy thì đừng lên kế hoạch đi du lịch vào tháng đó. Nếu tháng Năm bạn bận rộn với việc dọn sân và làm chương trình ở trường thì không nên bắt đầu các lớp học buổi tối hay đi nghỉ. Có thể gia đình bạn quyết định sẽ có một ngày đi chơi hàng tháng, hay đi ăn tối, xem phim, hoặc thăm bảo tàng. Nếu có Thời khóa biểu gia đình ở trước mặt thì thật dễ dàng thêm vào nhiều hoạt động khác, bao gồm cả những sở thích của các thành viên trong gia đình. Lịch trình cả năm (hay nửa năm) có thể được lập ra vào tháng Một hoặc tháng Bảy, và việc quyết định thời gian cụ thể để thực hiện một hoạt động nào đó nên vào đầu mỗi tháng. (THỜI KHÓA BIỂU GIA ĐÌNH - hãy tham khảo lịch trình mẫu trang 60).

THIẾT LẬP CÁC QUY TẮC TRONG GIA ĐÌNH

Một mục đích nữa của hội đồng gia đình là để thảo luận các quy tắc và chính sách. Tại một trong những buổi họp gia đình, nhà Anderson quyết định viết ra các quy tắc trong gia đình dưới dạng một tuyên bố về các quyền. Họ thường điểm lại các quy tắc và sửa đổi khi cần thiết.

Giữ một danh sách các quy tắc đơn giản và mang tính tích cực, như "hãy để đồ chơi gọn gàng" sẽ hiệu quả hơn "đừng vứt đồ chơi bừa bãi." Nhấn mạnh vào hành vi được mong đợi. Có quá nhiều quy tắc sẽ làm giảm tính hiệu quả. Bạn có thể đưa ra một loạt các quy tắc rồi chọn ra những cái quan trọng nhất, nhưng hãy giữ cho danh sách đó chỉ trong khoảng 15 quy tắc thôi. Nhiều quy tắc thường là bất thành văn; chúng chính là một phần phong cách sống của bạn. Những tiêu chuẩn bất thành văn này đôi khi rất đáng chú ý với những người họ hàng, bạn bè con đến chơi nhà bạn. Ví dụ,

họ có thể lấy kéo ra khỏi hộp hay sử dụng bút viết bảng ở trong phòng khách. Khi bọn trẻ nhà bạn đã hiểu được quy tắc, chúng sẽ nói với bạn chúng rằng: "Ở nhà tớ thì bọn tớ không làm vậy đâu."

Tìm kiếm và sử dụng những ý tưởng hay từ nhiều nguồn khác nhau. Ví dụ, những kỹ thuật trong kinh doanh có thể được sử dụng ở nhà, nhưng đừng giống như người cha trong phim *The Sound of Music*, người điều hành ngôi nhà của mình với luật lệ và cơ cấu của một con tàu mà không thèm quan tâm đến người khác. Một cửa hàng bách hóa sẽ không thể hoạt động tốt nếu thiếu một vài hệ thống quy tắc như phân công nhiệm vụ cho từng nhân viên. Một số gia đình cứ để mọi việc diễn ra tự nhiên. Hãy biết sử dụng các nguyên tắc quản lý và lên kế hoạch, nhưng tình yêu thương và sự thân mật vẫn phù hợp với mọi gia đình.

TUYÊN BỐ VỀ QUYỀN VÀ TRÁCH NHIỆM CỦA GIA ĐÌNH ANDERSON

1. Chúng tôi đều có quyền với đồ chơi, sách và quần áo của mình. Nên người khác cần phải hỏi trước khi mượn.

2. Chúng tôi chịu trách nhiệm với phòng của mình cũng như sẽ hoàn thành hai việc nhà mỗi ngày.

3. Mọi người sẽ cùng dọn dẹp bữa tối, trừ những dịp thật đặc biệt, sẽ không ai rời khỏi bếp cho tới khi bếp được dọn dẹp sạch sẽ.

4. Chúng tôi *chỉ* ăn trong bếp và khu vực bàn ăn, để bảo vệ các đồ vật và thảm không bị dây thức ăn, nước trái cây.

5. Chúng tôi sẽ mặc quần áo gọn gàng và dọn dẹp giường ngủ của mình *trước* bữa sáng mỗi ngày.

6. Chúng tôi có trách nhiệm dọn dẹp những đồ đạc của mình (áo khoác, sách, đồ chơi...) ra khỏi khu vực chung của cả nhà.

7. Nếu bị muộn giờ, chúng tôi sẽ gọi về nhà báo tin và giải thích để người khác trong gia đình không lo lắng.

8. Chúng tôi sẽ cư xử và nói năng thật tốt với nhau và nói tốt về những thành viên khác trong gia đình.

9. Sau khi sử dụng một đồ vật nào đó, chúng tôi sẽ để về đúng nơi quy định, ngay cả khi chúng tôi lấy vật đó ở sai vị trí.

THỐNG NHẤT VỀ NHỮNG TIÊU CHUẨN TRONG NHÀ

Sẽ dễ dàng hơn cho cha mẹ khi bọn trẻ được tham gia vào việc đưa ra quyết định liên quan đến yêu cầu giữ gìn nhà cửa sạch sẽ và chúng hiểu vì sao cần giúp đỡ cha mẹ. Hãy nhớ, con người quan trọng hơn đồ vật, thế nhưng trật tự của đồ vật lại phản ánh con người. Một ngôi nhà bụi bẩn sẽ không tốt chút nào, một ngôi nhà lộn xộn sẽ khiến bạn mất nhiều thời gian dọn dẹp và một ngôi nhà quá sạch sẽ khiến bạn mất nhiều thời gian để lau chùi. Trong một ngôi nhà ngăn nắp, mọi việc thật dễ dàng và mọi người cảm thấy bản thân tốt đẹp hơn, nhưng bạn không cần phải dành cả đời để lau dọn đâu.

Nơi gia đình bạn sống có thể có hàng loạt các quy định về vệ sinh như vườn của bạn phải được dọn thế nào, những loại vật nuôi nào bạn được phép nuôi trong nhà, nuôi bao nhiêu con, và những quy định bố trí các khu nhà, ngay cả khi đó thì bất động sản ấy vẫn là của bạn. Là một gia đình, hãy đưa ra và thống nhất các quy tắc giữ gìn sạch sẽ các khu vực chung của cả gia đình như: bếp, phòng khách, phòng sinh hoạt chung, cầu thang và lối vào. Nếu một người để phòng khách bừa bộn thì sẽ gây ảnh hưởng tới các thành viên khác trong gia đình. Hãy thống nhất một bộ tiêu chuẩn trong gia đình. Một số tiêu chuẩn cần phải quyết định dựa trên mục đích và tính ứng dụng của các phòng khác nhau. Bạn có thể quyết định một vài phòng để trưng bày, để tụ họp, một số phòng yên tĩnh dành cho việc nghiên cứu, học tập và một vài phòng để làm việc. Sử dụng phòng đúng với mục đích thiết kế sẽ giúp cho việc sử dụng công năng của các phòng đó hiệu quả và việc lau dọn cũng dễ dàng, thuận tiện.

THỜI KHÓA BIỂU GIA ĐÌNH

Hoạt động	Tháng 1	Tháng 2	Tháng 3	Tháng 4	Tháng 5	Tháng 6	Tháng 7	Tháng 8	Tháng 9	Tháng 10	Tháng 11	Tháng 12
Hoạt động vui chơi gia đình	Đi bảo tàng	Xem phim	Ăn pizza	Xem phim	Đi picnic	Đi sở thú						
Sinh nhật		Em bé chào đời				✓	Melea Sarah	Dave		Eric	Sue	
Bán đồ giảm giá ở ga-ra												
Thăm ông bà				Vào tuần thứ hai								
Dọn sân và tỉa cây					✓							
Tổng vệ sinh nhà						✓						
Trồng cây				✓	✓	✓						
Học may							✓	✓				
Kỳ nghỉ							✓					

Tiến sĩ Harris Clemes và Chuyên gia giáo dục Reynold Bean, các tác giả của cuốn sách *How to teach children resposibility*, đã nói: "Học cách làm việc nhà theo từng bước một sẽ giúp trẻ em áp dụng những nguyên tắc tương tự trong công việc và vui chơi." Họ cũng cho rằng: "Trẻ học được cách giữ mọi thứ ngăn nắp là kết quả từ việc chúng có kinh nghiệm trong sắp xếp. Hơn nữa, làm việc nhà giúp trẻ em học được cách giải quyết sự thất vọng và mơ hồ. Trẻ em làm việc nhà thường xuyên sẽ giải quyết vấn đề tốt hơn."

Khi phân công việc nhà, hãy nói rõ bạn muốn việc nhà được làm thế nào. Những chương tiếp theo thảo luận cách dạy con trẻ làm việc, cho chúng biết chính xác bạn mong đợi điều gì ở chúng và giao nhiệm vụ cùng với bảng phân công công việc, rồi theo dõi bảng đó. Đừng hiểu ý chúng tôi đang nói với bạn là khiến bọn trẻ làm *tất cả* mọi việc, tất cả thời gian nhé. Thật không công bằng khi bắt bọn trẻ làm mọi việc nhà cũng tương tự như mong đợi cha mẹ phải làm hết mọi việc nhà vậy.

DUY TRÌ CÁC CUỘC TRAO ĐỔI CÁ NHÂN

Mặc dù nhiều vấn đề được bàn thảo ở hội đồng gia đình nhưng có một vài vấn đề nên được giải quyết một cách riêng tư. Một số cha mẹ thì đưa trẻ đi đâu đó, có thể là tới phòng làm việc của mình một tháng một lần để cùng nhau thảo luận các vấn đề, đưa ra các mục tiêu và nói về cảm nhận. Một số cha mẹ khác thì thân mật hơn, có thể hai cha con cùng thảo luận về vấn đề nào đó khi lái xe đi chơi, hay đi ăn kem với con hoặc hỏi một số câu hỏi quan trọng rồi lắng nghe con. Một số cha mẹ thường dành một vài phút nói chuyện với con trước khi đi ngủ. Việc đặt câu hỏi "Điều vui nhất với con hôm nay là gì?" hoặc "Con đã làm gì giúp ai đó?" sẽ giúp trẻ có một cái nhìn tích cực và phát triển mối quan hệ gần gũi giữa cha mẹ với con cái.

Bọn trẻ nói "chúng con muốn được đối xử công bằng.” Điều đó có thể là nên đối xử công bằng với con cái, nhưng không phải là đối xử giống nhau với các con. Mỗi đứa trẻ một khác, ngay cả khi chúng sinh đôi. Hãy cố gắng và tạo một vài sự đối xử khác nhau về độ tuổi hoặc sở thích. Ví dụ, khoản tiền tiêu vặt có thể sẽ tăng lên theo độ tuổi. Thời gian đi ngủ nên bố trí sao cho trẻ nhỏ đi ngủ trước trẻ lớn hơn chừng 15 phút. Đối xử riêng biệt theo độ tuổi có thể giúp trẻ cảm thấy mình quan trọng và có cá tính riêng. Cũng như vậy, khi quan sát sự khác biệt của chúng ở phong cách học tập, nhu cầu, năng khiếu và tham vọng có thể giúp bạn nhận ra sự khác biệt giữa các con của mình. Mỗi đứa trẻ đều muốn cảm thấy vị trí đặc biệt của chúng trong gia đình.

TẠO RA TRẬT TỰ THÔNG QUA CÁC CÔNG VIỆC THƯỜNG NGÀY

Kết quả nữa của hội đồng gia đình chính là cảm giác vững chãi. Việc hiểu rõ các quy tắc và quyền cơ bản cùng với các mục tiêu chung chính là những yếu tố quan trọng của sự vững chãi, các yếu tố này mang lại sự đoàn kết trong gia đình. Một phần khác của sự vững chãi chính là trật tự. Một lịch trình hàng ngày không cần thiết phải chặt chẽ như một lộ trình xe buýt, nhưng cần phải có một trật tự nhất định để tạo ra nhịp độ phù hợp cho cả các hoạt động khác trong gia đình. Một lịch trình gia đình đơn giản tạo ra một cảm giác an toàn và giúp thiết lập quy định bằng cách đặt ra thời gian cho các công việc như mặc quần áo, ăn uống, vui chơi, rửa bát đĩa, làm bài tập về nhà… Gia đình nhà Thompson gồm sáu người, sự quan tâm và bồi dưỡng tài năng cho bọn trẻ được ưu tiên hàng đầu. Chúng được học múa, tham gia câu lạc bộ kịch, chơi bóng đá, bóng rổ, tham gia Hướng đạo sinh… Ông Thompson làm nghề buôn bán, giờ làm việc không cố định và thường phải làm việc vào các buổi tối. Bà Thompson dồn hết tâm sức vào chăm sóc

gia đình và bị căng thẳng quá mức vì công việc nhà. Các nhà tâm lý học nói rằng điều đầu tiên gia đình này cần làm là đặt ra thời gian cho bữa tối, trong vòng một tiếng đồng hồ (như trong khoảng từ 5h30 đến 6h30). Ngay cả khi nếu người cha không có mặt ở nhà, thì bọn trẻ và mẹ cần lấy đó làm mốc để bọn trẻ tự tổ chức các hoạt động. Nhà Thompson được khuyên nên thu xếp mọi việc để có thời gian ăn tối với nhau. Nhà họ quá chú trọng vào việc tham gia các hoạt động phát triển tài năng, sở thích đến nỗi không có thời gian cho các hoạt động hàng ngày và họ đang mất đi sợi dây liên kết giữa các thành viên.

Chúng ta đều né tránh công việc nếu có thể và một trong những cách né tránh công việc nhà là lấp đầy cuộc sống với các hoạt động khác. Chẳng có ai làm hộ bạn những công việc hàng ngày, khiến bạn khó có thể làm được việc gì khác. Vậy thì về lý thuyết phải dạy cho trẻ biết cách xử lý các công việc cơ bản được hiệu quả để chúng có một nền tảng vững chắc xây dựng những thứ khác. Nhà Thompson thấy rằng một lộ trình đơn giản với bữa sáng và bữa tối vào thời gian nhất định là một biện pháp rất tốt giúp giảm áp lực cho người mẹ và vẫn có thời gian cho các hoạt động khác.

Nên đặt ra thời gian cụ thể cho các hoạt động trong lộ trình hàng ngày của cả gia đình. Ví dụ, khi bạn muốn các con dọn giường vào buổi sáng sau khi ngủ dậy và bọn trẻ đều đã thay đồ, sau đó bạn sẽ không phải bận tâm về những việc đó suốt cả ngày nữa. Bạn sẽ rất ngạc nhiên về số người thậm chí không đánh răng hàng ngày. Khi nào thì đi ngủ? Khi nào thì ăn sáng? Câu trả lời của bạn có thể là bữa sáng thường vào lúc bảy giờ, nhưng không quá chín giờ vào ngày thứ Bảy. Có thể những ngày thứ Bảy của bạn được lên kế hoạch cho các dự án, các công việc làm thêm và vui chơi, ngày Chủ nhật sẽ là ngày nghỉ của bạn. Đó là những việc khởi đầu cho lịch trình hàng ngày cho cả gia đình. Nó khiến mọi thứ trở nên dễ dàng để "tạo lập" một thói quen mới. Thật dễ dàng nói: "Giờ tập piano của con sẽ từ 7h đến 7h30, ngay sau bữa sáng" khi mọi người dùng bữa sáng vào một giờ cố định mỗi ngày. Nếu không thì ngày nào cũng phải "tìm" một giờ mới và không cố định cho việc tập đàn. Cũng nên có lịch trình cho những kỳ nghỉ cuối tuần, mặc dù có thể có chút thay đổi, có tính đến các hoạt động khác như dọn dẹp giường ngủ và các hoạt động dọn dẹp hàng ngày khác. Giữ cho lịch trình linh hoạt nhưng vẫn đảm bảo các hoạt động cơ bản thường ngày. Một thói quen đơn giản cũng giống như pha bột làm thạch với nước: sau khi được định hình, chúng sẽ giữ cho hỗn hợp đó có hình dạng cố định mà không dễ bị tan chảy.

Bạn muốn các con mình phải độc lập và làm thêm một vài việc nhà thì bạn phải có được sự hợp tác của chúng. Nếu không, hãy cùng làm việc như một gia đình và tách riêng từng đứa ra để đặt mục tiêu riêng cũng như thảo luận các quy định. Hãy thu hút trẻ tham gia vào việc thiết lập các quy định và chính sách trong gia đình thông qua "họp hội đồng". Một lý do khác của việc lập hội đồng gia đình chính là thỏa mãn nhu cầu được lắng nghe, được tham dự, được hồi đáp và được cảm thấy ý tưởng của mình có giá trị. Tham gia hội đồng gia đình là một kinh nghiệm quý báu; nó có thể giúp chuẩn bị tốt để con bạn học tập và làm việc hiệu quả hơn. Nó là một phương tiện để thúc đẩy mọi thứ. Một hội đồng hình thức thì chẳng có tác dụng gì cả. Hãy để hội đồng gia đình bạn hoạt động thực sự!

CHƯƠNG 4
Bảng phân công công việc

Bảng phân công vừa thú vị vừa thiết thực. Từ việc khảo sát công việc của trẻ, chúng tôi thấy rằng đa phần cha mẹ chỉ *nói* với trẻ các công việc mà chúng cần *làm*. Điều này sẽ khiến cha mẹ *ở* trong vị thế *ra lệnh* và trẻ *ở* vị thế *làm theo*.Nếu cha mẹ *không nói*, chúng sẽ *không làm*. Bảng phân công việc nhà là một phương tiện rất tuyệt vời để cha mẹ không cần phải *nói*, hãy biến bảng này thành một công cụ điều hành đắc lực, loại bỏ những cảm xúc tiêu cực, tăng cường sự độc lập và trách nhiệm.

Lợi thế lớn nhất của các bảng phân công này chính là chúng chỉ ra *việc gì cần hoàn thành*. Điều quan trọng là thiết lập một nền tảng tốt trước khi tuyên bố: "Đã đến giờ làm việc."

NHỮNG LỢI ÍCH CỦA BẢNG PHÂN CÔNG CÔNG VIỆC

• Có thể thêm vào *nhiều loại* công việc khác nhau và có sự dàn đều những công việc buồn tẻ khác.

• Tạo cảm giác *công bằng* bằng cách cho trẻ biết trước về công việc cần làm.

• Giúp tạo ra trật tự bởi bảng đưa ra kỳ vọng tất cả bọn trẻ làm việc nhà hàng ngày với tư cách là thành viên trong gia đình.

• Giúp luân chuyển các công việc cho mỗi trẻ, để chúng có thể phát triển nhiều kỹ năng khác nhau hơn là chỉ biết dọn bàn ăn hay đổ rác.

• Có thể tạo ra những *thành quả* ngay lập tức cho những công việc đã hoàn thành (cảm giác khi hoàn thành công việc).

• Làm giảm sự ganh tỵ của bọn trẻ vì chúng hiểu ai cũng tới lượt làm các công việc mà chúng từng phải làm.

Phần lớn việc khiến bọn trẻ làm việc nhà thành công chính là dựa trên nền tảng: đặt ra mục tiêu và các quy định trong gia đình, hướng dẫn các kỹ thuật làm việc nhà, phân công công việc theo bảng. Tất cả các yếu tố này tăng khả năng khiến trẻ làm việc nhà. Sau khi bảng phân công được hoàn thành, cha mẹ cần dạy cho trẻ cách thực hiện một công việc, sẽ được giải thích ở Chương 5 (trang 103).

Trong chương này, chúng tôi sẽ đưa ra 24 mẫu bảng để bạn lựa chọn. 24 bảng này được chia làm ba loại. Loại đầu tiên là Bảng Nhiệm vụ, đặt ra một lịch trình ổn định và cho trẻ biết trước chi tiết công việc chúng cần làm. Loại thứ hai, Bảng Vui chơi và Thử thách, được sử dụng để giải quyết những phàn nàn kiểu "việc nhà thật chán ngắt." Bảng thứ ba, Bảng Tiến bộ, đưa ra nhiều ý tưởng hơn để theo dõi việc hoàn thành công việc hàng ngày và để khen thưởng xứng đáng một việc. Hãy sử dụng những ý tưởng này hoặc tạo ra các bảng theo cách riêng của bạn. Ban đầu, việc hướng dẫn con trẻ làm việc có thể khiến bạn mất nhiều thời gian hơn là việc bạn tự làm, nhưng sau đó, bạn sẽ có nhiều thời gian hơn. Điều đó rất đáng để nỗ lực.

Bảng phân công giúp tạo ra sự kiên định. Nhiều sách nói rằng "Hãy kiên định, kiên định, kiên định.” Làm sao mà tôi có thể dạy con tôi kiên định khi chính tôi còn không kiên định? Liệu có phải bạn hiểu kiên

định nghĩa là một lịch trình hàng ngày, làm những việc hàng ngày giống nhau - mọi người đều dọn giường hàng ngày, đều làm các việc vặt hàng ngày, đều thu dọn đồ của mình hàng ngày, và cha mẹ thì kiểm tra phòng ngủ của bọn trẻ hàng ngày trước khi chúng tới trường? Hầu hết chúng ta đều cảm thấy thất bại vì chúng ta không kiên định theo cách đó. Mặt khác, tất cả chúng ta đều biết rằng cha mẹ của những đứa trẻ thành công, độc lập và có trách nhiệm ấy cũng không làm tất cả những việc đó. Kiên định là biết điều gì được trông đợi, biết công việc ấy là gì, biết rằng phần thưởng sẽ được trao nếu như đã hứa, biết được những lựa chọn sai lầm sẽ dẫn tới hậu quả tương ứng. Đó chính là kiên định trong nguyên tắc. Bảng phân công giúp bạn thiết lập quy định này. Tuy thế, thỉnh thoảng chúng ta thường bối rối giữa sự kiên định với sự đều đặn, mà thực chất không phải vậy. Kiên định không phải là một lịch trình đúng đến từng phút. Kiên định không phải là dọn gọn hết mọi thứ vào phút mà bạn bước vào căn nhà. Đấy là sự hoàn hảo. Nếu chúng ta định làm điều tương tự theo cách tương tự mỗi ngày, chúng ta sẽ rất trì trệ và không thấy vui vẻ gì.

Nền tảng của sự kiên định được xây dựng bằng việc đảm bảo đáp ứng những nhu cầu thiết yếu về thức ăn, quần áo và sự ấm áp. Hãy đảm bảo bạn cung cấp những thứ đó. Không thể nào kiên định trong mọi chi tiết, nhưng bạn có thể kiên định với những nguyên tắc cơ bản. Cảm giác của sự đoàn kết, công bằng, hợp tác, cảm thông, công nhận, tình yêu thương sẽ mang lại sự ổn định và an toàn cho con trẻ. Bọn trẻ nhận được sự đảm bảo từ việc hiểu rõ gia đình và các quy định trong nhà, biết những mong đợi của cha mẹ (các chủ đề này đã được đề cập ở ba chương đầu).

Kiên định sẽ được củng cố bằng nội quy. Phần còn lại của cuốn sách này sẽ đề cập chủ yếu đến sự kiên định có được thông qua nội quy, nhưng vẫn có sự vui vẻ, thoải mái. Đứa trẻ muốn biết cha mẹ và những người xung quanh mong đợi điều gì (ở chúng). Kiên định là một tài sản quý giá. Mặc dù công việc không bao giờ quan trọng hơn một đứa trẻ, nhưng cần phải có một nội quy cơ bản - nó tạo ra một nhịp độ, một nơi làm việc cố định và loại bỏ sự hỗn loạn. Vài việc cơ bản không thể bỏ qua như đánh răng và ăn uống. Bởi vì chúng ta ăn, nên chúng ta cần phải nấu ăn và rửa bát. Hãy kiên định trong nguyên tắc, với tình yêu thương và sự hiểu biết, có nghĩa là bạn có thể linh động với *quá trình* (thực hiện). Chúng ta hiểu rằng con người quan trọng hơn đồ vật, vì đồ vật và những lịch trình đôi khi cần thay đổi để phù hợp với con người, nên bạn có thể thay đổi cách thức và phương tiện thực hiện công việc. Ví dụ có một số giai đoạn sẽ tốt hơn nếu

cùng nhau rửa bát nhưng trong khoảng thời gian khác thì công việc đó cần được giao cho một cá nhân. Có thể một ai đó có lý do được miễn rửa bát. Nguyên tắc vẫn như vậy - bát đĩa phải được rửa, nhưng cách thức thực hiện có thể được thay đổi. Thay đổi phương pháp có thể giúp loại bỏ sự lười biếng trong việc rửa chén bát.

Chúng ta cũng có thể thay đổi quá trình thực hiện công việc. Theo Robert L. DeBruyn, sử dụng nhiều phương pháp không làm mất sự kiên định, nó thực sự không hề tác động gì tới trật tự cả. Sự tưởng tượng, sự thay đổi và tính đa dạng là những yếu tố giúp "tăng sức hấp dẫn cho việc học". Sự chán ngán có thể ngẫu nhiên trở thành một trạng thái trong gia đình khi bạn kiên quyết giữ quá nhiều lịch trình. Sự trì trệ sẽ xảy ra nếu chúng ta chỉ sử dụng một cách để thực hiện một công việc nào đó. Ví dụ, nếu mục tiêu của bạn là để con trẻ học cách chăm sóc phòng ngủ của chúng, thì mục tiêu cần phải giữ nguyên, nhưng phương pháp, cách thức kiểm tra và cả phần thưởng có thể thay đổi qua các năm.

Kiên định không có nghĩa là một giường ngủ cần phải vượt qua 50 điểm kiểm tra mỗi ngày. Hãy để cho trẻ có sự hiểu biết tương tự. Kiên định đối với việc dọn phòng ngủ có thể là "Phòng ngủ của con phải thường xuyên gọn gàng, ngăn nắp, được dọn sạch sẽ vào dịp cuối tuần hoặc ít nhất một tháng một lần." Mặt khác, sẽ là một thói quen tai hại nếu như lờ đi những việc cần thiết nhất như chải đầu và thu dọn hàng ngày. Hình ảnh cá nhân của một người phản ánh môi trường xung quanh người đó. Ngay cả những công việc nhỏ hàng ngày, được phân công và khen ngợi bằng các bảng phân công sẽ giúp duy trì sự cân bằng giữa hoàn hảo và lộn xộn.

Khi con chúng ta lớn hơn, bạn sẽ muốn cân đối các việc vặt trong nhà, thay đổi những yêu cầu của bạn đối với con trẻ và luôn tính tới chúng trong việc đưa ra các quyết định của mình. Dù cách thức bạn chọn cho con của mình là gì thì cũng cần phải hòa hợp với cách của bạn, cho dù là nguyên tắc hay thư giãn.

BẢNG NHIỆM VỤ

Các bảng dọc. Nhà Mc Cullough đã sử dụng một bảng phân công dọc đơn giản trong 10 năm qua để phân công nhiệm vụ cho các con. Bọn trẻ thích loại bảng này, vì chúng biết trước chính xác thời gian và các công việc chúng phải hoàn thành, đặc biệt vào giai đoạn Mùa Hè (mùa của trẻ từ 5 tới 12 tuổi), chúng đã thực hiện các công việc đó thành thục và có thể tận

hưởng thời gian rảnh vì làm việc hiệu quả.

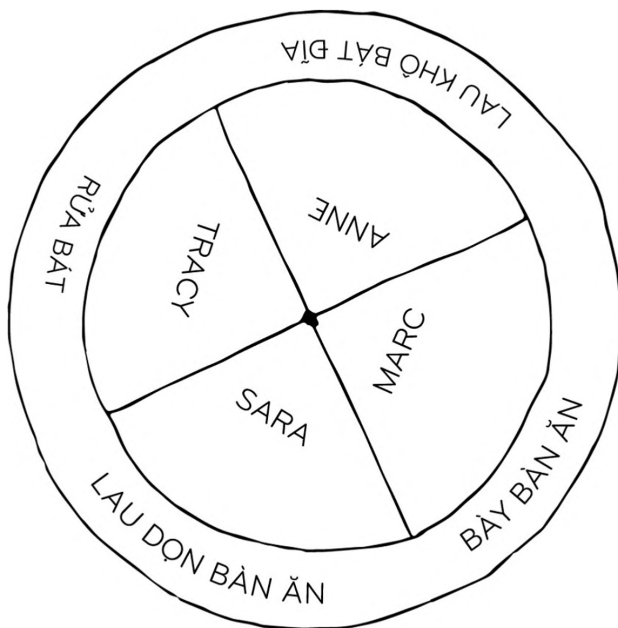
Bảng phân công nhiệm vụ có hai hàng dọc với các ô nhỏ; hàng thứ nhất ứng với buổi sáng và hàng thứ hai ứng với buổi tối. Vào mỗi sáng thứ Hai, các công việc này lại được đổi người. Trước khi phân công, Bonie sẽ nhìn quanh các khu vực trong nhà cần chăm nom hàng ngày và quyết định việc gì mà bọn trẻ có thể hoàn thành trong khoảng 10 phút mà không cần đến sự hướng dẫn của người lớn. Như vậy, việc lau dọn khu vực chung của cả nhà sẽ cần ít sự hỗ trợ nhất. Công việc buổi tối thì sẽ tập trung vào chuẩn bị bữa tối và mọi người đều sẵn lòng giúp lau dọn bàn sau khi ăn.

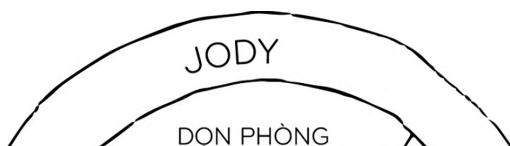
Dù mỗi đứa trẻ đều có cơ hội thực hiện các công việc khác nhau, sự kỳ vọng của cha mẹ cần phải thay đổi tùy theo độ tuổi, sao cho các yêu cầu trong khả năng của đứa trẻ. Ví dụ: khi đứa trẻ 5 tuổi cọ phòng tắm, nó chỉ có thể chà xát và cọ rửa bồn rửa mặt, rũ tấm thảm chùi chân và dọn dẹp lược, bàn chải đánh răng. Một đứa trẻ 15 tuổi dọn dẹp nhà tắm, cụ thể bao gồm cọ bồn tắm, bồn cầu, sàn nhà tắm...

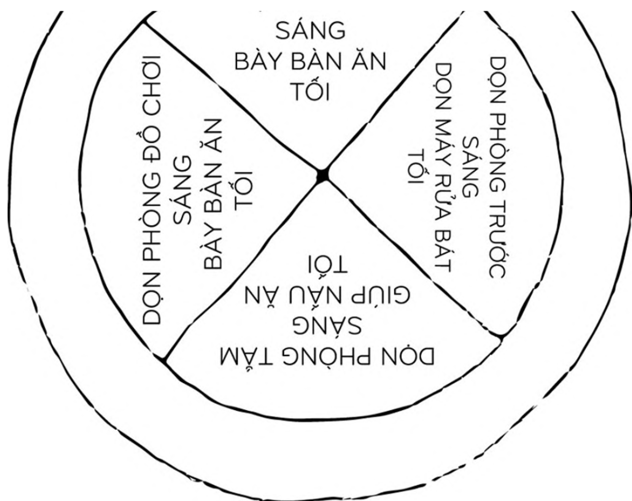
	BUỔI SÁNG	BUỔI TỐI
MARC	Phòng chơi	Giúp nấu ăn
SARAH	Phòng sinh hoạt chung	Dọn bàn ăn
ERIC	Phòng khách	Dọn sạch máy rửa bát
MELIA	Phòng tắm	Lau cầu thang hoặc đổ rác

Có lịch trình đều đặn hàng ngày cho công việc cụ thể, chúng ta thực sự muốn trẻ hoàn thành tốt các công việc được giao. Đôi khi đó chỉ là một công việc dọn dẹp nhẹ nhàng, nhưng thỉnh thoảng đó có thể là một cuộc tổng vệ sinh. Khi bọn trẻ đều tới trường, những việc vặt này phải được làm vào mỗi buổi sáng trước khi đi học. Vào mùa hè, chúng có thể được thực hiện trước 10h sáng và 5h mỗi chiều. Tuy nhiên, vì những đứa trẻ nhà McCullough đang ở độ tuổi gần tới giai đoạn Mùa Thu (từ 13 đến 18 tuổi) và sẽ đi học sớm từ lúc 5h45 mỗi sáng, nên những yêu cầu trước giờ đi học sẽ được thay đổi và công việc sẽ được thực hiện trước giờ ăn tối mỗi ngày. Sáng thứ Bảy hàng tuần, chúng dành 2 tiếng để dọn phòng ngủ của mình và các phòng được phân công khác, để dành các ngày trong tuần tập trung làm bài tập về nhà. Việc điều chỉnh công việc nhà cho bọn trẻ, thay đổi những yêu cầu và tính tới việc để bọn trẻ tham gia nhiều hơn vào việc đưa ra các quyết định khi chúng lớn hơn rất quan trọng.

Bảng công việc xoay vòng. Có rất nhiều khả năng để các bảng phân công phù hợp với hoàn cảnh của mỗi gia đình. Với gia đình có một hoặc hai con, mà bọn trẻ gần tuổi nhau, thì một bảng phân công xoay vòng sẽ là tốt nhất. Bảng này sẽ luân phiên và đưa ra nhiều loại công việc khác nhau. Để điều chỉnh bảng cho phù hợp với lượng công việc và số "công nhân", tạo ra số phần bánh chia phù hợp trên bảng (trang 76). Hai vòng, một vòng nhỏ hơn vòng kia, được cắt từ giấy cứng. Sử dụng đinh gim gắn ở giữa sao cho hai vòng tròn có thể xoay được riêng rẽ. Dán bảng này vào nơi dễ thấy như trong bếp.

Cắm cờ trên một chiếc cốc. Vì có những việc không cần thiết phải làm hàng ngày nên bạn có thể phân việc theo yêu cầu công việc. Công việc đó có thể được viết trên tấm thẻ 7 x 12 cm và bỏ vào khe của hộp đựng giấy phân công công việc của bọn trẻ mỗi sáng, hay những chiếc cờ nhỏ được làm từ que kem có thể được cắm vào những chiếc cốc để đưa ra công việc cần thực hiện hàng ngày. Một trong những yếu điểm của cách làm này là bọn trẻ có thể không làm cho tới khi cha mẹ đặt tấm thẻ hay cắm cờ vào vị trí quy định.

Kế hoạch sàn nhà. Có một cách khả thi để phân công việc lau dọn sàn nhà là vẽ một bản kế hoạch sàn của nhà bạn, hoặc là trên vải (trong trường

hợp bạn có thể đóng khung nó), hoặc trên giấy, để bạn có thể dán lên tủ lạnh. Hãy dán bức ảnh của trẻ vào phòng mà trẻ sẽ chịu trách nhiệm lau dọn. Kiểu này sẽ không hữu dụng với các công việc như đổ rác hay hong khô chén bát, nhưng có thể áp dụng với các công việc phân công theo khu vực. (Cha và mẹ cũng có thể có tên trong những công việc này.)

Bảng phân công việc hàng ngày. Một người cha đơn thân, cha của ba đứa trẻ, đã làm một chồng các bảng phân công từng ngày tại một quầy pho-to. Mỗi tối anh và các con lại điền vào bảng công việc và ngày hôm sau dán chúng lên tủ lạnh. Lý do anh thay đổi công việc hàng ngày cho các con là để sắp xếp công việc phù hợp với khối lượng bài tập rất lớn ở trường và các hoạt động khác của bọn trẻ. Bên cạnh đó, không phải việc nào cũng cần làm hàng ngày. Những bảng này cho phép có các tình nguyện viên và bao gồm cả anh nữa. Những bảng như vậy có thể được thảo luận và phân công cho cả tuần tại buổi họp hội đồng gia đình.

Bảng phân công theo tháng. Khi được hỏi gia đình em có sử dụng bản phân công không, một bé trai đã viết: "Chúng em được phân công rửa bát theo lịch. Em và các anh sẽ làm việc đó ba ngày một lần." Một em gái thì viết: "Chị gái em và em tranh cãi về việc tới lượt ai sẽ cho chó ăn, vì thế chúng em sử dụng lịch và viết chữ cái đầu tiên của mỗi đứa vào ô trống để biết là tới lượt ai." Với phương pháp này, bạn viết chữ cái đầu tiên của đứa trẻ vào ô của tờ lịch, điền hết cả tháng. Khi chúng hoàn thành một công việc, chúng có thể dùng bút gạch chéo công việc đó. Nếu có sự thỏa thuận đổi tráo công việc, cũng cần ghi vào lịch để tránh hiểu nhầm cho ngày hôm sau. Nếu các hoạt động và lịch hẹn cũng được ghi trên lịch thì cha mẹ điều phối công việc cho phù hợp.

BẢNG PHÂN CÔNG THEO NGÀY

Thứ Bảy
Ngày trong tuần

Bữa sáng

Nấu ăn ____________
Dọn bàn ăn Stephanie
Rửa chén bát Cha

Rửa chén bát ______

Bữa trưa

Nấu ăn ___Stephanie___

Dọn bàn ăn ___Heather___

Rửa chén bát ___Cha___

Bữa tối

Nấu ăn ___Cha___

Dọn bàn ăn ___James___

Rửa chén bát ___Stephanie___

Dọn phòng

Phòng tắm tầng trên ___Heather___

Phòng tắm tầng dưới ___Stephanie___

Phòng khách ___Cha___

Lối đi ___James___

Các công việc khác

Dọn máy rửa bát ___Heather___

Đổ rác ___James___

Bảng phân công theo tuần. Lập một bảng phân công cho cả gia đình trong tuần. Bảng phân công theo tuần này có ba mục: ngày, tên trẻ và công việc được phân công. Loại bảng này có thể được thiết kế theo nhiều cách khác nhau, nhưng nó cần phải có hệ thống cơ bản tương tự, với một trong ba mục nằm ở cột dọc trên cùng, mục tiếp theo nằm dọc ở bên cạnh và mục thứ ba nằm trong các ô trống ở giữa bảng (bảng 1 trang 81). Bảng này có thể được viết trên tấm bảng lớn, được phủ bằng những tấm giấy dán và được viết bằng bút dạ có thể xóa được.

Một bà mẹ phải đi làm cả ngày cũng có thể dán thực đơn vào ô công việc hàng ngày của bảng phân công, vì cô hy vọng những đứa con lớn hơn sẽ nấu xong bữa tối lúc cô về nhà. Quyết định làm bữa tối sớm, đặc biệt là đối với các ông bố bà mẹ đi làm, sẽ giảm bớt rất nhiều áp lực cho cha mẹ sau giờ làm. Nếu bữa tối đã được lên kế hoạch, các thành viên khác sẽ dễ dàng trợ giúp hơn.

Một cặp vợ chồng khác, thậm chí là chỉ có một đứa con, viết ra lịch làm việc nhà của cô con gái 15 tuổi như sau:

	Thứ Hai	Thứ Ba	Thứ Tư	Thứ Năm	Thứ Sáu
Mary	Hút bụi	Dọn phòng tắm	Dọn phòng bếp	Dọn phòng ngủ	Làm sạch sàn phòng giặt

Kathie Liden có một ý tưởng về việc sử dụng các móc để tạo một bảng phân công lâu dài bằng cách gắn rất nhiều loại công việc lên một bảng. Đồ để gắn có thể là những chiếc thẻ chìa khóa hình tròn, miếng gỗ vuông hay các hình khác bằng bìa cứng. Các hình dáng có thể đại diện cho một hoạt động ưa thích của cả nhà (như hình quả bóng cho gia đình chơi bóng đá), ảnh một con vật nuôi hoặc hình một vật may mắn. Các công việc được viết lên các hình và được sắp đặt như đã phân công. Bảng này có một nhược điểm là một đứa trẻ có thể bí mật tráo đổi công việc mà nó không thích cho một đứa khác. Do vậy cần thiết lập quy tắc đề phòng trước.

← NGÀY →

	Thứ hai	Thứ ba	Thứ tư	Thứ năm	Thứ sáu
LUKE	Nấu ăn	Dọn phòng tắm	Hút bụi	Nấu ăn	Dọn phòng tắm
CHRIS	Hút bụi	Nấu ăn	Dọn phòng tắm	Hút bụi	Nấu ăn
SUMMER	Dọn phòng tắm	Hút bụi	Nấu ăn	Dọn phòng tắm	Dọn phòng tắm

↑ TÊN ↓

← TÊN CÔNG VIỆC →

1

← NGÀY →

↕ TÊN CÔNG VIỆC

	Thứ hai	Thứ ba	Thứ tư	Thứ năm	Thứ sáu
Nấu ăn tối	LUKE	CHRIS	SUM	LUKE	CHRIS
Hút bụi	CHRIS	SUM	LUKE	CHRIS	SUM
Dọn phòng tắm	SUM	LUKE	CHRIS	SUM	LUKE

← TÊN →

2

← TÊN CÔNG VIỆC →

↕ TÊN

	NẤU ĂN TỐI	HÚT BỤI	DỌN PHÒNG TẮM
LUKE	M TH	W S	T-F
CHRIS	T F	M-TH	W-S
SUMMER	W-S	T-F	M TH

← NGÀY →

3

JULIE JB HEATHER

BUỔI SÁNG

TRƯỚC BỮA TỐI

BUỔI TỐI

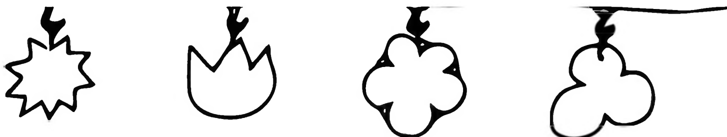
THỨ BẢY

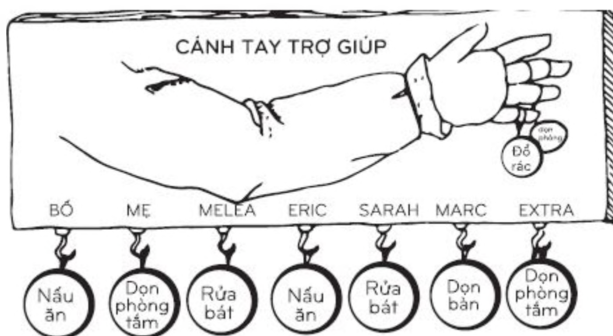

CÔNG VIỆC THÊM

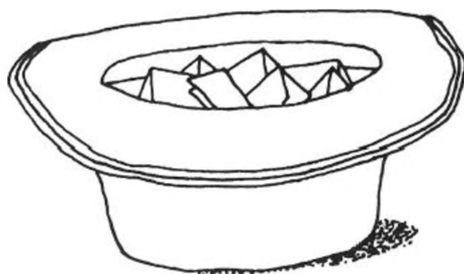
Bàn tay trợ giúp. Tạo ra một bảng của riêng bạn có tên gọi là Bàn tay giúp đỡ mẹ bằng việc cắt một hình bàn tay bằng gỗ hoặc bằng bìa cứng, hoặc sử dụng lại một đôi găng tay cũ, hay khâu hình một bàn tay từ một mảnh vải hoa. Bàn tay và các ngón tay có thể được tạo hình từ chiếc bít tất cũ. Đặt các móc vào dưới mỗi loại công việc. Khi công việc hoàn tất, có thể tháo các miếng đánh dấu ra và treo lên các ngón tay.

NHỮNG PHƯƠNG PHÁP VUI VẺ VÀ CÓ TÍNH THỬ THỬ THÁCH

Những bản phân công tình cờ. Vào thứ Bảy, gia đình nhà Troxell viết các việc cần làm vào những mảnh giấy nhỏ và bỏ vào một cái bình, sau đó mỗi thành viên (kể cả Cha và Mẹ) sẽ nhặt lấy mảnh giấy ghi công việc cần làm. Họ làm việc hết sức vào sáng thứ Bảy, để dành buổi chiều cho vui chơi và các dự định cá nhân.

Ý tưởng này có thể áp dụng được cho các công việc trong một ngày hoặc cả tuần. Bất kỳ thứ gì cũng có thể sử dụng để tổ chức bốc thăm: một chiếc mũ, một quả bí ngô bằng nhựa, hay một cái rổ. Bạn có thể đánh số công việc và làm giống như trò xúc xắc để xem mình làm việc nào, hay chỉ cần rút từ tay người khác như rút các tấm thẻ. Những trò chơi này cũng kích thích thái độ làm việc tích cực.

Lựa chọn công việc. Để tán thưởng hay khuyến khích trẻ, hãy để trẻ *tự chọn* công việc. Một sáng thứ Bảy, Sue Monson bất ngờ nhận được tin nhà sắp có khách nên cô sẽ phải giải quyết tất cả mọi việc. Cô gọi hai đứa con lớn và giải thích rằng những công việc cần làm ở nhà sẽ tốn năm tiếng đồng hồ. Không ai có đủ chừng ấy thời gian trong ngày hôm đó, nhưng nếu họ cùng làm việc trong khoảng một tiếng rưỡi thì mọi việc sẽ xong xuôi trước khi chú Darolg và dì Kathy tới. "Đây là danh sách những việc cần làm. Mỗi đứa hãy lựa chọn những việc trong danh sách này. Eric có thể chọn trước, rồi tới Melea, tới mẹ và quay lại với Eric." Các thành viên trong gia đình cùng chia sẻ công việc sẽ khiến mọi thứ dễ dàng và nhanh gọn hơn. Chia nhỏ những công việc này thành những dự án kéo dài chừng 5-10-15 phút khiến chúng có vẻ như dễ đạt được và mang lại ngay kết quả. Một cặp vợ chồng khác cũng sử dụng ý tưởng tương tự, nhưng để công việc vào những tấm thẻ 7 x 12 cm để mỗi đứa chọn một tấm nhỏ, và khi tới lượt cha thì đã hết các tấm thẻ, vì thế cha có thể làm giám sát. Danh sách khẩn cấp của Monson để chọn như sau:

Danh sách. Trẻ con thích có một danh sách những việc cần làm cho cả ngày, đặc biệt là ngày không phải đi học, khi chúng không phải nhanh nhanh chóng chóng để khỏi muộn. Chúng cảm thấy thoải mái khi gạch đi từng mục đã hoàn thành, nhưng phần thưởng lớn nhất chính là biết rằng khi danh sách đó được *hoàn thành*, chúng sẽ được chơi cả ngày. Những đứa nhỏ hơn sẽ cảm thấy mình đã tiến bộ khi hoàn thành việc nhỏ nhất, cơ bản nhất như là đánh răng hay chải đầu. Một khi thói quen chăm sóc bản thân cơ bản này đã được hình thành, thì không cần nêu những chi tiết này trong danh sách công việc nữa.

DANH SÁCH NGÀY BẬN RỘN

DANH SÁCH NGÀY BẬN RỘN

Thời gian dự kiến	*Công việc cần làm*	*Người thực hiện*
30 phút:	Cắt cỏ ở vườn trước	
30 phút:	Cắt cỏ ở vườn sau	
15 phút:	Dọn hành lang	
10 phút:	Dọn sân trong và cầu thang	
10 phút:	Phun nước sạch sân trong và cầu thang	
15 phút:	Hút bụi cầu thang tầng hầm	
30 phút:	Nấu bữa trưa và bữa tối	
10 phút:	Dọn sàn nhà bếp	
20 phút:	Lau sàn bếp	
30 phút:	Làm bánh	
15 phút:	Hút bụi phòng khách và hành lang	
10 phút:	Lau bụi phòng khách	
5 phút:	Cọ nhà vệ sinh	
5 phút:	Dọn sàn phòng tắm	
10 phút:	Lau sàn nhà tắm bằng khăn ẩm và lau đồ gỗ bằng khăn khô	
10 phút:	Rũ tất cả các thảm ở cầu thang	
15 phút:	Thay khăn trải giường ở phòng ngủ cho khách	
10 phút:	Hút bụi phòng ngủ của khách	
10 phút:	Lau bụi các đồ ở phòng ngủ của khách	
20 phút:	Cắt hoa và cắm hoa	

Hợp đồng. Một hợp đồng trên giấy với trẻ là sự thỏa thuận hai chiều hơn là sự *chỉ bảo* từ một phía. Nếu đó là ý tưởng của cha mẹ thì cũng tốt thôi, nhưng sẽ tốt hơn nếu đứa con cũng đồng ý. Thành quả của việc thực hiện công việc đúng hạn và hậu quả của việc không hoàn thành đúng hạn cũng có thể được nêu ra trong thỏa thuận. Hợp đồng này có thể áp dụng cho công việc một lần, như dọn ga-ra, hay cho những công việc thường xuyên hơn, như là dọn bàn ăn đúng giờ trong vòng một tuần. Phần thưởng có thể là tiền tiêu vặt, thời gian đi chơi đặc biệt với cha mẹ, hoặc một thỏa thuận công việc nào đó khác. Hãy để trí tưởng tượng của bạn phát huy tác dụng trong trường hợp này.

HỢP ĐỒNG MẪU

Tháng Mười hai
Thời hạn hoàn thành

Được chở đi ăn kem vào thứ Tư bằng xe hơi
Phần thưởng

Tôi, *Trevor* cam kết sẽ lau dọn sạch phòng của mình, bao gồm cả việc dọn dẹp sàn nhà, lau sạch bàn học, tủ, bàn ghế trong phòng, dọn gường, đổ rác, lau bụi các thiết bị trong phòng và lau sàn nhà.

Trevor Atkinson
Người lao động

Pat Atkinson
Người thuê lao động

CÁC BẢNG TIẾN BỘ

Nhiều khi một bảng công việc hàng ngày có thể được sử dụng để đưa ra những kết quả tốt và củng cố tinh thần bọn trẻ ngay lập tức. Những loại bảng kiểu này được dùng khi bạn muốn thúc đẩy những công việc tương đối cơ bản như giúp những đứa con nhỏ dọn giường hoặc đánh răng. Những bảng như vậy rất thành công thậm chí cả khi áp dụng với những trẻ lớn hơn, giống như một biện pháp kích thích khi giảm bớt các trách nhiệm hàng ngày của trẻ. Đôi lúc, khi thói quen công việc thay đổi thì một bảng ghi nhận thành tích như thế có thể tạo ra động lực mạnh mẽ cho trẻ. Những bảng sau đây có thể được dùng để trẻ có thể thấy được thành quả của chúng ngay lập tức mà không cần cha mẹ trực tiếp tham dự vào. (Xem chương 7, trang 145, để biết thêm nhiều biện pháp khen thưởng).

Bảng Ngôi sao. Một Bảng Ngôi sao đơn giản là sự thúc đẩy rất tuyệt vời, đặc biệt với trẻ nhỏ đang học những kỹ năng cơ bản như chăm sóc bản thân và dọn dẹp phòng riêng của chúng. Nó cũng hiệu quả đối với những

trẻ lớn hơn đang cần sự thúc đẩy tính kiên định của chúng. Một bảng tiến bộ đặc biệt hữu hiệu vào đầu mùa hè, khi bọn trẻ có xu hướng lười biếng vì không phải theo lịch trình học tập tại trường nữa. Không nhất thiết lúc nào cũng phải có phần thưởng ở cuối bảng, việc công nhận ngay lập tức và sự củng cố tinh thần sau khi hoàn thành công việc có thể đã đủ rồi. Có một bảng phân công công việc là rất hiệu quả, nhưng có thêm chỗ cho ngôi sao hay một gương mặt cười sẽ mang tới một phần thưởng với thông điệp "Tôi đã hoàn thành việc đó", hay "Tôi đã làm xong." Việc đó làm tăng thêm lòng tự tôn cho trẻ bởi chúng có cảm giác chủ động trong những công việc nhỏ hàng ngày.

BẢNG NGÔI SAO

NANCY

Việc thường ngày vào buổi sáng trước 10 giờ sáng.	Thứ Hai	Thứ Ba	Thứ Tư	Thứ Năm	Thứ Sáu	Thứ Bảy	Chủ Nhật
Đánh răng	★				★		
Chải tóc	★	★	★	★	★		
Dọn giường	★	★	★		★		
Mặc quần áo	★	★	★	★	★		
Dọn đồ chơi	★		★		★		

BẢNG TIẾN BỘ DÀNH CHO TRẺ LỚN

JODIE

	Thứ Hai	Thứ Ba	Thứ Tư	Thứ Năm	Thứ Sáu	Thứ Bảy	Chủ Nhật
Dọn phòng	✓	✓	✓	O	✓	✓	
Tập nhạc	O	✓	✓	O	✓	✓	
Việc vặt buổi sáng	✓	✓	✓	O	✓	✓	
	✓	✓	O	✓	✓	✓	

	Việc vặt buổi tối							
BARBARA	Dọn phòng	✓	✓	✓	O	✓	✓	
	Tập nhạc	✓	✓	✓	O	✓	O	
	Việc vặt buổi sáng	O	✓	✓	✓	✓	O	
	Việc vặt buổi tối	✓	✓	O	✓	✓	✓	

Bảng Kem hoa quả. Khi bạn muốn con mình làm việc hướng tới mục tiêu như nấu ăn ngon hơn trong vòng một tuần, hãy thử Bảng Kem hoa quả. Bọn trẻ sẽ "tạo ra" món kem nước hoa quả của chúng từng bước một, kiếm được mỗi muỗng kem hay thêm vào các vị bằng chính những thành tích đạt được. Mặc dù trẻ làm việc hướng tới mục tiêu trong nhiều ngày trước, nhưng chúng chỉ có được sự khích lệ ngay tức thì khi cha mẹ kiểm tra bếp và cho phép trẻ vẽ thêm thứ mà chúng đã kiếm được vào trong bảng. Chúng có thể chọn vẽ thêm một thìa kem cho ba ngày đầu tiên hoàn thành công việc, sau đó là thêm nước sốt cho kem, hoặc các loại hạt và kem tươi.

Vài người có thể cho rằng những cách này vô nghĩa - chỉ là sự mua chuộc. Nếu bạn có một gia đình điển hình thì kiểu gì bạn cũng sẽ có một vài bữa tiệc nhỏ trong tuần. Bữa tiệc có thể diễn ra ở tiệm kem hoặc ở nhà. Nhưng nếu bạn có thể khiến bọn trẻ nhìn thấy chảo vẫn để trên bếp, đồ dơ chật cứng ở một góc bếp và ruột bánh mì vương vãi khắp sàn, thêm vào đó là việc phải rửa đống bát đĩa của cả sáu ngày, thì khả năng mọi thứ được lau dọn sạch sẽ hơn trong tuần tới là rất lớn, ngay cả khi không có phần thưởng Kem hoa quả sẽ tốt hơn rất nhiều so với việc bạn không dùng phần thưởng. Chúng tôi không thể hứa là bọn trẻ sẽ không đòi kem vào tuần tới, nhưng giờ đây chúng hiểu rằng bạn biết chúng có thể làm tốt công việc dọn dẹp bếp. Bạn đang đứng trên một nền tảng vững chắc. Ngoài ra, hãy đưa ra một cam kết bằng lời nói (sự củng cố về mặt xã hội) với một phần thưởng chắc chắn là Kem hoa quả bởi vì điều này giúp xây dựng một hệ thống phần thưởng hấp dẫn và thực chất. Sau này phần thưởng kem có thể không còn nữa, mà chỉ cần phần thưởng xã hội cũng như cảm giác hoàn thành công

việc đã đủ.

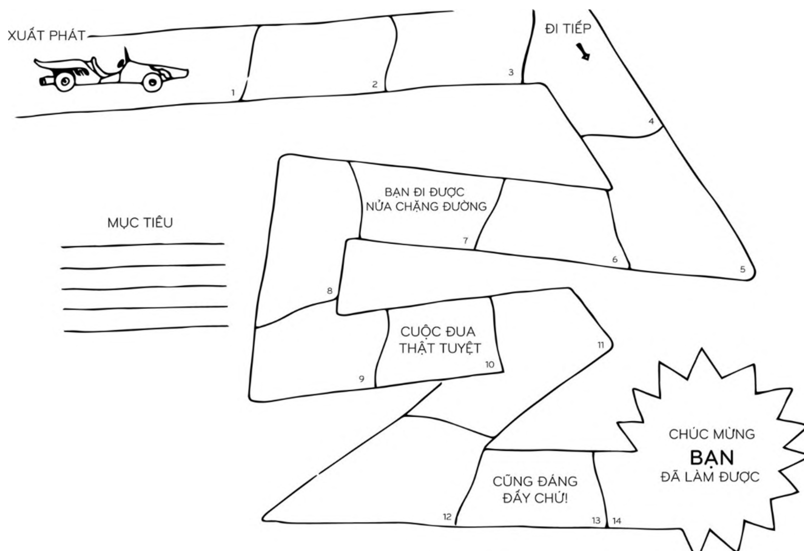

Truy tìm kho báu. DeAnna tạo ra một cuộc truy tìm kho báu cho cậu con trai 6 tuổi của mình. Cô đưa cho cậu một ghi chú đầu tiên, có ghi: "Hãy đổ rác". Ghi chú thứ hai được dán lên nắp của thùng rác: "Hãy rũ thảm nhà tắm." Ghi chú thứ ba (được gắn vào một góc của tấm thảm nhỏ ấy) nói rằng rửa sạch chân ghế trong bếp. Dưới một trong những chân ghế có chiếc phong bì với một dòng chữ ghi nội dung sau đây: "Con có thể được mua một que kem từ người bán kem dạo hôm nay." Trò chơi này mang lại một bài học rằng công việc được phân công sẽ phải hoàn thành trước khi được thưởng.

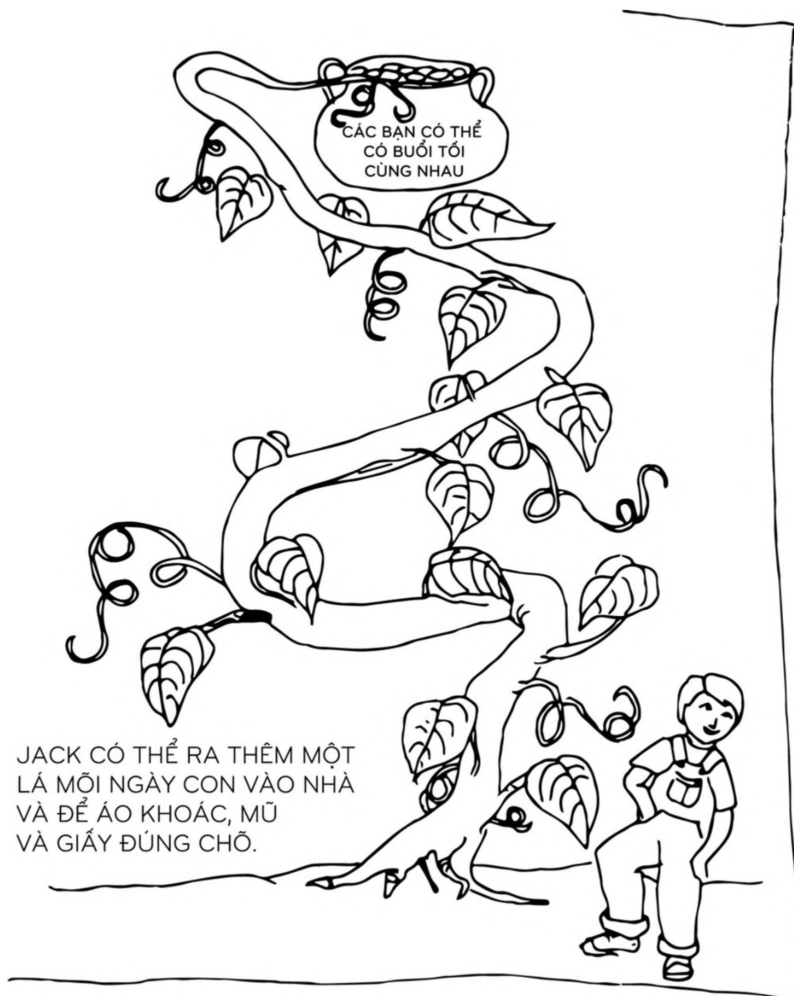
Có một cách khác để trẻ hoàn thành tất cả công việc được giao, sau đó truy tìm kho báu với gợi ý để tìm ra điều bất ngờ. Gia đình Monson từng dùng một sợi dây giăng khắp nhà và khu vườn để tìm ra phần thưởng. Sợi dây này có thể được gắn nhiều gợi ý với những công việc được phân công. Nó có thể được buộc chặt vào ngọn chổi để quét nhà, được quấn xung quanh các đồ vật cần đánh bóng, hay ở một ngăn kéo với những hướng dẫn lau dọn. Cuối sợi dây có thể là một cái va-li hay một máy sấy quần áo, với một món quà nhỏ được đính kèm. Quy định ở đây là sợi dây phải được giấu kín khi trẻ làm theo từ đầu tới cuối, thực hiện các công việc theo đúng con đường được chỉ dẫn.

Bảng Đua xe hơi. Những trẻ nhỏ hay chưa lớn hẳn luôn muốn có phần thưởng ngay lập tức, nhưng khi chúng lớn hơn, chúng ta có thể giúp chúng làm việc với những mục tiêu-lâu dài-hơn, có thể sử dụng Bảng Đua xe hơi. Đặt mục tiêu như đổ rác hàng ngày trong hai tuần liên tiếp hay

thậm chí tập đàn. Vẽ một sơ đồ tương tự như sơ đồ bạn thấy trên bảng các trò chơi và chọn một cái bút, trong trường hợp này chọn một chiếc xe đua. Mỗi ngày, nếu trẻ đạt được mục tiêu, hãy di chuyển vật đánh dấu (xe đua) tiến gần đến đích. Xe có thể được gắn bằng các loại đinh ghim, băng keo, hay nam châm. Đưa ra những lời ghi nhận tốt khi chiếc xe tiến trên đường đua. Nếu bạn nhận thấy trẻ không tiến bộ thì cần điều chỉnh hoặc đánh giá lại. Bảng này có thể được để ở mặt trước tủ lạnh với băng dính màu, sử dụng nam châm làm vật đánh dấu.

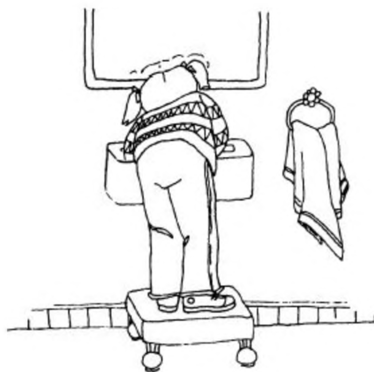
Leo lên bậc thang hay cây đậu. Con trai của Mary luôn bỏ áo khoác ở phòng khách và sách vở của cậu vứt bừa bãi trên bàn ăn trong bếp sau khi ở trường về. Cô đã vẽ Bảng Cây đậu để thay đổi thói quen này của con. Mary đảm bảo có chỗ cho con trai cô để đồ và cậu đã hiểu chúng phải ở đúng chỗ. Cô vẽ cây đậu (hoặc có thể là một cái thang) lên một tờ giấy to. Có một bảng được sử dụng để đo chiều cao. Một chú búp bê bằng giấy được sử dụng để đo sự tiến bộ hướng lên phía ngọn cây, khi đứa trẻ đạt đến những mốc quan trọng. Chọn một thói quen cần sửa đổi và phương pháp đo tiến bộ chính là sự di chuyển của búp bê, tất cả nhằm tăng thêm hành vi tích cực.

Trò chơi bi. Hãy thử dùng trò chơi làm phần thưởng cho sự tiến bộ. "Khi con kiếm được 20 viên bi, mẹ sẽ chơi Cờ Đam[1] với con." Đó có thể là một trò chơi mà trẻ thích và một trò với số lượng quân nhất định. Trẻ sẽ hiểu phải làm việc gì để kiếm đủ thẻ chơi trò chơi kia. (Rửa bồn sạch thì được hai viên bi, và cứ thế). Để những viên bi kiếm được hoặc những đồ ghi nhận khác trong một chiếc bát nhựa, nơi trẻ có thể nhìn thấy và đếm

được. Cờ Đam, cờ Tướng, Chiến hạm, chơi Sắp chữ, cờ Đô-mi-nô là một số trò chơi thú vị có thể sử dụng. Phần thưởng được đưa ra vào lúc thích hợp - phần thưởng đó phải được bọn trẻ ghi nhận và quý trọng.

CHƯƠNG 5
Dạy trẻ cách làm việc

Nếu muốn các con bạn làm việc nhà, bạn sẽ phải dạy chúng. Rất tiếc khi nói rằng, chúng có thể sẽ không học đơn giản theo kiểu nhìn người lớn làm mẫu đâu. Bạn sẽ phải chỉ cho chúng, hướng dẫn cặn kẽ, kiểm tra, khen ngợi chúng và biết làm việc nhà không phải là điều đạt được ngay trong một ngày. Nhưng sẽ vô cùng thú vị khi thấy được sự tiến bộ của các con mỗi ngày. Trẻ thường có khả năng làm được nhiều thứ hơn những gì chúng được yêu cầu. Chúng ta có xu hướng đánh giá thấp khả năng của con. Đây chính là một thiếu sót trong hướng dẫn trẻ làm việc, điều này có thể do chúng ta không dạy dỗ trẻ từng bước một trong quy trình hoàn thành một công việc. Bạn có thể sẽ phải đọc đi đọc lại chương này khi gặp khó khăn. Trẻ hoàn thành công việc tốt đến đâu phụ thuộc vào năm yếu tố. Chúng ta sẽ thảo luận về bốn yếu tố đầu tiên trong chương này.

VIỆC HỌC HỎI CỦA TRẺ PHỤ THUỘC VÀO:

1. Phong cách học của trẻ

2. Cách thức thực hiện công việc

3. Phương pháp dạy

4. Sự giám sát

5. Phần thưởng và hình phạt

PHONG CÁCH HỌC

Liệu con của bạn sẽ hoàn thành công việc tốt nhất khi tiến hành một mình hay làm cùng người khác? Liệu bé là một người thích tự đọc hay thích nghe? Liệu bé có chịu ảnh hưởng từ bạn bè hay những thành viên khác trong gia đình không? Mỗi đứa trẻ lại có cách học hỏi và tiếp nhận thông điệp từ thế giới theo một cách rất riêng. Nghiên cứu đã giúp các nhà giáo dục nhận diện những xu hướng học tập khác nhau. Họ biết rằng một số học sinh học tốt trong các lớp học truyền thống trong khi số khác thì lại học tốt trong các môi trường mở, tự do. Ở nhà bạn cũng có thể tìm hiểu phong cách của con bằng cách sau: thích làm việc một mình hay với các thành viên trong gia đình; những hướng dẫn bằng lời có dễ hiểu hơn khi chúng đọc trên giấy; liệu chúng có thích hướng dẫn chi tiết từng bước một hơn là hướng dẫn chung chung. Đôi khi, trẻ khám phá ra cách tốt nhất để làm việc là ít bị giám sát.

"Liệu con thích làm việc một mình, với bạn con hay với cha hoặc mẹ?”

Phong cách: Độc lập, nhóm hay gia đình.

"Liệu chúng ta có nên sử dụng một bảng để ghi rõ những phần công việc của con, hay mẹ chỉ cần nói với con những gì con phải làm thôi?”

Phong cách: Đọc hay lắng nghe

"Liệu con có muốn mẹ giải thích cẩn thận cách rửa xe hơi không hay con muốn đọc và làm theo tài liệu hướng dẫn đó khi con phải rửa xe?”

Phong cách: Hướng dẫn chi tiết hay tự tìm hiểu

Hầu hết con trẻ đều có vài phong cách ưa thích; hiếm đứa nào có thiên hướng mạnh về một phong cách. Hãy nhớ rằng những đứa nhỏ thì thường có thiên hướng gần gũi với gia đình hơn những đứa đã lớn. Một số trẻ có

thể chỉ thích làm việc với ai đó hơn là làm việc một mình. Hãy xem xét trường hợp của Erica, một em bé 8 tuổi, luôn dành mỗi phút rảnh rỗi của mình để đọc sách. Lời nói của mẹ cô bé như nước đổ lá khoai. Phong cách của Erica là từ ngữ được viết ra. Một tờ ghi chú liệt kê các nhiệm vụ công việc của bé sẽ có tác dụng hơn là chỉ nói những việc phải làm. Nhưng trong gia đình cô bé, thì John lại thường thích nói chuyện và lắng nghe rất chăm chú những gì cha cậu đọc cho cậu. John có thể được cha mẹ hướng dẫn bằng lời những việc cần làm và thực hiện điều đó - cậu bé là kiểu người lắng nghe. Nhiều đứa trẻ muốn làm việc với một nhóm người. Với chúng một "giờ dọn dẹp cùng gia đình" sẽ hiệu quả hơn làm một mình. Những đứa khác thì lại thích tận hưởng những giờ phút riêng tư và thực hiện công việc xuất sắc một cách độc lập.

Những phương pháp khích lệ và dạy dỗ mà bạn sử dụng với con trẻ có thể được lựa chọn sao cho phù hợp với những phong cách học hỏi cá nhân của chúng. Nếu Tom dễ bị ảnh hưởng từ bạn bè hơn từ gia đình, thì hãy sử dụng phần thưởng để khuyến khích thói quen thực hiện công việc tốt hơn bằng cách đưa ra ưu tiên cho trẻ, như kiểu có thể rủ bạn tới nhà chơi một tối, hay đi xem phim với nhóm bạn thân. Những đứa nhỏ hơn có thể được khuyến khích bằng lời hứa cùng chơi một trò chơi với cha và mẹ sau giờ làm việc.

Hãy quan sát và lắng nghe các con của bạn để tìm ra những sở thích học tập đặc biệt của chúng, để lựa chọn phương pháp hướng dẫn công việc phù hợp với phong cách đó - điều này giúp trẻ học hỏi dễ dàng và chúng sẵn sàng hợp tác với bạn.

BÀY CÁCH VÀ CHỈ DẪN TỪNG BƯỚC

Hãy giả sử chúng ta sắp dạy cho một bé trai 5 tuổi cách lau dọn nhà tắm. Chúng ta cần:

1. Chia nhỏ công việc thành nhiều phần

2. Hướng dẫn cách làm thông thường

3. Sử dụng các thiết bị và vật dụng cần thiết.

Chúng ta sẽ không bắt cậu bé phải lau dọn cả nhà tắm. Hãy bắt đầu với ba việc nhỏ trước: cọ bồn rửa mặt, đánh bóng vòi nước và rũ thảm. Hãy

nghĩ xem cần dụng cụ nào; cậu bé sẽ lấy nước tẩy rửa ở đâu? Bạn muốn bé dùng giẻ lau hay miếng bọt biển để lau? (Hy vọng sẽ không phải là một cái khăn mặt.) Cậu có thể tìm thấy các vật dụng ấy ở đâu? Liệu cậu có với tới bồn rửa? Có thể cần một chiếc ghế cao. Khi hướng dẫn cách làm cho cậu bé, bạn hãy đưa ra các hướng dẫn dùng bao nhiêu chất tẩy rửa, việc thu gom rác ở nắp cống trong nhà tắm thế nào và không để nước tẩy rửa lên các vòi nước và tay cầm làm bằng crôm (khi chất tẩy rửa dây vào các tay cầm vòi nước bằng crôm sẽ khiến chúng bị xỉn màu). Khi rũ thảm, hãy dạy cho cậu cách cuốn nó lại và cẩn thận mang thảm ra ngoài để bụi bẩn không rơi ra. Lúc đầu, việc hướng dẫn sẽ mất thời gian và sức lực. Hãy theo sát trẻ mỗi ngày khi cậu lau dọn nhà tắm, hãy giảm dần sự trợ giúp của bạn nhưng vẫn động viên cho tới khi cậu có thể tự hoàn thành tốt công việc đó ít nhất*ba lần*. Cần thường xuyên đưa ra những lời khuyến khích và nhận xét tích cực vào giai đoạn này. "Trông nhà tắm thật sạch sẽ khi những gờ bẩn màu nâu quanh cống được cọ sạch." "Cái tay nắm sáng bóng thật đẹp, con có thể soi gương vào ấy." Bạn đang thu hút không chỉ ý thức về mặt thể chất của trẻ vào công việc đó, mà còn cả về cảm xúc nữa. Trong trường hợp này, những cảm xúc vui vẻ đang giúp hình thành thái độ với công việc: Trông nó thật đẹp, con có thể làm việc đó và con thích nó sạch sẽ thế này." Bạn hãy nhớ, ngay cả với bạn, thì lần đầu nấu một món ăn mới sẽ dễ dàng hơn nếu có ai đó trực tiếp nấu món đó cho bạn xem. (Các nhà tâm lý gọi đó là *làm mẫu*.)

Chia nhỏ công việc. Bạn không thể chỉ bảo trẻ đi giặt đồ mà không dạy cho chúng cách làm. Chúng cần phải biết cách phân loại quần áo, biết sử dụng máy giặt, chọn chế độ sấy thích hợp, phơi, gấp quần áo và những việc khác. Mỗi công đoạn này cần được chia nhỏ. Đối với một đứa trẻ, khái niệm dễ nhớ hơn kiểu học vẹt. Ví dụ, khi dạy chúng cách phân loại quần áo bẩn, bạn có thể nói về việc chia theo màu, theo vết bẩn, loại vải, nhưng cũng có thể bao gồm tất cả những khái niệm đó giống như: "Chiếc váy này được làm từ loại vải giống vải quần jeans của con, vì thế chúng ta sẽ để nó cùng với các loại quần áo vải bò, liệu chúng ta có nên để nó chung với các loại quần áo lao động (cũng bằng vải bò) của cha và các anh trai con không? "Hãy dạy cho chúng cách phân tích. Có thể treo một tấm bảng chỉ dẫn cách giặt và vận hành máy giặt trong khu vực giặt quần áo. Làm rõ các hướng dẫn và quan sát trẻ thực hiện vài lần.

Không phải chỉ có trẻ con mới biến mọi thứ thành một đống bừa bộn nằm ngoài khả năng dọn dẹp của chúng. Đã bao giờ khu bếp nhà bạn lộn

xộn đến nỗi bạn không biết phải bắt đầu dọn từ đâu chưa? Liệu bạn có ước ai đó tới giúp không? Thỉnh thoảng, chúng ta cũng gặp vấn đề không biết bắt đầu từ đâu bởi vì mọi thứ dường như đều cần ưu tiên giải quyết - bạn không thể bắt đầu rửa bát cho tới khi có chỗ để chén bát sạch. Một núi việc như vậy cần phải được chia nhỏ thành từng phần để hoàn thành. Cất những chiếc chén bát sạch trong máy sấy khô bát đĩa hoặc trong máy rửa bát. Dọn sạch bồn rửa. Đổ đầy bồn với nước xà bông nóng. Cho chén bát bằng bạc vào bồn nước đó và rửa sạch. Làm khô chúng. Lại cho chén bát bẩn vào bồn và lặp lại quy trình ấy. Rửa sạch cả một tủ chén bát và cứ thế lặp lại. Lúc này, một bảng nhỏ ở bếp, bên cạnh bồn rửa liệt kê quy trình rửa bát rất hữu ích. Khi đã là một người trưởng thành, Bonnie vẫn thấy rằng cô không thể bắt bản thân mình dọn sạch khu bếp ngay lập tức. Mỗi ngày, cô dọn một phần nhỏ - dọn một tủ chén bát hoặc tủ lạnh vào hôm nay, dọn bếp đun vào ngày mai. Dù dọn tất cả trong một ngày không hề vượt quá khả năng của cô, nhưng cô không thể thuyết phục bản thân mình làm được. Nhưng sau một tuần làm từng phần nhỏ như thế, cô tự nói với mình: "Lạ nhỉ, mình hầu như đã dọn sạch bếp. Mình cá sẽ hoàn thành mọi việc trong hôm nay." Có vài kỹ thuật chia nhỏ công việc ở đây. Krista - một cô trông trẻ chuyên nghiệp, khiến bọn trẻ dọn đồ chơi và quần áo bằng cách chia màu, có một chút theo cách thức của Mary Poppins[1]: "Hãy dọn tất cả những thứ màu đỏ nào!”

Tất cả chúng ta đều chần chừ, do dự bước vào một đường hầm khi chúng ta không nhìn thấy cuối đường hầm đó, bởi vì sợ không có lối ra. Dọn cỏ trong vườn cũng kiểu như một đường hầm dài, nhưng nếu chia khu vườn thành từng phần nhỏ bằng một sợi dây hay chỉ yêu cầu làm từng hàng, từng luống một mỗi ngày thì lại là một công việc không quá sức. Thay vì nói "Hãy dọn nhà" thì hãy tuyên bố một buổi-dọn-hai-mươi (mỗi người dọn và cất gọn 20 món đồ), hay là dọn-dẹp-năm-phút, hãy đưa ra một công việc có thể thấy được kết quả. Hãy nhớ rằng, sau khi một công việc được hoàn thành, lại giao thêm một công việc khác nữa sẽ khiến phần thưởng vì hoàn thành công việc trước đó bị mất hết tác dụng. "Sao phải vội chứ? Nếu mình nhặt cỏ ở luống đậu này xong thì cha sẽ lại giao ngay cho mình một luống đậu khác." Việc nói với trẻ thời điểm hoàn thành công việc sẽ giúp chúng nhìn thấy được lúc công việc hoàn thành để chúng còn có thời gian tự do.

Hãy đưa ra thông báo về thời hạn công việc sắp tới, hãy giữ cho thời hạn được ngắn gọn và đảm bảo thành công. Ở hầu hết các

trường tiểu học, một hồi chuông báo được rung trước tiếng chuông chính thức năm phút, tiếng chuông này báo hiệu bắt đầu giờ học. Việc báo trước công việc sẽ đảm bảo sự hợp tác của trẻ. Một lộ trình chuẩn như các việc vặt buổi sáng cần làm trước khi tới trường hay vui chơi hoặc công việc vặt buổi tối lúc 5 giờ chiều cần được xây dựng với cơ chế báo trước. Điều này tránh cho bọn trẻ suy nghĩ "những bất ngờ đầy bất công". Các thông báo sớm khác có thể dành cho những ngày làm việc thêm: "Thứ Bảy chúng ta sẽ làm việc trong vườn tới trưa." Đưa ra thông báo sớm năm đến mười phút trước lúc ăn tối hoặc trước lúc hết giờ chơi sẽ giúp cho trẻ cảm thấy công bằng trong gia đình.

Làm thế nào để thúc đẩy những đứa trẻ hay trì hoãn? Hãy thử một hoạt động thú vị nhất để bắt đầu một dự án hoặc khơi dậy cảm hứng làm việc. Hãy hỏi: "Con định làm gì với căn phòng này?" Thỉnh thoảng, chỉ thực hiện một hoạt động trong khoảng 15 phút có thể khiến đứa trẻ vượt qua được sự trì hoãn. Củng cố một hoạt động bằng một hoạt động được ưa thích khác thường giúp trẻ bắt tay vào một kế hoạch mà chúng còn đang chần chừ chưa làm. Làm việc trước khi chơi. Sức hấp dẫn với việc đi thư viện và đi bơi ở mỗi đứa trẻ có mức độ khác nhau. Lập một danh sách những việc mà con của bạn thích làm, bạn sẽ biết được những sở thích, phong cách học tập và những biện pháp khuyến khích khả thi dành cho con. Đối với những trẻ còn nhỏ, một hoạt động nổi bật được ưa thích là nghe hoặc đọc truyện trước khi đi ngủ. Cha mẹ có thể nói với trẻ rằng khi trẻ đã sẵn sàng đi ngủ, thay quần áo và đánh răng, chúng mới được phép đọc truyện. Để có thêm chút khuyến khích ngoài phần thưởng này, cha mẹ có thể đặt đồng hồ hẹn giờ và nói: "Nếu con sẵn sàng đi ngủ trong 10 phút nữa, mẹ sẽ đọc một câu chuyện cho con." Tuy nhiên, có một điều là phần thưởng sẽ chẳng còn ý nghĩa nếu trẻ bị giao một nhiệm vụ quá lớn. Chẳng hạn, mẹ đề nghị: "Khi *mọi thứ* trong phòng con thật gọn gàng ngăn nắp, thì mẹ sẽ đọc truyện." Đôi khi biện pháp đưa ra một lời từ chối dứt khoát hoặc hình phạt nhẹ nhàng lại có tác dụng hơn. "Không được xem ti-vi cho tới khi quần áo của con được dọn gọn gàng" là một lời từ chối dứt khoát. Hãy cho trẻ lựa chọn và sau đó đưa ra một lối thoát để chúng khỏi bị phạt khi đã thực hiện công việc.

Chuẩn bị các thiết bị và dụng cụ cần thiết để **công việc dễ dàng hơn cho trẻ.** Khách tới nhà McCullough có thể khó tìm thấy cốc uống nước vì chúng được để ở dưới quầy tủ bếp, nơi bọn trẻ có thể dễ dàng cất vào khi dọn dẹp bồn rửa hoặc lấy ra khi chuẩn bị bàn ăn tối mà không cần

có sự trợ giúp của cha mẹ. Hãy khiến cho mọi việc thật dễ dàng để trẻ có thể tự mình làm. Liệu có cái móc nào thấp để bọn trẻ tự móc áo khoác của chúng lên? Liệu giường của trẻ có phải loại giường mà chúng có thể tự dọn? (Dọn giường tầng hay giường đôi là quá khó với trẻ.) Cũng nên xem xét liệu có quá nhiều thứ trong khu vực quản lý của trẻ hay không. Có thể một chiếc chổi nhỏ sẽ giúp chúng dễ quét nhà hơn.

Bố trí một chiếc rổ đựng đồ để giữ những dụng cụ lau dọn cơ bản như: dụng cụ lau dọn, nước tẩy, khăn lau, giấy cuộn sẽ giúp việc lau dọn dễ dàng hơn nhiều. *Chú ý: Để những dụng cụ không an toàn với trẻ ở một chỗ riêng mà trẻ không lấy được.* Đừng ngại dán nhãn vào các giá để chỉ dẫn từng thứ một. Xác định chỗ để kéo, búa bằng bút dạ đánh dấu. Hãy viết ra các chỉ dẫn ở nơi cần thiết. Hãy để lại ghi chú như: Xả sạch bồn rửa sau khi đánh răng". Hãy tìm cách sắp xếp đồ đạc quanh nhà thuận tiện cho trẻ.

Một điều thật thú vị là trang phục ảnh hưởng tới thái độ, hành vi và kết quả công việc. Được trang bị dụng cụ và có trang phục gọn gàng sẽ tạo ra không khí sẵn sàng làm việc. Cách làm việc phản ánh tâm trạng của bản thân. Hãy để trẻ tự mặc đồ, chải đầu và đánh răng. Ngay cả loại giày dép cũng có thể tạo ra sự khác biệt về thái độ trong công việc. Một đôi dép đi trong nhà gián tiếp nói rằng bạn chưa sẵn sàng làm việc, mà vô thức khiến bạn cảm thấy như đang thư giãn - điều đó có thể khiến công việc bị chậm lại.

Sherolyn thấy rằng sử dụng màu sắc đánh dấu có thể giúp bọn trẻ nhà cô dễ dàng thực hiện hơn. Có một bài báo nói về bà mẹ sinh năm đã mặc cho mỗi đứa trẻ một màu để có thể phân biệt chúng. Lúc đầu, Sherolyn cũng cho rằng như thế không công bằng; chắc chắn các cô bé lớn lên sẽ ghét màu sắc mà chúng đã mang hồi nhỏ. Tuy nhiên, đó lại là cách để khiến các con cô độc lập chứ không phải giống nhau. Sherolyn áp dụng ý tưởng này cho các đồ vật của các con, không nhất thiết chỉ mỗi màu sắc quần áo của chúng. Cô ấn định mỗi đứa trong số ba đứa trẻ nhà cô một màu sắc riêng: đỏ, vàng và xanh bởi vì đó là những màu sắc cơ bản và dễ nhớ. (Trong khi mẹ là màu xanh lá cây và cha là màu tím). Sau đó, cô gắn vào mặt trái quần áo của các con một miếng vải vuông nhỏ, khâu những mẫu vải đó vào một vài món quần áo và gắn chúng vào những cái khác bằng một cái ghim an toàn màu vàng. Điều này khiến bất kỳ một thành viên nào trong gia đình cũng có thể dễ dàng phân biệt và gập quần áo sau khi giặt xong. Sợi chỉ thêu được khâu vào đầu ngón chân của những chiếc tất. Bằng cách đó, đôi tất dài màu trắng tuyệt đẹp của mẹ không bị để lẫn vào đống đồ của các con trai. Sherolyn mua các cốc nhựa với ba màu ở giá để cốc trong nhà tắm, giúp cho việc lấy nước dễ dàng và khỏi phải rửa đến mười lăm cái ly uống nước mỗi ngày. Cô cũng mua album ảnh và bàn chải đánh răng cùng màu như trên. Những chiếc bút dạ cũng được sử dụng để đánh dấu đồ vật. (Những chiếc bút này có thể có cùng màu được sử dụng trong những lịch hoạt động của gia đình). Tất cả những điều này giúp cho bọn trẻ trở nên độc lập và khiến mọi việc dễ dàng. Ngoài ra, Sherolyn đặt khoảng hai trăm nhãn từ một cửa hàng vải gần nhà (chỉ khoảng hai xu một chiếc) mà gia đình Elrich hay sử dụng, để đính vào quần áo. Trước khi một đôi găng tay hay một chiếc áo len mới được sử dụng thì quy định chúng phải có một nhãn mác để dễ biết được đồ đó là của ai. Khi bọn trẻ có chiếc áo khoác màu xanh hải quân, giống như mọi đứa trẻ trong trường, thì cô sẽ khâu một hoa văn nhỏ bên ngoài chiếc áo để bọn trẻ dễ phân biệt. Cô cũng làm như vậy với mũ len của bọn trẻ. Mặc dù nhà Elrich gắn nhãn vào mặt trái của quần áo, nhưng một hoa văn nhỏ hình con cóc hay hình lá cờ ở bên ngoài giúp bọn trẻ có thể nhận ra ngay.

Dạy trẻ làm việc một cách tuần tự. Chỉ cho trẻ công việc tuần tự từ đầu đến cuối, từ ngoài vào trong, dọn dẹp cả những đống lộn xộn ở xung quanh phòng trước khi tiến vào phòng để đồ. Nếu ban đầu đã bắt tay vào dọn dẹp phòng để đồ thì chỉ làm cho mọi việc thêm tồi tệ. Dọn dẹp những thứ lớn trước và sau đó đến những đồ nhỏ hơn. Giường thường là thứ lớn nhất trong phòng ngủ. Khi giường ngủ đã được dọn dẹp thì phòng trông

Sherolyn thấy rằng sử dụng màu sắc đánh dấu có thể giúp bọn trẻ nhà cô dễ dàng thực hiện hơn. Có một bài báo nói về bà mẹ sinh năm đã mặc cho mỗi đứa trẻ một màu để có thể phân biệt chúng. Lúc đầu, Sherolyn cũng cho rằng như thế không công bằng; chắc chắn các cô bé lớn lên sẽ ghét màu sắc mà chúng đã mang hồi nhỏ. Tuy nhiên, đó lại là cách để khiến các con cô độc lập chứ không phải giống nhau. Sherolyn áp dụng ý tưởng này cho các đồ vật của các con, không nhất thiết chỉ mỗi màu sắc quần áo của chúng. Cô ấn định mỗi đứa trong số ba đứa trẻ nhà cô một màu sắc riêng: đỏ, vàng và xanh bởi vì đó là những màu sắc cơ bản và dễ nhớ. (Trong khi mẹ là màu xanh lá cây và cha là màu tím). Sau đó, cô gắn vào mặt trái quần áo của các con một miếng vải vuông nhỏ, khâu những mẫu vải đó vào một vài món quần áo và gắn chúng vào những cái khác bằng một cái ghim an toàn màu vàng. Điều này khiến bất kỳ một thành viên nào trong gia đình cũng có thể dễ dàng phân biệt và gập quần áo sau khi giặt xong. Sợi chỉ thêu được khâu vào đầu ngón chân của những chiếc tất. Bằng cách đó, đôi tất dài màu trắng tuyệt đẹp của mẹ không bị để lẫn vào đống đồ của các con trai. Sherolyn mua các cốc nhựa với ba màu ở giá để cốc trong nhà tắm, giúp cho việc lấy nước dễ dàng và khỏi phải rửa đến mười lăm cái ly uống nước mỗi ngày. Cô cũng mua album ảnh và bàn chải đánh răng cùng màu như trên. Những chiếc bút dạ cũng được sử dụng để đánh dấu đồ vật. (Những chiếc bút này có thể có cùng màu được sử dụng trong những lịch hoạt động của gia đình). Tất cả những điều này giúp cho bọn trẻ trở nên độc lập và khiến mọi việc dễ dàng. Ngoài ra, Sherolyn đặt khoảng hai trăm nhãn từ một cửa hàng vải gần nhà (chỉ khoảng hai xu một chiếc) mà gia đình Elrich hay sử dụng, để đính vào quần áo. Trước khi một đôi găng tay hay một chiếc áo len mới được sử dụng thì quy định chúng phải có một nhãn mác để dễ biết được đồ đó là của ai. Khi bọn trẻ có chiếc áo khoác màu xanh hải quân, giống như mọi đứa trẻ trong trường, thì cô sẽ khâu một hoa văn nhỏ bên ngoài chiếc áo để bọn trẻ dễ phân biệt. Cô cũng làm như vậy với mũ len của bọn trẻ. Mặc dù nhà Elrich gắn nhãn vào mặt trái của quần áo, nhưng một hoa văn nhỏ hình con cóc hay hình lá cờ ở bên ngoài giúp bọn trẻ có thể nhận ra ngay.

Dạy trẻ làm việc một cách tuần tự. Chỉ cho trẻ công việc tuần tự từ đầu đến cuối, từ ngoài vào trong, dọn dẹp cả những đống lộn xộn ở xung quanh phòng trước khi tiến vào phòng để đồ. Nếu ban đầu đã bắt tay vào dọn dẹp phòng để đồ thì chỉ làm cho mọi việc thêm tồi tệ. Dọn dẹp những thứ lớn trước và sau đó đến những đồ nhỏ hơn. Giường thường là thứ lớn nhất trong phòng ngủ. Khi giường ngủ đã được dọn dẹp thì phòng trông

gọn gàng hơn đến 70%. Eric Monson đã nhận xét: "Phòng của con dường như sạch sẽ hơn rất nhiều, và tất cả những gì con làm là dọn giường ngủ của mình." Hãy dọn dẹp theo hướng chiều kim đồng hồ quanh phòng hoặc từ phía sau cho tới trước cửa phòng để chúng ta không dọn lại khu vực đã được dọn rồi. Học cách dọn dẹp đống lộn xộn trước khi nó trở thành một đống gớm ghiếc không thể dọn. Hãy dừng mọi việc và dành thời gian sau mỗi lần chơi và trước khi ăn, hay trước khi đi ngủ để trẻ có thêm thời gian dọn dẹp. Nếu không thế thì làm sao bạn có thể hy vọng tạo ra một thói quen được?.

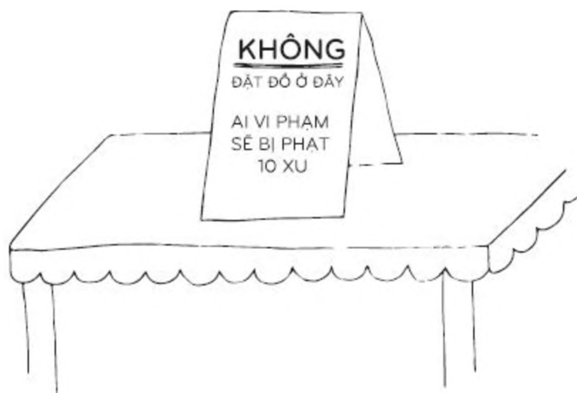
Sẽ có một số phương pháp lau dọn đặc biệt, hơi trái khoáy so với thông thường hoặc so với kiến trúc của nhà bạn nhưng lại cần được dạy cho con trẻ. Nếu máy nghiền rác không hoạt động, rác phải được chia nhỏ và bỏ vào trong thùng rác. Hãy nói với bọn trẻ tại sao bạn lại để rau xà lách xoăn vào ngăn mát của tủ lạnh (để nó không bị đông cứng lại), và hãy bảo trẻ đậy nắp hoặc vung vào phần đồ ăn còn thừa trước đặt vào trong tủ lạnh, bởi vì chức năng làm lạnh của tủ sẽ hút hết độ ẩm ra khỏi thức ăn (khiến đồ ăn bị khô) và đồ ăn đó sẽ hút các mùi khác trong tủ lạnh. Chúng tôi không thể đảm bảo trẻ sẽ làm theo tất cả những chỉ dẫn của bạn, nhưng nếu chúng hiểu nguyên tắc, thì thường chúng sẽ làm theo.

Kiên trì thiết lập trật tự. Chúng ta thường có ấn tượng vô thức khi mới bước vào một ngôi nhà. Một người trông coi nhà cửa đã từng nói: "Khi lối vào và phòng vệ sinh của một ngôi nhà sạch sẽ thì bạn sẽ thường kết luận cả ngôi nhà đó sạch sẽ." Chúng ta không quá lo lắng về việc các vị khách tới nhà nghĩ gì bằng việc chúng ta quan tâm cả gia đình cảm thấy thế nào trong ngôi nhà của mình. Bụi bẩn, rác rưởi thực sự có hại cho sức khỏe. Sự bừa bộn khiến ta lúng túng và tốn thời gian. Nhưng một ngôi nhà quá sạch sẽ cũng không thoải mái. Mục tiêu của chúng ta là một ngôi nhà gọn gàng, ngăn nắp. Một người đàn ông phàn nàn rằng ngôi nhà luôn bừa bộn - điều đó không đúng. Vấn đề ở chỗ khi anh bước vào nhà thông qua ga-ra ô tô và phòng giặt đồ, hai phòng này lúc nào cũng chất đầy quần áo chuẩn bị giặt hoặc chưa được gấp gọn gàng, và ấn tượng đó khiến anh nghĩ cả ngôi nhà đều lộn xộn như thế.

Điều quan trọng phải đảm bảo mọi thứ không bị vứt lộn xộn khắp nơi trong nhà. Trong một số ngôi nhà, bạn có thể vào nhà và "đọc" được hết mọi thứ đã diễn ra: Chú chó đã dành chiến thắng với dải ruy băng cho cái đuôi xoăn nhất (giấy chứng nhận đang nằm trên dàn âm thanh), một cuốn

sách nấu ăn mới vừa được chuyển tới (nó nằm trên bàn uống cà phê), thông báo của trường học và các hóa đơn đang nằm trên bàn ăn ở trong bếp... Hãy tạo ra một nơi lưu trữ mọi thư từ và các thông báo của nhà trường cho đến khi chúng được xử lý. Đó có thể là một cái kẹp tài liệu cho thư từ. Nhà McCullough có một góc "thư tín" ở trong bếp (có vẻ không dễ nhìn lắm), được dùng để làm "trạm đỗ tạm thời" cho những giấy tờ như thế, nhưng họ không cho phép mọi nơi trong nhà trở thành một điểm tập kết giấy tờ. Một bà mẹ khởi động chiến dịch chống lại thói quen "buông quăng bỏ vãi" bằng cách đặt tấm biển ở trên bàn như một lời nhắc nhở. "Không đặt đồ ở đây. Ai vi phạm sẽ bị phạt 10 xu."

Nhiều bậc cha mẹ phàn nàn rằng con cái họ thường vứt một hàng dài áo khoác và sách vở đằng sau mỗi khi chúng đi lại trong nhà. Hãy tạo một nơi để các món đồ như vậy. Tạo các móc treo và giá treo ở nơi thuận tiện hay trước tủ đựng đồ. Sau đó, thuyết phục trẻ sử dụng chúng. Ngay cả một cái hộc ở dưới ghế ngồi để chứa sách vở ở trường cũng còn tốt hơn là sách vở bị vứt ở khắp nơi. Bỏ mọi thứ ở những khu vực chính của căn nhà mang tới hình ảnh ẩn dụ của việc "buông quăng bỏ vãi" ảnh hưởng tới cả gia đình. Một nhà hiền triết đã từng nói rằng: "Cách chúng ta làm việc nhỏ phản ánh cách chúng ta làm việc lớn". Điều này có thể là việc quản lý và sắp xếp những thứ nhỏ nhặt khiến cho ngôi nhà trở nên gọn gàng và ngăn nắp.

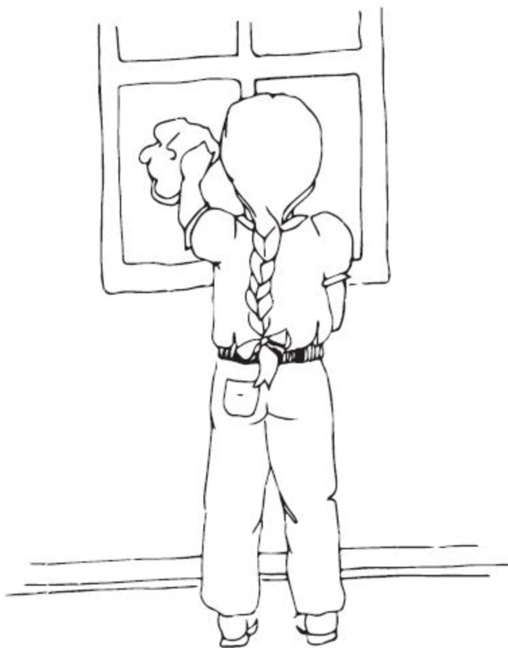
Thiết lập thời gian biểu. Liệu bọn trẻ có làm việc vào buổi sáng, sau khi ăn tối, sáng thứ Bảy hay chiều thứ Sáu không? Thiết lập lịch làm việc mỗi ngày hoặc mỗi tuần sẽ giúp trẻ đảm nhận công việc và lên kế hoạch cho các hoạt động liên quan tới nhiệm vụ làm các công việc nhà khác. Để nâng

cao sự hợp tác của các thành viên, hãy cùng nhau đưa ra quyết định này trong cuộc họp hội đồng gia đình. Trái ngược với mong muốn của trẻ, hiệu quả công việc sẽ cải thiện nếu bọn trẻ không gặp gỡ bạn bè trong lúc làm việc. Chúng cần có thời gian, không có bạn bè chơi cùng ở bên cạnh để tập trung làm việc và bạn cần phải quy định điều này. Một bà mẹ đặt ra quy định các con của cô sẽ không được phép chơi với các bạn hàng xóm cho tới tận buổi trưa để hoàn thành các công việc vặt trong gia đình, luyện tập nhạc và các hoạt động cần suy nghĩ và yên tĩnh. Một bà mẹ khác thì thích các khoảng thời gian vui chơi là chín giờ đến mười hai giờ sáng và ba giờ đến năm giờ chiều. Một bà mẹ thứ ba có cách tiếp cận linh hoạt hơn, nhưng quy định, "không chơi và không xem ti-vi cho tới khi các công việc vặt và giường ngủ đã được hoàn thành." Quyết định của bạn sẽ phụ thuộc vào độ tuổi, sở thích của trẻ, thời tiết và thời gian biểu của bạn. Bạn có thể thiết lập dấu hiệu dành cho thời gian vui chơi, ví dụ như có người sẽ giơ cờ đỏ khi thời gian "bơi tự do" (nhà có bể bơi) đã tới.

NHỮNG MẪU HÌNH Ở NHÀ

Khiến cho bọn trẻ tin tưởng rằng công việc có thể hoàn thành được bằng cách chỉ ra cho chúng thấy hai mẫu sau: một mẫu hình cá nhân và tiêu chuẩn cho một công việc tốt. Để đưa ra một mẫu hình cá nhân, hãy cẩn trọng khi sử dụng anh chị em của trẻ hoặc bạn bè vì có thể làm trẻ cáu giận. Tốt nhất là sử dụng chính đứa trẻ làm hình mẫu khi đề cập tới những thành công trước đó của trẻ. "Con đã từng làm được..... thì con có thể cũng sẽ làm được điều này..." Ví dụ, khi Eric Monson đang đánh vật với việc đưa báo tại Colorado, mẹ cậu chỉ ra rằng tuyến giao báo ở Michigan khó khăn thế nào, nhưng việc giao báo ở đó đã dễ dàng hơn khi cậu nhớ lại toàn bộ tuyến đường. Một lần khác, mẹ cậu đã khuyến khích cậu bằng cách nói: "Con đã viết một câu chuyện thật tuyệt về những người Mỹ da đỏ. Mẹ cá là con có thể viết một câu chuyện nữa thật tốt về Tổng thống Lincoln." Sau đó, cô đã khiến việc viết truyện trở nên dễ dàng hơn bằng cách đưa cậu con trai tới thư viện. Xây dựng thành công dựa vào những thành tựu quá khứ giống như một hình mẫu cho trẻ, giúp chúng tin rằng điều đó là hoàn toàn có thể. Chỉ đề cập tới mặt tích cực mà không phải phần hạn chế, chính là kỹ thuật làm biến mất, cũng giúp tạo ra mẫu hình thành công của riêng trẻ, vì nó nhấn mạnh đến những việc trẻ đã hoàn thành tốt. Dùng sự kiên nhẫn và những nhận xét nhẹ nhàng tương tự, hãy giả vờ như đứa trẻ của bạn chính là đứa trẻ nhà hàng xóm. Thật thú vị khi phát hiện ra rằng chúng ta thường "đối xử" thật tốt với "người lạ" nhưng đối với con mình thì lại rất tiêu cực

tại nhà. Một thái độ tích cực sẽ thúc đẩy điều gì đó phát triển, và một thái độ tiêu cực thì sẽ đẩy điều đó ra xa. Một đứa trẻ thường tảng lờ, quên, hay trì hoãn công việc vặt sẽ thường xa rời khỏi những mục tiêu và cần thêm thành công trong công việc đó để làm mẫu hình cho chúng.

Hãy chắc chắn việc thảo luận để nâng cao hình mẫu hơn là công kích cá nhân. Tránh việc lôi hết những lỗi lầm trong quá khứ ra bằng cách dùng các từ như luôn luôn, không bao giờ, lần nào cũng thế. Bạn cũng có thể dùng bản thân làm ví dụ. Thay vì nói với trẻ cần cho nhiều nước rửa bát vào máy rửa, bạn có thể nói: "Thỉnh thoảng mẹ phải cho thêm nước nóng và nước rửa bát để rửa sạch hết những thức ăn còn bám trên đĩa đấy." Bọn trẻ vẫn có quyền lựa chọn. "Bố/Mẹ thấy cách tốt nhất là mang tất cả các giỏ đựng rác vào bếp và đổ rác trong giỏ đấy vào túi ni-lông. Chẳng may túi đấy có thủng thì rác cũng không bị rớt lung tung, sẽ dễ dọn hơn." (Ông bố/bà mẹ này sử dụng bản thân mình làm hình mẫu và đưa ra "lời khuyên"). Nếu đứa trẻ chọn một phương pháp khác, cũng tốt. Chúng sẽ không phải nghe theo

mệnh lệnh của bố mẹ, nhưng nếu túi rác bị thủng trên thảm, hãy đoán xem ai sẽ phải dọn?

Những hình mẫu mà trẻ theo sẽ tốt nhất khi trẻ đã có một chút kinh nghiệm về những điều đó vì nó đặt trẻ vào vị trí quan sát và đánh giá. Nếu trẻ tới nhà một người bạn và giúp họ rửa bát, chúng có thể quan sát những ưu thế và bất lợi trong các kỹ thuật của họ và so sánh với những gì được sử dụng ở nhà mình. Đứa trẻ bắt đầu thu thập thông tin từ những gia đình khác, từ cô giữ trẻ hay bạn bè, từ ông bà, bạn bè và cả từ trường học. Một kinh nghiệm trái ngược được lưu giữ giúp trẻ tạo cảm giác hài lòng: "Mình đã thấy việc đó được làm như thế nào, mình tin là mình có thể làm được."

MẪU HÌNH CÔNG VIỆC TIÊU CHUẨN

Loại mẫu hình thứ hai của kiểu mẫu này là tiêu chuẩn của công việc. Đứa trẻ có thường xuyên cố gắng nói với cha mẹ rằng: "Nhưng bố mẹ không nói với con yêu cầu của công việc," chuyển sang lời than vãn về công việc chưa hoàn thành với cha mẹ. Nếu người lớn quá bận, hay trong nhà có những đứa trẻ khác thì cha mẹ có thể không chắc chắn rằng trẻ đúng hay sai. Hãy thử viết mô tả các công việc nhà. Bonnie chỉ mất khoảng 30 phút để làm việc đó nhưng nó đã giúp cô ấy quyết định một cách chi tiết, những gì cần làm và làm khi nào. Không quan trọng ai là người làm, dù đó là người thường xuyên hay thay thế, nhưng họ biết chính xác những gì cần phải làm. Mô tả công việc giúp bọn trẻ không hiểu nhầm và có thể giúp chúng tự đánh giá. Đó là một cách đo lường mà cha mẹ có thể sử dụng, giúp chúng không trở thành "trẻ hư", và có trách nhiệm hơn trong việc kiểm tra chính công việc của mình.

Dưới đây là những mô tả về công việc lau dọn của nhà McCullough. Những hướng dẫn này được in trên những tấm giấy cứng và gắn vào tủ đựng đồ hoặc đằng sau tấm rèm ở từng phòng thích hợp. Làm sao để những bảng hướng dẫn này rõ ràng để người lạ cũng có thể hiểu được chính xác những gì cần làm.

QUY ĐỊNH DỌN VỆ SINH (ĐƯỢC TREO Ở TỦ ĐỂ ĐỒ)

Phòng khách (phía trước)

Hàng ngày:

Gấp và cất quần áo ngủ
Giữ cho giường được gọn gàng

Hàng ngày:
Dọn gọn sách và đồ chơi
Đậy nắp đàn piano; đặt ghế gọn vào trong
Dọn gọn đệm
Xếp gọn báo vào dưới bàn ở trong góc
Hút bụi khu vực lối đi

Hàng tuần: (vào thứ Bảy)
Hút bụi thảm
Lau bụi hết đồ đạc
Mang báo sang ga-ra
Lau cửa bằng khăn ẩm
Rũ thảm
Quét hành lang

Nhà tắm

Hàng ngày:

Dọn gọn lược và sắp xếp gọn giá để đồ
Dọn đồ chơi và quần áo
Xếp gọn khăn tắm
Cọ bồn rửa mặt và làm sạch các tay cầm, vòi nước.
Lau sạch phía sau bồn cầu
Rũ thảm

Hàng tuần:

Cọ bồn vệ sinh
Giặt khăn tắm
Làm sạch bàn chải đánh răng và lược
Lau sạch gương
Quét và lau sàn

Hàng tuần:
Lau bụi
Dọn phòng
Dọn gọn ngăn kéo
Thay khăn trải giường
Lau cửa bằng khăn ẩm

Phòng sinh hoạt chung của gia đình

Hàng ngày:
Nhặt gọn đồ chơi và sách vở
Xếp gọn chăn và gối

Hàng tuần:
Hút bụi thảm
Lau ti vi và cửa
Lau bụi đồ đạc.

Bếp

Hàng ngày:
Sục rửa và cho bát đĩa vào máy rửa bát
Thay bình nước uống
Bọc thức ăn còn thừa bằng màng bọc và để vào tủ lạnh
Rửa chảo và các đĩa to đựng thức ăn
Lau khô hoặc sấy khô các đĩa và chảo
Rũ thảm
Lau sàn
Cọ rửa và đánh bóng bồn rửa bát
Lau sạch các ngăn đựng đồ và bàn ăn

Phòng ngủ

Hàng ngày:

Dọn giường
Dọn gọn quần áo

Xếp gọn ghế
Dọn gọn bàn ăn.

ĐẶT CÂU HỎI KIỂU HƯỚNG DẪN KHÁM PHÁ

Hướng dẫn để trẻ tự khám phá công việc bằng những câu hỏi kiểu như: "Đứng ở chỗ cửa ra vào thế này, trông sẽ thế nào nhỉ?" "Liệu con có thể làm gì với các ngăn kéo để trông nó gọn gàng hơn không?" Khi đưa ra lời đề nghị giúp đỡ, hãy trao trách nhiệm cho trẻ bằng cách hỏi: "Con có muốn bố/mẹ giúp không? Nhưng cũng có thể cho chúng cơ hội để khám phá những gì cần làm: "Con có muốn bố/mẹ làm gì giúp con không?" Cần dạy trẻ nhìn ra được sự lộn xộn và bừa bãi như người lớn thấy. "Con có thấy rằng...?" Tuy nhiên, đừng hỏi những câu hỏi tạo cảm giác tội lỗi hay yêu cầu nhận lỗi kiểu như: "Tại sao phòng con trông như một đống lộn xộn thế này?" Có cha mẹ nào thường xuyên tới phòng ngủ lộn xộn của con cái và bảo chúng cần phải sắp xếp lại mọi thứ và nhận được câu trả lời là: "Nó đã được thu dọn, con xếp mọi thứ gọn rồi". Bảng quy định mà nhà Monson sử dụng (như trang 203) là một biện pháp tốt giúp những đứa trẻ đó biết mẹ chúng sẽ kiểm tra những gì. Chúng cũng có một bản sao của bảng kiểm tra này để tự kiểm tra đồ vật của mình, sau khi Sue đã kiểm tra mọi thứ, chúng sẽ nhìn phòng ngủ của chúng với một cách khác.

Một người cha chơi trò chơi quan sát với các con. Người quan sát sẽ có một phút để nhìn vào 20 đồ vật trên một cái khay trước khi chúng được giấu đi, và sau đó thì cố gắng liệt kê chúng ra. Người cha thử thách các con của mình đặt 20 đồ vật, và sau đó cha cố gắng nhớ càng nhiều càng tốt. Trò này luyện cho trẻ chú ý tới thứ bị lấy đi. Sau một hồi, một đứa có thể lấy đi một vài đồ để đánh lừa cha, nhưng điều này vẫn có thể chấp nhận được bởi vì nhận thức đã được nâng cao. Sự chú ý của cha là yếu tố quan trọng hàng đầu và là một phần thưởng, bọn trẻ rất thích điều đó.

Người lớn chúng ta khi đã làm việc gì đó thành thục thì thường khó nhận ra rằng còn cách làm khác. Một người phụ nữ mang những ký ức tiêu cực về mẹ của cô ấy, thường xuyên la mắng cô từ việc rất nhỏ, mà ít khi

động viên con gái mình. Ở nhà, bạn có quyền kỳ vọng một tiêu chuẩn tối thiểu, nhưng đừng quá chuyên quyền, áp đặt mọi việc. Việc tự khám phá có thể là một động lực to lớn. "Nói cho mẹ nghe theo con việc này nên làm thế nào là tốt nhất?" Điều này có thể được tiến hành ở mức yêu cầu con trẻ viết ra những gì chúng nghĩ sẽ là cách tốt nhất để lau dọn nhà tắm và chia sẻ điều đó với cả gia đình. Cha mẹ có thói quen đưa ra mệnh lệnh, đặc biệt là lúc bận rộn và quên mất rằng chúng ta cần để trẻ tự khám phá nữa. Khám phá ra một câu trả lời hoặc một phương pháp thì tốt hơn được chỉ dạy. Câu trả lời do khám phá thường được nhớ lâu hơn vì nó liên quan tới quá trình phân tích trong đầu trẻ chứ không hẳn chỉ được nghe. Hầu hết các câu hỏi bột phát sẽ kích thích sự tò mò nên hãy sử dụng chúng thường xuyên.

Trò chơi các ngón tay cho các việc vặt. Hãy dạy trẻ tiếp nhận trách nhiệm bằng một hệ thống ghi nhớ đơn giản, đó là những ngón tay. Thay vì đưa ra mệnh lệnh kiểu "Phòng con đã gọn chưa đấy?", cha mẹ có thể hỏi "Sáng nay con còn chưa làm gì nhỉ?". Đứa trẻ có thể trả lời: "Con còn phải dọn giường và đánh răng ạ." Bạn cần đặt trách nhiệm đúng nơi đúng người. Điều này liệu có hiệu quả? Cha mẹ dạy bọn trẻ một loạt những từ khóa, những cụm từ gợi ý cho mỗi ngón tay. Mỗi ngày, đứa trẻ sẽ lướt qua danh sách trên các ngón tay của chúng và làm công việc đó. Khi đã hoàn thành thì chúng sẽ sẵn sàng tới trường hoặc vui chơi.

Để triển khai việc này, bạn hãy liệt kê những việc cần làm mỗi ngày cho trẻ. Chọn một danh từ làm từ khóa để miêu tả cho công việc. Sắp xếp chúng theo một trình tự nhất định. Có thể đánh răng và rửa mặt trước khi mặc quần áo, để quần áo không bị nhàu, không bị bẩn hay ướt. Thứ tự sắp xếp mà nhà McCullough sử dụng là: (1) tay và mặt, (2) răng và tóc; (3) mặc quần áo (bao gồm cả đi tất và giầy - vào mùa đông); (4) dọn giường (bao gồm cả dọn phòng); (5) các việc vặt buổi sáng, hay là chỉ dọn đồ chơi với các em nhỏ. Những công việc này sẽ không bao gồm việc ăn sáng bởi vì chúng không gặp rắc rối gì với vấn đề này. Sử dụng những cụm từ giống nhau cho tất cả bọn trẻ trong nhà. Thêm các trách nhiệm có thể liên quan tới các từ tượng trưng khi trẻ trưởng thành, nhưng đừng cố thay đổi từ khóa. Ví dụ, theo chủ đề thứ ba, dọn giường ngủ: một bé 4 tuổi không bị yêu cầu dọn sạch phòng ngủ, nhưng khi bé 7 tuổi, thì việc dọn sạch phòng là việc của bé, vì thế việc này cần thêm vào trách nhiệm hàng ngày của bé vào buổi sáng.

Khi cần nhắc nhở trẻ, cha mẹ có thể nói "Con đã hoàn thành tới đâu rồi?". Sau khi đi một lượt hết các ngón tay, đứa trẻ có thể trả lời: "Con đã hoàn thành dọn cầu thang, dọn giường ngủ, nhưng con còn phải đánh răng nữa ạ." Trẻ có thể biết được việc gì cần làm và tự có kỷ luật. Cách học hỏi và ghi nhớ này có thể được bắt đầu sớm nhất khi bé 2 tuổi hoặc muộn lúc bé 7 tuổi. Điểm mấu chốt ở đây là đứa trẻ học được cách trả lời cho câu hỏi: "Liệu mình đã hoàn thành công việc chưa?" và "Mình cần phải làm gì nữa?”

Nhà McCullough bắt đầu dạy đứa trẻ nhỏ nhất của gia đình những nhiệm vụ cá nhân khi bé mới hai tuổi rưỡi. Sau khi mặc quần áo cho cậu, Bonnie nắm tay và chỉ cho cậu bé một ngón tay mỗi lần (như kiểu chơi trò piggy-wiggy[1]). "Nào, Mattie, hãy xem con phải làm gì nào. Tay hay mặt làm chưa?" (cậu bé gật đầu đồng ý dù cậu đã hoàn thành hay chưa.) "Răng và tóc thì sao? Chưa à? Hãy làm việc đó bây giờ đi." Khi cậu bé đánh răng xong, mẹ bắt đầu tiếp: "Mặc quần áo nhỉ? Đúng, và đi giầy vào nữa con trai! Tốt! Bây giờ là giường ngủ nhỉ? (Gật đầu đồng ý.) "Không, mẹ sẽ giúp con. Thế còn đồ chơi? Chúng ta sẽ sắp xếp sách sau khi dọn giường nhé." Hướng dẫn con trai bằng cách chỉ cho con tận tay, cô hướng dẫn con rất kiên trì qua từng hoạt động. Cậu bé còn quá nhỏ vào lúc bắt đầu dọn giường, nhưng cậu đứng bên cạnh nhìn mẹ cậu thực hiện việc đó. Trong vòng một năm hoặc hơn, cậu trèo lên đầu giường và Bonnie đang cầm một đầu tấm ga hất về phía cậu, hai mẹ con cùng dọn giường. Sau đó cậu đặt gối và phủ ga lên. Khi họ đã hoàn thành công việc, Bonnie đưa ra một lời nhận xét tích cực và nói với cậu rằng cậu có thể đi chơi vì tất cả các việc vặt trong ngày của cậu đã hoàn thành. Mẹ cho cậu cảm giác cậu đang dần lớn và thành công. Phần thưởng: Mẹ sẽ không ngắt quãng thời gian chơi của cậu

vì những nhu cầu cơ bản đã được bảo đảm rồi.

Sau khi các vấn đề vệ sinh cơ bản và các việc vặt được hoàn thành, trẻ sẽ không bị cha mẹ thúc giục nữa. Trẻ sẽ cảm thấy được tán thưởng vì đã hoàn thành công việc trong ngày và chúng đã sẵn sàng vui chơi. Bé có thể đi tới cửa hàng hay chơi với bạn. Một khi những trách nhiệm cơ bản đã được hình thành, cha mẹ sẽ không chỉ còn là một người nhắc nhở. Họ có thể trở thành những nhà lãnh đạo thay vì giám sát (chuyên đi thúc giục bọn trẻ).

GIÁM SÁT

Nếu bạn muốn đạt được mục tiêu khiến trẻ làm việc nhà, hãy sẵn sàng giám sát - không phải là người đưa ra các công việc với hình phạt là cái roi da, mà là một người thầy, hướng dẫn, giúp đỡ, khuyến khích và động viên. Điều này sẽ không xảy ra nếu cha mẹ không làm những việc cơ bản như là quần áo hay làm một công việc phức tạp trong khi trẻ (4 đến 10 tuổi) sẽ phải làm những việc đó. Một sự giúp đỡ chiếu lệ từ cha mẹ hiện tại và sau này có thể thúc đẩy một thái độ "quan tâm" trong gia đình. Cha mẹ luôn ở đó khiến trẻ biết rằng nếu chúng cần sự trợ giúp thì chắc chắn cha mẹ sẽ sẵn sàng.

Khi cha mẹ có biểu hiện khuyến khích và trân trọng công việc sắp tới được hoàn thành tốt thì khi công việc hoàn thành sẽ dễ dàng thể hiện điều đó hơn - giúp khơi gợi lòng tự tôn ở trẻ. Khi được khen, trẻ sẽ thích làm việc hơn. Trẻ muốn biết "Liệu con có làm đúng không?" Một người hàng xóm nhận xét rằng ngay cả một cô bé ở tuổi thanh thiếu niên chưa bao giờ làm việc khi mẹ cô bé đi xa, hay suốt mấy giờ đồng hồ chẳng có việc nào được hoàn thành thì cô bé vẫn cần những phản hồi của người lớn. Một vài đứa trẻ lại cảm thấy rằng thậm chí việc trừng phạt cũng còn hơn chẳng có phản hồi gì. Trẻ thích được nhắc nhở nhẹ nhàng như một dấu hiệu cho thấy sự quan tâm của cha mẹ. Khi trẻ lớn lên, chúng sẽ làm việc một mình trong thời gian lâu hơn. Có một số trẻ ở tuổi thanh thiếu niên còn thích hoàn thành công việc nhà trước khi cha mẹ chúng về. Ở độ tuổi này, trẻ muốn khẳng định mình-trưởng-thành. Bọn trẻ ở tuổi thanh thiếu niên thường nói chúng làm việc nhà trước khi cha mẹ về nhà, với lý do sau:

Bởi vì làm thế dễ dàng hơn và cháu có thể làm việc đó theo cách của cháu.

Bởi vì chúng cháu không phải làm một công việc tốt.

Bởi vì mẹ cháu không thực hiện điều cháu muốn nếu cháu không làm việc nhà.

Bởi vì cháu thực sự yêu thích những việc đó và không thích gian lận khi làm việc.

Để khiến cha mẹ ngạc nhiên khi về nhà.

Bởi vì cháu không thích nhà bẩn.

Hãy đảm bảo trẻ có đủ thời gian tập luyện để có thể làm việc thành công. Chúng ta càng làm việc gì đó nhiều, chúng ta càng thực hiện chúng dễ dàng. Thời gian bạn làm công việc gì đó đầu tiên có thể gấp đôi những lần sau. Có những đứa trẻ thích làm việc vặt vì chúng đã thành thạo việc đó.

Liệu tôi có nên yêu cầu trẻ thực hiện lại một công việc? Có, nếu như có sự vi phạm một quy định đặc biệt hoặc trẻ đã cố tình cắt bớt một nửa công việc. Nhưng hãy nhớ: nếu bạn cứ luôn gọi con lại khi chúng đang chơi hoặc cắt ngang hoạt động của chúng, thì đến một ngày bạn sẽ phải tự hỏi vì sao con không chịu gắn bó với một kế hoạch nào đó nhiều hơn vài phút.

Đối với một số công việc, trẻ không chỉ đơn thuần cần kỹ năng mà còn phải phát triển khả năng tự giác thực hiện công việc đó hàng ngày - như việc dọn giường chẳng hạn. Với việc này, trẻ không những cần học hỏi kỹ năng mà còn cần sự trợ giúp và giám sát của cha mẹ để làm sao có thói quen thực hiện công việc theo một trình tự hợp lý - nguyên tắc này ít khi được quan tâm. Chúng ta thường cho rằng vì đứa trẻ đã có kỹ năng nên*chúng có thể làm việc đó*. Nếu chúng chưa làm được có nghĩa chúng không có *thói quen*. Tạo ra thói quen sẽ lâu hơn là giảng dạy một kỹ năng. Cha mẹ có thể giúp tạo ra những thói quen bền vững bằng cách giám sát hàng ngày, đưa ra chương trình luyện tập, các bài tập kiên nhẫn và phần thưởng.

Trong khi bạn làm việc cùng con, hãy trò chuyện với con, nhưng đừng rao giảng. Nói về những kế hoạch tương lai, những việc xảy ra ở trường, một cuốn sách hay, điều gì cũng được. Đây có thể là thời gian tuyệt vời để trò chuyện cùng con. Sự gần gũi này giúp cho trẻ hình thành những hình mẫu, lựa chọn những giá trị tương đương học cách làm việc. Hãy dành thời gian nói chuyện với con, chứ không phải nói vào mặt chúng yêu cầu của bạn. Nếu bạn không nói chuyện với con về những chủ đề này, thì hãy cố

gắng kể chuyện cười hoặc cùng nhau hát.

CHƯƠNG 6
Đưa ra những phản hồi tích cực

Tại sao chúng ta lại quá nhấn mạnh vào sự tích cực? Chẳng phải bọn trẻ đã được nói rõ rằng khi chúng làm sai hay công việc [mà chúng làm] không đạt yêu cầu tối thiểu sao? Các nghiên cứu đã chứng minh rằng việc chỉ ra những lỗi sai không mang lại thay đổi hay chuyển biến gì tới mục tiêu mong muốn bằng việc đưa ra những nhận xét tích cực về các mặt tốt hoặc chấp nhận được trong việc làm của trẻ. Một lời nhận xét tiêu cực làm tăng thêm hành vi sai. Một lời nhận xét tích cực tạo nên sự tự tin và mong muốn làm việc tốt hơn, để được công nhận nhiều hơn. Các bậc cha mẹ muốn bọn trẻ thành công, và chúng ta đã cố gắng rất nhiều để giúp chúng - nhưng lại thường giúp theo con đường sai lầm. Câu chuyện của Wayne dưới đây là một ví dụ điển hình. Cậu bé 9 tuổi và đang học lại lớp Ba. Cậu rất có khả năng về hội họa, nhưng khả năng về toán thì chỉ ở mức trung bình, đọc thì ở mức lớp Một, Anh ngữ thì kém, cậu thiếu tự tin vào bản thân và nhút nhát trong giao tiếp. Cha mẹ cậu là những người có học thức và đã tạo nhiều cơ hội học hỏi cho cậu. Wayne đã trải qua hàng loạt các bài kiểm tra, tất cả đều kết luận cậu không có vấn đề gì về khả năng học tập. Vậy có điều

gì không ổn ở đây? Đầu mối được mở ra khi cha mẹ cậu tới thăm lớp học của cậu. Bọn trẻ đã vẽ những bức tranh về ngôi nhà của chúng rồi ghim lên một tấm bản đồ thành phố. Cô giáo đứng cạnh mẹ của Wayne đã nghe mẹ cậu bé nhận xét về bức tranh của con trai mình: "Nhìn này, làm sao một đường bị cong thế này lại ở trong nhà của Wayne được. Cách phối cảnh phải tốt hơn chứ." Khi cô giáo chỉ ra rằng nhà của Wayne thể hiện nhiều chi tiết và khung cảnh hơn bất kỳ bạn nào trong lớp, mẹ của cậu ngạc nhiên. Bà đã không hề nhận ra! Ngay cả thành tựu nổi bật nhất của cậu, khả năng hội họa, cũng phải chịu sự nhận xét rất khắt khe của cha mẹ. Wayne luôn lo lắng, cha mẹ yêu quý cậu nhưng cách mà họ giúp cậu đạt thành tích thì tiêu cực nhiều hơn là tích cực.

Các số liệu thống kê được Giáo sư Stephen Glenn của Viện nghiên cứu Phát triển Gia đình chỉ ra rằng, trong một gia đình bình thường một đứa trẻ chỉ nhận được một lời khen trong khi nghe 21 lời chê bai. (Một chú chó thậm chí còn được nhận nhiều lời khen hơn!). Ở trường, tỉ lệ này là 13 lời chê với một lời khen. Chúng ta đang làm gì với các con của mình vậy? Nghiên cứu kỹ những nguyên tắc sau đây có thể giúp chúng ta ứng xử tích cực hơn với các con của mình.

Việc đánh giá cần phải hết sức nhẹ nhàng. Cha mẹ Wayne quên mất nguyên tắc quan trọng này. Một trong những mục tiêu quan trọng nhất của việc làm cha mẹ là tạo cho trẻ sự tự tin vào bản thân. Những nhận xét tích cực từ phía cha mẹ sẽ nuôi dưỡng điều này. Cha mẹ là hai trong số những người quan trọng nhất trong cuộc đời của trẻ. Những lời nhận xét tích cực, tiêu cực, việc đặt ra yêu cầu với con cái của cha mẹ có thể định hướng mức độ thành công của trẻ khi thực hiện một công việc.

Việc đánh giá cần ngay lập tức. Liệu bạn có nhớ đã dành rất nhiều thời gian để chuẩn bị cho một bài kiểm tra và lo lắng tự hỏi về điểm số của mình nhưng chẳng nhận được kết quả cho tới tận bảy tuần sau? Hay về cuộc phỏng vấn xin việc sau đó bạn phải chờ cuộc gọi như đã hứa? Trong cuốn sách *Coping with Children's Misbehavior*, Rudolph Dreikurs đã nói: "Trẻ con thích bị đánh hơn là bị làm ngơ." Trẻ đấu tranh để được công nhận và việc đánh giá cần được đưa ra càng sớm càng tốt. Việc cha mẹ dành thời gian để đánh giá sẽ cho trẻ thấy rằng nỗ lực của chúng được công nhận.

Bọn trẻ sẽ làm gì nếu được hỏi: "Hãy viết ra một điều cha mẹ đã nói với

con khiến con cảm thấy thật tuyệt về bản thân?". Liệu chúng có chỉ ngồi và nhìn vào trang giấy trắng, hay sẽ viết mà không ngần ngại? Một đứa trẻ quý trọng bản thân nếu cậu được đối xử với tình yêu thương và quý trọng. Trước khi nói điều gì đó, dừng lại và hỏi những câu hỏi như: "Liệu những gì mình nói sẽ khiến con cảm thấy tốt hay xấu về bản thân chúng? Liệu điều đó có khiến chúng muốn cố gắng hơn hay không nỗ lực nữa?" Điều này không phải lúc nào cũng dễ dàng, bởi vì chúng ta phải yêu quý bản thân mới có thể ứng xử lại một cách thật lịch lãm.

Ghi nhận ngay cả những nỗ lực nhỏ nhất khi trẻ học các kỹ năng mới hay thực hành những kỹ năng đã học. Chúng tôi không khuyến khích bạn theo sát trẻ cả ngày và nhận xét tất cả những việc nhỏ mà chúng làm. Nhưng hãy đưa ra sự công nhận và trân trọng bất cứ khi nào bạn nghĩ đến. Sự tích cực có một sức mạnh thôi thúc to lớn. Có những tình huống cha mẹ rất khó đưa ra nhận xét tích cực, khi kết quả công việc hầu như chẳng có gì nổi bật, nhưng vẫn phải có một lời nhận xét tốt. Lời khen và động viên dĩ nhiên phải trung thực và cụ thể nếu không bọn trẻ có thể coi những lời đó là giả dối hoặc chẳng có giá trị gì. Nói với John rằng chiếc bánh cậu làm là "tốt nhất thế giới" khi nó không phải thế chỉ khiến John cảm thấy thất bại và khiến lời nói của bạn thành giả dối. Nhưng bạn có thể nói, "thật tuyệt vì con đã bỏ thời gian để làm bánh cho chúng ta cùng ăn". Trong trường hợp này, sự chú ý được đặt vào nỗ lực làm bánh, chứ không phải là kết quả.

Về điểm này, nên có sự phân biệt giữa "lời khen ngợi" và "sự động viên, khích lệ". Lời khen ngợi thường được đưa ra sau khi công việc hoàn thành. Những lời khen ngợi như "làm tốt đấy" đưa ra sự tán thành khi một công việc được hoàn tất. Cố gắng sao cho những lời khen ngợi thật đặc biệt. Sự động viên được đưa ra sẽ như một nguồn nhiên liệu để tiếp tục làm việc. Những lời động viên như "đừng nản chí, con sắp hoàn thành rồi" khiến trẻ hy vọng, tin tưởng rằng có một sức mạnh phía sau chúng lớn hơn nhiều so với vấn đề mà chúng gặp phải.

Sử dụng nguyên tắc định hướng hoặc phát triển hành vi *gần* với hành vi được mong đợi. Nếu bạn muốn con dọn giường hàng ngày, nhưng cô bé chỉ dọn bốn ngày một tuần, thì đừng khiến con nản lòng bằng việc chỉ trích ba ngày còn lại giường chưa được dọn. Thay vào đó, hãy đưa ra những lời động viên tích cực cho phần công việc mà cô bé đã làm được. Giả dụ một cậu bé đã nhặt năm cuốn sách nhưng để lại trên sàn nhà ba cuốn sách. Hãy bình luận về năm cuốn sách đã được cậu bé cất lên giá hơn là cằn

nhằn về ba cuốn còn lại trên sàn. Định hướng là một quá trình xây dựng hướng tới mục tiêu cuối cùng cả tám cuốn sách đều được đưa lên giá.

Hãy để trẻ tự đánh giá công việc của mình. Cậu Phil, học sinh lớp Bốn mà Sue Monson chủ nhiệm, rất năng động, thích học tập vì kiến thức chứ không vì điểm số. Trong một buổi họp phụ huynh, Monson hỏi cha cậu bé đồng thời cũng là một nhà tâm lý học, về việc phát triển hệ thống giá trị nội tại ở cậu bé ấy như thế nào. Người cha trả lời: "Khi Phil mang về nhà một bức tranh tự vẽ rất kinh khủng từ trường mẫu giáo, sơn màu bắn khắp mặt và ngón tay dơ bẩn, chúng tôi đã hỏi liệu bé có thích bức tranh của mình không. Phil nhìn chăm chú vào bức tranh và nói rằng không những cậu không thích mà còn thấy đó thực sự là một đống hổ lốn. Cậu đã học được cách đánh giá kết quả của chính mình thay vì để chúng tôi là người đánh giá." Một phương pháp đơn giản nhưng hiệu quả.

Tập trung sự chú ý vào kinh nghiệm học được, chứ không chỉ vào kết quả hoàn thành. Thử nghiệm và sai sót vẫn là một người thầy có nhiều uy lực. Các câu hỏi như: "Lần sau con sẽ làm việc đó thế nào?" hay "Con đã học được gì từ kinh nghiệm hôm nay?" sẽ giúp trẻ đánh giá, lập kế hoạch cho lần tiếp theo, và hãy tăng những lời nhận xét tính cực thay vì tiêu cực cho lòng tự tôn của trẻ. Chia sẻ một ví dụ từ bài học thử-và-sai của chính bạn có thể giúp làm dịu bầu không khí, mang lại tiếng cười và cuộc nói chuyện trở nên cởi mở. Chẳng hạn như nhớ lại những kỷ niệm khi cha dùng sữa bột thay vì bột mì để làm bánh. Nói chung, con trẻ muốn làm cha mẹ hài lòng. Hãy sử dụng tối đa những thuận lợi từ việc huấn luyện trẻ bằng cách thấu hiểu, đưa ra nhận xét về sự tiến bộ và đôi khi phải lờ đi kết quả cuối cùng.

Hãy cẩn thận với "nhãn" mà bạn gán cho trẻ. Trẻ nghe được những gì khi bạn nói chuyện điện thoại với ai đó về chúng? Chồng của Bonnie nhẹ nhàng chỉ ra rằng việc cô miêu tả con gái hai tuổi của họ - "một thiên thần phá hủy" - là một cái "nhãn" tiêu cực. Bọn trẻ nhà bạn đang mặc chiếc áo phông có dòng chữ gì? Trẻ thường có xu hướng trở thành những gì mà người khác nói rằng chúng sẽ trở thành.

Hãy dừng lại và tập trung, thậm chí là đếm, để chắc rằng bạn đưa ra những "cú hích" tích cực. Hãy nhớ rằng những lời nói đồng tình và khích lệ quan trọng hơn bất kỳ một phần thưởng hay hình phạt nào - và chúng miễn phí nữa. Một người phụ nữ lớn tuổi, có những đứa con đều trưởng thành, đã bình luận rằng: "Tôi không tin vào tất cả những phần thưởng tích cực đó. Bọn trẻ cần phải làm việc vì đấy là nhiệm vụ của chúng, nếu không chúng sẽ bị phạt!" Vâng, hình phạt có thể ngăn chặn một hành vi sai trái, nhưng nó sẽ không tạo ra một thói quen mới, tốt hơn như một sự phát triển tích cực. Hãy dừng lại và suy nghĩ: liệu bạn có thích thú khi làm việc với một ông chủ chưa bao giờ nói với bạn rằng ông ấy cảm kích nỗ lực của bạn hay bạn đã làm một việc thật tốt không? Không. Bạn sẽ tránh xa chỗ làm đó nếu có thể. Điều đó cũng đúng với bọn trẻ, nhất là khi chúng đang học cách làm việc theo người lớn, hay "bố mẹ - sếp". Chúng cần sự động viên. Hãy tưởng tượng những phản ứng khác nhau khi bạn đưa cho bé gái một tập những con búp bê bằng giấy có rất nhiều lời khen tặng tích cực hoặc tập búp bê bằng giấy tương tự nhưng lại nhận được bốn lời cảnh báo về những thiếu sót trong phòng ngủ của cô bé.

Trong xã hội, chúng ta dễ dàng đưa ra những lời nhận định tiêu cực rằng ngoài nỗ lực để thực hiện công việc còn đòi hỏi sự nỗ lực có ý thức liên tục. Trong cuốn sách *The Child and His Image*, Kaoru Yamamoto đã chủ trương đưa ra một tỉ lệ giữa phần thưởng (lời khen tặng) và hình phạt (phản hồi tiêu cực). Phần thưởng ở đây có thể là bất kỳ điều gì khiến cho trẻ cảm thấy tự tin về bản thân và khả năng tiềm ẩn của chúng để làm chủ môi trường xung quanh trẻ như một cái vỗ vai, một nụ cười ấm áp... hay đơn giản là câu nói "cảm ơn". Hình phạt có thể là điều khiến trẻ có cảm giác giá trị của mình giảm đi hay cũng có thể là một sự im lặng đáng sợ, một sự tước đoạt đặc quyền trước đây của trẻ, hay một nhận xét kiểu như: "Lại có chuyện gì xảy ra với con thế?" Yamamoto thấy rằng nếu tỉ lệ đó là bốn phần thưởng trên một hình phạt sẽ "giúp định hướng và hướng dẫn hành vi cho trẻ."

Thay đổi những phản ứng của bạn. Ngay cả khi mục tiêu là thay đổi hành vi của trẻ, thì trong nhiều trường hợp cách tốt nhất hãy thay đổi thái độ của cha mẹ; trong trường hợp này kết quả thường tích cực hơn là tiêu cực. Một người mẹ đặt mục tiêu thay đổi mức độ phản hồi tích cực và tiêu cực. Mỗi khi đưa ra một phản hồi tích cực cho các con, cô tự thưởng cho mình năm đô la mỗi ngày để mua chiếc đèn mới mà cô muốn. (Rẻ hơn nhiều một nhà tâm lý). Để duy trì điểm số, cô mua vòng đeo tính điểm như các vận động viên chơi golf hay dùng để đeo vào cổ tay. Ngày đầu tiên, kết quả thật đáng khích lệ. Sự thay đổi ở bọn trẻ quả thú vị, chiếc đèn không còn là vấn đề nữa. Cô tiếp tục áp dụng điều này trong nhiều tuần để chắc chắn rằng những phản hồi tích cực của cô trở thành một thói quen. Giải

pháp này có vẻ quá đơn giản đến nỗi nhiều người từ chối thử nghiệm.

Hãy nhớ rằng, những bậc cha mẹ thường đọc và thử những ý tưởng mới sẽ có "những thay đổi đáng nhớ trong quá trình nuôi dạy con". Họ sẽ tập trung vào nhiều sai lầm mà trước đó họ không chú ý. Họ có thể cảm thấy tội lỗi cho những hành động trong quá khứ hay ước rằng mình đã biết điều này trước đó. Dù chuyện gì đã xảy ra thì cũng qua rồi. Bạn đã làm hết sức mình. Đừng cảm thấy có lỗi vì mắc sai lầm mà hãy cảm thấy có lỗi vì đã không nỗ lực hay thử làm hoặc đã không tìm kiếm một phương pháp tốt hơn. Hãy bắt đầu từ nơi mà bạn đang đứng và hăng hái tiến lên phía trước.

Sử dụng danh sách những lời nhận xét tích cực dưới đây để có thể đưa ra những lời khen ngợi, khích lệ sáng tạo. Các con của bạn sẽ thích nghe những lời này hơn là những lời khen truyền thống như "tốt", "làm tốt đấy", "thế là ổn". Ngay cả những đứa trẻ nhỏ hơn cũng thích nghe những lời khen ngợi có chút phóng đại như "kỳ diệu" "lạ lùng", "quan trọng", "vô cùng quan trọng" nếu bạn giải thích điều đó có nghĩa là to lớn và tuyệt diệu. Sự tự nhận thức của trẻ đạt được ở mức cao và chúng có thể tự tác động bản thân với nỗ lực gấp ba lần cho công việc mà chúng đang làm. Hãy nghĩ ra vài lời khen ngợi hài hước nếu tính bạn không được hài hước cho lắm. Khai thác trí tưởng tượng và sử dụng những cái tên ngộ nghĩnh từ những chương trình truyền hình nổi tiếng đang phát sóng, lấy nguồn từ những giai điệu hát ru hay những nhân vật thể thao nổi tiếng, sử dụng bất cứ từ nào khiến con trẻ cảm thấy vui vẻ. Hãy thử đưa ra những phản hồi tích cực. Sẽ hiệu quả đấy!

NHỮNG CÂU NÓI TÍCH CỰC NHẰM KHÍCH LỆ TRẺ

Một chú ong chăm chỉ!

Một công việc tuyệt vời!

Người công nhân sáng tạo!

Một nỗ lực tuyệt vời!

Cố gắng lên con nhé!

Mẹ thích cách con làm việc!

Trông có vẻ sẽ rất tốt đây!

Việc con làm khiến cha mẹ rất hài lòng!

Mẹ thực sự cảm ơn sự giúp đỡ của con!

Giờ thì con đã chinh phục được điều đó rồi!

Cái này tốt hơn nhiều rồi đấy!

Hãy tiếp tục làm việc tốt nhé!

Con đã học hỏi được rất nhiều rồi đấy!

Con rất có năng lực!

Thật tuyệt vì được làm việc với con khi con vui vẻ thế này!

Con làm việc như một anh lính vậy!

Oa, con thực sự rất tập trung và say mê công việc!

Con đã rất nỗ lực!

Con ngày càng tự lập đấy!

Con là người rất năng động. Rất tuyệt đấy!

Con làm ngày càng tốt hơn đấy!

Con sắp đạt được điều đó rồi!

Con đang đi đúng hướng rồi đấy!

Chắc con phải tập luyện nhiều lắm mới làm được thế này!

NHỮNG CÂU NÓI KHƠI GỢI SỰ TƯỞNG THƯỞNG

Rất tuyệt vời!

Đến cả ngài Sạch Bong cũng phải trầm trồ đấy!

Một kiệt tác không chê vào đâu được!

Thật tuyệt vời!

Tuyệt quá!

Con xứng đáng được huy chương vàng!

Mẹ rất khâm phục con!

Con thật đáng khen!

Thật vượt trội!

Con đã đạt tới đỉnh cao rồi!

Con là nhà vô địch!

Lần này làm tốt nhất đấy!

Căn phòng sạch đẹp này hợp với nhà vua, nữ hoàng!

Con phải tự hào về việc này chứ!

Việc này tốt cho cả nhà đấy!

Thật là tuyệt vời làm sao!

Không tệ, không hề tệ chút nào!

Một việc rất ấn tượng đấy!

Một việc làm xuất sắc!

Việc này ổn rồi đấy!

A, được rồi đấy!

Con là người thắng cuộc!

Cảm ơn con rất nhiều!

Việc này thật là đỉnh của đỉnh!

Này, việc này khá ổn rồi đấy!

Chưa ai làm tốt việc này như vậy đâu!

Gọn gàng quá, làm rất tốt!

Sự giúp đỡ của con thật tuyệt!

Sự đóng góp của con thêm phần đẹp đẽ cho căn phòng đấy!

Con được điểm A đấy!

Trên cả tuyệt vời!

Con nên hài lòng với công việc mình làm đi!

Đó là việc khiến bố/mẹ vui đấy!

Con đã hoàn thành rất tốt!

Con khiến mẹ thấy thật tự hào!

Mẹ thật tự hào biết bao về cách con đã làm.......!

Con xứng đáng là một ngôi sao!

Một việc đáng được thưởng, chắc chắn rồi!

Phòng này sẵn sàng lên tạp chí rồi đấy!

Hoan hô, con lớn rồi đấy!

Con làm tốt hơn mong đợi!

Chà, con chắc chắn đã sử dụng thời gian rất hợp lý!

Con chắc hẳn đã rất thành thạo!

Tuyệt vời! Con đã rất tập trung vào công việc!

Thói quen làm việc của con đã rất tiến bộ. Con chắc hẳn tự hào lắm!

Con đã sử dụng rất tốt các kĩ năng của mình!

Việc làm tốt của con đã gây ấn tượng đấy!

Con đã làm cho căn phòng này đạt đến độ hoàn hảo rồi.

Con nên tự hào vì đã rất kiên định hoàn thành công việc tuần này!

Nhìn phòng, mẹ biết con đã làm việc rất chăm chỉ!

Thật thoải mái được vào căn phòng ngăn nắp của con!

Ôi, con thật chu đáo quá!

CHƯƠNG 7
Khuyến khích và phần thưởng

Tại sao sự khích lệ, phần thưởng và những hình phạt hợp lý lại hữu ích?

Bởi vì những thứ đó:

- Chứng minh cho trẻ thấy chúng có thể làm được điều gì đó
- Thúc đẩy bằng những động lực bên ngoài cho tới khi nội lực được phát triển

- Giữ cho công việc luôn hấp dẫn, thú vị
- Giúp trẻ vượt qua sợ hãi
- Giúp trẻ hoàn thành công việc và cảm thấy thành công

Nếu một đứa trẻ định làm đau bản thân, làm đau ai đó hay gây hại một thứ gì đó, thì cha mẹ cần phải ngay lập tức ngăn chặn hành động này bằng bất kỳ cách nào. Tuy nhiên, nếu vấn đề không quá nghiêm trọng, chúng ta hãy chọn cách khác để thay đổi một thói quen xấu hoặc tạo ra một thói quen tốt. Đây chính là lúc mà những hình thức khuyến khích, phần thưởng và những phân tích về hậu quả có thể được sử dụng. Học cách sử dụng những phương sách này cũng mất thời gian, cũng như việc học cách sử dụng những thiết bị mới như lò vi sóng chẳng hạn. Một số bậc cha mẹ thấy thích thú khi đọc ít nhất một cuốn sách về nuôi dạy con mỗi năm để học hỏi một vài ý tưởng mới mẻ về giáo dục con cái.

Sự khích lệ và phần thưởng là những động lực từ bên ngoài trẻ, và có thể là bất kỳ thứ gì mà trẻ thích như: sách, quyền ưu tiên, sự yêu chiều, đồ ăn, tiền thưởng. Một phần thưởng hấp dẫn có thể cần thiết vào lúc bắt đầu huấn luyện hoặc được dùng để kích thích sự quan tâm của trẻ, nhưng nó sẽ giảm dần tác dụng. Tuy nhiên, những phần thưởng sẽ dần dần trở thành thứ để mua chuộc khi chúng phải ngày càng lớn hơn để khơi dậy được hành vi mong muốn (từ phía cha mẹ). Chúng tôi cần phải nhấn mạnh rằng phần thưởng không được sử dụng cho mọi trường hợp. Mặt khác, việc tạo động lực làm việc cho trẻ chính là chuyện gì sẽ xảy ra khi trẻ đưa ra một lựa chọn sai lầm. Hậu quả tất yếu xảy ra do bản chất tự nhiên - nếu bạn không đi găng tay khi trời giá lạnh, thì tay sẽ bị tê buốt. Một hậu quả theo logic do người lớn tạo ra dẫn tới một kết quả tất yếu của việc phán xét sai, thiếu khách quan của bọn trẻ. Việc xét đoán thiếu khách quan này thường kéo theo việc rút lại những ưu tiên liên quan của trẻ hoặc là khôi phục lại những việc chưa làm xong. Hậu quả không nên bị nhầm lẫn với những lời đe dọa [của bố mẹ]. Thực ra, mỗi hành động không nhất thiết gây ra một hậu quả. Ví dụ, trên thực tế chúng ta không lái xe quá tốc độ.

Sự khích lệ hay một sự củng cố có thể được sử dụng như một phần thưởng khi (trẻ) nỗ lực thay đổi một hành vi, khi thử một việc gì đó mới mẻ, hay khi tình huống có vẻ căng thẳng. Nếu bạn đã hứa [cho trẻ] một phần thưởng, bạn cần phải giữ đúng lời hứa để đảm bảo lòng tin, nhưng không nhất thiết việc gì cũng phải hứa. Trong cuốn sách *How to teach*

Children Responsibility, Harris Clemes và Reynold Bean tuyên bố rằng: "Làm việc vì phần thưởng là một cách để trẻ phát triển định hướng mục tiêu... Những phần thưởng rõ ràng sẽ giúp trẻ hình thành những mục tiêu rõ ràng... Cũng có nhiều lần trong cuộc đời của trẻ, phần thưởng vật chất dường như quan trọng nhất. Khi trẻ học được rằng những phần thưởng vật chất có thể đạt được khi chúng làm việc tốt, sự tự tin tăng lên và tính trách nhiệm cũng tăng. Điều này cho phép chúng phát triển những hệ thống thưởng [phạt] thay thế."

Theo nhà tâm lý học Marcia McBeath, có ba loại phần thưởng: phần thưởng nội tại, xã hội và bên ngoài. Loại phần thưởng nội tại (bên trong) là cảm giác tốt đẹp mà trẻ cảm thấy khi làm tốt một việc gì đó. Trẻ làm vườn, khâu vá, hay nấu ăn hoặc đọc sách vì chúng thích như thế hoặc vì chúng biết sẽ cảm thấy tốt khi hoàn thành công việc đó, chúng sẽ thể hiện cảm xúc với một phần thưởng nội tại. Yếu tố khích lệ bên ngoài - điểm số, một bộ phim, đặc quyền hay quyền ưu tiên - tác động từ bên ngoài. Những yếu tố kích thích này có thể được đáp ứng để lôi kéo trẻ làm việc gì đó cho tới khi bản thân trẻ có khao khát làm việc. Phần thưởng từ xã hội thường là những lời tán thưởng, động viên thể hiện sự công nhận, khích lệ về một công việc được hoàn thành tốt.

Phần thưởng và hậu quả (hình phạt) là những yếu tố kích thích bên ngoài được sử dụng trong khi đứa trẻ đang dần trưởng thành, giúp hình thành nội lực và tính kỷ luật. Trong chương này, chúng ta sẽ tìm hiểu chủ yếu về những yếu tố kích thích tích cực.

Sự tưởng thưởng rất thú vị bởi vì chúng có thể được lên kế hoạch với tất cả sự hài lòng của việc hoàn thành công việc sớm hay chúng có thể bất chợt xuất hiện cùng với niềm vui bất ngờ, trong khi việc trừng phạt phải hợp lý, công bằng và kiên định. Dưới đây là tập hợp một loạt những hình thức tưởng thưởng mà chúng tôi đã thử hoặc những hình thức tưởng thưởng thu hút sự chú ý của chúng tôi. Bạn cần phải tìm ra những hình thức thưởng để giữ cho con mình luôn có động lực. Vì mỗi đứa trẻ có tính cách riêng và cha mẹ phải hiểu được con mình để đối xử phù hợp.

NHỮNG LỜI NÓI NGỌT NGÀO

Như chúng tôi đã trình bày và phân tích, hình thức tưởng thưởng xã hội là cách thành công nhất trong việc thay đổi hành vi của trẻ. Những lời nói thể hiện sự động viên khích lệ và cảm kích không hề tốn tiền. Con trẻ

thay đổi hành vi của chúng để nhận được những phần thưởng là "những lời khen ngợi". Sự ân cần ấy có thể tích cực cũng có thể là tiêu cực, và trẻ thường thích lời nói mang tính tích cực khi chúng khoảng 7 hay 8 tuổi tùy vào việc thỏa mãn nhu cầu được chú ý. Những phản ứng tiêu cực không mang lại những hành vi tích cực, chúng chỉ làm tăng thêm căng thẳng xung đột. Nếu bạn muốn khuyến khích một hành vi đúng đắn, hãy đưa ra những lời nhận xét tích cực về những gì thực sự đúng.

Những lời nói ngọt ngào như: "Con là một cô bé ngoan." Lời nói ngọt ngào còn có thể cụ thể hơn nữa, "Con đã làm một việc tốt khi rửa xe." (Khi bạn đang khen ngợi một công việc được hoàn thành, thì tốt nhất là khen ngợi công việc đó hơn là người thực hiện.) Lời ngọt ngào có thể ở nhiều mức độ khác nhau: "Mẹ tự hào về con!" hay "*Mẹ thực sự tự hào về con*!" Việc nhấn mạnh có nghĩa là phần thưởng sẽ lớn hơn. Những lời ngọt ngào tích cực là những phần thưởng tốt nhất. Tất cả chúng ta đều tìm kiếm, giữ gìn chúng và chúng tạo nên sự tự tin vững chãi.

Những lời khen ngợi kiểu chung chung thường rất khó chấp nhận. "Con là một cậu bé ngoan!" là lời khen quá chung chung bởi vì chẳng ai hoàn toàn tốt cả. Nếu trẻ không thể thẳng thắn chấp nhận một lời khen, thì đứa trẻ ấy có thể bị ép phải làm một điều gì đó để chứng minh rằng bạn sai. Ví dụ nhà Gundersons mới có thêm một bé trai mới sinh. Trong suốt buổi cô bạn cùng phòng cũ đến chơi, Anne Gunderson ca ngợi đứa con trai ba tuổi của mình như sau: "Scott thật là một người anh tốt!" Sau khi Anne tiễn cô bạn gái ra về, cô phát hiện ra Scott ở trong phòng của em trai đang hăng say "rắc bột" lên em. Bột bay khắp nơi và đứa em thì bị ho dữ dội. Scott đang đính chính rằng cậu ta không phải là "một người anh tốt". Quả thực, cậu bé bực bội vì quá nhiều thời gian và sự chú ý được mọi người dành cho cậu em trai. Anne có thể nói: "Scott đã mang tã lót tới giúp tôi!" Lời nhận xét rõ ràng và cụ thể này có thể loại bỏ nhu cầu trả đũa bằng cách chứng minh rằng ai đó không quá "tốt".

Bằng cách đưa ra những lời khen tích cực với những công việc cụ thể, trẻ biết được những gì mà mình đã làm đúng. "Mẹ có thể nói rằng tấm vải phủ giường hôm nay được trải thật phẳng và con đã rất cố gắng để giường con trông thật tuyệt vào sáng nay!" hay "Mẹ rất hài lòng khi thấy con để đĩa ăn của mình vào máy rửa bát mà không cần bố mẹ nhắc." Khi khen ngợi một cá nhân, hãy nhớ rằng việc khen ngợi đề cập tới đặc điểm về mặt thể chất hay một điều gì đó mà đứa trẻ thực sự không chịu trách nhiệm, như:

"Becky, tóc của con có màu đỏ đẹp quá nhỉ?" thì hoàn toàn không trực tiếp liên quan tới khả năng hay tính cách của cô bé. Nhưng nếu nhận xét "Becky, cháu chăm sóc tóc rất tốt đấy! (nói về khả năng) hay "Đi với cháu rất vui!" (nói về tính cách). Những lời động viên tích cực, sự khuyến khích, khen ngợi và sự cảm kích có vai trò rất lớn trong việc giúp con trẻ học cách làm những công việc vặt trong nhà hay tự chăm sóc bản thân. Nếu bạn không phải là người hay đưa ra những lời khen, bạn có thể phải tạo ra một hệ thống các nhãn ngắn gọn hoặc các lời khen để giúp *chính bạn* thay đổi. Bằng cách dành thời gian ra để tạo ra thay đổi này, cuộc đời bạn sẽ chuyển sang chiều hướng phản hồi tích cực, bạn sẽ nhận lại được phần thưởng *lớn*.

Đôi khi, đặc biệt là với trẻ nhỏ, cha mẹ cần sử dụng một hành động có chút ít áp lực để khởi đầu cho một hành vi đúng đắn. Ví dụ, Sylvia đang cố gắng dạy đứa con ba tuổi của mình thu dọn sách vở bày khắp sàn nhà. Cô kéo con đến chỗ đống sách, tay trái ôm lấy eo con và gập người bé xuống, cả hai cùng nhặt từng cuốn sách và xếp lên giá. Cho dù việc xếp sách hoàn toàn bị kiểm soát, thì sau đó cô vẫn có thể đưa ra một lời động viên: "Con xem, bây giờ trông gọn hơn rồi đấy. Giờ hai mẹ con mình làm tiếp nhé." Sau đó, Sylvia có thể không cần can thiệp bằng hành động cụ thể nữa, nhưng vẫn giúp con cho tới khi bé hoàn thành công việc. Sylvia đã phải kiên quyết trong lần đầu tiên thành công để có thể đưa ra những nhận xét tích cực. Khi con tự giác dọn dẹp thì cô ấy đã thành công hơn. Từ thành công này sẽ tạo ra những thành công khác.

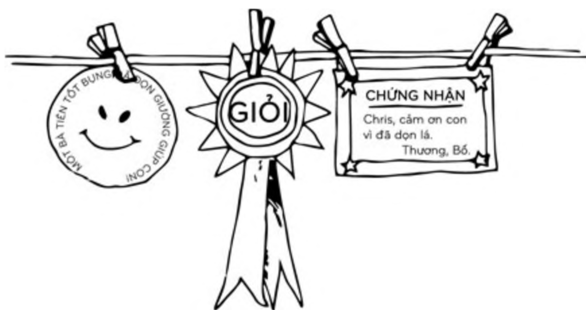
NHỮNG LỜI NHẮN YÊU THƯƠNG

Lời nhắn yêu thương có thể sẽ mang tới rất nhiều thú vị một khi bạn viết ra (những sự khích lệ xã hội). Một buổi sáng, khi Bonnie định mắng cậu con trai năm tuổi Mattie vì tội lề mề, nhưng cô quyết định dọn giường cho cậu và để lại một mẩu giấy hình khuôn mặt cười ghi: "Một bà tiên bí mật đã ở đây và dọn giường cho con. Ngạc nhiên chưa!" Cậu bé rất phấn khích và đề nghị mẹ đọc lại tờ nhắn cho cậu nghe. Cậu bé khoe với tất cả mọi người về mảnh giấy hình tròn và hỏi từng người liệu họ có dọn giường cho cậu. Cậu gắn mặt cười đó vào dây phơi quần áo của mình (một sợt dây nối từ tường bên này sang tường bên kia, trên đó treo những thông báo của nhà trường và những bài tập thủ công, tranh) cứ nhắc đi nhắc lại trong nhiều ngày về việc có một bà tiên tới dọn giường cho cậu. Đôi khi những hành động đáng yêu như thế sẽ khơi dậy những hành động tốt đẹp khác.

Dù sao cũng vui hơn việc mắng mỏ. Sau đó, thỉnh thoảng, khi Bonnie và chồng đi ngủ, cả hai tìm thấy tờ giấy nhắn đáng yêu trên gối: "Con yêu bố mẹ!"

Ở trường tiểu học, bọn trẻ thường được nhận phiếu ghi danh[1] trên bảng tin lớn ở hành lang của trường học, hay Nhà lưu danh. Một tờ phiếu ghi, "Shawna, thật đáng khâm phục, em đã vượt qua bài kiểm tra luyện giọng" và cô bé mang giấy chứng nhận đó về nhà vào ngày thứ Sáu để khoe với cha mẹ - một cách tốt thúc đẩy sự nỗ lực và thêm thành quả đạt được. Ở gia đình, có một bức tường trong một phòng riêng dán đầy những "Phiếu ghi danh". Sau đó cả nhà bắt đầu tha hồ viết ra những lời nhắn nhủ ấm áp, ngọt ngào cho nhau. "Teri, cảm ơn vì đã giúp đỡ ngày hôm nay nhé!".

Nhà Johnson bắt đầu với Bảng Việc Tốt để mỗi thành viên trong gia đình tự ghi lại những công việc thêm vào mà họ đã làm cho cả gia đình. Với cách này, các thành viên trong gia đình không phải chờ người khác chú ý tới nỗ lực của họ. Chúng ta đều cần nhìn nhận những việc mà chúng ta *đang* làm - để có một danh sách những "chiến công". Thêm vào đó nhiều thành quả hay những việc làm tốt có thể giúp xây dựng lòng tự tôn.

BẢNG VIỆC TỐT

Tôi đã làm thêm những việc này để trợ giúp. Tôi biết rằng một người cũng có thể khiến thế giới này trở nên tốt đẹp hơn. Tôi muốn làm một thành viên có ích trong gia đình.

Kí tên____________

Thời gian	Việc tốt
-------------	--
-------------	--
-------------	--
-------------	--
-------------	--

HUÂN CHƯƠNG, GIẤY CHỨNG NHẬN VÀ PHIẾU GIẢM GIÁ

Pam thường dùng biện pháp thưởng để khuyến khích việc thay đổi thói quen: lộn quần áo sang mặt phải (tiết kiệm nhiều thời gian cho việc giặt là). Thay vì cằn nhằn, cô gói một va li quần pyjama của bố, tất và những áo len chui đầu. Tại buổi họp gia đình, trò chơi của cả nhà là mặc hết quần áo và tất của bố vào rồi cởi ra và *lộn phải ra*. Điều này có nghĩa là kéo ống quần và mũi tất ra thay vì lộn ngược từ trên quần và tất xuống. Ai thành công (và cô chắc chắn là tất cả chúng đều thành công) thì nhận được một phiếu giảm giá một buổi tiệc. Sau đó, Pam giải thích rằng bọn trẻ có thể kiếm được một phiếu nữa bằng cách làm tương tự, lộn phải tất cả quần áo của mình vào ngày giặt là. Sau khi phát hành phiếu thành công chỉ trong ba tuần, Pam đã thay đổi thói quen thay quần áo của các con và việc đó tiết kiệm rất nhiều thời gian.

Một năm sau, như là một lời nhắc nhở (họ đã bỏ lỡ một chút), cô đã trao thưởng một dải ruy băng xanh với một dấu tròn màu vàng trên đầu có đề chữ: "Chúc mừng - Quần áo Luôn Được Lộn Mặt Phải". Cô trao giải ruy băng đó cho Jill tại một buổi họp gia đình để mọi người đều biết - một biện pháp phớt lờ sự thiếu nỗ lực của những thành viên khác trong gia đình. Thông thường, thành công được tặng thưởng của người này sẽ thúc đẩy

những người khác nỗ lực hơn. Tuy nhiên, hãy cẩn thận để không khuyến khích một sự cạnh tranh không lành mạnh giữa bọn trẻ. Phần thưởng tốt nhất là khi mọi người đều có cơ hội chiến thắng: "Ai có quần áo được lộn phải vào tuần tới sẽ được nhận ruy băng màu xanh."

Ai cũng thích được nhận chứng chỉ. Tạo ra điều đó bằng cách sử dụng ý tưởng từ những cuốn sách màu hay trang quảng cáo của báo. Những chứng chỉ này có thể được trao tại buổi họp gia đình, tại bữa tối, hay để trên gối trong phòng ngủ của bé được trao.

SỰ THEO DÕI SÁT SAO

Tại trường tiểu học Glennon Heights, lớp nào sạch sẽ nhất sẽ được làm nơi tổ chức trưng bày "búp bê chổi lau" trong một tuần. Thầy giám thị sẽ là người phân định. Có rất nhiều trò có thể sử dụng để giữ mọi việc trở nên thú vị tại nhà. Ở trang 203 chúng tôi mô tả hệ thống theo dõi điểm trong phòng ngủ. Pam Brace và Peggy Jones, hai chị em sống tại Vancouver, Washington đã thỏa thuận tráo đổi để trở thành những bà tiên tại mỗi gia đình của nhau. Mỗi người sẽ mặc đồ hóa trang, sử dụng những đầu hút của máy hút bụi làm đũa phép đi tới nhà người kia để kiểm tra phòng ngủ của bọn trẻ. Mỗi đứa trẻ vượt qua phần kiểm tra sẽ được nhận một phần thưởng nhỏ (một món quà nhỏ hay một trò chơi). Nếu không vượt qua, thì chúng không được nhận quà - một logic thông thường - nhưng sự khuyến khích này rất hấp dẫn để khiến cho các căn phòng được gọn gàng vào lần tới. Một vài ghi chú và những bất ngờ nho nhỏ thỉnh thoảng sẽ được cô tiên gia đình để lại. Hai người hàng xóm biết tới ý tưởng này đã đồng ý trao đổi để làm tương tự như vậy. Họ lên kế hoạch kiểm tra định kỳ thứ Bảy hàng tuần trong ba tuần liền và khoảng thời gian giữa ba tuần đó, mỗi bà mẹ sẽ tự để lại những lời nhắn cho các con của mình. Khi tới gần ngày lễ Phục sinh, những lời nhắn này được để trong quả trứng Phục sinh. Một trong những lời nhắn như sau:

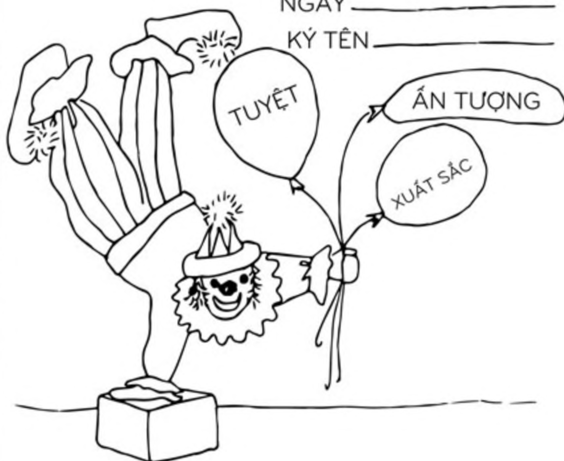
CHỨNG NHẬN HOÀN THÀNH CÔNG VIỆC

______________________ ĐÃ HOÀN THÀNH

THÀNH CÔNG ______________________

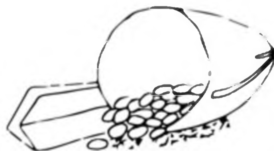
NGÀY ______________

KÝ TÊN ______________

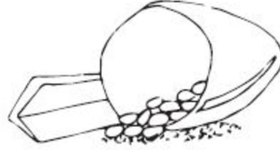
Trên đường tới buổi gặp mặt của các vị tiên
Ta ghé vào thăm phòng con
Phòng của con quá sạch sẽ, gọn gàng, và ngăn nắp
Và ta phải để lại cả hai mươi hạt trân châu xinh xắn.

Bà tiên của gia đình.

Trên đường tới buổi gặp mặt của các vị tiên
Ta ghé thăm phòng con
Hai mươi hạt đậu trân châu xinh xắn là dành cho con
Nhưng ta phải trừ đi của con vài hạt thôi
May mắn lần sau nhé!

Bà tiên của gia đình

SỰ ƯU TIÊN

Làm việc trước khi vui chơi tạo động lực hoàn thành công việc. Nhìn chung, việc làm cơ bản hàng ngày phải được làm xong trước khi tới trường, xem ti-vi, hoặc vui chơi là công bằng. Một ý tưởng đơn giản buộc trẻ phải mặc quần áo trước bữa sáng sẽ giúp trẻ làm nhanh bằng một nửa thời gian mặc quần áo sau bữa sáng. Một phần thưởng "nóng": "Trong một tiếng đồng hồ, mọi người trong nhà mình, ai dọn dẹp phòng sạch sẽ và hút bụi có thể đi đến bể bơi cùng bố mẹ." Khi hết thời gian, chỉ những ai hoàn thành công việc mới được nhận phần thưởng, thậm chí điều đó có nghĩa phải thuê một bảo mẫu (cô bảo mẫu sẽ trông đứa trẻ không hoàn thành công việc để bố mẹ đi bơi với đứa con hoàn thành việc nhà). Phải thật kiên quyết.

Đối với trẻ còn nhỏ, phần thưởng "nóng" là hiệu quả nhất, như ngôi sao hàng ngày trong Bảng Phân công công việc ở trang 90. Trong trò chơi các ngón tay làm việc thường lệ vào buổi sáng (trang 123), thì hoàn thành công việc là một phần thưởng "nóng". Quyền ưu tiên ở đây chính là sự tự do sau khi trách nhiệm đã được hoàn thành. Lợi ích của việc theo dõi sát sao là những lời khen ngợi có thể được đưa ra ngay tức thì. Đưa ra một phần thưởng ít hấp dẫn trước, phần thưởng hấp dẫn hơn đưa ra sau. (Khi nào con mặc xong quần áo ngủ, mẹ con mình sẽ đọc truyện. Sau khi con dọn phòng xong, chúng ta sẽ tới thư viện nhé!) Điều này có nghĩa bạn phải biết điều gì hấp dẫn con mình - vì không phải đứa trẻ nào cũng thích truyện hay thư viện.

Bất cứ thứ gì mà trẻ muốn làm đều có thể trở thành nguồn động viên, nhưng hãy nhớ, không phải mọi nguồn động viên đều cần phải bắt trẻ hoàn

thành cả một núi việc, bởi sự động viên đó có thể bị mất hết tác dụng. Có những cha mẹ sử dụng sự kiện sắp diễn ra khiến bọn trẻ làm việc nhiều một cách quá đáng. Hãy giữ cho những phần thưởng đơn giản và vừa phải. Mục tiêu ban đầu là giúp trẻ thành công và cuối cùng, thì thành công chính là sự tưởng thưởng vĩ đại nhất.

ĐỒ ĂN

Đồ ăn ưa thích với trẻ có thể được sử dụng làm phần thưởng "nóng", đặc biệt để thay đổi hành vi. Trong nhiều năm, chúng tôi đã thấy đồ ăn có thể mang lại thành công với những đứa trẻ chậm chạp và kém phát triển như thế nào. Những lớp học đặc biệt đưa ra các lí do để giành được những phần thưởng kẹo cho những việc làm tốt. Những phần thưởng trực tiếp bằng đồ ăn có thể trở thành một công cụ để cải biến hành vi và hình thành những thói quen tốt ở những trẻ bình thường. Những nguyên tắc quan trọng cho việc sử dụng sự điều chỉnh hành vi này như sau: (1) chỉ điều chỉnh một hành vi trong mỗi lần; (2) hãy giữ cho nhiệm vụ của trẻ thật đơn giản; (3) phần thưởng nhỏ thôi; (4) hãy kiên định giữ vững lập trường và chỉ trao thưởng khi tất cả hành vi mong đợi được thực hiện.

Liệu bạn có thể nhận ra những gì mà năm chiếc kẹo M&M[1] có thể làm được không? Chúng có thể làm động cơ thúc đẩy một đứa trẻ đi ngủ, vượt qua nỗi sợ hãi của việc tới lớp giáo lý một mình vào ngày Chủ nhật, hay có thể khiến trẻ chạy vụt vào nhà tắm để rửa tay. Chúng đóng vai trò khuyến khích và phần thưởng tức thì. Việc tạo ra những phần thưởng thích hợp là một thách thức, nhưng việc đó dẫn đến những thay đổi tích cực khi đi kèm với những lời khen ngợi.

Làm thế nào mà kẹo M&M có hiệu quả với bọn trẻ? "Mẹ có năm cái kẹo M&M ở trong túi cho con sau buổi học giáo lý ngày Chủ nhật nếu con tập trung học." Nếu trẻ không thực sự tập trung khi học, hãy nói: "Xin lỗi con trai. Có lẽ tuần tới con có thể ở lại với thầy giáo của con." Đừng trao thưởng cho tới khi hành vi đó được thực hiện xong. Bạn có thể cần sử dụng tới một lời nhắc nhở nhẹ nhàng (chỉ nhắc một lần thôi) về phần thưởng sắp tới như: "Bố/mẹ hy vọng con ngủ trong giường của con suốt đêm, để con có thể có năm chiếc bánh nho phủ sô-cô-la vào buổi sáng." (Nếu cứ lặp đi lặp lại phần thưởng đó thì có thể nó sẽ biến thành một trò hối lộ). Vào buổi sáng, lời khen ngợi và sự công nhận tới với phần thưởng là kẹo: "Bố thật tự hào vì con đã ngủ trên giường của mình suốt đêm. Bố biết là con có

thể làm được điều đó. Con có cảm thấy vui không?" Nên nhớ việc sử dụng những lời khen ngợi hoặc sự công nhận về mặt xã hội giúp giảm bớt phần thưởng đồ ăn. Phần thưởng không nhất thiết phải càng ngày càng lớn, như những đồ hối lộ. Chỉ tốn tổng số 25 chiếc kẹo M&M dành cho cậu bé tới lớp một mình. Ngay sau đó cậu bé có thể quên tất cả phần thưởng kẹo và tìm được phần thưởng khác là sự chú ý của bố mẹ khi cậu kể về những gì diễn ra trong lớp học và cậu thu nhận được điều gì từ lớp học ấy.

Bạn cũng phải cẩn thận khi sử dụng đồ ăn làm phần thưởng nếu không, bạn có thể tạo cho trẻ những thói quen ăn uống xấu, vì vậy đừng đi quá xa. Nhưng chúng ta phải thừa nhận rằng, đồ ăn có một động lực to lớn. "Ai nhặt và dọn được 20 đồ vật sẽ nhận được một que kem." Bạn không thể đưa ra phần thưởng là những que kem mỗi khi bạn muốn trẻ hoàn thành một công việc gì đó, nhưng nếu bạn sẵn sàng để có một thời gian dành cho việc vui chơi, tại sao không thử việc thu dọn lần đầu tiên. Trên thực tế, dừng lại để thu dọn là một thói quen tốt. Bảng thành tích có tên là Kem Nước Quả (như trang 63), là một phần thưởng thú vị và được lâu dài. Bỏng ngô cũng là một gợi ý hay. Giữ một thế cân bằng *hợp lý* - sức ảnh hưởng sẽ mất đi nếu lần nào bạn cũng mang tới một vốc kẹo khi đứa trẻ làm điều gì đó.

Có lẽ bạn không suy nghĩ theo hướng này, nhưng nấu ăn cũng có phần thưởng về phương diện ẩm thực - đó chính là thưởng thức các món ăn. Rửa chén bát thì không hấp dẫn như trộn bột để làm bánh quy sô-cô-la. Hãy cố gắng thử kết hợp càng nhiều việc rửa chén bát với việc chuẩn bị món ăn càng tốt, như vậy có sự khích lệ. Ngoài ra, việc rửa bát to và xoong chảo khá dễ dàng trừ khi chúng cần ngâm. Sẽ dễ hơn nếu cất muối, đường, bột và quế sau mỗi lần sử dụng, hơn là đợi tới khi xong hết mới cất, lúc đấy những lọ đựng gia vị này bị dính đầy bột và lại phải lau sạch hết từng đấy lọ. Một điểm lợi nữa là bạn có thể nói rằng sẽ không thể thưởng thức được món bánh mới nếu đống lộn xộn bày ra khi làm bánh chưa được dọn sạch.

THỬ THÁCH

Một ngày, Bonnie đưa ra một trò chơi thú vị: "Hãy xem quả quýt của ai có nhiều hạt nhất" để khích lệ cả gia đình ăn quýt. Bọn trẻ thường thích cam ngọt không hạt, nhưng Bonnie không thể nào bỏ đi 3 kg quýt chỉ vì chúng có hạt được! Năm năm sau, những đứa trẻ của cô vẫn đếm hạt của quả quýt mỗi khi ăn - nhưng rõ ràng cảm giác khác lần đầu tiên đó. Hãy

khích lệ bằng những thử thách.

Thử thách: "Liệu tôi có thể mặc quần áo xong trước khi đồng hồ rung chuông đến giờ?" "Tôi có thể gập bao nhiêu cái tã trong vòng 10 phút?" "Liệu tôi có thể rửa xong đống bát đĩa trong lúc ti-vi phát chương trình quảng cáo?" (Thường khoảng năm đến mười phút). Bạn có thể không tin điều này, nhưng những đứa trẻ nhà McCullough đã biết rằng những việc vặt mà chúng phải làm vào sáng thứ Bảy cần phải hoàn thành xong trong lúc ti-vi phát chương trình quảng cáo giữa giờ chiếu phim hoạt hình. Bọn trẻ thích chơi trò Đánh bại Thời gian (Beat the Clock). Thử thách đưa ra không nên theo kiểu trẻ - cạnh tranh - với trẻ vì có thể dẫn đến tính đố kỵ. Đã có đủ sự cạnh tranh giữa bọn trẻ rồi, không cần phải nuôi dưỡng thêm nữa. Ví dụ, nếu chúng ta nói với Matt (5 tuổi) và Becky (8 tuổi): "Hãy xem ai là người mặc quần áo xong trước", thì đứa thua sẽ òa lên khóc. Nếu nói: "Hãy xem ai là người mặc quần áo xong trước khi chuông đồng hồ điểm 10 tiếng kêu nhé," sẽ tạo cho chúng một cơ hội để chiến thắng. Một phương pháp khác vẫn tạo ra sự hợp tác là cha mẹ có thể nói: "Ngay khi hai con mặc xong quần áo, hãy cùng tới đây..." Tạo cơ hội cho chúng trợ giúp và khuyến khích lẫn nhau.

TIỀN

Tiền có thể được dùng như một hình thức khích lệ, một phần thưởng, nhưng cần lưu ý số tiền vừa phải và không tăng lượng tiền thưởng lên. Karen mang về nhà những đồng xu trị giá khoảng 20 đô la. Chồng cô là người lớn lên ở miền Nam và muốn bọn trẻ bắt đầu học cách nói, "vâng, thưa ông" và "vâng, thưa bà". Karen thưởng cho mỗi đứa một đồng năm xu khi chúng trả lời theo cách diễn đạt mới - trong trường hợp này, một phần thưởng trực tiếp tốt hơn là tích điểm lại và đưa cho trẻ số tiền sau. Việc này đã phát huy hiệu quả. Ba năm sau, bọn trẻ vẫn tiếp tục trả lời "vâng, thưa ông"; "vâng, thưa bà" rất lễ phép.

Nếu trẻ muốn có tiền để mua một món đồ đặc biệt nào đó, thì điều này có thể trở thành một động lực lớn cho trẻ thử nghiệm một việc mới mẻ. Khi Wes muốn có một đô la để đi chơi bowling, mẹ cậu nói hãy làm sạch thảm ở phòng ăn và bếp, một công việc cậu chưa từng làm bao giờ, nhưng cậu đã làm và có được một đô la. Vào một dịp khác, khi lựa chọn về công việc được đưa ra, không hề có trả tiền (đó là khi gia đình cần giải quyết hết công việc để tụ tập) cậu đã chọn việc dọn sàn nhà bếp và phòng ăn vì cậu đã

biết phải làm thế nào.

Một người mẹ sử dụng tiền như một phần thưởng và hình phạt để huấn luyện bọn trẻ chưa tới tuổi thanh thiếu niên. Cô cho mỗi đứa mười lăm hào để vào lọ đựng thức ăn của trẻ con. "Đây là tiền tiêu vặt của con trong tuần tới. Mỗi lần mẹ phải nhặt đồ của con thì mẹ sẽ được lấy lại một hào và vào ngày thứ Bảy, con có thể giữ lại toàn bộ tiền trong lọ." Cô đặt những cái lọ ở cửa sổ của phòng ăn. Tuần đầu tiên, cô có đủ tiền để ra ngoài ăn sáng vào Thứ Bảy. Tuần sau thu nhập của cô chỉ mua được có mỗi một thanh kẹo. Bọn trẻ nài nỉ rằng để cho công bằng thì cha và mẹ cũng nên có một lọ đựng tiền như thế, và nếu chúng thấy đồ vật gì của cha và mẹ để không đúng nơi quy định, chúng sẽ lấy đồng tiền từ lọ của cha mẹ. Một gia đình khác cũng sử dụng ý tưởng tương tự với số tiền dành cho giải trí của gia đình để trong các lọ. Tiền còn lại trong mỗi lọ sẽ quyết định liệu đứa trẻ nào có thể được đi ăn bữa tối ở nhà hàng vào tối thứ Sáu. (Cả gia đình thường đi ăn ở ngoài vào thứ Sáu. Đây là một cách thu hút sự chú ý của trẻ để hình thành một thói quen mới.)

PHẢN ỨNG BẤT NGỜ

Một phản ứng bất ngờ của cha mẹ có thể tạo ra một hiệu ứng sốc ở trẻ - và cha mẹ sẽ nắm quyền kiểm soát. Ví dụ, khi bốn đứa trẻ nhà Judy bắt đầu cãi vã về việc rửa bát đĩa, Judy đứng lên trên bàn với một cái muỗng bằng gỗ trong tay và bắt đầu hát bài Love at Home (Tình yêu trong gia đình). (Ai có thể chống lại được với những gì đang diễn ra?) Một giáo viên tiểu học đã lớn tuổi, đặt một cái hôn mạnh vào má cậu học trò lớp 5 đã có trò nghịch dại dột, sẽ đạt hiệu quả tốt hơn việc la mắng, đe dọa hay phạt. Bạn hãy tưởng tượng ra những kiểu phản ứng bất ngờ tích cực khác.

Khi một trong những học sinh lớp Ba của Sue bắt đầu la hét và làm ồn trong giờ kiểm tra đánh vần, Sue nhanh chóng ra lệnh: "Hãy dừng lại và nghe đây. Tôm, hãy đứng lên trên bàn để chúng ta có thể nhìn và nghe con rõ hơn. Nào giờ hãy làm ồn như lúc nãy cho tất cả chúng ta nghe đi." Kiểu phản ứng trái ngược hẳn này mang tới sự im lặng từ cậu bé Tom và Sue trở lại vị trí quản lý lớp học. Ở nhà, một phản ứng tích cực kiểu như vậy cũng có thể hữu ích. Khi Bobby bắt đầu than vãn về việc rửa chén bát, có thể nói, "Này, Bobby, từ từ đã. Mẹ muốn viết tất cả những lời phàn nàn đó lên tờ giấy và đánh số thứ tự. lần tới con chỉ cần kêu lên các số thứ tự thôi."

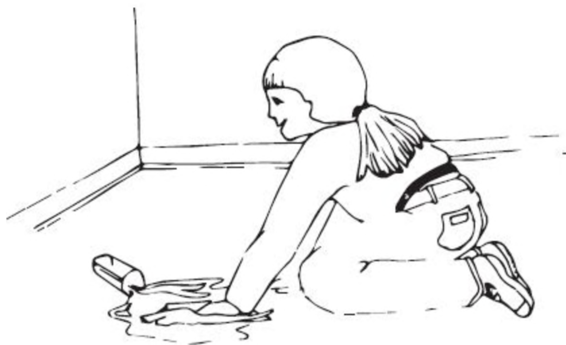
QUAN SÁT ĐỂ TÌM RA PHẦN THƯỞNG PHÙ HỢP

Thỉnh thoảng, nếu bạn quan sát, thì những cơ hội khuyến khích trẻ sẽ bất ngờ xuất hiện. Một bà mẹ có cậu con trai đang ở lứa tuổi thanh thiếu niên chẳng bao giờ giữ phòng riêng được sạch sẽ gọn gàng, đã tìm ra một gợi ý tuyệt vời khi con trai cô muốn có một chiếc gối bằng lông chim. Cô nói: "Được thôi, con trai, con có thể có một chiếc gối lông chim nếu dọn giường của mình hàng ngày." Một lần khác, cha mẹ cậu đã thử đưa ra vẻ mặt buồn bã mà không hề yêu cầu cậu làm bất kỳ điều gì để cải thiện phòng ngủ. Dù rằng phòng ngủ của cậu là vấn đề chính, nhưng họ cũng không muốn khiến con trai họ ra khỏi nhà với tâm trạng khó chịu vì cái phòng ngủ. Cậu bé vẫn luôn cần cha mẹ và một mái nhà tràn ngập tình yêu thương. Một phần của trò chơi phần thưởng này là tìm ra đúng món phần thưởng phù hợp. Một ngày kia, cậu bé quên dọn giường và không hề có nhắc nhở gì, chiếc gối lông chim bị mang ra khỏi phòng. Ngày hôm đó, cậu bé dọn giường ngay khi từ trường về nhà, để chuộc lại được chiếc gối và điều đó không lặp lại nữa. Cậu học được cách dọn giường nhanh chóng và tỏ ra thích thú. Phần thưởng đã giúp cậu vượt qua được sự biếng lười. Khi nhìn thấy chiếc giường gọn gàng, cậu cảm thấy hài lòng và biết rằng điều đó sẽ làm cha mẹ vui, và sự tự tôn của cậu cũng được nâng cao.

Trẻ muốn thành công, nhưng đôi khi chúng cần biết rằng cha mẹ sẽ giúp chúng bằng những lời dặn dò, giấy nhớ, nhắc nhở, khuyến khích và tình yêu thương. Làm cha mẹ không phải là một trò chơi dễ dàng, và bạn không bao giờ chắc chắn rằng mình đã chiến thắng.

Nhận thức rõ ràng về những ý tưởng theo giai đoạn hay theo truyền thống có thể tạo ra ý tưởng mới lạ về những phần thưởng hay sự quan tâm. Bé Sarah (hai tuổi) nghĩ ra ý tưởng về chiếc bít tất cho Chú rối Lau bụi (Dust Muppet) và một cái khăn lau để làm một con Khủng Long Tạ Ơn để lau sạch chỗ sữa bị đổ. Một đêm, sau khi nghe một chương sách từ cuốn *Pippi Tất dài*, cậu bé Mattie năm tuổi nói: "Con muốn có một cái *Tìm kiếm đồ vật*". Với một chút hứng thú đó thôi, bạn có thể lấy một cái thùng, hoặc tạp dề, đính lên đó chữ "Tìm kiếm đồ vật" và đưa nó cho cậu bé để làm việc dọn dẹp dưới tấm thảm của ghế sô-pha. Thêm nhiều trò vui cho cuộc sống gia đình bạn bằng những phần thưởng và sự khuyến khích.

CHƯƠNG 8
Hình phạt hợp lý

Dù bạn có làm cho công việc (phân công trẻ làm việc) của mình thật hào hứng, dễ dàng, vui vẻ hay công bằng và được tổ chức chặt chẽ thế nào đi nữa, thì bạn phải lường trước được rằng các luật lệ mà bạn đưa ra sẽ được thử nghiệm. Và bạn cũng nên sẵn sàng bằng cách quyết định ngay các chính sách mà bạn đưa ra sẽ được thực thi thế nào. Nếu không trả tiền điện thoại thì điện thoại của bạn sẽ bị cắt. Khi bước vào vùng băng mỏng, bạn sẽ ngã nhào. Dù bạn là người lớn hay trẻ con, nếu bạn chạm tay vào dây điện, bạn sẽ bị điện giật. Đó chính là quy luật tự nhiên. Sử dụng các luật tự nhiên làm nguyên tắc ở bất cứ nơi nào có thể là hiệu quả nhất. Khi một việc không có hậu quả tự nhiên như trên hoặc nó quá nguy hiểm, thì hình phạt tất yếu sẽ được cha mẹ đưa ra. Ví dụ: "Nếu con lạm dụng xe hơi, con sẽ phải nộp lại chìa khóa xe", "Khi con gây ra một vết bẩn, dù cố ý hay vô tình, con sẽ phải làm sạch nó." Học cách sử dụng các lập luận như vậy cũng cần phải nỗ lực, vì thế hãy suy nghĩ trước về những lập luận ấy. Nói chung sẽ có hai kiểu lập luận:

1. Nếu một quyền ưu tiên bị lạm dụng, nó sẽ bị rút lại trong một thời gian ngắn (có thể là dùng xe hơi, đài, điện thoại...).

2. Nếu gây ra hư hỏng, hình phạt có thể là phải làm lại hoặc khôi phục lại nguyên trạng.

Sử dụng các lập luận logic có thể cực kỳ hiệu quả và không cần phải cáu giận hay chì chiết. Tạo một kiểu lập luận logic an toàn sẽ làm tăng thái độ tôn trọng luật lệ ở trẻ. Kiểu kỷ luật này giữ cho bạn ở vị thế của thầy/cô giáo hơn là ở vai trò người thi hành pháp luật. Dành thời gian để quyết định hình phạt có thể có nghĩa là rời bỏ hiện trường cho tới khi bạn suy nghĩ về hình phạt đó một cách thông suốt. Hãy chắc rằng bạn có cảm nhận tốt về hướng đi mà bạn đang tiến hành. Bạn được quyền cảm nhận rằng điều đó là tốt cho gia đình mình. Chẳng có gì là hiệu quả với mọi đứa trẻ. Nếu hình phạt kèm theo sự giận dữ hay trả đũa thì sẽ gây tổn thương cho trẻ.

Trước khi hành động, hãy tự hỏi bản thân những câu hỏi sau về hình phạt:

- Liệu nó có hợp tình hợp lý?
- Điều đó có thể thực hiện được không?
- Điều đó có duy trì được nếu sử dụng thường xuyên?
- Hình phạt đó có quá khắt khe?
- Liệu có sự giận dữ, oán giận, hay trả thù gắn liền với những hình phạt ấy?
- Hình phạt đó có liên quan trực tiếp đến hành vi vi phạm hay không?

Liệu hình phạt có hợp lý không? Bạn muốn hình phạt là kết quả hợp lý, logic vì trẻ không tuân thủ quy định. Trong một cuộc điều tra, chúng tôi đã hỏi bọn trẻ điều gì sẽ xảy ra khi chúng không làm việc nhà và chúng đưa ra những câu trả lời sau:

"Vẫn phải làm việc đó sau này."

"Con không được trả công."

"Mẹ mắng con."

"Con không được xem ti vi."

"Con bị cấm túc."

Bạn có nghĩ mình sẽ thay đổi được thái độ của trẻ? Hãy suy nghĩ thật cẩn thận qua mối quan hệ giữa hành vi và hình phạt. Ngưng không cho xem ti vi sẽ không tác động gì tới việc để ngăn tủ nhỏ trong phòng chứa đồ mở toang hoang, nhưng nó có thể liên quan tới khu vực bừa bộn ở phía trước chỗ để ti vi. Shawn, một cậu bé tám tuổi, liên tục để tủ đựng quần áo mở toang. Việc đó khiến căn phòng của cậu bừa bộn và thật nguy hiểm vì em trai của cậu ngủ cạnh cái tủ đó. Thay vì phạt không cho xem ti vi hay phát vào mông, chẳng có tác dụng gì với thói quen cẩu thả của cậu, mẹ cậu bình thản nói: "Shawn, có vẻ như con không thể giữ được cái tủ này đóng kín, mẹ đoán con cần một khóa huấn luyện về việc này. Mẹ muốn con thực hành đóng vào và mở tủ ra mười lần. Hãy nhìn mẹ trước". Cậu hiểu ra vấn đề, và việc đó hiệu quả hơn nhiều là cáu giận đổ ụp toàn bộ đồ trong tủ xuống sàn nhà.

Sáng thứ Bảy, hai anh em Shawn và Tim lôi ra ba trò xếp hình và năm trò chơi khác. Chúng chơi trò bắn bóng và đánh rơi báo xuống sàn nhà, mấy chị gái thì xem phim, bỏ giầy và tất vung vãi. Không đứa nào để ý tới đống lộn xộn và dọn dẹp trước dàn ti vi. Trước bữa tối, mẹ thông báo: "Bởi vì các con không dọn dẹp trong phòng gia đình, các con đã mất quyền sử dụng phòng này và xem ti vi." Vì truyền thống của gia đình là xem chương trình chú rối Muppet vào lúc 6h30 tối thứ Bảy, nên cả bọn đều đồng ý dành năm phút dọn căn phòng đó. Hình phạt liên quan trực tiếp tới lỗi (mà bọn trẻ gây ra).

Một người mẹ nói: "Được thôi, nếu các con không treo khăn tắm lên thì các con không có khăn để dùng", nói xong cô mang toàn bộ khăn tắm ra khỏi nhà tắm. Cô đã rất cứng rắn trong hình phạt này - bọn trẻ buộc phải làm khô người với giấy vệ sinh và đi nhón bằng đầu ngón chân trong nhà tắm. Liệu hình phạt đó có hợp lý không? Liệu chúng có học được những gì mà người mẹ muốn không? Có thể. Đó có thể là một bài học cũ, hoặc cũng có thể là hình phạt khác được áp dụng - nhưng đôi khi nghĩ ra một hình phạt cũng khó. Việc đó khiến hình phạt rất khó thực thi. Có thể cần phải có một ghi chú dài. Có lẽ cần một kỳ nghỉ bốn tuần để suy nghĩ về việc này. Cha mẹ thường chỉ cần nhằn, quát nạt, hay rút lại ưu tiên nào đó một cách

vô tội vạ. Hãy thử thưởng năm chiếc kẹo M&M xem - một đứa trẻ 15 tuổi sẽ có động lực để không lặp lại một sai lầm nữa.

Một cặp vợ chồng xấu hổ và thất vọng bởi đứa con trai tám tuổi đã nghịch chuông báo cháy tại trường học. Họ đã nói với cậu: "Con là một đứa trẻ hư. Con không xứng đáng có được bất cứ cái gì." Họ lấy toàn bộ đồ chơi của cậu mang cho bọn trẻ con hàng xóm. Cha mẹ cậu không hề kiên định: có lúc nghiêm khắc, có lúc lại quá dễ dãi.

Trở lại với câu hỏi: "Liệu hình phạt có phù hợp không?” Nếu bạn đang giận dữ, bạn sẽ có xu hướng trừng phạt hơn là điều chỉnh hành vi của trẻ. Đặt trẻ vào góc, hộp, hay phòng "phạt" - bất cứ việc gì bạn làm - sẽ cho bạn thời gian suy nghĩ rõ ràng và cho phép bọn trẻ điều chỉnh lại cảm xúc của chúng nữa. Sau đó thì hỏi trẻ xem tại sao lại phải đứng ở chỗ phạt, để bạn biết được rằng trẻ hiểu vì sao trẻ bị đứng ở đó. Bạn cũng có thể có vài ý tưởng tốt nếu hỏi trẻ rằng hình phạt nào thì xứng đáng với lỗi mà trẻ gây ra, nếu điều đó là cần thiết. Và đừng quên hỏi liệu trẻ sẽ xử lý như thế nào cho tốt hơn vào lần sau. Nếu học được từ sai lầm, sẽ giúp trẻ có được sự phát triển tích cực cho những thay đổi trong tương lai. Đôi khi, hình phạt hợp lý là quay trở lại và sửa chữa những thiệt hại do chính trẻ gây ra.

Nếu con bạn để quên sách hay không làm bài tập, liệu bạn có chạy tới trường đưa cho con không? Đôi khi cách tốt nhất là cứ để mọi sự tự nhiên xảy ra ở trường, vì thế trẻ có thể học cách kiểm tra kỹ trước khi tới trường. Trẻ sẽ học được tính cẩn thận, có thời gian để suy nghĩ thông suốt và có trách nhiệm với bản thân. Mặt khác, một bà mẹ nói: "Các con tôi rất ngoan và thường hay giúp đỡ tôi, nên khi con có thỉnh thoảng phạm một lỗi nhỏ, tôi không ngại giúp đỡ chúng." Chúng ta không muốn trẻ trở nên quá phụ thuộc vào chúng ta đến nỗi trẻ không thể phát triển được tính trách nhiệm, chúng ta cần thể hiện thái độ hiểu biết và hợp lý.

Liệu hình phạt đó có tác dụng củng cố không? Hãy chắc chắn bạn suy nghĩ kỹ trước khi nói - có thể bạn đang trừng phạt chính mình hoặc phải quay lưng lại với "lời hứa". Đừng dọa bỏ trẻ lại nhà một mình trừ phi bạn định như thế (và việc đó an toàn). Đừng bỏ một đứa trẻ sáu tuổi vào phòng ngủ của nó và rồi bỏ đi, hy vọng những đứa lớn sẽ lấy đó làm gương. Tắt ti-vi một tuần có thể tra tấn bạn hơn cả bọn trẻ nếu lịch trình của bạn quá bận rộn để giúp chúng tìm ra cái gì đó mới mẻ để làm.

Fay nói rằng cậu con trai 7 tuổi của cô đã dùng chiếc kéo cắt vải để cắt

dây điện. Hình phạt hợp lý cho cậu bé là phải trả tiền để mài lại chiếc kéo. Cậu bé có tiền [tiết kiệm] và có một chiếc ô tô [đồ chơi] vì thế có thể giải quyết được vấn đề đó. Nhưng hình phạt cho một cậu bé 9 tuổi phải khác. John đang cố gắng dạy trẻ thói quen tắt đèn khi ra khỏi phòng. Mỗi khi anh thấy một phòng còn sáng đèn và không có ai ở trong, anh liền tháo một trong số các bóng đèn trong phòng cho tới khi bọn trẻ tắt điện mỗi khi ra khỏi phòng. Chúng mất quyền ưu tiên ánh sáng trong một đêm. Lần đầu tiên một bóng đèn hay là một cái đài còn đang mở, John liền rút phích cắm ra. Nỗ lực để cắm lại bóng đèn hay đài là một lời nhắc nhở bọn trẻ. Lần phạm lỗi thứ nhất có nghĩa là đồ vật đó sẽ không còn ở trong phòng đó một ngày, lần thứ hai, nghĩa là hai ngày. Sau ba lần, anh buộc bọn trẻ phải trả tiền thay dây hoặc thiết bị cắm điện.

Hình phạt hợp lý: Nếu bạn đánh đổ dầu mỡ ra thảm, bạn cần phải giặt sạch thảm. Nếu bạn đi lung tung và làm thủng tất, bạn phải khâu nó lại hoặc mua tất mới. Nếu bạn giặt quần áo không đúng cách thì phải giặt lại. Giám đốc của dàn giao hưởng Pocatello có một hình phạt tăng cường thế này - 50 xu tiền phạt cho việc chậm ra xe - biện pháp làm giảm sự chậm trễ trong các tour lưu diễn của dàn nhạc. Tiền thu được sẽ chi cho bữa tối cuối cùng trên đường lưu diễn.

Liệu biện pháp đó có hiệu quả? "Con phải dọn rác trước khi hết ngày (nửa đêm)." Vào lúc 11h55 đêm nếu rác chưa được đổ, ông bố đánh thức con gái dậy để đi đổ rác - một bài học để đời. Một giới hạn thú vị khác là "Con phải ăn hết cái này rồi mới ăn cái tiếp theo."

Cha mẹ yêu cầu con cái trả công với những công việc phát sinh dịch vụ không cần thiết có thể giảm bớt rất nhiều công việc. Nếu đứa trẻ không hoàn thành một việc vặt nào đó mà việc này lại cần xử lý ngay lập tức thì trẻ phải làm một việc khác thay thế. Khi quần áo sạch bị ném vào trong máy giặt thay vì được mắc lên, bọn trẻ sẽ phải giặt chỗ quần áo ấy bằng tay. Để khiến bọn trẻ hiểu rõ và chắc chắn về hình phạt, hãy dành thời gian để trao đổi với trẻ. Yêu cầu trẻ nhắc lại điều luật bị phá vỡ là một trong những cách hiệu quả nhất. Nó loại bỏ trường hợp trẻ không hiểu và tăng cường trí nhớ cho trẻ trong những lần sau. Điều này cần được tiến hành nhẹ nhàng dựa trên tình hình thực tế và không khiến trẻ "cảm thấy tội lỗi".

KIỂM TRA LÚC 8 GIỜ

Carolyn khám phá ra một hình thức phạt tự nhiên rất kỳ diệu. Cô và anh chồng Bob muốn thử nghiệm hình phạt mỗi khi họ về nhà vào buổi tối mà nhà cửa bề bộn. Sách vở, đồ chơi, quần áo, khăn tắm và đĩa bát ở khắp nơi. Thay vì đánh thức bọn trẻ dậy trong cơn thịnh nộ của mình, họ đã đưa ra một kế hoạch. Sáng hôm sau, họ giải thích với bọn trẻ: "Bố mẹ sẽ đi kiểm tra ngôi nhà hai lần một ngày vào lúc 8 giờ sáng và tối. Bất cứ thứ gì bị bỏ lại trong khu vực sinh hoạt chung sẽ được đặt vào thùng Dịch vụ Đặc biệt và sẽ phải được chuộc lại với một công việc vào trước trưa thứ Bảy hàng tuần. Hãy nhớ các con đã được cảnh báo về điều này." Đêm đó, Carolyn và Bob đã lượm được 12 đồ vật. Sáng hôm sau, bọn trẻ thấy chiếc hộp đặt trên nóc tủ lạnh, chúng rất tò mò về những thứ ở trong hộp. "Con cần phải làm gì cho mẹ để lấy lại đôi giày của con?" Carolyn trả lời: "Hãy lau sạch màn hình ti vi."

Carolyn đã không thành công khi thử nghiệm phương pháp này trước đây, khi mà cô cứ thu nhặt mỗi thứ bọn trẻ bày ra vào bất cứ thời điểm nào. Điều đó sẽ đòi hỏi sự hoàn hảo ở trẻ và cha mẹ luôn luôn phải giám sát. Nó không có tác dụng củng cố. Mục đích của cô không phải là bọn trẻ trở nên hoàn hảo mà bọn trẻ cần chú ý và có ý thức về việc để đồ của mình gọn gàng. Cô sẽ không thấy khó chịu nếu bọn trẻ thỉnh thoảng để một vài món đồ ở đâu đó trong chốc lát, nhưng điều khiến cô nổi giận là bọn trẻ biến chỗ tạm thời thành dài hạn và bọn trẻ chẳng để ý gì cho tới khi chúng cần đồ vật đó nhiều ngày sau. Ví dụ, một trong những đứa con trai của cô có ba chiếc áo khoác. Cậu bé lấy áo khoác ở trong tủ ra và cho tới khi không còn chiếc áo khoác nào còn lại trong tủ thì cậu mới nghĩ tới việc mình đã để áo khoác ở đâu.

Lần này, khi Carolyn sử dụng biện pháp theo cách mới, dễ dàng hơn để kiên trì theo đuổi với hình phạt này bởi vì nó chỉ xảy ra hai lần một ngày.

Cô cũng chỉ tìm cơ hội để củng cố cho hành vi mong đợi ở bọn trẻ khi một đứa đã nhặt được vài thứ: "Becky tiết kiệm được một công việc vặt bằng cách dọn giầy của con." Một thành phần quan trọng cho việc thay đổi một hành vi là đưa ra nhận xét tích cực cho hành vi mong muốn.

Buổi tối của ngày thứ hai, đứa con gái 15 tuổi đang khó nhọc bê một đống đồ đi về phòng ngủ của nó. Đã thành công! Kiểu phạt này đã phát huy hiệu quả. Con bé rất tích cực trong các hoạt động ở trường nhưng lại chẳng mấy quan tâm tới việc ở nhà. Chính cô bé đã bỏ giầy của cha mình vào hộp bởi vì đôi giày bị vứt ở ngoài sau 8 giờ và tuyên bố rằng cha phải làm cho cô ấy một việc vặt gì đó tại nhà để đổi lấy đôi giày. Buổi sáng ngày thứ tư là vào thứ Bảy. Cậu con trai 11 tuổi kiểm tra chiếc hộp để tìm xem cậu có phải làm việc vặt gì để lấy lại đồ của mình không. "Con phải làm gì để lấy lại áo khoác của con hả mẹ?" Carolyn sai con lấy báo ra khỏi ga-ra. Cậu bé không phải là người duy nhất chuộc lại đồ, mọi người trong nhà đều phải làm thế. Sau đó, cậu tự hào lấy từng món đồ đưa cho chủ nhân, huyên thuyên về sự rộng lượng của mình. Đứa con gái 8 tuổi thì tràn đầy năng lượng trong khi Carolyn thì đã bỏ vào trong, xếp bát đĩa và rửa tiếp một loạt bát đĩa khác. "Mẹ có thích cách con giúp mẹ không? Liệu con có cần làm gì trước để chuộc lại món đồ của con không mẹ?" Thành công nữa! Cô bé đã để ý tới các việc vặt khác trước khi được yêu cầu phải làm việc.

Những đợt kiểm tra lúc 8 giờ được Carolyn áp dụng vài tuần rồi, sau đó cô không cần dùng tới biện pháp này nữa bởi vì bọn trẻ nhà cô đã tiến bộ rất nhiều trong việc thu xếp gọn gàng đồ đạc của bản thân. Ba tháng sau, cô lại sử dụng lại biện pháp này vài ngày để củng cố thói quen cho bọn trẻ. Vì sao biện pháp này hiệu quả?

1. Bọn trẻ đã đủ lớn để hiểu hình thức này.

2. Những đợt kiểm tra lúc 8 giờ dễ dàng thực hiện hơn là luật "toàn thời gian".

3. Hộp đựng đồ cần chuộc được đặt nơi dễ nhìn thấy.

4. Những công việc vặt để chuộc lại đồ thường rất đơn giản - chỉ tốn khoảng năm phút (thời gian làm của bọn trẻ) và công việc đó thường không phải là việc của chúng.

5. Những nỗ lực đặc biệt để tạo ra nhiều sự tham dự tích cực khi bọn trẻ

dọn dẹp đồ của chúng vào những thời gian khác trong ngày.

6. Một lời nhắc nhở nhẹ nhàng được đưa ra trước khi cha mẹ đi kiểm tra lúc 8 giờ.

7. Đồ của bọn trẻ để trong phòng của chúng thì không tính; những đồ đạc lộn xộn đó sẽ được tính vào việc vặt của bọn trẻ hàng ngày trong phòng và vào thứ Bảy khi mà mọi thứ đều được dọn rất sạch sẽ.

Liệu hình phạt có đi cùng với sự chăm lo dinh dưỡng? Những lời tuyên bố của cha mẹ về hình phạt rằng nếu vào bàn ăn tối muộn hay là không chịu ăn tối khi được gọi sẽ không được ăn. Không cho con ăn, theo như Selma H. Fraiberg, tác giả cuốn sách *The Magic Years*, không phải là một hình phạt tốt, đặc biệt là trẻ nhỏ, bởi vì nó "làm tắt lịm những phản ứng chuỗi về tâm lý". Tâm trí của trẻ bắt đầu "tưởng tượng cha mẹ là ngáo ộp - những kẻ sẽ để mặc trẻ đói khát - và kịch bản này sinh ra sự tức giận ở trẻ, lúc này sự răn đe đã mất tác dụng." Vậy chúng ta sẽ làm gì với đứa trẻ lề mề vào giờ ăn tối? Hãy để trẻ ăn đứng hoặc ăn một mình. Trẻ có thể ăn những gì còn lại và phải tự dọn dẹp sạch sẽ. Nếu trẻ còn nhỏ quá để tự dọn dẹp thì trẻ rõ ràng là quá nhỏ để hiểu thế nào là bị phạt không được ăn tối. Hãy thử một biện pháp khác để truyền dạy bài học này. Hãy kiểm tra lại cách bạn gọi bọn trẻ tới ăn tối. Liệu bạn có nói trước về giờ ăn tối? Để ý tới trẻ thường chậm chạp hay rề rà trong bữa ăn? Hãy cứ tiếp tục bữa tối. Sau khi cả nhà đã ăn xong, hãy dọn dẹp sạch sẽ. Hoặc để mặc trẻ ăn một mình và để trẻ tự dọn dẹp chén bát của mình, hoặc là nói với trẻ rằng thời gian dành cho bữa ăn đã hết và cất hết thức ăn đi. Bí kíp ở đây là không cho trẻ ăn vặt khi gần tới giờ cơm. Không cần phải rầy la trong suốt bữa ăn. Trẻ sẽ tự học được rằng phải ăn cơm khi thức ăn bày ra và không kéo dài thời gian ăn nữa.

Fraiberg còn cho rằng: "Bất kỳ một biện pháp nào có hiệu quả hay không đều phụ thuộc vào nền tảng mối quan hệ của cha mẹ và trẻ." Khi chẳng có biện pháp nào hiệu quả, "câu trả lời không nằm ở một hay nhiều biện pháp mà nằm ở việc kiểm tra lại mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái." Bọn trẻ thường rất khéo léo trong cách thu hút sự chú ý của cha mẹ và bắt chước người lớn về cách ứng xử không công bằng mà người lớn thường không có bản năng tự nhiên tương tự để đối phó với kiểu ứng xử này. Chúng ta cần phải kết hợp lại cùng nhau và đưa ra những ý tưởng tốt để ứng xử thích hợp với những biểu hiện không thích đáng của trẻ. Cha mẹ

hay ông bà của bạn có thể cho những lời khuyên khôn ngoan. Hãy nói chuyện với họ, đọc tất cả những gì bạn có thể, và hãy đóng vai trò tích cực trong hội phụ huynh hay nhóm xã hội để củng cố nỗ lực nuôi dạy con của bạn.

Fraiberg nói tiếp: "Nếu hình phạt quá nặng, vượt qua cả sức chịu đựng của trẻ, nó sẽ không có ích lợi gì và sẽ chỉ làm cho cảm giác của trẻ về sự bất công tăng lên, đồng thời làm tăng cảm giác giận dữ và trả thù." Một người cha nói rằng: "Nếu con bạn không thể rửa bát mà không đánh nhau, tôi đoán rằng bạn cần tập luyện nhiều hơn và lấy xuống từng chiếc bát trên giá để rửa sạch". Liệu chúng có học được bài học cần thiết của việc không đánh lộn hay liệu chúng có ghen tỵ lẫn nhau cũng như tức giận cha không? Một người cha khác thì nói: "Nếu con trẻ đánh nhau trong khi rửa và sắp xếp bát đĩa, bạn có thể phải sử dụng biện pháp phân công. Trong tình huống này, nếu trẻ rửa bát cùng nhau sẽ được khen thưởng."

Một giáo viên đã áp dụng biện pháp buộc học sinh phải ra ngoài trong vòng 45 phút mỗi khi học sinh đó phát biểu mà không giơ tay (nói leo). Liệu biện pháp này có khiến cho học sinh học được cách giơ tay rồi mới phát biểu không? Không hề, bọn trẻ sẽ không phát biểu nữa. Điều tương tự sẽ xảy ra tại nhà nếu mẹ phạt nhốt bọn trẻ trong phòng ngủ của chúng mỗi khi chúng cãi nhau. Sau ba ngày như thế, chúng sẽ không còn cãi vã, nhưng cũng không chơi với nhau nữa. Cả giáo viên và người mẹ đã phạm hai sai lầm: 1/ Họ không để tâm tới việc củng cố tích cực tới hành vi mà họ mong muốn ở trẻ đi kèm với hình phạt sai. 2/ Thời gian phạt quá dài. Năm, mười phút là khoảng thời gian đủ để trẻ có thể bình tâm và suy nghĩ về hành động sai của mình. Pam Brace và Peggy John nói về một hình phạt rất hay mà mẹ của họ đã từng sử dụng. "Nếu các con cứ đánh nhau, các con phải lau các cửa sổ, từng bên một, cho tới khi các con cười với nhau thì thôi."

Liệu hình phạt ấy có quá nghiêm khắc? Bạn hãy thận trọng khi cho phép những hình phạt tự nhiên trở thành hậu quả của một quyết định sai lầm. Dĩ nhiên, bạn không định để cho trẻ bị xe hơi tông chỉ bởi vì cô bé đã sai khi tự đi ra phố. Khi tạo ra một hình phạt hợp lý, hãy cẩn trọng để không ảnh hưởng tới tâm lý hay sự hòa đồng của trẻ. Vâng, hình phạt có thể hơi đau một chút, nhưng phá hủy hình ảnh hay hy vọng của trẻ thì KHÔNG! Ví dụ: Một câu chuyện được đăng trên một tờ báo về việc một cậu bé 10 tuổi được thưởng một chiếc xe đạp rất tốt, tốc độ cao vào ngày sinh nhật với một vài hướng dẫn sử dụng và bảo dưỡng xe. "Không được lái xe

đạp ra đường cao tốc và luôn để nó ở ga-ra". Chỉ sau ***một*** sự vi phạm để xe ở ngoài, người cha đã bán chiếc xe và giữ lại số tiền. Cậu bé đã khóc rất nhiều. Trong ví dụ này, cậu bé đã quyết đinh sẽ để dành tiền mua một cái xe mới và sau đó đã làm theo những chỉ dẫn về chăm sóc xe như cũ, vì thế đó là một câu chuyện thành công. Nhưng trong hầu hết các trường hợp, một đứa trẻ 10 tuổi sẽ không có cơ hội kiếm đủ tiền để mua một chiếc xe khác. Hình phạt đó không dạy cậu bé về tính chịu trách nhiệm mà kết quả là sự phẫn uất. Một hình phạt, dù là hợp logic, nếu quá nặng và vượt quá sức chịu đựng của trẻ, nó sẽ có hại nhiều hơn có lợi. Nếu bạn đậu xe hơi ở trước biển Cấm đậu, bạn có thể nhận một phiếu phạt hay chiếc xe bị đưa đi, nhưng liệu cảnh sát có bán xe của bạn không? Không. Đâu là hình phạt hợp logic có thể đưa ra cho một cậu bé 10 tuổi vẫn còn đang phải đấu tranh với việc thay đổi thói quen vứt đồ bừa bãi? Hình phạt có thể là "giam" xe một hai ngày. Tạo lập hình phạt quá nặng có thể có hại y như nuông chiều trẻ vậy.

Hãy lấy tiền làm ví dụ. "Nếu con làm vỡ thứ gì, con phải có trách nhiệm và phải mua đền thứ ấy." Nhưng hình phạt này sẽ thích hợp với trẻ bao nhiêu tuổi? Nếu trẻ làm vỡ cửa kính xe ô tô hàng xóm, bạn có thể chỉ cho trẻ cách kiếm tiền để chịu phạt.

Nếu hình phạt quá nặng, hãy thay đổi. Những hình phạt thích hợp tạo ra sự chấp nhận, hình phạt không thích hợp sẽ tạo ra sự oán hận. Một ví dụ khác: Cha và mẹ về nhà thấy hai con trai không lau dọn sạch nhà bếp trong khi đó là nhiệm vụ của hai đứa. "Chỗ này quá bẩn đến nỗi không thể nấu ăn được." Họ quay trở ra, bỏ đi và ăn ở ngoài, mặc hai cậu bé tự lo liệu. Điều này xảy ra ba ngày liên tục và đến ngày thứ tư họ về nhà thì bếp được lau sạch sẽ. Liệu giải pháp này có hiệu quả với hầu hết các gia đình? Không. Bọn trẻ sẽ làm bánh sandwich trộn với bơ, các loại hạt, mứt để ăn và xem ti vi hoặc sẽ tới nhà bạn bè. Chúng ta cần biết về tình huống này. Liệu bọn trẻ có thể tự làm sạch bếp hay không? Ai là người gây ra đống lộn xộn trong nhà bếp? Liệu đó có phải là hậu quả của kỳ nghỉ cuối tuần? Liệu hai cậu bé có cần sự giúp đỡ nào đó để dọn sạch cả đống lộn xộn ấy? Liệu có một phần thưởng hay sự động viên nào như là Bảng Kem hoa quả để thưởng cho hành vi tích cực? (Điều này chắc không đắt hơn ba bữa đi ăn ngoài của cha mẹ.)

Liệu có cần kèm theo hình phạt bất kỳ sự giận dữ, bực bội hay trả thù nào không? Nếu trẻ không chịu hoàn tất công việc vặt buổi sáng,

liệu cha mẹ có tới tận trường lôi con về và bắt chúng hoàn tất việc vặt đó không? Một vị hiệu trưởng nói: "Nếu một người mẹ cứ đi sau con trong hoàn cảnh đó, cô ấy có thể phát điên, cô ấy đã không cương quyết với trẻ khi ở nhà, tất cả những thứ bất ngờ sẽ tới với cô ấy, và cô ấy sẵn sàng đổ lên đầu đứa trẻ. Đó sẽ lại là một kinh nghiệm tiêu cực." Một hình phạt như thế sẽ hợp lý chỉ khi cha mẹ cương quyết ở nhà trước đó - giảng giải, hướng dẫn, theo sát và đưa ra sự củng cố tích cực - những thứ tương tự như thế. Vậy cha mẹ cần làm gì khi một đứa trẻ tới trường mà không quan tâm gì tới công việc ở nhà? Nếu công việc cần phải được hoàn thành và không thể đợi [cha mẹ sẽ làm việc đó], trẻ sẽ phải làm một công việc thay thế để chuộc lại lỗi lầm; ngoài ra [nếu việc ấy không quá cần kíp] có thể để lại việc đó cho tới khi trẻ về nhà. Thời gian tốt nhất để buộc trẻ phải hoàn tất công việc bắt buộc là trước khi trẻ tới trường, có thể bằng cách tập trung giám sát nhiều hơn vào các công việc buổi sáng trong một khoảng thời gian. Nhưng nếu cha mẹ nhất quyết rằng công việc cần được hoàn thành trước khi tới trường, hậu quả có thể là bị muộn khi phải thúc giục con khẩn trương. Có thể có nhiều lý do để trì hoãn việc hoàn thành các công việc vặt vào buổi sáng. Điều gì xảy ra nếu không xếp chăn màn gọn gàng vào buổi sáng? Bạn làm việc đó khi về nhà. Liệu hàng xóm của bạn tới và chê cười bạn không? Một bà mẹ quyết định rằng việc vặt của bọn trẻ có thể hoãn lại cho tới khi bọn trẻ đi học về nếu chúng không hoàn tất công việc vào buổi sáng. Nhưng cô để ý rằng khi cô để bọn trẻ làm những việc vặt còn lại ngay sau khi đi học về, thì công việc đó kéo quá dài và chẳng còn chút thời gian nào để bọn trẻ chơi cả - một điều rất cần thiết sau khi đã chịu đựng áp lực từ trường học. Vì rằng không cần phải làm mọi thứ ngay tức khắc, nhưng vào lúc 5 giờ chiều, giờ chơi đã hết, ti vi đã tắt, và *mọi người* đều làm việc vặt cho ngày hôm đó. Khoảng thời gian hoàn thành những công việc đó là trước bữa tối, cô nghiêm túc thực hiện quy định này. Hãy cố gắng để các mệnh lệnh và hình phạt công bằng và thân thiện.

Liệu hình phạt có liên quan trực tiếp tới lỗi lầm [mà bọn trẻ gây ra]? Nhiều người lớn thu lại ngay tiền tiêu vặt như một hình phạt cho việc không hoàn thành công việc hay thái độ xấu. Điều này phụ thuộc vào lập luận của bạn khi cho tiền bọn trẻ. Nếu đó là số tiền trả cho việc thực hiện một số công việc nào đó, khi công việc không hoàn tất thì không đưa tiền. Một cặp vợ chồng trả công cho bọn trẻ khi làm việc nhà, đã phạt 10 xu cho mỗi lần nhắc nhở. "Mẹ đang nhắc con lau sàn nhà." Mỗi lần như vậy đều được ghi nhận lại trên giấy có ghi rõ ngày giờ. Khi ngày trả công tới, một phần ghi chú được đưa cho trẻ với phần lương còn lại của cậu bé. Giữ

lại sổ ghi chép liên quan và theo sát khiến hệ thống đó sẽ rất hiệu quả.

Vào ngày Bonnie bắt đầu viết về chủ đề các hình phạt hợp lý, cô về tới nhà lúc 10 giờ tối, thấy con trai 5 tuổi, đáng lẽ phải đi ngủ lúc 8 giờ tối, vẫn còn thức. Cậu bé bị buộc đi ngủ ngay. Mẹ, cha, các anh chị lớn hơn được phục vụ món kem phủ sô cô la. Cậu bé gào lên: "Con có được ăn chút kem không?" "Không, bởi vì con không đi ngủ đúng giờ quy định," bà mẹ trả lời. 10 phút sau cậu bé trở lại phòng xem ti vi, nơi mọi người đang xem tin tức. "Mẹ, nếu con đi ngủ đúng giờ, con cũng không được ăn kem." Thật là một đứa trẻ thông minh. Lý do cô đưa ra hình phạt mâu thuẫn với lỗi lầm của cậu bé - đứa trẻ có thể nhìn thấy sự không công bằng và bài học không được rút ra.

CHƯƠNG 9
Tổ chức phòng ngủ

Một trong những vấn đề đau đầu nhất của cha mẹ là làm thế nào để phòng ngủ của con trẻ luôn gọn gàng ngăn nắp. Nếu chúng ta để mặc cho con trẻ chăm sóc căn phòng cậu bé hoặc cô bé có thể không lau dọn phòng và học cách sống chung với đống lộn xộn - một việc không thể chấp nhận được (người bạn đời hay bạn cùng phòng sau này của đứa trẻ). Nếu được cha mẹ thường xuyên lau dọn phòng hộ, đứa trẻ sẽ thích không gian ấy sạch sẽ, nhưng lại luôn mong đợi người khác dọn phòng cho mình. Chẳng có quan điểm nào trên đây là đúng cả. Cách tốt hơn là giúp đứa trẻ tự dọn phòng của chúng, vì thế chúng sẽ thích sự ngăn nắp và cảm thấy thỏa mãn, hơn là mẹ bỏ mặc chúng sống giữa một đống lộn xộn.

Điều đầu tiên cần giúp trẻ tổ chức phòng ngủ là đánh giá nguyên nhân các vấn đề xảy ra. Dành ra 30 phút, ngồi xuống sàn phòng ngủ của trẻ và suy nghĩ về mọi nguyên nhân cũng như các giải pháp cụ thể. (Nên chuẩn bị một cây bút chì và giấy để ghi chép, nếu cần). Hãy quan sát căn phòng dưới cách nhìn của bọn trẻ - đó là lý do vì sao bạn ngồi dưới sàn nhà. Trong khi

đánh giá căn phòng, hãy tìm cách (1) giảm bớt số lượng đồ vật ở trong phòng xuống tới con số mà trẻ có thể chăm sóc và quản lý, (2) sắp xếp phòng sao cho trẻ có thể dễ dàng lau dọn, (3) có chỗ để cho tất cả đồ đạc trong phòng.

Giảm số lượng đồ vật trong phòng. Xem xét về kiến trúc và diện tích của căn phòng. Liệu phòng có rộng không? Nếu bốn cậu con trai cùng chung một căn phòng đó, rõ ràng mỗi cậu không thể có nhiều đồ như một mình một phòng được. Liệu đồ của bọn trẻ có thể để ở nơi khác được không? Thậm chí tốt hơn là xem liệu cậu ta có cần tất cả những thứ ấy không? Có thể bỏ bớt một số đồ đạc sẽ làm cuộc sống của cậu đơn giản hơn. Đôi khi thật dễ dàng cho cha mẹ giữ phòng ngủ của họ ngăn nắp vì họ có đủ chỗ để cất các món đồ quý giá và đồ đạc, nhưng bọn trẻ thì chỉ có thể cất mọi thứ trong phòng ngủ. Với cách nhìn của trẻ, thì yêu cầu chúng dọn dẹp phòng ngủ cũng giống như nói với cha mẹ là hãy dọn dẹp sạch sẽ siêu thị sau một đợt bán hàng giảm giá. Bạn nên giúp trẻ cất gọn một phần đồ của chúng vào nơi khác và loại bỏ bớt đồ đạc không cần thiết. Sau một hồi cất đồ đi, trẻ có thể nhận ra rằng chúng thực sự không cần những đồ đạc ấy nữa và những đồ ấy có thể đem bán đồ cũ hoặc cho những người khác cần dùng.

Xem lại cách bài trí trong phòng. Trong khi đang ngồi dưới sàn nhà, bạn hãy xem liệu vị trí kê giường hợp lý chưa? Liệu việc sắp xếp ga giường, chăn, tấm trải giường có dễ thu dọn, hay những chăn mền đó có thể rất dễ thương và tốt theo suy nghĩ của người lớn, nhưng với trẻ nhỏ quá khó để thu dọn. Nếu phòng của trẻ rộng, hãy kê giường cách tường một đoạn để việc dọn giường được dễ dàng. Khi bạn đang tìm cách sắp xếp phòng ngủ cho trẻ, hãy đặt những câu hỏi như: "Liệu bọn trẻ có tự treo được áo khoác và áo ngủ của chúng không?" Nếu không, có thể những cái móc sẽ thích hợp hơn là giá treo đồ (thường cao hơn tầm với của trẻ). Bạn có thể bố trí một cái thùng rác hoặc giỏ mây đựng quần áo ở trong phòng. Hộp đựng giầy trong tủ/phòng đựng đồ có thể tạo ra nhiều ngăn để phân chia các ngăn đựng tất, quần lót, dây lưng và quần áo ngủ. Khi bạn ngồi dưới sàn nhà tính toán, có thể bạn sẽ có những ý tưởng tốt, nhưng đừng quên hỏi ý kiến của trẻ.

Tạo một nơi để đồ. Trẻ cần người lớn giúp làm việc này. Phòng ngủ của trẻ 2 tuổi sẽ hơi khác so với một học sinh lớp Bảy, và một đứa trẻ có phòng riêng sẽ linh hoạt hơn là phòng ở ghép. Hãy xem xét những gợi ý sau

đây để tìm ra cách phù hợp với hoàn cảnh của bạn:

Liệu đó có phải là một nơi nghỉ ngơi mà trẻ có thể quản lý và dọn dẹp được không?

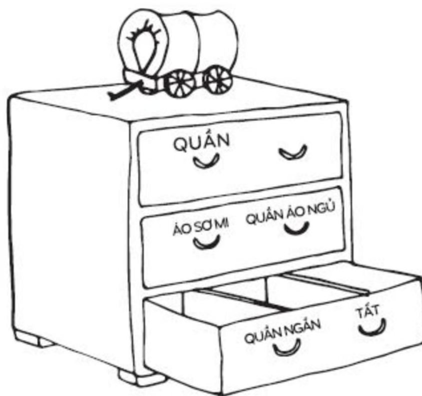
Liệu có một chỗ để cất quần áo sạch? Thông thường, đó sẽ là một cái tủ. Liệu thanh chắn ở trong tủ để móc đồ lên có đủ thấp cho trẻ không? Nếu bạn không muốn thay đổi gì trong tủ, hãy tạo ra một chỗ để đồ cho trẻ vừa tầm với, để trẻ có thể dễ dàng sử dụng tủ. Trẻ nhỏ đã có thể lấy đồ từ cái móc áo, nhưng nên dạy cho trẻ cách móc quần áo sạch vào đồ móc áo. Vào độ tuổi nhỏ, chúng thường chỉ lấy đồ ra mặc một ngày rồi sau đó tắm và thay đồ để mang đi giặt, nhưng các loại quần áo khác như quần áo ngủ, áo khoác (mùa đông) và áo len là những loại quần áo không cần giặt mỗi lần mặc. Có thể móc lên để ngày mai mặc tiếp là tốt nhất. Một vài trẻ không cần hẳn một cái tủ to để treo đồ bởi vì mọi thứ chúng mặc đều có thể gập gọn gàng.

Liệu có một nơi để cất đồ của mùa khác trong năm và những đồ chưa mặc tới? Thường thì, bởi vì trẻ không cần hết không gian trong tủ cho những quần áo thường mặc, chúng ta sẽ móc quần áo chưa mặc và quần áo mùa khác vào trong một ngăn khác của tủ, nhưng điều này cũng tạo ra các vấn đề về quản lý. Cố gắng thu xếp số quần áo chưa dùng tới này vào các hộp rỗng và trữ chúng trên nóc tủ hay một vài chỗ khác, ví dụ như trong phòng đựng đồ chẳng hạn.

Liệu có nơi nào để quần áo bẩn? Cha mẹ thường mong đợi bọn trẻ mang quần áo tới giỏ đựng quần áo bẩn trong nhà tắm hay phòng giặt mỗi khi chúng thay đồ. Hãy cố gắng đặt một cái giỏ đựng đồ bẩn ngay tại phòng hay ở gần tủ quần áo của bọn trẻ.

Liệu có chỗ nào để quần áo sạch đã được gập gọn gàng? Thường bọn trẻ sẽ có những ngăn để quần áo sạch. Thế còn mũ và găng tay? Có thể là một chỗ trống trong tủ hay những cái móc ở cửa sau của tủ. Một vài gia đình có truyền thống để quần áo ngủ ở dưới gối hay trong bụng của con thú nhồi bông có kéo khóa. Giúp trẻ nhớ hệ thống này bằng việc dán nhãn vào các ngăn tủ/kệ. Nếu gia đình bạn đông con, bạn hãy sắp xếp các ngăn tủ theo thứ tự giống nhau, ví dụ: ngăn tủ trên là đồ quý giá, ngăn thứ hai: quần áo ngủ, quần áo lót, tất; ngăn thứ ba: quần dài và áo sơ mi; ngăn thứ tư: các đồ linh tinh khác. Thêm một lời khuyên: Hãy tạo ra một truyền thống dọn sạch và làm mới các tủ đựng này. Vào dịp trước Giáng sinh và

năm mới có thể khiến bọn trẻ có động lực làm sạch phòng đựng đồ và tủ quần áo. "Hãy tạo không gian cho các món quà mới. Chúng ta có thể tặng một vài ngăn kéo này cho một gia đình cần dùng không nhỉ?”

- Liệu có chỗ để đựng những đồ linh tinh?

- Liệu có chỗ cho các quyển sách? Có thể câu trả lời là một giá để sách, hay một loạt những giá được làm từ gạch và bảng, hay giá trong tủ. Nếu bạn muốn trẻ đọc sách, hãy dành một nơi để sách vở trong phòng ngủ của trẻ.

- Liệu có một cái bàn? Điều này đặc biệt quan trọng, vì sau khi vào trung học cơ sở hay là trung học phổ thông, trẻ cần có một nơi để làm bài tập, tuy nhiên nó cũng có thể được đặt ở một nơi khác trong nhà bạn.

- Liệu có nơi để sách vở ở trường và các bài tập?

- Liệu giá sách có chỗ để các bài tập đã hoàn thành và các báo cáo? Có thể là một ngăn đựng tài liệu hay một cái hộp trong tủ cũng là giải pháp.

- Có một chỗ để đồ chơi không? Trừ những đồ chơi rất lớn thì hộp đựng đồ chơi là một nơi trữ đồ chơi tồi nhất. Mỗi khi bọn trẻ muốn một món đồ chơi, chúng phải lục tung lên để kiếm thứ mình muốn. Các trò chơi và xếp hình với rất nhiều mảnh hiếm khi còn đủ số mảnh ghép sau khi bị đảo lộn lung tung ở trong hộp đựng đồ chơi. Hãy chia nhỏ các trò

chơi, trò xếp hình xây nhà vào các túi riêng (túi lưới giống như túi đựng nho là tuyệt nhất) hoặc là các hộp. Hãy đặt những tấm ngăn bằng cao su xung quanh hộp đề phòng nó bị rơi, vì thế mọi thứ không rơi ra bên ngoài. Hãy mua một tấm cao su đắt tiền và nối hai đầu của chúng lại với nhau thành tấm co giãn chắc chắn. Các móc ở trong tủ, một cái giá có nhiều kẹp, bảng kẹp, hay một cây đồ chơi (giống như cây treo áo khoác nhưng với những móc ở dưới cột chính) có thể giữ các túi đựng đồ chơi này. Đối với những con thú nhồi bông, một cái giá treo có thể đặt ở góc, hay các lỗ có móc treo, và mỗi con vật với dải nơ quanh cổ được treo ở mỗi cây treo. Hay chiếc chốt dài được móc vào móc gỗ trên trần. Đóng các móc treo cốc lên trên một thanh gỗ để treo đồ chơi. Hãy chuẩn bị một lưới như lưới bắt cá giữa hai bức tường ở góc phòng như là cái võng dùng để búp bê và các con vật.

- Liệu có cách sắp xếp khác không? Một cái gương, lịch treo tường, nơi cắm bút chì và tấm nệm có ghim kim băng (để không bị lệch) có thể giúp trẻ tổ chức phòng ngủ tốt hơn?

Dù danh sách này tương đối dài nhưng cha mẹ sẽ tìm ra cách giúp trẻ giữ những thứ cơ bản nhất để trẻ có thể dễ dàng quản lý. Đừng để các sở

thích và các bộ sưu tập biến mất.

ĐẶT RA GIỚI HẠN

Những nơi mà bạn tạo ra để chứa đồ có thể phải có một giới hạn tự động. Một ngăn trong tủ hay một cái hộp đựng các bài tập ở trường là một giới hạn. Khi hộp đầy, trẻ sẽ kiểm lại các bài kiểm tra này, chỉ giữ lại những bài ưa thích. Sau khi dự trữ các thứ trong một thời gian, một vài cảm xúc gắn bó ban đầu sẽ qua và bọn trẻ sẽ dễ dàng loại bỏ những vật không cần thiết. Một bảng tin hay một giá nhỏ để đồ linh tinh là giới hạn. Khi chúng đầy, một vài thứ giấy tờ hay một vài vật ưa thích sẽ cần được cất đi.

Một giới hạn quan trọng khác cần được xem xét chính là quần áo. Bao lâu bạn giặt đồ một lần? Hàng ngày? Một tuần một lần? Hãy đếm số lần giặt giũ, thêm một vài lần nữa, và đó là giới hạn cho số quần áo phải có. Chúng ta có gần 2 - 3 lần số quần áo trong tủ và điều đó tạo ra những nỗ lực để giữ cho phòng sạch. Có rất nhiều quần áo chưa bao giờ được mặc tới. Chúng ta có xu hướng móc rất nhiều quần áo trong tủ như thể cái móc sẽ giữ đồ hơn là đưa ra một giới hạn về số lượng quần áo mà bọn trẻ có thể quản lý. Có lẽ, bạn có thể thay đổi một phần vấn đề. Một số người thường sẽ cất quần áo mùa đông vào các hộp để trên nóc tủ trong mùa hè. Thật khó để giặt giũ sạch sẽ với nhiều quần áo hơn, ngay cả khi có nhiều chỗ để đồ. Hãy lôi trẻ vào việc học cách sắp xếp đồ gọn gàng. Khi trẻ không mặc một cái áo hay quần nào đó hãy gợi ý trẻ kết hợp cái đó với một chiếc quần hoặc áo khác. Nếu chúng không thích một bộ quần áo nào đó, thì hãy bỏ món đồ ấy đi.

Giới hạn cũng cần được đặt ra cho đồ chơi. Hãy nghĩ tới việc quay vòng, lấy một vài món đồ chơi ra khỏi giá để đồ chơi trong một hay hai tuần rồi thay vào đó là các món đồ chơi khác. Trẻ nhỏ sẽ tìm thấy cảm giác mới mẻ ở những đồ chơi cũ sau một thời gian không động tới.

GIÚP TRẺ LÀM CHO CĂN PHÒNG TRỞ NÊN HẤP DẪN

Thỉnh thoảng hãy thêm vào phòng của trẻ vài đồ vật mới - điều này sẽ khiến trẻ thích thú. Thay bộ ga mới hay một bức tranh cho ngày sinh nhật của trẻ. Chỉ cần thay đổi vị trí đồ đạc trong phòng khi dọn dẹp cũng mang lại cảm giác mới lạ và thúc đẩy trẻ giữ gìn vệ sinh sạch sẽ trong nhiều ngày. Giường ngủ của trẻ không cần thiết phải hoàn toàn mới nhưng một chút thay đổi cũng có tác dụng với trẻ.

ĐỪNG VỨT ĐỒ CỦA TRẺ KHI CHƯA HỎI Ý KIẾN CHÚNG

Một bà mẹ nói rằng cô đã dọn giường của cậu con trai 7 tuổi thật gọn gàng. Trong khi cậu bé tới trường, cô đi vào phòng của con trai, xem xét các đồ vật của con, vứt những thứ linh tinh và lau dọn sạch phòng. Dọn phòng cho cậu bé chỉ là một giải pháp tạm thời. Điều đó không dạy cho cậu những kỹ năng giữ gìn và quản lý các đồ vật sở hữu; cậu cũng cần luyện tập loại bỏ các đồ vật và ra quyết định. Đặt ra các giới hạn trong phòng ngủ của trẻ và sau đó hướng dẫn trẻ tự đưa ra quyết định về cái nào cần giữ, cái nào cần bỏ đi. Sau khi đứa trẻ được 5 hay 6 tuổi, hãy luôn hỏi trẻ về những quyết định này. Một gia đình thường xuyên phải di chuyển hai năm một lần đã có khẩu hiệu: "Nếu đồ vật gì không còn dùng tới từ lần chuyển đồ trước, hãy loại bỏ." Ngay cả khi bạn có không gian rộng rãi ở nhà, bạn cũng không nên cho phép trẻ giữ mọi thứ, như câu chuyện của một đôi vợ chồng trẻ vừa chuyển tới căn nhà đầu tiên của họ. Đó là một ngôi nhà có vườn nhỏ với hai phòng ngủ, vừa vặn với hai vợ chồng và một đứa trẻ mới sinh. Nhưng cha mẹ của anh chồng đã chất một đống đồ đạc đầy một xe tải để chuyển tới căn hộ. Họ giữ lại mọi đồ chơi và quần áo mà anh ta đã dùng từ khi còn là một cậu bé - những chiếc máy bay đồ chơi to tướng, một chiếc ô tô đua dài khoảng 2,5m, và cứ như thế. Giải pháp của đôi vợ chồng là xây một cái ga-ra. Hãy nghĩ mà xem. Việc trẻ sở hữu và thích thứ gì đó bây giờ không có nghĩa chúng sẽ muốn giữ vật đó suốt cuộc đời sau này. Hãy hướng dẫn trẻ cách giữ gìn một vài bảo vật thực sự và loại bỏ những thứ mà trẻ không còn thích thú nữa.

GIÚP TRẺ DỌN DẸP PHÒNG NGỦ

Một căn phòng lộn xộn trong nhiều ngày cho thấy cần có sự giúp đỡ của cha mẹ để lau dọn và sắp xếp lại. Mặc dù không phải tất cả, nhưng hầu hết trẻ đều có thể tự thu dọn phòng ngủ của mình khi đến tuổi 14, nhưng ngay cả ở tuổi đó, chúng thỉnh thoảng cũng cần sự trợ giúp của cha mẹ. Vào khoảng 5 - 6 tuổi, khi trẻ bắt đầu tới trường và có nhiều bạn bè, chúng bắt đầu sưu tầm nhiều thứ mới, nhận được nhiều món quà dễ thương có thể giữ được lâu hơn, và chúng sẽ gặp vấn đề trong việc giữ gìn phòng ngủ gọn gàng, sạch sẽ. Vào lúc đó, chúng rất cần sự trợ giúp và hướng dẫn của cha mẹ. Giúp trẻ thực hiện những công việc giữ gìn tối thiểu phòng của mình (dọn dẹp, gấp chăn mền gọn gàng, mắc quần áo đúng nơi quy định) mỗi ngày và quét dọn phòng, lau bụi, hút bụi một tuần một lần, có thể vào chiều thứ Sáu hoặc là sáng thứ Bảy. Không khí gọn gàng rất tốt cho hình ảnh bản

thân của trẻ, nó thể hiện rằng "Tôi gọn gàng" và điều đó làm cha mẹ hài lòng. Thái độ đó không đòi hỏi trẻ phải hoàn hảo và luôn luôn giữ mọi thứ thật ngăn nắp. Điều đó gắn liền với cuộc sống hơn là một ngôi nhà sạch bong, nhưng một bầu không khí sạch sẽ, gọn gàng sẽ khiến trẻ cảm thấy thoải mái để làm nhiều việc khác, đặc biệt là những việc sáng tạo, vui vẻ.

Giúp trẻ học được quy trình dọn dẹp và chia việc đó thành những việc nhỏ để trẻ có thể thấy được từng phần công việc và sự tiến bộ. Hãy bắt đầu hướng dẫn trẻ những việc lớn trước. Hãy hỏi: "Vật gì lớn nhất trong phòng con?" (có thể là giường ngủ). "Trước tiên hãy dọn dẹp giường ngủ." Sau khi giường đã được dọn, cả cha mẹ và trẻ có thể thấy được sự tiến triển - một thành công có thể đo đếm được. Cái gì lớn thứ hai trong phòng cần dọn? Có thể là những cuốn sách, hay quần áo bẩn. Thỉnh thoảng cũng khá thú vị khi dọn dẹp các đồ vật theo màu. "Giờ chúng ta hãy thu dọn các thứ mang màu đỏ" và lần lượt chuyển sang các màu khác.

Chú ý đây là phòng của trẻ và trẻ là người có quyền quyết định, cha mẹ

chỉ là "nhà tư vấn". Đừng ngại hỏi "Con thích mẹ làm gì cho con?" nhưng hãy để trẻ ở vị trí chịu trách nhiệm. Điều mà bạn làm là giúp trẻ có sự độc lập, chứ không phải sự phụ thuộc. Tiếp tục hướng dẫn trẻ lau dọn. Sẽ tốt hơn nhiều nếu mọi thứ được thu dọn hoàn toàn trước khi hút bụi, lau cửa sổ hay là lau sạch các ngăn kéo. Khi sức lực giảm xuống, sẽ có một việc gì đó chứng tỏ sự tiến triển của công việc dọn dẹp và thúc đẩy hoàn tất công việc. Lý thuyết ở đây là dọn từ ngoài vào trong. Nếu việc dọn dẹp kéo dài và mệt mỏi, trẻ sẽ chán việc lau dọn và trì hoãn mãi, và như vậy thì tình trạng vệ sinh của phòng ngủ sẽ càng tệ hại hơn.

Khuyến khích và nhận xét tích cực là những lý do chính để cha mẹ dọn dẹp phòng với trẻ. Hãy chỉ ra sự tiến triển của công việc bằng cách so sánh với lúc ban đầu, nhưng đừng biến việc làm sạch phòng thành một vấn đề đạo đức. Đừng nói: "Con là một cô bé hư khi phòng con là một đống lộn xộn." Cũng cần chỉ ra tiến bộ khi nói: "Hãy nhìn xem, các cuốn sách trông thật đáng yêu khi chúng được xếp gọn gàng trên giá!" hay "Con thấy không, chỉ cần đóng cửa tủ vào sẽ khiến mọi thứ trông khác hẳn?” hay "Thật vui khi được chơi ở phòng sạch sẽ như thế này." Hay "Con có cảm thấy tốt hơn khi mọi thứ đã được sắp xếp gọn gàng không?" hay "Chúng ta đã hoàn thành một nửa công việc rồi.”

Học cách sắp xếp phòng ngủ gọn gàng có thể là một thói quen tốt giúp tiết kiệm rất nhiều thời gian, có thể mang tới kết quả trong suốt cuộc đời của trẻ. Bằng cách theo năm nguyên tắc được liệt kê ở Chứng nhận 7.500 phút dưới đây, một người có thể tiết kiệm 30 phút mỗi ngày. Một sự tưởng thưởng lớn cho nỗ lực hàng ngày!

Chứng nhận 7.500 phút

Có giá trị cho người nhận nếu tuân theo đúng các nguyên tắc dưới đây:

1. Giữ phòng ngủ đơn giản. Kiến tạo ra chỗ cho mọi thứ cần thiết.

2. Cất gọn những đồ vật mà bạn không hay sử dụng và những quần áo mà bạn chưa mặc tới.

3. Sắp xếp những đồ đạc hay dùng ở nơi dễ lấy. 4. Ưu tiên dọn giường đầu tiên mỗi ngày.

5. Không có vật gì chắn lối đi. Dọn dẹp ngay bất kỳ đồ vật nào sau khi sử dụng xong.

6. Dọn đồ đạc trong phòng 5 phút mỗi ngày.

Chứng nhận được gia hạn mỗi năm trong cuộc đời bạn. Giá trị chính là thời gian mà bạn tiết kiệm được để làm những điều bạn mong muốn.

Vậy còn những đứa trẻ cực kỳ, cực kỳ bừa bãi? Thực tế, cứ năm trẻ thì chỉ có một bé sinh ra đã gọn gàng ngăn nắp; bốn đứa còn lại cần phải được dạy dỗ để gọn gàng. Điều này dĩ nhiên cần nhiều sự kiên nhẫn, và thậm chí đôi khi chúng ta thấy nản lòng vì có thể phải dạy đi dạy lại một đứa trẻ kỹ năng dọn dẹp, sắp xếp đồ đạc gọn gàng trong nhiều năm, chứ không phải vài tuần. Hãy cẩn thận xem xét nguyên nhân, bởi vì có thể căn phòng chỉ là một dấu hiệu của các vấn đề khác. Vào độ tuổi 12, một số trẻ đi qua một giai đoạn đặc trưng khi chúng phá vỡ quy định trong phòng ngủ. Hãy quay trở lại và tự hỏi bạn các câu hỏi: Liệu có phải có quá nhiều đồ trong phòng của trẻ? Liệu cha mẹ có đưa ra những lời nhận xét tích cực? Liệu có phải trẻ thiếu kỹ năng? Có thể là do thái độ của người lớn và có thể đó là cách trẻ tiếp thu. Đừng dùng những lời nhận xét gây hụt hẫng như: "Nếu con không giữ phòng sạch bây giờ, làm sao con có thể quản lý cả căn nhà?" Bạn có thể đang xây dựng sai lầm trong tương lai. Hãy cố gắng, đừng từ bỏ, đừng la rầy hay đe dọa. Tiếp tục tìm kiếm những phần thưởng có thể thúc đẩy sự tích cực ngay bây giờ.

Sue Monson tìm thấy một tờ theo dõi cho những trẻ lớn nhằm giúp thiết lập một tiêu chuẩn rõ ràng và hướng dẫn chính xác những gì cần thiết. Cô sử dụng cách tiếp cận của quân đội vào một ngày thứ Sáu khi nỗ lực cải thiện tình trạng của phòng ngủ. Sau cuộc kiểm tra bất ngờ từng phòng ngủ, cô dán các điểm số vào cửa phòng. Biển "Chú ý" bao gồm cả những điểm tốt cho mỗi khu vực của phòng cùng với những lời nhận xét như "May mắn lần sau!" và "Con có thể tiến bộ hơn từ đây!" Điểm số chỉ ra rằng các phòng đều là một đống lộn xộn. Trên thang điểm 50, cha và mẹ đạt điểm cao nhất, 50 điểm. Tờ kiểm tra (xem mẫu dưới đây) dạy tất cả bọn trẻ hai thứ: biết các tiêu chuẩn được yêu cầu và để ý đến bụi và các đống lộn xộn. Vì trẻ không ở nhà khi đợt kiểm tra bất ngờ diễn ra, nó mang lại một cuộc thảo luận sôi nổi - một cách tiếp cận mới cho khái niệm "hãy làm sạch phòng bạn". Khi Sue nói rằng bọn trẻ có thể kiểm tra phòng của cha mẹ, chúng la lên vui

sướng và bắt đầu lập kế hoạch để đóng vai trò như những viên sĩ quan nghiêm khắc nhất, khiến dự án có vẻ như công bằng và có thể chấp nhận được.

Với bảng kiểm tra, đợt giám sát có thể được hoàn thành chỉ trong vòng 5 phút. Thời gian chính xác của mỗi đợt kiểm tra sắp tới được viết vào mẫu, đưa ra lưu ý cho nhiều ngày. Sue thấy rằng việc kiểm tra của bọn trẻ đối với phòng của cha mẹ có nghĩa như là một loại tiêu chuẩn cao và cô phải làm việc rất chăm chỉ để vượt qua. Điều thú vị là chính việc nâng điểm số từ 40 lên tới gần 50 điểm. Phần thưởng đôi khi rất đơn giản: một thanh kẹo, một chiếc xe ô tô cũ tìm thấy trong một cửa hàng bán đồ cũ cho đứa con 11 tuổi để nó tha hồ tháo lắp, hay là một cuốn sách đặc biệt từ thư viện. Hãy tự tạo ra tờ kiểm tra hiệu quả cho riêng bạn. Nếu đồ chơi và giá đặt đồ chơi là một vấn đề, hãy thêm vấn đề này vào tờ kiểm tra. Thay đổi danh mục để phù hợp với từng phòng mà bạn kiểm tra. Nếu có 15 cuốn sách xung quanh ghế ngồi, giới hạn chỉ là 3 quyển cần được đưa vào tờ kiểm tra. Điều chỉnh tờ kiểm tra sao cho phù hợp với hoàn cảnh gia đình bạn.

BẢNG KIỂM TRA PHÒNG NGỦ

Tối đa 50 điểm

Mỗi mục được từ 0-4 điểm. Việc nào làm tốt nhất sẽ nhận được số điểm cao nhất. Nếu có được 40 điểm hoặc hơn thì một phần quà đặc biệt sẽ được trao. Nếu không đạt, bạn có thể sắp xếp lại bảng kiểm tra hoặc lên kế hoạch để nâng số điểm vào lần tới.

Phòng của JANE

	Surprise	11 A.M.	2 P.M.	11 A.M.		
Ngày	5/6	5/17	5/19	5/24		
0-4 Sắp xếp giường	0	4	4	4		
0-4 Lau gầm giường	0	0	4	4		
0-4 Xếp gọn ngăn kéo (kiểm tra 2 lần)	2	2	3	4		
0-4 Tủ xếp ngăn nắp	1	3	4	4		

0-4 Ngăn kéo và cửa tủ đóng	0	4	4	4			
0-4 Sàn nhà được dọn sạch	0	1	4	3			
0-4 Bàn để đầu giường sạch sẽ và ngăn nắp	0	4	4	4			
0-4 Quần áo được treo gọn gàng	0	0	4	4			
0-10 Phòng được lau bụi: tủ 2 điểm,	2	3	4	4			
giá sách 2 điểm, bậu cửa sổ 2 điểm, bàn 2 điểm, và gỗ ốp chân tường 2 điểm	0	0	7	6			
0-4 Hút bụi sàn nhà	0	0	4	3			
	2	21	44	44			

Ngày 16/5 Kiểm tra đột xuất – khiếp quá! May mắn lần sau nhé!
Ngày17/5 Kiểm tra lúc 11h sáng. Gọn gàng. Tốt hơn rồi đấy!
Ngày 18/5 Kiểm tra lúc 2h chiều. Con đã dọn xong! Rất tốt!
Ngày 24/5 Kiểm tra lúc 11h sáng. Làm rất tốt – Thật sạch sẽ!

Trẻ thường có mức độ thích thú khác nhau về việc giữ phòng sạch sẽ. Chúng ta có thể hy vọng rằng khi chúng có nhà riêng, động lực từ chính bản thân sẽ tăng lên bởi vì đó là nhà của chúng. Giờ đây, bạn có thể giúp chúng sắp xếp phòng ngủ và thành công trong việc giữ phòng ngủ sạch đẹp. Nếu việc này có dẫn đến mâu thuẫn, hãy nhớ, vai trò của trẻ trong gia đình bạn quan trọng hơn việc một phòng ngủ sạch sẽ. Nếu có thể, bạn hãy hướng dẫn chúng những kỹ năng giữ gìn ngôi nhà, để khi muốn, chúng có thể áp dụng. Nếu chúng không đảm nhận trách nhiệm bây giờ, có thể chúng sẽ làm sau này. Cô bé Sarah 2 tuổi được dạy để nói rằng: "Con có thể xử lý được mọi việc, con có thể xử lý được mọi việc". Một thái độ như vậy trong

cuộc sống cũng đủ mang tới cho con bạn sự dũng cảm để nói rằng: "Con sẽ cố gắng thêm một lần nữa.”

CHƯƠNG 10
Quản lý tiền bạc

Tương lai hạnh phúc của trẻ phụ thuộc nhiều vào việc lớn lên trẻ sẽ quản lý tiền bạc *như thế nào* hơn là chúng có *bao nhiêu* tiền. Để quản lý tiền bạc, chúng phải có tiền để quản lý. Bởi vì có rất nhiều kinh nghiệm quý báu để học hỏi trước khi một đứa trẻ đủ lớn để kiếm tiền bên ngoài, bạn sẽ cho con bao nhiêu tiền để thực hành việc quản lý? Một khoản trợ cấp? Các công việc được trả lương? Hay mỗi thứ một chút? Bạn cần đưa ra quyết định này. Trẻ có bốn cách để quản lý tiền: lên chi phí, tiết kiệm, kiếm tiền và cho tặng.

TRẺ SẼ KIẾM TIỀN BẰNG CÁCH NÀO?

Chính sách tiền tiêu vặt, đặc biệt là trong những năm đầu đời của trẻ, dường như sẽ thành công. Chọn giải pháp trả tiền cho trẻ mỗi việc nhỏ chúng làm có thể gây rắc rối lớn, và kết quả cuối cùng có thể chúng sẽ không làm việc nhà nếu cha mẹ không chi tiền. Được trả tiền để dọn giường, thu gọn đồ chơi sẽ mở đầu cho một viễn cảnh sai lầm bởi vì sau

này khi bọn trẻ lớn lên chúng sẽ phải dọn nhà mà không được trả tiền. Cố gắng giữ các trách nhiệm dọn phòng và giữ gìn nhà cửa gọn gàng, sạch sẽ là một phần trách nhiệm đối với gia đình hơn là liên quan tới tiền bạc. Một khoản tiền tiêu vặt, có thể là đưa cho trẻ theo tuần hay theo tháng, tùy vào độ tuổi, sẽ tạo cơ hội cho việc thử nghiệm với nhu cầu và các mong muốn. (25 xu cho mỗi tuổi thì đối với trẻ được 7 tuổi là vào khoảng 1,75 đôla.) Số tiền nhỏ này rõ ràng không phải là tất cả những gì trẻ cần, nhưng giúp trẻ học được giá trị của nhiều loại tiền, cách mua bán, mặc cả và sau đó là cách đánh giá chúng. Ví dụ, con của bạn quyết định mua một đồ vật nhỏ nhưng chúng lại làm vỡ ngay sau khi mua. Bạn có thể đưa ra lời khuyên, nhưng đừng áp đặt ý kiến của mình. Lý do của việc cho con tiền tiêu là để chúng có thể học hỏi về kết quả của các lựa chọn. Khi một đồ chơi nhỏ bị vỡ, đừng nói "Mẹ đã nói với con rồi", mà hãy giúp trẻ đánh giá tại sao và xem xét các lựa chọn trong tương lai.

Một trong những ưu điểm của một khoản tiền tiêu vặt là bọn trẻ có thể đếm tiền thường xuyên và thực hành việc lên kế hoạch và chi tiêu - hai bài học quan trọng. Giữ khoản tiêu vặt vừa đủ để chúng không đáp ứng được những đòi hỏi ngày càng tăng mà tạo động lực để chúng kiếm tiền nhiều hơn. Thời gian quyết định: Liệu bạn có tạo ra một công việc được trả lương cho trẻ, hay chúng sẽ tự kiếm tiền ở bên ngoài? Điều này phụ thuộc vào hoàn cảnh của bạn và độ tuổi của trẻ. Sau 12 tuổi, trẻ có nhiều cơ hội để tham gia bán hàng và làm thêm - những công việc như chăm sóc vườn cho hàng xóm hay chăm sóc thú nuôi trong các kỳ nghỉ giúp người quen, giữ trẻ, hoặc đưa báo.

LÊN KẾ HOẠCH CHI TIÊU

Hãy dạy trẻ cách quản lý tiền. Chúng cần rất nhiều kinh nghiệm trong quá trình trưởng thành để học cách lập kế hoạch, đánh giá và đưa ra quyết định. Hãy tạo cơ hội để trẻ có thêm kinh nghiệm trong việc lập kế hoạch các khoản chi tiêu và giúp chúng hiểu về kế hoạch chi tiêu của gia đình. Hầu hết trẻ thường tiêu sạch tiền, sau đó đợi tới khi có đợt tiền tiêu vặt mới. Nếu chúng học được cách đặt mục tiêu, lên kế hoạch và theo dõi các khoản chi phí, đánh giá lại thói quen tiêu tiền của mình thì số tiền ấy thực sự là tài sản lớn cho chúng và chúng sẽ có nhiều hơn cái mà chúng thực sự muốn.

Hãy tạo điều kiện cho trẻ nhỏ có cơ hội mua bán. Nếu trẻ lựa chọn một cuốn sách tin học mua bằng chính tiền của mình, hãy để trẻ đếm các đồng

xu, đưa tiền cho người bán hàng, lấy tiền trả lại và cầm cuốn sách đó. Trường học là nơi mang lại nhiều cơ hội để trẻ thực hành trách nhiệm với tiền bạc. Khi trẻ đi mua đồ ăn trưa tại trường, tiêu trong chuyến đi dã ngoại, mua một cuốn sách, vậy là chúng đang học hỏi. Sẽ có vài lần chúng đánh mất tiền. Hãy dạy trẻ cách giữ tiền an toàn. Một số người thường dùng cái túi nhỏ bằng vải để đựng tiền xu. Một cái túi có khóa hoặc phong bì có niêm phong với tên của trẻ và những gì có thể giúp ngăn ngừa việc đánh rơi tiền khi trẻ chạy, nhảy.

TIỀN CỦA TÔI

Tháng 3

month

Thứ cần thiết	Thứ muốn mua
1 Ăn trưa	1 Đồng hồ
2 Giầy tennis	2 Diều
3	3
4	4
5	5
6	6

Ước tính kế hoạch cho tháng này	
Bữa trưa	8.00
Mua giầy	17.00
Diều	7.00
	#32.00

Đồ đã mua

Tên	Đồ muốn mua	Đồ cần mua	Giá
Bữa trưa ngày 4/3		✓	1.00
Bữa trưa ngày 6/3		✓	1.00
Xem phim ngày 10/3	✓		3.00

Quà sinh nhật 10/3			16.80
			5.13

Để dạy một đứa trẻ cách quản lý tiền, bạn có thể tạo ra những kinh nghiệm học tập. Một dịp tốt để làm việc đó chính là mua quần áo. Giả dụ bây giờ là tháng Tám và bạn có 60 đôla để mua một số đồ cần thiết cho cô con gái. Số tiền đó không nhiều, nhưng nếu biết lên kế hoạch và cha mẹ cùng con gái biết mua sắm một cách hợp lý, thì trẻ sẽ thỏa mãn với sự lựa chọn và áp dụng kinh nghiệm này khi mua những thứ khác. Cô bé cũng có thể sẽ giữ gìn quần áo cẩn thận hơn và có lẽ sẽ hiểu rằng đôi khi cần phải biết kết hợp quần áo nếu không có đủ tiền để mua những thứ mới ngay. Hãy ngồi với trẻ cùng một cây bút chì và một tờ giấy. Viết ra mục tiêu. Cô bé thích gì? Cái gì cô bé đã có? Cô bé cần mua thêm cái gì hay cần thay đổi điều gì để có đầy đủ quần áo mặc? Bạn đang dạy cô bé lập luận hợp lý, hơn là chỉ mua những gì cô bé thấy và thích (bốc đồng). Sau đó, bạn sẽ nói về số tiền mà mình có. Sẽ có một vài sự cắt giảm, trì hoãn và hoán đổi. Vì đây đang là mùa của nhiều hàng giảm giá, bạn có thể xem báo, và sau đó cùng con đi lựa chọn. Bạn có thể giúp con đánh giá kích cỡ, chất liệu và sự tinh

xảo của mặt hàng: "Đây là cái mà chúng ta muốn? Liệu nó có bền không?"

Tạo ra nhiều cơ hội lập kế hoạch chi tiêu để trẻ có trách nhiệm hơn. Một người cha cho cô con gái 16 tuổi 120 đô để mua một cái áo khoác mới. Người cha nói: "Cha nghĩ là con đủ lớn để có lựa chọn khôn ngoan; con có thể tự đi chọn áo. Nhưng trước đó, cha muốn biết con thích gì? Hứa với cha mình thích gì trước khi mua hàng, trả lời rằng liệu chiếc áo khoác đó có đúng là chiếc áo mà con mong muốn thực sự không, hay con chỉ bị thu hút trong chốc lát." Đây là những mong muốn của cô bé:

1. Mình muốn áo khoác có thể mặc đi nhà thờ và các bữa tiệc

2. Đủ ấm cho mùa đông giá lạnh

3. Kiểu dáng phù hợp trong ba năm trở lại đây

4. Không giống áo khoác của mẹ

Chắc chắn, khi cô bé và bạn đi chọn áo, cô bé đã bị thu hút tới một chiếc parka (áo choàng dài có mũ trùm đầu) màu tím sáng. Nhưng cô đã có một chiếc jacket ski (áo khoác dài có mũ trùm đầu và rất dày) rồi và tiếp tục tìm kiếm bởi vì đã hứa với cha. Cô quyết định chọn một chiếc áo khoác bằng vải len màu xám lửng với đường viền tinh tế, thắt và có mũ chùm đầu. Cả cô bé và cha đều hài lòng.

Dần dần trao cho trẻ nhiều trách nhiệm tài chính hơn, chuẩn bị cho thời điểm khi con bạn rời nhà và quản lý tiền bạc hoàn toàn là trách nhiệm của chúng. Một gia đình đã dạy con cách quản lý tiền tiến bộ tới mức mà cha mẹ tự tin đưa cho đứa con tuổi thanh thiếu niên tất cả những khoản tiền dành cho việc mua quần áo, giầy dép, tiền ăn trưa, tiền xe buýt tới trường... thành một khoản mỗi tháng vì thế con họ có thể tự lên kế hoạch chi tiêu cho riêng mình. Chúng sẽ tự lập một bảng kế hoạch chi tiêu và sẽ đi theo đúng kế hoạch đó. Sẽ có lúc trẻ có thể có những quyết định thiếu sáng suốt, hay một ý thích bồng bột nào đó? Hãy nghĩ tới khoản vay? Khi bạn cho trẻ vay một số tiền, hãy buộc trẻ phải tiết kiệm để trả lại khoản vay đó. Bạn có thể không cần tới khoản tiền đó, nhưng trẻ cần phải học được bài học về trách nhiệm trả nợ. Nếu con sử dụng tiền sai mục đích quá thường xuyên, hãy hỗ trợ chúng một chút. Một bảng theo dõi đơn giản có thể giúp trẻ thấy những gì mà chúng đã tiêu và liệu chúng có tiêu pha kiểu đó một lần nữa không.

Liệu con bạn có giữ một danh sách "những điều tôi muốn" trong đó chứa đầy những ước mơ cháy bỏng dành cho những đồ vật. Khi chúng có một chút tiền, hãy nói về những thứ mà chúng muốn nhất. Chúng có thể lên kế hoạch mua những thứ ấy hơn là tiêu tiền vào những mong muốn bồng bột. Sẽ không tốt nếu một đứa trẻ có mọi thứ mà nó muốn - hầu hết chúng ta cũng không thể nào có đủ tiền để đáp ứng được việc đó. Hướng dẫn trẻ mua sắm những thứ mà trẻ có thể cảm thấy thích trong một thời gian dài. Hãy nhớ câu nói: "Hầu hết bất hạnh trên thế giới này xuất phát từ việc bạn từ bỏ những gì bạn muốn nhất cho những gì bạn muốn tức thời.”

Một bài học nữa trong việc lên kế hoạch chi tiêu có thể là lập kế hoạch đi nghỉ mát cho cả gia đình bạn, thảo luận về tổng số tiền được phép chi tiêu, bao nhiêu cho tiền xăng, ăn ở và bao nhiêu còn lại cho vui chơi và giải trí. Khi lập kế hoạch cho cả gia đình, hãy giúp trẻ lên kế hoạch mua sắm cá nhân những đồ trong chuyến đi như vật kỷ niệm, áo phông và những đồ tương tự. Nó có thể loại bỏ hàng loạt những yêu cầu (kiểu như "con có thể mua cái này không ạ?"). Bạn sẽ không muốn thử tất cả những kinh nghiệm này trong một chuyến đi, mỗi chuyến vẫn dụng một kinh nghiệm khác nhau. Và cuối cùng mới là áp dụng tất cả các kinh nghiệm.

Hãy thu hút trẻ vào việc lập kế hoạch chi tiêu trong gia đình và đặt mục tiêu. Khi bạn thiết lập và đánh giá bảng kế hoạch chi tiêu của mình, hãy để trẻ thể hiện mong muốn và cảm nhận của chúng. Hãy cho chúng trải nghiệm. Josh học được rằng thức ăn rất đắt khi lên thực đơn và đi chợ. Sau đó cậu đã cẩn thận hơn trong việc mở toang tủ lạnh cho các bạn của cậu. Don và Jane sử dụng kinh nghiệm thực tế để giúp con hiểu được kế hoạch chi tiêu của gia đình. Don chuyển séc của anh thành tiền mặt, mang về nhà và gọi mọi người tới cuộc họp gia đình. Bọn trẻ ngạc nhiên thích thú khi thấy số tiền, nhưng lại thất vọng khi số tiền đó chui vào mỗi phong bì trả cho các loại hóa đơn. Chúng nói về việc làm sao để lấy lại một ít số tiền đó bằng cách cẩn thận hơn khi đóng cửa ra vào, tắt điện khi không dùng nữa, và giữ gìn những gì mà chúng đã có. Hiểu về kế hoạch tài chính của gia đình, và được thảo luận công khai sẽ giúp trẻ có khả năng lựa chọn kế hoạch và giải quyết vấn đề cá nhân khi chúng lớn. Các cô cậu tuổi thanh thiếu niên có thể lần lượt đảm nhận vai trò duy trì sự cân bằng thu chi trong gia đình và viết các hóa đơn, séc, dù rằng cha mẹ phải kí vào đó (phổ biến ở nước ngoài hơn tại Việt Nam). Bạn có thể phải nói với trẻ rằng thông tin tài chính là vấn đề riêng tư và chỉ được chia sẻ trong gia đình mà thôi.

TIẾT KIỆM

Tiết kiệm là kỹ năng phải được rèn luyện từng bước một. Bạn không thể bắt một đứa trẻ đưa hết tiền chúng có được vào tài khoản dành cho việc đi học khi trưởng thành. Chúng thậm chí còn chưa biết trường đại học là gì, dù bố mẹ có thể mở một tài khoản như thế cho trẻ. Trước hết, có thể học cách tiết kiệm cho một mục tiêu gần -một thứ gì đó mà chúng muốn - trong khoảng thời gian một hay hai tuần. Dần dần, trẻ sẽ có khả năng tiết kiệm cho những mục tiêu lâu dài và lớn hơn.

Đôi khi việc này hiệu quả với những nỗ lực tiết kiệm từng đồng tiền một cho một món đồ như là một chiếc xe đạp. Nó sẽ giúp trẻ điều chỉnh và hướng tới những mong muốn thiết thực - có thể đặt mục tiêu cho một chiếc xe đạp với một chút hỗ trợ bên ngoài để việc đó nhanh chóng thành hiện thực. Hơn nữa, tiết kiệm để chi trả một phần cho tài sản nào đó còn giúp trẻ có ý thức giữ gìn đồ cẩn thận hơn.

Để giúp Bonnie có thời gian viết sách kịp tiến độ xuất bản, bọn trẻ nhà cô đã ký hợp đồng làm việc nhà giúp mẹ với số tiền công tương ứng. Becky 8 tuổi làm việc chăm chỉ mỗi ngày sau giờ học. Mục tiêu của cô bé là mua cửa sổ cho ngôi nhà đồ chơi của mình. Cô bé để riêng phần tiền kiếm được để mua cửa sổ và một phần khác để tiêu vặt - như là để mua sách từ câu lạc bộ sách ở trường và những thứ tương tự. Một số cha mẹ bắt đầu dạy trẻ về tiền từ lúc trẻ còn rất nhỏ. Họ dạy chúng phân chia tổng số tiền tiêu vặt thành những khoản nhỏ như: "tiết kiệm dài hạn", "tiết kiệm ngắn hạn" giống khoản tiền mua cửa sổ cho ngôi nhà đồ chơi của Becky, và phần còn lại là dành cho "mong muốn tức thời". Nếu bạn chưa bắt đầu một chương trình tiết kiệm dài hạn ngay từ đầu, hãy nghĩ về điều đó khi bạn giúp trẻ tiết kiệm tiền.

Trong một nghiên cứu gần đây của tờ *Denver Post*, trong 96 học sinh lớp Tám, chỉ có một trẻ nói rằng mình đang tiết kiệm tiền cho việc học đại học. Bên cạnh việc trang bị những kỹ năng tự quản lý bản thân thì việc có một chút tiền sẽ giúp trẻ tự tin hơn. Chúng có thể dùng số tiền đó cho việc học khóa khởi nghiệp kinh doanh hay mua một ngôi nhà. Một cô gái đã tiết kiệm được 1.000 đôla từ việc trông trẻ trong suốt thời gian cô là thiếu niên. Sau này, khi sắp kết hôn, cô thường suy ngẫm về những thứ rất đặc biệt mà cô đã có thể mua được. Đó là một cảm giác thật tự do. Chàng sinh viên nào tự trả một phần học phí cho việc học sau đại học thì thường sẽ học tập rất

nghiêm túc. Giúp chúng tiết kiệm một chút cho tương lai ngay từ bây giờ sẽ khiến thói quen ấy dễ dàng hơn khi trưởng thành, và thật tuyệt khi chúng thấy mình có một khoản tiền để dùng sau này.

Khi trẻ bắt đầu kiếm được tiền, hãy hướng dẫn chúng cách tiết kiệm một phần số tiền ấy. Một gia đình ở vùng Trung Tây (của Mỹ) có một chính sách thế này: "Hoặc bọn trẻ tự tiết kiệm 25% số tiền mình có, hoặc là nộp 25% số tiền ấy cho bố mẹ để trả tiền sinh hoạt. "Trong một gia đình khác, hai cậu con trai nhận việc đưa báo. Sau khi gom tiền hàng tuần, chúng liền bày tiền ra sàn nhà. Đầu tiên chúng bỏ riêng số tiền phải trả hóa đơn báo, sau đó là một phần tiền để đóng góp cho nhà thờ. Chúng nói về việc sẽ tiêu bao nhiêu tiền cho tuần tới, xem xét các ngày sinh nhật và hoạt động đặc biệt đã lên lịch sẵn. Phần còn lại là để tiết kiệm. Đây là một sự huấn luyện tuyệt vời mà hai cậu con trai cùng được trải qua mỗi tuần. Dù cha mẹ có hướng dẫn, các chàng trai vẫn tự trải nghiệm. Hãy nhớ: Không nên để một đứa trẻ tiêu quá nhiều tiền. Nếu chúng có tiền và tự do tiêu tiền mà không hề có trách nhiệm gì, chúng sẽ học được giả thuyết sai lầm rất có hại cho cuộc sống sau này. Bạn không nên để cho trẻ thoải mái tiêu tiền và không hướng dẫn chúng.

Khi Wesley 12 tuổi nhận lương tháng đầu tiên, kiếm được 40 đôla một tuần, Bonnie tới ngân hàng với cậu bé và mở một tài khoản để cậu có thể lĩnh tiền lương, đóng khoản tiết kiệm đã thỏa thuận, và về nhà với khoản tiền mà cậu có thể được tiêu. Trước khi có tiền, dường như bạn muốn mua nhiều thứ hơn là lúc bạn đang có tiền trong tay. Khi tiền bị tiêu hết mà vẫn

còn những thứ khác vẫn cần mua, sẽ có một sự thèm khát khó cưỡng và không muốn tiết kiệm "lần này". Đặt cọc số tiền tiết kiệm ngay từ đầu là một giải pháp cho Wesley. Trẻ cần biết rằng những người chủ đều có hệ thống để tiết kiệm từ tiền lương - giúp họ đạt được mục tiêu "tiết kiệm trước" (tiêu sau).

Trẻ sẽ cất tiền ở đâu trong nhà? Lợn nhựa, hộp, thùng, phong bì, lọ hay xếp tiền thành cọc? Một vật chứa bằng kính hoặc nhựa trong có một sức hấp dẫn nhất định, và việc chiếc hộp đó dễ dàng mở ra sẽ rất thú vị bởi vì tiền có thể lấy ra và đếm. Ngay khi trẻ tiết kiệm đủ tiền để mua một món đồ, hãy giúp chúng phân biệt giữa khoản tiền tiêu ngay tức thì và những khoản tiết kiệm ngắn hạn. Có thể quy định là tiền cho việc tiêu xài thì được đặt trong ví, còn tiền tiết kiệm thì để vào cái lọ. Một cách khác là có hai cái túi có dây khóa, một túi đề "tiền tiêu", một cái khác đề một mục tiêu như là "quỹ mua xe đạp". Một lưu ý: Khuyên trẻ không nên giữ quá nhiều tiền mặt tại nhà và không nên để tiền ở nơi mà các trẻ khác/ người khác có thể nhìn thấy để tránh xảy ra tình trạng bị mất cắp.

KIẾM TIỀN VÀ BIẾU TẶNG

Sẽ cần có một chút kiên nhẫn và trưởng thành để đợi một hai tuần tới kỳ lĩnh lương. Khi những đứa trẻ mới bắt đầu làm để lấy công, chúng cần những khoản trả tiền ngay: Quét dọn hành lang bây giờ và nhận một hào (10 xu) ngay tức thì. Khi trẻ có mong muốn kiếm tiền, hãy tạo cơ hội cho chúng. Một bà mẹ có con muốn bán đồ cũ, đã phát hiện ra rằng nếu trẻ kiếm được 50 xu, cậu ta sẽ cẩn thận hơn khi đưa ra lựa chọn. Một đứa trẻ 9 tuổi quét sạch một con đường dài (khoảng 30m) và dọn dẹp hành lang để kiếm 50 xu. Cậu ra mua một cái máy ghi âm đã dùng rồi (mà không chọn cái mới, đắt tiền hơn). Một bà mẹ tới ngân hàng vào đầu tháng Tám để đổi 20 đôla ra tiền xu để trả công cho bọn trẻ mỗi khi chúng giúp chị làm việc nhà (dĩ nhiên sau khi chúng hoàn thành các việc vặt và đã tự dọn phòng của mình), để bọn trẻ tự kiếm tiền mua đồ dùng học tập. Tất nhiên là người phụ nữ này có thể tự mua những thứ đó cho con, nhưng tháng Tám kinh tế khó khăn, hơn nữa chị muốn dạy cho con các bài học về giá trị của tiền, và vì mong muốn chúng sẽ giữ gìn cẩn thận dụng cụ học tập hơn khi phải tự mình bỏ tiền ra mua. (Những đồng xu được gom lại trong một hộp trà ưa thích có ba cái bát nhựa trong đó đề tên của bọn trẻ, và được giữ ở giá trong bếp. Trước khi năm học mới bắt đầu, bọn trẻ đã có hai danh sách - một danh sách những mong muốn và một danh sách những nhu cầu.

Chúng so sánh giá cả trên quảng cáo của báo và tới cửa hàng để mua. Với cách làm này, người mẹ nói rằng cô chi cho dụng cụ học tập của bọn trẻ ít hơn hẳn những năm trước.

Bạn cũng có thể gợi ý bọn trẻ tự làm các đồ thủ công để tặng hoặc là bán. Khi bạn tặng một món quà do bạn tự làm, sẽ có một chút tự hào và một cảm giác về thành tựu đạt được. Khi bạn có thể làm gì đó để bán nó sẽ thúc đẩy sự tự tôn. Vào lớp Ba, Bonnie kiếm tiền tiêu vặt bằng cách móc túi đựng các loại bình đựng bằng len, sợi và trả cho anh trai một khoản hoa hồng vì anh trai đã bán giúp cô bé loại túi đó. Giờ đây việc bán hàng tại nhà không còn là một ý tưởng mới lạ, nhưng ở các câu lạc bộ địa phương, trường học, nhà thờ thỉnh thoảng mọi người vẫn mang các đồ ký gửi tới bán. Bobette thích làm "chuột gạo" (hình chú chuột nhỏ bằng vải bên trong chứa gạo) để bán. Melea làm các khuôn mặt tượng mềm từ ni-lông để trang trí cây cối. Mattie (trong nhà trẻ) đã làm quả chuông từ cốc giấy bằng cách bọc bằng giấy bạc. Kiếm một số tiền sẽ mang lại cho trẻ một "cá tính tài chính".

Câu chuyện điển hình xảy ra vào năm 1979 khi Wesley 11 tuổi muốn kiếm ít tiền cho dịp Giáng sinh. Các chị gái của cậu đều kiếm được tiền từ việc giữ trẻ, công việc mà cậu còn quá nhỏ để làm, mà cha mẹ thì không cho phép cậu đi đưa báo. Cuối cùng, Bonnie gợi ý cậu nên nhận một vài đơn hàng làm bánh ở nhà của các giáo viên trong trường tiểu học của cậu. (Bonnie đã từng gửi bánh mỳ tới hội chợ bánh và dùng làm quà tặng cho các giáo viên trong nhiều năm). Cô dạy Wes cách làm bánh và cậu đã có một ổ bánh mỳ làm mẫu và đăng ký với trường học rồi gửi nó tại văn phòng trường. (Dĩ nhiên, cậu xin giấy phép từ hiệu trưởng trước). Ngày đầu tiên, cậu nhận được đơn hàng là 59 ổ bánh mỳ đen. (Đó là 10 mẻ bánh!) Mỗi buổi chiều cậu lại làm hai mẻ bánh mỳ đen (12 ổ), nhưng cậu vẫn tiếp tục mang nhiều đơn hàng về nhà mỗi ngày. Cậu quá tập trung vào thành công của mình và điều buồn cười là cậu cảm thấy khó ngưng lại khi nghe mẹ tuyên bố: "Không thêm nữa!" Wesley thỏa thuận để chị gái rửa bát cho cậu và lấy một phần lợi nhuận. Cuối cùng, cậu làm được khoảng 80 mẻ bánh mỳ, chỉ có một mẻ bị hỏng. Sau khi trả tiền nguyên liệu, cậu có đủ tiền mua quà Giáng sinh cho em trai, ba chị gái, bố, mẹ và còn thừa tiền để mua một chiếc đồng hồ điện tử. Câu chuyện kinh doanh của cậu lên trang đầu của tờ báo địa phương - cậu thích sự nổi tiếng ấy. Vào năm 1980, cậu quyết định thử một dự án khác, còn Bonnie thì tiếp tục dạy đứa trẻ khác muốn có tiền mua quà Giáng sinh làm bánh mỳ, với giới hạn là 12 ổ mỗi lần.

Với mỗi khoản tiền kiếm được, hãy dạy bọn trẻ về niềm vui cho tặng. Nếu có thể cho, hãy cho một cách tự nguyện, và một lượng vừa đủ chính là thái độ mà hầu hết cha mẹ muốn dạy con mình. Vào dịp lễ hội, hãy cố gắng hoàn thành công việc của bạn sớm, để bạn có thời gian giúp bọn trẻ lên kế hoạch, kiếm tiền và mua các món quà tặng mọi người. Đừng tự mua quà cho con gái để tặng bố vào ngày sinh nhật. Niềm vui trong việc chọn quà và mua quà là bạn cùng con đi chọn lựa, dù nếu cô bé không thể giữ bí mật (về món quà cho tới phút chót).

Một đôi vợ chồng nọ mỗi năm đều quyên 10 đôla cho một bệnh viện nhi đã quyết định sẽ tạo cơ hội cho ba đứa con của mình có dịp kiếm tiền và tặng tiền. Họ đặt ba lọ đựng thức ăn trẻ em ở bếp, trên mỗi lọ đề tên mỗi đứa trẻ, và tìm cách để bọn trẻ có thể kiếm được 5-10 đôla cho vào chiếc lọ "đồng xu yêu thương" để dành cho những bệnh nhi có hoàn cảnh khó khăn. Bọn trẻ được trả tiền ngay vào cuối ngày, cho mỗi công việc làm thêm. Bọn trẻ thích nhìn những đồng xu mỗi ngày một nhiều lên, và đếm lại những đồng xu đó. Chúng cảm thấy mình trực tiếp tham gia vào việc mua các thiết bị và thuốc (cho các bạn nhỏ ở bệnh viện). Bằng cách làm này, trẻ nhỏ tự nhiên sẽ có một trái tim rộng lượng và thương yêu.

CON CÓ THỂ TRÔNG TRẺ TỐI NAY?

Nếu bạn quyết định để con mình làm công việc trông trẻ, hãy dạy chúng cách trông trẻ và giúp chúng hiểu trách nhiệm của công việc này. Các nhà thờ, trường học và trung tâm cộng đồng thường tổ chức những lớp dạy trông trẻ, các kỹ thuật, các cách thức chơi với trẻ. Nếu không có một lớp như vậy ở gần nhà, hãy tìm kiếm thông tin tại thư viện nơi bạn ở. Một lớp chăm sóc trẻ sẽ dạy con bạn cách làm hộp, cặp, hay túi đựng những vật nho nhỏ để chơi với trẻ: những bộ xếp hình bé, các trò chơi, một hai con rối, những cuốn sách. Laura là một cô bé thích trông trẻ đang tìm kiếm việc làm. Cô bé không dán mắt lên ti vi; cô nói chuyện với bọn trẻ và chơi với chúng. Trước khi rời nhà, cô nhặt một vài mô hình nhỏ, các băng đĩa, đồ chơi để mang tới cho bọn trẻ chơi. Một số thiếu niên, giống như Laura, có bản năng tự nhiên như thế, những đứa khác thì phải học nếu chúng muốn làm người giữ trẻ. Cha mẹ có thể giúp đỡ con cái trong những công việc chuẩn bị như vậy.

Thêm một gợi ý nữa. Trong bộ dụng cụ trông trẻ của con bạn, có thể sẽ cần cả một tấm thẻ, hay các mẫu cần nhớ như mẫu dưới đây, để cho con

bạn có thể gửi tờ giới thiệu tới các bậc cha mẹ có nhu cầu tìm người giữ trẻ. Không cần phải e ngại. Như là một người đi làm việc, con của bạn cần biết những chi tiết để có thể làm tốt công việc.

DỊCH VỤ TRÔNG TRẺ CỦA LAURA

Chúng tôi ở tại: ______________________

Điện thoại: ______________________

Chúng tôi sẽ có mặt ở nhà lúc: ______________________

Thời gian đi ngủ: ______________________

Tên của hàng xóm và số điện thoại trong trường hợp khẩn cấp: ______________________

Tên: ______________________

Số điện thoại: ______________________

Những hướng dẫn chi tiết khác: ______________________

____

____

Phí của chúng tôi là 1 đô/1 giờ và 1,5 đô/1 giờ sau nửa đêm.

Laura

LIỆU CON CÓ THỂ ĐI ĐƯA BÁO?

"Được, nhưng con phải tự lo liệu mọi việc. Mẹ không có thời gian xen vào đâu," là một câu trả lời thường hay được nghe thấy nhất. Khi bạn muốn con mình học đọc, liệu bạn có chỉ đặt cuốn sách xuống trước mặt con? Không. Bạn gửi con tới trường học. Không có nhiều giáo viên dạy việc đưa báo, nhưng cha mẹ có thể là gia sư cho công việc marketing và kỹ thuật thu tiền (báo). Dean, 12 tuổi, gập báo và đưa báo hàng ngày rất chăm chỉ, nhưng cậu ghét việc thu tiền. Người phụ trách khu vực nói: "Nếu không thu tiền, cậu ấy sẽ mất việc," đó là một kết quả tất yếu. Mất việc có thể dạy cho

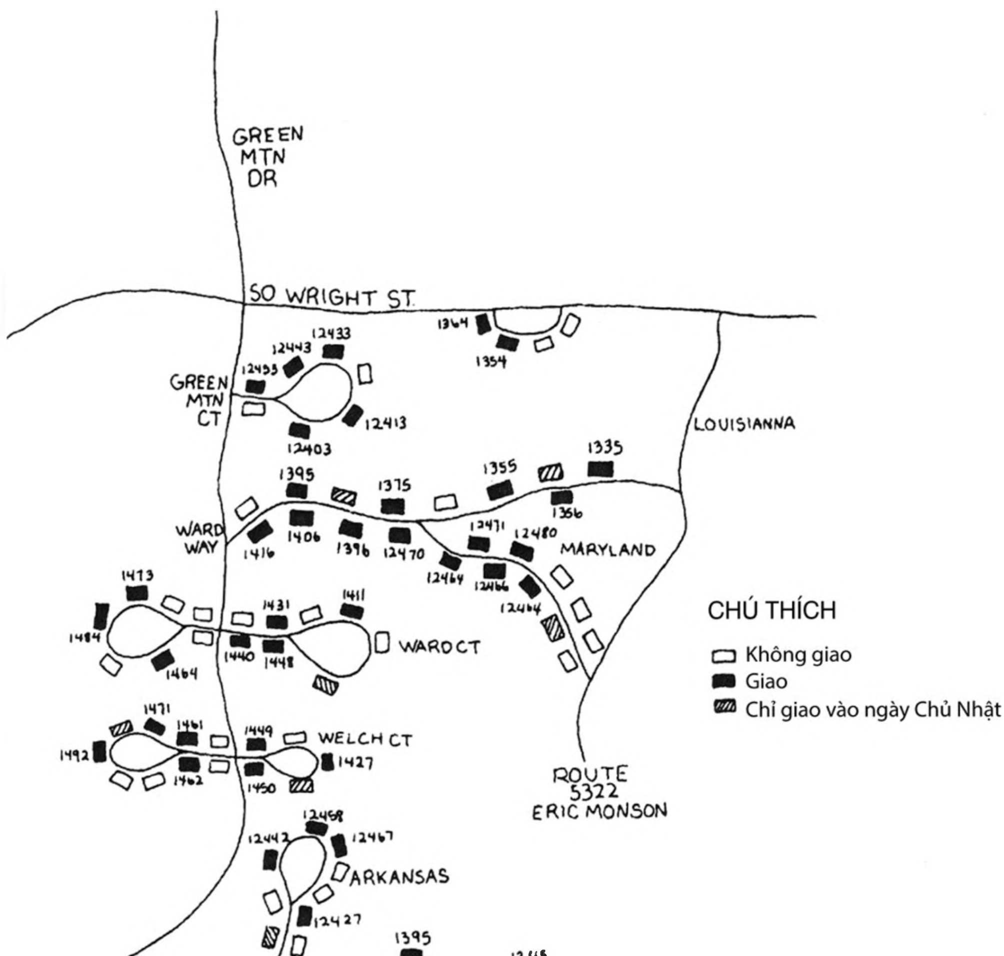
cậu bài học về thất bại, nhưng nếu cậu gặp vấn đề, những gì cậu học được chỉ là chạy trốn. Cha mẹ cậu quyết định sẽ giúp cậu vượt qua khó khăn trong việc thu tiền. Họ phát hiện ra lý do mà Dean ghét việc thu tiền là cậu bị một số người bất lịch sự dọa nạt. Không ai có bằng chứng, nhưng nếu có băng ghi lại, bạn sẽ thấy sự cáu bẳn của mấy người đó đã tới mức lỗ mãng. Cha mẹ cậu luyện tập cho cậu tại nhà, giả vờ tỏ ra lỗ mãng với cái cửa. Thỉnh thoảng họ còn đi cùng với cậu. Họ dạy Dean tỏ thái độ cương quyết, đứng vững cho lập trường của mình, nhưng vẫn lịch sự - những kỹ năng đáng giá ngay cả với người trưởng thành.

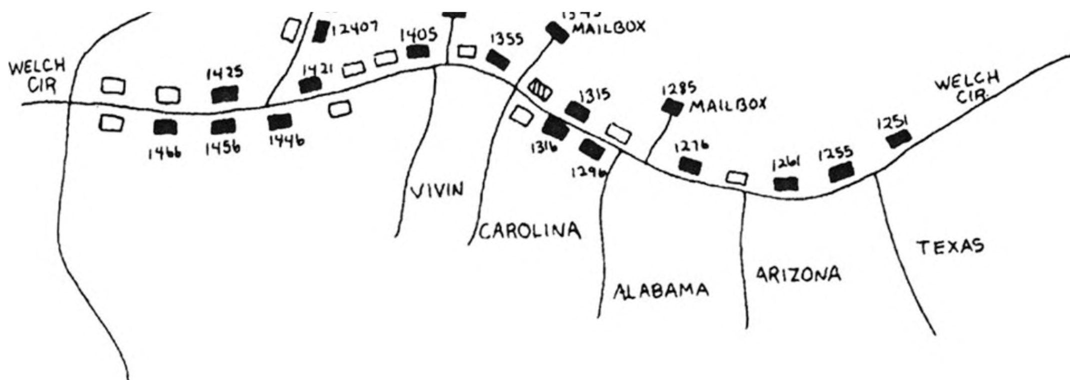
Cha mẹ của Eric Monson giúp cậu tổ chức lịch trình bằng cách vẽ ra một bản đồ chỉ rõ từng ngôi nhà trong khu vực cậu phụ trách. Họ lái xe trên chặng đường đó và vẽ sơ đồ từng ngôi nhà. Họ đánh dấu những ô màu đen để chỉ những nhà nhận báo hàng ngày, ô màu đỏ là chỉ những nhà nhận báo vào ngày Chủ nhật và ô không có màu là nhà không lấy báo. Bản đồ gốc được đặt vào trong một túi nhựa. Điều này giúp cho việc đưa báo dễ dàng. Mỗi tháng, Eric bỏ ra 10 xu để pho-to một bản và đánh dấu những nhà đã trả tiền rồi, cậu có thể thấy ngay nhà nào vẫn còn nợ.

Kỹ thuật marketing cũng quan trọng. Eric thấy rằng tháng đầu tiên cậu có lộ trình này, cậu thu được 13 đôla, cao hơn lần đưa trước khi cậu chỉ đưa báo tới cổng. Cậu trả một đôla để gửi thẻ có đề chữ "Eric Monson, nhân viên đưa báo" với số điện thoại của cậu - một điểm nổi bật chuyên nghiệp khiến tên cậu trở nên khác biệt trong đống giấy tờ, hóa đơn. Cậu cũng trả một đôla mỗi giờ cho bạn của mình để cùng cậu đi thu tiền - giúp đỡ cậu và khiến công việc thu tiền an toàn và vui vẻ hơn.

Cha của Jamie, một người bán hàng chuyên nghiệp, đã giúp con trai viết thư giới thiệu khi cậu mới bắt đầu đi đưa báo. "Khi mọi người biết bạn, họ sẽ quan tâm tới bạn nhiều hơn." Nó sẽ bắt đầu như thế này: "Xin chào. Cháu là Jamie, cháu chín tuổi. Cháu có bốn em gái và ba em trai. Cháu rất vui vì được phục vụ bác. Hãy gọi cho cháu nếu có vấn đề gì bác nhé. Lý do mà cháu đưa báo ở khu vực này là..." Bây giờ, khi cậu bé sắc sảo, với mái tóc đen và đôi mắt đen sáng, luôn mỉm cười, dừng lại ở cửa, họ đã biết cậu. Bước tiếp theo mà cha cậu dạy cậu: "Hãy nói với họ là con đang tới." Khi thời gian thu tiền tới, Jamie để một mẩu giấy hẹn kẹp cùng tờ báo với nội dung: "Cháu sẽ có mặt ở nhà bác từ khoảng 6h30 tới 8h để thu 5.50 đôla cho tờ*Rocky Mountain News* của tháng Tám." Ý tưởng này giúp vượt qua được một vài rắc rối về việc đổi tiền "chú/ cô/ bác không có tiền lẻ tối nay".

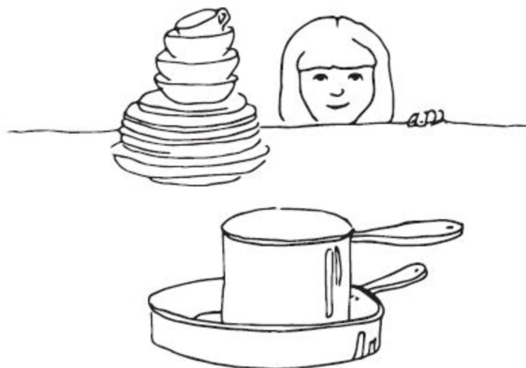
Sau lần thứ hai cậu CHÚ THÍCH Không giao Giao Chỉ giao vào ngày Chủ Nhật cố gắng tới thu tiền mà lại không có ai ở nhà, cậu sẽ để lại một phong thư kèm địa chỉ và một lời đề nghị họ chuyển tiền bằng thư tới cho cậu. Người lớn khi chuyển báo tại một khu vực rộng lớn với hàng trăm tờ báo thường chỉ để lại một phong bì với tờ báo vào cuối tháng và chờ đợi tiền sẽ được gửi tới như mọi thư từ khác.

Thật tốt khi có một công việc thường xuyên, ổn định và mình làm tốt. Bóng bàn, bơi lội, và những môn vận động khác giúp phát triển các kỹ năng và kỷ luật, nhưng các môn này không dạy về trách nhiệm cá nhân theo cách của một công việc cụ thể. Bọn trẻ cần học cách để thành công trong công việc.

CHƯƠNG II
Đánh giá

"Tại sao bọn trẻ nhà tôi lại không chịu làm việc vặt được phân công? Phòng ngủ của chúng luôn là một đống lộn xộn." Hãy dành thời gian bây giờ để đánh giá, trước khi bạn lập kế hoạch cho chiến lược dạy con làm việc nhà sắp tới. Có thể bạn đòi hỏi quá nhiều và điều đó vượt quá khả năng của trẻ. Có thể bọn trẻ không hiểu công việc được phân công và cần phải được hướng dẫn lại. Có thể có điều gì đó không ổn với cách tiếp cận của cha mẹ hay là các kỹ thuật mà cha mẹ hướng dẫn. Thỉnh thoảng những phần thưởng, sự động viên hay hình phạt cần được sáng tạo để thúc đẩy sự hoàn thiện.

Vấn đề có thể nằm ở công việc, sự sắp xếp, hoặc ở đứa trẻ hoặc ở chính cha mẹ. Hãy quan sát thật cẩn thận. Phân tích tình huống. Suy nghĩ về những giải pháp có thể - sẽ có ích nếu viết chúng ra để bạn có thể quyết định hợp lý. Sau đó hãy lên một kế hoạch mới. Lý do cuốn sách này được viết ra là để cung cấp thêm nhiều ý tưởng, từ đó bạn lựa chọn hay dùng trí tưởng tượng của mình để tìm ra những cách tiếp cận công việc này từ một

góc nhìn mới mẻ. Hầu hết việc nuôi dạy con là một hoạt động hướng dẫn trên thực tế. Chúng ta học hỏi khi làm việc. Cách mà chúng ta phản ứng với những nỗ lực đầu tiên của trẻ làm một việc gì đó có thể là chìa khóa cho những gì mà chúng cố gắng lần sau, nản lòng, bỏ qua khi đang làm dở việc, hoặc bỏ hẳn không làm nữa. Hãy cùng chúng tôi xem xét một lượt các câu hỏi kiểm tra để làm rõ nguyên nhân và hiện tượng của những vấn đề này, từ đó bạn có thể tiếp tục chương trình huấn luyện.

Liệu các tiêu chuẩn có rõ ràng? Sally, 12 tuổi, muốn biết chính xác việc cần làm. Làm sạch nhà tắm liệu có bao gồm cả việc quét sàn nhà và rũ thảm nữa không? Khi bố cô bé đi kiểm tra xem nhà tắm có sạch không, Sally muốn nói: "Vâng, con đã làm sạch như bố mẹ yêu cầu, thậm chí là quét cả sàn nữa đấy ạ." Đặt ra một tiêu chuẩn vệ sinh rõ ràng bằng cách dán một tấm bảng chỉ dẫn mô tả về vệ sinh vào trong danh mục công việc hàng ngày và hàng tuần cho một phòng cụ thể hay một công việc cụ thể, cho trẻ cơ hội được so sánh công việc do trẻ hoàn thành với tiêu chuẩn, ngay cả khi bố mẹ không ở nhà. Những ví dụ cụ thể về thẻ công việc có thể tìm thấy ở trang 86.

Trẻ cần hiểu rõ:

1. Quy định hay mong muốn của bạn về công việc đó.

2. Những thuận lợi và hậu quả nếu điều đó không được hoàn thành.

3. Trẻ có thể lựa chọn giữa phần thưởng và hình phạt.

4. Chính xác đâu là lựa chọn mà cha mẹ muốn trẻ thực hiện.

Liệu trẻ có thể đảm nhận được công việc đó không? Nếu trẻ không thể làm được công việc mà bạn muốn, có ba lựa chọn:

1. Khiến công việc dễ dàng hơn hoặc hạ thấp tiêu chuẩn xuống.

2. Thay đổi hoàn toàn công việc.

3. Hướng dẫn lại và tạo cơ hội luyện tập cho trẻ.

Thủ thuật đánh giá cách tiếp cận việc huấn luyện phải thật khách quan,

không kèm theo cảm xúc - đặc biệt là những cảm xúc tiêu cực như là giận dữ hay tức tối.

Nếu bạn thấy trẻ không thể đảm nhận được công việc, đừng ngần ngại thay đổi. Dwight, 6 tuổi, muốn tưới cây cảnh trồng trong nhà, mẹ cậu quyết định để cậu thử. Bà mẹ cẩn thận đánh dấu các ngày tưới cây vào trong một tấm bảng và chỉ cho cậu bao nhiêu nước cần cho mỗi loại cây. Nhưng Dwight thích tưới quá nhiều lần khiến cho cây bị úng. Cậu bé còn quá nhỏ để đảm nhận được trách nhiệm này. Để dàn xếp, mẹ cho cậu bé cơ hội trở thành một "Người phun nước cho sân". Được rửa sân với một cái vòi nước mỗi tuần một lần cũng rất thú vị nên cậu đã tự nguyện trả cho mẹ công việc tưới cây.

Để trẻ thay đổi, thỉnh thoảng cha mẹ cũng phải thay đổi hành vi của mình. Một người huấn luyện ngựa có thể dạy một con ngựa thành công rồi giao lại cho chủ của nó, ba tuần sau, tất cả những sự huấn luyện trước đó bằng không. Người chủ đã hiểu sai những dấu hiệu mà con ngựa gửi tới anh ta. Bọn trẻ cũng cảm nhận được sự mong đợi của chúng ta và biết liệu ý chúng ta có như những gì chúng ta nói hay không. Nếu chúng ta nghĩ về những yêu cầu của mình, khiến cho các yêu cầu đó hợp lý và công bằng, rồi có hình phạt thích hợp, bọn trẻ sẽ nghiêm túc thực hiện theo.

Liệu bạn có dành thời gian để kiểm tra? Kiểm tra sau khi trẻ thông báo là đã hoàn thành công việc không có nghĩa là bạn không tin trẻ; mà đây là thời điểm bạn đánh giá kết quả công việc trẻ đã làm và những nỗ lực mà trẻ đã bỏ ra trong suốt quá trình làm việc.

- Dành thời gian kiểm tra cho bạn cơ hội để đưa ra những lời khen tặng và những nhận xét tích cực.
- Dành thời gian kiểm tra giúp bạn có cơ hội tạo thói quen làm việc cẩn thận cho trẻ.
- Dành thời gian kiểm tra có thể phá vỡ được vòng tròn của trò trì hoãn công việc (của trẻ).

Điều này không có nghĩa bạn phải kiểm tra từng công việc mà trẻ làm. Một công việc được hoàn thành đúng cách sau nhiều lần, một câu hỏi đơn giản về việc hoàn thành việc ấy như thế nào có thể xây dựng sự chính trực. Trẻ nói: "Con đã làm việc đó!" và bạn chấp nhận câu trả lời. Khi kiểm tra

công việc của trẻ, những gợi ý sau sẽ giúp bạn:

1. Tránh phá vỡ bầu không khí. Bạn có thể lờ đi hàng đống quần áo trên giường của John nếu bạn cậu bé đang đợi ở cửa và cậu đã dành cả nửa giờ để thu dọn và làm phẳng ga trải giường.

2. Ngưng ngay việc kiểm tra khi bạn đang bực dọc. Cha mẹ trong tâm trạng bực bội có thể sẽ chỉ trích quá lời và nhanh chóng tìm ra lỗi sai của trẻ.

3. Cho trẻ thời gian chơi. Khi công việc hoàn thành, đôi khi một khoảng nghỉ giải lao trước khi sửa lỗi có thể giúp giảm căng thẳng. Ngay cả khi công việc chưa hoàn thành, bọn trẻ cũng cần có thời gian nghỉ ngơi. Trường học là công việc của bọn trẻ và chúng cần thời gian nghỉ để lấy lại sức sau "công việc".

4. Đánh giá kết quả công việc của trẻ dựa trên nguyên tắc của điều kiện phòng ốc trước khi công việc bắt đầu, hơn là đánh giá vào những gì chưa làm được. Nếu phòng khách lộn xộn với báo, đồ chơi, sách vở, xem xét rằng những vật đó đã được dọn gọn gàng, chứ không phải là đệm ở ghế sofa bị xô lệch.

5. Tránh xa những từ như luôn luôn, không bao giờ, và mỗi lần. Cũng cần tránh nhắc lại những khuyết điểm quá khứ như: "Con luôn luôn quên dọn giường!" hay là: "Con chưa bao giờ mắc áo khoác của con lên giá!". Thay vào đó, chỉ tập trung và thảo luận về công việc đã được phân công.

Bạn có đang luyện tập để giữ bình tĩnh? Nếu vậy, trẻ rất muốn biết mình cần phải làm gì tiếp theo, hoặc là được cha mẹ nói cho biết những việc trẻ đang làm không phải là những gì mà trẻ cần làm. Tại Berlin, một giáo viên mầm non có một nửa số học sinh là người Đức, nửa còn lại là người Mỹ, quan sát thấy trẻ em Đức cần nhiều thời gian để phát triển khả năng tự chủ tốt hơn trẻ em Mỹ. Cô cảm thấy điều này vì sự khác biệt giữa cấu trúc khắt khe và mạnh mẽ trong nhiều gia đình Đức so với những gia đình ít tính kỷ luật hơn của người Mỹ.

Shauna khá thất vọng khi thấy cậu con trai bảy tuổi của mình là một đứa trẻ lười biếng, lề mề. Đối với cậu bé, đi tất phải mất 20 phút. Shauna luôn đứng đằng sau giục cậu: "Nhanh lên, con bị muộn rồi. Hãy mặc áo vào ngay và sau đó là quần jean." "Đừng quên dọn giường của con nhé!"

"Nhanh lên nào, tới giờ ăn rồi con!" Phòng ngủ của Lynn có hai cửa, một cửa mở ra hướng về phía nhà bếp, khiến mỗi cử động của cậu đều không lọt qua mắt của mẹ khi cô chuẩn bị bữa sáng, và cô lợi dụng việc này để luôn thúc giục cậu. Trong một cuộc trao đổi với cha mẹ, giáo viên của Lynn thông báo rằng, cậu cần phải chịu trách nhiệm nhiều hơn để hoàn thành bài tập tại trường đúng giờ. Điều này gợi ý cho mẹ cậu một ý tưởng sắp đặt lại phòng ngủ của Lynn để giúp cậu có trách nhiệm hơn ở nhà. Cửa hướng ra bếp được đóng lại bằng cách di chuyển đồ đạc. Vì Lynn không muốn bỏ bữa sáng hay bị muộn giờ tới trường nên cậu phải có trách nhiệm hơn, cậu cố gắng đúng giờ mà không cần sự thúc giục của mẹ nữa. Hãy để trẻ đưa ra càng nhiều sự lựa chọn cho bản thân càng tốt và để cậu tự giải quyết các công việc của chính mình.

Liệu trẻ có nhận thấy sự lộn xộn? Làm thế nào để chúng ta có thể hướng dẫn trẻ trở nên có trách nhiệm với đồ dùng cá nhân của mình? Liệu chúng có thấy cuốn sách bị rơi trên sàn và cần phải đặt vào giá sách? Một người mẹ giận dữ đặt một chiếc ghế ăn ở ngay giữa lối đi tới phòng ngủ của cô con gái. Cô tự nhủ: "Tôi cá nó và Tammy (bạn của con gái tôi) sẽ không nghĩ tới việc di chuyển nó ra khỏi lối đi." Chắc chắn như vậy, chúng chơi với nhau, ăn tối, thay đồ ngủ, ăn bắp rang, và nghe nhạc, ở trong và ngoài phòng suốt đêm, nhưng không hề nhận thấy cái ghế và di chuyển ghế, thậm chí là dịch chiếc ghế sang một bên. Chúng trèo lên ghế và chạy vòng quanh chiếc ghế cả tối đó. Bởi vì nhìn thấy rác và sự lộn xộn là một kỹ năng thường xuyên phải được huấn luyện, cũng giống như việc buộc dây giày, nó phải được hướng dẫn, huấn luyện, luyện tập và nhắc lại.

Liệu trẻ có bướng bỉnh? Robert L. DeBurn gợi ý rằng có ba cản trở trong việc dạy trẻ: dựng lên một chứng cớ (kiếm cớ), phản đối và phàn nàn. Có thể sẽ tốt nếu hiểu rõ những rào chắn trước khi quyết định lựa chọn cách nào: giảm yêu cầu, thay đổi công việc, hay là cần phải luyện tập thêm.

Đứa trẻ thường lấy cớ sẽ hay phản ứng: "Con không có thời gian để dọn giường" hay là "Con sẽ dọn sạch nhà tắm vào ngày mai." Nếu công việc đó cần phải được làm, bạn có thể đáp lại là: "Chúng ta sẽ cùng chờ bữa sáng trong khi con dọn giường" hay "Con có thể làm sạch nhà tắm lúc ti vi chiếu phim tối nay." Một đứa trẻ hay kiếm cớ trốn việc thường thể hiện sự thiếu nhiệt tình và cần sự thấu hiểu của bạn, nếu bạn muốn lấy lại hứng thú của trẻ. Hãy cố gắng xử sự thật bình tĩnh, nhưng có giải pháp ngay, và sau đó dành thời gian để thảo luận thật cởi mở về lý do thực sự đằng sau việc kiếm

cớ ấy. Liệu trẻ có cảm thấy công việc được phân công quá nặng? Liệu có sức ép bất ngờ nào đó ở trường? Liệu một công việc nhiều trách nhiệm hơn có mang lại hứng thú và ý nghĩa?

Trẻ con có thể cảm thấy sức ép to lớn từ bài tập ở trường, thầy cô giáo, bạn bè và đội nhóm. Con gái Sue của tôi nhớ rằng một thầy giáo dạy khoa học đã bực bội vì những dự án nhóm luôn bị trễ. Thầy muốn cô bé phải chuẩn bị mọi thứ cho giờ học của thầy, và cố tình phân rất nhiều bài tập khó trùng với thời gian diễn ra lễ hội âm nhạc và hòa nhạc. Nếu tình trạng tương tự cũng xảy ra ở nhà sẽ chỉ dẫn tới những mối bất hòa trong gia đình. Hãy cố gắng hiểu nguyên nhân của những lời kiếm cớ của trẻ. Lựa chọn tốt nhất sẽ giống như điều chỉnh hay thay đổi công việc, hơn là cố tình ép trẻ làm công việc đã phân công đó.

Trẻ kiếm cớ hoặc chống lại các công việc được phân công để gây chú ý nhiều hơn từ cha mẹ, nhiều sự trợ giúp trong công việc, hay nhiều thời gian hơn để hoàn thành công việc đó. "Nhưng con không thể làm được." "Nhưng con phải tập piano bây giờ." "Nhưng Tom đang đến. Con không thể làm được." Lời phản đối có thể có giá trị. Hãy lắng nghe thật cẩn thận và sau đó điều chỉnh theo. Thật dễ để biến lời bào chữa thành một lý lẽ, vì thế hãy tránh điều này bằng cách đòi hỏi con bạn giải thích rõ ràng hơn. Nếu lời bào chữa cho thấy sự xúc động mạnh, an ủi trẻ một cách nhẹ nhàng. Tạo sự tin tưởng, và khen ngợi trẻ về những điểm tốt (chắc chắn trẻ phải có một vài điểm tốt) và sau đó thuyết phục rằng công việc đó cần phải được hoàn thành.

Kỹ thuật "băng rè" có thể được áp dụng với trẻ khi chúng không chịu làm công việc được phân công. Bạn có thể chịu được bao lâu một cuộn băng xước hát đi hát lại một câu hát "tình yêu sẽ, tình yêu sẽ, tình yêu sẽ, tình yêu sẽ..."? Giải pháp ở đây là bỏ qua chỗ đó và nghe phần còn lại của bài hát. Bạn có thể sử dụng kỹ thuật "băng rè" đó với con của mình. Camille không chịu rửa bát cả ngày, thay vào đó cô bé nhồm nhoàm nhai bánh, nói chuyện với bạn qua điện thoại, và đọc một cuốn sách yêu thích. 4 giờ chiều, mẹ cô bé biết nhà bếp cần phải được dọn sạch để chuẩn bị bữa tối vào lúc 5 giờ. Mẹ nói, "Camille, hãy rửa bát ngay!" Camille đáp lại với một lời bào chữa và một ánh mắt như thể nói: "Ai, con á!" Mẹ cô nhắc lại rất rõ ràng và bình thản: "Camille, hãy rửa bát ngay!" Sau nhiều lần lặp đi lặp lại, Camille quyết định sẽ rửa bát thay vì tiếp tục phải nghe những lời yêu cầu, vì thế đã dừng được "băng rè". Biện pháp này đòi hỏi một mệnh lệnh bình tĩnh, chắc

chắn và không cảm xúc từ phía cha mẹ, với một yêu cầu rõ ràng, trực tiếp, đơn giản về những gì cần phải làm. Một khi đoạn băng rè đã qua, hãy đưa ra lời khuyến khích động viên khi công việc tiến triển tốt và khen ngợi khi công việc hoàn thành. Sử dụng biện pháp này khi một tình huống không thể đừng được nữa và cần phải trực tiếp yêu cầu [trẻ]. "Băng rè" không giống như lời ca thán. Ca thán sẽ liên quan tới việc tìm lỗi và liên tục nhắc đi nhắc lại sự việc và có thể kéo dài cả ngày. "Băng rè" chỉ ứng dụng cho hành động tức thì. Một khi hành động đã đạt được, hãy cất băng đi và thay đổi giọng nói sang tông khen ngợi và khuyến khích.

Trẻ hay phàn nàn là khó trị và gây phiền hà nhiều nhất. Bởi vì một lời phàn nàn có lý thì đe dọa cái tôi của cha mẹ. "Con phải làm nhiều việc hơn bất cứ người bạn nào của con?" "Tại sao Mary không làm việc này thay con? Như thế là không công bằng!" Trẻ phàn nàn thường hay thất vọng, nhưng không phải thường thất vọng về những gì chúng đang phàn nàn. Michelle có thể phàn nàn về việc rửa bát nhưng lại thất vọng về điểm thi môn lịch sử thấp. Lắng nghe trẻ có thể giúp làm rõ tình huống hay là lời phàn nàn mơ hồ. Napoleon nói: "Khi mọi người ngưng phàn nàn, họ ngưng suy nghĩ." Nếu lời phàn nàn được chứng minh bằng sự thật, hãy chỉnh sửa kịp thời và đừng sợ phải thú nhận rằng bạn đã sai.

Ngay cả người lớn cũng sử dụng cớ, lời phản đối và phàn nàn để trì hoãn làm một việc không thú vị. Bạn có thể dạy trẻ và chúng có thể học hỏi được nhiều bằng việc bạn hiểu lý do mà chúng đưa ra để không làm một việc đã được phân công.

Liệu con bạn có trì hoãn công việc? Một số sự trì hoãn công việc dường như bình thường giữa chúng ta. Mẹo ở đây là phải ngăn việc trì hoãn biến thành một thói quen. Để làm được việc đó, hãy học cách nhận ra các hiện tượng, nguyên nhân có thể, và rồi tập trung vào một số giải pháp để ngăn chặn xu hướng trì hoãn.

Đứa trẻ hay trì hoãn thường:

- Lần lữa công việc hay nhiệm vụ.
- Chậm chạp trong hoàn thành bất cứ công việc nào.
- Bỏ dở giữa chừng công việc.

- Quá cẩn thận và tỉ mỉ.
- Chờ đợi sự giúp đỡ.
- Đưa ra quá nhiều lời biện hộ.
- Thiếu tập trung khi làm việc
- Thiếu nhiệt tình
- Luôn tìm cách ra khỏi nhà để né tránh các công việc nhà được phân công.

Các lý do trì hoãn:

- Không muốn làm vì công việc quá khó.
- Cha mẹ mong đợi sự hoàn hảo.
- Sợ thất bại.
- Có quá nhiều lần thất bại và quá ít thành công.
- Có thể chán vì công việc quá dễ.
- Không làm việc đó bởi vì lần gần đây nhất làm việc ấy mà không được trả tiền.
- Sức khỏe hay thể chất không đáp ứng được.
- Che giấu sự không hiểu biết/ Giấu dốt.
- Xem ti vi quá nhiều.
- Yêu cầu của cha mẹ thay đổi liên tục: hai giờ làm việc hôm nay và không làm gì vào ngày mai.

Các giải pháp có thể sử dụng:

- Khen ngợi khi con có nỗ lực tích cực.
- Giúp trẻ phát triển các kỹ năng thông qua thành công.

- Thiết lập các công việc hàng ngày với bảng công việc nhà.
- Cho trẻ được làm một vài điều đặc biệt.
- Tìm hiểu xem có phải đó là do những vấn đề sức khỏe hay thể chất ảnh hưởng đến trẻ không.
- Điều chỉnh công việc phù hợp với trẻ.
- Gần gũi quan sát khi trẻ bắt đầu công việc.
- Thuyết phục trẻ làm cho tới khi công việc hoàn thành.
- Ghi nhận thời gian hoàn thành công việc và thúc đẩy trẻ hoàn thành công việc sớm hơn thời gian dự tính.
- Thỉnh thoảng đưa ra những lời nhận xét vui vẻ.

Liệu có nên đặt thời gian cho công việc? Liệu lịch trình có khác nhau giữa các ngày? Liệu bọn trẻ có được trông đợi là làm một số việc ngày hôm nay và chẳng có việc gì ngày mai? Một lịch trình đơn giản với thời gian ăn uống và ngủ giúp trẻ có một thời gian biểu khoa học. Liệu các công việc có làm trước thời gian được hay là chúng được làm sát nút giờ quy định? Liệu trẻ được đối xử như một người làm công có giá trị hay một nô lệ? Liệu bạn có chờ đợi quá nhiều ở trẻ? Liệu có vấn đề gì với công việc không? Nó có quá khó? Nó có quá lớn hay là liệu nó có chiếm quá nhiều thời gian của trẻ? Không ai hoàn hảo; chúng ta không thể chờ đợi điều ấy ở trẻ. Liệu bạn có đối xử với trẻ với sự đồng cảm thấu hiểu như bạn đối với trẻ con hàng xóm không? Hãy nhớ rằng những đứa trẻ bình thường có thể giữ phòng chúng sạch hơn cha mẹ giữ ga-ra.

Liệu có sự cạnh tranh bên ngoài từ bạn bè, ti vi hay là sách vở? Ngay cả khi đó là những thứ tốt, chúng cần phải có quy định để giữ cuộc sống của trẻ cân bằng. Bọn trẻ nhà bạn sẽ cần thời gian để làm việc mà không có bạn bè ở bên cạnh, và bạn cần vài cách để quy định việc này. Thỉnh thoảng những đứa trẻ hàng xóm hay bạn bè của con bạn sẽ gây rắc rối, không chỉ bởi sự có mặt của chúng, mà còn bởi thói quen chơi của chúng nữa. Những đứa trẻ này có thể phát hiện ra cách mới lạ để khám phá đồ chơi, tủ đựng đồ, ngăn kéo, kéo tung mọi thứ và tạo thành một đống hỗn độn ở nhà bạn. Trong trường hợp này, bạn cần phải hướng dẫn chúng

chỉ được chơi trong khu vực quy định. Thu xếp thời gian dọn dẹp trước khi chúng tới nhà bạn chơi để giúp chúng nhận ra hậu quả của việc quá tò mò. Người lớn đôi khi cũng cần giúp bọn trẻ hiểu rõ trách nhiệm khi trẻ gây ra đống lộn xộn ấy, để tránh tạo ra một sự giận dữ bực bội từ chính con của bạn.

Bonnie phát hiện ra rằng đứa con nhỏ nhất của cô hay gây sự và tạo ra cạnh tranh trong công việc nhà. Cậu bé làm mọi thứ tưởng tượng ra để khiến các anh chị trong nhà tham gia vào công việc với mình. Khi cậu còn nhỏ chưa làm được việc nhà, Bonnie cho cậu tắm trong bồn với rất nhiều đồ chơi để giữ cho cậu bận rộn trong khi các anh chị khác làm việc. Khi cậu được bốn tuổi, giải pháp tốt nhất là giao công việc cho cậu, vì thế cậu cảm thấy mình là một thành viên của gia đình.

Bởi vì xem ti vi là một hoạt động thụ động, nó làm chậm quá trình học tập, cản trở sự sáng tạo và là nguyên nhân khiến trẻ trở nên quá khích. Đúng là trẻ có thể học được nhiều kiến thức thông qua ti vi nhưng vì đây là hoạt động thụ động nên trẻ sẽ học được ít hơn nhiều so với việc tham gia trực tiếp. Các con số thống kê chỉ ra rằng trẻ con xem ti vi từ bốn giờ trở lên trong một ngày có chỉ số IQ thấp hơn những trẻ xem ti vi dưới mức này. Ti vi can thiệp vào công việc bằng cách khiến trẻ không quan tâm tới khung cảnh xung quanh. Chúng không để ý tới những việc mà mình cần làm. Hãy cố gắng tắt ti vi trong vài ngày. Sau khi những hiện tượng như vậy giảm dần, bọn trẻ sẽ bắt đầu các hoạt động khác cho bản thân và phát triển các mối quan hệ với mọi người tốt hơn. Chúng sẽ trở nên có trách nhiệm hơn trong việc giải trí thay vì cứ chán là bật ti vi lên. Hầu hết các gia đình đều có ti vi, nhưng họ sẽ được lợi nhiều hơn nếu cắt giảm giờ xem ti vi.

Tùy thuộc vào từng loại, sách có thể là một thứ tương tự như ti vi. Sau khi đọc xong một cuốn tiểu thuyết tình cảm, người đọc sẽ có cảm giác trầm lặng, cần có một sự điều chỉnh trở lại với thế giới thực. Thông thường đôi khi sẽ xuất hiện sự thất vọng, chán nản, khiến cho trẻ khó mà bắt đầu trở lại với công việc hoặc bài tập. Đọc truyện cũng có thể là một cách trốn tránh và phương cách để trì hoãn, ngăn trở các mối quan hệ lành mạnh.

Liệu có thời gian điều chỉnh cho trẻ? Bạn có từng đọc những bài báo nói rằng, "cha mẹ cần có thời gian để giảm bớt sức ép khi họ từ cơ quan về nhà để thích nghi với sự thay đổi trong môi trường?" Trẻ con, cũng như người lớn, cần có những điều chỉnh. Sau giờ ở trường hay khi trở về

từ nhà ông bà, hay từ tiệc sinh nhật, trẻ đều cần điều chỉnh để thích nghi. Một bà mẹ nói: "Bọn trẻ nhà tôi thường gặp vấn đề khi trở lại với lịch sinh hoạt thường ngày sau chương trình chiếu phim hoạt hình buổi sáng thứ Bảy kết thúc." Một bà mẹ khác thì thấy rằng nếu cô đọc cho đứa con trai 2 tuổi của mình nghe một câu chuyện mà cậu bé thích hay là đi dạo một lát với cậu, sau đó cậu bé sẽ tự chơi trong khi cô chuẩn bị bữa tối.

Nhu cầu về thời gian cho sự điều chỉnh này có thể là một thói quen uống sữa và ăn nhẹ sau giờ ở trường. Một cậu bé tuổi vị thành niên và cha mẹ đồng ý về dấu hiệu bằng tay được sử dụng khi căng thẳng xuất hiện - một dấu hiệu ngầm nói "hãy để con điều chỉnh một chút". Cha mẹ cần nhận thấy được điều này và điều chỉnh những mệnh lệnh của mình vào khoảng thời gian này.

Liệu bạn có phải cạnh tranh với người vợ/chồng cũ của bạn đời hay cặp cha mẹ khác? Trẻ em có cha mẹ ly dị thường thích thú khi thấy người mới của cha/ mẹ không bắt chúng làm việc hay giữ kỷ luật nghiêm với chúng. Chúng tôi không có câu trả lời cho vấn đề này, nhưng biết rằng chúng tồn tại. Ngay cả những trẻ em có cha mẹ ruột sống cùng vẫn thích thú khi các cha/mẹ khác đối xử với chúng tốt hơn. Bạn đã từng nghĩ rằng những đứa con của ai đó ứng xử tốt hơn con của bạn? Đôi khi chính chúng ta còn cạnh tranh với một hình ảnh về các cha mẹ dạy con cái họ thế nào để trở thành người thành công và trách nhiệm.

Liệu cha/mẹ có đang gặp khó khăn? Bạn đang chịu sức ép? Bạn có hy vọng trẻ sẽ gánh vác phần việc quá tải của bạn không? Tránh thảo luận điều này với trẻ khi cả hai đang mệt mỏi (sau 10 giờ tối), hay đang đói bụng (giờ ăn), hoặc là đang ốm. Khi cha mẹ đang bị căng thẳng, có thể cần phải đánh giá lại các mục tiêu ưu tiên, và ngưng lại hoặc giảm bớt các việc ít quan trọng. Một bà mẹ, vừa mới nhận thêm công việc ở bên ngoài, cảm thấy gia đình mình sẽ thất vọng nếu họ không có bánh hoa quả và sô-cô-la cho những kỳ nghỉ sắp tới như trước đây. Khi hỏi bọn trẻ, cô ngạc nhiên vì chúng rất thích làm bỏng ngô caramen và bữa tiệc có các loại bánh mỳ nướng pretzel[1], ngũ cốc và các loại hạt ngũ cốc ăn liền. Và những loại này thì rất dễ làm.

Khi cha mẹ trải qua thời kỳ căng thẳng, bọn trẻ không phải lúc nào cũng sẵn lòng giúp đỡ và tỏ ra hiểu biết. Chúng ta thường nhìn lại quá khứ với cặp kính màu hồng và đưa ra một kết luận là trong quá khứ cha mẹ và

con cái thường cùng giúp đỡ nhau vượt qua khó khăn. Chúng ta nhìn vào một vài trường hợp tiêu biểu được khắc họa trong phim ảnh, nhưng điều đó không phản ánh tất cả. Thông thường khi cha mẹ ly hôn, mất việc, hay ốm nặng, bọn trẻ không thể nào xoay xở được. Nếu điều đó xảy ra, hãy đối mặt và tìm kiếm sự giúp đỡ trong gia đình bạn, nhà thờ, trường học, các nhóm trợ giúp, và những dịch vụ tư vấn chuyên nghiệp.

Những gia đình có mẹ đi làm cả ngày (phổ biến ở Việt Nam) thường phải chịu nhiều sức ép tại công ty. Nếu trẻ ở trung tâm chăm sóc ban ngày (nhà trẻ) cả ngày trong khi mẹ đi làm, nhà cửa lúc đi cũng sẽ nguyên hiện trạng như lúc về, nhưng nếu trẻ ở nhà cho tới tuổi tới trường, thì điều đó không còn đúng nữa. Bà mẹ đi làm cả ngày ấy phải thường xuyên để mắt tới việc giữ những thứ thiết yếu trong tầm kiểm soát và không để mọi thứ lộn xộn bởi vì thời gian của cô rất hạn chế. Các nghiên cứu chỉ ra rằng phụ nữ đi làm dọn dẹp nhà cửa ít hơn nhiều phụ nữ ở nhà làm nội trợ. Một lý do nữa là cô ấy sẽ tham dự vào nhiều dự án hơn. Dù mẹ đi làm hay ở nhà, trẻ vẫn cần phải học hỏi bằng cách làm việc nhà.

Nếu các bà mẹ đi làm cả ngày sẵn lòng để người khác giúp mình làm việc nhà, các nguyên tắc cũng như mẹo vặt để khiến trẻ làm việc nhà sẽ rất có ích. Nhiều người đã thành công trong việc tạo ra một "gia đình lao động", hơn là chỉ có cha mẹ lao động. Bạn có thể ngạc nhiên về cách mà bọn trẻ làm việc. Khi Beverly đi làm cả ngày, cô chuyển hầu hết công việc lau dọn nhà, dọn dẹp đồ đạc cho bọn trẻ và cô chỉ làm một chút những công việc lau dọn khó mỗi tối mà thôi. Một số gia đình chia nhỏ công việc, bao gồm việc nấu ăn, thành một danh sách theo số thành viên trong gia đình, và phân công lần lượt theo từng tuần. Việc này thành công là nhờ tất cả các thành viên đều có khả năng tương đương nhau - có thể tất cả đều từ 10 tuổi trở lên. Mary Jane yêu cầu mỗi con đều phải dành ra một tiếng lau dọn nhà cửa vào thứ Bảy, bên cạnh việc phải dọn phòng riêng của chúng. Như vậy là đủ để giữ cho ngôi nhà sạch sẽ, và không ai phải gánh vác việc dọn dẹp nhà cả tuần. Những gia đình có tinh thần hợp tác như vậy thường gần gũi nhau và phát triển một sự phụ thuộc lành mạnh giữa các thành viên trong gia đình.

Với gia đình có cả hai cha mẹ đều đi làm, sẽ có thêm một khoản tiền dư và chúng ta có thể thuê người để làm một phần công việc dọn dẹp nhà cửa. Một số trẻ có thể có lập luận: "Nếu nhà mình có tiền thuê người dọn vệ sinh, mình sẽ có thêm thời gian chăm sóc nhà cửa để giữ nó luôn sạch sẽ,"

trong khi số khác thì sẽ có cách tiếp cận kiểu "khách sạn" và từ chối mọi công việc dọn dẹp trong nhà vì cho rằng đó là việc của "người giúp việc". Một số cha mẹ đồng ý trả tiền cho bọn trẻ dọn nhà hơn là trả tiền thuê người, trao cho bọn trẻ trách nhiệm và cơ hội kiếm tiền.

Nếu bố mẹ phải đi làm cả ngày để nhà cửa ngăn nắp, hãy trung thành giữ vững các quy định cơ bản, việc dọn dẹp, các bữa ăn, rửa bát, và giặt giũ, và đạt được sự hợp tác từ bọn trẻ. Một nỗ lực được kết hợp dưới đây có thể có ích cho bạn:

1. Gọn gàng là luật chung. Việc giữ gìn nhà cửa sạch sẽ thì nên thoải mái, nhưng việc vứt đồ đạc và rác rưởi bừa bãi là không chấp nhận được.

2. Thiết lập một lịch trình lau dọn thường kỳ để giữ mọi thứ sạch sẽ.

3. Đảm bảo các phân công công việc rõ ràng, có đầy đủ tên người thực hiện, thời gian và cách thức thực hiện.

4. Làm đơn giản hóa việc dọn nhà bằng cách sắp đặt mọi thứ vào đúng vị trí của chúng, chỉ giữ đồ dùng được, những thứ không cần thiết phải bỏ đi.

Bạn có hay cáu giận không? Thỉnh thoảng khi bạn thử hết cả trăm cách nhưng bọn trẻ vẫn chẳng làm việc. Chúng cảm thấy mình đang làm tất cả những gì cần thiết, và bạn thì lại cảm thấy chúng quá lười biếng. Bạn thất vọng và cố dùng vũ lực với trẻ. Sau đó, bạn lại thử cách tiếp cận "thương thân": Mẹ phải mất 50 giờ để nấu ăn, giặt giũ và lau dọn nhà cửa và mẹ không thể làm điều đó một mình. Tại sao con lại không thể làm giúp mẹ một giờ?" Điều tốt nhất để làm đó là đi dạo và thư giãn. Đánh giá lại mọi việc. Có thể là bạn - những bậc cha mẹ, đã quá bận nên không hoàn thành công việc mà bạn được phân công và đang cố gắng thuyết phục bọn trẻ làm giúp phần việc của mình. Trong trường hợp này, bạn sẽ phải làm việc tới nửa đêm để lau dọn và tiếp tục cố gắng như thế vào ngày hôm sau. Tất cả những cách trên đều sai. Mục tiêu - khiến trẻ làm việc - là đúng. Hãy quan sát và tìm ra cách hiệu quả. Hãy nhớ, một ngôi nhà sạch không phải là một kết quả tự thân. Lý do chính ở đây là giữ gìn ngôi nhà sạch vì mọi người ở trong đó: khiến cho cuộc sống dễ chịu hơn, khỏe mạnh hơn và tăng cường hình ảnh của bản thân. Đừng biến ngôi nhà thành điều quan trọng nhất và phá hỏng mọi người trong quá trình làm nhà cửa gọn gàng, sạch đẹp.

Bạn có đang lo ngại về những gì người khác nghĩ hay làm? Bạn có hào hứng khi biết rằng con cái nhà Monson và McCullough thường dọn dẹp mọi thứ chúng thấy lộn xộn trong nhà, giữ phòng chúng sạch sẽ và làm mọi việc nhà mà không cần giục giã? Một phần động lực để viết cuốn sách này là để tìm ra và thử nghiệm các giải pháp vượt qua những vấn đề này. Chúng tôi hy vọng người khác có thể gặt hái được ích lợi từ những gì chúng tôi đã học hỏi. Tuy thế, bọn trẻ nhà chúng tôi cũng chây lười, và trì hoãn công việc như bọn trẻ nhà bạn vậy. Đừng so sánh bọn trẻ với những gì mà bạn thấy trẻ con nhà khác đang làm. Giữ cho mối quan hệ với con cái của bạn thật gần gũi. Đừng mong đợi con của bạn chạy nhanh hơn sức lực của chúng. Một đêm, vào cuối cuộc trò chuyện, Bonnie kết luận rằng: "Tôi phải đi bây giờ để lau dọn sàn bếp." "Ý của cậu là gì vậy Bonnie? Con của cậu phải làm việc đó chứ. Mình luôn lau sàn cho mẹ mình mà." Hãy đọc điều này: "Người ngoài luôn nhìn con bạn như là một nguồn lao động chưa được khai thác", như là một cái giếng luôn dồi dào nước. Đừng làm theo như thế. Bonnie giải thích cho người bạn ấy rằng, bọn trẻ nhà cô ấy đã được phân công làm các công việc nhà khác rồi và cô không mong là dạy mọi thứ cho bọn trẻ chỉ trong một thời gian ngắn. Thông thường, khi bạn có vấn đề, người khác hay khuyên bạn: "Hãy để bọn trẻ nhà cậu giúp cậu làm việc nhà nhiều hơn". Hãy đặt mục tiêu của bạn và theo đuổi chính mục tiêu ấy.

Khi cố gắng tạo ra một vài thay đổi, hãy hiểu rằng gia đình sẽ chống lại sự thay đổi đó và tình hình có thể tệ hơn trước khi nó có thể khá lên. Không vấp ngã, không thành công. Chúng ta đều đóng một vai trò trong gia đình - giống như một diễn viên trên sân khấu. Và khi một thành viên bắt đầu thay đổi, thậm chí là tốt hơn, các thành viên khác trong gia đình lo ngại rằng việc đó sẽ làm ảnh hưởng tới họ, làm phiền tới vai trò và vị trí của họ, vì thế họ chống lại sự thay đổi, thậm chí là đả phá nó. Giả dụ mẹ quyết định sẽ giữ gìn nhà cửa tốt hơn. Vì mẹ đã đọc cuốn sách *Bonnie's Household Organizer* (Những mẹo quản lý gia đình của Bonnie) về cách quản lý nhà cửa và cố gắng thử nghiệm một vài ý tưởng tại nhà. Thay vì ủng hộ, họ có thể ngầm phá hủy và chống lại những nỗ lực của mẹ cho đến khi họ nhận ra những thay đổi ấy sẽ không làm tổn hại gì tới vị trí cá nhân của họ. Điều tương tự xảy ra khi cha bắt đầu ăn kiêng. Vào ngày thứ năm, mẹ nỗ lực rất nhiều để nướng một chiếc bánh nướng lớn - món ưa thích của cha, thứ mà mẹ vẫn thường chỉ làm mỗi năm một lần. Bạn thấy đấy, để thúc đẩy sự thay đổi, chúng ta phải biết rõ nơi mình muốn đi và lý do tại sao, vì thế sự cản trở thay đổi sẽ không làm chúng ta thối chí. Cần thiết có một viên giám sát

tốt để bám sát vào mục tiêu, kiên nhẫn và giữ cho mọi thứ đi tới cùng.

Khi đánh giá kết quả sự nỗ lực của chính mình, xem xét liệu bạn có "đang tiến bộ" hơn là kết quả cuối cùng của "đã tiến bộ". Không có cái gì gọi là cha mẹ hoàn hảo - vì thế sao phải cảm thấy tội lỗi nếu như bạn không hoàn hảo. Đó là lý do nhiều người không thích Ngày của Cha, Ngày của Mẹ. Họ cảm thấy mình không được như hình ảnh hoàn hảo ấy. Con trẻ và cha mẹ đều cũng phải trải qua những giai đoạn khó khăn và dễ dàng. Nếu chúng ta chấp nhận rằng ai cũng cần phải cố gắng và hoàn thiện, chúng ta có thể dễ chấp nhận bản thân và tiếp tục cố gắng.

Sau khi nỗ lực dạy dỗ bọn trẻ, chúng đã đủ lớn khôn và tự lập được, hãy để chúng tự do. Bạn đã cố gắng hết sức để thúc đẩy sự độc lập và trách nhiệm khi có thể. Và giờ đây là thời gian để tiếp tục yêu thương con cái, nhưng hãy để chúng tự lập. Một bà mẹ tiếp tục nói với cô con gái 28 tuổi đã kết hôn rằng cô không thể đặt tên ở nhà cho con gái mình là Lizzy. Một người cha tiếp tục thuyết phục con trai đã kết hôn đi học đại học. Một bà mẹ 76 tuổi vẫn hướng dẫn cách tiêu tiền cho con gái 50 tuổi của mình. Hãy dạy trẻ cách tổ chức cuộc sống và sau đó để chúng tự do. Vẫn luôn có khoảng không gian dành cho tình bạn (giữa cha mẹ và con cái) nhưng bọn trẻ lớn lên cần chịu trách nhiệm về bản thân chúng. Nếu chúng mắc sai lầm, chúng phải tự thay đổi. Nếu chúng muốn có thêm kỹ năng trong cuộc sống, chúng phải tự đi học và trả học phí cho điều đó. Cha mẹ không cần phải chịu trách nhiệm cả đời về tài chính và cảm xúc của con cái. Tuy thế, gia đình có thể là nơi cảm thông, chia sẻ qua những giai đoạn khó khăn của mỗi người. Không ai biết tất cả các lý do vì sao một số trẻ lớn lên trở thành thiên tài, nhà vô địch, một số trẻ lại hóa ra hư hỏng, lêu lổng, vô tích sự. Cuốn sách này không đảm bảo thành công, chỉ tăng cường các cơ hội.

Trong thời gian bọn trẻ còn ở nhà (với cha mẹ), hãy đặt mục tiêu, tìm cách để tận dụng mọi cơ hội cho bọn trẻ được lao động, sống vui vẻ và học hỏi được nhiều điều ích lợi. Như D.O. McKay đã nói: Quyền được làm việc là một món quà, sức mạnh được làm việc là một lời chúc phúc, tình yêu công việc là một thành công.

PHỤ LỤC A
Giúp trẻ sắp xếp việc ở trường

Con của bạn có giống các con chúng tôi, làm mất thông báo của trường hoặc để bài tập về nhà lung tung, hay quên nộp giấy cho phép đi dã ngoại không? Dưới đây là những kinh nghiệm không chỉ giúp trẻ thành một học sinh tốt hơn mà còn giúp phân bổ thời gian rảnh cho công việc ở gia đình và vui chơi.

Marie Crawford đã giải thích rằng những đứa trẻ là người tổ chức tốt sẽ biết khi nào và làm thế nào để hoàn thành một công việc. Rèn luyện tính tổ chức ở trường bắt đầu khi trẻ học mẫu giáo. Khi Becky McCullough năm tuổi, giáo viên của cô bé đã khuyến khích làm "túi thói quen" bằng cách đề nghị mỗi học sinh mang ba-lô, một miếng vải hoặc túi nhựa có tay cầm đến trường mỗi ngày. Các bé bỏ vào đó ghi chú cho bố mẹ, công việc đã hoàn thành, giấy xin phép và sách của thư viện vào túi của chúng, mang về nhà vào cuối ngày. Ở nhà, các tài liệu không bị vứt lung tung trong khoảng thời gian từ khi Becky vào nhà. Đúng hơn "túi" đã được treo lên móc ở phòng cô bé đến khi đồ có thể được phân loại. "Túi thói quen" mang lại cho Becky cảm giác tự tin về khả năng thích ứng với kinh nghiệm ở trường. Trong khoảng thời gian đi dạy, Sue Monson đã thấy rất nhiều trẻ khóc lóc vì làm mất bài về nhà hoặc quên giấy xin phép. Hầu hết trẻ đến trường đều rất nghiêm túc và muốn thành công ở đó. Những gì nhà trường mong muốn dạy cho trẻ là để trẻ bớt lo lắng và xây dựng tính tự lập và tự tin.

Gia đình nhà Allred để các con họ có trách nhiệm cho việc đến trường và rời trường mà không có sự giục giã của bố mẹ. Truyền thống gia đình là mua đồng hồ báo thức làm quà tặng cho mỗi trẻ khi chúng bắt đầu đi học. Nếu trẻ gặp khó khăn lúc thức dậy thì đồng hồ báo thức là một anh chàng tồi chứ không phải là bố/mẹ.

Giúp con bạn đặt mục tiêu ở trường hàng tuần giảm bớt việc trì hoãn, tăng hiệu quả và hạn chế tính hay quên. Nhiều bài tập ở trường được biết

rõ là bài nâng cao vẫn bị trì hoãn đến phút chót; các bài kiểm tra từ vựng hoặc chính tả hàng tuần, thi vấn đáp thứ Sáu, bài tiểu luận và báo cáo bằng "tấm tranh khổ lớn" là các ví dụ. Bảng sau được thiết kế cho việc ghi lại các nhiệm vụ ở trường và các hoạt động khác như học nhạc, luyện tập thể thao và trò chơi hoặc cuộc hẹn. Để trẻ lên danh sách "Việc tôi phải làm" và "Việc tôi muốn làm" rồi bố trí chúng vào các ngày của tuần. Sau khi sử dụng bảng này cho một tháng, Sidney, một sinh viên năm thứ hai đã viết, "Cuộc sống của tôi chỉ xoay quanh bài tập về nhà, bảng này đã giúp tôi viết mọi thứ ra một chỗ và không quên nó. Nó giúp tôi được chuẩn bị.

Tuần__________	
Việc tôi phải làm	Việc tôi muốn làm
Thứ Hai	Thứ Ba
Thứ Tư	Thứ Năm
Thứ Sáu	Thứ Bảy/Chủ nhật

Ai là người chịu trách nhiệm cho bài tập về nhà đây? Bạn sẽ nghe thấy các ý kiến trái ngược từ các chuyên gia giáo dục; vài người nói, "Đấy hoàn toàn là việc của trẻ và bố mẹ không nên can thiệp", số khác thì đáp trả rằng, "Dù gì thì bố mẹ cũng nên biết trẻ đã làm xong bài tập chưa". Các gợi ý hợp lý, trung lập dưới đây là theo một nhóm quản trị và các giáo viên từ trường Lansing Christian ở Lansing, Michigan, được đưa ra để bạn xem xét.

LÀM CÁCH NÀO GIÚP CÁC CON CỦA BẠN LÀM BÀI TẬP VỀ NHÀ VÀ PHÁT TRIỂN THÓI QUEN HỌC TẬP TỐT

1. Hỏi xem trẻ có bài tập về nhà không.

2. Tỏ ra hứng thú với những gì trẻ đang làm.

3. Đừng tỏ ra thất vọng với trẻ, đặc biệt nếu chúng đang gặp vấn đề với môn học đó.

4. Giúp trẻ dành ra những khoảng thời gian ngắn để học hơn là học cả thời gian dài.

5. Nếu trẻ không thể tự tìm ra cách làm bài tập, hãy giải bài đó cùng chúng, nói cho chúng biết *cách* nhưng đừng đưa ra lời giải.

6. Có thời gian và địa điểm làm bài tập, tách biệt khỏi những thứ gây mất tập trung như ti vi và tiếng ồn của trẻ nhỏ hơn.

7. Để những đồ dùng học tập như giấy và bút chì luôn sẵn sàng.

8. Có chỗ để sách giáo khoa riêng.

Làm bài tập về nhà là nhiệm vụ của trẻ nhưng sự hỗ trợ của bố/mẹ khiến nhiệm vụ đó dễ dàng hơn - cũng giống như công việc của bố/mẹ dễ dàng hơn nếu trẻ hợp tác giúp đỡ làm việc nhà. Ảnh hưởng của bạn bè trong việc dùng ma túy, hẹn hò sớm và các hành vi cư xử phiền phức khác là rất mạnh. Nếu trẻ không có được thành tích tốt ở trường, khả năng này sẽ tăng lên khi trẻ tìm kiếm thứ để tạo cảm giác "thuộc về mình".

Tạo một môi trường học tập thuận lợi, không chỉ là bàn học, ánh sáng và các thiết bị tốt mà còn có sự sẵn sàng của cha/mẹ nhằm thảo luận và hỗ trợ trẻ. Một giờ yên tĩnh làm bài về nhà có thể là thời điểm hoàn hảo để cha mẹ trau dồi kỹ năng đọc sách của chính mình. Bố mẹ hay đọc sách sẽ có con hay đọc sách. Có một bảng thông báo để trưng ra các báo cáo và các dự án nghệ thuật được các trẻ lớn tham gia nhiều như các trẻ nhỏ. Bạn có thể hạ một dây phơi quần áo xuống tường chỗ cầu thang để làm nơi treo bài tập về nhà của con.

Kỹ thuật hỏi rất hữu ích trong việc giúp con của bạn tổ chức cho việc học ở trường. "Bài tập về nhà của con tối nay là gì?", "Con nghĩ sẽ làm mất bao lâu?" "Con có kế hoạch gì đặc biệt sau khi làm xong bài không?" Các câu hỏi này giúp trẻ lập mục tiêu. Nó cũng có thể giúp làm bài tập ngay khi trẻ về nhà - một nhắc nhở trực quan những gì phải làm. Tất cả việc khuyến khích và hỏi không cần thiết phải làm hàng ngày. Nhưng với một thời gian và địa điểm đã được lập ra dành cho việc làm bài tập về nhà và với sự hỗ trợ của cha mẹ thì trẻ dần có thói quen làm bài tập về nhà hơn.

PHỤ LỤC B
Giúp trẻ nhận biết về các khu vực lân cận và thành phố

Vào một đêm mưa, lạnh tháng Chín, Heather, một cô gái 20 tuổi rời nhà bạn lúc 12h30 để về nhà. Quãng đường từ nhà bạn tới nhà cô ước chừng khoảng 20 phút đi xe. Cô lái xe thành vòng tròn, cách xa nhà khoảng ba tiếng rưỡi. Lần thứ hai cô dừng lại và hỏi đường một cảnh sát nhưng chỉ thêm bối rối hơn. Lúc 4 giờ sáng, cô gọi về nhà với tiếng khóc thê thảm: "Hãy giúp con, con bị lạc!" Cô nhận được những chỉ dẫn đơn giản theo con đường quen thuộc và dừng lại gọi nếu bị lạc nữa. Tiêu nốt hai đôla cuối cùng để đổ xăng, cô quay đầu xe về nhà. Nhưng đoạn đường 40 phút lái xe tiếp lại lấy thêm của cô bốn tiếng nữa. Vô cùng bối rối và không hiểu cách dùng số dãy phố tăng hay giảm làm chỉ dẫn, cô lái xe đến khi hết xăng, ngủ thiếp trong chiếc xe lạnh cóng và bị một người lạ đánh thức. Anh này đã cho cô lên xe tải của anh, mua một ít xăng cho cô và chỉ cho cô đúng hướng. Giờ cô chỉ còn cách nhà vài dặm. Thật may, Heather đã gặp được người tốt, nhưng kinh nghiệm đáng buồn này hoàn toàn có thể tránh được nếu cô được dạy về các kỹ năng định hướng từ sớm.

Làm thế nào bạn có thể giúp các con mình phát triển khả năng phán đoán phương hướng và biết cách đọc bản đồ? Bạn có thể nghĩ đọc bản đồ là năng khiếu tự nhiên mà một số người có trong khi những người khác thì không. Tuy nhiên, quan điểm đó là một lời biện minh mà thực ra nghĩa là "Để ai đó tìm đường đi, tôi chỉ đi nhờ xe thôi." Vài điều cơ bản trong đọc bản đồ không chỉ hữu ích mà còn tăng sự tự tin cho các con của bạn.

Thế trường học không dạy kỹ năng đọc bản đồ sao? Có, họ có dạy, nhưng thường theo cách rất chung và với thời gian bị giới hạn và rất ít, nếu có, chỉ là huấn luyện "trên- đường-phố". Xác định hướng Bắc, Nam, Đông và Tây trên sách hướng dẫn khác với thả cho trẻ tìm đường trên các phố trong thành phố lớn. Dùng các từ chỉ dẫn cũng như tên phố gần bạn khi nói

với các con. Khi các bé chơi trò làm đường trên cát và xây dựng các thị trấn tưởng tượng, hãy dùng sở thích khởi đầu này để tạo hiểu biết sâu hơn. Để giúp trẻ nhận biết bản thiết kế các phố, bản đồ khu bạn sống có thể được vẽ trên một miếng vải lớn với bút nhớ thần kỳ. Khi trẻ đi chơi trên xe hơi, xe tải, hay là đi dạo với thú cưng, chúng có thể bắt đầu đọc bản đồ.

Nhiều bậc cha mẹ thấy rằng trẻ có ham muốn mãnh liệt được tìm hiểu khu vực xung quanh nhà. Nếu bạn càng dạy trẻ xác định phương hướng sớm, khả năng trẻ đi lạc sẽ ít hơn. Đi bộ hoặc lái xe quanh các khu phố nơi bạn sống làm kinh nghiệm học hỏi bằng cách lưu ý những mốc đáng chú ý như nhà thờ, trường học hoặc các ngôi nhà màu sắc hoặc phong cách khác biệt. Nói về tên phố và cách ngôi nhà của bạn được đánh số. Một điều đáng ngạc nhiên khi mà nhiều trẻ 10 tuổi không thể gọi tên phố cách nhà chúng hai hoặc ba khu nhà.

Khi trẻ lớn hơn, bất kỳ chuyến đi nào bằng xe hơi, chúng ta hãy hỏi dạy trẻ: "Chúng ta sẽ đi hướng nào?" "Hãy nhớ các số trên biển báo. Chúng ta có đi ra xa hay đi đến gần hơn trung tâm thành phố không?" Cho các con của bạn thực hành làm người định hướng khi có chuyến thăm quan đặc biệt như đến sở thú... Cung cấp cho chúng bản đồ và bạn chỉ lái xe đến nơi chúng bảo thôi. Khuyến khích dùng từ như rẽ hướng Bắc hoặc Nam hơn là các từ như rẽ phải hoặc rẽ trái.

Thử vài bài học định hướng trước kia tại nhà. Vẽ sơ đồ tầng đơn giản của nhà bạn. (Nó có thể cũng được sử dụng cho các cuộc tập luyện thoát khẩn cấp hoặc thoát hỏa hoạn của bạn.) Cho chỉ dẫn như "Rẽ hướng Đông ở tầng hai xuống sảnh và tìm điều bất ngờ trên giường". Một tấm bản đồ sân của bạn có thể được vẽ và dùng cho các bài tập cuốc đất, xén cỏ và nhổ cỏ. Joyce Frank, giáo viên lớp Hai, đã nghĩ ra tấm bản đồ một-trang của các tuyến phố quanh trường cho các học sinh của cô sử dụng. Hầu hết chúng đều sống ở khu vực được vẽ bản đồ, nên hãy khiến điều đó trở nên thú vị để xác định vị trí đường phố nơi các bạn chúng sống cũng như biết về cách bố trí của các khu lân cận. Bạn có thể phác họa bản đồ các khu lân cận của mình, giấu một đồ quý giá ở đâu đó trong vùng, tập hợp các "đứa con cướp biển" thích phiêu lưu của bạn lại và cho chúng vào cuộc săn tìm kho báu. Điều này tạo ra một kinh nghiệm học hỏi thú vị cho ngày sinh nhật hoặc bữa tiệc ngủ (buổi tiệc của một nhóm nữ, mặc đồ ngủ, trò chuyện, ăn và ngủ lại qua đêm ở nhà một cô bạn nào đó).

Khi chuyển đến một thị trấn mới, rất nên treo một tấm bản đồ của khu vực đó lên tường bếp trong vài tuần. Mỗi lần đến một nơi mới trong thành phố, họ lại đánh dấu tấm bản đồ và theo lộ trình từ nhà đến đích. Không mất nhiều thời gian để mọi người làm quen với các tuyến phố chính và các địa điểm phổ biến của các trung tâm mua sắm, bệnh viện và các địa điểm yêu thích khác.

Trẻ sống ở khu vực nông thôn có thể không cần những kiến thức tương tự về bản đồ đường mà những người ở thành phố phải có. Nhưng các khả năng trẻ ở "gắn với nông trại" mãi mãi là ít. Một chuyến đi đến thành phố vài lần, nhấn mạnh vào các kĩ năng định hướng có thể là một kinh nghiệm có ý nghĩa và tạo dựng sự tự tin cho các năm sau này.

Hiểu cách đọc bản đồ cũng có lợi khi di chuyển bằng hệ thống giao thông công cộng. Tài xế xe taxi không có khả năng lợi dụng bạn bằng cách chạy thêm nhiều dặm nếu bạn biết đường và bạn sẽ không xuống xe buýt cách cả một dặm *sau* khi đi khám răng. Khi các con của bạn đi xe buýt đến một địa điểm mới, hãy cho chúng danh sách tên các phố chính. Chúng có thể chờ đến phố đó ngay trước điểm dừng và ấn đèn báo đúng lúc để xuống xe. (Hãy chắc là chúng hiểu tín hiệu được sử dụng để thông báo cho lái xe buýt dừng xe. Nếu bạn vào xe điện ngầm, thì bạn biết nó giống như con quái vật, thậm chí là với cả những người đi có kinh nghiệm. Hãy đi cùng các con bạn đến khi chúng quen với lộ trình phải đi. Khuyến khích chúng tự lên xe điện một mình sau vài lần bạn đi cùng. Ít nhất, nếu trải qua cảm giác khó chịu vì lạc đường thì cảm giác đó sẽ giảm bớt! Dù khả năng thất bại cao, nhưng nếu thành công thì đó sẽ là một trải nghiệm thú vị và vui vẻ.

Tiếp xúc chính là chìa khóa. Tận dụng các nơi bạn đã đi và dùng bản đồ mà bạn có để xây dựng nhận thức của con bạn về các vùng phụ cận. Dành thời gian dạy trẻ trong khi chúng đi với bạn có thể tránh việc lặp lại trải nghiệm bị lạc của Heather.

PHỤ LỤC C
Giúp trẻ định hướng nghề nghiệp

"Khi lớn lên mình sẽ làm gì nhỉ?" Nghề nghiệp tương lai của trẻ sẽ ảnh hưởng đến chúng cũng như đến bạn. Nếu bạn nói với các con của mình chúng sẽ làm gì và sau đó chúng quyết định đi ngược lại mong muốn của bạn thì chúng cảm thấy đã làm bạn thất vọng. Nếu chúng trở thành người như bạn muốn nhưng lại không thích công việc đó thì chúng bực tức với bạn. Trách nhiệm của bạn không phải là nói, "Hãy làm giáo viên!" hay "Hãy làm thợ sửa ống nước!", mà là đưa ra hướng dẫn để giúp trẻ (1) biết rõ bản thân, (2) tìm hiểu và so sánh nghề nghiệp và (3) quyết định hướng đi để đạt được mục tiêu.

HIỂU RÕ BẢN THÂN

Thấu hiểu các con của bạn là mấu chốt cho triển vọng nghề nghiệp. Con bạn có thể thích làm thợ hàn, thợ điện, đồ đạc. Đứa trẻ khác có thể phát đạt được nhờ lập ngân sách hàng tháng hoặc tính toán diện tích cỏ khi chuẩn bị mua phân bón và có trẻ muốn lúc nào cũng được bạn bè vây quanh - một người có khiếu nói chuyện thực sự và là người giao thiệp rộng. Một người có thể thích nghiên cứu khoa học, cũng như có người thích quản lí khách sạn.

Các bậc cha mẹ hãy chú ý lắng nghe khi trẻ nói về những gì chúng sẽ trở thành. Nếu Johnny, lúc bảy tuổi, nói về việc trở thành một ngôi sao bóng đá, hãy để cậu bé thích thú với hình ảnh tưởng tượng của mình cho dù bạn thấy việc đó là mơ mộng hão huyền. Tuy nhiên, đến 12 tuổi, nếu cậu bé vẫn nói về việc trở thành một siêu sao bóng đá nhưng thực tế cậu còn chẳng hề có triển vọng trong đội bóng liên đoàn thì bạn có thể bắt đầu đưa ra một vài quan điểm thực tế cho giấc mơ của cậu. Hãy hỏi: "Sao con nghĩ điều này sẽ thú vị? Con sẽ muốn làm gì nếu vì vài lí do nào đó mà con không thể trở thành cầu thủ bóng đá?" Đừng tạo cho trẻ cảm giác đó là lựa chọn phi thực tế, vì quyết định nghề nghiệp không cần phải đưa ra ở tuổi 12.

Cung cấp một nền tảng rộng về kinh nghiệm. Đưa trẻ đến và khuyến khích chúng tham gia vào các câu lạc bộ và có vài sở thích riêng. Các lớp năng khiếu ở các nhà văn hóa và các tổ chức cộng đồng cung cấp các chương trình đa dạng để đáp ứng sở thích của trẻ - hướng chúng vào những lĩnh vực này. Nếu một người lớn nói với con gái bạn rằng cô bé chỉ có thể làm y tá và không thể làm bác sĩ, hãy cố gắng cho cô bé làm quen với nữ bác sĩ hoặc nam y tá. Chỉ ra rằng mong muốn và năng lực quan trọng hơn giới tính của bé. Hãy để ý và khen ngợi vì các môn học ở trường mà các con bạn vượt trội. Hãy dạy cho chúng rằng "nhiệm vụ" của chúng khi là học sinh - đến trường đúng giờ và hoàn thành các bài tập một cách chính xác - quan trọng cho một nghề nghiệp thành đạt trong tương lai.

Các cơ hội và thái độ bạn mang lại sẽ giúp các con bạn tạo dựng niềm tin ở chính chúng, tăng cảm giác có giá trị và tìm được những gì thực sự hấp dẫn chúng. Lúc khoảng 17 tuổi, chúng phải trả lời một cách thành thực câu hỏi: "Tôi thực sự thích gì? Phong cách sống nào là dành cho tôi?”

TÌM HIỂU VÀ SO SÁNH NGHỀ NGHIỆP

Nếu bạn biết rõ bản thân, bạn có thể nên tìm hiểu và so sánh nghề nghiệp. Khi Charlene, một học sinh trung học, rất hứng thú với cuộc sống nông trại và huấn luyện ngựa, bố mẹ cô đã sắp xếp cho cô một trải nghiệm ở nông trại. Sau khi cho ăn, chải lông, thắng yên và dọn phân ngựa cả mùa hè, Charlene quyết định cuộc sống nông trại không quá lung linh và cô đã sẵn sàng tìm kiếm một lựa chọn nghề nghiệp khác. Lori đã nhất quyết làm y tá cho đến khi cô đến một phòng khám nhỏ và bị bất tỉnh vì mùi thuốc gây mê. Nhiều trường trung học cung cấp các chương trình tìm hiểu nghề nghiệp có thể trả lời các câu hỏi của trẻ về triển vọng nghề nghiệp cho tương lai, gợi ý một vài lựa chọn nghề nghiệp thích hợp cho lực học của trẻ và đưa ra các bài trắc nghiệm năng khiếu, phân tích các sở thích và kĩ năng của trẻ. Tất nhiên, những bài trắc nghiệm này sẽ không nói lên việc con bạn sẽ trở thành ai nhưng chúng sẽ cung cấp những gợi ý và chỉ dẫn hướng đến các lĩnh vực có khả năng. Các nhà cố vấn ở trường có thể cung cấp các lời khuyên phỏng vấn khi đi xin việc, các gợi ý điền lí lịch trích ngang và cung cấp sách và tạp chí phổ biến về các công việc khác nhau.

CHỌN CÁCH ĐẠT ĐƯỢC MỤC TIÊU

Khi trẻ biết câu trả lời cho: "Mình muốn trở thành ai?", câu hỏi tiếp theo là: "Làm cách nào đạt được mục tiêu"? Trước hết, xem xét các yêu cầu

trong cuốn *Cẩm nang nghề nghiệp* hoặc với những người trong lĩnh vực đó, sau đó bắt đầu gặp gỡ họ. Các cố vấn trường có thể giúp thêm nữa bằng cách hướng dẫn cho con bạn nhắm đến các trường tốt nhất hoặc các lựa chọn đào tạo ở thành phố của bạn. Thậm chí có thể hệ thống trường đó cung cấp một số chương trình đào tạo trong lĩnh vực đó. Gary đã quyết định năm thứ nhất ở trường trung học của cậu là làm bác sĩ thú y. Từ thời điểm đó trở đi, các buổi học, việc làm thêm và hầu hết lúc đọc sách báo tự do của cậu tập trung vào mục đích đó. Kinh nghiệm của cậu đã xác nhận lựa chọn của cậu, và đến tuổi 25 cậu đã có thời gian dài trong nghề và đang làm công tác sau tiến sĩ. Gary là một trường hợp đặc biệt vì có vài đứa trẻ biết quá sớm công việc thích hợp lý tưởng, tuy nhiên, khi quyết định được đưa ra, phải bắt đầu nỗ lực để có được kinh nghiệm nhiều nhất, vì Gary đã làm vậy với lĩnh vực đã chọn.

Khích lệ các con của bạn tự tìm hiểu những người đang làm nghề đó và tìm công việc bán thời gian hoặc tình nguyện. Thay đổi công việc là bình thường trong xã hội của chúng ta; vài người vẫn làm một công việc đến khi nghỉ hưu. Hãy tỏ ra thông cảm nếu các con của bạn cũng trải qua những thay đổi.

Hãy nhớ lời cảnh báo của các chuyên gia nghề nghiệp: "Giáo dục đại học không đảm bảo thành công về nghề nghiệp và tài chính". Hãy giúp con bạn nghĩ đến tất cả các cơ hội học tập, từ các trường dạy nghề đến tham gia quân đội, các trường cao đẳng và đào tạo nghề. Đáng tiếc là nhiều sinh viên tốt nghiệp đại học nếm mùi thất nghiệp và làm công việc hoàn toàn không liên quan đến nghề họ đã chọn. Một anh chàng dám nghĩ dám làm đã học khoa học vi tính ở một trung tâm kỹ thuật và làm công việc hàn ở bên cạnh đó, một kỹ năng cậu đã học được ở trường trung học. Việc kinh doanh hàn của cậu đã thành công đủ để chu cấp cho việc tiếp tục theo học và hoàn thành tấm bằng khoa học máy tính ở trường đại học. Khuyến khích các con của bạn nghĩ về hai lựa chọn nghề nghiệp - một là thiết thực và một nghề khác chúng thực sự muốn theo đuổi. Theo cách này những thanh niên có thể có giá trị nhiều gấp hai lần trên thị trường lao động.

Con của bạn có thể đầu tư vào việc lấy tiền học bổng và các khoản vay dành cho sinh viên. Những thông tin như vậy có thể được lấy từ các văn phòng tư vấn ở trường trung học và cao đẳng. Hàng triệu đôla trong các học bổng và trợ cấp không được dùng đến hàng năm vì không có ai đề nghị. Không chỉ có các trường đại học cung cấp tiền mà còn cả chính phủ, các

ngành kinh doanh, các hội trao học bổng anh em và cộng đồng khác. Các khoản vay cho sinh viên từ trường cao đẳng thường được cung cấp ở mức lãi suất thấp nhất và đưa ra kế hoạch thanh toán sau khi tốt nghiệp.